

L J E T O P I S

Urednik:

Akademik MARKO KOSTRENCIĆ

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

L J E T O P I S

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
ZA GODINE 1949–1950

KNJIGA 56

Z A G R E B

1 9 5 2

S A D R Ź A J*

1. Popis časništva i članova Akademije	9
2. I. redovno zasjedanje Skupštine 26. III. 1949.	19
3. II. redovno zasjedanje Skupštine 4. VI. 1949.	69
4. III. redovno zasjedanje Skupštine 30. XII. 1949.	71
5. I. redovno zasjedanje Skupštine 30. III. 1950.	97
6. II. redovno zasjedanje Skupštine 24. VI. 1950.	165
7. III. redovno god., te izvanredno zasjedanje Skupštine 27. XII. 1950.	169
8. Svečano otvaranje preuređene Knjižnice	204
9. Stav Akademije proti napadaja Informbiroa	224
10. Spomen-sastanak o 125-godišnjici rođenja Đure Daničića	233

II. DIO – BIOGRAFIJE NOVOIZABRANIH ČLANOVA AKADEMIJE

11. Jerko Alačević	247
12. Vladimir Bakarić	250
13. Franjo Durst	254
14. Louis Adamič	257
15. Viktor Car-Emin	260
16. Ivan Dončević	263
17. Drago Galić	264
18. Josip Hatze	265
19. Hrvoje Iveković	267
20. Mladen Kauzlarić	270
21. Nikola Majnarić	271
22. Marijan Matković *	274
23. Stjepan Musulin	275

* Ova knjiga Ljetopisa obuhvaća u svom prvom dijelu rad Akademije, kako se odražava u izvještajima raspravljenim prema čl. 22. st. 3 Statuta na redovnim zasjedanjima Skupštine u god. 1949. i 1950. Tako su na prvom redovnom godišnjem zasjedanju Skupštine u 1949. g. (26. III. 1949.) raspravljani izvještaji o radu organa Akademije, njenih instituta i ustanova u 1948. g., dok će izvještaji o radu u 1950. g., kako su raspravljani na Skupštini od 24. III. 1951. biti doneseni u Ljetopisu za 1951. god.

24. Božidar Oklješa	277
25. Mladen Paić	279
26. Josip Seissel ,	285
27. Siniša Stanković	286
28. Petar Šegedin	289
29. Ervin Šinko	291
30. Jorjo Tadić	293
31. André Vaillant	296
32. Emanuel Vidović	303
33. Vladimir Vrkljan	305

III. DIO – NEKROLOZI

34. Albert Bazala	311
35. Tomo Maretić (nastavak) – (Akademik Petar Skok)	319
36. Vladimir Nazor – (Akademik Antun Barac) sa Pokušajem bibliografije radova (M. Despot i J. Ravlić)	327
37. Valerijan Rieszner – (Akademik Josip Lončar)	391
38. Edo Šen – (Ing. Juraj Denzler)	395

ČLANOVI AKADEMIJE

1949-1950

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

1. SIJEČNJA 1951.

PREDSJEDNIŠTVO

ANDRIJA ŠTAMPAR

predsjednik

MIROSLAV KRLEŽA

potpredsjednik i vršilac dužnosti glavnog tajnika

MARKO KOSTRENCIĆ

vršilac dužnosti tajnika Odjela za filozofiju i društvene nauke

ŽELJKO MARKOVIĆ

tajnik Odjela za matematičke, fizičke i tehničke nauke

VALE VOUK

tajnik Odjela za prirodne nauke

FRAN KOGOJ

tajnik Odjela za medicinske nauke

ANTUN BARAC

tajnik Odjela za jezik i književnost

VANJA RADAUŠ

tajnik Odjela za likovne umjetnosti i muziku

Ostali članovi Predsjedništva:

ANTUN AUGUSTINČIĆ

ALOIS TAVČAR

FRAN TUĆAN

Zamjenik članova Predsjedništva

ALEKSANDAR UGRENOVIĆ

NADZORNI ODBOR

IVO KRBEK

pročelnik

Članovi:

MARINO TARTAGLIA

MARIJAN SALOPEK

Zamjenici članova Nadzornog odbora:

JOSIP LONČAR

JOSIP GOLDBERG

ČLANOVI

Počasni članovi

Poslije Oslobođenja:

1. *Josip Broz-Tito*, Maršal Jugoslavije, Beograd, 1947. 27. XII.

Prije Oslobođenja:

1. *Jovanović Pavle*, slikar u Beogradu, 1919. 24. IV.
2. *Meštrović Ivan*, kipar, profesor na Umjetničkoj akademiji u Syrakusi U. S. A., 1919. 24. IV.
3. *Ružička Lavoslav*, profesor Tehničke visoke škole u Zürichu, 1940. 7. VI.

I. ODJEL ZA FILOZOFIJU I DRUŠTVENE NAUKE

Pravi članovi

1. *Abramić dr. Mihovil*, direktor Državnog arheološkog muzeja u Splitu u m. Član dopisnik 1931. 20. VI. Pravi član 1947. 18. VII. Adr.: Split, Zrinsko-Frankopanska 13.
2. *Bakarić dr. Uladimir*, predsjednik Vlade Narodne Republike Hrvatske, 1950. 24. VI. Adr.: Radićev trg 2.
3. *Kostrenčić dr. Marko*, redoviti profesor za historiju države i prava naroda FNRJ na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1920. 25. V. Pravi član 1921. 25. IV. Od 14. I. 1922. do 29. VI. 1924. tajnik Akademije. Adr.: Babonićeva 28, tel. 25-847.
4. *Krbek dr. Ivo*, redoviti profesor upravnog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Jabukovac 22, tel. 34-390.
5. *Mirković dr. Mijo*, redoviti profesor za gospodarski sistem FNRJ na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Gregorjančeva 40, tel. 39-783.
6. *Novak dr. Grga*, redoviti profesor historije staroga vijeka na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1939. 6. VI. Pravi član 1947. 11. II. Adr.: Kršnjavoga 25, tel. 36-301.

7. *Msgr. Ritig dr. Svetozar*, opat sv. Helene de Podborje, ministar bez listnice u Vladi NR Hrvatske. 1947. 11. II. Adr.: Nazorova 55.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

1. *Barada dr. Miho*, redoviti profesor narodne historije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Riječka 2 (Kustošija), tel. 25-068.
2. *Frank dr. Stanko*, redoviti profesor krivičnog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Ilica 186/I.
3. *Tadić dr. Jorjo*, izvanredni profesor opće historije novog vijeka na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. 1949. 4. VI. Adr.: Beograd, Save Tekelije br. 4.

II. ODJEL

ZA MATEMATIČKE, FIZIČKE I TEHNIČKE NAUKE

Pravi članovi

1. *Alačević ing. Jerko*, redoviti profesor Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u m. 1950. 24. VI. Adr.: Jukićeva 36/III., tel. 33-605.
2. *Lončar dr. Josip*, redoviti profesor za osnove elektrotehnike i električna mjerenja na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1937. 8. V. Pravi član 1947. 11. II. Adr.: Rooseweltov trg 3/IV.
3. *Marković dr. Željko*, redoviti profesor za višu matematiku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1928. 5. VII. Pravi član 1931. 20. VI. Adr.: Gregorjančeva 38/I., tel. 36-694.
4. *Tučan dr. Fran*, redoviti profesor za mineralogiju s petrografijom na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1930. 30. V. Adr.: Mlinarska 49, tel. 39-956.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

1. *Goldberger dr. Josip*, redoviti profesor geofizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1940. 7. VI. Adr.: Vinogradska 4, tel. 37-393.
2. *Iveković dr. ing. Hrvoje*, redoviti profesor opće i anorganske kemije na Farmaceutskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 24. VI. Adr.: Krajiška 19/II., tel. 33-672.
3. *Karšulin dr. ing. Miroslav*, izvanredni profesor za fizikalnu kemiju, teorijsku i elektrotehničku elektrokemiju na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Palmotićeve 4, tel. 36-761.

4. *Kušević dr. ing. Rajko*, redoviti profesor za statiku građevinskih konstrukcija, čelične mostove i primijenjenu teoriju elastičnosti na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Crvene Armije 99, tel. 35-466.
5. *Paić dr. ing. Mladen*, redoviti profesor fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 24. VI. Adr. Krajiška 30.
6. *Supek dr. Ivo*, izvanredni profesor za teoretsku fiziku i primijenjenu matematiku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Rubeticeva 10, tel. 25-947.

III. ODJEL ZA PRIRODNE NAUKE

Pravi članovi

1. *Salopek dr. Marijan*, redoviti profesor geologije i paleontologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1930. 30. V. Pravi član 1935. 16. V. Adr.: Vlačka 70 b.
2. *Tavčar dr. ing. Alojz*, redoviti profesor za genetiku i oplemenjivanje bilja na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Ulica 8. Maja 1945. br. 78, tel. 38-059.
3. *Ugrenović dr. Aleksandar*, redoviti profesor za iskorištavanje šuma na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Crvene Armije 73/I., tel. 34-931.
4. *Uouk dr. Vule*, redoviti profesor botanike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1920. 25. V. Pravi član 1924. 14. VI. – Od 29. VI. 1924. do 16. V. 1936. tajnik Akademije. Adr.: Tomislavov trg 8, tel. 34-920.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

Gračanin dr. Mihovil, redoviti profesor pedologije i ishrane bilja na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1940. 7. VI. Adr.: Istarska 29.

IV. ODJEL ZA MEDICINSKE NAUKE

Pravi članovi

1. *Babić dr. Ivo*, redoviti profesor parazitologije na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik 1948. 12. VI. Pravi član 1950. 27. XII. Adr.: Vrhovac 83, tel. 36-478.
2. *Durst dr. Franjo*, redoviti profesor ginekologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 24. VI. Adr.: Vijenac 4, tel. 38-796.

3. *Gušić Branimir*, dr. phil. et med. univ., redoviti profesor otorinolaringologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. – Od 4. III. 1947. do 27. XII. 1950. glavni tajnik Akademije. Adr.: Malinova 24, tel. 37-977.
4. *Kogoj dr. Fran*, redoviti profesor dermatovenerologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Gregorjančeva 47, tel. 36-134.
5. *Perović dr. Drago*, redoviti profesor anatomije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Šalata, Anatomski institut, tel. 33-335.
6. *Štampar dr. Andrija*, redoviti profesor higijene i socijalne medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Gvozd 7.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

Oklješa dr. Božidar, redoviti profesor za veterinarsko porođiljstvo na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 27. XII. Adr.: Savska c. 16.

V. ODJEL ZA JEZIK I KNJIŽEVNOST

Pravi članovi

1. *Barac dr. Antun*, redoviti profesor za historiju novije književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Pantovčak 102, tel. 34-396.
2. *Boranić dr. Dragutin*, redoviti profesor hrvatskoga ili srpskoga jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu u m. Član dopisnik 1907. 14. III. Pravi član 1924. 16. VI. – Od 1929. do 1941. tajnik Akademije. Adr.: Novakova 10/IV., tel. 33-832.
3. *Krleža Miroslav*, književnik. 1947. 11. II. Adr.: Gvozd 23, tel. 38-117.
4. *Skok dr. Petar*, redoviti profesor za francuski jezik i starofrancusku književnost te uporednu romansku gramatiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Rusanova 17, tel. 36-595.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

1. *Badalić dr. Josip*, redoviti profesor ruske književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1948. 12. VI. Direktor Akademijine Knjižnice. Adr.: Livadićeva 36, tel. 32-423.
2. *Dončević Ivan*, književnik. 1950. 27. XII. Adr.: Ilica 49/II. stubište, tel. 35-031.
3. *Majnarić dr. Nikola*, redoviti profesor klasične filologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1949. 4. VI. Adr.: Nazorova 37, tel. 38-162.

4. *Matković Marijan*, književnik. 1950. 27. XII. Adr.: Gregorjančeva 19a, tel. 36-807.
5. *Musuljin Stjepan*, inspektor Ministarstva prosvjete u m., tajnik Odsjeka za jezik u Akademijinom Institutu za jezik i književnost. 1950. 27. XII. Adr.: A. Butorac 7, tel. 39-768.
6. *Šegedin Petar*, književnik. 1950. 27. XII. Adr.: Podolje 28.
7. *Šinko Ervin*, književnik. 1950. 27. XII. Adr.: Plemićeva 2, tel. 34-594.

VI. ODJEL ZA LIKOVNE UMJETNOSTI I MUZIKU

Pravi članovi

1. *Augustinčić Antun*, majstor-kipar, profesor kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Član dopisnik 1940. 7. VI. Pravi član 1947. 11. II. Adr.: Novakova 32, tel. 24-336.
2. *Babić Ljubo*, redoviti profesor Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Član dopisnik 1928. 5. VII. Pravi član 1950. 24. VI. Adr.: Rokov Perivoj 5, tel. 39-648.
3. *Becić Uladimir*, profesor Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu u m. Član dopisnik 1929. 4. V. Pravi član 1934. 17. V. Adr.: Ilica 49/V., tel. 38-666.
4. *Hegedušić Krsto*, majstor-slikar, profesor crtačkih klasa na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Rokov Perivoj 3, tel. 39-963.
5. *Krizman Tomislav*, profesor grafike na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Član dopisnik 1928. 5. VII. Pravi član 1947. 11. II. Adr.: Petrinjska 11, tel. 39-876.
6. *Kršinić Fran*, majstor-kipar, profesor kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Bosanska 54.
7. *Radauš Vanja*, majstor-kipar, profesor kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Krajiška 11, tel. 25-840.
8. *Tartaglia Marino*, profesor slikarstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. 1947. 11. II. Adr.: Goljak 23.

Članovi dopisnici u radnom sastavu

1. *Fisković dr. Cvito*, direktor Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju u Splitu. 1948. 12. VI. Adr.: Split, ul. Heroja Bagata 3a, tel. 2-983.
2. *Galić arh. Drago*, docent za predmet »Elementi projektiranja« na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 27. XII. Adr.: Istarska 28, tel. 35-415.
3. *Kauzlarić arh. Mladen*, izvanredni profesor za projektiranje građevina i interieura na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 27. XII. Adr.: Petrinjska 11, tel. 32-032.

4. *Seissel ing. Josip*, izvanredni profesor za uređenje i projektiranje naselja na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 1950. 24. VI. Adr.: Preradovićeve 24, tel. 25-408.
5. *Šulek Stjepan*, izvanredni profesor za kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Ulica 8. maja 1945. br. 59, tel. 25-291.
6. *Žganec dr. Vinko*, direktor Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu. 1948. 12. VI. Adr.: Gajeva 2 b.

Članovi dopisnici izvan radnog sastava odjela

1. *Adamić Louis*, književnik, Milford, New-Jersey USA. 1949. 4. VI.
2. *Belić dr. Aleksandar*, redoviti profesor za slavensku filologiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Predsjednik Srpske akademije nauka. 1922. 6. IV. Adr.: Beograd, Generala Ždanova 30.
3. *Bohniček dr. Stjepan*, sveučilišni profesor u Zagrebu u m. 1907. 14. III. Adr.: Radićeva 52.
4. *Bošković Stevan*, geodetski general u p. Dopisni član Srpske akademije nauka. 1934. 17. V. Adr.: Beograd, Kursulina 34.
5. *Car Emin Viktor*, književnik. 1949. 4. VI. Adr.: Opatija.
6. *Demerac dr. Milisav*, direktor Carnegieva instituta za genetiku u Cold Spring Harbor (Long Island near New York), USA. 1936. 6. VI.
7. *Dyggve Ejnar dr. h. c.*, arhitekt i arheolog, direktor fonda Ny-Carlsberg u København. Østerled 26, Danmark. Pravi član Kraljevske danske akademije. 1948. 12. VI.
8. *Dorđević dr. Živojin*, profesor zoologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu u m. Pravi član Srpske akademije nauka. 1934. 17. V. Adr.: Ljubomira Stojanović 14.
9. *Gjaja dr. Ivan*, redoviti profesor Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka. 1936. 15. V.
10. *Hadži dr. Jovan*, redoviti profesor zoologije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Pravi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1920. 25. V. Adr.: Ljubljana, Nunska 4.
11. *Hatze Josip*, kompozitor. 1950. 24. VI. Adr.: Split.
12. *Karamata dr. Jovan*, redoviti profesor matematike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka. 1933. 31. V. Adr.: Zemun, Nikolajevska 20.
13. *Katalinić dr. Marin*, redoviti profesor fizike na Filozofskom fakultetu u Skoplju. 1937. 8. V. Adr.: Skoplje.
14. *Korošec dr. Josip*, izvanredni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Ljubljani. 1948. 12. VI. Adr.: Resljeva c. 3.
15. *Kos dr. Milko*, redoviti profesor opće povijesti srednjeg vijeka Univerziteta u Ljubljani. Pravi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1937. 8. V. Adr.: Ljubljana, Šubićeva 3.

16. *Milanković dr. Milutin*, redoviti profesor matematike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka. 1920. 25. V. Adr.: Beograd Ljubomira Stojanovića 9.
17. *Milojević Ž. dr. Borivoje*, redoviti profesor geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Član dopisnik Srpske akademije nauka. 1948. 12. VI. Adr.: Beograd, Alekse Nenadovića 36/II.
18. *Murko dr. Matija*, profesor slavenske filologije na Filozofskom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu u m. Član dopisnik akademije nauka u Moskvi, Pragu, Krakovu, Ljubljani i Beogradu. 1897. 16. XII. Adr.: Praha, Bubeneč, Na Piač 4.
19. *Nahtigal dr. Rajko*, redoviti profesor slavenske filologije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Pravi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1931. 20. VI. Adr.: Ljubljana, Slovenski seminar Univerze.
20. *Němec dr. Bohumil*, profesor biljne fiziologije i anatomije Karlova sveučilišta u Pragu u m. 1932. 27. VI. Adr.: Praha I., Smetanino Namesti.
21. *Plemelj dr. Josip*, redoviti profesor matematike na Univerzitetu u Ljubljani. Pravi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1923. 19. VI. Adr.: Ljubljana, Gradišče 10.
22. *Radonić dr. Jovan*, profesor Univerziteta u Beogradu u m. Pravi član Srpske akademije nauka. 1910. 11. III. Adr.: Beograd, Ravanička 38.
23. *Ramovš dr. Fran*, redoviti profesor za fonetiku i historiju slovenskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Predsjednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 1926. 8. VII. Adr.: Ljubljana.
24. *Savić dr. Pavle*, redoviti profesor fizičke kemije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka. 1948. 12. VI. Adr.: Beograd, Dobračina 29.
25. *Stanković dr. Siniša*, redoviti profesor Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka i predsjednik Akademijskog savjeta FNRJ. 1949. 4. VI. Adr.: Beograd.
26. *Todorović dr. Kosta*, redoviti profesor za infektivne bolesti na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Pravi član Srpske akademije nauka. 1948. 12. VI. Adr.: Beograd, Moskovska 91.
27. *Uaillant dr. André*, profesor na École des Langues orientales vivantes Sorbonne. Paris. 1949. 4. VI.
28. *Uajs dr. Josip*, profesor Karlova sveučilišta u Pragu u m. Pravi član Česke akademije. 1911. 16. III. Adr.: Praha IV, pošt. pret. 299.
29. *Udović Emanuel*, akademski slikar. 1949. 4. VI. Adr.: Split, Maksima Gorkog 19.
30. *Urkljan dr. Vladimír*, profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u m. 1950. 24. VI. Adr.: Podgorska 14.

I. REDOVNO GODIŠNJE ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

održano 26. III. 1949. u 16 sati u svečanoj dvorani
Jugoslavenske akademije

Dnevni red:

1. Otvorenje skupštine
2. Ovjerovljenje zapisnika prošle skupštine
3. Izvještaj o radu Akademije u 1948. godini
4. Odobrenje godišnjeg obračuna Akademije za 1948. godinu
5. Izvještaj Nadzornog odbora
6. Eventualije

Prisutni:

akademici Abramić, Augustinčić, Barac, Becić, Boranić, Gušić, Hegedušić, Kostrenčić, Krbek, Krizman, Krleža, Kršinić, Lončar, Mirković, Nazor, Perović, Radauš, Ritig, Salopek, Skok, Štampar, Tavčar, Taglia, Tiljak, Tućan, Ugrenović i Vouk.

Dopisni članovi Abakumov, Babić, Badalić, Barada, Bohničjek, Fisković, Frank, Goldberg, Gračanin, Karšulin, Korošec, Supek, Šulek i Žganec

Odsutni:

akademici Kogoj, Marković, Novak i Riesner i dopisni članovi Kušević i Šen, koji su opravdali izostanak.

Pored članova Akademije prisustvuju kao gosti glavni tajnik Predsjedništva Vlade dr. Miloš Žanko, predsjednik Komiteta za naučne ustanove, Sveučilište i visoke škole dr. Miljenko Protega i pravi član Srpske akademije nauka književnik Ivo Andrić.

Predsjedac: predsjednik Akademije akademik Štampar.

Skupštinu otvara predsjednik i prije prijelaza na dnevni red predlaže za zapisničara akademika Frana Kršinića; prijedlog se prima.

Predsjednik akademik Štampar održao je zatim ovaj govor:

Prije dvije godine mi smo se prvi put sastali u obnovljenoj Akademiji, da se konstituiramo i počnemo s radom u novim prilikama i uz naročitu pomoć naših narodnih vlasti. S današnjim danom, kad održavamo ovu glavnu godišnju skupštinu, na kojoj će Predsjedništvo i Uprava položiti račun o svom radu u prošloj godini, mi ulazimo u treću godinu svoga djelovanja s mnogo većom odgovornošću, nego što smo to u prvi čas mislili. Prošle dvije godine mi smo svu svoju pažnju obratili problemu organizacije rada Akademije, popunjavanju broja članova Akademije i pozivanju novih mlađih stručnjaka u krug Akademijine djelatnosti.

I baš sada, kada ulazimo u treću godinu našega rada, bit će, nema sumnje, korisno, da se bar u glavnim potezima osvrnemo na ono, što smo dosada učinili, pa da iz toga zaključimo, kojim putem treba da pođemo u godinama, koje su pred nama.

Mi smo, dakako, imali teškoća u našem radu, ali smo mnoge od tih teškoća mogli svladati zahvaljujući osobitom interesu narodnih vlasti za naše poslove, kao i upravo obilnim materijalnim sredstvima, koja su nam te vlasti pružale. Ako bacimo pogled na osamdeset godina rada Akademije, može se mirne duše reći, da u toj prošloj periodi nije nijedna vlast Akademiju tako obilno pomagala, kao što je pomaže sadašnja. U prijašnjim vremenima Akademija se je morala boriti s mnogim materijalnim nedaćama, koje su sprečavale rad Akademije i dovodile je u težak položaj, tako da su se naši prethodnici ne uvijek svojom krivnjom, morali ograničiti na one poslove, koji nisu iziskivali velike materijalne žrtve. Danas, naprotiv, svaki naš opravdani zahtjev narodna vlast usvaja i stavlja nam na raspolaganje ne samo materijalna sredstva, nego i veliku moralnu pomoć.

Bit će korisno da ovom prilikom kažem samo nekoliko riječi o tom, što smo posljednje dvije godine postigli, a što nismo, iako smo u naše poslove unosili ne samo svoje znanje nego i svoje srce. Kad pogledate ovu zgradu, u kojoj smo se sastali, već na ulazu u nju vidite tako veliku promjenu u građevnom pogledu, da bi je naši prethodnici jedva prepoznali. Mi smo na taj način preobrazili prijašnji dom ove Akademije u nov, lijep i ugodan, tako da će se svaki onaj, koji s nama surađuje, u njem dobro osjećati kao u jednom dostojnom kulturnom mjestu. Oni, koji su radili na tim poslovima preobražaja ove zgrade, znaju vrlo dobro, s kolikim su se teškoćama borili, ali su ih oni i svladali. Kad prođete našom galerijom smještenom u ovoj zgradi, vi ćete je jedva prepoznati u poređenju s prijašnjom, jer je ona postala vanredna manifestacija probranog ukusa i velike umjetnosti prošlih vjekova. U

ovoj zgradi nalazi se i naša centralna biblioteka, koja je dobila ne samo nove prostorije, nego i nove, upravo rijetke mogućnosti prema današnjim prilikama, za svoj smještaj, a nanovo katalogizirana ona će sigurno s vremenom postati središtem znanstvenog rada i važnih ispitivanja kao pomoćno sredstvo našim znanstvenim trudbenicima. Osim ove glavne zgrade narodna vlast stavila nam je na raspolaganje preko puta drugu zgradu, koju smo isto tako preuredili i u nju smjestili naše institute, kao što je Institut za jezik, za povijest, arhiv i čuvenu Valvasorovu grafičku zbirku. U tim institutima rade mnogi stručnjaci na proučavanju našeg jezika, sabiraju građu za Rječnik, rade na ispitivanju naše prošlosti, a u Arhivu stalno sređuju materijal i popis dokumenata, koji prije nisu bili svrstani, a koji nam pružaju dokaze o našoj davnoj prošlosti.

Tu su smješteni naši odjeli u udobnim prostorijama, tako da se sjednice mogu sada često vršiti, a na rad u odjelima privući i drugi stručnjaci u pojedinim odjelnim akcijama. U toj zgradi je smještena i naša Moderna galerija, koja se još uvijek dopunjuje i proširuje, tako da će s našom starom galerijom predstavljati veliku vrijednost za izučavanje umjetnosti. Uz galerije se nalazi posebna knjižnica za izučavanje umjetnosti s velikim brojem priznatih djela. Pa i naša izdavačka djelatnost nije bila mala u prošle dvije godine. Izdali smo priličan broj novih posebnih djela, a u »Radu« se štampa sve veći broj rasprava. Zeleći proširiti svoju izdavačku djelatnost mogli smo da, uz pomoć narodnih vlasti, pristupimo osnivanju vlastite štamparije, koja će u ovoj godini biti uređena.

Akademija je već u početku svog obnovljenog djelovanja istaknula naročitu potrebu da u svom radu obrati što veću pažnju izučavanju tehničkih, prirodnoznanstvenih i medicinskih pitanja, a u vezi s obnovom naše zemlje, težeći da se tako ukopča u naš narodni život u pravom smislu riječi i da pomogne narodnim vlastima u velikim poslovima oko obnove zemlje. Naši odjeli, koji se bave tim pitanjima, pristupili su osnivanju instituta, u kojima će raditi veći broj stručnjaka. Kao jedan od instituta, koji je počeo sa svojim radom, navodim Institut za higijenu rada. On ima zadatak da proučava i rješava higijenske probleme u vezi s industrijalizacijom naše zemlje. Osim toga, mi ćemo uskoro pristupiti i izrađivanju planova za nove institute osnovnih nauka biologije, fizike i kemije, i vjerujem, da će nas narodne vlasti i u tome izdašno pomoći. Spominjem i to, da smo osnovali Jadranski institut, pred kojim stoje veliki zadaci u vezi s proučavanjem Jadrana. Isto tako pristupili smo i osnivanju Historijskog instituta u Dubrovniku, a osim toga izabrali priličan broj stručnjaka, koji će se baviti ekonomskim problemima, problemima krša, šumarstva, etnografije, antropologije i t. d. Mnogi su od naših članova u suradnji s drugim stručnjacima obišli pojedine krajeve Republike i izvršili korisna ispitivanja na terenu. Naročito spominjem iskapanja u Bijelom Brdu, koja su nam pružila nove podatke o prošlosti tih krajeva.

No to su ipak još uvijek samo počeci. Nas čekaju, nema sumnje, nove, još teže zadaće. Ovo, što smo dosada učinili i u čemu smo pokazali neki uspjeh, odnosi se zapravo na organizacijske probleme i organizacijske zadatke, koji su sada uglavnom završeni i mogu da posluže kao osnova za dalju i širu djelatnost.

Uživajući svestranu i punu pomoć narodnih vlasti, mi smo preuzeli na sebe i velike odgovornosti, kojima moramo udovoljiti, ako želimo izbjeći nepovoljnoj ocjeni u idućim godinama.

Što je zapravo naša glavna zadaća u budućnosti? Meni se čini, da moramo Akademiju obnoviti ne samo u pogledu građevinske strane i njezina uređaja, nego mnogo veću pažnju moramo obratiti spremanju mladih ljudi da nove znanstvene zadatke, osobito na polju ekonomskih, tehničkih, prirodnih i medicinskih znanosti. U našoj sredini često se pojavljuju mladi ljudi, koji pokazuju izuzetne sposobnosti, ali u prilikama, pod kojima oni sada još uvijek moraju da rade i probijaju led, često se izgube u najobičnijim rutinskim poslovima i s vremenom svoje sposobnosti ne iskorišćuju u pravom smislu.

Treba da sebi postavimo kao jednu od glavnih zadaća selekciju mladih sposobnih stručnjaka i da za njihov rad i razvoj stvorimo takve uvjete rada, da će oni s vremenom u zrelijim godinama moći dati nauci stvari od kapitalne važnosti. Moramo da imamo stalno na umu, da će i naše vrijeme doći kraju i da bi se ogrješili o naše svete dužnosti prema Akademiji, ako to ne bismo učinili, ako ne bismo ostavili iza nas one, koji mogu da nastave rad u Akademiji. Stvarajmo nove institute, koji će biti ne samo snabdjeveni najnovijom literaturom, nego koji će biti istovremeno zgodna mjesta za znanstveni rad onih, koji pokazuju sposobnosti za znanstveno istraživanje. Oslobođeni od najobičnijih rutinskih poslova ti novi stručni ljudi sa znanstvenim sposobnostima moći će pokazati više uspjeha negoli sada, kad se još uvijek moraju boriti sa često nesavladivim poteškoćama.

Molim vas, da kao članovi Akademije, koji ste mi ukazali povjerenje, primite ovo kao jednu od najvažnijih dužnosti i da izvršenju toga programa pristupite što prije. Molim vas, da pažljivo saslušate izvještaj glavnog tajnika o radu Akademije u prošloj godini, kao i financijski izvještaj, koji će vam pokazati, s kolikim smo sredstvima raspolagali i kako smo ih trošili. Bit će vrlo korisno, ako izjavite, što mislite o tim izvještajima.

Ovom prilikom, na kraju, želim da vam zahvalim na vašem interesovanju i zauzimanju u prošloj godini, jer bez toga i bez naše kolektivne akcije ne bismo bili postigli ni te skromne rezultate, o kojima sam vam u kratkim crtama govorio.

Prelazeći na drugu točku dnevnoga reda *glavni tajnik akademik Gušić* čita zapisnik posljednje redovne skupštine, koji se prima na znanje i odobrava.

Zatim glavni tajnik *akademik Gušić* podnosi skupštini

IZVJEŠTAJ O RADU JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

u 1948. godini

Drugovi akademici,

Prema čl. 22. naših statuta, prvo redovno zasjedanje skupštine Akademije, koje se održava u prvom tromjesečju svake godine, sasluša i potvrđuje izvještaje o naučnom, umjetničkom i organizacijskom radu i o cijelom poslovanju u prošloj godini.

Ovo je dakle prvo upravno jednogodišnje razdoblje od donošenja novog Zakona i Statuta Jugoslavenske akademije, kojim Uprava i Predsjedništvo Akademije izlaze pred članstvo podnoseći izvještaj o cjelokupnom radu u protekloj godini.

U ovom našem prvom redovnom periodu rada bilo je u Akademiji aktivnosti, postignuti su neki uspjesi, dobiveni su neki konkretni rezultati, o čemu ćemo podrobno izvijestiti, no moramo odmah istaknuti, da stil, duh i tempo našeg naučnog, umjetničkog i organizatorskog rada još nije ni približno postigao onaj uzor, koji smo sami sebi postavili novim Zakonom i Statutom i za koji rad nam je narodna vlast pružila punu i ničim ograničenu materijalnu i moralnu podršku.

Mi nismo, na primjer, još uspjeli, da naša naučna nastojanja dovoljno usredsredimo u organizirane jedinice: institute, komisije, sekcije, a gdje smo to osnovali, nismo ih pokrenuli u pun pogon.

Mi smo sporadično, bez nekog temeljitog i svestranog plana razrade-nog u odjelima, prišli u prvoj godini proučavanju problematike naše novo oslobođene oblasti Istre. Njeni ekonomski problemi nisu ni dodirnuti, prirodna istraživanja vršena su pojedinačno, a i narodna i kulturna baština – urođenim snagama našega tamošnjeg življa sačuvana – ispiti-vala se, registrirala i sabirala više inicijativom pojedinaca nego snagom organizacije same ustanove.

Problematici, koja u našoj Republici, a po njoj i u cijeloj državi, zavisi od posjeda mora i primorja, prišli smo s priličnom rezervom, iako smo za takav rad imali utrt put i kod stranih akademija.

Organizaciji naučnog rada na polju geoloških istraživanja, zatim bioloških, poljoprivrednih i šumarskih ispitivanja tih najvažnijih kom-ponenata na polju ostvarivanja zadataka iz Petogodišnjeg plana, nismo u 1948. godini bili prišli punim elanom.

Uopće nismo još uspjeli u potpunosti povezati i planski organizirati naučnu inicijativu s jedne strane među samim članovima Akademije, a zatim i s ostalim naučnim radnicima.

I na umjetničkom polju bilo je nedostataka. Tako još nismo koordi-nirali rad u likovnim umjetnostima kroz neki umjetnički forum, institut, a na polju muzike nismo dosada imali nikakve inicijative.

Naša izdavačka djelatnost u 1948. ostvarena je sa 86% od predviđenog plana u prvom redu zbog teškoća, što nismo imali vlastite tiskare, a one tiskare, na koje smo bili upućeni, nijesu mogle da izvršavaju obaveze prema nama.

I drugih smo teškoća i neprilika imali u izdavačkoj djelatnosti. Sve knjige, koje smo štampali u prvoj godini planskog rada, ne mogu podnijeti strogu kritiku.

Mi ćemo naći jedan dio uzroka za navedene nedostatke i u činjenici, što je novi statut Akademije primljen tek u toku godine, pa je nova forma rada obnovljene Akademije tražila određene pripreme.

Iznoseći u prvom redu nedostatke, teškoće i neprilike, koje su se ispriječile u našem radu, nismo imali namjeru da umanjimo pozitivne rezultate jednogodišnjeg rada, nego upravo da nam pri razmatranju pojedinih akcija budu istovremeno pred očima prošlogodišnje smetnje, kako bismo sa više, i to raznoraznih elemenata, potpuno kritički mogli pristupiti u ovoj godini izvršivanju zacrtanog i već prije prihvaćenog plana.

* * *

Rad Jugoslavenske akademije u 1948. godini razvijao se u odjelima, institutima i ustanovama i u upravi i predsjedništvu, koji su vršili koordinacijsku ulogu, često direktivnu, a kod ustanova njoj neposredno podređenih i inicijativnu i organizacijsku.

Cjelokupnu djelatnost podijelit ćemo na ova poglavlja:

1. Sastav i vodstvo odjela, instituta i ustanova
2. Organizacijski rad
3. Naučnu aktivnost
4. Izdavačku djelatnost
5. Unutrašnji rad i
6. Posebne akcije

I. ODJEL ZA FILOZOFIJU I DRUSTVENE NAUKE

Odjel je imao 7 pravih članova i 3 dopisna člana u sastavu Odjela. Na čelu Odjela bio je tajnik akademik Grga Novak. Na redovnoj skupštini od 12. lipnja 1948. izabrani su: za pravog člana dr. Mihovil Abramić; za dopisne članove u radnom sastavu: dr. Miho Barada, dr. Stanko Frank i dr. Josip Korošec.

Organizacijski rad

U okviru I. Odjela osnovan je *Historijski institut*; za njegova predsjednika je izabran akademik Marko Kostrenčić. Institut je podijeljen na odsjeke: 1. Historijski s akademikom Novakom na čelu; 2. Arheološki s akademikom Abramićem na čelu; 3. Arhivski s dopisnim članom M. Baradom na čelu. U sastavu Instituta nalaze se još: 1. Arhiv Jugoslavenske akademije, šef Arhiva viši naučni suradnik dr. V. Mošin;

2. Valvasorova grafička zbirka pod rukovodstvom posebnog kuratorija, čuvar zbirke naučni suradnik dr. Stella Ubel; 3. Orijentalna zbirka, vodi je asistent Instituta Sulejman Bajraktarević; 4. Muzej hrvatskih starina u Splitu, direktor Muzeja dr. Stjepan Gunjača.

Historijski institut osnovan je u početku 1948. g. i smješten u naročito uređene prostorije na Strossmayerovu trgu br. 12. Izrađen je i potvrđen statut Instituta.

Sastavljen je privremeni inventar kodeksa, diploma i ostalih arhivalija u Arhivu. Inventarizirani i katalogizirani su kodeksi arhivske zbirke, koje dosada nisu bile registrirane (Milčetić, Kirac, Poljanić, Vrsalović i dr.). Revidirani su i prebrojeni historijski akti, dosada više od 70.000 komada. Primljen je dio ostavštine pok. dra. Ante Trumbića s veoma bogatim materijalom nekadašnjega Jugoslavenkog odbora u Londonu, smješten u posebnim ormarima, provjeren i katalogiziran. Pored pojedinačnih nabava glagoljskih rukopisa (23 komada) primljena je ostavština župnika Vinka Premude sa Krka. Zbirka je inventarizirana, sistematizirana i osposobljena, da se može naučno iskorišćavati. Osnovana je fototeka Arhiva, koja obuhvata i pojedinačne snimke različitih spomenika i čitave kodekse. Zasada ima 80 brojeva sa otprilike 3.070 snimaka.

Osnovana je potpuno nova knjižnica Instituta, koja je potkraj godine imala 5.027 djela u 8.907 svezaka. Knjižnica je nastala otkupom cijelih biblioteka, primanjem kolekcija Akademijinih izdanja i nabavama u knjižarama i antikvarijatima. Osim zavedenog broja ima još 665 djela primljenih od KOMZE. Ta će djela biti inventarizirana, kada se dovrši raspodjela mase.

Ugovorom između Jugoslavenske akademije i Prvostolnog kaptola zagrebačkog od 11. listopada 1947. g. a uz odobrenje i suglasnost Predsjedništva Vlade, preuzeta je u veljači 1948. u pohranu i naučno iskorišćavanje na sedamnaest godina Valvasorova grafička zbirka. Zbirka se sastoji od 17 svezaka sa 12.000 grafika i 50 komada Dürerovih drvo-reza izvađenih iz 16. sveske zbirke. Postoji rukopisni katalog u 8 svezaka.

Orijentalna zbirka Jugoslavenske akademije aktivirana je i predana naročitom rukovodiocu. Sastoji se od 1.902 katalogizirana i 56 još nekatalogiziranih kodeksa, 654 katalogizirane i nekoliko nekatalogiziranih isprava i 610 štampanih knjiga i časopisa. Pri primopredaji nije pronađeno 8 kodeksa i 6 dokumenata.

Muzej hrvatskih starina, koji se prije nalazio u Kninu, a onda dijelom na Klisu, konačno je trudom i troškom Akademije preseljen u Split, gdje je privremeno smješten u Meštrovićeve Crikvine na Mejama. Formalno je Muzej prešao pod upravu Akademije tek 1. siječnja 1949. Dovođene su sve tehničke pripreme za podizanje muzejskih zgrada u jugostočnom dijelu Dioklecijanove palače u Splitu prema izrađenim nacrtima. Kako su za ove radove osigurana i materijalna sredstva, a dobivena je i suglasnost narodnih vlasti, to se upravo ovih dana započeo taj rad.

Historijski institut u Dubrovniku. Oko formiranja Historijskog instituta u Dubrovniku vršene su prve predradnje i u organizacijskom i u materijalnom pogledu. U prosincu 1948. g. sazvana je konferencija naučnih radnika, poznatih po svom dosadašnjem radu u Dubrovačkom arhivu, iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva, Dubrovnika i Splita, na kojoj se raspravljalo o programu budućeg rada i organizaciji Instituta i na kojoj je predložen za direktora Instituta profesor beogradskog univerziteta dr. Jorjo Tadić, što je Predsjedništvo Akademije potvrdilo. Za zgradu Instituta dobivena je palača Sorgo u Gružu, jedan od najljepših još sačuvanih renesansnih dubrovačkih ljetnikovaca. Kako su za popravak te zgrade osigurana potrebna materijalna sredstva, to se, uz punu suradnju narodnih vlasti, ovih dana započeo rad, koji se vrši prema nacrtima i pod kontrolom arh. Joze Dražića.

Naučna aktivnost

A) Na terenu:

1. Akademik Abramić vršio je s velikim uspjehom iskapanja grčkih starina na otoku Visu o trošku Akademije u iznosu od Din 60.000.— Pored ostalih veoma dragocjenih nalaza pronađeni su i neki potpuno novi i dosad nepoznati oblici vaza.

2. Kustos Zadarskog muzeja Mate Suić i konzervator Grga Oštrić vršili su pod nadzorom akademika Abramića arheološka iskapanja u okolici Zadra, o trošku Akademije u iznosu od Din 80.000.— Kao glavni rezultat tih iskopavanja utvrđena je rasprostranjenost rimskog foruma, kojemu su pronađene točne granice, otkriven je stari pločnik na mnogim mjestima tako, da će se to u cijelosti moći otkriti i uvrstiti kao jedna od znatnih kulturno-historijskih atrakcija u novi urbanistički plan Zadra.

3. Direktor Muzeja hrvatskih starina dr. Stjepan Gunjača vršio je istraživanja u crkvi i nekropoli sv. Spasa na vrelu Cetine o trošku Akademije u iznosu od Din 50.000.— Pored mnoštva arheoloških i arhitektonskih predmeta, pored toga i dijela velikog fundacionalnog natpisa, mogla se izvršiti znatna korekcija dosadašnjeg tlorisa, toga znamenitog starohrvatskog spomenika.

4. Vršilo se sistematsko sabiranje i popisivanje glagoljskih spomenika na području zadarske biskupije. Angažirani stručnjaci bili su Vlado Cvitanović iz Velog Iža, Amos Rube Filippi iz Ugljana i dr. Mato Strgačić iz Sali, a trošak je iznosio Din 45.000.— Najveći dio sabranih podataka već je spremljen za štampu.

5. Dr. Stella Ubel bila je upućena u samostan benediktinki u Zadru, gdje je izvršila ekspertizu za zbirku čipaka i staroga tekstila neprocjenjive vrijednosti.

B) Naučni rad u Arhivu: naučno obrađivanje arhivskog materijala:

1. Izvršeno je sistematsko proučavanje i registracija vođenih znakova u ćirilskim rukopisima Jugoslavenske akademije, što je dopustilo točnije

datiranje mnogih kodeksa i poslužit će kao materijal za projektirani sistematski paleografski opis ćirilskih rukopisa. (Izvršeno pod vodstvom dra. V. Mošina.)

2. U rujnu postavljen je u Arhivu prof. Vjekoslav Štefanić, stručnjak za glagoljicu, koji je pristupio sistematskom revidiranju glagoljskih kodeksa i arhivalija i spremanju materijala za stručni paleografski opis glagoljskih spomenika Akademije.

3. Pristupilo se sistematskom registriranju latinskih historijskih akata počevši od XVI. vijeka. U početku su radila četiri stručnjaka – honorarna suradnika, kasnije sedam. Od lipnja do kraja godine obrađeno je 2.409 isprava, koje su stavljene u posebne kuverte, signirane i snabdjevene karticama s ispisanim latinskim registrom. Pored važnosti koju ima inventariziranje ovog golemog još neregistriranog bogatstva, kartoteka će imati veliku naučnu vrijednost kao pomagalo u historijskom radu.

C) Naučni rad u Valvasorovoj zbirci: U toku godine dr. Stella Ubel pregledala je sav materijal i podnijela izvješćaj o stanju grafika uopće i o pojedinim zbirkama (sveskama).

Izrađen je centralni katalog svih Dürerovih drvoreza i bakroreza i katalog ustanovljenih kopija s Dürerovih grafika.

Pri kraju godine započeto je sređivanje i katalogiziranje originala i kopija grafika Jacquesa Callota.

Na redovnim sjednicama kuratorija raspravljalo se o mjerama za čuvanje i naučnu eksploataciju zbirke i o programu rada. Predviđena adaptacija Dürerovih grafika nije mogla biti još izvršena, budući da se nije zasada mogao dobiti tehnički materijal.

D) Orijentalna zbirka predana je voditelju. U srpnju i kolovozu pregledavao je S. Bajraktarević orijentalne zbirke u Beogradu, Sarajevu i Dubrovniku radi upoznavanja s metodama rada. Nastupio je dužnost 1. rujna i započeo registraciju i katalogizaciju kodeksa, isprava, knjiga i časopisa. Orijentalna zbirka smještena je u nove prostorije u zgradi Akademije, Šenoina ulica 4, prizemno.

E) Paleografski tečaj. U listopadu i studenome (od 18. X. do 3. XII.) bio je organiziran tečaj za latinsku paleografiju sa srednjovjekovnim latinskim jezikom i za slavensku (glagoljsku i ćirilsku) paleografiju. Predavanja su se održavala poslije podne po 3 sata svakog dana pod vodstvom prof. Barade, prof. Mayera i asistenta Klaić-Tarnovske na latinskom tečaju, a prof. Mošina i prof. Štefanića na slavenskom tečaju. Svakoga dana prije podne vršene su stručne vježbe s polaznicima tečaja na materijalu arhiva. Na latinskom tečaju bilo je 15 polaznika, na slavenskom 12. (Neki od njih su bili stručnjaci iz Arhiva i muzeja u Zagrebu i ostalim gradovima Republike, a drugi studenti Sveučilišta.) Čitav je predviđeni program rada svršen, i uspjeh je potpuno zadovoljio.

F) U okviru javnih sastanaka, koje priređuje Akademija, održali su članovi I. Odjela ova predavanja: akademik Štampar: »O svjetskoj zdravstvenoj organizaciji« i akademik Novak: »O jugoslavenskim arhivima, koji su odneseni u Italiju«.

Izdavačka djelatnost

U godini 1948. izašli su iz štampe, odnosno primljeni su za štampu u okviru I. Odjela ovi radovi:

A. Milošević, Statut bratovštine sv. Križa u Kotoru od g. 1298.

E. Laszowski, Razgrabljene stvari Zrinskog i Frankopana

I. Krbek, Nacionalizacija zemljišnih zajednica i krajiških imovnih općina

M. Barada, Acta Tragurina, I

G. Novak, Kako i kada je Salona postala Colonia Martia Iulia Salona

J. Bösendorfer, Agrarni odnosi u Slavoniji

V. Bogdanov, Društvene i političke borbe u Hrvatskoj g. 1848.–1849.

E. Laszowski, Izbor isprava velikih feuda Zrinskih i Frankopana

V. Mošin, Vlastareva sintagma i Dušanov zakonik

Stj. Gunjača, Repertorium actuum domini de Zandonatis

M. Barada, Dalmatia superior

V. Mošin, Studenički palimpsest

Osim toga Odjel je odobrio, da se štampaju u Izdavačkom zavodu Akademije radovi:

N. Majnarić, Atenski ustav

I. Krbek, NR Hrvatska u FNR Jugoslaviji

J. Andrassy, Međunarodno pravosuđe

Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu

I. Krbek, Lica u državnoj službi

Unutrašnji rad

1. U toku 1948. godine Odjel je održao petnaest sjednica, na kojima se raspravljalo o organizacijskim stručnim pitanjima, planu rada i saslušavalo referate o predloženim radnjama.

2. Historijski je institut održavao veze s više naučnih institucija, koje su se na nj obraćale, napose sa Slovenskom akademijom, zatim s Ljubljanskim gradskim muzejem, s Historijskim institutom i Arheološkim institutom Srpske akademije nauka, Gradskim muzejem u Zagrebu, Muzejem Srba u Hrvatskoj u Zagrebu i dr. Svima je Institut izlazio u susret: posuđivao je rukopise, izrađivao fotografske snimke pojedinih dokumenata i omogućavao rad u prostorijama Instituta znanstvenim radnicima. Pojedini članovi našeg Historijskog instituta aktivno su radili kod drugih ustanova (u Dubrovačkom arhivu, Benediktinskom samostanu u Zadru i dr.).

3. U toku protekle godine Arhiv je pohodilo više pojedinih domaćih, a i inostranih gosti, koji su došli da se upoznaju s njegovom organizacijom i radom.

II. ODJEL

ZA MATEMATIČKE, FIZIČKE I TEHNIČKE NAUKE

Odjel je imao 4 prava člana i 5 dopisnih članova u radnom sastavu. Na redovnoj skupštini od 12. lipnja 1948. izabrani su za dopisne članove u radnom sastavu Odjela: Nikolaj Abakumov, dr. Josip Goldberg, dr. ing. Miroslav Karšulin, dr. ing. Rajko Kušević i dr. Ivan Supek.

Na čelu Odjela bio je tajnik akademik Željko Marković.

Organizacijski rad

Detaljno se raspravljalo o osnivanju *Zavoda za fiziku atmosfere i kozmičkih zraka* na Sljemenu i o tome su se vodili pregovori i s Komitetom za naučne ustanove i visoke škole NRH.

Organizaciji stalne službe za mjerenje kolebanja geografske širine i vremena u astronomskom paviljonu u Maksimiru obratila se velika pažnja.

Naučna aktivnost

Na prijedlog Odjela Akademija je dodijelila Zavodu za geomehaniku Tehničkog fakulteta za prve radove pomoć od Din 100.000.—, da se upotpuni instrumentarij, a Odjel je sa svoje strane i stručno i moralno podupirao rad toga našega mladog zavoda.

Taj je zavod u toku prošle godine izvršio čitav niz zadataka i istraživanja na terenu, služeći se ponekad i svojim originalnim metodama, a sve je to izvršeno veoma skromnim sredstvima i uz znatan nedostatak u suradnicima. Od glavnih radova izvršenih u prošloj godini treba kao najvažnije istaknuti ove:

1. Geomehanička ispitivanja za gradnju silosa za uljarice u Obrenovcu, kojom je prilikom utvrđen nov jednostavniji način fundiranja, i time je samo na vrijednosti materijala uštedeno oko 7.000.000.— Din. To je ujedno i prvo sistematsko na naučnoj osnovi izvršeno mjerenje deformacije temeljnog tla kod nas, prema postulatima postavljenim na II. internacionalnom kongresu za geomehaniku i tehniku fundiranja održanom u Rotterdamu u mjesecu lipnju 1948. g.

2. Fundiranje termoelektrana Zagorje. Kakanj, Lukavac.

3. Statičko dimenzioniranje najpovoljnijih profila na radovima kanala Dunav–Tisa–Dunav i najracionalnije fundiranje na podzemnom sifonu korita Tise i velikih objekata kod Bezdana.

4. Sondiranje i geomehaničko ispitivanje terena za civilnu aerobazu u Zagrebu, vršeno na našoj zemlji prvi put.

5. Fundiranje željezničke radionice Sesvete, kojom prilikom su prvi puta kod nas proučena tresetišta kao građevno tlo.

6. Fundiranje novogradnje kod tvornice »Neretva« u Opuzenu pod osobito teškim okolnostima.

7. Fundiranje operativne obale u Bakru, gdje su opet prvi put kod nas vršena ispod morske razine ispitivanja takve vrste, koja su od osobite važnosti za upoznavanje ne samo geoloških, nego još više geomehaničkih karakteristika naše morske obale.

Pored tih najvažnijih radova zavod se bavio i vrlo teškim i zamršenim geomehaničkim problemima u vezi s podizanjem visokih nasutih brana od zemljanog materijala kod gradnje naših velikih hidrocentrala, ispitivanjima, koja još traju i koja pripadaju u red najtežih geomehaničkih problema uopće.

Odjel je vodio brigu i o prikupljanju »Građe za život i rad R. Boškovića«. Iz Dubrovačkog arhiva dobiven je susretljivošću Uprave iz ostavštine dra. B. Truhelke, opsežan materijal, koji se sada pregledava i sređuje. Truhelkin rukopis pisama Boškovićevih Pucinelliju kao i njegova pisma iz Engleske spremljena su za štampu.

Odjel je organizirao javno predavanje za stručnjake pod naslovom »O problemu prijenosa ukapljenoga plina«; održao ga je profesor Tehničkog fakulteta dr. F. Bošnjaković. Na jednom od redovnih javnih sastanaka održao je akademik Marković predavanje »Boškovićeve ideje o relativnosti prostora«.

Izdavačka djelatnost

U godini 1948. izašli su iz štampe, odnosno primljeni su za štampu u okviru II. odjela ovi radovi:

Dr. D. Blanuša, Jedna vrst integralnih teorema Besselovih funkcija IV. dio (Rad)

Dr. R. Cesarec, O cirkularnim racionalnim krivuljama 4. reda izvedenim iz izvjesnih konoida (Rad)

Dr. M. Deanović, Jedanaest Boškovićevih pisama iz Francuske (Građa)

Dr. I. F. Havliček, O problemu promjenljive konstante gravitacije (Rad)

A. Ašperger, O konduktometrijskom određivanju ugljičnog dioksida (Rad)

A. Lahodny i A. Tomić, Studije o boksitima I. (Rad)

R. Kušević, Rješavanje tročlanih jednadžbi elastičnosti postupkom neodređenih koeficijenata (Rad)

Dr. V. Niče, Prilog Lagrangeovoj kubnoj strofoidali i prostornoj krivulji 4. reda na kugli (Rad)

I. Supek, Prilog teoriji metala (Rad)

Dr. J. Torbarina, Publikacija 30 pisama Boškovićevih iz Engleske (u redakciji Torbarine »Građa«)

Dr. J. Torbarina, Bošković u krugu engleskih književnika (Građa)

Akad. F. Tučan, Prinos poznavanju mineraloško-petrografskih prilika jugoistočne Makedonije (Rad)

Dr. V. Vrkljan, O problemu proširenja Diracovih spinora na više komponentata (Rad)

Dr. V. Vrkljan, Prilog izvođenju magnetičkog momenta elektrona i pozitrona II. dio (Rad)

Unutrašnji rad

Odjel je održao 10 sjednica, na kojima je raspravljao o stručnim i organizacijskim pitanjima. Izvršene su pripreme za organizaciju sekcije za matematičke nauke, za područje fizike sa kemijom i za geodeziju s astronomijom i raspravljalo se o suradnicima, koje bi trebalo pozvati na rad u sekcije.

III. ODJEL ZA PRIRODNE I MEDICINSKE NAUKE

Odjel je imao 7 pravih članova i 2 dopisna člana u radnom sastavu. Na čelu je odjela tajnik akademik Vale Vouk. Na redovnoj skupštini od 12. lipnja 1948. g. izabrani su za prave članove: dr. Drago Perović i dr. Aleksandar Ugrenović, a za dopisnog člana u radnom sastavu dr. Ivo Babić.

Organizacijski rad

U okviru Odjela osnovan je *Institut za higijenu rada*; u njegov su sastav ušli bivši Zavod za zaštitnu tehniku GNO-a, Zavod za psihologiju i fiziologiju rada Ministarstva rada NRH i Centar za medicinu rada pri Komitetu za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FRNJ sa sjedištem u Zagrebu. Na čelu Instituta stoji naučni Savjet akademika, a za direktora izabran je dr. Branko Kesić, docent Medicinskog fakulteta. Institut je opremljen najmodernijom aparaturom, a dva člana Instituta proboravili su duže vremena u inozemstvu radi studija. Detaljna organizacija Instituta u punom je toku, a završene su sve pripreme za izgradnju prve novogradnje za potrebe Instituta. Institut je zasad smješten u zgradama na Ksaverskoj cesti br. 34 i 36, koje je Akademiji u tu svrhu ustupio Gradski NO.

Ovaj je Institut već i u prvoj svojoj fazi osnivanja pokazao neke rezultate. Tako su vršene mnoge ekspertize u industrijskim pogonima i brojne analize opasnih materija, a kao najvažniji uspjeh moramo istaknuti izradu naročitih detektora za ugljeni monoksid, koji se već primjenjuju u širokim razmjerima.

Drugi veći pothvat Odjela u osnivanju novih naučnih organizacijskih jedinica jest preuzimanje stare zgrade manastira na otočiću u jezeru na otoku Mljetu za novu *Prirodoslovnu stanicu*. Njen izvanredan položaj na Slanom jezeru zbog velikih kompleksa borovih šuma stvara idealne preduvjete za studij mediteranske šume i različita druga ispi-

tivanja u oblasti poljoprivrednih nauka i biologije obalnog pojasa našega mora. Sada se razrađuju detaljni nacrti za popravak zgrade i za organizaciju naučnog rada.

Kao treći pothvat Odjela treba istaknuti osnivanje »Komisije za istraživanje krša«. Njen rad treba da obuhvati i koordinira radove na naučnom proučavanju problematike Krša sa svih strana, a napose ekonomske strane. Predsjednikom komisije izabran je akademik M. Salopek, a tajnikom dr. J. Roglić.

Naučna aktivnost

U prošloj godini izvršeni su ovi znatni naučno-istraživački radovi na terenu s izdašnom materijalnom pomoći Akademije:

1. Geološka ispitivanja paleozoika u Gorskom Kotaru (Mrzle vodice –Tršće Gerovo) i u Labinskom ugljenom bazenu (akad. Salopek s mladim suradnicima).

2. Biološka ispitivanja termalnih voda, i to u Krapinskim toplicama (akad. Vouk), u Mokošici kod Dubrovnika (dr. Zora Klas). Ta se istraživanja nastavljaju u sv. Stjepanu kod Buzeta u Istri (dr. Z. Klas i akad. Vouk) i u Ulcinju (akad. Vouk, dr. Z. Klas i dr. S. Miholić).

3. Geobotanička istraživanja flore i vegetacije u Istri (prof. dr. Stjepan Horvatić s mladim suradnicima).

4. Geografska istraživanja na otoku Cresu (Vransko jezero) i istraživanja diluvijalnih pijesaka (Sušak, Unije) na kvarnerskim i ostalim sjevernodalmatinskim otocima (prof. dr. J. Roglić).

5. Antropogeografska ispitivanja na otoku Mljetu (akad. Gušić) i na otoku Šolti (prof. dr. Rubić).

6. Antropološka istraživanja s iskapanjima staro-slavenske nekropole u Bijelom Brdu (dr. F. Ivaniček sa suradnicima).

7. Medicinsko-socijalna ispitivanja na osnovu anketa Higijenskog instituta (dr. J. Rasuhin).

Nakon tih od najveće česti vrlo uspješno izvršenih istraživanja prihvatilo je Odjel predložene naučne izvještaje za štampu u Ljetopisu, a stigli su već i prvi rukopisi o rezultatima. Odjel može očekivati, da će ta istraživanja donijeti znatne rezultate našoj nauci i obogatiti našu naučnu literaturu.

Na području konzultativne djelatnosti Odjel je sudjelovao:

1. na Internacionalnom kongresu za genetiku u Stockholmu (delegat akad. Tavčar);

2. na X. internacionalnom kongresu za limnologiju u Zürichu (delegat akad. Vouk);

3. na sjednici naučnog savjeta za Oceanografski institut u Beogradu od 9.–11. VII. 1948. g. (kao član Savjeta akad. Vouk);

4. na konferenciji Ministarstva šumarstva FNRJ 17.–21. XI. 1948. u predmetu naučno-istraživačkog rada na tipologiji naših šuma (delegat akad. Ugrenović);

5. na konferenciji Ministarstva šumarstva FNRJ 21.–23. XI. 1948. u predmetu racionalnog iskorištavanja i unapređenja pašnjaka (delegat akad. Ugrenović);

6. na konferenciji u Ministarstvu prosvjete NRH 22. XI. 1948., sazvanoj na inicijativu Odjela u predmetu jače aktivizacije i organizacije rada na zaštiti prirode i prirodnih spomenika (delegati akad. Gušić i Vouk).

Delegati su na tim kongresima i stručnim konferencijama podnijeli Odjelu iscrpne izvještaje.

U toku 1948. godine podijeljene su naučnim radnicima ove naučne pomoći:

1. Zvonimiru Devide za citološka istraživanja tiobakterija na terenu u Splitu Din 5.000.–

2. dr. ing. Zvonimiru Špoljariću za izučavanje mikroskulpture drveta u odnosu prema ekološkim uvjetima Din 10.000.–

3. dr. ing. Ivi Horvatu, docentu Šumarskog fakulteta za studije tehničkih svojstava drveta Din 10.000.–

4. docentu dru. Anti Rako za uspješno provedene radove na izučavanju stočarstva krša Din 10.000.–

5. dr. ing. Mariji Kump za uspješne radove na genetici Din 10.000.–

6. Anti Jurilju, asistentu Poljoprivredno-šumarskog fakulteta za upoznavanje hidrobioloških metoda u Oceanografskom institutu Din 6.000.–

7. Zvonimiru Devide, asistentu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, kao prvom doktorskom kandidatu, primljenom i prihvaćenom kod Akademije, mjesečna pomoć godinu dana u iznosu od Din 1.000.–
Odobrena tema dizertacije »Strukture bakterijske stanice na osnovu proučavanja gigantskih leukotiobakterija«.

8. Entomologu Rene Mikšiću za usavršavanja u izučavanju insekata na osnovi radova na skarabeidima Din 5.000.–

Odjel smatra, da će pomaganjem naučnih radnika pomoći unapređenje naše nauke i zaključio je, da će to pomaganje uzdizanja naučnog kadra u idućoj godini znatno pojačati.

Istovremeno se Odjel naročito bavio i problemom pomanjkanja asistenata u naučnim zavodima, zbog čega mnogo zapinje istraživački rad. Odjel je zaključio, da će učiniti sve, što je potrebno, da se kvalificirani i naročito sposobni naučni radnici povuku iz operative na naučno-istraživački sektor, i tako da naučni zavodi za izvršavanje naučnih radova dobiju stručno osoblje.

Izdavačka djelatnost

Odjel je raspravio, ocijenio i primio za štampu u toku godine ove radove:

Z. Kopač, Limfogranulomatoza kao neoplazma (Rad)

A. Tavčar, Dominantna sterilnost kod prašnika kukuruza (Rad)

Zora Karaman, Revizija Pselaphida-Tribus Bythinini (Prirodoslovna istraživanja)

A. Jurilj, Nove dijatomeje (Surirellaceae) u Ohridskom jezeru i njihovo značenje za filogenezu

M. Knežević, Ependymitis tuberculosa (Rad)

J. Krmpotić, O spiralnim reznjicima maloga mozga (Rad)

D. Perović, O dosada nepoznatim formacijama na orbitalnom izdanku nepčane kosti i o pravom značenju njegova razvitka (Rad)

Zora Klas, Nova tiobakterija sa obale Jadrana – Thiophysa gigantea u. sp. (Rad)

M. D. Grmek, Inauguralne disertacije naših liječnika od 1687.–1863. godine.

Osim ovih rasprava prihvaćena su za štampu i ova naučna djela u seriji izdanja Izdavačkog zavoda:

B. Gušić, Uho, nos i grlo, Zbornik Klinike (sa 18 rasprava)

V. Vouk, »Acta botanica« (sa 10 radova). U štampi

V. Vouk, Fitologija I. dio (Rukopis za štampu)

A. Tavčar, Genetika (Rukopis za štampu)

Osim već naprijed prihvaćenih radova nalazi se pet naučnih rasprava u recenziji. U toku godine nije prihvaćeno za štampu pet predloženih radova.

Unutrašnji rad

Odjel je u toku godine održao 10 sjednica, na kojima je raspravljao i stvarao odluke o ovim predmetima:

1. o reorganizaciji i proširenju rada Odjela na suradnike,
2. o organizaciji instituta i potrebnih naučnih komisija,
3. o štampanju svojih edicija,
4. o ocjeni i prihvaćanju naučnih radova za štampu,
5. o poduzimanju naučno-istraživačkih radova na terenu,
6. o sudjelovanju na raznim stručnim i naučnim konferencijama izvan Akademije i na internacionalnim kongresima,
7. o pomaganju naučnih radnika u njihovu radu i
8. o podizanju mladih naučnih kadrova.

IV. ODJEL ZA JEZIK I KNJIŽEVNOST

Odjel je u god. 1948. imao pet pravih članova i jednog dopisnog člana u radnom sastavu. Na čelu Odjela je akademik Antun Barac. Na redovnoj skupštini 12. lipnja 1948. izabran je za dopisnog člana u radnom sastavu Odjela dr. Josip Badalić.

Organizacijski rad

U okviru ovog Odjela osnovan je *Institut za jezik i književnost*. On je podijeljen na dva odsjeka: 1. za jezik i 2. za književnost. Na čelu je Instituta akademik A. Barac, poslovima odsjeka za jezik upravlja

kao tajnik odsjeka insp. u. m. Stjepan Musulin, a poslovima odsjeka za književnost naučni suradnik dr. Rudolf Maixner. Najvažniji posao Instituta u prošloj godini bio je organizacija rada i izbor kadrova.

S obzirom na zadatke odsjeka za jezik Odjel je imao pred očima da što prije nastavi rad na velikom Akademijskom *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika*, kako bi se Rječnik u predviđenom roku i mogao završiti. Radi toga Odjel je pozvao na suradnju sve poznatije hrvatske lingviste. U prvom času odazvali su se svi, kojima je bio upućen poziv, ali se ubrzo pokazalo, da je za mnoge od njih rad na Rječniku bio pretežak. Ostalo je 10 stručnjaka, koji svoj posao rade savjesno, marljivo i s punim razumijevanjem. Tako je u toku ove godine potpuno svršen za tisak svezak slova P, a sada se radi na obradi slova R. Prema tome spremljen je materijal za štampanje 53. sveske Rječnika, a sada se već obrađuje materijal za 54. svesku.

Odjel za jezik preuzeo je sebi i drugi zadatak, da organizira jezično ujedinjavanje i usavršavanje rukopisa, koje je primila da izda Akademija ili njen Izdavački zavod. Jezičnu korekturu vršila su prema Pravilniku 4 stručnjaka, a jezičnu redakciju tajnik odsjeka za jezik. Na taj način je jezično redigirano u Institutu od mjeseca aprila prošle godine preko 200 araka rukopisa. Iako su se u tome radu pokazali mnogi pa i krupni nedostaci, ipak je stečeno dragocjeno iskustvo za bolju organizaciju toga posla u ovoj godini.

Treći je rad u okviru Instituta bio usmjeren na spremanje materijala za Rječnik hrvatskog književnog jezika. Susretljivošću narodnih vlasti preuzeta je od Nakladnog zavoda Hrvatske građa od oko 20.000 listića, koja je u toku prošle godine popunjena sa daljih 11.000 listića. Vodstvo na izradi ovoga Rječnika povjerila je Akademija dru. Juliju Benešiću.

Osnovana je i samostalna stručna knjižnica odsjeka za jezik, koja sada ima 263 djela, napose starih rječnika. Knjižnica se povećala stručnim djelima iz nabavljene biblioteke pokojnog akademika i slaviste Milčetića.

Odsjek za književnost u svom dosadašnjem radu, od ožujka o. g., radio je u tri pravca: 1) na izradi kataloga književnog dijela Akademijinog arhiva, 2) na prikupljanju arhivske građe od starijih i suvremenih književnika i 3) na kartoteci i evidenciji po novinama i časopisima.

1. Izrada kataloga obuhvatila je dosada kartone Vukotinović, Kurelac, Preradović, Franjo Marković, Kaznačić, Sorgo, Krizmanić, Kušlan i Trnski (u poslu). Materijal, koji se tu nalazio, sređen je i popisan pojedinačno u tri primjerka, kao baza za budući katalog, koji će biti definitivn, kad se dodaju signature mjesta, t. j., kad se riješi pitanje o smještaju književnog arhiva. Dosadašnji stari popis odnosio se samo na kartone bez obzira na njihov sadržaj, tako da se nije moglo ni znati, što se u njima nalazi. Sada se sva ta građa svrstava pregledno i evidentirano. Materijal, koji nije u vezi s glavnim sadržajem kartona, izlučuje se i osnivaju se novi dossieri (Farlati, Katančić, Vraz, Stoos, Gučetić, Šrepeš). Pritom se pokazuje čitavo bogatstvo književno-povijesne građe, koju Akademija posjeduje, osobito veliko obilje korespondencije, od

koje je dosada samo jedan dio objelodanjen u Građi, ponajviše nastojanjem Šrepla i Milčetića. Nisu na pr., još publicirana brojna pisma Šuleka Preradoviću, Jagićevi listovi Trnskomu, Šuleku i Torbaru, Demetrovi listovi Kukuljeviću, listovi A. Šenoe Trnskom, Kranjčeviću Trnskom i t. d.

Dalji rad ima nastaviti pregled i sređivanje književne građe u arhivu, osobito u kartonima Bogović, Daničić, Ožegović. Kada se taj posao dovrši, morat će se riješiti pitanje, da li da se književni dio arhiva odvoji od povijesnog ili da ostane i nadalje u istim prostorijama, ali posebno smješten i s posebnim katalozima.

2. Bogatstvo književnog arhiva povećava se prikupljanjem iz privatnih posjeda. Dosada su što darovanjem, što otkupom stečena arhivalija Janka Jurkovića, Stjepana Mlinarića, Tommasea, Velikanovića, Ilešića, Truhelke, Dukića, Nikole Andrića, Janka Polić-Kamova, Branimira Livadića (koji je također poklonio arhiv zagrebačkog PEN-kluba). Dr. L. Thaller poklonio je spise parnice protiv Jukića, Cesarca i drugova i jedan Cesarčev rukopis, nadalje objelodanjene i neobjelodanjene rukopise ilirske pjesnikinje Jagode Brlićeve-Amruš. U toku je otkup književne ostavštine Milana Begovića.

3. Odsjek za književnost bavi se također evidencijom suvremene književne djelatnosti. U tu svrhu osnovana je zasebna kartoteka i stalno se prati sadržaj časopisa i dnevne štampe.

U osnivanju je i priručna knjižnica odsjeka, koja zasada broji 851 djelo.

Izdavačka djelatnost

U god. 1948. izašli su iz štampe, odnosno primljeni za štampu u okviru IV. Odjela ovi radovi:

- Dr. J. Badalić, Bolska rukovet stare hrvatske lirike (Građa)
- S. Banović, Poticaji Palmotićevih pjesama (Građa)
- Dr. A. Barac, Bjelinski u hrvatskoj književnosti (Rad)
- Dr. Vaso Bogdanov, Dokumenti o nosiocima revolucionarnog pokreta u Hrvatskoj g. 1848. uz primjedbe (Građa)
- S. Bosanac, Moje uspomene na Vatroslava Jagića (Građa)
- M. Deanović, Frano Đivo Gundulić i njegov put u Rusiju (Starine)
- Đ. Grubor, Aspektno značenje (zasebna knjiga)
- J. Hamm, Štokavština donje Podravine (Rad)
- Prof. V. Putanec, Postanak Frankopanove Trumbite (Rad)
- J. Ravlić, Djela Luke Botića (zasebna knjiga)
- V. Štefanić, Pisma mudrog Salamuna i Stošićev legendarij (Građa)
- M. Tentor, Leksička slaganja (Rad, ako autor provede promjene)
- J. Vajs, Najstariji hrvatsko-glagolski misal (posebna knjiga)

Rukopisi primljeni za štampu u Građi:

- A. T. Brlić, Tkalec i Fran Mažuranić (korespondencija Brlić)

B. Kazimir, Kratka uspomena godine 1848. i 1849. i Njemština i Slavjanstvo

E. I. Ignjatijewitsch, Kroaten, Serben und Magyaren, ihre Verhältnisse zu einander und zu Deutschland

Momos, Strijeje i strijelice

Unutrašnji rad

Odjel je u prošloj godini održao 11 sjednica, na kojima je pored tehničkih pitanja napose raspravljao o pitanju organizacije jezične redakcije i korekture Akademijinih izdanja, pretresao elaborat prof. Benešića o izradi Rječnika hrvatskog književnog jezika i vršio pripremne radove za izdanje spisa Vatroslava Jagića.

V. ODJEL ZA LIKOVNE UMJETNOSTI I MUZIKU

Odjel je imao 8 pravih članova i 4 dopisna člana u radnom sastavu. Na čelu Odjela bio je do aprila 1948. kao tajnik akademik V. Becić, a poslije toga akademik Vanja Radauš. Na redovnoj skupštini od 12. lipnja 1948. izabrani su za prave članove: Krsto Hegedušić i Frano Kršinić, a za dopisne članove u radnom sastavu Odjela dr. C. Fisković, Stj. Šulek i dr. V. Žganec.

Organizacijski rad

U okviru V. Odjela nalaze se ove ustanove:

Galerija starih majstora s ravnateljem Ljubom Babićem na čelu, Moderna galerija s kustosom Oskarom Hermanom i Restauratorski zavod s višim restauratorom Zvonimirom Wyroubalom na čelu.

Galerija starih majstora. Pošto je Galerija starih majstora poslije oslobođenja bila potpuno preudešena i nanovo uređena, otvorena je za javnost 28. prosinca 1947. g. No već za kratko vrijeme morala se Galerija ponovo zatvoriti zbog opsežnih radova, koji su se u proljeću 1948. g. započeli u stubištu Akademijine zgrade. Tako su Galeriju u toku prošle godine posjećivali samo stručnjaci i inostrani gosti, pa je bilo svega samo 2.698 posjetilaca. Galerija starih majstora raspolaže danas sa 402 umjetnička djela, od kojih su izložene samo 172 umjetnine, a ostale su smještene u tri spremišta, prema slikarskim školama.

Moderna galerija. Modernu galeriju preuzela je Akademija zajedno sa zgradom još 1947. godine, ali kako su se u prijašnjim prostorijama Moderne galerije održavale umjetničke i propagandne izložbe, sam raspored prostorija nije odgovarao potrebama Galerije. Osim toga je čitava zgrada bila u trošnom stanju, a glavno stubište bilo je srušeno. Zbog toga se u proljeću prošle godine pristupilo generalnom popravku

zgrade i adaptaciji prostorija za smještaj same Galerije. Dvadeset i četvrtog studenoga 1948. otvorene su za publiku prostorije u I katu, gdje su u 13 izložbenih dvorana smještena djela naših umjetnika od početka 19. stoljeća do prvog svjetskog rata. U tim dvoranama izloženo je 267 umjetnina. Danas raspolaže Moderna galerija sa 2.370 umjetnina. Neizložene slike i plastike smještene su po abecednom redu autora u pet prikladnih spremišta. Do kraja godine posjetilo je Modernu galeriju 1.200 posjetilaca.

U toku prošle godine povećana je Moderna galerija sa 162 umjetnička djela uz trošak od 2,113.376.– Din.

Restauratorski zavod, koji je preuzet 1. siječnja 1948. još uvijek nije dobio svoju definitivnu formu. Nove prostorije u potkrovlju Moderne galerije nisu se mogle još dovršiti zbog objektivnih teškoća, pa se tako još nije pristupilo osnivanju odjela za tekstil i kovine. Sada rade u Zavodu 4 stručnjaka, a stručnjak za tekstil vrši zasada restauraciju predmeta Muzeja za umjetnost i obrt.

U godini 1948. restaurirane su u Restauratorskom zavodu 93 slike, uglavnom slike Stare i Moderne galerije. Među važnim restauratorskim radovima ističe se konzervacija Vivarinijevih slika sa Lošinja, Carpacciova Poliptiha iz Zadra (6 slika), Božidarevićeve slike iz Dubrovnika i figure sa pročelja crkve sv. Marka u Zagrebu. Restauratori ovog zavoda vršili su na poziv restauracije slika u Prezidijumu skupštine FNRJ u Beogradu, a također u Dubrovniku na slikama renesansne škole. Restaurator za tekstil restaurirala je jedan briselski gobelin iz XVI. stoljeća.

Restauratorski zavod se sukcesivno upotpunjuje alatom i materijalom.

Restauracija Marijine crkve na Otoku u mljetskom jezeru

Pod stručnim rukovodstvom svoga dopisnog člana dra. Cvita Fiskovića Akademija je prošle godine započela s radovima na naučnom proučavanju i restauraciji Marijine crkve na Otoku u mljetskom jezeru, zadužbini zahumskog kneza Dese iz XII. stoljeća, jednoj od rijetkih sačuvanih romaničkih monumentalnih građevina na teritoriju dubrovačke republike. U radovima izvršenim u toku prošle godine uz trošak od Din 100.000.– ustanovljen je detaljno prvobitni oblik crkve. nađen je dio fundacionog natpisa nad glavnim vratima i otkriveni su ostaci pletera iz IX.–XI. stoljeća. Crkva je oslobođena kasnijih prigradnja, a sada se pristupa njenoj restauraciji. Njena kulturno-historijska važnost sastoji se u tomu, što ona predstavlja onaj oblik romaničkoga monumentalnog graditeljstva, koji je kasnije upravo preko zahumske države prešao u Rašku i tamo doveo do gradnje velikih romaničkih crkava u doba Nemanjića.

Izdavačka djelatnost

U 1948. godini izdan je privremeni katalog Moderne galerije.

Unutrašnji rad

U toku 1948. godine održao je V. Odjel 8 sjednica, na kojima su uzeta u raspravljanje stručna i organizacijska pitanja, plan rada i pripreme oko formiranja Umjetničkog instituta.

Galerijski odbor je u godini 1948. održao 14 sjednica i 4 sastanka. Na tim su se sjednicama rješavala pitanja o uređenju Moderne galerije, donosile odluke o kupovanju i davala mišljenja o umjetničkim djelima, koja su se imala otkupiti.

Galerija slika stoji u stalnom dodiru sa svim javnim umjetničkim zbirkama na području NRH i nekima iz drugih narodnih republika. To se očitovalo i u izmjeni materijala radi izlaganja u Akademskoj galeriji u Zagrebu i galerijama izvan Zagreba. Pojedininim zbirkama i ustanovama stavljen je na raspolaganje i dokumentarni materijal iz galerijske fototeke, koja ima 2.786 negativa. Taj je materijal u prvom redu koristio Konzervatorskom zavodu za radove, koje provodi na terenu.

Galerijska knjižnica se u godini 1948. povećala za 1.213 djela i 6 periodika, pa je 31. XII. 1948. imala 2.512 djela i 122 periodika.

JADRANSKI INSTITUT

Jadranski institut, koji po svojoj namjeni obuhvaća probleme iz više odjela, podvrgnut je, u smislu čl. 38. Statuta, izravno općem nadzoru Predsjedništva.

Na čelu Instituta stoji Odbor Jadranskog instituta, sastavljen od 5 članova Akademije. Predsjednik je akademik B. Gušić, a tajnik Bernard Stulli.

Organizacijski rad

Pošto je privremeni odbor izvršio sve predradnje oko osnivanja instituta, a Predsjedništvo Akademije prihvatilo statut Instituta, Institut je u početku godine započeo radom.

Sazvana je I. konferencija zainteresiranih ustanova za pitanje pomorske terminologije i udžbenika. Konferenciji su prisustvovali predstavnici Ministarstva saobraćaja – Glavne direkcije unutrašnje plovidbe i Glavne uprave civilnih zrakoplovstva, Komande JRM i Ministarstva ribarstva NRH.

Kao rezultat te konferencije obrazovane su komisije: za pomorsku terminologiju, za izjednačenje pomorskih udžbenika i za pomorsku toponomastiku.

Predsjedništvo Akademije primilo je prijedlog, da se započne rad oko izdavanja Pomorskog leksikona, pa je donijelo Pravilnik uredništva i izabralo Uredničko vijeće. Ono se sastoji od Odbora Instituta i po jednog predstavnika Ministarstva pomorstva i Komande JRM. Direktor

leksikona je po položaju predsjednik Instituta. Za glavnog urednika Predsjedništvo je postavilo dra. M. Ujevića i uz njega Središnje uredništvo od 7 članova.

Jadranski institut preuzeo je u 1948. godini od Ministarstva pomorstva Pomorski muzej u Splitu s imovinom bivše Jadranske straže: pokretni inventar, biblioteku, pomorska izdanja, negative i slikovni materijal.

Za Pomorski muzej adaptiraju se nove prostorije u reprezentativnoj renesansnoj palači Milesi, koja je odlukom narodnih vlasti stavljena Akademiji na upotrebu, a poveden je postupak oko eksproprijacije. Gradski no u Dubrovniku ustupio je Institutu pomorski odjel Gradskog muzeja na Rupama, koji će biti pretvoren u poseban pomorski muzej u Dubrovniku.

Na Rijeci se završavaju radovi i na drugoj zgradi za Jadranski institut. Obje zgrade, na putu za Opatiju, prešle su u upravu i korištenje Akademije odlukom GNO-a Rijeka. Čim se zgrade završe, započet će se poslovima oko organizacije ogranka instituta na Rijeci, a isto tako i pripremama za uređenje Pomorskog muzeja za Sjeverni Jadran.

Naučna i stručna aktivnost

a) Komisija za pomorsku terminologiju započela je pripremnim radovima i dosada održala 3 sjednice.

b) Komisija za izjednačenje pomorskih udžbenika, kojoj su članovi predstavnici svih zainteresiranih ustanova, razradila je na temelju zaključaka spomenute konferencije program rada i uputila ga svim odnosnim ustanovama na mišljenje. Svima ustanovama mnogo je stalo do praktičnih rezultata ove zajedničke akcije, na koju se je dugo čekalo.

c) Komisija za toponomastiku održala je 2 sjednice i dosada je izvršila stručni pregled i utvrdila imena, toponime, za niz karata, koje izdaje i njoj dostavlja na prethodnu ocjenu Hidrografski institut morarice u Splitu. Takav sistem rada ove komisije privremen je i diktiran neodložnim hitnim potrebama. Rad u daljoj fazi ovisit će o prethodnim svestranim naučnim ispitivanjima na terenu.

d) Središnje uredništvo Pomorskog leksikona započelo je rad. Izvršena je razrada struka, koje bi leksikon trebao da ima, predloženi su urednici pojedinih struka i započeta je izrada alfabeta.

Izdavačka djelatnost

Kao prva knjiga izaći će djelo akademika Skoka: Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima. Knjiga je spremljena za štampu.

ODBOR ZA FOLKLOR

U Odbor za folklor ušla su tri člana Akademije, a pored njih i šest naučnih radnika i stručnjaka iz područja užih i širih folklornih disciplina.

Na sjednici 5. II. 1948. godine Odbor se ovako konstituirao: predsjednik: akademik Dragutin Boranić; tajnik za antropogeografiju: dr. Ivo Rubić; tajnik za etnografiju: prof. Marijana Gušić; tajnik za folklor: dr. Vinko Žganec; tajnik za primijenjeni folklor: prof. Ante Martinović.

Organizacijski rad

Odbor za folklor je na svojim sjednicama raspravljao i utvrdio organizacijski raspored i plan rada. Član Odbora prof. Gavazzi pregledao je, proučio i popisao svu građu i rukopisni materijal, koji je otprije ležao u arhivu, a još nije objavljen. Ima ukupno preko 120 rukopisa. Nakon toga utvrđen je plan rada na proučavanju narodnog života, običaja i muzike i utvrđena izdanja, koja bi trebalo da izda ovaj Odbor.

Naučna aktivnost

Tajnik Odbora za etnografiju prof. Marijana Gušić izvršila je prvu etapu planskog istraživanja, sakupljanja i nabave građe u Istri i na sjeverno-kvarnerskim otocima, u Zadru, na Lastovu, Mljetu i Boki Kotorskoj.

O trošku od Din 50.000.– nabavljen je u Istri bogat etnografski materijal.

Na terenu su vršila etnografska istraživanja tri studenta etnografije, koji su dobili pomoć po Din 1.000.– i podnijeli pismene izvještaje: o Baču i okolnim selima u Slavoniji, drugi o zadrugi u Konavlima, a treći o najstarijoj kući u Novom Vinodolskom.

Izdavačka djelatnost

Odbor je spremio za štampu jedan svezak Zbornika za narodni život i običaje, koji će odsada imati dva dijela: u prvom će biti članci iz etnografije, a u drugom iz antropogeografije. Za ovaj svezak spremljen je materijal istarsko-kvarnerskog sadržaja i I. dio djela Andre Jutro-nića: Naselja i stanovništvo otoka Brača.

Kao novu ediciju Akademije namislio je Odbor izdavati Monumenta ethnographica, od kojih je prvi svezak spremljen za štampu. U toj ediciji objavljivala bi se građa materijalne kulture, gdje bi uz tekst bile velike reprodukcije na tablama, neke od njih i u bojama, osobito kod tekstila. Na žalost nije se dosada moglo pristupiti štampanju zbog oskudice

prikladnog karton-papira za reprodukciju tabla. Pored čisto naučne vrijednosti, što je ta edicija ima, ona bi bila važna i za propagandu naših narodnih vezova i naše narodne umjetnosti u inostranstvu.

Konačno je spremna za štampu zbirka popijevaka iz Hrvatskog Zagorja od dra V. Žganca. Za tu zbirku sakupljeno je 1.400 napjeva, a ona će izaći u tri knjige s notama na neko 800–900 strana.

KNJIŽNICA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

Direktor Akademijine znanstvene knjižnice je prof. dr. J. Badalić, dopisni član Akademije. Knjižnica ima pet stručnih službenika.

Organizacijski rad

U 1948. godini završen je rad oko prijenosa knjižnice iz predašnjih skućenih prostorija u nove, gdje je sada zauzela čitav prizemni prostor Akademijine zgrade. Knjižnica je smještena u sedam prostorija, a pored toga uređena je čitaonica, soba za katalog i uredovne prostorije.

Stručna aktivnost

Cijele godine vršilo se sređivanje, popisivanje i katalogiziranje knjiga. Radilo se svakog dana osim za uredovnog vremena još i poslije podne od 16 do 20 sati uz suradnju 10 vanjskih stručnih bibliotekara. Do kraja godine sređeno je i popisano 2/3 knjiga od ukupnog broja oko 100.000 knjiga.

Uz navedeni posao vršila se prinova knjiga i posuđivale su se knjige čitaocima u biblioteci i izvan nje.

Zamjena publikacija

Nakon Oslobođenja postepeno se obnavljala zamjena publikacija sa zemljama, s kojima je naša Akademija vršila zamjenu decenijama. Dosada je obnovljena zamjena s ovim zemljama:

SSSR:	s Akademijama u Moskvi, Kijevu i Erivanu;
	sa Sveučilištima u Moskvi, Lenjingradu, Harkovu, Minsku, Smolensku, Kazanju, Lavovu, Taškentu, Molotovu (Permu), Wilni (Litva), Tartuu (Estonija) i Rigi (Letonija);

- s ostalim znanstvenim ustanovama: sa dvije u Moskvi, jednom u Lenjingradu i jednom u Lavovu.
- Čehoslovačka:** s Akademijama u Pragu i Bratislavi;
sa Sveučilištima: u Pragu, Bratislavi i Brnu;
s ostalim znanstvenim ustanovama: sa četiri u Pragu, jednom u Brnu, jednom u Turčianskom sv. Martinu.
- Poljska:** s Poljskom akademijom u Krakovu;
sa Sveučilištima u Varšavi, Krakovu, Poznanju, Lodzu, Lublinu;
s ostalim znanstvenim ustanovama: po jednom u Varšavi, Poznanju i Wroclawu.
- Bugarska:** s Bugarskom akademijom u Sofiji.
- Francuska:** s Francuskom akademijom u Parisu;
sa Sveučilištima u Strassbourgu, Aixu i Marseilleu;
s Ministarstvom prosvjete u Parisu;
s ostalim znanstvenim ustanovama: sa dvije u Parisu, jednom u Rennesu.
- Velika Britanija:** s Royal Society u Londonu i Edinburgu;
sa Sveučilištem u Londonu;
s Astronomskim društvom u Londonu.
- Švajcarska:** s Društvom za prirodno-naučna istraživanja u Zürichu.
- Austrija:** s Akademijom u Beču;
sa Sveučilištima u Beču i Grazu.
- Rumunjska:** s Akademijom u Bukureštu.
- Madžarska:** s Akademijom u Budimpešti;
s Madžarskim nar. muzejem u Pešti.
- Zemlje sjev. Evrope:** s Akademijama u Bruxellesu, Amsterdamu, Københavenu, Stockholmu i Helsingforsu;
sa Sveučilištima u Göteborgu i Lundu;
sa Sveučilišnom knjižnicom u Upsali.

Prekomorske zemlje: s Akademijom u Washingtonu;
sa Sveučilištima u Berkeleyu (Kalifornija) i Buenos Airesu;
s ostalim znanstvenim ustanovama: sa dvije u New-Yorku, po jednom u Philadelphiji, u Washingtonu, Otawi, Torontu i Rio de Janeiru.

Još nije uspostavljena veza s naučnim ustanovama u Njemačkoj i Italiji.

Zamjena se vrši u načelu za izdanja istih struka, a nastavljena je ondje, gdje je prije rata prestala. U SSSR-u obnovljena je zamjena sa svim ustanovama, s kojima je prije postojala, i poslane su im sve naše publikacije od onog vremena, otkad je naša zamjena s njima morala biti prekinuta. A obnovljena je zamjena s ovim ustanovama: VOKS – Moskva, Lenjinova biblioteka Moskva i Biblioteka Saltykow – Ščedrinova – Lenjingrad. Tim su bibliotekama dostavljene sve naše publikacije od 1918.–1946.

U našoj zemlji Akademija je odmah obnovila veze za zamjenu publikacija sa Srpskom i Slovenskom akademijom i Zemaljskim muzejem u Sarajevu, s Maticom Hrvatskom i Nakladnim zavodom Hrvatske i s Maticom Srpskom u Novom Sadu.

Pokloni knjiga

Akademija je poklonila svoja izdanja ovim ustanovama:

Univerzitetskoj biblioteci u Beogradu 499 knjiga, Narodnoj biblioteci u Beogradu 478 knjiga, Univerzitetskoj biblioteci u Ljubljani 478 knjiga, Provincijskoj biblioteci u Puli 478 knjiga, Gradskoj biblioteci u Rijeci 478 knjiga, Gradskoj biblioteci u Dubrovniku 478 knjiga, Narodnoj biblioteci u Sarajevu 478 knjiga, Gradskoj biblioteci u Splitu 12 knjiga, Gradskoj biblioteci u Zadru 123 knjige, Slovenskom narodnom muzeju u Ljubljani 478 knjiga, Ferkovu muzeju u Ptuju 478 knjiga, Državnom arhivu u Zadru 138 knjiga, Arheološkom muzeju u Zadru 99 knjiga, Etnografskom muzeju u Splitu 46 knjiga, Franjevačkom samostanu u Slavonskom Brodu 115 knjiga, Muzeju grada Koprivnice 121 knjigu, Muzeju Srba u Hrvatskoj u Zagrebu 177 knjiga, Etnografskom muzeju u Zagrebu 45 knjiga, Geografskom institutu u Zagrebu 221 knjigu, Seminaru za povijest, stari vijek u Zagrebu 52 knjige, Predsjedništvu Vlade (2 kompletna Rječnika) 50 knjiga, Slavenskom komitetu u Zagrebu 78 knjiga.

U inozemstvu:

Biblioteci kombetare u Tirani 567 knjiga.

Izdavački zavod osnovan je na temelju privremenog statuta, prihvaćenog na sjednici Upravnog odbora Akademije od 31. X. 1946., u početku kao Znanstvena knjižara i Nakladni zavod. Imovina se sastojala od inventara bivše knjižare Horvat, koja je darovnim ugovorom prešla u državne ruke. U 1948. godini osnovana je knjigovežnica.

Na čelu zavoda bio je prema statutu izabrani odbor od tri člana Akademije. Za ravnatelja je bio imenovan Radoslav N. Horvat. Za upravitelja knjižare imenovan je kasnije Rudolf Forajt. Knj govežnicu vodi poslovođa Miroslav Gril. Odbor Izdavačkog zavoda rješavao je na svojim sjednicama sva važnija pitanja zavoda.

Poslovanje

Dok je 1947. godina zaključena po bilanci s deficitom od Din 205.288,58, koji se znatno smanjuje, ako se odbiju neke pasivne stavke čistog knjigovodstvenog značaja, godina 1948. zaključena je prema knjigama čistim dobitkom:

kod Znanstvene knjižare	od Din	461.248,64
kod Knjigovežnice	od Din	199.595,36
kod Nakladnog odjela	od Din	377.243,66

Svega Din 1.038.087,66

Predsjedništvo Akademije znatno je pomagalo rad Izdavačkog zavoda, u prvom redu avansima isplata, tako da je pri zaključku bilance za 1948. god. potraživanje Akademije na privremenom računu iznosilo:

kod Nakladnog odjela	Din	986.379.-
kod Knjigovežnice	Din	2.233.600.-

Svega Din 3.219.979.-

Zahvaljujući zauzimanju uprave Akademije knjižara je u 1948. godini dobila znatne devize za nabavu strane literature (knjiga i časopisa), što je oživjelo poslovanje. Stizalo je 395 raznih časopisa, a inozemnih knjiga nabavljeno je za 519 naučnih zavoda i instituta. Starih izdanja Akademije prodano je 5.988 komada u netto vrijednosti od Din 390.447.- Cjelokupni brutto promet iznosio je Din 27.542.477,35. Robe je prodano za Din 5.901.712.-

Izdavačka djelatnost

a) Izdanja Akademije

U izdanjima Akademije izašlo je 15 knjiga i 24 separata u ukupnoj nakladi od 37.511 komada ili 230 štampanih araka.

Izašle su ove knjige:

Galerija slika Jugoslavenske akademije, naklada 2.000 primjeraka; Hirtz, Rječnik zoologičkih naziva II., naklada 1.000 primjeraka; Bibliografija dramske književnosti, naklada 2.000 primjeraka; Bibliografija članaka 1945/1946, naklada 2.000 primjeraka; Bibliografija knjiga 1945/1946, naklada 2.000 primjeraka; Majnarić, Grčka metrika, naklada 1.000 primjeraka; Rad 271, naklada 1.500 primjeraka; Rad 272, naklada 1.500 primjeraka; Rad 273, naklada 1.500 primjeraka; Privremeni katalog Moderne galerije, naklada 2.000 primjeraka; Monumenta spectantia vol. 44, naklada 1.100 primjeraka; Građa, knj. 16, naklada 1.500 primjeraka; Starine, knj. 41, naklada 2.000 primjeraka; Vajs, Misal, naklada 1.500 primjeraka; Bulletin international, knj. 1, naklada 1.000 primjeraka; 24 separata u ukupnoj nakladi od 13.981 primjerak.

U pripremi za štampu nalazi se 12 knjiga.

b) *Izdanja Izdavačkog zavoda*

U izdanjima Izdavačkog zavoda izašlo je 13 knjiga u ukupnoj nakladi od 33.900 komada ili 184 arka.

Izašle su ove knjige:

Andrassy, Međunarodno pravosuđe, naklada 2.000 primjeraka; Aristotel, Ustav atenski, naklada 3.000 primjeraka; Defoe, Robinson Crusoe, naklada 3.000 primjeraka; Higijena i tehnika: 1-3, 4-6, naklada 2.800 primjeraka; Ivančević, Farmakologija, naklada 3.000 primjeraka; Krbek, Narodna Republika Hrvatska u FNRJ, naklada 3.100 primjeraka; Krbek, Lica u državnoj službi, naklada 3.000 primjeraka; Lovrić, Bilješke s puta po Dalmaciji, naklada 4.000 primjeraka; Marković, Dom i svijet, naklada 3.000 primjeraka; Maryat, Ukleti Holandez, naklada 3.000 primjeraka; Zbornik klinike za uho, nos i grlo, naklada 2.000 primjeraka; Zbornik Pravnog fakulteta, naklada 2.000 primjeraka.

U pripremi ili u tiskari nalazi se 12 knjiga.

KNJIGOVEŽNICA

1. travnja 1948. godine započela je radom knjigovežnica Jugoslavenske akademije, koja je smještena u adaptiranom suterenu zgrade Moderne galerije. Knjigovežnica je opskrbljena svim strojevima, koji su potrebni za pravilno odvijanje posla. Strojevi su dobavljeni preko Glavne direkcije grafičke industrije, a potreban materijal uz dosta napora izvan plana iz raznih rezerva.

Poslovanje je započelo sa 4 radnika, a danas ih ima 14. Knjigovežnica vrši ponajprije poslove za Akademiju i njene zavode i institute, a potom i za ostale naučne ustanove. U toku 1948. godine uvezano je 45.315 knjiga, i za taj rad naplaćeno je Din 842.446,06.

TISKARA

U mjesecu srpnju započeli su razgovori s Glavnom direkcijom za grafičku industriju radi formiranja vlastite tiskare, i ti naponi urodili su plodom, pa je do kraja godine primljeno: a) kompletna ručna slagarna; b) četiri stroja za štampanje sa svim priborom i c) dva linotipa.

Slagarna i strojevi za štampanje potpuno odgovaraju našim potrebama, jedan od linotipa nije još ispravan, a drugi je talijanskog podrijetla, pa će trebati znatnih popravaka il preinaka.

Velike su teškoće bile s prostorijama za smještaj tiskare, jer se za to određena zgrada nije mogla isprazniti. Međutim posljednjih dana i to je pitanje riješeno.

FOTOLABORATORIJ AKADEMIJE

Do donošenja pravilnika o ovoj ustanovi, koji će predvidjeti kao rukovodioca laboratorija poseban odbor, stoji fotolaboratorij pod izravnim nadzorom uprave Akademije.

Organizacijski rad

U ovom su vremenu uređene prostorije, nabavljeni su potrebni aparati, pribor i fotomaterijal.

Fotolaboratorij je smješten u naročito uređenim prostorijama na Strossmayerovu trgu 12/II. Uređenje i osvjetljenje fotolaboratorija provedeno je na suvremen način. Nabavljeni su specijalni aparati, uređaj i pribor za naučno i umjetničko snimanje i povećavanja. Fotolaboratorij ima danas svoje aparate za snimanje i povećavanje, kompletan reprouređaj za snimanje u laboratoriju i putni reprouređaj.

Stručna aktivnost

U 1948. godini snimljene su slike i skulpture iz Galerije Jugoslaven-ske akademije, izložbene prostorije Moderne galerije, bakrorezi iz Val-vasorove zbirke, minijature, pečati, vodeni znakovi, povelje i kodeksi za Akademiju, za paleografski tečaj i prema narudžbi pojedinih naučnih suradnika; čipke, kameni spomenici, slike i natpisi (snimljeni u Zadru i Ninu); različite reprodukcije i t. d. Ukupno je u 1948. godini snimljeno 1.380 crno-bijelih snimaka; razvijeno 2.800 crno-bijelih snimaka; povećano (kopirano) 1.792 crno-bijelih snimaka; snimljeno i montirano 80 kolor i 11 crno-bijelih dijapozitiva.

Iznijeli smo rad, koji se odvijao po odjelima, institutima i ustanovama. Na kraju ćemo izložiti organizacijsku djelatnost i ostale poslove izvršene na području Uprave odnosno Predsjedništva Akademije.

Sastav Akademije, Predsjedništva i Uprave

U 1948. godinu ušla je Akademija sa 4 počasna člana i 30 pravih članova.

Na prvoj redovnoj skupštini Akademije, poslije donošenja novog Zakona i Statuta o Akademiji, održanoj dne 12. VI. 1948. izabrano je 5 novih pravih članova i 19 dopisnih članova, a potvrđeno je 16 ranijih dopisnih članova. U radni sastav odjela ušlo je 16 dopisnih članova.

Dopisni članovi, novoizabrani, odnosno potvrđeni, koji nisu ušli u radni sastav odjela, jesu:

Belić dr. Aleksandar, predsjednik Srpske akademije u Beogradu; Demerac dr. Milisav, direktor Carnegieva instituta za genetiku, New-York; Dyggve dr. ing. Ejnar, danski arhitekt i arheolog, Köbenhavn; Đorđević dr. Živojin, univ. prof. iz Beograda; Hadži dr. Jovan, univ. prof. iz Ljubljane; Karamata dr. Jovan, univ. prof. iz Beograda; Kidrič dr. Fran, predsjednik Slovenske akademije, Ljubljana; Kos dr. Milko, univ. prof. iz Ljubljane; Milanković dr. Milutin, univ. prof. iz Beograda; Milojević dr. Borivoje, univ. prof. iz Beograda; Murko dr. Matija, um. univ. prof. iz Praga; Nahtigal dr. Rajko, univ. prof. iz Ljubljane; Němec dr. Bohumil, um. univ. prof. iz Praga; Plemelj dr. Josip, univ. prof. iz Ljubljane; Ramovš dr. Fran, gen. tajnik Slovenske akademije, Ljubljana; Savić dr. Pavle, univ. prof. iz Beograda; Todorović dr. Kosta, univ. prof. iz Beograda; Vajs dr. Josip, univ. prof. iz Praga; Župančič Oton, književnik iz Ljubljane.

Tako je Jugoslavenska akademija imala u 1948. godini: 4 počasna člana (3 otprije), 31 redovnog člana, 16 dopisnih članova u radnom sastavu odjela i 19 dopisna člana izvan radnog sastava, dakle, ukupno 70 članova.

Prema čl. 9. Zakona o Akademiji izabrana je na tri godine ova Uprava:

predsjednik: Andrija Štampar
potpredsjednik: Miroslav Krleža
glavni tajnik: Branimir Gušić

U Predsjedništvo su osim odjelnih tajnika, koji su članovi po položaju, izabrani akademici Kostrenčić, Tavčar i Tućan, a kao zamjenici akademici Augustinčić i Kogoj.

U Nadzorni odbor izabrani su akademici Krbek, Salopek i Tartaglia, a kao zamjenici akademici Lončar i Tiljak. Kod konstituiranja Nadzornog odbora izabran je za pročelnika akademik Krbek.

STROSSMAYEROVA SOBA
u Akademijinim prostorijama za primanje

Organizacijski rad

1. U toku god. 1948. održano je 19 sjednica Predsjedništva, 2 redovne i 3 izvanredne skupštine.

Na sjednicama Predsjedništva raspravljalo se o svima organizacijskim, stručnim i financijskim pitanjima i donosile su se mjerodavne odluke o općem radu Akademije i njenim obavezama, a saslušani su izvještaji tajništva o radu Uprave i Odjela i prijedlozi i zaključci Odjela iz područja naučne aktivnosti, koje je Predsjedništvo odobravalo ili ih dopunjavalo, ili je samo davalo inicijativu.

Prva izvanredna skupština od 24. III. 1948. donijela je novi statut Akademije; druga redovna skupština od 12. VI. 1948. izvršila je izbor novih članova Akademije. Izvanredna skupština od 5. VII. 1948. sazvana je, da raspravi političku situaciju u povodu rezolucije Informbiroa. Izvanredna skupština od 12. X. 1948. izvršila je izbor predstavnika Akademije u Akademijski savjet, a redovna skupština od 30. XII. 1948. utvrdila je i donijela, u smislu statuta, plan rada Akademije za 1949. g.

2. U toku 1948. godine držana su dva savjetovanja triju Akademija Jugoslavije, prvo u Zagrebu 10.–11. I. 1948., a drugo u Ljubljani 7.–8. V. 1948. Inicijativu za prvi sastanak dala je još 1946. g. Jugoslavenska akademija sa željom, da se organizacije o rezultatima naučnog rada u zemlji koordiniraju i dovedu u sklad sa suvremenim prilikama i potrebama, i da se prema inozemstvu uredi jedinstveno postupanje. Rezultat tih savjetovanja bila je Uredba o osnivanju i djelokrugu rada Akademijskog savjeta sa sjedištem u Beogradu; tu je Uredbu Predsjedništvo Vlade FNRJ donijelo 29. V. 1948.

U Savjetu su zastupane sve tri naše akademije, svaka sa tri člana i dva zamjenika. Našu Akademiju zastupaju predsjednik Štampar, potpredsjednik Krleža i glavni tajnik Gušić, a kao zamjenici akademici Kostrenčić i Tavčar.

Upravu Akademijskog savjeta čine akademik Siniša Stanković kao predsjednik i akademik Gušić kao sekretar.

Mandat članova Savjeta traje tri godine.

3. U prošloj godini donesen je Zakon o stjecanju naučnog stepena doktora nauka. Taj zakon stavlja u zadatak i akademijama, da podjeljuju naučni stepen doktora nauka. Do kraja godine Akademija je imala dvije prijave za obranu disertacije kod Akademije.

Rad Uprave

1. U skladu s novom organizacijskom strukturom Akademije, Uprava je preko sekretarijata izvršila sve tekuće poslove, povezivala rad, davala inicijativu, spremala planove rada za Predsjedništvo i izvršavala zaključke. Po svojoj pobudi, a gdje je trebalo i u suradnji s odjelnim tajnicima, spremali su razni opći propisi, tako organizacija rada u

odjelima, propisi za uredničke dužnosti, postupci oko izdavačke djelatnosti i dr.

2. Uprava je uz suradnju Građevnog odbora, vršila nadzor i upravljala sveukupnim radovima oko pregradnje obiju Akademijinih zgrada. Radi toga je održano 9 sjednica Građevnog odbora, na kojima su svi detalji pretreseni.

3. Zalaganjem Uprave Akademiji su od narodnih vlasti stavljene na raspolaganje u 1948. godini ove nekretnine:

Dvije zgrade kod Rijeke (na putu za Opatiju) s pripadnim zemljištem pri moru za Jadranski institut; u Splitu palača Milesi, na obali, za Pomorski muzej; u Dubrovniku (na Lapadu) ljetnikovac Sorgo za Historijski institut; na Mljetu benediktinski samostan sv. Marije za Biološko-mediteranski i šumarski institut; zatim u Zagrebu zgrade na Ksaverskoj cesti broj 34 i 36 za Institut za higijenu rada, i bivši hotel »Gašpić« u Kukovićevoj ulici br. 5. U posljednjoj zgradi zasad se još nalazi Srednja farmaceutska škola.

Za sve te zgrade predviđeni su investicioni radovi, za koje je Vlada NRH stavila na raspolaganje dovoljne kredite.

U okviru kulturne akcije u Dalmaciji, za ostvarenje koje treba prethodna materijalna podloga i pripadni građevinski objekti, koje smo upravo naveli, moramo još dodati i radove oko obnove drevnog samostana sv. Marije u Zadru i izgradnje zgrade za Muzej hrvatskih starina u Splitu. Za sve te objekte u Dalmaciji stavilo je Predsjedništvo Vlade Akademiji na raspolaganje u 1949. g. dovoljne kredite, potvrđujući na taj način već prije danu suglasnost za taj konkretni rad Akademije na tlu kolijevke hrvatske kulturne povijesti, koje od naše nauke očekuje još znatne zahvate. Na prijelazu osamdesete godine djelovanja ove visoke ustanove, u novim prilikama, koje omogućuju, pomažu i potiču svaki progresivni rad, Jugoslavenska akademija zahvaća u novo vankabinetsko naučno područje, u želji da time zareže novu brazdu, koja će možda značiti prekretnicu u njenu životu.

4. U osnovnoj izdavačkoj djelatnosti nova je Uprava naišla na znatne teškoće nemajući vlastite tiskare i knjigovežnice. Uloženo je mnogo truda i vremena, da bi Akademija došla do svoje tiskare. Knjigovežnicu smo u prošloj godini uspjeli dobiti i pustiti u pogon, a poslovi oko formiranja tiskare u završnoj su fazi.

5. Da bi se omogućila dobava strane naučne literature koliko za naše knjižnice toliko i za druge naučne ustanove, Uprava se mnogo zalagala, da se dobiju potrebne devize. Zahvaljujući tome Akademijina je knjižara u prošloj godini mogla u velikoj mjeri zadovoljiti potrebe naše nauke na suvremenim izdanjima iz čitavog naučnog svijeta.

6. Prigodom 80-godišnjice Akademije izdana je na naše traženje naročita, dobrotvorna serija poštanskih maraka u korist Akademije, sa likovima Strossmayera, Račkoga i Daničića. Marke su bile izdane u 200.000 serija. Akademija je primila od Ministarstva pošta čistu dobit od Din 470.612,50. Odbivši troškove izrade maraka, ostalo je Din

293.202,50 u gotovini; taj je iznos Predsjedništvo Akademije uz suglasnost Predsjedništva Vlade i Ministarstva financija namijenilo za pomoć naučnim radnicima.

7. Inicijativu Jadran-filma oko izrade kulturnog filma »Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti« Uprava je svestrano pomogla savjetom, pregledom scenarija i govornog dijela te općom pomoći i suradnjom.

8. U nastojanju, da predstavnike naše nauke i umjetnosti, okupljene u Akademiji, oslobodi, koliko je to moguće, briga materijalne prirode, Uprava je poradila oko rješenja tih ekonomskih pitanja. Ona je kod toga naišla na svestranu pomoć naših narodnih vlasti.

9. Akademija je u 1948. godini svečano otvorila Modernu galeriju – umjetnost XIX. vijeka – prigodom Kongresa KPH. Otvorenju su prisustvovali brojni uzvanici, odlični gosti, na čelu s predsjednikom Vlade NRH drugom drom. Bakarićem. Moderna galerija dostojan je pendant Galeriji starih majstora i predstavlja nesumnjivo najbolje ostvarenje i galerijsku vrijednost u našim stranama.

10. Dodir s kulturnom javnošću održavala je Akademija svojim javnim predavanjima i društvenim sastancima. U toku 1948. održano je šest sastanaka. Obnovljena Akademija je time otvorila svoja vrata širim kulturnim krugovima, koji su taj poziv valjano ocijenili i prihvatili.

11. Akademija je uzela učešća na proslavi 75. godišnjice Poljske akademije u Krakovu preko delegacije, koju su sačinjavali akademici Barac, Kostrenčić i Vouk.

Učestvovala je u proslavi 40. godišnjice smrti S. S. Kranjčevića i 300. godišnjice smrti kompozitora Ivana Lukačića.

12. Akademiju su pohodili brojni odlični gosti iz zemlje i inozemstva, koje su članovi Uprave primali, davali im potrebne obavijesti i vodili kroz galerije i institute.

Unutrašnji rad

Iz navedenih podataka razabira se razvoj aktivnosti i preobražaj u radu naše Akademije. Kako svaki pothvat ima svoj brojčani financijski odraz, slika našeg rada bit će nam potpuna tek pošto razmotrimo i financijski izvještaj, ispitamo završne račune iz iduće točke dnevnoga reda.

Svakako se iz ovih dosadašnjih izlaganja razabira razvoj poslova u obnovljenoj Akademiji. Nekoliko podataka to će nam zorno ocrtati.

Dok su 1946. g. bila u urudžbenom zapisniku svega 324 spisa, u 1947. bila su 1.462, u 1948. g. 3.097, a u 1949. za samo dva i po mjeseca ima 960 spisa. Tu nisu uzete u obzir okružnice i spisi, koji se pod istim brojem zavode. To će reći, da je u 1947. g. bilo pet puta više spisa nego u 1946., u 1948. g. deset puta više, a u 1949. g. – računano po dosadašnjoj prosječnoj relaciji – bit će ih oko petnaest puta više, nego u 1946. godini.

Broj osoblja Akademije iznosio je na kraju 1946. godine šest službenika, 1947. g. 24 službenika, a na kraju 1948. g. 58 službenika, naučnih, stručnih i pomoćnih.

Tehnički posao u Akademijinoj kancelariji vrši točno na vrijeme upravni aparat, koji je relativno vrlo malen, svega osam lica za upravnu, finansijsku, planersku, ekonomsku i daktilografsku službu. Golem porast posla počevši od 1947. g. mogao je biti uredno savladan samo zahvaljujući krajnjem zalaganju svih namještenika, koji su svoju dužnost uvijek vršili, po potrebi i izvan uredskog vremena, na opće zadovoljstvo.

ZAKLJUČAK

Razdoblje rada Akademije, za koje podnosimo izvještaj, praćeno nizom nedostataka, teškoća i nesnalažljivosti, o kojima je već u uvodu bila riječ, dalo je ipak neke korisne rezultate. Dopustite mi, da neke od njih ovdje na kraju istaknem.

U toku prošle 1948. godine konačno je provedena unutrašnja organizacija glavnih organa Akademije i osnovna organizacija njenih odjela. Osnovana su četiri instituta, preuzeta su tri muzeja, dva zavoda i dvije umjetničke zbirke. Primljeno je u upravu i korištenje 9 zgrada. Izdano je 28 knjiga i 24 separata u ukupnoj nakladi od 71.410 primjeraka, odnosno 414 araka, a u pripremi su još 22 djela. Izvršena su 24 naučna istraživanja odnosno iskapanja na terenu, nabavljeno je za obje Galerije 178 umjetnina.

Da završim. Izneseni podaci nesumnjivo govore o tome, da je obnovljena Jugoslavenska akademija pošla novim i čvrstim korakom u promicanju i organizaciji naučnog i umjetničkog rada, te upoznavanju i promicanju narodne kulture. No ipak moram istaknuti, da će uspješno svladavanje zadataka, koji se pred nju postavljaju, moći savladati ubuduće samo onda, ako svi njeni članovi okupljeni u ovoj staroj i časnoj ustanovi, ulože sve svoje snage za njen napredak i dalji procvat. Samo kolektivnom suradnjom svih njenih članova bit će moguće, da naša Akademija ispuni svoju današnju osnovnu dužnost, a ta je – da pruži naučnu podršku u izgradnji našega socijalističkoga uređenja. To je ono, što od nas svih očekuje i naš narod i čitava naša zemlja.

Pošto je pretresen taj izvještaj, prešlo se na 4. točku dnevnoga reda:

Odobrenje godišnjeg obračuna Akademije za 1948. godinu

Godišnji obračun, koji je prije štampan i dostavljen svim članovima Akademije, glasi:

IZVJEŠTAJ O FINANCIJSKOM POSLOVANJU

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu za god. 1948.

Računska godina, za koju se podnosi izvještaj, podudara se s kalendarskom godinom i traje od 1. siječnja do 31. prosinca 1948. god. Ovo je prva godina, u kojoj je Akademija uvrštena u državni budžet Narodne Republike Hrvatske sa svim svojim potrebama, za koje su bili osigurani dovoljni krediti, te je time Akademija prema čl. 10. Zakona o Jugoslavenskoj akademiji kao i sve druge državne ustanove ušla u zajednički državni budžet. U tome u računskom poslovanju vrijede za nju svi propisi državnog računovodstva. Zbog toga je sa danom 1. siječnja 1948. Akademijino knjigovodstvo usklađeno, prema uputstvu Ministarstva financija NRH o vođenju dvojnog knjigovodstva, s kopirnom metodom knjiženja u budžetskim ustanovama i nadležstvima, te se otada vodi po načinu jednoobraznog knjigovodstva.

Zaključkom knjiga s danom 31. prosinca 1948. sastavljen je završni račun i bilanca za godinu 1948., iz kojih se razabira, da se poslovanje dijeli u dva dijela:

a) prvi i glavni dio poslovanja odnosi se na financiranja iz državnog budžeta, iz kojega su se namirivale sve potrebe Akademije, a

b) drugi dio poslovanja odnosi se na sredstva za samostalno raspolaganje, koja proizlaze iz imovine Akademijinih zaklada, glavnica i zgrada.

Ovdje ćemo se osvrnuti u glavnim crtama na sve izvršene rashode i prihode, a kod važnijih i većih rashoda istaknuti, u koju svrhu su trošeni, tako da se, koliko je to ovdje moguće, što jasnije prikaže cjelokupno novčano poslovanje.

I. FINANCIRANJE IZ BUDŽETA

Budžetom NRH za 1948. god. u razdjelu Predsjedništva Vlade odobreni su u glavi 11. Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti ovi krediti:

na partiji 3009	za lične rashode	Din 2,175.200.—	
	i naknadno za dodatke akad. iz rezervnog kredita	Din 1,437.500.—	Din 3,612.700.—
na partiji 3010	za operativne materijalne rashode		Din 1,414.000.—
na partiji 3011	za funkcionalne rashode		Din 18,387.000.—
	Ukupno	Din 23,413.700.—	
a na partiji 105 i 106	za investicije	Din 14,832.500.—	
	To čini ukupno	Din 38,246.200.—	

Ove brojke nam jasno govore, kako je narodna vlast veliku materijalnu podršku pružila Akademiji, da bi se naučni i umjetnički rad mogao što bolje razvijati i tako više prinijeti kulturnom razvoju naših naroda.

Od ovih kredita utrošeno je u 1948. godini:

za lične rashode	Din 3,331.314.— ili 92,21%
za operativne rashode	Din 984.370.61 ili 69,61%
za funkcionalne rashode	Din 15,649.212.89 ili 85,11%
Ukupno	Din 19,964.897.50 ili 85,27%
za investicije	Din 10,992.656.56 ili 74,11%
Sveukupno	Din 30,957.554.06 ili 80,94%

Ističe se odmah ovdje, da je za izgradnju nove reprezentativne palače Akademije bio odobren kredit dovoljan za prvu etapu, koji je poslije redukcije iznosio Din 3,800.000.—. Taj kredit nije uopće trošen, jer GNO Zagreb nije dosada dodijelio potrebno zemljište, pa se zbog toga sada računski pokazuje, da su sveukupni investicioni krediti utrošeni sa 80,94%, iako su stvarno utrošeni sa 100% kod svih ostalih objekata, odnosno stavaka, na što ćemo se kasnije osvrnuti.

Za analizu izvršenih izdataka navest ćemo ovdje samo važnije i veće, dok se točan iznos svake vrste izdataka po pojedinoj partiji i poziciji vidi iz pregleda izvršenih budžetskih rashoda, koji je priklopljen uz završni račun, i koji sa završnim računom sačinjava sastavni dio ovog izvještaja:

partija 3009: Kod ličnih rashoda potrošeno je:

01 na osnovne plaće svih razvrstanih službenika	Din 1,675.705.—
02 na porodične izdatke	„ 45.241.—
03 na funkcionalne i posebne lične dodatke	„ 1,437.500.—
04 na honorare i nagrade	„ 136.868.—

Lični rashodi:

Ad 3009.

Ad 01: Iz ovih stavaka plaćali su se čitave godine svi službenici Akademije i isplaćivali posebni dodaci članovima Akademije od 1. srpnja 1948. t. j. za 6 mjeseci.

U početku godine imala je Akademija 24 razvrstana službenika i 4 honorarna, a na kraju godine popeo se taj broj na 58 razvrstanih i 6 honorarnih službenika. Pojedina mjesta službenika popunjavana su u toku godine onako, kako je to interes službe i razvoj rada Akademije zahtijevao. Službenici su primali samo redovna beriva bez ikakvih funkcionalnih dodataka.

Ad 03: Posebni lični dodaci isplaćeni u iznosu od Din 1,437.500.— odnose se na dodatke članovima Akademije prema Uredbi o posebnim nagradama članovima i suradnicima Jugoslavenske akademije od 17. srpnja 1947. broj 15071-1948. (Nar. nov. od 24. VII. 1948. broj 59).

Ad 04: Na kraju godine nagrađeno je 9 razvrstanih službenika za izvanredno zalaganje u službi i prekovremeni rad u toku godine u ukupnom iznosu od Din 24.600.—, a ostalih Din 112.268.— odnosi se na redovne mjesečne honorare honorarnih službenika, kojih je na kraju godine bilo šest.

Materijalni operativni rashodi:

Ad 3010.

Kod operativnih rashoda nije bilo nikakvih naročitih izdataka, nego su to opći uredski troškovi, kojih ima u svim ustanovama; to je kancelarijski materijal, ogrjev, svijetlo, nabava obrazaca, poštanski, telegrafski i telefonski troškovi, nabava sitnog inventara i t. d., što je sve vidljivo iz priloženog pregleda izvršenih rashoda. Ovdje se ističe jedino to, da je izvršeno u toku godine 37 službenih putovanja u zemlji uz trošak od Din 171.504.— i 4 putovanja u inozemstvo uz trošak od Din 50.924.—

Iz stavke čišćenja zgrada i inventara plaćane su čistačice, kojih je na kraju godine bilo 5 s ukupnom mjesečnom plaćom od Din 14.279.— Čistačicama su na kraju godine podijeljene nagrade u ukupnom iznosu od Din 10.000.—, što je također plaćeno iz ove stavke.

Kod poštanskih troškova bila je budžetom predviđena znatnija suma zbog otpreme knjiga, koje se šalju u inozemstvo u zamjenu stranim akademijama i naučnim ustanovama, ali kako nisu doštampane sve knjige, koje su bile predviđene za 1948. god., to je na toj stavci ostao veći iznos kredita neutrošen.

Isto tako ostao je veći iznos neutrošen na stavci »Osiguranje zgrada i inventara« zbog toga, što još nije u Galerijama slika izvršena procjena umjetnina, koje bi se imale osigurati i što po tome nije još donesen definitivni zaključak.

Materijalni funkcionalni rashodi:

Ad 3011.

To su najvažniji rashodi za pravilno djelovanje i razvoj rada Akademije, pa ćemo se zato ovdje potanje osvrnuti na sve izvršene izdatke, kako bi se dobila što jasnija slika o izvršenom radu Akademije u toku godine.

Ad 01: Za troškove Akademijinih izdanja isplaćeno je:

a) za redovna izdanja	Din 7,040.385.74
b) za izvanredna izdanja	„ 1,457.175.50
Ukupno	Din 8,497.561.24

Ad a) Od troškova kod redovnih izdanja otpada na:

Račune tiskare za dovršenih 16 knjiga i 24 separata	Din	845.770.—
Tiskari »Ognjen Prica« za štampanje knjiga, koje su u radu, ali do konca godine nisu bile dovršene (na predračun)	„	1,340.000.—
Položeno kod Narodne banke na posebni račun za nabavu američkih dolara za tiskarska slova	„	700.703.—
Ukupno štamparski troškovi	Din	2,880.473.—

Za uvez knjiga Akademijinih izdanja plaćeno	Din	229.200.—
Knjigovežnici našeg Izdavačkog zavoda dano je za uvez knjiga na predračun	Din	2,233.600.—
ili ukupno za uvez	Din	2,462.800.—
Autorima isplaćeni honorari	Din	612.100.—
Autorima 60% na račun honorara za primljene radnje, koje još nisu doštampane	Din	762.660.—
Ostali troškovi za ocjene radnja, korekture, redakcije i tehničko vodstvo	Din	322.352.—
Ukupno za redovna izdanja	Din	7,040.385.—

Ad b) Za izvanredna izdanja:

Za knjige Ivančević: Farmakologija, Andrassy: Međunarodno pravo, Lovrić: Bilješke o putu po Dalmaciji i Kršk: Lica u državnoj službi, koje je izdao naš Izdavački zavod, isplaćeni su računi u ukupnom iznosu od	Din	986.379.—
(za taj je iznos terećen Izdavački zavod, kao i za iznos dan za uvez knjiga, što se vidi i iz same bilance).		
Za štampanje prigodnih markica 80. godišnjice Akademije plaćeno je	„	111.860.—
Za štampanje kataloga Galerije slika	„	285.382.—
Higijenskom zavodu za obradu socijal. medicinske ankete	„	50.000.—
Suradnicima Pomorskog leksikona	„	15.000.—
Sitni troškovi za klišee i drugo	„	8.554.—
Ukupno za izvanredna izdanja	Din	1,457.175.—

Ad 02: Troškovi za pripremne i organizacijske radove Akademijinih instituta iznose Din 721.581.98

Od toga otpada na honorare sa-
stavljajćima regesta arhivalija u
našem Arhivu Din 109.250.—

Za uređenje Muzeja hrvatskih sta-
rina u Splitu i prijenos muzej-
skih predmeta „ 450.000.—

Za uređenje Galerije slika „ 100.000.— Din 659.250.—

Ostali sitni troškovi „ 62.331.98

Ad 03: Za nabavu instrumentarija, kemikalija i
ostalog materijala, i za rad Akademijinih instituta
potrošeno je Din 271.030.—

Za Fotolaboratorij nabavljeni su aparati, uređaj i
pribor „ 209.780.—

Geotehničkom zavodu Tehničkog fakulteta nabavlje-
ni su razni aparati iz kredita odobrenog na sjednici
Predsjedništva Akademije od 18. VII. 1947. u
iznosu od „ 99.860.—

Za Restauratorski zavod nabavljen je razni alat i
kemikalije „ 72.750.—

Honorari nastavnicima u Paleografskom tečaju „ 22.450.—

Za ostale sitne potrebe i rad „ 30.153.—

Ukupno Din 706.023.—

Ad 04: Za naučna istraživanja isplaćene su nov-
čane pomoći u iznosu od Din 872.403.—

Ad 05: Pomoći za više stručno obrazovanje ispla-
ćene su u iznosu od Din 89.000.—

Ad 06: Potpora Valdec ud. Heleni po Din 1.500.—
iznosi na godinu Din 18.000.—

Ad 07: Za otkup listina, rukopisa i knjiga potro-
šeno je Din 94.500.—

Ad 08: Na poziciji »Nabava umjetnina« utrošeno je Din 2,756.058.—
Za preuređenje Galerije starog slikarstva i uređenje prvog kata Galerije
modernog slikarstva, koje je izvršeno u toku godine, nabavljene su nove
umjetnine. Izbor umjetnina i procjenu vršio je Galerijski odbor na svo-
jim sjednicama, te sklapao pogodbe sa pojedinim prodavaocima, a sve
je zaključke Galerijskog odbora odobravalno Predsjedništvo Akademije.

Preopširno bi bilo ovdje navoditi svaku pojedinu umjetninu, koja je nabavljena, nego ćemo to iskazati brojem pojedinih vrsta. Tako je nabavljeno:

75 kom. umjetničkih slika, za ukupni iznos od . . .	Din 1,483.700.—
34 „ crteža za	„ 165.000.—
61 „ akvarela, grafika i bakropisa za	„ 159.000.—
5 „ skulptura za	„ 227.150.—
3 „ plaketa za	„ 18.000.—
Razni stari umjetnički predmeti i pokućstvo . . .	„ 92.000.—
Za kopiranje slika dubrovačkih majstora isplaćene su akontacije	„ 85.000.—
Krstulović Andri iz Splita za nabavu materijala za izradu naručene skulpture	„ 75.000.—
Akademiji likovnih umjetnosti za izradu odljeva »Maršal Tito« Din 113.682.—	
i za »Tačkaricu« „ 135.000.—	„ 248.682.—
Za nabavu etnografskog materijala	„ 65.000.—
Za nabavu srebrnine	„ 137.526.—
Ukupno Din 2,756.058.—	

Ad 09: Na poziciji »Troškovi oko konzerviranja i dopreme umjetnina« utrošeno je u svemu . . . Din 209.083.40
 Iz ove stavke isplaćeno je Konzervatorskom zavodu u Splitu, za restauriranje crkve na Mljetu . . . „ 100.000.—
 Biskupiji krčkoj u Krku za Bašćansku ploču plaćeno je prema predratnoj obavezi Akademije . . . „ 25.000.—

Svi ostali troškovi odnose se na nabavu materijala za Restauratorski zavod, i za dopremu umjetnina.

Ad 10: S ove pozicije plaćeni su samo vanjskim suradnicima za izradu središnjeg kataloga Akademije knjižnice honorari, koji su se kretali od Din 35 do 40.000.— na mjesec prema izvršenom poslu.

Ad 11: »Nabava i uvez specijalnih naučnih knjiga«. Po ovoj stavci utrošeno je za uvez knjiga . . . Din 65.000.—
 Za nabavu kompletnih knjižnica . . . „ 297.400.—
 Za ostali iznos nabavljene su stručne knjige u raznim knjižarama i antikvarijatima, i pojedine od privatnika u manjim iznosima.

Ad 13: Na ovoj poziciji nije bilo znatnijih izdataka, nego su okviri i stakla nabavljeni i popravljeni, koliko je bilo zasada potrebno kod uređenja Galerija.

Ad 14: Na ovoj poziciji isplaćena je prema zaključku sjednice Predsjedništva akademije od 8. IX. 1948. Odboru za proslavu 40 godišnjice smrti S. S. Kranjčevića pomoć od Din 100.000.—

INVESTICIJE

Ad Part. 4–105. Za investicije bio je budžetom NRH za 1948. god. odobren iznos od Din 14,832.500.— nakon izvršenog sniženja po čl. 6. Zakona o budžetu NRH za 1948. god. i to:

1. Za izgradnju nove reprezentativne zgrade za Akademijine institute	Din 3,072.500.—
2. Za popravke i uređenje zgrade Akademije	„ 5,015.000.—
3. Za popravke i uređenje zgrade Moderne galerije	„ 5,015.000.—
4. Za popravke i uređenje Jadranskog instituta na Rijeci	„ 1,020.000.—
5. Za nabavu inventara	„ 710.000.—
Ukupno	Din 14,832.500.—

Kako međutim GNO nije u toku godine odredio zemljište za gradnju nove zgrade, ostao je neutrošen kredit od Din 3,072.500.— odobren za tu svrhu.

Na račun toga kredita po partiji 105 isplaćeni su troškovi za snimke i projekte palače Milesi u Splitu za Pomorski muzej kao izvanredan izdatak, koji nije bio budžetom predviđen.

Ad Part. 106: Od kredita na part. 106, bilo je otvoreno po tromjesečnim planovima u svemu Din 11,000.000.—

Ta svota od Din 11,000.000.— nije bila dovoljna za isplatu svih računa, te je na kraju godine ostalo oko Din 700.000.— neisplaćenih računa, koji su preneseni u god. 1949.

Vidi se, a to želimo i istaknuti, da je naš financijski godišnji plan za investicione rashode bio realan i izvršen sa 100%.

Od utrošenih Din 10.992.656,56 odnosi se na:

1. Troškove za uređenje Akademijine zgrade, Zrinjski trg br. 11, Din 5,044.661,14.

U ovoj zgradi izvršena je u 1948. god. pregradnja stubišta, opločenje podova, stupova i zidova u atriju i hodnicima kamenom »Repentabor«, traventinom i bračkim kamenom, uređen je stan za čuvara zgrade, izoliran i uređen dio podruma za skladište knjiga; uređenje te zgrade se nastavlja.

Opločenje kamenom stajalo je Din 3,250.000.—

Zidarski radovi „ 750.000.—

Obrtnički radovi, materijal i nadzor nad radovima „ 1,044.661,14

2. U zgradi Moderne galerije, Strossmayerov trg 12 uređeno je čitavo prizemlje za uredske prostorije novih instituta i prvi kat za Galeriju slika. Kod preuređenja prvog sprata porušeni su nekoji pregradni zidovi, tako da su izložbene dvorane dobile nov izgled. U potkrovlju su uređena dva stana za službenike Akademije.

Za te radove potrošeno je u svemu Din 5,031.312,61

3. Za zgradu Jadranskog instituta u Rijeci (Costa bella) potrošeno je Din 178.805,25

4. Za nabavu i uređenje inventara i namještaja
potrošeno je	Din	714.778.56
5. Za izradu projekata i nacрта za palaču Milesi
u Splitu plaćeno je	Din	23.099.—

II. FINANCIRANJE IZ SREDSTAVA ZA SAMOSTALNO RASPOLAGANJE AKADEMIJE

Kako se vidi iz drugog dijela završnih računa, ta sredstva za samostalno raspolaganje odnose se na financijsko poslovanje, koje se tiče imovine Akademijinih zaklada i glavnica, prihoda i rashoda stambenih zgrada i evidencije od prodaje knjiga Akademijinih izdanja, što smo ih dali u komisijsku prodaju našoj Znanstvenoj knjižari. Prihod od knjiga će se ubuduće predavati u državni budžet, jer se sada svi troškovi oko izdavanja knjiga namiruju iz budžeta, pa se i sav prihod predaje u budžet. Suglasnost za slobodno raspolaganje sredstvima na tom računu dalo je Ministarstvo financija svojim rješenjem br. 2919 od 14. IV. 1948.

Iz priložene bilance sredstava za samostalno raspolaganje po drugom dijelu Završnog računa vidi se, da čitava imovina na dan 31. XII. 1948. iznosi Din 3,535.364.50

Aktiva nam pokazuje, iz čega se ta imovina sastoji, a pasiva pokazuje, čija je to imovina i kome pripada.

Aktiva:

1. Prema računu blagajne gotovinom ukupni pri-
mici u toku godine iznosili su	Din	356.136.40
a izdaci	„	354.931.15

Stanje 31. XII. 1948.	Din	1.205.25
-----------------------	-----	----------

Promet blagajne gotovinom sveden je na minimum, jer se po sadašnjim propisima sav platni promet vrši preko državnih novčanih zavoda.

2. Na račun blagajne efektivima vode se svi vrijednosni papiri, koji pripadaju uglavnom temeljnoj glavnici Akademije. To su sve predratni vrijednosni papiri državni, stranih i privatnih novčanih zavoda, na pr. Prve hrvatske štedionice, Privilegovane agrarne banke, Hipotekarne banke, Blairova zajma i t. d., koji sada ne predstavljaju veliku vrijednost. Nekoje od tih papira predratnog unutrašnjeg zajma zamijenila je 1948. godine Državna investicijska banka FNRJ novim 3% obveznicama konvertiranog duga u omjeru 10:1 sa
	Din	12.500.—

Stanje računa efekata iznosi na kraju godine	Din	311.712.50
Na račun 102 Blagajna uložnicama vode se uložnice novčanih zavoda, koji se sada nalaze u likvidaciji, pa će se samom likvidacijom zavoda riješiti pitanje naših uložnica. Uložnice se nalaze u blagajni, a odnose se na imovinu raznih zaklada i glavnica, kojima upravlja Akademija. U toku godine nije bilo nikakvih promjena, nego je ostalo isto stanje od		
	„	109.160.93
Na računu 117 vodi se posebni tekući račun kod Narodne banke pod br. 4-901.000. Taj račun služi za novčano poslovanje svih sredstava izvan budžeta.		
Saldo na kraju godine iznosi	„	320.780.82

Na računu efekata kod Narodne banke br. 119 vode se tri komada američanskih 4% obligacija »Burlington and Quiney Railroad Company« zaklade Jurković u nominalnoj vrijednosti od 3.000.— dolara ili Din 150.000.—, koje su iz blagajne predane Narodnoj banci na realizaciju.

Račun 120. Za nabavu slova za tiskaru, koju osnivamo, potrebna nam je strana valuta, pa smo potkraj prosinca bili obaviješteni, da nam je Ministarstvo financija FNRJ odobrilo nabavu valute u iznosu od Din 700.000.—; taj smo iznos zajedno s provizijom i troškom nabave od Din 703.— dali prenijeti iz državnog budžeta, pa nam je Narodna banka na taj iznos. prenesen iz budžeta, otvorila posebni privremeni račun.

Tekući računi dužnika pod br. 1300 sa stanjem od Din 20.055.— odnose se na:

1. Dugovine, koje potječu još iz rata, u ukupnom iznosu od Din 432.—. Te tražbine su 1945. godine prijavljene kao ratna šteta, ali budući da nema nade, da će biti naplaćeni, predlaže se, da se ti iznosi otpišu na teret fonda sredstava za samostalno raspolaganje.
2. Tekući račun kod bivše Prve hrvatske štedionice od Din 117.— neznan je iznos, a pitanje je, da li će uopće doći u obzir kod likvidacije banke, pa se predlaže, da se i taj iznos otpiše.
3. Erbić Šimun, bivši podvornik sa nestalih Din 20.000.— po odbitku ustezanih 50% beriva za vrijeme suspenzije od Din 3.390.— duguje još Din 16.610.—
4. Stanari za najamnine „ 2.896.—
ti se iznosi prenose u 1949. godinu.

Na račun br. 1301 zadužuje se Znanstvena knjižara za sve knjige, koje joj se daju u komisyonu prodaju. Ukupno je predano u prodaju knjiga za	Din	2.220.786.—
a od knjižare smo primili na račun Din 300.000.—		
i vraćene knjige i proturačun	„	3.039.—
		303.039.—

tako da se na kraju godine pokazuje dug od Din 1.917.747.—

U državnom budžetu NRH za 1949. god. predvidjeli smo kao prihod od prodaje knjiga Din 1,800.000.—, pa će se ubuduće sav prihod od knjiga predavati u budžet.

Račun 280. Interni obračun služi za interno obračunavanje novčanog poslovanja između financiranja iz budžeta i sredstava za samostalno raspolaganje. To je račun čisto knjigovodstvene naravi. Saldo od Din 4.000.— odnosi se na predujam iz blagajne Pomorskog muzeja u Splitu za otpremu muzejskih predmeta.

Pasiva:

Ovdje ćemo prikazati komu pripada imovina navedena u aktivu, odnosno, koji račun tu imovinu potražuje:

1. Račun 300. Stambene zgrade: Tomislavov trg 8, Šenoina br. 4 i 6, Petrinjska 56 i Langov trg 11 potražuje	Din 56.332.15
Kako se vidi iz završnog računa, ukupni prihodi ovih zgrada u toku god. bili su Din 198.584.—	
Ukupni rashodi „	142.251.85

Prema tome ostalo je čistih . Din 56.332.15

Rashodi su bili redovni: plaća upravitelju po Din 1.000.— na mjesec, pazikućama Uredbom određene mjesečne plaće, svijetlo, čišćenje, porez i ostale pristojbe. Veći popravci nisu vršeni zbog objektivnih teškoća.

2. Račun 701 Narodna banka — obračun nabave strane valute. To je proturačun računa aktive 120 — nabava valuta.

Isto tako je i račun 710 — Obaveza Znanstvene knjižare za obračun komisije prodaje knjiga, proturačun konta 1301.

3. *Zaklade i glavnice*

Na daljim računima 74300—7995 vode se sve zaklade i glavnice, na kojima uglavnom nema nikakvih financijskih promjena, kako se to vidi iz završnog računa.

Promjene su samo kod računa:

a) Zakladni dom dobrotvora Akademije, koji ima stalne prihode od zgrade u Križanićevoj ulici 3	Din 91.872.—
Rashodi ove zgrade u 1948. godini bili su „	29.311.50

pa se pokazuje čisti prihod od Din 62.560.50

b) Zaklada dra Franje i dra Radovana Markovića ima prihode od zgrade Grič br. 2, od koje su bili prihodi	Din 18.969.40
a redovni rashodi „	13.901.50

dakle čisti prihod Din 5.058.90

Predlaže se, da se na tu zakladu prenese i Glavnica dra Franje Markovića, koja se vodi na računu br. 74300.

Sve ostale zaklade i glavnice prenose se knjigovodstveno iz godine u godinu bez bilo kakvih promjena i prihoda, te se zbog toga ne mogu iz tih zaklada ni provoditi obaveze, koje su namijenjene zakladom. Osim toga je imovina većine tih zaklada tako neznatna, da ne predstavlja ništa drugo nego samo obilježje i uspomenu na zakladnika, koji ju je osnovao, i sada nema svrhe da one samostalno postoje.

Radi toga se predlaže, da se sve ove neaktivne zaklade konvertiraju u jednu zakladu pod naslovom »Zaklade Jugoslavenske akademije« uz obilježje naziva sadašnjih zaklada i iznosa, koji bi se ovamo prenijeli. To su ove zaklade:

Zaklada dra. Ante Trumbića	Din	14.872.33
Glavnica generala Marka Crljena	„	6.582.47
Zaklada generala Marka Crljena	„	2.633.—
Zaklada Rudolfa Normana	„	273.—
Zaklada Julija Bubanovića	„	216.25
Zaklada Petra Turkovića	„	1.996.27
Zapis Stojanovića	„	118.66
Zaklada Janka Jurkovića	„	150.000.—
Ukupno		Din 176.691.98

Isto tako se predlaže, da se sve glavnice i ostala imovina prenese na »Fond za samostalno raspolaganje«, jer više nema potrebe da se u knjigovodstvu vode svaka za sebe:

Imovina Međunarodne unije akademija	Din	7.338.—
Imovina likvidiranog Društva prijatelja kazališta	„	3.180.—
Temeljna glavnica	„	276.798.08
Opća pričuvena glavnica	„	7.845.15
Pričuvena glavnica doma Akademije	„	24.889.73
Glavnica za arhivsko spremište	„	29.783.37
Glavnica za spomenik Račkomu	„	4.461.21
Glavnica za izdavanje djela za opću naobrazbu	„	57.940.—
Ukupno		Din 412.235.54
U Fondu za samostalno raspolaganje već ima	„	194.057.43
Tako da bi na ovom fondu bilo u svemu		Din 606.292.97

Izabilansna konta:

Na tom računu vodi se samo radi evidencije predratni hipotekarni zajam uknjižen na zgradama, u kojima je sada Studentski dom na Trgu žrtava fašizma; taj zajam je otplaćivala sama država. Zasada još nije riješeno, kako će se nastaviti s uređivanjem duga i njegovom likvidacijom.

U Zagrebu, 15. ožujka 1949.

Glavni tajnik

Akad. dr. Branimir Gušić, s. r.

Predsjednik

Akad. dr. Andrija Štampar, s. r.

29.	701	Narodna banka – obračun nabave strane valute		7.887.88.—		7.887.88.—	70
30.	710	Znanstvena knjižara, obaveze komis. prodaje knjiga			1.917.747.—		1.91
31.	730	Obaveze za porez na promet proizvoda	101.963.—		101.963.—		
32.	74300	Zakladni dom dobrotvora Akademije, Križanićeva 3	29.311.50		91.872.—		6
33.	74301	Zaklada Marković, Grič 2	13.901.50		18.960.40		
34.	74302	Glavnica Markovića dra. Franje			9.978.—		
35.	74303	Zaklada Trumbića dra. Ante			14.872.33		1
36.	74304	Glavnica Crljena Marka			6.582.47		
37.	34305	Zaklada Crljena Marka			2.633.—		
38.	34306	Zaklada Normana Rudolfa			273.—		
39.	34307	Zaklada Bubanovića Julija			216.25		
40.	74308	Zaklada Turkovića Petra			1.996.27		
41.	74309	Zapis Stojanovića			118.66		
42.	74310	Zaklada Jurkovića Janka			150.000.—		15
43.	74311	Međunarodna unija akademija	4.377.—		11.715.—		
44.	74312	Imovina bivšeg Društva prijatelja kazališta			3.180.—		
45.	792	Fond sredstava za samostalno raspolaganje	105.660.37		299.717.80		19
46.	7990	Temeljna glavnica	15.000.—		291.798.08		27
47.	7991	Opća pričuvena glavnica			1.845.15		
48.	7992	Pričuvena glavnica doma Akademije			24.889.73		2
49.	7993	Glavnica za arhivsko spremište			29.783.37		2
50.	7994	Glavnica za spomenik Račkomu			4.461.21		
51.	7995	Glavnica za izdavanje djela za opću naobrazbu			57.940.—		5
Ukupno II. dio			6,859.731.18		6,859.731.18	3,535.364.50	3,53
Ukupno I. i II. dio			91,973.226.85		91,973.226.85	12,384.112.50	12,38
IZABILANSNA KONTA:							
52.	991	Državna investiciona banka – obračun zajma	385.202.50			385.202.50	
53.	995	Državna investiciona banka – hipotekarni zajam			385.202.50		38
Sveukupno:			92,358.429.35		92,358.429.35	12,769.315.—	12,76

U Zagrebu, 31. prosinca 1948.

Knjigovoda:

P. ŽARINAC, s. r.

Predsjednik:

Akad. dr. Andrija ŠTAMPAR, s. r.

Glavni tajnik:

Akad. dr. Branimir GUŠIĆ, s.

P R E G L E D

izvršenih rashoda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti po budžetu NRH za 1948. godinu

Partija Pozicija	Vrsta rashoda	Budžetom odobreno	Utrošeno	Ostalo neutrošeno
	Part. 3009 LIČNI RASHODI			
01	Osnovne plaće	1.675.705.—	1.675.705.—	—
02	Porodični dodaci	50.775.—	45.241.—	5.534.—
03	Funkcionalni i posebni lični rashodi	1.609.000.—	1.473.500.—	135.500.—
04	Honorari i nagrade	183.795.—	136.868.—	46.927.—
	Ukupno	3.519.275.—	3.331.314.—	187.961.—
	Part. 3010 OPERATIVNI RASHODI			
01	Kancelarijski materijal	66.900.—	66.771.25	128.75
02	Ogrjev sa prevozom i sjećom	130.000.—	121.632.59	8.367.41
03	Rasvjeta	55.500.—	55.491.60	8.40
04	Nabava i štampanje obrazaca	18.600.—	18.568.65	31.35
05	Službeni listovi, časopisi i stručne knjige	30.000.—	11.121.—	18.879.—
06	Putni i selidbeni troškovi	228.500.—	228.428.50	71.50
07	Čišćenje zgrada i inventara	255.000.—	226.653.28	28.346.72
08	Održavanje zgrada i inventara	35.000.—	30.897.26	4.102.74
09	Poštanski, telegrafski i telefonski troškovi	200.000.—	65.915.—	134.085.—
10	Osiguranje zgrada i inventara	200.000.—	31.739.—	168.261.—
11	Nabavka inventara	55.500.—	55.215.92	284.08
12	Troškovi održavanja prijevoznih sredstava	60.000.—	26.891.06	33.108.94
13	Radna snaga i transportni troškovi	64.000.—	30.045.50	33.954.50
14	Naknada podvornicima za odjeću i obuću	15.000.—	15.000.—	—
	Ukupno	1.414.000.—	984.370.61	429.629.39
	Part. 3011 FUNKCIONALNI RASHODI			
01a	Troškovi Akademijinih redovnih izdanja	7.546.000.—	7.040.385.74	505.614.26
01b	Troškovi Akademijinih izvanrednih izdanja	2.114.000.—	1.457.175.50	656.824.50

04	Troškovi i pomoći za naučna istraživanja i istraživanje u			
	hivske građe u zemlji i inozemstvu	1,050.000.—	872.403.75	177.596.25
05	Pomoći za više stručno obrazovanje i usavršavanje naučnih			
	radnika i umjetnika	200.000.—	89.000.—	111.000.—
06	Potpore	20.000.—	18.000.—	2.000.—
07	Otkup listina, rukopisa i knjiga	1,000.000.—	499.190.28	500.809.72
08	Otkup umjetnina	2,760.000.—	2,756.058.—	3.942.—
09	Troškovi oko konzerviranja i otpreme umjetnina	450.000.—	209.083.40	240.916.60
10	Honorari i troškovi izrade i štampanje središ. knjiž. kataloga	440.000.—	367.319.—	72.681.—
11	Nabava i uvez specijalnih naučnih knjiga, časopisa za institute			
	i Akademijinu knjižnicu	712.000.—	632.614.31	79.385.69
12	Članarina za Međunarodnu uniju akademija u Bruxellesu	25.000.—	—	25.000.—
13	Nabava okvira i stakla za Modernu galeriju	120.000.—	49.997.—	70.003.—
14	Troškovi zastupanja Predsjedništva u zemlji i inozemstvu	250.000.—	230.381.16	19.618.84
	Ukupno	18.387.000.—	15,649.212.89	2,737.787.11
	INVESTICIJE			
4-105	Izgradnja nove zgrade za institute	3,072.500.—	23.099.—	3,049.401.—
4-106	Popravlak zgrada i nabava inventara	11,760.000.—	10,969.557.56	790.442.44
	Ukupno	14,832.500.—	10,992.656.56	3,839.843.44

REKAPITULACIJA

Lični rashodi	3,519.275.—	3,331.314.—	187.961.—
Operativni rashodi	1,414.000.—	984.370.61	429.629.39
Funkcionalni rashodi	18,387.000.—	15,649.212.89	2,737.787.11
Investicije	14,832.500.—	10,992.656.56	3,839.843.44
Svega	38,152.775.—	30, 957.554.06	7,195.220.94

U Zagrebu, 31. prosinca 1948.

Knjigovoda:
P. ŽARINAC, s. r.

Predsjednik:
Akad. dr. Andrija ŠTAMPAR, s. r.

Glavni tajnik:
Akad. dr. Branimir GUŠIĆ, s. r.

AKTIVA

[illegible]

P
Akad. dr

Uz ovaj izvještaj podnosi glavni tajnik akademik Gušić ovaj

EKSPOZE O FINANCIJSKOM POSLOVANJU

u 1948. godini

Drugovi akademici,

Godina 1948. je godina potpunog uključenja Jugoslavenske akademije u državni budžet. To je u skladu sa čl. 10 Zakona o Akademiji od 13. XII. 1947. Prije su se potrebe Akademije podmirivale iz pomoći, koje je Akademija dobivala od države, odnosno od samoupravnih tijela i od vlastitih prihoda: zaklada, fondova, kuća i dr. Opseg rada Akademije u tom proteklom razdoblju bio je odraz tih materijalnih uvjeta ili, da pravilnije kažemo, za opseg rada tadašnje Akademije ona su materijalna sredstva bila dovoljna.

I potrebe Akademije u 1947. godini još su se uvijek pokrivale pomoćima: od Vlade NRH, Savezne vlade i Gradskog NO-a Zagreb, u ukupnoj svoti od Din 7,000.000.—

Razvoj Akademije od oslobođenja do danas odražava se i u ovim budžetskim podacima:

Materijalni rashodi Akademije u 1945. godini

iznosili su	Din	190.000.—
u 1946. godini iznosili su	„	286.000.—
u 1947. godini zajedno sa investicijama	„	8,100.000.—

Prvi predračun Akademije za 1948., koji je uključen u državni budžet, iznosio je za:

lične rashode	Din	3,612.700.—
operativne rashode	„	1,414.000.—
funkcionalne rashode	„	18,387.000.—
investicione rashode	„	14,832.500.—

Svega Din 38,246.200.—

Osim toga, uz suglasnost Ministarstva financija, Akademija je samostalno raspolagala sredstvima iz svojih zaklada, glavnica i zgrada.

Konačno, Akademija je osnovala Izdavački zavod na komercijalnoj osnovi.

O cjelokupnom tom poslovanju: a) budžetskom, b) iz sredstava, kojima je Akademija samostalno raspolagala, dostavljeni su prethodno svim članovima Akademije detaljni podaci s obračunom i to:

1. financijski izvještaj o poslovanju Akademije u 1948. godini,
2. završni račun za 1948. godinu,
3. pregled izvršenih rashoda po budžetu za 1948. godinu i
4. bilanca na dan 31. XII. 1948.

Bilanca i finansijski izvještaj Izdavačkog zavoda nijesu mogli biti dostavljeni članovima Akademije prije skupštine, jer ih mora prema Naredbi o rokovima za sastavljanje, pregledanje i odobrenje završnih računa IV. br. 1085 od 13. veljače 1949. pregledati specijalna komisija stručnjaka. Morat ćemo se zato, što se toga tiče, zadovoljiti za sada samim izvještajem Nadzornog odbora, koji je knjige i poslovanje pregledao. Iz detaljnih podataka i obračuna, koji su dostavljeni članovima Akademije, drugovi akademici mogli su steći potpunu i detaljnu sliku o našim finansiranjima. Ja se stoga ne ću ovdje upuštati u analizu budžeta i finansijskog poslovanja. Istaknut ću samo jednu činjenicu, a ta je, da je Akademija za planirani rad u 1948. dobila točno onoliko sredstava, koliko je prema našoj kalkulaciji trebalo da se izvrši predviđeni rad u 1948. godini, i da je te planove u cjelini izvršila i budžetska sredstva utrošila skoro potpuno. Podbacila je jedino u izdavačkoj djelatnosti, gdje čitav kredit nije utrošen, ali je to nastalo zbog teškoća izvan našeg domašaja, o kojima smo u izvještaju o radu govorili, a koje će se ubuduće otkloniti, kad se uredi naša tiskara.

Jedno bih iz izvještaja htio istaknuti, a to je pitanje Akademijinih zaklada, glavnica i dubioznih potraživanja iz autonomnog Akademijnog poslovanja.

1. Akademija u svojim knjigama vodi odvojeno ove zaklade:

Zaklada generala Marka Crljena	Din	2.633.—
Glavnica generala Marka Crljena	„	6.582.47
Zaklada Rudolfa Normana	„	273.—
Zaklada Julija Bubanovića	„	216.25
Zaklada Petra Turkovića	„	1.996.27
Zaklada Janka Jurkovića	„	150.000.—
Zaklada dra. Ante Trumbića	„	14.872.33
Zapis Stojanovića	„	118.66

Sve te zaklade prenose se knjigovodstveno iz godine u godinu bez ikakve promjene prihoda, i — zbog toga se ne mogu iz tih zaklada ni izvršavati obaveze, koje su namijenjene zakladama. Osim toga imovina većine tih zaklada je tako neznatna, da ne predstavlja ništa drugo nego samo obilježje i uspomenu na zakladnika.

Zbog toga, Predsjedništvo Akademije predlaže, da se sve te zaklade konvertiraju u jednu zakladu pod naslovom »Zaklade Jugoslavenske Akademije« uz obilježje naziva dosadašnjih zaklada i iznosa, koji bi se ovamo prenijeli.

2. Zaklada dra Franje i dra Radovana Markovića ima prihode od zgrade Grič 2, pa može ostati samostalna. Ali bi se na nju mogla prenijeti glavnica dra Franje Markovića, koja se vodi odvojeno, i iznosi svega Din 9.978.—

Predsjedništvo predlaže ovaj prijenos i spajanje Glavnice dra Franje Markovića sa zakladom dra Franje i dra Radovana Markovića u jedno pod nazivom »Zaklada dra Franje i dra Radovana Markovića«.

3. U knjigama Akademije vode se ovi posebni računi:

Imovina Međunarodne unije akademija	Din	7.338.—
Imovina likvidiranog Društva prijatelja kazališta	„	3.180.—
Temeljna glavnica	„	276.798.08
Opća pričuvna glavnica	„	7.845.15
Pričuvna glavnica doma Akademije	„	24.889.73
Glavnica za arhivsko spremište	„	29.783.37
Glavnica za spomenik Račkomu	„	4.461.21
Glavnica za izdavanje djela za opću naobrazbu	„	57.940.—

Budući da nema stvarne potrebe za dalje vođenje tih zasebnih računa, Predsjedništvo predlaže, da se sve te glavnice i ostala imovina prenesu na opći »Fond za samostalno raspolaganje«.

4. Na računu dužnika Akademije vode se ova dugovanja, koja potječu još iz rata i to:

Hofman August, bivši čuvar Galerije	Din	168.—
Ministarstvo prosvjete, za knjige	„	119.—
Slavenski seminar Filozofskog fakulteta, za knjige	„	38.—
Zoološki zavod, za knjige	„	107.—

Te tražbine u 1945. godini prijavljene su kao ratna šteta. Zatim ima i tražbina, koja potječe još od prije rata kod

Prve hrvatske štedionice na tek. rnu Din 117.—
za koju nije sigurno, da li će doći u likvidacionu masu s obzirom na neznatan iznos, i konačno tražbina od Din 16.610.—
koju duguje Erbić Šimun, bivši podvornik sa nestalih Din 20.000.— po odbitku ustezanih 50% beriva u vrijeme suspenzije od iznosa od Din 3.390.— Za taj iznos je pokrenut ovršni postupak kod Okružnog suda i nema potrebe, da se dalje u knjigovodstvu pokazuje na posebnom računu, nego će se naplaćeni iznos knjižiti u korist Fonda za samostalno raspolaganje, pa stoga Predsjedništvo predlaže, da se izvrši otpis ovih dugovanja na teret »Fonda za samostalno raspolaganje«, u korist kojega će se knjižiti svi eventualno naplaćeni iznosi.

Zaključujući ovaj ekspoze kao potrebno objašnjenje uz dostavljeni financijski izvještaj o poslovanju u 1948. godini, Predsjedništvo moli skupštinu, da izvještaj primi na znanje i navedene prijedloge prihvatiti.

Pošto je skupština saslušala izvještaj o radu i poslovanju Akademije u 1948. g. pročelnik Nadzornog odbora *akademik Krbek* podnio je

IZVJEŠTAJ NADZORNOG ODBORA

o pregledu novčanih knjiga i o financijskom poslovanju

Potpisani Nadzorni odbor izvijestio je posljednju redovnu skupštinu ove Akademije, da je izvršio pregled novčanih knjiga, računskog poslovanja i skonstraciju dnevne priručne blagajne Akademije za razdoblje od 1. I. – 30. XI. 1948. god. Isto je tako izvještana skupština da je

izvršen i pregled knjiženja Nakladnog zavoda Akademije s njegovim poslovnim jedinicama: knjižarom i knjigovežnicom za isto vremensko razdoblje. Iza toga Nadzorni odbor pregledao je 15. III. o. g. računske knjige Akademije do konca 1948. g., a 17. III. o. g. i računske knjige Nakladnog zavoda i njegovih poslovnih jedinica do konca 1948. godine. Za čitavu 1948. g. Nadzorni odbor je mogao utvrditi, da je knjiženje i novčano poslovanje bilo materijalno ispravno, kako u samoj Akademiji, tako i u Nakladnom zavodu s njegovim poslovnim jedinicama.

Na osnovu čitavog ovog pregleda Nadzorni odbor se je uvjerio, da je novčano poslovanje Uprave ove Akademije u 1948. g. bilo pravilno i predlaže ovoj skupštini, da podijeli Upravi razrješnicu za novčano poslovanje 1948. g.

U navedenom posljednjem izvještaju ovog odbora bila je iznesena potreba, da se knjigovodstvo Nakladnog zavoda i njegovih poslovnih jedinica dovede u sklad s današnjim propisima jednoobraznog knjigovodstva. Međutim je knjigovodstveni stručnjak izradio novi kontni plan prema načelima jednoobraznog knjigovodstva. Prema tome planu saobrazit će se knjigovodstvo Nakladnog zavoda, knjižare, knjigovežnice i tiskare, koja je upravo u formiranju – i to počevši od 1. I. o. g. Time nije još udovoljeno svim primjedbama ovog odbora, budući da je i apsolutno nužno, da bude i poslovanje čitavog poduzeća reorganizirano saobrazno propisima Zakona o državnim privrednim poduzećima. Molimo ovu skupštinu, da prihvati to mišljenje odbora i da odredi, da se što prije izvrši ta reorganizacija.

U Zagrebu, 21. ožujka 1949.

Akad. Ivo Krbek, s. r., Akad. M. Salopek, s. r., Akad. M. Tartaglia, s. r.

Pošto je i izvještaj Nadzornog odbora saslušan, predsjednik *akademik Štampar* otvara diskusiju o cjelokupnom izvještaju o radu i financijskom poslovanju Akademije.

U diskusiji prvi se javlja za riječ *akademik Skok*, koji ističe obilan rad u 1948. g., koji je u ovom izvještaju iznesen. Taj izvršeni rad je takav, da je bilo gotovo nemoguće pažljivo pratiti sveukupan, tako obilan izvještaj i praviti svoja zapažanja. Predlaže da se ubuduće izvještaj umnoži i prije skupštine dostavi svim članovima. I kod samog njegova IV. Odjela on bi se mogao autokritički osvrnuti na rad, pa bi se to zacijelo moglo i kod drugih odjela.

Akademik Uouk se osvrće na izvještaj Nadzornog odbora i daje objašnjenja u pitanju reorganizacije Izdavačkog zavoda.

Akademik Mirković u svom izlaganju ističe potrebu proširenja rada na gospodarskom polju.

Budući da se više nitko ne javlja za riječ rasprava je završena. Predsjednik stavlja na glasanje izvještaje, koji se jednoglasno primaju.

Za eventualija nije stigao nikakav prijedlog ni upit. Stoga *Predsjednik* konstatira, da je dnevni red skupštine iscrpljen, zahvaljuje svim prisutnima na radu i zaključuje skupštinu.

II. REDOVNO GODIŠNJE ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

održano 4. lipnja 1949. u 16.30 sati u svečanoj dvorani
Jugoslavenske akademije

Dnevni red

1. Otvaranje skupštine
2. Izbor zapisničara i dva skrutatora
3. Čitanje zapisnika prošle skupštine
4. Izbor novih članova Akademije
5. Eventualije

Prisutni:

akademici Abramić, Augustinčić, Barac, Becić, Boranić, Gušić, Hegedušić, Kostrenčić, Krbek, Krizman, Kršinić, Lončar, Marković, Mirković, Novak, Perović, Radauš, Ritig, Salopek, Skok, Štampar, Tavčar, Tartaglia, Tiljak, Tućan, Ugrenović i Vouk. Dopisni članovi Abakumov, Ivo Babić, Ljubo Babić, Badalić, Barada, Bohnič, Bohniček, Fisković, Frank, Goldberg, Gračanin, Karšulin, Korošec, Kušević, Supek, Šulek i Žganec.

Odsutni:

akademici Kogoj, Krleža, Nazor i Rieszner te dopisni član Šen, koji su opravdali izostanak.

Predsjedatelj: akademik Štampar.

Predsjednik otvara skupštinu, pozdravlja članove i ističe, da se na ovom redovnom godišnjem zasjedanju, prema statutu, vrši samo biranje novih članova. Na prijedlog predsjednika bira se za zapisničara akademik Tiljak i dva skrutatora: akademici Krbek i Salopek.

Prelazi se na čitanje zapisnika prošle redovne skupštine. Zapisnik čita glavni tajnik. Na zapisnik stavlja primjedbu akademik Mirković zbog neproporcionalnosti u donošenju njegova osvrta na izvještaj o radu Akademije.

Nakon rasprave skupština usvaja zapisnik bez promjena.

Prelazeći na četvrtu točku dnevnog reda *predsjednik* čita prijedloge odjela za izbor novih članova; za članove dopisnike u radnom sastavu predlaže se dr. *Majnarić Nikola*, profesor klasične filologije i dr. *Tadić Jorjo*, sveučilišni profesor, dopisni član Srpske akademije, direktor Historijskog instituta Jugoslavenske akademije u Dubrovniku. – Za dopisne članove izvan radnog sastava predlažu se *Louis Adamič*, književnik, *Viktor Car-Emin*, književnik, dr. *Siniša Stanković*, član Srpske akademije nauka i predsjednik Akademijskog savjeta FNRJ i t. d., *André Vaillant*, profesor srpsko-hrvatskog jezika na Ecole des Langues orientales vivantes u Parisu i t. d. i *Emanuel Vidović*, akademski slikar iz Splita. Predsjednik predlaže, da se potvrdi raniji izbor za dopisne članove, *Ljubo Babića*, profesora akademije likovnih umjetnosti, i to u radnom sastavu, a za članove dopisnike izvan radnog sastava, *Stevana Boškovića*, geodetskog generala u pensiji u Beogradu, dra. *Ivana Đaju*, člana Srpske akademije nauka, sveučilišnog profesora u Beogradu i dra. *Jovana Radonića*, člana Srpske akademije nauka, sveučilišnog profesora u pensiji u Beogradu.

Budući da se nitko ne javlja za diskusiju, prelazi se na tajno glasanje.

Glasuje 27 pravih članova Akademije. Izabiru se: dr. Majnarić sa 27 glasova, dr. Tadić sa 27 glasova, Louis Adamič sa 26 glasova (1 glasovnica prazna), Viktor Car-Emin sa 26 glasova (1 glasovnica prazna), dr. S. Stanković sa 27 glasova, André Vaillant sa 25 glasova (2 negativna) i Emanuel Vidović sa 26 glasova (1 negativan). Potvrda prijašnjeg izbora Ljube Babića, Stevana Boškovića i Ivana Đaje prihvaća se en bloc, a nakon toga *predsjednik* proglašava da su izabrani za članove dopisnike u radnom sastavu:

dr. Nikola Majnarić
dr. Jorjo Tadić
prof. Ljubo Babić

a za članove dopisnike izvan radnog sastava:

Louis Adamič
Viktor Car-Emin
dr. Siniša Stanković
Stevan Bošković
dr. Ivan Đaja
dr. Jovan Radonić
André Vaillant
Emanuel Vidović

Budući da se za 5. točku: Eventualije nitko ne javlja za riječ, *predsjednik* zaključuje skupštinu.

III. REDOVNO GODIŠNJE ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

održano 30. prosinca 1949. u 16.30 sati u svečanoj dvorani
Jugoslavenske akademije

Dnevni red

1. Čitanje zapisnika prošle skupštine
2. Plan rada u 1950. godini
3. Postupak u smislu čl. 7. toč. 2. Zakona o Jugoslavenskoj Akademiji
4. Eventualije

Prisutni:

akademici: Abramić, Augustinčić, Barac, Becić, Boranić, Kogoj, Kostrenčić, Krbek, Krizman, Krleža, Kršinić, Lončar, Marković, Novak, Radauš, Ritig, Salopek, Skok, Štampar, Tavčar, Ugrenović i Vouk. Dopisni članovi: Abakumov, Ivo Babić, Ljubo Babić, Badalić, Bohnič, Fisković, Frank, Gračanin, Karšulin, Korošec, Kušević, Majnarić, Supek, Šulek, Žganec.

Predsjedatelj: akademik Štampar.

Predsjedatelj otvara skupštinu u 16.30 i ustanovljuje da je po čl. 24. Statuta skupština sposobna za rad, jer je prisutno više od polovice pravih članova. Predsjedatelj izvješćuje, da su opravdali izostanak glavni tajnik Akademije akademik Gušić, koji je službeno odsutan iz Zagreba, i dopisni članovi Barada, Goldberg i Tadić, koji su također zbog službenog posla odsutni; akademici Tučan, Perović, Hegedušić, Tartaglia ispričali su se zbog bolesti, a akademik Tiljak je neodgovodivim poslom spriječen.

Na prijedlog predsjednika skupština bira zapisničara akademika Mirkovića.

1. Čitanje zapisnika

Prelazi se na prvu točku dnevnog reda. Zapisnik čita zapisničar akademik Mirković. Zapisnik se prima bez primjedbe.

2. Plan rada za 1950. god.

Prelazeći na drugu točku dnevnog reda predsjedatelj akademik Štampar održao je ovo uvodno slovo:

Gospodo akademici,

Prema propisima našeg statuta Predsjedništvo akademije sazvalo je današnju redovnu skupštinu na zasjedanje, na kojem će se raspraviti plan rada za 1950. g. U ime Predsjedništva i Uprave Akademije čast mi je podnijeti taj plan rada, kako je raspravljen u pojedinim odjelima i u samom Predsjedništvu. Prije godinu dana mi smo se isto tako sastali na ovom mjestu i govorili o planu za ovu godinu, koja se završava.

Prije nego što prijeđemo na proučavanje pojedinih prijedloga u vezi s planom za 1950. godinu, bit će korisno, da se barem u glavnim crtama sjetimo onoga, što se u ovoj godini doista izvršilo, i kako smo napredovali u izvršivanju plana predviđenog za ovu godinu. Dakako, to nije moguće učiniti već danas u potpunoj mjeri.

No ipak, dopustite mi da spomenem ono, što je najglavnije: Mi smo u ovoj godini imali obilna materijalna sredstva na raspolaganju za sve naše izdatke i nismo nikada nailazili na poteškoće u tom pravcu. Predsjedništvo Vlade NRH uvijek je pokazivalo osobito razumijevanje za naše potrebe i nije nas ni u jednom pravcu sprečavalo, da doista izvršimo naš plan, kako smo ga predložili. Isto tako mogli smo dobivati i naknadna materijalna sredstva i odobrenja. Kad to istaknemo, onda sebi najbolje možemo predstaviti, kako je velika odgovornost na nama ležala u vezi s izvršenjem naših dužnosti.

Plan predviđen za ovu godinu nismo mogli u cijelosti da provedemo, jer nam je katkada stajala na putu nestašica tehničkih sredstava, koja se ovdje-ondje javljala zbog golemih potreba naše zemlje u vezi s izvršavanjem Petogodišnjeg plana.

U ovoj godini mi smo dovršili preuređenje naše glavne zgrade i danas možemo mirne duše reći, da je ona postala mjesto povoljno za naše poslove i za dalji razvitak. U njoj smo se često sastajali, bilo na sastancima akademika ili na predavanjima i na raznim prijemima, koji su predstavljali nešto novo u životu Akademije, jer su pokazivali, da su naša vrata otvorena svima onima, koji se žele upoznati s njezinim radom ili proučavati pojedina pitanja.

Bilo je uspjeha i u organizaciji našega rada, u osnivanju pojedinih instituta kao i u kompletiranju i preuređenju ustanova, koje smo naslijedili. Otvorili smo staru i modernu galeriju, organizirali i počeli radom u našim institutima, naročito u Institutu za jezik i književnost. Historijskom institutu, Jadranskom institutu, Institutu za higijenu rada, a naše djelovanje oko osnivanja instituta proširili smo i izvan našeg sjedišta: na Rijeci, u Zadru, u Splitu, na Mljetu, u Dubrovniku. Naši su članovi i suradnici obilazili mnoge krajeve vršeći korisna ispitivanja. Uredili smo našu knjižnicu i arhiv, tako da će moći poslužiti kao značajno pomoćno sredstvo svim našim naučnim i stručnim radnicima. Gradski narodni odbor stavio nam je na raspolaganje osobito pogodno zemljište kraj Instituta za higijenu rada, koje će nam poslužiti za podizanje novih naših instituta, kako su oni predviđeni da se podignu i urede u narednim godinama.

Pristupili smo izboru suradnika, da na taj način oko Akademije okupimo i druge naučne radnike, koji će uz našu pomoć moći pristupiti proučavanju nekih pitanja, ali i sami svojom inicijativom sigurno u znatnoj mjeri pomoći razvitku naših naučnih istraživanja, a obuhvatiti i one struke, kojima se Akademija dosada nije bavila u dovoljnoj mjeri. Broj izabranih suradnika prelazi sada već stotinu.

No prije nego što prijedemo na predlaganje plana rada za 1950. godinu po pojedinim odjelima i institutima, treba da imamo na umu naročito ovo: Moramo se čuvati, da našu aktivnost ne proširimo na daleko i široko, a obratiti veću pažnju kvalitetu nego kvantitetu rada. Na tom polju nas čekaju ozbiljni i teški zadaci. Naš rad smijemo da proširujemo samo onoliko, koliko nam stoji na raspoloženju ozbiljnih naučnih radnika, koji su spremni da surađuju s nama i da nas pomažu. Moramo obratiti osobitu pažnju spremanju novih kadrova i ne žaliti sredstva za njihovo unapređenje. U tome pogledu učinili smo već jedan korak naprijed, ali treba da idemo još dalje.

U ovoj godini naši su članovi u većoj mjeri mogli prisustvovati kongresima i sastancima naučnika u inostranstvu i na taj način upoznavati strani svijet s našim radom i stremljenjima.

Nakon ovo nekoliko riječi molim Vas, da pomnjivo saslušate prijedloge, koje će Vam podnijeti tajnici pojedinih odjela, i da uzmete riječ kod pojedinih pitanja, te da konstruktivnom kritikom pojačate naš rad i u pojedinim slučajevima ga izvedete na bolji put.

Nakon toga v. d. tajnika I. Odjela akademik *Kostrenčić* podnosi

PROGRAM RADA I. ODJELA

Odjel za filozofiju i društvene nauke predložio je ovaj program rada:

a) *Rad Odjela*

Plan izdanja

- 1 knjiga Codex diplomaticus – 30 araka
- 1 knjiga Bulletin-International – 10 araka
- 2 knjige Starine – 30 araka
- 2 knjige Posebna djela – 20 araka
- 1 knjiga Rada – 20 araka
- 2 knjige Monumenta spectantia (20+30) – 50 araka
- 1 knjiga Starohrvatska prosvjeta, organ Muzeja hrvatskih starina u Splitu.

Organizacija naučne djelatnosti

provodit će se u okviru instituta Odjela: Historijskog instituta, Arhiva, Valvasorove grafičke zbirke, Orijentalne zbirke i Muzeja hrvatskih starina.

b) *Rad Historijskog instituta*

Plan izdanja

Prva sveska Luciusovih spisa.

Prve dvije knjige Kotorskih notarskih spisa.

Album filigrana XIV. vijeka iz arhiva NRH.

Opis srednjovjekovnih latinskih kodeksa Jug. akademije.

Opis ćirilskih rukopisa Jug. akademije.

Organizacija naučne djelatnosti

Izvršit će se definitivna organizacija Instituta i njegova raspodjela u pojedine odjele. Donijet će se pravilnici za rad ovih odjela.

1. Arhiv Jugoslavenske akademije

1. Reorganizacija Arhiva u vezi s adaptacijom suterenskih prostora: razmještaj odjela rukopisa, biblioteke Instituta i radnih prostorija i prenošenje arhivalija u donje prostorije.

2. Nastavak popunjavanja i sređivanja Arhiva i biblioteke.

3. Proširenje fototeke važnijim spomenicima naše prošlosti, u prvom redu onim materijalom, koji će biti potreban za paleografske albume i paleografske tečajeve.

4. Nastavak registriranja latinskih akata. Do kraja novembra registrirano je 10.614 akata, do godine 1677./8. Na tom poslu rade tri asistenta i tri honorarna suradnika.

5. Nastavak registriranja hrvatskih akata. Dosada su sastavljeni registri od 1.872 akta, i to od god. 1649. Sada na tom poslu radi 1 honorarni suradnik.

6. U vezi s projektiranim izdanjem Luciusa nastaviti će se rad na priređivanju Luciusovih spisa za štampu.

7. U vezi s projektiranim izdanjem kotorskih notarskih spisa nastaviti će se rad na prepisivanju tih knjiga.

8. Nastaviti će se rad na pripremi albuma filigrana.

9. Nastaviti će se naučno opisivanje latinskih kodeksa Jug. akademije za projektirano izdanje.

10. Nastaviti će se naučno opisivanje ćirilskih rukopisa Akademije u vezi s projektiranim izdanjem.

11. Nastaviti će se naučno opisivanje glagoljskih rukopisa Akademije u vezi s projektiranim izdanjem za 1951. g.

12. Pripremanje izdanja glagoljskih natpisa iz Istre.

13. Proučavanje materijala za socijalnu i ekonomsku historiju Hrvatske XIX.–XX. vijeka.

14. Pristupiti će se sistematskoj restauraciji kodeksa Jug. akademije.

U vezi s adaptacijom novih prostorija za Arhiv predviđa se uređenje malog arhivskog laboratorija za restauraciju kodeksa.

2. *Valvasorova Grafička zbirka*

1. Nastavak rada na studiju historijske zbirke i uopće Valvasorova rada na grafici, kao vrlo važnog preduvjeta za izrađivanje cjelokupnog naučnog kataloga svih grafika ove zbirke.

2. U okviru tog rada zasebno će se katalogizirati sve one grafike, koje se tiču Hrvatske i Slovenije, bez obzira na to, da li je njihov karakter historijski, historijsko-topografski ili geografski.

3. U vezi s time čuvar zbirke, zbog potpunosti prikaza Valvasorova kulturnog rada, primit će se pregleda cijele Metropolitanske knjižnice – oko 50.000 knjiga, – koja je danas pohranjena u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, te izlučiti sve one sveske, koje su nekad sačinjavale Valvasorovu knjižnicu. Knjige će biti sređene hronološkim redom po strukama, te će se izrađivati cijeli popis Valvasorove biblioteke, koji će se priložiti izvještaju o Valvasorovu životu i radu.

4. Koliko bude moguće dobiti potrebni materijal za adaptaciju grafičkih listova, uredit će se već katalogizirani listovi A. Dürera, J. Callota i Stefana della Belle.

5. Izrada kartoteke tih grafika.

6. Formiranje male priručne biblioteke Valvasorove grafičke zbirke s najvažnijim knjigama potrebnim za navedeni studij.

3. *Orijentalna zbirka*

1. Izrada popisa svih štampanih knjiga, brošura i časopisa priručne biblioteke i inventarnog kataloga.

2. Izrada popisa kodeksa u inventarnom katalogu u transkripciji latinicom.

3. Priprema detaljnog izvještaja o Orijentalnoj zbirci baruna Ottenfelsa, deponiranoj u zagrebačkom Državnom arhivu.

4. *Muzej hrvatskih starina u Splitu*

1. S obzirom na postepenu izgradnju naših prostorija za muzej postavlja se u god. 1950. kao najvažniji zadatak pripremanje muzejskog materijala za ekspoziciju.

2. Nastavak rada na historijsko-topografskoj karti i izrada crteža pojedinih spomenika za katalog.

3. Sređenje numizmatičke zbirke.

4. Dovršenje kataloga biblioteke i izrada bibliografije starije hrvatske povijesti i arheologije.

5. *Fotolaboratorij Historijskog instituta*

1. Snimanje i povećavanje Kotorskih notarskih spisa. (Dosada je izrađeno 1.224 snimanja i povećanja i 774 snimanja, za koje će se praviti povećanje). Pored toga ostaje za snimanje još oko 20.000 folija.

2. Snimanje glagoljskih i ćirilskih rukopisa Akademije za izdanje paleografskih albuma uz projektirane opise rukopisa, a i snimanje pojedinih spomenika ćirilskih, glagoljskih i latinskih za paleografski tečaj u Institutu.

3. Nastavak rada oko filmoteke.

4. Predviđa se rad na popravku repro-automata u Sveučilišnoj knjižnici radi masovnog kopiranja snimaka za paleografske albume.

Naučno-istraživački rad:

a) U Institutu

1. Nastavak proučavanja lokalnih arhiva, u prvom redu u Istri, kao što se 1949. god. proučio Osorski arhiv.

2. Nastavak s inventiranjem historijsko-umjetničkih spomenika Istre i Hrvatskog Primorja.

3. Nastavak rada na prikupljanju filigrana iz XV. vijeka u Dubrovniku, Zadru i drugdje.

4. Arheološki i historijsko-umjetnički rad na terenu u djelokrugu arheološkog i historijsko-umjetničkog odjela Historijskog instituta planirat će se nakon konačne organizacije navedenog odjela.

5. Proučavanje turskih dokumenata u Splitu, Visovcu, Podgori i Makarskoj.

6. Proučavanje materijala u Ljubljani, potrebnog za Valvasorov studij, nabavka nove literature i upoznavanje sadašnjih metoda u inozemstvu zbog postavljanja i adaptiranja grafika velikih evropskih majstora.

b) U Muzeju hrvatskih starina u Splitu

1. Revizija prijašnjih iskopina Crikvine u Biskupiji kod Knina.

2. Dovršavanje radova na snimanju i proučavanju crkve sv. Mihovila sa samostanom u Pridragi kod Novigrada.

3. Izvršenje konzervatorskih radova na otkopanim objektima u Brnazama kod Sinja.

4. Nastavak iskapanja starohrvatske nekropole na Cetini kod Knina uz prethodno podizanje nove seoske grobnice.

Ostali rad

Paleografski tečaj Historijskog instituta

Treći paleografski tečaj u Historijskom institutu, koji je započeo u ovom mjesecu, predviđa se, da će trajati do 15. travnja 1950. Kao što i prethodni tečajevi, bit će podijeljen u dvije zasebne grupe: latinsku i slavensku paleografiju. Predavat će se: paleografija, arhivistika, diplomatika s hronologijom historijsko-pravnih spomenika i manji ciklusi ili pojedinačna predavanja iz srodnih pomoćnih nauka i struka.

Pošto je pročitana izvještaj o planu rada, predsjednik otvara diskusiju.

Akademik Novak primjećuje, da su sigurno omaškom izostavljena prethistorijska i klasična iskapanja u Dalmaciji, zbog toga, što nije bio na sjednici, kada se izrađivao ovaj plan rada. Moli, da se ta iskapanja na dalmatinskim otocima uklope u plan. Prima se.

Akademik Skok navodi, da je pokojni akad. Šišić prije petnaest godina održao predavanje o postanku Akademije na temelju bečkih arhivskih istraživanja. To predavanje primljeno je za tisak 1934. i bilo bi dobro da se tiska.

Akademik Kostrenčić odgovara, da mu je poznato to predavanje, da je u ono vrijeme bilo novo i da su kasnije prikupljeni novi dokumenti. Vodit će se računa o napomeni akad. Skoka.

Akademik Skok izvještava, da ima kod Krka crkva sv. Donata kao značajan historijski spomenik, koji bi trebalo istražiti. U selu Muraji oko bunara ima glagoljskih natpisa, a glagoljske knjige postoje i u sudu krčkom, gdje mogu propasti, ako se ne bi dopremile ovamo.

Akademik Kostrenčić odgovara, da se ti objekti u Istri i na otocima sada popisuju i klasificiraju, asistent Fučić radi taj posao baš u tome kraju, prave se otisci natpisa, otkrivaju se i natpisi ispod žbuke. Tako se stvara inventar onoga, što postoji i o čemu treba voditi računa.

Predsjednik smatra, da su ove napomene korisne i da će se o njima u radu voditi računa.

Akademik Abramić navodi, da je naša Akademija prije bila u sastavu Međunarodne unije akademija i da je primila obveze za suradnju pri izdavanju djela Corpus vasorum i Corpus inscriptionum. Bilo bi dobro, da se taj rad nastavi, da objavimo antikne natpise svoje zemlje.

Predsjednik traži objašnjenje o Šišićevoj literarnoj ostavštini.

Akademik Kostrenčić izvještava, da je Šišićeva literarna ostavština otkupljena i nalazi se u Arhivu Akademije. Ono, što je Šišić dovoljno obradio, to je i objavio, a drugo predstavlja njegove bilješke i nacрте, koji će se moći iskoristiti.

Kako nema drugih napomena, *predsjednik* zaključuje diskusiju o planu I. Odjela, proglašava, da se plan prima s time, da se kod izvođenja vodi računa i o napomenama, koje su iznesene.

Potom tajnik II. Odjela, akademik *Ž. Marković* podnosi

PROGRAM RADA II. ODJELA

Odjel za matematičke, fizičke i tehničke nauke predložio je ovaj program rada:

Plan izdanja

2 knjige Rada (oko 34 arka)

2 knjige Bulletina (oko 24 arka)

1–2 knjige Građe za život i rad Ruđera Boškovića (oko 28 araka)

Prirodoslovna istraživanja II. Odjela (oko 12 araka)

2 monografije (oko 30 araka)

1 knjiga u seriji »Naučna djela« (oko 15 araka)

Organizacija naučne djelatnosti

A)

1. Dalja organizacija rada u sekcijama.
2. Nastavak istraživanja u kemiji silikata:
 - a) temeljna naučna istraživanja silikatnih sistema, i to struktura silikata i fizikalno-kemijska svojstva silikata;
 - b) sistematsko istraživanje kemijskog sastava i strukture domaćih silikatnih minerala i ruda;
 - c) naučno tehn. istraživanja problema tehnološke prerade silikata.
3. Organizacija Instituta za naftu s eventualnim proširenjem na problem goriva uopće.
4. Nastavak rada u vezi s motrenjem 169 zenitnih zvijezda radi određivanja apsolutne njihove deklinacije.
5. Proizvodnja fotografskih ploča za istraživanje kozmičkih zraka.
6. Dalje podupiranje Zavoda za geomehaniku.

B)

1. Organizacija Zavoda za kemiju silikata.
2. Izrađivanje detaljnih planova za gradnju Opservatorija za fiziku na Sljemenu, a po mogućnosti i početak izgradnje.
3. Pripremni radovi za organizaciju eksperimentalnih elastostatičkih istraživanja.

C)

1. Pomaganje Zavoda za geomehaniku kao pod A).
2. Pomaganje naučnih radnika, gdje se ukaže potreba.

Naučno-istraživački rad na terenu:

1. Reambulacija magnetskog mjerenja Jadranskog mora i obale.
2. Pomaganje terenskog naučnog rada u vezi sa studijem silikata.

Plan rada na građevnim objektima:

1. Izrada završnih radova oko adaptacije zgrade u ulici Jugoslaven-ske armije 30. za Institut za kemiju silikata. S tim u vezi i nabavka instalacija i namještaja za laboratorij.
2. Pripremni radovi za gradnju Opservatorija na Sljemenu.

Nakon podnesenog plana *Predsjednik* pita, da li je materijal o Boškoviću spremljen za tisak.

Akademik Marković izvještava, da Odjel raspolaže materijalom, koji su dali profesori Deanović i Torbarina. To je bilo malo, pa se nastojalo dodati nešto iz ostavštine pokojnog Truhelke. Truhelka je bio mnogo-stran, ali nije do kraja dovršio ovaj rad. Dubrovački arhiv stavio je na raspolaganje njegove rukopise, ali u njima nije ni jedno poglavlje dovršeno. Poglavlje o koljenu prekinuto je u sredini. Poglavlje o mladosti je potpuni je i može se upotrebiti. Zatim ima nešto o boravku u Mlecima, o posljednjim godinama Boškovića i o smrti. Ono, što se može upotrebiti, izaći će kao fragmenti.

Prima se plan II. Odjela.

Tajnik III. Odjela, akademik *U. Vouk* podnosi zatim

PROGRAM RADA III. ODJELA

Odjel za prirodne i medicinske nauke predložio je ovaj plan rada:

Plan izdanja

A) Odjela

- 2 knjige »Rada« (1 knjiga prirodoslovna, 1 knjiga medicinska),
svaka oko 15 araka
- 1 knjiga Bulletina – 12 araka
- 1 knjiga »Prirodoslovna istraživanja«, oko 15 araka
- 1 knjiga »Prodromus flore i faune Jugoslavije«
- 2 knjige »Posebna izdanja« oko 40 araka.

B) Instituta

»Arhiv za higijenu rada«, časopis Instituta za higijenu rada, oko 20 araka.

»Priručnici za kurseve iz higijene rada«, izdanja Instituta za higijenu rada, oko 10 araka.

Organizacija naučne djelatnosti

A) Plan rada sadašnjih instituta, ustanova i komisija

Institut za higijenu rada

Organizacija naučne djelatnosti

1. Fiziologija i psihologija rada
 - a) Utjecaj rada na mladi organizam. Ispitivanje utjecaja rada na omladinu.
 - b) Biometrijska mjerenja radničke i srednjoškolske omladine u Zagrebu.
 - c) Utjecaj različitih oblika takmičenja na uspješnost intelektualnog i fizičkog rada.
 - d) Problem kontrasta kod statičkog rada. (Laboratorijski pokusi.)
2. Klinika i patologija rada
 - a) Izrada standardiziranih metoda za pregled biološkog materijala kod profesionalnih oboljenja. Određivanje žive u krvi i mokraći, određivanje triklor-octene kiseline u mokraći i određivanje porfirina u eritrocitima.
 - b) Određivanje standardiziranog nalaza krvi radnika u tekstilnoj i prehrambenoj industriji.
 - c) Pneumokonioza u Hrvatskoj: istraživanje sideroze kod svari-vača, silikoze kod radnika zaposlenih u tvornici praška za čišćenje metala u Osijeku, razrađivanje rentgenografske metode za određivanje slobodnog kremenca u mineralnim prašinama.

3. Fizička i kemijska istraživanja radne okoline
 - a) Izrada standardne metode za određivanje žive u atmosferi.
 - b) Izrada standardne metode za određivanje ugljičnog monoksida u atmosferi.
 - c) Razrađivanje standardne metode za određivanje benzola u atmosferi.
 - d) Razrađivanje polarografske metodike za određivanje žive u atmosferi i biološkom materijalu.
4. Zaštitna sredstva
 - a) Izrada standardnih metoda za testiranje sredstava za ličnu zaštitu (filtrovi protiv prašine, propusnost za kvarenu prašinu i olovne dimove).
 - b) Radovi na adsorpcijskim sredstvima na živine pare.

Praktični rad

1. Vršenje redovnih i periodičnih pregleda radnika, ugroženih i oboljelih od profesionalnih bolesti.
2. Higijensko-tehnički sistematski pregledi u industrijskim poduzećima (30 poduzeća).
3. Standardizacija sanitarnih uređaja i namještaja u industriji (garderobe, kupaonice, praonice i zahodi).

Nastavni rad

1. Izrada filma (16 mm) »Higijena rada«.
2. Kurs iz higijene rada za liječnike.
3. Uređenje odjeljka za higijenu rada u higijenskom muzeju Škole narodnog zdravlja u Zagrebu.

Organizacijski rad

1. Izgradnja novog paviljona Instituta za higijenu rada i nabava inventara za novu zgradu Instituta.
2. Uređenje biblioteke.
3. Uređenje mehaničke i stolarske radionice.

B) *Plan osnivanja i rada novih ustanova u toku god. 1950.*

1. Institut za eksperimentalnu biologiju
 Ima se izvršiti formiranje prvog kadra naučnih radnika, imaju se izraditi planovi za gradnju institutske zgrade, započeti izgradnja institutske zgrade, pripremiti i pribaviti materijal, aparati i knjige i, konačno, nakon formiranja naučno-istraživačkog kadra ima se izraditi konkretni plan rada i započeti naučni rad.
2. Biološki institut u Dubrovniku
 Nastaviti i dovršiti rad na formiranju ove ustanove postavljanjem prvog naučnog i administrativnog osoblja i uređenjem prostorija za

rad, te započinjanjem prvih naučno-istraživačkih radova napose na izučavanju faune i vegetacije slatkih voda i nekih udaljenijih otoka.

3. Prirodoslovna stanica na Mljetu

Dovršiti prvo uređenje samostanske zgrade i djelomično je osposobiti za stanovanje i rad. Osnivanje poljoprivrednog i šumarskog pokušališta. Nabavka prevoznih sredstava i ribarskog alata. Postavljanje preliminarnog istraživačkog plana.

4. Antropološki institut

Preuzimanje Antropološkog instituta od Medicinskog fakulteta, pošto se pronadu i osiguraju prostori.

5. Biokemijski institut

Nastavak rada na osnivanju instituta u suradnji sa II. odjelom.

6. Institut za alergologiju

Proučiti mogućnosti osnivanja ustanove za proučavanje alergijskih pojava u primjeni na medicinu i veterinu i eventualno započeti radom na ostvarenju ustanove.

7. Komisija za proučavanje Krša

Izraditi definitivni plan rada i započeti radom na izvršivanju prvih zadataka.

C) *Pomaganje i potpora naučnog rada izvan Akademije*

Koliko se pokaže specijalna potreba u konkretnim slučajevima i ako se radi o znatnijim problemima teorijskog, a naročito praktičnog značenja, pomagati institute izvan Akademije materijalnim sredstvima, a eventualno u naročito važnim slučajevima, dodjeljivanjem potrebnog pomoćnog osoblja.

Naučno-istraživački rad na terenu i u laboratoriju

A) Rad u ekipama

1. Geološki rad na izučavanju paleozoika u Gorskom Kotaru, na proučavanju ugljenonosivog Labinskog i Pičanskog bazena, na proučavanju geoloških prilika od Dubrovnika do Budve.

2. Pedološki rad na izučavanju geografije, geneze i sistematike podzolnih tala Jugoslavije.

3. Šumarsko-tehnološki rad u nastavku istraživanja tehničkih svojstava drveća (bor, smreka, jela, bukva, jasen i pojasen) u odnosu prema ekološkim faktorima.

B) Pojedinačni naučni radovi

1. Izučavanje biologije termalnih voda u Makedoniji, u Dalmaciji i Istri.

2. Hidrobiološki rad na izučavanju hidrobiologije Dubrovačke Rijeke i Vranskog jezera na Cresu.

3. Izučavanje vegetacije. Nastavak istraživanja u Istri i započinjanje rada na otoku Mljetu.

4. Istraživanja podzemne faune Krša i faune kukaca na otocima u Jadranu.

5. Arheološka istraživanja fitogenog tla naših solana u vezi s procesom kristalizacije soli i flore slatkovodnih alga Dalmacije.

6. Geološka istraživanja NRH. Geologija Sinjskog polja i geologija krede Zagrebačke gore.

7. Anatomska i histološka istraživanja na problemu razvitka membranoznog labirinta embriona selahija pankreasa i najranijih stadija razvoja vertebrata. Nastavak izučavanja tiobakterija.

8. Fiziološka istraživanja. Nastavak istraživanja o djelovanju mrkog ugljena na rast bilja, elektrografska istraživanja na domaćim životinjama.

9. Parazitološka i bakteriološka istraživanja. Nastavak izučavanja biologije krpelji na sjevernodalmatinskom otočju, proučavanje bakterija i virusa na šaranima u našim ribogojilištima; proučavanja koliko je rasprostranjeno zarazno presušenje vimena krava muzara.

10. Tehnološka istraživanja u ribarstvu radi utvrđivanja prikladnosti morske ribe za ljudsku hranu.

11. Poljoprivredna istraživanja. Nastavit će se proučavanjem Karakul krzna od cigaje krzenog bilja.

12. Rad na sabiranju građe za narodnu nomenklaturu bilja nastaviti će se i godine 1950.

Taj će se plan pojedinačnih istraživanja na području prirodnih, a napose medicinskih nauka, upotpuniti, pošto se ostvari djelovanje sekcija Odjela, u kojima će se u toku godine raspraviti problematika istraživanja, koja nisu ušla u plan Odjela za god. 1950.

U diskusiji *akademik Skok* napominje, da nasljednica pok. Hirtza ima rukopis Hirtzova Ihtiološkog rječnika, koji je gotovo završen, t. j. izrađen do slova U-V-Z. Prva dva Hirtzova rječnika odlična su za filologe. Hirtz je dao točan naučni termin, i sigurno bi i njegov Ihtiološki rječnik bio dobar.

Akademik Vouk izvještava, da mu je stvar poznata. On je udovici savjetovao, da se obrati ihtiolozima, jer Hirtz nije bio ihtiolog, pa je građa nepotpuna. Zato je udovici predložio, da preda građu Akademiji, koja bi je otkupila, a zatim bi se o daljoj potrebi građe raspravljalo u sekciji za biološke nauke.

Akademik Skok pita, da li se misli na drugo izdanje Šulekova rječnika jugoslavenskog bilja, koji bi bio vrlo koristan za lingviste i folkloriste.

Akademik Vouk izvješćuje, da postoji akcija, da floristi nastave taj rad. U programu je, da floristi svake godine na raznim mjestima sabiru bilje i filološke i etnografske podatke u vezi s njime. Taj će rad trajati nekoliko godina. Nastojat će se, da se Šulek izda u novom izdanju.

Plan rada III. Odjela prima se s tim napomenama.

Tajnik IV. Odjela, akademik *Barac* podnosi potom

PROGRAM RADA IV. ODJELA

Odjel za jezik i književnost predložio je ovaj program rada:

A) Rad Odjela

Plan izdanja

- 2 knjige »Rada« (1 književna, 1 jezikoslovna) – 30 araka
- 2 knjige »Građe za povijest književnosti hrvatske« – 30 araka
- 3 knjige novijih pisaca hrvatskih – 45 araka
- 2 knjige starih pisaca – 40 araka
- 2 knjige »Djela« – 30 araka
- 1 knjiga »Starina« – 20 araka
- 2 knjige Jagićevih djela – 40 araka
- 5 svezaka Rječnika – 125 araka

Ukupno 19 knjiga. Pored toga 2 knjige u Izdavačkom zavodu, što je tamo predloženo.

Organizacija naučne djelatnosti

Na ovom području IV. Odjel će izvršiti:

1. Sustavno proučavanje hrvatskih dijalekata, uz organizaciju tečaja za dijalektologiju.
2. Proučavanje imena zemljišnih čestica i toponomastička proučavanja Istarske obale (zajedno s Jadranskim institutom).
3. Sustavno proučavanje i sabiranje književno-historijskih dokumenata u Dalmaciji.

Naučno istraživački rad na terenu

Organizirat će se ekipe za proučavanje hrvatskih narječja i imena mjesta, naročito u Istri.

Ostali rad

Pripremni radovi za Rječnik književnog jezika.

B) Rad Instituta za jezik i književnost

Organizacija naučne djelatnosti

U Odsjeku za jezik:

1. Nastavak rada na Rječniku (do kraja slova R).
2. Konačna organizacija jezičnih korektura u rukopisima akademjskih izdanja (u vezi sa Sekcijom za jezik).

U Odsjeku za književnost:

1. Inventiranje i popisivanje literarno-historijskih dokumenata u javnim i privatnim arhivima i bibliotekama u Zagrebu i pokrajini.
2. Dalje skupljanje literarno-historijskog materijala od živih pisaca.
3. Nastavak na kartoteki hrvatskih književnika.
4. Dogotovljavanje literarno-historijske građe za štampu u Građi (Preradović, Vraz).

U raspravi, koja je poslije čitanja ovog programa otvorena *akademik Skok* smatra, da bi u okviru dijalektološkog komiteta trebalo obrazovati i snimanje na ploče narodnog govora. To bi se moralo raditi u zajednici sa radiostanicom.

Akademik Štampar obavještava, da ima dobar aparat za snimanje u Školi narodnog zdravlja. Tamo su vršena uspješna snimanja poremećaja govora u nekim slučajevima otrovanja manganom. Moglo bi se i to raditi u zajednici.

Akademik Barac izvještava, da je taj rad obuhvaćen u planu, ali nije smatrao za potrebno da iznosi sve detalje.

Prima se plan rada IV. Odjela.

Potom tajnik V. Odjela, akademik *Radauš* podnosi

PROGRAM RADA V. ODJELA

Odjel za likovne umjetnosti i muziku predložio je ovaj program rada:

I. *Plan novih izdanja*

A) Odjela:

»Rad« V. Odjela (1 svezak)

B) Instituta:

22 male brošure – monografije o umjetnicima

Vodič kroz Staru galeriju

Vodič kroz Modernu galeriju

Stručni katalog Stare galerije

Stručni katalog Moderne galerije (I. dio)

II. *Organizacija naučne djelatnosti*

A) Plan rada Odjela:

Tekući poslovi (izdavačka djelatnost, rješavanje stručnih pitanja, organizacijski poslovi i t. d.).

B) Plan rada novih instituta u toku 1950. godine.

Osnivanje i početak rada Instituta za likovne umjetnosti (sa sekcijama) i posebne muzičke sekcije.

Organizacijski radovi u okviru Instituta:

organizacija arhiva,

organizacija fotoarhiva,

popunjavanje stručne knjižnice,

uključivanje Gipsoteke u sklop Instituta.

III. *Naučno-istraživački rad na terenu*

A) Ekipe:

Fotografsko snimanje umjetničkih spomenika u NR Hrvatskoj (nastavak prekinutog rada).

Istraživanje zidnog slikarstva u NR Hrvatskoj u vezi s Konzervatorskim zavodom i eventualno prenošenje pojedinih ugroženih fragmenata u Galeriji (materijal Hrvatskog Zagorja i Istre).

Istraživanje i obrada dubrovačkih palača i ljetnikovaca XVI. stoljeća. Nastavak rada na studiju urbanizma u Istri.

Kopiranje 80 m² fresaka (prethodno se predviđa kopiranje materijala iz Istre i Hrv. Zagorja).

B) Pojedini naučni radovi:

Odašiljanje dvojice stručnjaka u inozemstvo radi proučavanja i naučne analize galerijskih djela, kao i rada naših umjetnika u inozemstvu.

IV. Ostali rad

Završetak građevnih radova u II. katu zgrade Moderne galerije, pregradnja i uređenje postojećih prostorija za Modernu galeriju, grafičke kolekcije i Restauratorski laboratorij.

RAD USTANOVA

I. Galerija starih majstora:

- a) upotpunjavanje zbirke novim eksponatima sa dodavanjem grafičkih radova,
- b) organizacija dviju povremenih izložba,
- c) izdavanje nove serije razglednica i povećanje fotografskih snimaka galerijskih objekata,
- d) fotografsko snimanje svih izloženih i magaziniranih umjetnina, koje nisu snimljene.

II. Moderna galerija:

- a) upotpunjavanje zbirke novim eksponatima u I. katu,
- b) postavljanje slika u II. katu Moderne galerije,
- c) izdavanje nove serije razglednica i povećavanje fotografskih snimaka galerijskih objekata,
- d) fotografsko snimanje svih izloženih umjetnina I. kata,
- e) izrada inventara i kartoteke za materijal 1800.–1914.,
- f) stavljanje u okvire oko 260 slika.

III. Grafički kabinet Jugoslavenske akademije:

- a) rad na inventaru i kartoteci (majstori do 1850.),
- b) opremanje 1500 grafika radi izlaganja,
- c) stručna suradnja s Grafičkom zbirkom Sveučilišne knjižnice.

IV. Restauratorski zavod Jugoslavenske akademije:

- a) vršenje popravaka na 10 eksponata Stare galerije,
- b) popravci i manji radovi na pedesetak umjetnina Moderne galerije (materijal najnovije umjetnosti),
- c) vršenje popravaka na otprilike 20 slika s terena,
- d) konzerviranje plastika (oko 15 komada),
- e) skidanje i konzerviranje fresaka,
- f) vršenje restauratorskih radova na otprilike 5 tapiserija.

U raspravi o planu ovog odjela dopisni član *Žganec* primjećuje, da u planu nedostaje razrada muzičkog programa rada i da je u planu spomenut samo rad likovnih umjetnika. Smatra, da bi trebalo raditi na izdavanju muzičkog leksikona, da bi trebalo izdati »Rad« s muzikološkim radovima i nabaviti klavir. Predlaže, da se plan rada popuni u tom smislu i uzmu u obzir njegovi prijedlozi.

Kako tajnik Odjela nema prigovora protiv te dopune, predsjednik proglašava, da se plan rada V. Odjela prima s ovim dopunama.

Zamjenik predsjednika Jadranskog instituta, akademik *Barac* izlaže

PROGRAM RADA JADRANSKOG INSTITUTA

S obzirom na to, što ovaj Institut po svom području rada prelazi okvir jednog odjela, to potpada on pod neposredno rukovodstvo Predsjedništva Akademije.

U 1950. godini predviđa se rad u ovim granama djelatnosti:

Plan novih izdanja

1. Dr. P. Skok, Slavenstvo i romanstvo na istočnim obalama Jadrana,
2. Dokumenti o Rapallu,
3. Dr. Vl. Brajković, Međunarodne organizacije za saobraćaj,
4. Zbornik naučnih rasprava u vezi s problemom ugovora o iskorišćivanju brodova na moru.

Organizacija naučne djelatnosti

A) Pomorsko pravo:

1. Nastaviti rad na problematici pozitivnog pomorskog prava,
2. Održavati u Institutu stručna predavanja, odnosno diskusione sastanke za širi krug pravnih stručnjaka.
3. Učestvovati u radu Comité Maritime International.

B) Ribarstveno pravo:

1. Organizirati grupu stručnjaka za ribarstveno pravo kao sastavni dio Komisije za pomorsko pravo u Zagrebu.
2. Izraditi uputstvo za sakupljanje ribarstvenog običajnog prava na terenu, sakupiti tu građu i započeti njenim sređivanjem i obradom.
3. Sakupljati pravno-povijesni materijal ribarstvenog prava.
4. Rad na problematici pozitivnog ribarstvenog prava.

Terenski rad:

1. U vezi s radom pod B 2 uputiti ekipu od tri člana u zadarsko okružje, i u vezi s radom pod B 4. u neretvansko okružje.

U vezi s radom pod B 3. uputiti na rad jednog suradnika u arhive Dubrovnika, Zadra i Rijeke.

C) Pomorska terminologija

1. Sakupljanje stručne terminologije i pučkih pomorskih i ribarskih naziva.
2. Terenski rad vršiti organiziranjem četiriju ekipa i upućivanjem do pet članova Komisije radi pomoći pri sabiranju građe.

D) Pomorska toponomastika

Izraditi uputstva i vršiti sakupljanje i bilježenje toponima. U prvom redu obraditi teren Istre i Kvarnerskih otoka.

E) Fizička oceanografija i magnetsko mjerenje Jadrana

U vezi s odnosnim naučnim i stručnim ustanovama organizirati i vršiti koordinaciju rada na problemima:

1. ispitivanja razine Jadranskog mora,
2. ispitivanja morskih struja,
3. ispitivanja saliniteta Jadrana,
4. ispitivanja boje mora,
5. ispitivanja temperature mora,
6. izvršiti korekture magnetskog mjerenja Jadrana u 1949. god. s potrebnim terenskim radom.

F) Pomorska geografija

1. Izvršiti predradnje i započeti izradu djela »Prometne veze Jadrana sa zaleđem«, u kome će biti prikazan historijski razvoj i suvremena problematika prometnog povezivanja Jadrana sa zaleđem.
2. Izvršiti predradnje za obradu obalne geografske problematike.
3. Izvršiti predradnje za studiju o morfologiji naše obale.
4. Terenskim radom sakupljati materijal za geografsku redakciju Pomorskog leksikona.

G) Ekonomika pomorstva

1. U vezi zahtjeva Međunarodne geografske unije izraditi elaborate o industrijskim lukama.

H) Pomorski leksikon

1. U toku prvog tromjesečja dovršiti alfabetar i prepisati natuknice na suradničke arke.
2. Organizirati suradnike i razaslati suradničke arke.
3. Organizirati tehničku redakciju i pristupiti izradi crteža.
4. Revizija, jezično i stilističko dotjerivanje prispjelih članaka.

I) Pomorski muzeji

Opći zadaci:

1. Nastaviti izradu stručne evidencije još sačuvanog pomorskog muzejskog i arhivskog materijala na terenu i prikupljanje toga materijala.
2. Izraditi idejni nacrt za novo naučno uređenje muzeja.

3. Terenski rad na sakupljanju pomorske terminologije i toponomastike.

4. Nastaviti, a gdje se može i izvršiti na zgradama adaptacijske radove, koji su u toku.

Ostali rad

1. Organizirati u drugoj polovici 1950. godine u Zagrebu Istarsku izložbu, koja će imati kulturno historijski, etnografski, ekonomski, književni i politički odjel. To izvršiti uz suradnju drugih odjela Akademije i ostalih naučnih ustanova.

2. Nastaviti akciju oko nabave istraživačkog broda za terenski rad ekipa Jadranskog instituta.

U diskusiji akademik *Uouk* smatra, da su u tom planu rada obuhvaćena geofizička istraživanja, koja već vrši jedan institut, Oceanografski institut, koji ima laboratorije za to. Takva istraživanja ne mogu se vršiti bez izgradnje potrebnog instituta. Paralelizam istraživanja bio bi nezgodan. Nemamo dovoljno stručnjaka ni za Oceanografski institut. Smatra, da bi bilo korisno i svrsishodno, da Jadranski institut potakne takve stvari, ali ne i da ih sam vrši.

Akademik *Lončar* drži, da postoji paralelizam i za magnetska mjerenja, i da bi to trebalo izbjeći.

Akademik *Marković* izvještava, da su magnetska mjerenja izvršena na poticaj Jadranskog instituta.

Akademik *Krbek* smatra, da bi trebalo obratiti općenitu pažnju na koordinaciju rada, da se isti rad ne bi vršio na nekoliko strana.

Akademik *Becić* navodi, da postoji paralelizam između rada Muzičkog odjela i Folklornog odbora, i da bi tome također trebalo izbjeći.

Predsjednik akademik *Štampar* ističe, da pogreške nastaju sasvim prirodno. Instituti i odbori nastoje, da u početku prošire svoje djelatnosti. Potrebno je uputiti Jadranski institut, da ne vrši one radove, koje eventualno već vrše drugi instituti, ali je isto tako potrebno, da se ne sprečava njegova inicijativa. Smatra, također, da je primjedba akademika *Becića* na mjestu, i da tu treba doći do koordinacije.

Prima se plan rada Jadranskog instituta.

Član naučnog vijeća Historijskog instituta u Dubrovniku, dop. član dr. *C. Fisković*, u zamjeni predsjednika iznosi

PROGRAM RADA HISTORIJSKOG INSTITUTA U DUBROVNIKU

I ovaj Institut, koji po svojoj namjeni prelazi okvir jednog odjela, jer obrađuje gradivo iz područja historije, historije književnosti i umjetnosti, stoji pod općim nadzorom Predsjedništva.

Plan izdanja

U toku 1950. predviđena su ova izdanja:

Serafin Crijević, »Bibliotheca Ragusina«.

Jedna knjiga dokumenata o dubrovačkim bratovštinama i zanatima.

Jedna računska knjiga trgovaca.
Poslanički izvještaji Frana Ranjine iz Rusije 1771.–1775.
Historija dubrovačkih nadbiskupa od Serafina Razzi.

Organizacija naučne djelatnosti

1. Organizirati sam rad instituta izborom potrebnih asistenata, event. naučnih radnika i ostalog osoblja.

2. Uspostaviti usku suradnju s Državnim arhivom, Gradskom bibliotekom i ostalim bibliotekama i kulturnim ustanovama u Dubrovniku.

3. Urediti i katalogizirati biblioteku Instituta, koja već sada ima oko 25.000 svezaka.

4. Organizirati – u sporazumu sa saveznom Ministarstvom za nauku i kulturu – jednogodišnji kurs za arhivare, u koji će svaka republika poslati po dva svoja kandidata – diplomirana studenta historije, prava ili ekonomije, koji će biti stipendisti Ministarstva za nauku i kulturu.

Naučno istraživački rad na terenu

Ekipa naučnih radnika raznih struka ispitivat će jednu dubrovačku oblast (Lopud).

Ostali rad

Nadzor nad dovršetkom radova na adaptaciji i osposobljavanju za rad zgrade instituta (ljetnikovac Sorgo-Sorkočević).

U raspravi o radu ovog Instituta akademik *Škok* primjećuje, da bi prema tome planu Institut u Dubrovniku imao svoje posebne publikacije. Publikacija o bratovštinama, po njegovu mišljenju pripada u sadašnju seriju Akademije Monumenta historico-iuridica, pa misli da bi to bilo slabljenje stare serije. On dobiva utisak, kao da se hoće stvoriti nova Akademija u Dubrovniku.

Predsjednik veli, da se ne radi o tome da Historijski institut u Dubrovniku stvori novu Akademiju. Publikacije instituta treba dubrovački Institut prirediti za štampu, a te publikacije mogu biti u seriji Akademijinih izdanja.

Dopisni član *Fisković* smatra, da ti radovi o bratovštinama nisu sasvim pravno-povijesne prirode i ne pripadaju u seriju Monumenta historico-iuridica. To su radovi, koji obuhvaćaju povijest pojedinih zanata, i kao takvi imaju naročiti značaj.

Akademik *Mirković* izvještava, da je Odjel za filozofiju i društvene nauke odlučio da pokrene dvije nove serije, koje će obrađivati ekonomsku historiju područja Narodne Republike Hrvatske i to jednu, u kojoj će se objavljivati građa gospodarske povijesti, i drugu, u kojoj će se objavljivati radovi iz ekonomske povijesti. Smatra, da i publikacija o bratovštinama, odnosno o povijesti pojedinih zanata u Dubrovniku ulazi u jednu ili drugu od tih serija.

Predsjednik smatra, da se ne može to riješiti na ovoj skupštini, ali će Predsjedništvo koordinirati rad.

Prima se plan rada Historijskog instituta u Dubrovniku.

Predsjednik Odbora za folklor i antropogeografiju akademik *Boranić* iznosi

PROGRAM RADA
ODBORA ZA FOLKLOR I ANTROPOGEOGRAFIJU

Plan izdanja

- 2 knjige Zbornika za narodni život i običaje
- 1 knjiga Zbirka zagorskih pjesama
- 1 knjiga Zbirka gradišćanskih popjevaka
- 1 knjiga Narodne nošnje u Istri (u vezi s Istarskom izložbom)

Naučno-istraživački rad na terenu

A) Ekipa:

- 1. Ekipa od tri člana vršit će (30 dana) etnografska ispitivanja u Ravnim Kotarima.
- 2. Direktor Instituta za narodnu umjetnost ići će sa 8 studenata konzervatorija (15 dana) u okolicu Karlovca, u Prigorje i u Slavoniju radi sakupljanja muzičkog folklor.
- 3. Ekipa od 20 studenata na čelu s profesorom antropogeografije proučavat će (20 dana) antropogeografiju Istre: Puljštine i Poreštine.
- 4. Nastavak rada na studiju ruralne arhitekture Hrv. Zagorja i Moslavine.

B) Pojedinci:

- 1. Dva suradnika Etnografskog muzeja vršit će istraživanja Istre i Kvarnerskih otoka (po 30 dana).
- 2. Nastavit će se antropogeografska ispitivanja zadarskih otoka Iža, Sestrinja, Rivnja i otoka Šolte.
- 3. Produžit će se sakupljanje etnografskog materijala na terenu pomoću studenata etnografije (Pećigrad, Sjeverna Bosna, okolica Čazme, Požege i Bača).

Ostali rad

Odbor za folklor predviđa organizaciju Izložbe istarskog folklor u okviru opće Istarske izložbe (etnografske, kulturno-historijske i ekonomske). U vezi sa Seljačkom Slogom aranžirat će istarski festival uza spomenutu izložbu.

Akademik Uouk primjećuje, da se prema tome planu čini, da bi studenti vršili individualno istraživanja, te drži da to ne bi bilo svrsishodno. *Predsjednik* smatra, da će i tim radovima studenata rukovoditi stručnjaci.

Akademik Krbek pita, koji se »questionnaire« upotrebljava pri sakupljanju te građe, da li stari, prema dr. Anti Radiću. Ako je tako, pitanja iz oblasti prava već su onda bila zastarjela i ta pitanja morala bi se zamijeniti novim, suvremenim pitanjima.

Prima se plan rada s tim napomenama.

Direktor akademijine Knjižnice, dop. član *dr. J. Badalić* iznosi

PROGRAM RADA AKADEMIJINE KNJIŽNICE

Plan izdanja

Knjižnica će štampati u 1950. g. publikaciju »Popis izdanja Jugoslavenske akademije od god. 1867.–1950.«

Naučna djelatnost

U 1950. god. Knjižnica će izrađivati Središnji znanstveni katalog Akademije unoseći građu iz kataloga drugih znanstvenih knjižnica na području NR Hrvatske.

Naučno-istraživački rad na terenu

Knjižnica će pribirati podatke na području NR Hrvatske o prvotiscima (incunabulae) radi sastava naučnog katastra o tim vrijednim izdanjima XV. stoljeća.

Ostali rad

Izvršit će reviziju zamjene publikacija s naučnim ustanovama u svijetu i nastojati proširiti krug zamjene.

Akademik Krbek moli dopisnog člana *Badalića*, da izvijesti, što mu je poznato o vraćanju naših edicija iz sssr-a i da li je sav taj materijal redovno primljen u sssr? Dopisni član *Badalić* odgovara: Nije primljena samo posljednja pošiljka 20 do 30 malih paketića, koja je vraćena s klauzulom: ne prima se.

Prima se plan Akademijine knjižnice.

Predsjednik Odbora Izdavačkog zavoda Akademije, dop. član *dr. S. Frank* iznosi

PROGRAM RADA IZDAVAČKOG ZAVODA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

I. Izdavački rad

Za 1950. g. planirano je 15 djela po 20 štampanih araka u ukupnoj nakladi od 45.000 knjiga.

Dosada prihvaćena su ova djela:

Breyer, O starim i rijetkim jugoslavenskim knjigama
Dayre-Deanović-Maixner, Hrvatsko-francuski rječnik
Domac, Flora

Schmalhausen, Darwinizam

Zbornik II. skupa laringologa

Frank, Komentar Krivičnom zakoniku

Poljoprivredna smotra

Glasnik za šumske pokuse

Acta botanica

Arhitektura, časopis

II. Organizacioni rad

Predviđeno je dovršenje radova na organizaciji tiskare, koja bi trebalo da proradi u mjesecu travnju ili svibnju.

Kad se dovrši zgrada, preselila bi se knjigovežnica u nove prostorije. Predviđa se, da će knjigovežnica, uz redovna nova izdanja, uvezati 20.000 knjiga za knjižnicu i knjiga stare naklade.

Znanstvena knjižara preuzima obavezu, da će u idućoj godini raspacati izdanja Akademije i Nakladnog odjela u iznosu od Din 2.000.000.— i da će u godini 1950., kao zaseban odio knjižarskog poslovanja, otvoriti i organizirati antikvarijat za kupnju i prodaju naučne i stručne literature.

Predsjednik izvještava, da se sa 1. siječnja 1950. Izdavački zavod organizira kao poduzeće, u smislu Zakona o državnim privrednim poduzećima.

Dopisni član Frank izvještava o teškoćama oko osposobljavanja tiskare. One dolaze odatle, što treba adaptirati prostorije i što četiri slagarska stroja nemaju matrica.

Odobrava se plan rada Izdavačkog zavoda.

Predsjednik *akademik Štampar* podnosi ovaj izvještaj o

GRAĐEVINSKIM RADOVIMA U AKADEMIJI

U okviru programa rada II. i III. Odjela navedeni su objekti, kojih se izgradnja predviđa radi osposobljavanja rada pojedinih instituta (Opservatorij na Sljemenu, Institut za kemiju silikata, Institut za higijenu rada i Institut za eksperimentalnu biologiju).

Budući da drugi Akademijini objekti, koje ona podiže, obnavlja ili restaurira, ne pripadaju pod pojedine odjele, nego s radovima rukovodi izravno Uprava, to ćemo ih sve ovdje nabrojiti:

1. Nakon dovršenja radova na obnovi Akademijine palače, imaju se u 1950. g. dovršiti i radovi u II. katu *Moderne galerije*, gdje će biti smještene umjetnine XX. vijeka i Grafička zbirka. Nacrti za uređenje ovoga kata, raspravljeni i prihvaćeni od Građevnog odbora Akademije, predviđaju isto tako suvremen i invenciozan aranžman kao što je i aranžman I. kata, dakako uz određene varijante. Osim toga u potkrovlju će se završiti uređenje prostorija za Restauratorski zavod, crtaonice i stambene prostorije.

2. U dvorištu Moderne galerije adaptirat će se sadašnja zgrada za *predavaonicu*, koja će biti suvremeno uređena s parterom i galerijom. a moći će primiti do 300 lica. GNO je već odobrio idejne planove. I dvorište će biti potpuno uređeno i omeđeno kolonadom.

3. Na Ksaverskoj cesti (Medveščak br. 110) izgrađuje se nova zgrada za dalji razvoj *Instituta za higijenu rada*. Radovi su započeti u ovoj godini i u idućoj se nastavljaju.

4. Na većem kompleksu između Ksaverske i Mirogojske ceste, ustupljenom od GNO-a za izgradnju Akademijinih instituta, započeti će se

gradnja zgrade *Instituta za eksperimentalnu biologiju*, prvog iz niza od 6 novih instituta iz područja prirodnih nauka, predviđenih na tom prostoru.

Istaknuto je, da je Jugoslavenska akademija prvi put u svom vijeku prekoračila prag svoga užeg djelovanja i pristupila obnovi historijskih objekata na tlu kolijevke naše historije u Dalmaciji, radi proširenja njene naučne djelatnosti na tom području.

To su ovi objekti:

5. U porušenom Zadru Akademija je, potaknuta i potpomognuta od naših nadležnih faktora, pristupila obnovi *starodrevnog samostana benediktinki i crkve sv. Marije* iz doba narodnih vladara, gdje će se, kad zgrada bude potpuno izgrađena, smjestiti Muzej srednjovjekovne crkvene umjetnosti, Arhiv i Akademijin institut. Velik je to pothvat, i on zahtijeva rad od nekoliko godina. Objekti zauzimaju područje između tri ulice. U 1949. g. izvršeno je uklanjanje ruševina, izrađeni su nacrti i započeti osnovni radovi, koje će se u toku 1950. g. nastaviti.

6. U Splitu, u okviru Dioklecijanove palače, na prostoru između katedrale i južnog zida palače, počinje se rušenjem dotrajalih, nehygien-skih kućeraka, rasadnika bolesti, gdje će – po suglasnosti nadležnih vlasti – biti u etapama izgrađen *Muzej hrvatskih starina*. I ti su nacrti odobreni. Radovi su vršeni u 1949. godini i u idućoj će se godini nastaviti.

7. Za potrebe *Pomorskog muzeja u Splitu*, koji treba da se iseli iz dosadašnje zgrade, ustupio je GNO renesansnu palaču Milesi iz početka XVII. vijeka na najljepšem položaju u gradu. Radovi na obnovi te palače djelomično su započeti u ovoj godini. Veći radovi nisu bili mogući, iako su krediti bili odobreni, jer se nisu mogli svi stanari iseliti. Pretpostavlja se, da će u 1950. g. svi radovi biti završeni. Osim muzeja ovdje će biti i sjedište ogranka Jadranskog instituta.

8. Za potrebe *Historijskog instituta u Dubrovniku* stavljen je Akademiji na raspolaganje jedan od najljepših dubrovačkih renesansnih dvoraca iz XVI. vijeka, ljetnikovac Sorgo-Sorkočević na Lapadu. U toku cijele 1949. g. vršeni su, stručno nadzirani, popravci i adaptacije zgrade, koja je zatečena u zapuštenom stanju. U 1950. ostaje još manji dio posla da se svrši, tako da će se Historijski institut već sada moći useliti. U toj će se zgradi smjestiti članovi Akademije, kad dođu u Dubrovnik.

9. I druga reprezentativna zgrada u Dubrovniku, palača Pucić iz XVI. vijeka, stavljena je Akademiji na raspolaganje. Tu će biti smješten *Pomorski muzej*. Neznatne adaptacije izvršene su, a neke manje imaju se još izvesti.

10. *Samostan i crkva sv. Marije na Mljetu*, taj dragocjeni umjetnički objekt iz XII. vijeka, predan je Akademiji za Prirodoslovnu stanicu u veoma ruševnom stanju. U 1949. g. započeti su prvi radovi oko konzer-viranja. Time će se nastaviti u 1950. godini.

11. U Rijeci (kod Preluke) oba ustupljena objekta, *dvije stambene zgrade* pri moru završene su i naseljene. Neznatni radovi u gornjoj zgradi završit će se uskoro. U jednoj je smješten privremeno ogranak Jadranskog instituta, dok je druga osposobljena za odmaralište članova Akademije.

To su, eto, objekti, na kojima će Akademija i u 1950. imati da izvodi građevinske radove.

Budući da se taj plan prima bez napomena, *predsjednik* prelazi na

PREDRAČUN RASHODA AKADEMIJE ZA 1950. GODINU

Program rada Akademije za 1950. g., kako je predviđen u planu, koji se podnosi Skupštini ima realno kalkuliranu i za sve planirane pothvate predviđenu financijsku podlogu.

Prijedlog budžeta za 1950. g. iznosi za

I. lične rashode	Din 12,850.000.—
II. materijalne operativne rashode	.. 3,375.000.—
III. funkcionalne rashode	.. 20,660.000.—
IV. investicione rashode	.. 29,900.000.—
Ukupno	Din 66,785.000.—

S obzirom na konačnu svotu budžeta Akademije za 1949. godinu, koji je ukupno iznosio Din 54,914.000.—, budžet za 1950. god. povećan je za Din 11,871.000.— i to: za investicijske rashode Din 9,436.000.—, a za sve ostale rashode Din 2,435.000.—

Ad I. *Kod ličnih rashoda predviđeno je za:*

osnovne plaće za 170 razvrstanih i 30 honorarnih službenika	Din 7,500.000.—
porodične dodatke	.. 150.000.—
stalne mjesečne lične dodatke članovima Akademije	.. 3,000.000.—
povremene dodatke (nagrade)	.. 150.000.—
funkcionalne dodatke članovima Akademije	.. 550.000.—
honorare	.. 500.000.—
plaće tehničkog osoblja (i službenički restoran)	.. 1,000.000.—
Svega	Din 12,850.000.—

Ad II. *Materijalni operativni rashodi predviđaju:*

za kancelarijski materijal, za održavanje zgrada, putne troškove, osiguranja i za sve ostale potrebe predviđeno ukupno Din 3,375.000.—

Ad III. *Funkcionalni rashodi* glavni su izdaci preko kojih se održava prava aktivnost rada Akademije.

Tako je predviđeno za poziciju:

1. Izdanja Akademije Din 9,000.000.—
i to za izdanja prema programu izloženom u
prvom dijelu ovog ekspozicija.

I. Odjel predviđa svega 13 knjiga s ukupno 210 araka

II. Odjel „ „ 7 „ „ „ 85 „

III. Odjel „ „ 7 „ „ „ 90 „

IV. Odjel „ „ 19 „ „ „ 360 „

V. Odjel „ „ 3 „ „ „ 30 „

Institut za higijenu rada 1 časopis „ 15 „

Jadranski institut 3 knjige „ 125 „

Historijski institut, Dubrovnik 5 knjiga „ 75 „

ukupno: 58 knjiga sa 990 araka

Troškovi izdanja knjiga iznose po jednom arku:

tisak s papirom Din 4.000.—

autorski honorar (prosjeak) „ 4.000.—

ocjena i redakcija „ 200.—

ukupno po arku Din 8.200.—

ili za 990 araka Din 8,118.000.—

Uvez za 58 knjiga (po 1.000 primjeraka) prosječno

sa Din 10.000.— „ 580.000.—

4°/o poreza na promet proizvoda „ 302.000.—

Ukupno Din 9,000.000.—

2. Troškovi oko osnivanja novih instituta „ 600.000.—

3. Unapređenje tehničkih, prirodnih i medicinskih
nauka:

nabava aparatura i kemikalija i troškovi pogona
(prema detaljnoj specifikaciji) „ 1,100.000.—

4. Uređenje instituta „ 200.000.—

5. Naučna istraživanja
prema posebnim prijedlozima odjela i instituta „ 1,500.000.—

6. Stručno usavršavanje
troškovi predviđenih tečajeva „ 300.000.—

7. Otkup rukopisa i listina
za knjižnicu, Arhiv i institute „ 400.000.—

8. Otkup umjetnina i starina „ 3,000.000.—

9. Konzerviranje i kopiranje umjetnina
troškovi rada i materijala „ 450.000.—

10. Uređivanje i sređivanje Arhiva i Knjižnice „ 950.000.—

11. Mikrofilmiranje i fotografiranje dokumenata „ 100.000.—

12. Nabava knjiga „ 1,000.000.—

13. Uvez knjiga	„	200.000.—
14. Popunjavanje i uređenje muzeja (Pomorskog muzeja, Split i Dubrovnik i Muzeja hrvatskih starina, Split)	„	700.000.—
15. Uređenje i sređivanje Galerija	„	250.000.—
16. Fotolaboratorij: uređenje i djelovanje	„	150.000.—
17. Razne pomoći naučnim radnicima, stipendije i sl.	„	400.000.—
18. Zastupanja Predsjedništva u zemlji i inozemstvu	„	360.000.—
Ukupno		Din 20,660.000.—

Ad IV. *Investicijski rashodi*

Za investicijske rashode predviđeni su ovi krediti:

1. Moderna galerija i predavaonica	Din	4,000.000.—
2. Institut za higijenu rada	„	3,000.000.—
3. Institut za eksperimentalnu biologiju	„	4,000.000.—
4. Vanjski radovi na zgradama Akademije	„	2,500.000.—

Za radove u Dalmaciji:

5. Radovi u Zadru	„	4,000.000.—
6. Muzej hrvatskih starina u Splitu	„	2,000.000.—
7. Pomorski muzej u Splitu (palača Milesi)	„	2,000.000.—
8. Historijski institut u Dubrovniku (Palača Sorgo)	„	3,000.000.—
9. Manastir sv. Marije na Mljetu (Prirodosl. stan.)	„	2,000.000.—
10. Oprema za sve institute i ustanove	„	3,400.000.—

Svega Din 29,900.000.—

Detaljni podaci o svim budžetskim stavkama stoje drugovima akademikima na raspolaganju i u diskusiji rado će se dopuniti ovo obrazloženje.

Na kraju *predsjednik* napominje, da proračun Akademije formalno još nije definitivn, jer nije budžet izglasan, no svote su realne i za njih postoji načelna suglasnost.

Skupština proračun jednoglasno prima.

Prelazi se na 3. točku dnevnoga reda:

Postupak u smislu čl. 7. Zakona o Jugoslavenskoj akademiji.

Predsjednik izvješćuje, da se ova točka povlači, i da se o njoj ne će raspravljati.

Konačno se prelazi na posljednju točku: Eventualije.

Budući da se nitko ne javlja za riječ, *predsjednik* zaključuje skupštinu, želeći sve najbolje članovima Akademije u novoj godini i uspjeh u radu u danima, koji nas čekaju, jer treba mnogo uraditi da opravdamo povjerenje narodnih vlasti prema nama, da u svakom pogledu budemo spremni da surađujemo na izvršenju Petogodišnjeg plana na području Narodne Republike Hrvatske i zadataka, koje smo sebi danas ovdje postavili.

I. REDOVNO GODIŠNJE ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

održano dne 30. ožujka 1950. s ovim

dnevnim redom:

1. Otvaranje skupštine
2. Izbor zapisničara
3. Ovjerovljenje zapisnika prošle skupštine
4. Izvještaj o radu Akademije u 1949. godini
5. Odobrenje godišnjeg obračuna Akademije za 1949. godinu
6. Izvještaj Nadzornog odbora
7. Eventualije

Prisutni: svi članovi Akademije osim akademika Hegedušića i Krleže, te dopisnih članova Babića Ljube i Tadića, koji su ispričani.

Predsjed: predsjednik akademik Štampar.

Predsjednik akademik Štampar otvara skupštinu i predlaže za zapisničara akademika Salopeka; prijedlog se prima.

Zapisničar akademik Salopek čita zapisnik trećeg redovnog godišnjeg zasjedanja skupštine Akademije od 30. XII. 1949. Zapisnik se prima i ovjerovljuje.

Uvod u izvještaj o radu Akademije u 1949. godini dao je glavni tajnik akad. *Branimir Gušić*.

Drugovi akademici,

Postupajući u duhu čl. 22 naših statuta sazvano je u propisanom roku ovo prvo redovno zasjedanje skupštine Akademije u 1950. godini, koje ima da sasluša i potvrdi izvještaje o cjelokupnom radu i o cijelom materijalnom poslovanju Akademije u protekloj godini. Ovo je, dakle, prvi izvještaj, prva, da tako kažemo analiza bilansa rada, vršenog na temelju utvrđenog plana za jednogodišnji period.

Uključivši svoju djelatnost u opći stil socijalističkog načina rada, mi danas po prvi put izlazimo pred skupštinu, da ispitamo, koliko smo od

utvrđenog plana, donesenog na skupštini od 30. prosinca 1948. za godinu 1949., stvarno izvršili, gdje smo i radi kojih objektivnih razloga ili zbog nekog našeg propusta zapeli, a gdje smo dali možda i veće i opsežnije rezultate od onoga, što smo bili predložili.

* * *

Rad Jugoslavenske akademije u 1949. razvijao se je u odjelima, institutima i ustanovama, te u Upravi i Predsjedništvu, koji su vršili koordinacijsku ulogu, često direktivnu, a kod ustanova Predsjedništvu neposredno podređenih, i inicijativnu i organizacijsku.

Cjelokupna djelatnost podijeljena je na ova poglavlja:

I. Sastav i organizacija odjela, instituta i ustanova

II. Izdavačka djelatnost

III. Organizacija naučne djelatnosti

IV. Sav ostali rad

O radu svakog pojedinog odjela te instituta i ustanova iz okvira odnosnog odjela podnijet će skupštini izvještaj tajnik odnosnog odjela, dok će o institutima i ustanovama neposredno podređenim Predsjedništvu, izvijestiti odnosni rukovodioci.

Izvještaj će se podnositi ovim redom:

I. Odjel za filozofiju i društvene nauke sa Historijskim institutom

II. Odjel za matematičke, fizičke i tehničke nauke

III. Odjel za prirodne i medicinske nauke sa Institutom za higijenu rada

IV. Odjel za jezik i književnost sa Institutom za jezik i književnost

V. Odjel za likovne umjetnosti i muziku

Jadranski institut

Historijski institut u Dubrovniku

Odbor za folklor i antropogeografiju

Akademijina knjižnica

Izdavački zavod

Predsjedništvo i Uprava.

V. d. tajnik I. Odjela akad. *Marko Kostrenčić* podnio je **izvještaj o radu. I. Odjela za filozofiju i društvene nauke.**

I. *Sastav i organizacija Odjela i njegovih ustanova*

Odjel je na početku g. 1949. imao 7 pravih članova i 3 dopisna člana u radnom sastavu Odjela.

Na skupštini u lipnju 1949. izabran je za dop. člana u radnom sastavu Odjela prof. univ. dr. Jorjo Tadić, kome je povjereno vodstvo Historijskog instituta u Dubrovniku.

Pored toga je Odjel imao 4 dopisna člana van radnog sastava Odjela.

Na sjednici Odjela od 4. I. 1949. povjereno je akad. Marku Kostrenčiću, da vrši dužnost tajnika I. Odjela do izbora novog tajnika.

Odjel je u g. 1949. održao svega 19 sjednica, na kojima su rješavani tekući poslovi.

U tom je vremenskom razdoblju Odjel od predanih radova prihvatio za štampu 8, dok je odbijeno 6. Pored toga Odjel je surađivao i u

ocjeni radova drugih Odjela, koliko ti radovi ulaze po svojoj tematici i u područje nauka ovog Odjela. U istom je vremenu Odjel od četiri prijave za polaganje doktorata dvije prihvatio, a dvije otklonio.

U g. 1949. Odjel je osnovao dvije sekcije: pravnu i ekonomsku. U pravnoj sekciji Odjel je predložio na sjednici od 6. V. 1949. 10, a u ekonomskoj 7 suradnika. Sve predložene kandidate, kako u sekciji pravnoj, tako i u ekonomskoj, potvrdilo je Predsjedništvo na svojoj sjednici od 22. XI. 1949. Predloženi kandidati-suradnici pravne sekcije sastali su se 5. VII. 1949., da rasprave plan rada te sekcije. Na sjednici Odjela od 28. XII. 1949. formirane su obje sekcije, te su u pravnu ušli (čl. 9. al. 5. Statuta) akad. Kostrenčić, Krbek i dop. član Frank, a u ekonomsku akademici Kostrenčić, Mirković i Novak. Preduzeti su pripremni radovi za formiranje historijske sekcije Odjela u Historijskom institutu.

Plan o izdavačkoj djelatnosti Odjel nije u potpunosti izvršio. U tom je pravcu Odjel nailazio na teškoće, koje proizlaze iz osjetljivosti materije, koja ulazi u djelokrug tog Odjela. Dobrih radova, koje bi Akademija u izdanjima I. Odjela i s obzirom na idejno-političku liniju mogla štampati, nema mnogo. Treba istaći i to, da su članovi Odjela preopterećeni drugim brojnim dužnostima i ne dopijevaju da izvrše sve preuzete obaveze.

Svakako će u tom pravcu stvari krenuti na bolje, kad će proraditi i postati aktivnim osnovane sekcije Odjela, te će suradnici tih sekcija moći preuzeti i jedan dio naučnih poslova.

II. Izdavačka djelatnost

Za 1949. planirano je bilo da se izda:

2 sveska »Rada«	— štampana su oba
1 svezak »Codex diplomaticus«	— nije spremljen
3 sveska »Monumenta«	— doštampan 1 i 1 spremljen - Barada: Monumenta Tragurina
2 sveska »Starine« (zajedno sa IV. Odjelom)	— doštampana oba
3 sveska »Posebna djela«	— doštampan 1: Bogdanov: 1848-49.
1 svezak ekonomskog sadržaja	— složen u tiskari Bösendorfer: Agrarni odnosi u Slavoniji.
1 svezak Bulletina	— nije spremljen
van plana: Starohrvatska prosvjeta, a složen je i Čremošnik: Imbreviature dubrovačkog notara Tomazina.

Planirano je svega 13 svezaka, svršeno svega 10, dakle 76%.

III. Organizacija naučne djelatnosti

U okviru Odjela djeluje Historijski institut s pročelnikom akad. Kostrenčićem. Institut se dijeli na ove odsjeke: historijski na čelu s akad. Novakom, arheološki na čelu s akad. Abramićem i arhivski na čelu s dop. članom Baradom.

U sastavu Historijskog instituta nalazi se Arhiv Jugoslavenske akademije i Orijentalna zbirka. Isto tako ulazi u taj sastav Instituta i Valvasorova grafička zbirka pod rukovodstvom posebnog kuratorija od tri lica (akad. Kostrenčić i Krizman, te prof. dr. Dragutin Kniewald). Historijski institut ima i svoj fotolaboratorij. Pod rukovodstvom Odjela nalazi se i Muzej hrvatskih starina u Splitu.

Rad Historijskog instituta u god. 1949.

Rad Historijskog instituta u 1949. god. odvijao se prvenstveno u njegovim institucijama – Arhivu Akademije, Orijentalnoj zbirci, Valvasorovoj grafičkoj zbirci i Muzeju hrvatskih starina u Splitu, te u zasebnim naučnim akcijama na terenu prema planu Odjela.

U Arhivu:

1. Nastavilo se sa revidiranjem i popunjavanjem kataloga. Nabavljeno je novog arhivskog materijala, od kojeg je najveći dio ostavština prof. Šišića, te 333 pisma Preradovića (koja se nalaze u obradi u Institutu za jezik i književnost).

2. Proširivana je biblioteka što kupnjom što poklonima. Ukupan broj knjiga po inventaru iznosi 6.772 djela sa 11.487 svezaka. Knjige su sređene, razmještene i inventarizirane; sastavlja se katalog na listićima u 3 primjerka (za kartoteke: abecednu, stručnu i centralnu knjižnicu). Katalogiziranje približava se kraju.

3. Pristupilo se restauraciji trošnih kodeksa, koji su vrlo mnogobrojni. U granicama mogućnosti restauracija se vrši u knjigovežnici Akademije. U svrhu osposobljavanja za taj rad bio je poslan na tromjesečnu praksu u Sveučilišnu knjižnicu u Ljubljani izučeni knjigoveža. Pravljeni su pokusi sušenja žive plijesni pomoću Vitalux lampe. Predviđeno je stvaranje laboratorija za restauraciju kodeksa i arhivalija.

4. Nastavilo se registiranje latinskih akata našeg arhiva. Taj rad, započet u lipnju 1948. god., bio je u toku godine pojačan novim namještenicima (4 nova honorarna, dok su 4 honorarna imenovani asistentima), ali je od srpnja 1949. god. opet smanjen zbog započetog rada na prepisivanju Luciusa i Kotorskih spisa. Do kraja 1949. god. registrirano je ukupno 9.104 latinskih akata (do 1684. god.)

Predviđa se objavljivanje regista, kad čitav materijal bude sređen.

5. U siječnju 1949. god. pristupilo se i registiranju hrvatskih akata pisanih latinicom, na čemu je radilo do početka kolovoza 2 suradnika, a onda jedan, jer je drugom povjereno kopiranje filigrana. Registrirano je ukupno 2.000 akata.

6. Pristupilo se sistematskom proučavanju i opisivanju Bračkog arhiva, te manjih zbiraka Mažuranića, Gundruma, bana Jelačića i dr.

7. U mjesecu srpnju započeo je rad na pripremi za štampu neobjavljenog gradiva iz Luciusovih rukopisa, koji su u tu svrhu preuzeti od splitskog kaptola. Rade dva honorarna suradnika pod vodstvom prof. Barade. Obradena je jedna knjiga.

8. U mjesecu srpnju započelo se prepisivanje kotorskih notarskih knjiga XIV.–XV. vijeka, primljenih u tu svrhu iz Kotorskog arhiva. Rade tri suradnika pod vodstvom prof. A. Mayera. Obradena je i potpuno uređena za štampu prva knjiga, a prepisana je i revidira se druga. Ujedno se knjige kotorskog arhiva fotografiraju u fotolaboratoriju.

9. U mjesecu kolovozu pristupilo se sistematskom prikupljanju i kopiranju filigrana na našim aktima i kodeksima. Prikupljen je sav materijal za XIV.–XV. vijek u Arhivu Jugoslavenske akademije, u zagrebačkom Državnom arhivu, u Metropolitanskom arhivu, a za XIV. vijek u arhivima u Dubrovniku, Zadru, Splitu i Kotoru. Na tom poslu rade dva honorarna suradnika pod vodstvom dr. V. Mošina.

10. Nastavilo se na spremanju naučnog podmlatka za arhivski rad. Od 14. veljače do 8. lipnja održan je drugi tečaj latinske i slavenske paleografije sa arhivistikom; završilo je 20 polaznika latinskog tečaja i 8 polaznika slavenskog tečaja (od tih 4 iz Makedonije).

1. prosinca 1949. god. otvoren je treći paleografski tečaj sa predviđenim trajanjem do travnja 1950. g.

11. Stručni opis kodeksa Arhiva Akademije započeo je u toku 1949. god. Opis latinskih sredovječnih kodeksa približava se kraju, te će se moći predati u štampu u najskorije vrijeme, dok je opis ćirilskih i glagoljskih rukopisa u radu: predviđa se, da će se prvi završiti u toku 1950. god. dok drugi u 1951. god.

12. Opći katalog Arhiva usput se revidira, ali se ne može misliti na objavljivanje štampom prije definitivne izrade stručnih opisa za pojedine odjele arhiva.

13. Osnovana je fototeka Arhiva, koja je dosegla broj od 4.759 snimaka sa raznih historijskih spomenika, većinom rukopisa i isprava.

14. U mjesecu kolovozu i rujnu izvršeno je naučno putovanje trojice suradnika na Krk u svrhu studiranja Osorskog arhiva. Vodio je ekskurziju prof. Vj. Štefanić. Pronađen je obilni glagoljski materijal, te su usput inventarizirana glagolitica u susjednim mjestima.

15. U rujnu i listopadu dr. V. Mošin vodio je naučnu ekskurziju od dva honorarna suradnika u Dubrovnik, Zadar, Split i Kotor radi prikupljanja filigrana za projektovano izdanje vodenih znakova.

16. Pristupilo se sistematskom inventariziranju glagoljskih natpisa u Istri i Hrvatskom primorju, na čemu radi asistent Branko Fučić.

17. U okolici Zadra nastavilo se inventiranjem glagoljskih rukopisa, koji posao radi dr. Strgačić i još trojica suradnika.

U Orijentalnoj zbirci:

1. Inventirana je priručna knjižnica.
2. Nastavilo se sa inventiranjem rukopisa.
3. U listopadu voditelj zbirke prikupljao je gradivo u arhivima Splita – Kaptolskom i Gradskom muzeju. U studenom i prosincu vršilo se sređivanje tog gradiva.
4. Prema odobrenju Predsjednika Akademije čuvar zbirke radio je na proučavanju Ottenfelsove orijentalne zbirke, kojom raspolaže KOMZA.

U Valvasorovoj zbirci:

1. Pošto je izrađen centralni katalog Dürerovih i Callotovih grafika, pristupilo se katalogiziranju Stefana della Belle.
 2. Pristupilo se studiju historije Valvasorove zbirke i uopće Valvasorova rada na grafici. U toku tog studija sređivani su i proučavani pojedini kompleksi zbirke, napose serija »mrtvački ples« u vezi s čita-
vom naučnom literaturom o tom pitanju.
 3. U vezi sa studijem Valvasorove zbirke obavljena su dva naučna putovanja u Varaždin i u Ljubljani i Krško.
- Tehničkom sređivanju grafika nije se moglo pristupiti zbog nestašice materijala.

Muzej hrvatskih starina u Splitu:

Muzej, koji se prije rata nalazio u Kninu, a u toku rata prebačen u Sinj, preseljen je troškom Jugoslavenske akademije u Split, te je privremeno smješten u Meštrovićevim Crikvinama na Mejama. Formalno predan je pod upravu Jugoslavenske akademije 1. I. 1949. g.

1. U svrhu preventivnog uređenja objekata prije seljenja u novu zgradu, koja je u gradnji, pristupilo se sređivanju arhiva: radi se na prepoznavanju i određivanju provenijencije objekata te se sistematizira gradivo za sastavljanje stručnog inventara i historijata muzeja.

2. Neprestano se sortira materijal za izlaganje; mnogi objekti bili su izloženi u atriju. Crtali su se spomenici i skice rekonstrukcije arhitektonskih objekata, preslikavalo karte, sređivala se i katalogizirala biblioteka i t. d.

3. Na terenu proučavana je starohrvatska arhitektura: direktor dr. Gunjača snimao je šesterobrodnu starohrvatsku crkvu u Brnazama kod Sinja i crkvu Sv. Spasa na vrelu Cetine. Prof. Posedel je proučavao Sv. Trojicu i Gospu od Zvonika u Splitu te arheološke ostatke na Šipanu i Koločepu (tom se poslu pridružio dr. Gunjača nakon povratka iz Italije).

4. Preuzeta je publikacija »Starohrvatska prosvjeta«; pripremljen je prvi svezak suradnjom dr. Gunjače i prof. Posedela.

5. Osim toga stručno osoblje muzeja sudjelovalo je u komisiji Oblasnog narodnog odbora za Dalmaciju kod popisivanja kulturno-umjetničkih spomenika.

Fotolaboratorij:

U listopadu odlukom Predsjedništva Akademije fotolaboratorij je predan u nadležnost Historijskog instituta. U fotolaboratoriju rade dvije stručne sile – voditelj sa jednom laboranticom. Kapacitet rada izražava se prosječno u 15 snimanja i 15 povećanja dnevno. Snimanje i povećanje vrši se: 1. za potrebe Historijskog instituta – snimci se pohranjuju u fototeci Arhiva, 2. za druge institute Akademije i 3. prema narudžbama izvan Akademije.

1. Vršiti se sistematsko snimanje kotorskih notarskih spisa. Snimljene su 3 knjige. Snimljene su i dvije knjige Luciusa.

2. Snimaju se latinske, glagoljske i ćirilske isprave te pojedini listovi iz rukopisa za paleografski tečaj i za izdanje stručnih opisa kodeksa i Arhiva.

3. Snimljeni su pojedini spomenici za druge institucije Akademije (na pr. prvo izdanje Marulićeve Judite za biblioteku Akademije, pojedini rukopisi za Institut za književnost, za Orijentalnu zbirku; Dubrovački Molière za Historijski institut u Dubrovniku i dr.).

4. Izvršeno je više snimanja i povećanja za Srpsku akademiju nauka, napose za njen Historijski institut (Studenički spisak Dušanovog zakonika) i Arheološki institut (Ćirilski spomenici Jugoslavenske akademije) i drugo.

5. Izvršeno je snimanje raznih objekata za druge ustanove, (na pr. Gradski arhiv, Zagreb) i pojedine naučenjake.

Ukupno je načinjeno 4.226 snimaka, razvito 175 filmova, 2.880 povećanja.

Tajnik II. Odjela akad. *Željko Marković* podnio je izvještaj o radu II. Odjela za matematičke, fizičke i tehničke nauke.

I. Sastav i organizacija Odjela i ustanova.

Potkraj godine 1949. imao je Odjel 3 prava člana (Lončar, Marković, Tućan) i 5 dopisnika (Abakumov, Goldberg, Karšulin, Kušević, Supek), jer se smrću akad. Riesznera broj pravih članova smanjio za jednog, a uspostavom položaja dr. S. Bohničeka u prvotno stanje t. j. izvan radnog sastava Odjela, umanjio se i broj dopisnika za jednoga. Tajnik Odjela bio je akad. Marković. Odjel je u toku godine održao 14 sjednica.

U god. 1949. izvršen je izbor prvih suradnika Odjela (17), koji su raspoređeni u 4 sekcije: matematičku, fizičku, kemijsko-mineralogijsku i tehničku.

U sastavu Odjela radi Institut za kemiju silikata, a pod zaštitom Akademije stoji Zavod za geotehniku Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Odjel ima jednog doktoranda.

II. Izdavačka djelatnost.

U god. 1949. izašao je 1 svezak »Rada« prema predviđena 2; od drugog sveska složeno je 9 araka.

Od »Bulletina« izašao je 1 svezak prema predviđenom jednom svesku. »Građa za život i rad R. Boškovića«, kao ni »Posebna izdanja« nisu mogli izaći.

Rukopisa za »Rad« ima dovoljno, podneseno je 13 radnja, 8 ih je prihvaćeno, 3 u tečaju, 2 odbijena iz tehničkih razloga. »Građa« nije izašla radi teškoća, koje su u jednu ruku u vezi s tim, što autor nije živ, a u drugu ruku s tim, što je velik dio teksta na stranim jezicima (talijanskom, francuskom, latinskom), pa je tekst trebalo stručno komentirati. Za »Posebna izdanja« obećani rukopis nije bio spreman u god. 1949., no izaći će u god. 1950. s još jednim drugim djelom.

III. Organizacija naučne djelatnosti.

1. Mjesto predviđenoga Odbora za matematička istraživanja osnovana je, uz ostale, i Matematička sekcija, koja će preuzeti posao tog Odbora. Predviđeno pomaganje mladih istraživača izvršeno je time, što je davana mjesečna potpora jednom osobito talentiranom doktorandu Akademije.

2. Od predviđenih pripremnih radova za osnivanje Instituta za eksperimentalnu i teoretsku fiziku pristupilo se proizvodnji fotografskih ploča sa specijalnom emulzijom za registriranje kozmičkih zraka.

3. U stvari osnivanja Instituta za fiziku atmosfere i kozmičke zrake na Sljemenu, postignuto je to, da je GNO dodijelio Akademiji traženo zemljište na Sljemenu, da su učinjene pripreme za geodetsko snimanje zemljišta, i da su stručnjaci u vezi sa arhitektom, koji bi imao načiniti nacрте, utvrdili pojedinosti gradnje.

4. Organizacija službe geografske širine i vremena nije se mogla izvršiti, jer Odjel nije uspio da dobije jedno mjesto opažača-računača, koje bi bilo u tu svrhu potrebno.

5. U pogledu organizacije rada oko proučavanja kemije silikata Odjel je osnovao Institut za istraživanje silikata, za koji je Ministarstvo industrije predvidjelo prostorije na Prilazu br. 30, predvidjelo nabavu najnužnije aparature i izjavilo se načelno sporazumnim, da sadanji suradnici na problemu kemije silikata, koji su radili u okviru Instituta za industrijska istraživanja tog Ministarstva, a u prostorijama Zavoda za fizičku kemiju Tehničkog fakulteta u Zagrebu, pređu u službu Jugoslavenske akademije u Zagrebu.

6. Pomaganje rada Zavoda za geotehniku Tehničkog fakulteta u Zagrebu nastavilo se dalje votiranjem sredstava za nabavu aparature i jedne administrativne sile, te nabavljanjem specijalne strane literature.

7. Realiziranje predviđenog Instituta za naftu, koji je na prijedlog Tehničkog fakulteta u Zagrebu Akademija odlučila, da osnuje u svom sastavu, nije moglo biti izvršeno, jer nadležno Savezno Ministarstvo nije odgovorilo na memorandum Akademije, podnesen u tom predmetu, kojim se tražilo, da sadanje aparature kao i suradnike Zavoda za istraživanje nafte bivše Gen. direkcije za naftu, a koji su radili u prostorijama Tehničkog fakulteta u Zagrebu, preuzme Akademija.

8. Izvan predviđenog plana sudjelovao je Odjel pri magnetskom mjerenju Jadranskog mora, što ga je u krilu Jadranskog instituta Akademije i uz suradnju Hidroinstituta Jug. ratne mornarice, Geofizičkog instituta, Prirodoslovno-matemat. fakulteta u Zagrebu, Zavoda za geofiziku i rudarska mjerenja Tehničkog fakulteta u Zagrebu, te Geofizičkog zavoda u Zagrebu izvršila Komisija stručnjaka na čelu s članom dopisnikom dr. J. Goldbergom u mjesecu srpnju i kolovozu. U 60 radnih dana izvršena su mjerenja na 62 različite točke od Poreča do Ulcinja i time stvoren osnov za izradu magnetske karte Jadranskog mora, važne i u naučnom pogledu a i s gledišta praktičke plovidbe.

IV. U izgradnji veza s inozemstvom Odjel je priredio u toku godine 1949. ova predavanja stranih stručnjaka:

1. Ing. dr. M. Roš (Zürich), Stabilnost kod izvijanja materijala, napose metala.

2. Prof. Kolthoff (Minnesota, USA), O fizičko-kemijskim principima analitičke kemije.

3. Od domaćih stručnjaka držao je predavanje dr. A. Peterlin (Ljubljana), O strukturi velikih molekula.

V. Iz predloženog pregleda rada razabira se, da je osim radova izdavačke djelatnosti, Odjel prošle godine posvetio posebnu pažnju izgradnji instituta za naučno-eksperimentalna istraživanja u više smjerova. Intenzifikacija toga nastojanja bit će osobiti predmet djelatnosti Odjela u god. 1950.

Institut za kemiju silikata

Institut za kemiju silikata nalazi se još u fazi formiranja, te se stoga rad ovog Instituta obavlja u Keramičkom laboratoriju Instituta za industrijska istraživanja. U ovom Keramičkom laboratoriju, koji je smješten u Zavodu za fizikalnu kemiju Tehničkog fakulteta izvršena su u toku god. 1949. ova naučna i naučno-tehnička istraživanja:

1. Nastavilo se sistematskim istraživanjima mineralošskog sastava i fizikalno-kemijske strukture bijelih boksita. Ova istraživanja obuhvaćaju sva naša nalazišta boksita od Istre do Crne Gore. Ona su pokazala, da je sva kremična kiselina u bijelim boksitima kemijski vezana na glinicu, i to u obliku hidratiziranog aluminosilikata kaolinita, dok slobodna glinica u bijelim boksitima dolazi kao – monohidrat, t. j. bemit. Rezultati o istraživanjima geneze boksita s naročitim osvrtom na fizikalno-kemijske parametre, kojima je uvjetovano stvaranje hidratiziranih aluminosilikata u boksitima, pripremljeni su za publikaciju u »Radu« Akademije.

2. U vezi sa spoznajom, da se kremična kiselina u bijelim boksitima nalazi vezana u obliku kaolinita, pokušalo se na osnovu bijelih boksita izrađivati keramička tijela. Naročito pak valja istaknuti, da se smjesa bijelog boksita i kremične kiseline kod pečenja na temperature iznad

1000°C vlada potpuno kao kaolinit, ako molarni omjer dodane kremične kiseline iznosi 2 9 1 s obzirom na sadržaj bemita u bijelom boksitu. Dalja istraživanja u tom smjeru pokazala su, da je moguća proizvodnja porculanskog crijepa pečenjem smjese bijelog boksita, glinenca i kremenca. Tako postignuti crijep po strukturi istovjetan je porculanskom crijepu, koji je dobiven na osnovu kaolina.

3. Na temelju postignutih pozitivnih rezultata u vezi izrade keramičkih tijela iz bijelih boksita pristupilo se radu oko definiranja keramičkih masa iz bijelih boksita, podesnih za tehnološku preradbu, t. j. formiranje predmeta lijevanjem, tlačenjem i tokarenjem. Keramičke mase naime iz bijelih boksita u pravilu su gotovo potpuno neplastične, te prema tome nepodesne za tehnološku preradbu. No, svrsishodnim postupkom i dodacima specijalnih hidratiziranih alumo-silikata tipa montmorilonita, uspjelo nam je promijeniti koloidna svojstva mršavih boksitnih keramičkih masa, t. j. dati im onaj stepen plasticiteta, koji je potreban za tehniku formiranja crijepa. Napominje se, da o formiranju keramičkog crijepa pečenjem smjese bijelih boksita, glinenca i kremenca nema podataka u odnosnoj literaturi.

4. U keramičkom laboratoriju ustanovljeno je nadalje, da veliko nalazište hidratizirane alumo-silikatne rude na Bijelom Polju iznad Petrovca n. m. (N. R. Crna Gora) ne predstavlja, kako se do nedavna mislilo, kaolin, već da se radi o t. zv. *montmorilonitu*, dakle o mineralu, koji je od naročitog interesa ne samo u naučnom, već i u tehnološkom pogledu. Tehnološka ispitivanja pokazala su, da je crnogorski montmorilonit sirovina, koja je upotrebljiva za različite grane naše industrije, kao na pr. za industriju papira, keramičku i metaluršku industriju i t. d. U toku su istraživanja strukture montmorilonita. Rezultati ovih istraživanja publicirat će se u »Radu«.

5. Keramički laboratorij primio je uzorak gline iz N. R. Makedonije (Gradešnica), a fizikalno-kemijskom analizom ustanovljeno je, da se i kod tog materijala ne radi o kaolinu, već o hidratiziranom alumo-silikatu *haloazitu*, dakle također mineralu velikog naučnog i naučno-tehničkog značaja. Kod proizvodnje automobilskih guma dâ se aktivna čađa potpuno nadomjestiti haloazitom, te je ovaj mineral pače i bolji od čađe. Razumljivo je, da su zbog odličnih tehnoloških svojstava haloazita u posljednje vrijeme učestala naučna istraživanja, koja se odnose na strukturu i svojstva ovog minerala. Uspjelo je, da također doprinesemo poznavanju strukture i fizikalno-kemijskih osobina haloazita, o čemu je izvješteno na jednom od kolokvija hrvatskog kemijskog društva, a po zaključku ovih istraživanja podnijet će se referat II. Odjelu da se publicira u »Radu«.

6. Osim spomenutih istraživanja izvršene su brojne analize materijala s naših gliništa u Zagorju, iz okoline Karlovca i Vojnića, te gliništa oko Gospića. S ovim glinama izvršeni su i keramički pokusi u vezi ispitivanja mogućnosti njihove upotrebe.

Izveštaj o radu Zavoda za geotehniku u g. 1949.

1. Zavod za geotehniku je ustanova Tehničkog fakulteta. Akademija zbog izuzetnih razloga pomaže naučni i organizacijski rad ovog zavoda.

2. Vrlo značajan događaj u radnoj godini 1949. bio je *geotehnički tečaj*, što ga je u Zavodu za geotehniku održao jedan od najboljih svjetskih stručnjaka za geomehanička ispitivanja Dr. Louis Bendel, švajcarski inženjer i geolog, u vremenu od 13.–24. travnja 1949. Prijedlog je potekao iz toga Zavoda, a i u samoj organizaciji tečaja Zavod je vrlo aktivno sudjelovao. U tome su tečaju bila obuhvaćena različita pitanja kemijska, fizička, geološka i uža tehnička u vezi s dubokim gradnjama. Tečaju je prisustvovalo oko 60 inženjera iz svih narodnih republika; velik interes za taj tečaj posvjedočile su žive diskusije u pojedinim zamršenijim pitanjima. Za vrijeme boravka u Zagrebu bio je dr. Bendel primljen i u Predsjedništvu Akademije.

3. *Geomehanička istraživanja podmorskog tla* za gradnju nove operativne obale kod željezničke postaje *Bakar*, započeta u god. 1948., dovršena su u god. 1949. Ona su dala Zavodu za projektiranje pomorskih gradnja u Splitu osnovne podatke za izradu definitivnog projekta te operativne obale, određena su dva načina fundiranja obalnog zida, koji su omogućili izvršenje posla na vrlo jednostavan i siguran način, pri čemu se postigla velika uštednja kredita, a građevni se rok skratio za gotovo jednu godinu.

4. Zavod je sudjelovao kod *ispitivanja morskog dna* za gradnju *nove obale* Jugoslavenske mornarice na *Rijeci*. Laboratorijska istraživanja granulometričkog sastava, kuta nutarnjeg trenja i kohezije materijala pokazala su, da je geomehanički kvalitet podmorskoga tla bolji od očekivanja, što je vrlo povoljno utjecalo na ekonomičnost projekta. Uzevši u obzir geomehaničke karakteristike temeljnoga tla mogla se kota temeljnog iskopa od —10.20 smanjiti na —8.50 m, čime se smanjila kubatura podmorskog iskopa za 58%, a kubatura temeljnog nasipa za 54%. Uvaživši rezultate tih ispitivanja usvojena je konačno trajnija, otpornija i jeftinija obalna konstrukcija od betonskih blokova na temeljnom kamenometu.

5. Slično ispitivanje izvršeno je za projektiranje i gradnju *nove operativne obale »Rogač«* u *Šibeniku*. Laboratorijska ispitivanja kao i istraživanja u samoj podmorskoj sondažnoj jami dokazala su odličan kvalitet laporaste gline, na kojoj se želio fundirati obalni zid, pa će njegovo fundiranje moći biti dovršeno razmjerno jednostavno, jeftino i brzo.

6. Za predviđeni *plovni i melioracioni kanal Sisak–Zagreb–Podsused* utvrđene su sa Sekcijom za gradnju tog kanala sve pojedinosti istraživačkih radova u pogledu vodopropusnosti, najekonomičnijeg brtvenja, najzgodnijeg priklona pokosina kanala, određivanja kuta nutarnjeg trenja i kohezije. Izvršena su i prva laboratorijska istraživanja granulometričkog sastava i vodopropusnosti pojedinih karakterističnih slojeva tla.

7. Izvršena su brojna i opsežna geomehanička ispitivanja za *visoke nasute brane naših najvećih hidroelektričnih centrala*, kao što su Vinodol (nasuta visoka brana Lokvarka kod Lokava), Rama, Arandelovac, Mavrovo i Crvene Vode. Kod tih ispitivanja radilo se o proučavanju geomehaničkih karakteristika materijala predviđenoga za masiv brana kao i za jezgre.

8. U vezi s izradivanjem projekata za *melioraciju područja Skadarskog jezera* na teritoriju FNRJ učinjene su u Zavodu predradnje. Problem predviđenog visokog nasipa vrlo je težak, pa će trebati opsežnih geomehaničkih istraživanja obalnoga terena.

9. Dalja geomehanička istraživanja vršena su za gradnju *uljare Brčko, zgrade Savezne kontrolne komisije u Beogradu, industrijske pruge u Raši, kanalizacije Slavenskoga Broda, Kombinata kemijske industrije Hrvatska Dubica i za vojno građevne objekte*.

10. Zavod je napokon u velikoj mjeri sudjelovao kod osnivanja Jugoslavenske sekcije »Internacionalnog društva za geomehaniku i tehniku fundiranja«.

Zavod je svojim radom u god. 1949. doprinio izvršenju velikih građevnih investicija predviđenih petogodišnjim planom ispitujući na naučnoj podlozi probleme, koji su se javljali, i sav taj posao izvršio je uza svu nestašicu stručnog osoblja, kao i moderne aparature za čisto naučna istraživanja.

Tajnik III. Odjela akad. *Vale Vouk* podnio je ovaj **izvještaj o radu III. Odjela za prirodne i medicinske nauke** za god. 1949.:

Nitko ne može poreći, da su prirodne nauke još do nedavna t. j. prije dolaska narodne vlasti, bile u našoj sredini u najmanju ruku drugostepenog značenja i položaja, a napose u našoj prijeratnoj Akademiji. Stoga je glavni zadatak ovog Odjela naše obnovljene Akademije, da pojača organizacijsku djelatnost na području prirodnih nauka na takav viši stupanj, koji će odgovarati svima potrebama socijalističke zajednice. Svi dosadani naponi našega Odjela i njegovih članova, kako u prošlim godinama, tako i u prošloj godini bili su u prvom redu usmjereni prema tome, da se postave nove organizacijske forme i jedinice, kako bi se djelatnošću na širokoj kolektivnoj osnovi u što kraćem vremenu mogli postići što bolji i veći rezultati. Mislim, da će to naše nastojanje pokazati i ovaj izvještaj o radu Odjela u godini 1949.

I. Sastav i rad Odjelnog vijeća

U redovnom sastavu Odjela za prirodne i medicinske nauke nisu u prošloj godini nastupile nikakve promjene. Odjel se sastoji od sedam pravih članova i dva dopisna člana. Po strukama zastupaju ti članovi ove nauke: biologiju, geologiju, pedologiju, geografiju, anatomiju čovjeka, medicinu, veterinu, poljoprivredu i šumarstvo. Još je ostalo nepopunjeno samo jedno mjesto pravog člana.

Na glavnoj godišnjoj skupštini od 4. VI. 1949. uvećao se je broj dopisnih članova van radnog sastava, koje Odjel ubraja po struci u svoje redove, time što je skupština ranijeg dopisnog člana akademika dr. *Ivana Đaju*, fiziologa, utvrdila za dopisnog člana, a nanovo izabrala akademika dr. *Sinišu Stankovića*, zoologa, za dopisnog člana.

Odjelno je vijeće u prošloj godini održalo svega 13 redovnih sjednica, na kojima je raspravljalo i donosilo odluku o raznim pitanjima Odjela kao o organizaciji i proširenju rada, o organizaciji svojih novih ustanova, instituta i komisija, o štampanju edicija, o prihvatanju naučnih radova za štampu, o poduzimanju naučno-istraživačkih radova na terenu, o sudjelovanju u raznim naučnim pothvatima van Akademije, o pomaganju naučnih radnika u vezi podizanja i usavršavanja naučnog kadra.

II. Organizacija odjelnih sekcija

Jedan od najznatnijih organizacijskih radova Odjela kretao se je u smjeru organizacije stručnih sekcija, a u vidu postavljanja najšire osnove za pojačani rad na pojedinim naučnim područjima u smislu predviđene organizacijske forme u čl. 9. Statuta Akademije. Nakon pretresa pitanja organizacije sekcija u više sjednica konačno su formirane sekcije. Izabrani su za suradnike i potvrđeni odlukom Predsjedništva Akademije svega 58 naših naučnih radnika, te su svi ti raspoređeni prema svojim strukama. Sekcije su u smislu čl. 9. i 18. Statuta Akademije formirane ovako: 1. Sekcija za biološke nauke; 2. Sekcija za medicinske nauke; 3. Sekcija za veterinarske nauke; 4. Sekcija za poljoprivredne nauke; 5. Sekcija za šumarske nauke.

Osim ovih sekcija u organizaciji su još i sekcije za geologiju i geografiju.

Sekcije će uskoro započeti svojim radom, te već ima mnogo predmeta, koji čekaju na rješenje. O radu sekcija i njihovoj inicijativi ovisit će u mnogom i napredak struka, koje sekcije zastupaju.

III. Organizacija instituta

Jedan od najznatnijih zadataka Odjela predviđenih planom svakako je organizacija samostalnih naučnih instituta. Izvršavanju ovoga zadatka smetat će velike teškoće u prvom redu, što u tom radu nije postojala u Akademiji nikakva tradicija, nikakva baština otprije u prostorijama, opremi, a da ne govorimo o kadrovima. Trebalo je dakle sve stvarati iznova i tek djelomično samo okupiti dosadnja rastrgana sredstva i jedinice, kako je to naročito bilo u slučaju osnivanja Instituta za higijenu rada. Istaknuti treba svakako naročito zalaganje predsjednika *akad. Štampara* ne samo za postavljanje Instituta za higijenu rada, nego i za postavljanje osnovnih prirodoslovnih instituta. Njegovim zalaganjem narodne su vlasti stavile u izgled za izgradnju tih instituta velik kompleks zemljišta, na kojemu bi se imalo izgraditi više osnovnih prirodoslovnih naučnih instituta, od kojih je na prvome mjestu za ovu

godinu ušao u investicioni plan *Institut za eksperimentalnu biologiju*. Tako je u toku god. 1949. pitanje organizacije prirodoslovnih instituta znatno pokročilo naprijed, te o tom radu možemo izvijestiti ovo:

1. *Institut za higijenu rada*

Iz opširnog izvještaja podnesenog Odjelu iznosimo najznatnije rezultate rada ovog prvog definitivno formiranog instituta. Pravilnikom odobrenim u Predsjedništvu 21. travnja 1949., definitivno su utvrđeni zadaci instituta i unutarnja organizacija, prema kojoj brigu o smjernicama djelovanja i nadzor nad izvršenjem plana vodi Savjet instituta, sastavljen od trojice akademika članova Odjela, te od izvanjih članova, od kojih po jedan zastupa Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada, Ministarstvo industrije i Medicinski fakultet. Za predsjednika Savjeta izabran je dr. *Andrija Štampar*.

U stručnom pogledu organizirane su četiri radne jedinice:

1. za psihologiju rada (rukovodilac dr. Zoran Bujas)
2. za patologiju i kliniku rada (rukovodilac dr. Fleschhacker)
3. za pretragu biološkog materijala (rukovodilac dr. Ruždić)
4. za fizička i kemijska ispitivanja radne okoline i tehničku zaštitu rada (dr. ing. Velimir Vouk).

U institutu je god. 1949. radilo 25 stalnih i 9 honorarnih namještenika. Od stalnih su dva liječnika, 5 inženjera i 1 psiholog, dok su ostali vršili tehničke i administrativne poslove. Radne su prostorije instituta danas samo jednim dijelom u zavodskoj zgradi (Medveščak 110, bivša zgrada Zavoda za zaštitnu tehniku), dok radna jedinica za patologiju i kliniku rada djeluje u zgradi filijale Zavoda za osiguranje radnika u Mihanovićevoj ul. 3, jedinica za pretragu biološkog materijala u sklopu bolnice GNO-a u Zajčevoj ul. 19, a jedinica za psihofiziologiju u Zavodu za higijenu i socijalnu medicinu Medicinskog fakulteta. Ova prostorna nepovezanost radnih jedinica svakako otežava povezani rad i stoga je institut nastojao da izgradi svoju zgradu na terenu na Medveščaku. Gradnja nove zgrade započeta je u kasnu jesen, te će ove godine biti dovršena. Izgradnjom toga objekta bit će ostvareni uvjeti za razvoj instituta.

Plan rada postavljen i odobren u svibnju, pošto su formirane radne jedinice i usmjeren u prvom početku prema hitnim potrebama industrije i privrede, izvršavan je u svim glavnim točkama. Tako je:

1. izvršeno ispitivanje i statistička obrada nesretnih slučajeva u toku 6 mjeseci u rudniku »Raša«;

2. obrađen je golem materijal pregleda 19.420 radničkih omladinaca iz privrede i industrije, sabran kroz razdoblje još od prije rata, za vrijeme rata i poslije rata, s obzirom na fizičke kondicije i zdravstveno stanje;

3. izrađene su standartne metode za određivanje organski vezanih i anorganskih sulfata u mokraći, željeza u serumu, hemoglobina u krvi, trikloroctene kiseline i porfirina u mokraći;

4. izrađene su nadalje standartne metode i aparature za kemijska i fizička ispitivanja radne okoline, napose metode određivanja žive i olova u atmosferi, aparature za određivanje toksičkih plinova u atmosferi (CO H_2S i dr.);

5. izrađivani su propisi i standartne aparature za ispitivanje filtracionih i izolacionih aparata (za prašinu, respiratore, filtre za zaštitu od živinih para);

6. započeto je na pripremnim radovima za standartizaciju sanitarnih uređaja u industriji, za evidenciju i prevenciju nesreća u poduzećima, na određivanju standardnih nalaza u krvi radnika u industriji, i na pojavu pneumokonioze u Hrvatskoj;

7. u toku su biometrijski pregledi srednjoškolske omladine, koja polazi na rad, ispitivanje različitih oblika takmičenja kod omladinaca, ispitivanje voljnog napora kod statičkog rada, umora i lokalnog iscrpljenja;

8. izvršena su ispitivanja djelovanja nekih fizioloških stimulatora na uspješnost rada.

U rutinskom sektoru ambulate za profesionalne bolesti, izvršeno je 3522 pregleda, a u laboratoriju ambulate izvršeno je 30.133 pretrage mokraće, želučanog soka i dr. pri čemu je otkriveno 80 slučajeva profesionalnih bolesti i raznih otrovanja otrovnim tvarima prigodom rada. Izvršeno je nadalje 1207 pretraga na biološkom materijalu (napose određivanje olova i žive u krvi), a napose je izvršen sistematski higijenski pregled nekih tvorničkih poduzeća u Zagrebu, dok je specijalni pregled izvršen u 27 industrija. U laboratoriju izvršeno je 11 analiza raznih industrijskih produkata, a dano je 7 raznih stručnih mišljenja i savjeta u pitanjima higijenske zaštite rada.

Kako se iz svega vidi, izvršen je obilan rad na problemima dnevnih potreba zaštite higijene rada, i to u uskoj suradnji sa Saveznom inspekcijom rada, Sanitarnom inspekcijom Ministarstva narodnog zdravlja, Ministarstvom rada NRH, Medicinskim fakultetom, a i Savezom sindikata za Hrvatsku.

Institut je konačno poduzeo da izdaje »Arhiv za higijenu rada« za stručno obrazovanje i unapređenje nauke o higijeni rada, te će u početku god. 1950. izići prvi svezak toga potrebnog stručnog časopisa, koji je nastavak ranijeg »Arhiva za medicinu rada«, koji je izdavalo zdravstveno odjeljenje Sred. zavoda za socijalno osiguranje.

Institut je održavao redovne naučno-stručne sastanke unutar svoje organizacije, održao je i tri javna stručna sastanka, sudjelovao je u nastavi higijene za medicinare i veterinare, te i u nastavi za liječnike, inženjere, sestre i ostale stručnjake. U svojoj propagandi higijene rada konačno je institut u suradnji s fotofilmskim laboratorijem Škole narodnog zdravlja izradio 320 m. filma »Što je higijena rada«?

Kako iz svega izlazi, institut je izvršio najveći dio svoga plana rada, započeo je pripremanjem materijala za ozbiljan naučni rad, izvršio je obilan stručni rad u području higijene rada, a konačno je izvršio i znatan rad u nastavi i javnom prosvjećivanju.

2. Organizacija Instituta za eksperimentalnu biologiju

U planu rada za g. 1949. bila je predviđena organizacija specijalnog instituta za fiziologiju bilja, nauku, koja je od neposrednog značenja za uzgoj kulturnog bilja. S obzirom na opći zaključak Predsjedništva Akademije, da se pristupi organiziranju osnovnih instituta za šira područja prirodnih nauka, izradio je akad. Vouk projekt za organizaciju »Instituta za eksperimentalnu biologiju«, u koji ulaze istraživanja na području morfologije, fiziologije, ekologije i genetike kao osnovnih eksperimentalnih disciplina biologijske nauke, koje su neposredno vezane sa raznom primjenom u praktičnim granama života. Taj je projekat usvojen u sjednici Odjela u cijelosti, odobren u Predsjedništvu, te su poduzete i prve pripreme za ostvarenje projekta. Izrađen je i prihvaćen osnovni pravilnik za ovaj institut, izabrani su prvi naučni suradnici, izrađen je program za gradnju ovog instituta, za koji je u investicionom programu određen i prvi kredit od Din 5,000.000.—, koji se ima ove godine realizirati na gradilištu predviđenom za gradnju prirodoslovnih akademijskih instituta. Time su postavljeni temelji za izgradnju ovih instituta. Do izgradnje vlastitih zgrada služit će se naučni radnici prostorijama sveučilišnih instituta, u kojima su upravnici instituta privremeno ustupili radna mjesta. Institut će i nadalje održavati usku radnu vezu s istovrsnim sveučilišnim zavodima. Čim budu izvršeni izbori saradnika instituta, pristupit će se postavljanju prvog radnog programa, već ove godine. Organizacija instituta povjerena je akad. Vouku, koji privremeno vrši i dužnost rukovodioca. Time je izvršen u proširenom opsegu zadatak postavljen planom rada za god. 1949. U god. 1950. čekaju novi teški zadaci postavljanja toga instituta tako rekavši iz ništa, ali uz veliku potporu Odjela, Predsjedništva, a napose narodnih vlasti, koje stavljaju na raspolaganje potrebna materijalna sredstva, moći će se uspješno nastaviti radom.

3. Organizacija Biološkog mediteranskog instituta

Odjel za prirodne i medicinske nauke uočio je naročito potrebu, da se na obali Jadrana osnuje Biološki institut sa zadatkom istraživanja biologije kopna, a u prvom redu faune, flore i vegetacije obalne zone i jadranskog neistraženog otočja u vezi s praktičnim potrebama privrede. Takav institut bi bio u neku ruku pandan Institutu za oceanografiju, koji je posvećen istraživanju samoga mora. U svrhu osnivanja takvog instituta, nesumnjivo potrebnog na našoj obali, Odjel je stupio u pregovor sa GNO-om u Splitu, da se u tu svrhu odstupi Prirodoslovni muzej na Marjanu, koji bi se pretvorio u naučno istraživački institut. Pregovori su završili uspjehom i GNO stvorio je zaključak, da odstupi prostorije Prirodoslovnog muzeja na Marjanu, te je prema sporazumu sa GNO-om u Splitu bila izvršena i komisijska primopredaja zgrade i inventara Akademiji, ali je konačno GNO u posljednji čas uskratio odobrenje na zapisnik o primopredaji. Odjel je ipak i nadalje čvrsto stajao na gledištu potrebe takvog naučnog instituta i našao

je naročito razumijevanje kod izvršnog odbora GNO-a u Dubrovniku, koji je ustupio Akademiji u svrhu ostvarenja ovog instituta na južnoj obali luke u Gružu podesno omanje imanje sa kućom i vrtom, te je uz odobrenje Predsjedništva Vlade izvršena i primopredaja Akademiji. Tako je Akademiji omogućeno, da ostvari svoj pothvat, da na obali Jadrana postavi institut, koji će koristiti nauci i posredno našoj privredi, te će napose omogućiti naučno eksploatiranje naših prirodnih znamenitosti i našim, a ne samo stranim naučnim radnicima. Za organizatora ovoga instituta, kojemu će biti dan nešto širi značaj pod nazivom »*Biološki institut u Dubrovniku*« određeno je i postavljen suradnik Jugoslavenske akademije fauniste i istraživač naročito faune podzemnog krša, dr. Stanko Karaman. Ovaj će institut stajati u uskoj suradnji sa Prirodoslovnim muzejom u Dubrovniku. Temelji su instituta time postavljeni, a dalja organizacija je u toku.

4. Ostala nastojanja u osnivanju radnih ustanova

Prirodoslovna stanica na otoku Mljetu, koja se ima smjestiti u bivšem samostanu na Jezeru nije još ostvarena, dok se ne dovrše započeti radovi na obnovi zgrade bivšeg samostana, za koju je i ove godine osiguran građevni investicioni kredit. O ostvarenju ove ustanove vodi brigu posebni odbor akademika (Gušić, Tavčar, Ugrenović i Vouk).

Biokemijski institut ima se ostvariti na inicijativu Predsjednika akad. Štampara pošto budu postavljena prva dvojica naučnih suradnika, koja su zato određena i izabrana (dr. Piantanida i ing. Muić), a kojima je osiguran rad u prostorijama Higijenskog zavoda. O toj budućoj ustanovi vodi brigu poseban odbor članova i suradnika Akademije iz drugog i trećeg Odjela. Čim budu postavljeni prvi suradnici odlučit će se definitivno o formi i organizaciji ove nove ustanove.

Dana je nadalje inicijativa (akad. Kogoj), da se ostvari i specijalna *ustanova za proučavanje problema alergologije*, predvidivo u okviru budućeg Instituta za eksperimentalnu medicinu.

Komisija za istraživanje krša nastavila je svojim radom na organizaciji rada, te će u ovoj godini biti izrađen i definitivni program. Kako su problemi Krša vrlo složeni problemi, koji ulaze u područje mnogih nauka, to je bilo potrebno predvidjeti i specijalne potkomisije za pojedine struke, čije je stvaranje u toku.

IV. Izdavačka djelatnost

U prošloj godini doštampana je konačno

1 knjiga »*Prirodoslovnih istraživanja*« sa prikazima rezultata u stranim jezicima,

1 knjiga »Rada« (medic. sadržaja), a druga knjiga »Rada« prirodoslovnog sadržaja ušla je u štampu, dok je

1 knjiga »*Bulletina*« za obje knjige »Rada« pripremljena za štampu.

U Odjelu su primljene za štampanje ove naučne radnje:

Zora Klas: Nova tiobakterija na obali Jadrana (*Thiophysa gigantea*) za »Rad«,

- Mirko Grmek: Inauguralne disertacije naših liječnika od 1687–1863 za »Starine«,
- Jovan Hadži: Uspoređenja spolne faze infuzorija sa spolnim plodenjem turbelarija za »Rad«,
- Franjo Kresnik: O klasičnoj talijanskoj umjetnosti građenja gudalačkih instrumenata. Posebno izdanje.
- M. Dekaris: O jednom slučaju pigopaga. Za »Rad«,
- M. Pražić: Prilozi poznavanju traheotomije. Za »Rad«,
- S. Karaman: Asellus aquaticus i njegove podvrste na Balkanu. Za »Prirodoslovna istraživanja«,
- S. Karaman: Novi amfipodi u Grčkoj. Za »Rad«,
- M. Herak: Ladinička Dasycladaceae i njihovo stratigrafsko značenje. Za »Rad«,
- D. Miličić: Antocianofori u epikarpu sremze (*Prunus virginiana*)
- St. Karaman: Amfipodi i izopodi Vranskog jezera. Za »Prirodoslovna istraživanja«,
- St. Karaman: Prilozi poznavanju amfipoda Jugoslavije
- St. Karaman: 1. *Niphargus hvarensis*
- St. Karaman: 2. Podrod *Stigoniphargus* u Slavoniji i Hrvatskoj.
- St. Karaman: 3. Prilog poznavanju nifarga Hercegovine i Južne Dalmacije. Za »Prirodoslovna istraživanja«.
- Vlasta Sykora: O pneumatizaciji nosnog septuma kod čovjeka (sinus septi nasi). Za »Rad«,
- Z. Devide: Hromosomi cilijata (*Euciliata* i *Opalinida*).

Za redaktore su izabrani: akad. Vouk za Rad prirodoslovnog odsjeka i Bulletin, akad. Perović za Rad medicinskog odsjeka, akad. Ugrenović za Prirodoslovna istraživanja.

Odjel se nada, da će se organizacijom sekcija izdavačka djelatnost znatno povećati.

Napose treba istaknuti i brojne naučne izvještaje o naučnim istraživanjima, koji će se štampati u Ljetopisu.

V. Istraživački rad

Kako je rad na prirodnim naukama napose na izučavanju naše zemlje vezan na istraživanja na terenu, to je Akademija na prijedlog Odjela dala pomoći za velik broj istraživanja i to:

Akademiku *Ugrenoviću* za proučavanje tehničkih svojstava drveća u odnosu prema ekološkim uvjetima na terenu i laboratoriju, kao i za pomoćne sile Din 44.500.—

Akad. *Salopeku* za geološka proučavanja Labinskog i Pičanskog ugljenog basena u Istri Din 53.500.—

Prof. *Željku Kovačeviću*, odnosno Zavodu za entomologiju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta za izučavanje gubara Din 40.000.—

Prof. *Stj. Horvatiću* za dalja istraživanja vegetacije u Istri Din 12.000.—

Prof. Th. <i>Uarićaku</i> za komp. anatomske studij riba u Oceanografskom institutu u Splitu	Din 19.000.—
Z. i S. <i>Karaman</i> za istraživanje faune Cresa, a napose Vranskog jezera, te faune Dubrovačke Rijeke	Din 17.500.—
Doc. <i>Rako</i> za istraživanja radne sposobnosti brdskog konja u Sinju i za križanje karakul ovce sa domaćom pasminom ovce u Istri	Din 10.000.—
Prof. R. <i>Bošnjaku</i> za antropogeografska istraživanja Banije i Korduna	Din 5.500.—
Dr. R. <i>Domcu</i> za sabiranje građe narodne nomenklature bilja u Lici	Din 12.000.—
Dr. E. <i>Walteru</i> za istraživanje sljepoće konja u raznim ergelama	Din 6.000.—
Prof. M. <i>Aniću</i> za proučavanje rasprostranjenja žutog koprivića <i>Celtis Tornefortis</i> u području Južnog Velebita	Din 7.000.—
Akad. <i>Vouku</i> , dru <i>Miholiću</i> i dr. <i>Zori Klas</i> za proučavanje mineralnih sumporovitih vrela od Dubrovnika do Ulcinja	Din 20.500.—
Dr. <i>Šoštarčiću</i> za proučavanje pašnjaka u vezi samoniklih djetelina u Istri	Din 8.000.—
Dr. T. <i>Gamulinu</i> za proučavanje planktonske literature u zagrebačkim bibliotekama	Din 12.000.—
Ukupno je izdano za sva ta istraživanja oko Din 270.000.— i, kako se iz popisa vidi, daleko pretežno za istraživanja prirodoslovno-privrednog karaktera, a od toga posebice velik dio za istraživanja Istre i Kvarnerskih otoka. Potpore za neka istraživanja kao za istraživanja ovčjih pasmina na jadranskim otocima (prof. Ogrizek) i za istraživanja sorta poljoprivrednog bilja u Istri (akad. Tavčar) nisu mogle biti iskorištene zbog prezaposlenosti istraživača na drugim sektorima rada.	
Iz izvještaja, koje je Odjel primio, vide se naročito poteškoće istraživača u radu na terenu s obzirom na prijevozna sredstva, opskrbu i noćište, te će se tražiti način, kako da se te poteškoće uklone. Od ovih istraživanja očekuju se nakon obrađivanja sabranog materijala rezultati, koji će znatno pridonijeti izdavačkom radu.	

VI. Pomaganje naučne djelatnosti i rad na podizanju naučnih kadrova

1. Na prijedlog Odjela Predsjedništvo je odobrilo pomoć doc. dr. *Zahariji* za studij leptospira u Švicarskoj u iznosu od Din 24.873.—
 2. Doktorskom kandidatu Akademije nauč. asistentu *Zvonimiru Devideu* odobreno je kao pomoć za rad na disertaciji mjesečno Din 1.000.—
 3. Dr. *A. Brnobiću* asistentu Med. fakulteta, pomoć u iznosu od Din 10.000.— za proučavanje metoda alergologije u Beogradu.
 4. Dr. *Sergiju Doganu* i dr. *Duški Blaževiću* u ime pomoći za sudjelovanje na neurološkom kongresu u Parizu od Din 23.000.—
- Mjesečna pomoć abs. Prir. fakulteta *Milici Tortić-Njegovan* u iznosu od Din 2.000.— kroz cijelu godinu za radove, koje vrši u Botaničkom zavodu u naučnoj obradi sabranog algološkog materijala akad. *Vouka*.

6. Internoj klinici (prof. Hahn) dana je jednokratna pomoć za omogućenje radova na označavanju patogeneze i patofiziologije bubrega i mokraćnih putova u iznosu od Din 15.000.—

VII. *Naučno konzultativna djelatnost*

Odjel je u brojnim slučajevima davao stručna mišljenja u raznim pitanjima, tako o djelima za štampu u Izdavačkom zavodu Akademije, a napose u pitanjima zaštite prirode i prirodnih spomenika. U tu svrhu izaslao je i svoje stručnjake u nekim slučajevima na teren, tako na Plitvička jezera doc. dr. Vajdu, koji je dao iscrpan izvještaj u predmetu sniženja nivoa vode, te u Paklenicu (Velebit) prof. Anića, koji je dao iscrpan izvještaj o današnjem stanju ovog prirodnog spomenika. Ovi će izvještaji biti predmetom posebne rasprave napose u sekciji za šumarske nauke.

VIII. *Sudjelovanje na stručnim konferencijama i kongresima*

Članovi Odjela i suradnici sudjelovali su na raznim kongresima i stručnim konferencijama saveznog značaja, tako akad. Vouk na sjednicama Naučnog savjeta za Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu;

Akad. Tavčar na I. kongresu za zaštitu plodina u Londonu;

Prof. Balenović kao delegat Akademije na Internacionalnom kongresu za biokemiju u Cambridge-u;

Akad. Kogoj na Kongresu Njem. dermatološkog društva u Heidelbergu;

suradnik prof. Ž. Kovačević na Saveznoj konferenciji Ministarstva poljoprivrede FNRJ za zaštitu bilja u Beogradu;

suradnik prof. N. Šerman na Saveznoj konferenciji Ministarstva poljoprivrede FNRJ u Srijemskim Karlovcima.

Za godinu 1950. izabrani su za delegate:

Akad. Vouk za Internacionalni kongres u Stockholmu.

dop. član Gračanin za Internacionalni kongres za pedologiju u Amsterdamu.

Osvrnemo li se na ovaj izvještaj u cjelini, možemo konstatirati, da je plan rada, kako je bio zaključen u najvećem dijelu bio izvršen, a u nekim smjerovima i premašen.

Tako je premašen plan u organizaciji instituta, što su postavljeni temelji ne za organizaciju specijalnog instituta za fiziologiju bilja, nego za organizaciju instituta šireg značenja kao što je Institut za eksperimentalnu biologiju, a poduzeti su i prvi radovi na postavljanju Instituta za biokemiju.

U izdavačkoj djelatnosti ispunjen je plan samo djelomično, jer je jedna knjiga »Rada« medicinskog sadržaja štampana, dok se druga knjiga nalazi istom u štampi, a knjiga »Bulletina« pripremljena je za štampu. No taj zaostatak u izdavačkoj djelatnosti ima se svesti i na poteškoće u štampanju, u kojima se Akademija zasada bez tiskare nalazi. Isto tako nije štampana ni knjiga posebnih izdanja, jer predviđeni rukopis nije definitivno priređen za štampu.

Nasuprot tome izvršen je plan naučno-istraživačkog rada u obilnoj mjeri, te samo trojica istraživača nisu zbog zaposlenosti na drugim sektorima mogli iscrpiti odobrenu pomoć za istraživanja.

Tajnik IV. Odjela akad. *Antun Barac* podnio je **izvještaj o radu IV. Odjela za jezik i književnost.**

I. Organizacija i sastav Odjela

U godinu 1949. ušao je Odjel s 5 pravih članova i 1 dopisnim članom u radnom sastavu. U toku godine izabran je još jedan član dopisnik u radnom sastavu (dr. Nikola Majnarić) i tri dopisnika izvan radnog sastava (Viktor Car Emin, André Vaillant, Louis Adamić). 19. VI. 1949. umro je pravi član Vladimir Nazor, a jedan dopisni član u radnom sastavu bio je više mjeseci bolestan. Kako je usto jedan pravi član zbog drugih dužnosti gotovo trajno izbivao iz Zagreba, rad Odjela pao je na trojicu pravih i jednog dopisnog člana. Oni su vodili sve organizacijske i redakcijske poslove Odjela, koji iz mjeseca u mjesec rastu. Od članova dopisnika izvan radnog sastava Odjela umro je pjesnik Oton Župančič. Tajnik Odjela bio je akad. Barac, a njegov zamjenik akad. Skok.

U godini 1949. održao je Odjel 16 sjednica i nekoliko konferencija u slučajevima, kad se nije mogao sabrati dovoljan broj članova, da stvaraju pravovaljane zaključke.

Na tim sjednicama primljeni su za štampu ovi naučni radovi:

a) za »Rad«:

Vladimir Nazor: Čitajući Kranjčevića (referenti Skok i Barac)

Petar Skok: Mladi Jagić (ref. Barac i Badalić)

Milija Stanić: Tipovi imeničkih deklinacija našeg jezika (ref. Boranić i Skok)

Antun Barac: Putopisi Adolfa Vebera (ref. Badalić)

Stjepan Musulin: Poljaci u Gundulićevu »Osmanu« (ref. Boranić i Barac)

Antun Jedvaj: Bednjanski govor (ref. Boranić i Hamm)

b) za »Gradu«:

Josip Badalić: Bolska rukovet stare lirike hrvatske (ref. Boranić)

Jaromir Doležal: Uspomene đaka na velikog učitelja (ref. Skok)

Stjepan Bosanac: Moje uspomene na profesora Jagića (ref. Barac)

Josip Aranza: Ulomak pjesme Božića Božićevića Splićanina o Ivanu Zlatoustom (ref. Badalić)

Dragutin Grdenić: Uspomene na Vatroslava Jagića (ref. Skok)

Antun Djamić: O auktorstvu prikazanja od poroda Jezusova (ref. Boranić i Barac)

Antun Djamić: Tko je autor prikazanja »Kako bratje prodaše Jozefa« (ref. Kombol i Badalić)

Rudolf Maixner: Šporerov prijevod Racineove »Fedre« (ref. Skok i Barac)

Vatroslav Jagić: Pisma (ref. Skok)

Antonin Zaninović: Gdje se rodio Petar Hektorović (ref. Skok i Bujas)

Milan Stahuljak: Pismo Ilije Okrugića Franji Kuhaču (ref. Boranić)

c) za »*Stare pisce*«:

Djela Tita Brezovačkoga, u redakciji Milana Ratkovića (ref. Badalić)

Djela Filipa Grabovca, u redakciji Tome Matića (ref. Skok)

d) za »*Novije pisce hrvatske*«

Stihovi Ante Kovačića, u redakciji Milana Ratkovića (ref. Barac)

Djela Luke Botića, u redakciji Jakše Ravlića (ref. Badalić)

e) za »*Izdavački zavod Jugoslavenske akademije*«:

Vladimir Nazor: U zavičaju (ref. Barac)

Visarion Bjelinski: Izbor kritika (ref. Badalić)

Henrik Barić: Rječnik srpskohrvatskog i arbanaskog jezika (ref. Boranić)

Mirko Breyer: O staroj i rijetkoj jugoslavenskoj knjizi (ref. Badalić)

Odbijene su dvije radnje. Osim toga je Odjel davao mišljenje o rukopisima, što mu ih je dostavljao Izdavački zavod Jugoslavenske akademije ili drugi odjeli.

II. Odjelna izdanja

U planu izdanja za g. 1949. bile su predviđene ove knjige:

2 knjige Rada

2 knjige Građe

1 knjiga Starina

3 knjige Starih pisaca (Brezovački, Grabovac, Bunić)

1 knjiga Rječnika hrvatskog ili srpskog jezika

3 knjige Novijih pisaca hrv. (Botić, Kovačić, Kritika hrv. Moderne)

2 knjige Djela (Grubor: Aspektno značenje, Skok: Slavenstvo i romanstvo)

Usto je Izdavačkom zavodu predloženo za izdavanje pet djela.

Taj je plan – koliko je stajalo do Odjela – izvršen u potpunosti.

Predviđeni rukopisi velikim su dijelom predani za štampu, ali još nisu svi objavljeni, zbog preopterećenosti štamparije. S nekim rukopisima učinjene su izmjene, pa je Skokovo »Romanstvo i slavenstvo« predviđeno za Djelo, ustupljeno Jadranskom institutu. Pjesme Jana Pannoniusa određene su za novu kolekciju (Hrvatski latinisti), a »Dvije starofrancuske kronike o Zadru« nisu mogle biti predane za štampu, jer referenti nisu za vremena mogli podnijeti izvještaj. Umjesto toga predan je za štampu Breyerov rukopis »O staroj i rijetkoj jugoslavenskoj knjizi«. Za kolekcije Stari pisci hrvatski i Noviji pisci hrvatski predana su po dva rukopisa, mjesto po tri – no broj predviđenih štampanih araka ostao je isti.

Od glavnog pothvata Odjela, Akademijskog Rječnika, dovršeno je za štampu i više nego se predviđalo. No od toga nije objavljeno ništa, jer nije gotova Akademijina štamparija.

III. Organizacija naučne djelatnosti

U godinama 1947. i 1948. Odjel je u prvom redu nastojao da obnovi rad na onim akademijinim pothvatima, koje je trebalo nastaviti (Rječnik, Stari pisci, Građa). Kad je to uglavnom postignuto, prešlo se g. 1949. proširivanju dotadanjeg rada i na postavljanje novih planova, što ih je iziskivalo naše vrijeme.

1. Rad na *Rječniku hrvatskog ili srpskog jezika* odvijao se u god. 1949. ubrzanim tempom. Od 11 suradnika, koji su se isprva prihvatili posla, znatan je dio doduše otpao, ili zbog bolesti ili zbog preopterećenosti, te je Rječnik ostao uglavnom na petorici ljudi (Stjepan Musulin, dr. Marijan Stojković, Stjepan Pavičić, dr. Dragutin Grdenić i dr. Sreten Živković). Ali su oni uz provedene reforme na provjeravanju materijala, i sami izradili 100% više, nego je bilo izrađeno g. 1948. U toku godine pristupila su radu još dvojica suradnika (Antun Jedvaj, Pavao Rogić), te je svršeno oko 100 autorskih araka, t. j. dva sveska. U posljednjim se mjesecima izrađuje po prilici 12–15 autorskih araka mjesečno. Dosad je svršeno slovo P i polovica slova R.

Iz dosadašnjeg se rada vidi, da cjelokupni Rječnik zavisi od stručnjaka, koji su već umirovljeni i koji sve svoje vrijeme i sve svoje snage daju tom važnom djelu. Odjel nastoji, da k Rječniku privuče još nekoliko suradnika, te se nada, da će taj zamašni pothvat u predviđenom roku biti i svršen.

2. Rječnik književnog jezika kao praktičan priručnik, izrađuje dr. Julije Benešić. Rad na njemu odvija se normalno. Urednik je dobio pomoćnika za ekscerpiranje riječi iz djela novih hrvatskih pisaca – jer se nije mogao mnogo okoristiti materijalom primljenim od NZH. U toku 1949. ekscerpirano je oko 40.000 riječi iz djela hrvatskih pjesnika.

3. Izdavanje kolekcije Stari pisci hrvatski postavilo se na novu osnovu. Stvoren je plan, koje pisce treba izdati, i u kome vremenskom razmaku. Sve to u težnji, da se u toj kolekciji u doglednom vremenu izda sve, što je za proučavanje starije hrvatske književnosti doista važno.

U vezi s time prihvaćen je zaključak, da se sustavno i planski pristupi istraživanju građe o staroj hrvatskoj književnosti, koja se još nalazi u javnim i privatnim knjižnicama i arhivima, naročito u Zadru.

U vezi s proslavom 500-godišnjice Marulićeva rođenja, Odjel je zaključio, da izda zaseban zbornik, s radovima o Maruliću.

4. Naučne potrebe i nacionalno-politički razlozi ponukali su Odjel, da sustavno pristupi proučavanju i izdavanju onih hrvatskih pisaca, koji su pisali latinskim ili kojim drugim jezikom, ali su se osjećali Hrvatima. S druge strane naših granica postoji naime nastojanje, da se svi takvi pisci proglase Talijanima ili Mađžarima. Osnovana je stoga nova kolekcija (»Hrvatski latinisti«). U njoj će se djela izdavati u originalu i hrvatskom prijevodu. Dosad su prevedene pjesme Jana Pannoniusa (preveo pjesnik Nikola Šop). Prva će knjiga izaći 1950. g.

5. Kroz cijelu se godinu Odjel bavio problemima hrvatskih dijalekata i hrvatske onomastike i toponomastike. Ta su pitanja veoma važna i

hitna, jer u novim društvenim i ekonomskim odnosima nestaje brzim tempom i dijalekata i toponima. Odjel je pretresao razne mogućnosti rada i stvorio plan, prema kome će se u 1950. prići izvođenju postavljene zadatke.

6. Rad na etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika dovršen je uglavnom. Ali je potrebno ekscerpirati još slavenske i neslavenske lingvističke časopise, kako bi se upotpunio bibliografski dio kod pojedinih etimologija. Asistent Putanec je ispisao do sada sve etimologije objavljene u pariškoj *Revue des etudes slaves*, praškoj *Slaviji* i u beogradskom *Jugoslavenskom filologu*. Kad se izvrši sav ovaj posao, pristupit će se redigiranju pojedinih natuknica.

7. Zaključeno je u Odjelu, da se izdadu i starofrancuski rukopisi, koji se nalaze u našoj Sveučilišnoj biblioteci, važni za romanistiku. Tako radi i poljska akademija nauka sa nepoljskim rukopisima na poljskom tlu. Asistent Putanec je dosada prepisao neke, snimio ih fotografski i potražio analogne u Italiji.

IV. Naučno-istraživački rad na terenu.

Od članova Odjela nije u god. 1949. nitko polazio na teren, ali je s potporom Akademije, a na prijedlog Odjela, veći broj mladih i starijih naučnih radnika putovao u Istru i Dalmaciju, da proučava ili dijalekte (prof. Ribarić, dr. Jurišić, dr. Hraste), ili kulturno-historijsku građu (asist. Frangeš, Putanec, Jernej). Rezultati su tih putovanja korisni, te će u 1950. g. većinom biti i objavljeni u naučnim radnjama.

V. Ostali rad.

Član Odjela, pok. Vladimir Nazor, čitao je na skupnom sastanku odlomke iz svoje posljednje knjige novela »U zavičaju«, a akad. Skok je na sastanku priređenom u proslavu 25-godišnjice Jagićeve smrti, održao predavanje pod naslovom »Mladi Jagić«.

U toku godine utvrđena su načela, prema kojima će se u godini 1950. početi izdavati Jagićeva djela.

Stvoren je zaključak, da se u zajednici s prvim odjelom izdadu djela Ivana Kukuljevića, i određen je odbor za taj pothvat (dop. član Badalić, akad. Barac, dop. član Barada, akad. Novak).

U vezi sa značenjem Vladimira Nazora u našem književnom i političkom životu, zaključeno je, da se u okviru Instituta za književnost uredi soba Vladimira Nazora s njegovim knjigama, pokućtvom, rukopisima i korespondencijom.

Prihvaćena je sugestija dr. Tugomira Alaupovića, da se sustavno pristupi izučavanju kulturnog rada u Bosni u 19. vijeku.

VI. Rad instituta za jezik i književnost.

Institut za jezik i književnost organ je Odjela za jezik i književnost te mu je glavni zadatak, da provodi naučne planove odjela. Na čelu mu je bio i dalje akad. Antun Barac, a podijeljen je, kao i u 1948. god.,

u dva odsjeka: za jezik (tajnik Stjepan Musulin) i za književnost (tajnik dr. Rudolf Maixner). Odjel za jezik dobio je g. 1949. dva nova naučna suradnika (za provjeravanje rječničke građe i za jezičnu redakciju Akademijinih izdanja) i jednog novog honorarnog namještenika (za ekscerpiranje riječi iz djela novijih hrvatskih pisaca). Jedan je od stalnih namještenika doskora premješten u Jadranski institut. Odsjek za književnost dobio je jednog novog naučnog suradnika.

a) *Odsjek za jezik*

Odsjek za jezik vršio je dva zadatka: radio je na Rječniku, i brinuo se oko jezične redakcije akademjskih izdanja. O radu za Rječnik izvješteno je pod točkom II. Organizacija rada na Rječniku izmijenila se toliko, što zasebni stručnjaci provjeravaju sabranu rječničku građu i ekscerpiraju djela, koja nisu bila dosad ekscerpirana, a moraju se u ovakom djelu uzeti u obzir. Dosad na pr. nisu bila ekscerpirana neka izdanja same Akademije. Na ovaj način obrađivačima otpadaju poslovi, koji su im dosad oduzimali mnogo vremena. Zato je Rječnik u 1949. napredovao mnogo brže nego u 1948.

U radu na jezičnoj redakciji akademjskih izdanja, izvršena je promjena toliko, što su tu redakciju provodili stalni Akademijini namještenici, dok su to prije pod vodstvom odsječnog tajnika radili stručnjaci izvan Akademije. No i taj se način rada morao prekinuti, jer je jedan od dvojice stručnjaka premješten u Jadranski institut. Konačno uređenje ovog važnog pitanja povjereno je, nakon svih iskustava, novoosnovanoj sekciji za jezik.

U vezi s radom na Rječniku držali su se u Institutu gotovo svaki dan dogovori obrađivača, a bar jedamput mjesečno konferencije s akademcima koordinatorima (Boranić, Skok). Tu su se pretresala pitanja i problemi, koji se javljaju u obrađivačkom poslu. Sve je rađeno ekspeditivno, harmonično i dogovorno, s težnjom, da se što preciznije utvrde direktive za dalji rad.

Jezični redaktor održao je brojne sastanke i diskusije s piscima i korektorima.

Na odsjek za jezik obraćali su se često pojedinci i institucije tražeći savjeta u jezičnim, pravopisnim, stilističkim i dr. pitanjima. Odgovore su davali tajnik odsjeka, jezični redaktor, pojedini stručnjaci ili čitav kolektiv.

Priručna knjižnica Odjela povećana je ove godine za 463 knjige i 95 časopisa, i to kupnjom, i darom kćerke pok. obrađivača dr. Stjepana Bosanca. Većina je broširanih knjiga i uvezana.

b) *Odsjek za književnost*

U toku god. 1949. izvršeni su u tom odsjeku ovi poslovi:

1. Smještena je i katalogizirana književna ostavština Ivana Trnskoga, Ivana Kukuljevića, Ise Velikanovića. Nastavlja se katalogizacija korespondencije Milana Rešetara i započeta je katalogizacija Arhiva nekadanjeg Društva hrvatskih književnika.

2. Da bi se omogućio rad na pojedinim problemima nauke o književnosti, počeo se u odsjeku izrađivati katalog svih književnih rukopisa, koji se nalaze u Zagrebu.

3. U odsjeku je rađen bibliografski popis članaka o književnosti u našim i stranim časopisima.

4. Biografska kartoteka povećala se u god. 1949. od 31 na 162 lista znanstvenih, umjetničkih i književnih radnika.

5. Književni arhiv povećao se ove godine darovima dra. Luje Thallera (rukopisi pjesama Jagode Brlićeve, spisi iz parnice protiv Jukića, Cesarca i drugova), Branimira Livadića (Arhiv Pen-kluba, povijest hrvatskog kazališta), udove Br. Livadića (ostavština Br. Livadića), Matice Hrvatske (rukopisi Stanka Vraza), Frana Šimunovića (pisma pisana Dinku Šimunoviću), Viktora Cara Emīna (pisma V. Nazora), Andre Jutronića (prijeplisi listova Vladimira Nazora), Kamile Lucerne (rukopisi i korespondencija Franje Markovića), Nikole Polića (neki članci Janka Polića Kamova), ostavština Vladimira Nazora (rukopisi, dar pjesnikove sestre Irme i predmeti iz svagdanjeg života Vladimira Nazora).

Kupljena su za književni arhiv: pisma Petra Preradovića Emi Regnerovoj (od udove Vodnik), pisma Vatroslava Jagića (od udove Fancev).

Priručna knjižnica odsjeka za književnost povećala se knjigama dobivenim od KOMZE (8), od Historijskog instituta 495, koje su prigodom preuzeća popisane, kao i s nekoliko djela, koja su posebno nabavljena (8 knjiga u 13 svezaka).

6. U toku god. 1949. služili su se arhivalnim gradivom odsjeka brojni stručnjaci iz Zagreba i izvan Zagreba, a mnogi su se obraćali na nj tražeći informacije o različitim problemima iz naše književne i kulturne prošlosti.

Rad Odjela i instituta u mnogim pitanjima zapinjao je zbog nestašice prostorija, no s daljim razvitkom Akademije bit će bez sumnje uklonjene i te zapreke.

Tajnik V. odjela akad. *Uanja Radauš* podnio je **izvještaj o radu V. odjela za likovne umjetnosti i muziku.**

I. Sastav V. odjela.

Odjel je imao 8 pravih i 3 dopisna člana, te 6 suradnika. Odjel je vodio odjelni tajnik akad. V. Radauš. Na sjednici V. odjela dne 7. III. 1949. izabrani su za dopisne članove: Ljubo Babić, ravnatelj Galerije i Emanuel Vidović, slikar. Na godišnjoj skupštini Akademije dne 4. lipnja 1949. potvrđen je njihov izbor. Na sjednici V. odjela dne 7. III. 1949. predloženi su kandidati za suradnike V. odjela, a na sjednici Predsjedništva od 22. studenoga 1949. potvrđen je izbor suradnika, koji će ući u sastav odnosnih sekcija, odnosno Instituta za likovne umjetnosti, koji je u toku osnivanja.

U god. 1949. održano je 11 sjednica V. odjela i 11 sjednica Galerijskog odbora, koji je rješavao specifične galerijske radove i donosio stručna mišljenja i zaključke o nabavi umjetnina.

II. Izdavačka djelatnost.

Od izdanja pripremljena je prva sveska »Rada« V. odjela za štampu, dok drugih izdanja nije bilo.

III. Rad ustanova.

Rad Odjela u pogledu ustanova kretao se u nekoliko pravaca. Nakon otvorenja Galerije starih majstora i prvog kata Moderne galerije, nastavljeni su radovi na adaptaciji II. kata Moderne galerije, koji su međutim morali biti prekinuti, budući da je radna snaga prebačena na druga radilišta. Unatoč tome građevni su radovi u stanju, da mogu za tri mjeseca biti završeni. Planirano je dovršavanje tih radova i postav najnovije umjetnosti XX. stoljeća u toku 1950. g.

a) *Galerija starih majstora.* Ta je Galerija od početka godine bila otvorena, a morala je biti privremeno zatvorena od 15. III. 1948. do 15. IX. 1949. radi adaptacija i pregradnja, koje su vršene u zgradi Akademije. Kod tih radova sudjelovao je V. odjel preko svojih članova u Građevnom odboru.

U toku 1949. godine privedena je u život i treća umjetnička zbirka u okviru ovog odjela, čiji zametak pada u 1916. god., t. j. Grafički kabinet Jugoslavenske akademije. Ovaj je kabinet ostvaren spajanjem grafičkih listova iz Stare i Moderne Galerije, te danas broji oko 3200 listova. Suradnjom s Grafičkom zbirkom Sveučilišne knjižnice i Valvasorovom zbirkom moći će se postaviti niz izložaba grafike.

U obje galerije unutarnji se rad sistematski odvija. U Galeriji starih majstora učinjen je nov inventar, a privodi se kraju rad na stručnoj kartoteci, koja će služiti kao baza kod izrade novog kataloga. Od značajnijih djela nabavljene su Bobičeve slike, pa se danas može već kompletirati posebna Bobičeva dvorana. Isto je tako dao Odjel kopirati značajne slike naših starih majstora Božidarevića i Lovrina.

Broj posjetilaca u Galeriji starih majstora bio je u toku 1949. god. 3742 osobe.

b) *Moderne galerije.* Nakon otvorenja Moderne galerije XIX. stoljeća (I. kat) vrše se pregradnje za otvaranje II. kata Moderne galerije (naša umjetnost XX. stoljeća). Vršiti se nova inventarizacija cjelokupnog materijala, kao i pregradnje za stručnu kartoteku. Na taj će način naš likovni materijal biti u ovoj cjelovitoj kolekciji prvi put sistematski obrađen.

Broj posjetilaca u ovoj galeriji bio je 13.074 osobe.

Za Staru i Modernu galeriju, te Grafički kabinet Akademije nabavljeno je u toku 1949. god.:

44 slike	Din	976.000.—
206 crteža, akvarela i grafika	„	277.500.—
9 skulptura	„	520.000.—
3 plakete	„	16.000.—
Ukupno		Din 1.789.500.—

Galerijska knjižnica povećana je za 225 djela, te ukupno danas imade 2730 djela. Iz inozemstva nije ništa nabavljeno, budući da nije bilo deviza.

c) *Restauratorski zavod*. Taj je zavod radio pod težim okolnostima (pomankanje odgovarajućih prostorija, sredstava i materijala). Dovođenje prostorija za Restauratorski zavod moralo se je odložiti za g. 1950. radi potrebe dovršavanja tiskare. Unatoč tim okolnostima restaurirane su u god. 1949. 74 umjetnine, djelomično materijal Galerije Jugoslavenske akademije, dok je težište rada bilo na terenu.

U Zadru je izvršeno čišćenje fresaka iz XII. st. i velika pala u franjevačkoj crkvi. Otkrivanjem fresaka učinjen je novi uvid u razvoj naših fresaka u Dalmaciji. U Vinagori čišćen je lik gotske Madone. U atelierima su izvršeni značajniji radovi na čišćenju kipova (Očurska Madona iz XIV. st. i kipovi sa portala sv. Marka u Zagrebu). Restaurirana su isto tako neka značajnija djela naših renesansnih slikara (oltarne slike Vicka Lovrina i Božidarevića). Restaurirana je ujedno glasovita slika Vivarinija »Madona sa svecima« iz Velikog Lošinja, koja je predstavljala teži problem u Restauratorskom zavodu.

Odsjek za tekstil Restauratorskog zavoda nije mogao također razviti znatniju djelatnost radi nestašice materijala i prostorija. Unatoč tome restaurirano je nekoliko gobelina iz konca 17. stoljeća.

U Restauratorskom zavodu radi pet stručnjaka.

IV. *Suradnja Odjela.*

Odjel je surađivao:

1. S muzejima i stručnim organizacijama;
2. Davana su mišljenja o umjetninama;
3. Posuđivane su umjetnine pokrajinskim muzejima i galerijama;
4. Nabavljene su arhivalije za Institut;
5. Uvezane su 244 knjige iz Knjižnice;
6. Fotografski je snimljeno što na terenu, što u Galeriji 80 umjetnina.

Predsjednik Jadranskog instituta akad. *Branko Gušić* podnio je **izvještaj o radu Jadranskog instituta.**

I. *Sastav i organizacija Instituta*

Prošla 1948. god. bila je zapravo prva radna godina našega Instituta.

Na čelu Instituta stoji odbor, koji sačinjavaju: akad. dr. B. Gušić, akad. dr. A. Barac, akad. dr. A. Tavčar, dop. član dr. M. Barada, dop. član dr. C. Fisković. Predsjednik Instituta je akad. dr. B. Gušić. Tajnik Instituta B. Stulli.

Institut razvija rad preko svojih komisija za pojedine sektore djelatnosti. U 1949. g. djelovale su: Komisija za pomorsku terminologiju i Komisija za pomorsko pravo. U komisijama su učestvovali članovi Jugoslavenske akademije, profesori zagrebačkog Sveučilišta, te po potrebi i neki stručnjaci van Akademije i Sveučilišta. Ukupno su u tim komisijama bila angažirana 23 stalna stručna suradnika-namještenika Instituta.

U sastavu instituta nalaze se:

1. Pomorski muzej u Dubrovniku, preuzet 15. V. 1949.
2. Pomorski muzej u Splitu, preuzet koncem 1948.
3. Podružnica Jadranskog instituta na Rijeci, s čijom se organizacijom započelo u novembru 1949. godine.

4. Redakcija »Pomorskog leksikona« u Zagrebu, organizirana prema Pravilniku, koji je propisalo Predsjedništvo Akademije 27. I. 1949. g.

Iako je Institut započeo središnji rad tek u drugoj polovini 1949. godine, a stalne stručne suradnike dobio tek pri kraju godine, ipak je uspio izvršiti, a u mnogo čemu premašiti plan rada, koji je bio odobren na glavnoj godišnjoj skupštini Akademije od 30. XII. 1948.

U potpunosti je organizirano tajništvo Instituta u Zagrebu i podružnica Instituta u Splitu. Podružnice u Dubrovniku i na Rijeci nisu još mogle biti potpuno organizirane zbog znatnih teškoća u pronalaženju odgovarajućeg kadra, koji je tamo potreban te odgovarajućih prostorija.

Rad komisije za pomorsku terminologiju

Komisija se je konstituirala sa svrhom, da u vezi s izdavanjem Pomorskog leksikona proučava znanstvenim metodama našu pomorsku terminologiju i utvrdi konačno termine, koji će nakon njihova usvajanja sa strane Ministarstva pomorstva, Ministarstva saobraćaja i Jugoslavenske ratne mornarice predstavljati jedinstvenu našu pomorsku terminologiju, a odgovarat će i duhu našega jezika i praktičnim potrebama.

Po naravi posla ovaj rad zahtijeva čitav niz godina. U minuloj godini 1949. obavila je Komisija sve potrebne predradnje i k tome izvršila znatan dio postavljenih zadataka:

1. Pribavljeni su svi domaći pomorski rječnici i terminologije te nekoliko najvažnijih stranih rječnika;

2. Otkupljeno je i proučeno ponuđeno gradivo za rječnik, odnosno takav se materijal još sakuplja;

3. Izrađeni su napuci i napravljeni nacrti za sakupljanje stručnih izraza u brodogradilištima i napuci s nacrtima za sakupljanje pučkih pomorskih izraza po čitavoj našoj jadranskoj obali. Pomoću tih naputaka moći će predviđene sabiračke ekipe s uspjehom vršiti rad u ljetu 1950. godine.

U organizatorskom poslovanju Komisije treba istaći, da je izrađen detaljni plan rada ne samo za godinu 1950., nego sve do kraja 1953. Podržavane su veze sa suradnicima i ustanovama preko redovitog dopisivanja i ličnog kontakta. Sa Ministarstvom saobraćaja FNRJ održane su dvije informativne konferencije u Zagrebu, na kojima se napose raspravljalo o daljem radu na sakupljanju terminologije na području plovidbe po unutrašnjim vodama. Isto tako je s predstavnicima Jugoslavenske ratne mornarice utvrđen način što bržeg izdavanja Pomorskog rječnika.

Terminološki rad započet je utvrđivanjem osnovne pomorske terminologije najprije za malu jedrilicu, a zatim se prešlo na terminologiju u brodogradnji.

Uparedo s tim Komisija je kroz čitavu godinu 1949. obavljala terminološki pregled pomorskih pravilnika, propisa, udžbenika, što su u tu svrhu prije štampanja slani Jadranskom institutu od različitih ustanova i pojedinaca. Tako su pregledani s terminološke strane:

1. »Nacrt lučkih uzanca« za Pomorsku arbitražu na Rijeci;
2. »Ploča mašinskog telegrafa za komandovanje brodskim strojevima« za Jugoslavensku ratnu mornaricu;
3. »Pravilnik o radu na brodovima trgovačke mornarice«;
4. »Uredba o redu u lukama za Ministarstvo pomorstva FNRJ«;
5. Knjiga »Sportski ribolov na našem moru« od H. Macanovića i G. Srajbera iz Splita;
6. Knjiga o pomorstvu od kap. Bože Lovričevića na Rijeci;
7. Navigacijski termini, za koje su potrebne kratice za Jugoslavensku ratnu mornaricu;
8. »Uredba o pilotaži na obalnom moru« za Ministarstvo pomorstva FNRJ;

9. »Propisi o nadzoru nad parnim kotlovima« i »Propisi o nadzoru nad sudovima pod pritiskom na brodovima trgovačke mornarice«, za Jugoslavenski registar brodova;

10. »Pravila za veslanje i jedrenje« za Jugoslavensku ratnu mornaricu također su započeta, ali će biti završena tek na početku 1950. god.;

11. Brodska terminologija za Jugoslavenski registar brodova u Splitu predstavlja najkrupniji rad, što ga je Komisija izvršila u godini 1949. Tome je radu posvećena naročita pažnja, jer obaviti taj posao značilo je ujedno svladati najglavniju, najopsežniju i najtežu problematiku pomorske terminologije. Obuhvaćen je centralni materijal glasovitog Paaschovog rječnika. Kroz godinu 1949. završila je Komisija utvrđivanje termina, koji se odnose na brodogradnju, napose konstrukciju drvenih i čeličnih brodova, sve tipove brodova, različne predmete opreme na brodu, i t. d.

Postavljanjem još jednog stalnog asistenta u Jadranskom institutu omogućeno je, da se započne pod konac godine uređivanje općega i stručnog alfabeta, u koji je do kraja godine 1949. uvršteno 978 listića. Potpuno će biti ureden u početku godine 1950., te će time rad Komisije biti znatno olakšan.

Rad Komisije za pomorsko pravo

Pravna komisija bila je sastavljena od prof. dr. Vl. Brajkovića, prof. dr. P. Rastovčana, prof. M. Dobrinčića, dr. E. Pallue, dr. N. Katičića, L. Kosa.

Do konca godine Komisija je izvršila ove poslove:

1. Rad na pozitivnim propisima

1. Na molbu Ministarstva pomorstva proučila je Komisija i obradila materiju ugovora o iskorišćivanju brodova. Na temelju toga rada sastavila je svoj nacrt Uredbe, u koju je svrhu održala 48 sjednica. Rezultat je fiksiran u zapisnicima, koji ujedno služe kao obrazloženje i koji su provideni potrebnim oznakama i analitičkim indeksom i predani Ministarstvu pomorstva. Tamo je rad Komisije prihvaćen kao osnova za konačnu redakciju Uredbe.

2. Na molbu Ministarstva pomorstva proučila je Komisija i obradila materiju o sposobnosti brodova za plovidbu i o brodskim ispravama, te je sastavila tri nacrti i to: Uredbe o sposobnosti brodova za plovidbu, Uredbe o brodskim ispravama i Pravilnika uz Uredbu o brodskim ispravama. U tu svrhu održala je 13 sjednica.

Rezultati rada Komisije i njezini nacrti s obrazloženjem poslužili su i uzeti su u obzir na konferenciji za konačnu redakciju Uredbe o sposobnosti brodova za plovidbu, koja je održana na Rijeci 26. X. do 4. XI. 1949. Na toj konferenciji sudjelovali su izaslanici Jadranskog instituta prof. dr. Brajković i dr. Katičić.

Pri završetku ove konferencije raspravljani su i točno dogovoreni modaliteti dalje suradnje Jadranskog instituta s Ministarstvom pomorstva na radu oko pozitivnih pomorsko-pravnih propisa prema opsežnom zakonodavnom programu Ministarstva pomorstva.

Na molbu Ministarstva pomorstva proučila je Komisija još pitanje sposobnosti brodova za plovidbu i sastavila konačne primjedbe Jadranskog instituta na nacrt Ministarstva, koji je predan Zakonodavnom odboru Narodne skupštine FNRJ. U tu svrhu održane su dvije sjednice u mjesecu studenom 1949.

3. Na molbu Jugoslavenskog registra brodova u Splitu, Komisija je proučila i obradila materiju propisa Jugoslavenskog registra brodova o nadzoru nad parnim kotlovima i nad sudovima pod pritiskom te je izradila nacрте za dva propisnika. U tu svrhu održala je šest sjednica.

Sav materijal predan je Jugoslavenskom registru brodova.

U radu oko naprijed navedenih pozitivnih zakonskih propisa i uređaba Komisija je morala da razradi niz pravnih pitanja i da raspravi njihovu naučnu problematiku. Pojedini članovi Komisije obradili su pojedina pitanja u raspravama, koje će sve zajedno biti objavljene u zasebnoj publikaciji pod naslovom: Zbornik o materiji ugovora o iskorišćivanju brodova na moru. Vezujući na takav način svoj znanstveni rad za aktuelnu pravnu problematiku našega pomorstva, Uprava Jadranskog instituta je mišljenja, da će najbolje poslužiti i našoj nauci i našoj zemlji.

Kao druga publikacija pravnoga značaja sprema se objavljivanje rasprave prof. Brajkovića o međunarodnim organizacijama za saobraćaj.

Isto tako su članovi Komisije stvorili osnove za organizaciju i izradili plan rada za god. 1950. kojega je prihvatila skupština Akademije u prosincu 1949.

Rad redakcije Pomorskog leksikona

Redakcija Pomorskog leksikona je počela raditi na početku mjeseca ožujka 1949. Odmah na početku svoga rada Središnje uredništvo je izradilo općenite upute za urednike struka i buduće suradnike, a nakon toga pristupilo se u zajednici s urednicima struka izrađivanju okvira struka, koje je na koncu mjeseca ožujka primilo i potvrdilo Uredničko vijeće Pomorskog leksikona. Iza toga izrađivan je alfabetar svih struka i taj je posao trajao do konca godine, do kada je izrađeno preko 95% alfabetara svih struka. Uspostavljen je kartotečni alfabetar u dva primjerka – jedan opći, a drugi po strukama. Osim toga jedan dio alfabetara prepisan je za katalog, a isto tako je jedan dio alfabetara prepisan za suradničke arke.

U radu na izrađivanju alfabetara plan je u cijelosti izvršen. Pored toga Središnje uredništvo je izradilo nacrt za izradu pomorske bibliografije.

Rad pomorskih muzeja

Najveća pažnja bila je usmjerena stvaranju evidencije još sačuvanog pomorsko muzejskog materijala na terenu, registriranju tog materijala. te nastojanju da se on darovanjem ili otkupom prikupi u naše pomorske muzeje. Temeljito preuređenju tih muzeja, naročito s obzirom na idejnu postavu muzejskog materijala, nije se moglo prići u njihovim starim potpuno nepodesnim prostorijama, te su započeli adaptacijski radovi na uređenju novih muzejskih zgrada.

Rezultati rada pojedinih muzeja su ovo:

1. Pomorski muzej u Splitu

Muzejska zbirka povećana je za 56 objekata, od kojih su 43 dobivena besplatno. Arhivska zbirka povećana je za 92 arhivalije. Uspostavljena je mreža povjerenika za 15 važnijih mjesta srednje Dalmacije. Obilaskom terena pregledavan je još sačuvani pomorski muzejski materijal, koji se nalazi kod privatnika i raznih ustanova, te razni mjesni arhivi, koji su značajni za historiju našeg pomorstva. Radi bilježenja i evidentiranja važnijeg arhivskog materijala za pomorsku historiju pregledavan je sistematski arhivski materijal francuske ere u Državnom arhivu u Zadru, te je dosada pregledano devet serija.

Biblioteka je povećana za 259 svezaka tako, da je knjižni fond 31. XII. 1949. iznosio ukupno 2.185 svezaka.

Za kupnju muzejskih objekata, arhivskog materijala i knjiga utrošeno je Din 62.410.— dok vrijednost darovanih predmeta i knjiga muzeju iznosi oko Din 200.000.—

U toku 1949. godine posjetilo je muzej 12.222 posjetioca, prema 8.243 u 1948. godini.

2. Pomorski muzej u Dubrovniku

Muzejska zbirka povećana je od mjeseca maja, kad je muzej preuzet, za 111 predmeta, od čega je 31 kupljen, a ostalo je darovano. Uspostavljena je mreža muzejskih povjerenika u 6 važnijih mjesta ovog muzejskog područja, tako da je evidentiranje još sačuvanog muzejskog materijala uspješno započelo. Obilaskom terena sa strane upravitelja ovaj je rad stalno potican. Arhiv Pelješkog pomorskog društva, prenesen iz Orebića, potpuno je ureden i razvrstan.

Pri preuzimanju ovog muzeja priručna biblioteka je imala 70 knjiga, dok je 31. XII. 1949. u njoj bilo 2.300 knjiga, od čega je 95% darovano muzeju. Biblioteka se sada sređuje i popisuje.

Započeti su radovi na dizanju s morskog dna dijelova potonulog broda kod Molunta, koji, čini se, potječe iz 16. stoljeća.

U toku 1949. godine posjetilo je muzej 13.117 posjetilaca.

Van predviđenog i planiranog rada Institut je još izvršio:

1. Rad na pomorskoj toponomastici

Rad komisije za toponomastiku kroz godinu 1949. sastojao se uglavnom u suradnji s Hidrografskim institutom JRM u Splitu na poslu oko priređivanja novoga izdanja pomorskih karata. U vršenju toga posla održala je Komisija 8 sjednica.

Terenski rad bio je u toj godini ograničen na istraživanje toponima uz obale Istre, u koju je svrhu jedan izaslanik Jadranskog instituta putovao u dva navrata u Istru i u našu zonu STR.

Zbirka toponima povećana je nekim prinosima. Poslali su popis toponima:

a) dr. Ivan Bulić, odvjetnik u Splitu, za lokalitete koji se spominju u statutima Brača, Hvara, Visa i Korčule;

b) Ivan Radoslavić, umirovljeni učitelj u Iloviku, za otoke Ilovik i sv. Petar kod Lošinja;

c) Andre Jutrović, profesor u Splitu, za predjele oko Sutivana na otoku Braču.

2. Magnetski premjer Jadrana

Rad je izvršen koordiniranom akcijom: Geofizičkog instituta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Zavoda za rudarska i geofizička mjerenja Tehničkog fakulteta, Geofizičkog zavoda NR Hrvatske i Hidroinstituta JRM, kroz dvomjesečni terenski rad ekipe od šest stručnjaka geofizičara i osam pomoćnih stručnih sila. Radom je rukovodio dop. član dr. J. Goldberg. Magnetski premjer je vršen:

a) na baznoj magnetskoj stanici na otoku Čiovu kod Splita;

b) na ekspedicionom brodu Hidroinstituta JRM, kojim je brodska ekipa plovila od Poreča do Ulcinja, vršeći kombinirana astronomska i magnetska mjerenja na 62 odabrane točke obale i otoka.

Ovaj je rad ispunio jednu od osjetljivijih praznina u naučnom proučavanju Jadrana, a obrađeni materijal mjerenja pokazuje, da je rad potpuno uspješno izvršen. U toku 1950. godine rezultati će biti publicirani u izdanjima Akademije.

3. Osnivanje Pomorskog muzeja u Kotoru

Institut je dao inicijativu i u granicama svojih mogućnosti pomagao osnivanju Pomorskog muzeja u Kotoru, koji je započeo rad u posljednjem tromjesečju 1949. godine. Taj se muzej nalazi pod administrativno-budžetskim rukovodstvom Ministarstva pomorstva FNRJ, a u stručnom radu vezan je uz ovaj Institut, odnosno uz muzeje u Splitu i Dubrovniku, čime se ostvaruje puna koordinacija i zajednički rad svih pomorskih muzeja na našoj obali.

Biblioteka Jadranskog instituta

Kroz ovo kratko razdoblje od početka djelovanja Jadranskog instituta u priručnoj biblioteci prikupljeno je do konca 1949. god. 2.610 knjiga, od čega je kupljeno 825, a darovano Institutu 1.785 knjiga. Najveći dio knjiga je iz biblioteke Paravić (1.457 svezaka) koja je darovana Akademiji. Pored toga Institut je dobio iz fonda spomenute biblioteke Paravić i 12 sanduka pretežno stranih pomorskih časopisa, koji se međutim nalaze u spremištu, jer manjka potreban prostor za njihov smještaj. Pored toga Institut ima zbirku od 56 pomorskih karata, od čega je 43 poklonio Hidroinstitut JRM, a 13 potječe iz biblioteke Paravić.

Kako se iz prednjega izvještaja vidi, rad je Jadranskog instituta bio u njegovoj prvoj godini opstanka obilan i veoma raznolik. Zacrtnane su prve brazde u obrađivanju naše jadranske naučne problematike, koja u velikom svom dijelu još uvijek predstavlja neobrađenu njivu. Obuhvatiti osnovne linije te problematike, koordinirati i usmjeravati rad naših drugih različitih naučnih ustanova upravo u tom smjeru, to je glavna svrha našega instituta. Mi smo ponosni, što je upravo naša Jugoslavenska akademija preuzela na sebe zadaću, da ovu jadransku problematiku preuzme kao važan cilj svojega rada.

Izvještaj o radu **Historijskog instituta Jugoslavenske akademije u Dubrovniku** podnio je dopisni član *Fisković*:

Pravila Historijskog instituta Jugoslavenske akademije u Dubrovniku prihvaćena su na sjednici Predsjedništva Akademije od 17. V. 1949. Vodstvo i članstvo Instituta ovako je sastavljeno:

Predsjednik Instituta dr. Jorjo Tadić, dop. član Akademije.

Članovi naučnog vijeća: dr. Miho Barada, dop. član, dr. Cvito Fisković, dop. član, dr. Petar Kolendić, pravi član Srpske akademije i dr. Mihajlo Dinić, dop. član Srpske akademije.

Članovi Instituta akad. Marko Kostrenčić, akad. Grga Novak, akad. Petar Skok, dr. Vladislav Brajković, dr. Mirko Deanović, akad. Jovan Radonić, dr. Dragoljub Pavlović i dr. Gregor Čremošnik.

Uprava Instituta brinula se da prihvaćanjem Pravila što prije izvrši organizaciju Instituta i omogući rad u njemu. U tu svrhu održano je nekoliko sastanaka Naučnog vijeća Instituta u Dubrovniku (19., 20. i 21. augusta), u Zagrebu (14. oktobra) i u Beogradu (8. i 22. decembra). Na tim sastancima izabrani su članovi Instituta, postavljene su osnovne smjernice njegova budućeg rada, utvrđen je plan rada za 1950., izabrani su prvi asistenti, stipendisti i upravitelj kancelarije. Svi ti zaključci izneseni su pred sve članove Instituta na njihovom sastanku u Zagrebu 12., 13. i 14. oktobra i detaljno su prodiskutovani, pa je tom prilikom doneseno nekoliko novih zaključaka, koji treba da ubrzaju organizovanje Instituta i unaprede rad u njemu.

Odmah u početku Institut je naišao na teškoće u popunjavanju mjesta asistenata i do kraja 1949. od predviđenih i izabranih dobio je samo jednog asistenta.

Potkraj 1949. godine predsjednik Instituta bio je dosta zauzet poslom oko organizovanja sedmomjesečnog kursa za arhivare, koji mu je Savezno Ministarstvo za nauku i kulturu povjerilo da vodi u sklopu samog Instituta. Za taj kurs, u koji je svaka narodna republika uputila po dva svoja diplomirana studenta, trebalo je utvrditi plan rada, nastavni program, naći i angažovati predavače i sve pripremiti, kako bi kurs započeo radom u polovici januara 1950. Sve predradnje bile su na vrijeme izvršene i kurs je započeo u Institutu 18. januara 1950.

Rad Historijskog instituta u protekloj 1949. godini ograničio se, dakle, isključivo na vršenje najnužnijih mjera potrebnih za njegovo formiranje i započinjanje rada u njemu. U tom pravcu morat će se i dalje mnogo raditi, bar za neko vrijeme, dok Institut ne dobije veći broj stalnih naučnih suradnika i dok se ne uredi glavna zgrada, u kojoj će biti smješten.

Predsjednik Odbora za folklor i antropogeografiju *akad. D. Boranić* podnio je ovaj izvještaj:

Odbor za folklor i antropogeografiju

I. Sastav i organizacija

Odbor za folklor i antropogeografiju imao je u 1949. god. 9 članova. Predsjednik Odbora je *akad. D. Boranić*, tajnik dr. I. Rubić. U odboru su još dva člana Akademije i 5 stručnjaka s područja etnografije izvan Akademije, od kojih je Predsjedništvo izabralo trojicu za suradnike.

II. Izdavačka djelatnost

Urednik *akad. Boranić* sa suradnicima odnosnih odjela prof. Gavazijem i prof. Rubićem, priredio je za štampu XXXIII. svezak Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena. Prvi dio sadržava nekoliko radova i opseže 10 araka, a drugi obuhvata rad prof. Jutronića »Naselja i stanovništvo otoka Brača« sa 30 araka. Prvi dio je složen i korigiran te čeka da dođe na red za štampu, a drugi dio je također već dugo u tiskari i čeka na red. Pored toga pregledano je i ocijenjeno nekoliko radova, koji nisu primljeni za štampu.

III. Rad na terenu

Rad na terenu održan je u dva smjera:

a) *Etnografsko-folklorno istraživanje*

Prof. M. Gavazzi s ravnateljem Ivom Jardasom radio je na području Kastavštine, snimao je sve ono, što se je dočuvало s toga područja, a ima etnografskog značaja. Dijelom toga slikovnog materijala ilustrirat će se rukopis I. Jardasa »Kastavski folklor«.

Petero odabranih i u etnografskom radu već vještijih studenata etnologije (Antun Kesejić, Katica Rukavina, Rudolf Polšak, Marija Lanza, Sulejman Smlatić) izvršilo je etnografske radove na terenu, kako im je od strane ovoga Odbora povjereno, uz novčane pomoći. Veći dio tih radova posve je sreden i prepisan predan Akademiji i uvršten u arhiv ovoga Odbora, dok su dva još u prepisivanju. Uz svaki rad dan je zaseban izvještaj.

U suradnji sa Jadranskim institutom dvije etnografkinje Gušić i Ribarić sudjelovale su ljeti 1949. god. u naučnom putu po sjevernoj Dalmaciji, Istri i Kvarneru. Tom prilikom proučen je materijalni inventar naselja Pag te akvirirani predmeti za Etnografski muzej u Zagrebu. Dalje, na otoku Rabu u samostanu sv. Eufemije proučen je profani tekstil ovoga samostana. U selu Orlecu na otoku Cresu proučavana je materijalna kultura i tehnologija tkanja, te narodna nošnja. Na otoku Lošinju u gradu Lošinj Veli proučena su proizvodna sredstva i nastamba, te akvirirano 130 etnografskih predmeta za Etnografski muzej u Zagrebu. Na otoku Susku akvirirana tri kompleta starinskog narodnog ruha različitog tipa. Rezultati ovog naučnog putovanja sastoje jednako tako u bogatom naučnom materijalu kao i u prvorazrednim muzejskim akvizicijama. Iz suradnje Odbora za folklor i antropogeografiju sa Etnografskim muzejom mogla je u toku god. 1949. biti kompletirana narodna nošnja otoka Paga sa materijalnim rekvizitima iz 18. stoljeća i narodna nošnja Istre u takvom obliku, da su ova dva kompleta kao najuspjeliji eksponati bili izlagani na Izložbi narodne umjetnosti Ministarstva za nauku i kulturu Savezne Vlade, u Švicarskoj i Engleskoj.

b) *Terenski rad na melografiranju narodnih popjevaka*

Folklorni odbor u suradnji s Institutom za narodnu umjetnost organizirao je rad na sakupljanju narodnih popjevaka, te su na trošak Akademije izaslati ovi melografi:

Uladimir Stahuljak, profesor u m. sakupljao je narodne popijevke u Štivici (pošta Staro Petrovo Selo) u Slavoniji. Zabilježio je oko 260 narodnih popjevaka. Materijal, koji je sakupio, vrlo je interesantan i među zapisima nalazi se oko 130 kola.

Dr. Josip Andrić zapisivao je narodne popijevke na otoku Hvaru i u Bačkoj među Šokcima. Na Hvaru je sakupio 70 narodnih popjevaka, a u Bačkoj oko 200 pjesama.

Slavko Janković sakupio je 50 narodnih popjevaka u Gundincima u Slavoniji.

Stjepan Stepanov, nastavnik muzike u Osijeku sakupljao je narodne popijevke u Valpovštini i u Baranji, te je sakupio 209 narodnih popjevaka.

Diklić Nikica, direktor Gradske muzičke škole u Karlovcu sakupljao je narodne popijevke u Kordunu među Srbima. On je bio nekoliko puta na terenu, ali je imao manji uspjeh, jer je sakupio samo desetak pjesama. Teren, po kojem se je kretao, opustošen je ratnim operacijama od strane okupatora za vrijeme rata, pa otuda slabiji rezultat njegovog sakupljačkog rada.

Ukupno je dakle u prošloj godini sakupljeno 800 zapisa narodnih popjevaka.

Sakupljeni materijal se sada obrađuje i leksikografira u Institutu za narodnu umjetnost u Zagrebu, te će biti po završetku toga posla uvršten u arhivu Folklornog odbora, a kad se predate zbirke nadopune daljim sakupljačkim radom u godini 1950. pristupit će se uređivanju toga materijala za publiciranje u Zborniku južno-slavenskih narodnih popjevaka Jugoslavenske akademije.

Predsjednik Odbora Izdavačkog zavoda *S. Frank* podnio je ovaj

*Izveštaj o radu Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije
znanosti i umjetnosti za razdoblje od 1. I. 1949–31. XII. 1949.*

Sastav i vodstvo zavoda

Na čelu zavoda u smislu Pravila Izdavačkog zavoda, stoji Odbor s predsjedateljem *S. Frankom* i članovima akad. *K. Hegedušićem* i dop. članom *J. Badalićem*, te zamjenicima akad. *Perovićem* i dop. članom *Karšulinom*. Direktor Zavoda je *Radoslav N. Horvat*.

Zavod je podijeljen na ove odjele:

Znanstvena knjižara

Knjigovežnica

Tiskara.

Rad Odbora

Odbor Izdavačkog zavoda održao je 16 sjednica, na kojima se raspravljalo o svim važnijim pitanjima poslovanja zavoda.

Osim redovitih poslova izrađen je prijedlog Pravilnika o radu Izdavačkog zavoda i prijedlog o osnivanju antikvarijata.

Poslovanje

Ako pogledamo na rad zavoda u prošlim godinama, odmah ćemo opaziti veliki napredak poslovanja u ovoj godini unatoč tome, što je sasvim podbacilo nabavljanje stranih časopisa i knjiga iz inozemstva zbog pomanjkanja deviza.

U početku poslovne godine vodi se knjigovodstvo prema planu, koji je postavio prof. *Kamilo Bošnjak*, pa je princip obrtnog, nakladnog, trgovačkog i industrijskog knjigovodstva usklađen općim odredbama jednoobraznog knjigovodstva prema propisima narodnih vlasti.

Cjelokupni brutto promet iznosio je Din 81,362.567.- (za razliku od 1948. god., u kojoj je promet bio Din 55,302.877.-).

Robe je prodano za Din 9,436.950.70 (u prošloj god. Din 5,901.712.-).

Kupaca je bilo 38.007 ili za 16.997 više nego u godini 1948., dok je računa napisano 4.210 komada, t. j. za 1.356 manje, a to se postiglo boljom organizacijom rada.

Izdavačka djelatnost

Izdavačka djelatnost razvijala se po planu.

Izdavački zavod izdao je 9 knjiga u ukupnoj nakladi od 19.800 kom.

Izašle su ove knjige:

Acta Botanica

Bjelinski: Izabrani članci

Ercegović: Život u moru

Frank: Kazneno pravo

Hammerschmidt: Opekotine

Higijena i tehnika 7-12

Kogoj: Terapija sifilisa

Nazor: U zavičaju

Zbornik II skupa otolaringologa

U izdanjima Jugoslavenske akademije izašlo je 29 knjiga u ukupnoj nakladi od 48.700 komada za razliku od prošle godine, u kojoj je izašlo 15 knjiga:

Arhiv za higijenu rada

Bulletin international br. 1

Bibliografija knjiga 1947

Bibliografija rasprava 1947

Bibliografija rasprava 1948

Bogdanov: Društvene i političke borbe

Botić: Djela

Brezovački: Djela

Grada za povijest književnosti, knjiga 17

Grada za povijest književnosti, knjiga 18

Grubor: Aspekti

Kovačić: Stihovi

Ljetopis I/II

Maštrović: Jadertina

Monumenta spectantia, knjiga 45

Starine, knjiga 42

Prirodoslovna istraživanja, knjiga 24

Rad br. 270

Rad br. 274

Rad br. 275

Rad br. 276

Rad br. 278

Rad br. 279

U štampi nalaze se ovi rukopisi:

A) Izdavački zavod

Barić: Srp.-hrv.-arbanaski rječnik
Breyer: O starim i rijetkim jugoslavenskim knjigama
Domac: Flora
Glasnik za šumske pokuse
Poljoprivredna smotra
Schmalhausen: Darwinizam
Higijena i tehnika

B) Jugoslavenska akademija

Rad br. 277
Građa za život i rad R. Boškovića
Bibliografija knjiga 1948
Rječnik hrvatsko-srpskog jezika
Skok: Slavenstvo i romanstvo
Zbornik za narodni život i običaje, knjiga 34
Monumenta spectantia, knjiga 46 (Barada)
Monumenta spectantia, knjiga 47 (Čremošnik)
Grabovac: Cvit razgovora
Rad br. 280
Bulletin International, knjiga 3

Knjigovežnica

Knjigovežnica radi sa 14 namještenika, a postignut je vrlo dobar uspjeh. Uvezano je 116.687 knjiga, pa je za taj posao primljeno Din 2.049.822.54.

U glavnom su se uvezivale knjige vlastitih izdanja i knjige centralne biblioteke i akademijinih instituta, dok je slobodno vrijeme upotreb-
ljeno za poslove izvan okvira Akademije.

U ljetu smo poslali u Sveučilišnu knjižnicu u Ljubljani jednog knji-
goveškog radnika na dvomjesečnu praksu za restauriranje i uvezivanje
starih knjiga i rukopisa, ali nažalost, nije postignut nikakav znatniji
uspjeh. Taj problem ostao je i nadalje otvoren, pa će ga trebati riješiti.

Tiskara

Radovi oko tiskare prilaze kraju. Potrebni strojevi su nabavljeni, pa
se nadamo, da ćemo potkraj prvog polugodišta započeti rad. Potrebne
dolarske devize za nabavku matrica nismo nažalost dobili, pa ćemo se
tim vrlo važnim pitanjem morati još pozabaviti.

Zaključak

Kako se iz svega vidi, posao u poduzeću veoma je porastao, pa je iz
malog opsega rada nastalo veliko zdravo poduzeće, koje je izvršilo sve
zadatke, koji su mu bili postavljeni.

Izdavački zavod zaposluje 35 službenika, a taj će broj znatno porasti,
kada se započne rad u tiskari.

Direktor Akademijine knjižnice *J. Badalić* podnio je ovaj

Izvještaj Akademijine knjižnice o radu u 1949. godini.

I. Sastav i vodstvo Knjižnice

Direktor Akademijine knjižnice je prof. dr. Josip Badalić, dopisni član Akademije. Pored njega ima u knjižnici 5 stručnih službenika.

II. Organizacioni rad

U prizemlju Akademijine zgrade, u priređenu za to prostoriju (tresor) smještene su 3 željezne blagajne, u koje su složene vrijedne knjige (rara). Iz Akademijine kuće, Šenoina br. 4 prenesena je u spremište Knjižnice Trumbićeva knjižnica, koja je popisana, ostručena i signirana. Također je iz Instituta za jezik i književnost prenesena u spremište Knjižnice i Milčetićeva knjižnica (oko 4.000 knjiga).

Prigodom predavanja akademika Skoka o slavisti Vatroslavu Jagiću priredila je Knjižnica izložbu Jagićevih djela, a kod predavanja akad. Tućana o geologiji u Hrvatskoj, također je Knjižnica priredila izložbu geoloških djela.

III. Stručni rad

Ukupno je popisano u toku prošle godine 43.000 knjiga i s time je cio posao oko popisa bio završen. Uz popisivanje vršilo se stručenje, slaganje, signiranje i ulaganje pretipkanih listića u odgovarajuća 4 kataloga: alfabetski, stručni, mjesni i centralni.

Uz navedeni posao posluženo je 450 čitača i posuđivača, a posuđeno je 805 knjiga.

Pripremljen je za štampu: Popis Akademijinih publikacija od 1867 do 1950.

Dana 15. listopada prošle godine svečano je otvorena Akademijina knjižnica. Ovom prilikom priredila je Knjižnica izložbu znamenitih starih knjiga (rariteta) i izložbu knjiga sa posvetama pisaca i darovatelja.

IV. Zamjena publikacija

U toku prošle godine nastavljena je zamjena publikacija s akademijama i znanstvenim ustanovama u inozemstvu i u tuzemstvu:

SSSR: Akademija u Moskvi i Kijevu
Sveučilišta: u Moskvi, Lenjingradu, Minsku, Har-
kovu, Lavovu, Vilni (Litva), Tartu-u (Estonija) i
Rigi (Letonija).
Biblioteke: Lenjinova biblioteka u Moskvi i biblio-
teka Saltikow-Ščedrina u Lenjingradu

Poljska: Akademija u Krakovu
Sveučilišta: u Krakovu, Varšavi, Poznanju, Lodzu,
Lublinu i Wroclavu

Čehoslovačka:	Akademija u Pragu i Bratislavi Sveučilišta: Prag, Bratislava i Brno i Matica Slo- vačka u Turčianskom sv. Martinu
Bugarska:	Akademija i Sveučilište u Sofiji
Rumunjska:	Akademija u Bukureštu
Madžarska:	Akademija u Budimpešti
Austrija:	Akademija u Beču Sveučilišta: u Beču i Grazu
Njemačka:	Akademija u Berlinu, Münchenu i Leipzigu
Švicarska:	Prirodoslovno društvo u Zürichu
Italija:	Akademija u Bologni i Rimu Znanstveni institut u Veneciji Historijski arhiv u Napulju Vatikanska biblioteka u Rimu
Francuska:	Akademija u Parizu Sveučilišta: u Parizu, Marseille-u i Rennes-u Ministarstvo prosvjete u Parizu
Engleska:	Royal Society, Sveučilište, Astronomsko društvo u Londonu
Sjev.-zap. Evropa:	Akademije u Bruxelles-u, Amsterdamu, Køben- havnu i Stockholmu Sveučilišta u Göteborgu i Lundu Sveučilišna knjižnica u Upsali
Amerika:	Akademija u Washingtonu Sveučilišta: u Berkeley-u (California) i Buenos Airesu Znanstveni instituti u Rio de Janeiro (Brazilija) i Toronto (Canada)
Afrika:	Egipatski institut u Kairu
U tuzemstvu:	sa Akademijama u Beogradu i Ljubljani.

Zamjene su u prošloj godini napredovale u toliko, što su knjige po-
čele dolaziti iz Njemačke, Italije i Kaira.

V. Pokloni

Akademija je na traženje pojedinih ustanova u znanstvene svrhe tim
ustanovama poklonila svoja izdanja:

U inozemstvu:

Sveučilištu u Sidney-u (Australija) . . . 112 knjiga

U tuzemstvu:

Gradskom muzeju u Sl. Brodu	88	„
Gradskom muzeju u Sarajevu	43	„
Etnološkom seminaru u Skoplju	28	„
Mjesnom muzeju u Samoboru	27	„
Oblasnom muzeju u Bjelovaru	377	„
Crkvenom muzeju u Beogradu	15	„
Povjereništvu za prosvjetu u Prištini	28	„
Arheološkom muzeju u Puli	84	„
Staroslavenskoj akademiji u Zagrebu	142	„
Gradskom muzeju u Vukovaru	88	„

Glavni tajnik akad. dr. *Branimir Gušić* podnio je **Izvještaj o radu Predsjedništva i Uprave Akademije.**

SASTAV AKADEMIJE

Na početku 1949. Akademija je imala 4 počasna člana, 31 pravog člana, 16 dopisnih članova u radnom sastavu i 19 dopisnih članova izvan radnog sastava odjela, ukupno 70 članova.

Na skupštini, održanoj dne 4. VI. 1949. izabrana su dva nova dopisna člana u radnom sastavu: dr. Jorjo Tadić i dr. Nikola Majnarić, 5 dopisnih članova izvan radnog sastava: Louis Adamič, Viktor Car Emin, dr. Siniša Stanković, André Vaillant i Emanuel Vidović. Konačno potvrđena su 4 ranija izbora za dopisne članove: Ljube Babića, Stevana Boškovića, dr. Ivana Gjaje i dr. Jovana Radonića.

U toku godine ostavili su naše redove umrli drugovi, koje je predsjednik na početku skupštine spomenuo, tako da je naša Akademija na kraju godine imala:

počasnih članova	4
pravih članova	29
dopisnih članova u radnom sastavu	19
dopisnih članova van radnog sastava	27
svega	79

Postupajući u duhu Zakona i Statuta o Jugoslavenskoj akademiji pristupilo se je krajem prošle godine izboru Akademijinih suradnika, kojih je izabrano 107. Od toga ih je u: I. odjelu 17, u II. odjelu 17, u III. odjelu 56, u IV. odjelu 5, a u V. odjelu 8 i u Odboru za folklor i antropogeografiju 4, ukupno 107.

Skupštine

U smislu propisa Statuta održana su u toku godine tri redovna zasjedanja skupštine, i to prvo dne 26. III. 1949., na kojemu je podnesen izvještaj o radu u 1948. i obračun financijskog poslovanja Akademije

u 1948.: drugo zasjedanje dne 4. VI., koje je izabralo nove članove Akademije, a koje smo upravo spomenuli, i treće zasjedanje dne 30. XII., koje je raspravilo i prihvatilo plan rada Akademije za 1950.

Sjednice

Predsjedništvo je održalo 18 sjednica, na kojima su pretresani svi opći poslovi Akademije, saslušavani izvještaji o radu odjela i instituta, stvarani zaključci o svim pothvatima, koji angažiraju Akademiju, te donošeni pravilnici, poslovnici i propisi o organizacionim formama rada. Tako je Predsjedništvo donijelo Pravilnik o radu Historijskog instituta u Dubrovniku, Pravila Izdavačkog zavoda, Pravila Uredništva Pomorskog leksikona i Pravilnik za izdavanje naučnih pomoći za naučna istraživanja.

Predavanja i sastanci u Akademiji

U toku 1949. održano je u Akademiji 8 predavanja i to ovim redom: Pok. akad. Vladimir Nazor čitao je dne 29. I. 1949. iz svojih novih pripovijesti;

Akad. Petar Skok govorio je 19. II. 1949. o temi: »Jagić u Hrvatskoj«;

Akad. Fran Tućan dne 29. III.: »Razvitak geoloških nauka u Hrvatskoj«;

Prof. dr. ing. Mirko Roš iz Züricha dne 7. VII.: »O stabilnosti kod izvijanja materijala, napose metala«;

Dr. I. H. Kolthoff, profesor u Mineapolisu, dne 24. VIII.: »O fizičko-kemijskim principima analitičke kemije«;

Dop. član dr. Josip Badalić, prigodom otvorenja preuređene Knjižnice dne 15. X. govorio je o historijatu Knjižnice;

Dr. Anton Peterlin, član Slovenske akademije dne 23. XII.: »O strukturi velikih molekula« i

Akad. Fran Kogoj, dne 17. XII.: »O alergiji«.

Prigodom ovih predavanja održani su društveni sastanci za članove Akademije i goste. Osim toga održan je sastanak u počast II. kongresa Saveza književnika Jugoslavije dne 27. XII. 1949, zatim su održani sastanci povodom boravka stranih gostiju: Andre Cholleya, dekana Filozofskog fakulteta na Sorbonni, zatim Jeffrey Edwardsa, sekretara Britanskog medicinskog društva, književnika Louisa Adamića te Agnes Humbert od Muzeja moderne umjetnosti iz Pariza. Napose treba istaknuti, da su na otvorenju Akademijine knjižnice uzeli učešća članovi Vlade, Politbiroa i Sabora na čelu s predsjednikom Prezidijuma Sabora K. Mrazovićem, predsjednikom Sabora Z. Sremcem i potpredsjednikom Vlade Gažijem.

U toku protekle godine Akademiju su posjetili brojni odlični gosti iz zemlje i inozemstva, koje su članovi Uprave primali, davali im potrebne obavijesti i provodili ih kroz Galerije i institute.

Zastupanja akademije

Akademija se je odazvala svim pozivima oko učestvovanja u nacionalnim, državnim, političkim i kulturnim manifestacijama. Posebno moramo istaknuti ova zastupanja:

Na proslavi 100-godišnjice smrti Prešerna u Ljubljani Akademiju je zastupao dopisni član dr. J. Badalić;

Na zasjedanju Unije akademija u Bruxellesu učestvovao je akad. M. Kostrenčić;

Na kongresu za zaštitu plodina u Londonu učestvovao je akad. Tavčar;

Na svečanosti prigodom izbora prvog rektora Univerziteta u Skoplju zastupao je Akademiju dr. Badalić;

Na sastanku Međunarodne bibliotekarske asocijacije u Baselu također je učestvovao dr. Badalić;

Na proslavi 30-godišnjice Ljubljanskog univerziteta zastupao je Akademiju glavni tajnik dr. Gušić;

Na I. Kongresu matematičara Jugoslavije, održanom na Bledu – akad. F. Tućan;

Na proslavi osnivanja Univerziteta u Sarajevu zastupao je Akademiju akad. M. Kostrenčić i

Na proslavi 600-godišnjice Dušanova zakonika, koju je organizirala Srpska Akademija, učestvovali su akademici Kostrenčić i Barac.

Unutrašnji rad

Sav organizacioni rad i sve predradnje vršili su članovi Uprave, koji rukovode administracijom.

Iz navedenih podataka, uporedivši ih sa prošlogodišnjim izvještajem, razabira se razvoj, aktivnost i stalni porast rada, koliko u dubinu, toliko i u širinu. Razvoj rada instituta i sve šire zahvatanje u naučne organizacijske probleme karakteristika je ove bilanse.

Kroz nekoliko tehničkih podataka to ćemo podvući. Dok je u 1946. bilo svega 324 spisa u urudžbenom zapisniku, u 1947. bilo ih je 1462, u 1948. 3097, u 1949. 5150. Uzmemo li bazu 1947, i to sa stoposto, izlazi da je u 1948. bilo 212%, a u 1949. 352%. Tu nisu uzete u obzir okružnice i spisi koji se pod istim brojem zavode, a niti spisi Jadranskog instituta, Instituta za medicinu rada i Historijskog instituta u Dubrovniku, koji svi instituti vode posebne protokole.

Broj osoblja u Akademiji iznosio je krajem 1946. 6 službenika, 1947. 24 službenika, 1948. 58 službenika, a na kraju 1949. 139 službenika, naučnih, stručnih, tehničkih i pomoćnih. Od toga je bilo 106 razvrstanih službenika, 15 tehničkih i 18 honorarnih.

U samoj kancelariji Uprave Akademije osoblje se je u toku 1949. povećalo za dva službenika, tako da ih je danas 10, koji obavljaju sve poslove upravne, financijske, planerske, ekonomske i administrativne službe.

Posebnu aktivnost pokazala je Akademija u pitanju građevne djelatnosti, i to u samom Zagrebu i u Dalmaciji, u onim mjestima i na onim objektima, koji imaju da pruže tehničke uvjete za dalji razvoj Akademijine naučne aktivnosti.

Građevinski radovi u Zagrebu

U toku 1949. g. vršeni su ovi građevinski radovi u Zagrebu:

1. Obnova zgrade Akademije
2. Obnova Moderne galerije
3. Dogradnja Instituta za medicinu rada
4. Izgradnja štamparije.

1. Obnova zgrade Akademije

Prvi zaključci o popravcima i adaptacijama na zgradi Akademije doneseni su na prvoj sjednici Predsjedništva obnovljene Akademije od 8. III. 1947.

Za poslove oko građevinskih radova formiran je građevni odbor, u koji su ušli, pored članova Uprave i članova V. odjela, pojedini stručnjaci izvan Akademije. Prvi nacrt rekonstrukcije izradio je pok. arh. Šen, koji je kasnije dopunjan i mijenjan na sjednicama Građevnog odbora. Građevni odbor održao je ukupno 30 sjednica.

Do kraja 1949. završeni su svi radovi na ovoj reprezentativnoj zgradi, osim poslova oko izolacije dviju podrumskih prostorija, uređenja protivpožarne službe, južnih vrata zgrade (iza Strossmayerovog spomenika) i novih hrastovih vrata na vanjskim sobnim ulazima. Ti manji radovi bit će završeni u prvoj polovini ove godine.

Cjelokupni trošak na obnovi zgrade iznosio je Dinara 11.021.000.— Najvažnije stavke ovih troškova jesu:

Kamenarski radovi	Din 4,627.000.—
Zidarski radovi	„ 1,645.000.—
Soboslikarski radovi	„ 882.000.—
Stolarski radovi (zgrada i pokućstvo)	„ 662.000.—
Bravarski radovi	„ 355.000.—
Pećarski radovi	„ 290.000.—
Električarski radovi	„ 225.000.—
Nadzor nad radovima	„ 750.000.—
Ostali radovi i materijal	„ 1,585.000.—

Obnova same Galerije završena je u 1948. Troškovi za Galeriju uključeni su u gornje cifre. Cjelokupna obnova Galerije stajala je Din 1,031.027.—

2. Moderna galerija

Zgrada Moderne galerije preuzeta je od Ministarstva prosvjete u 1947. u stanju, koje nije odgovaralo suvremenim galerijskim principima a i inače zatečena je u derutnom stanju.

Do kraja 1949. uređene su sve prostorije za institute i prvi kat Galerije: Umjetnost XIX. stoljeća. Rad u II. katu morao je biti privremeno obustavljen, budući je cjelokupna radna snaga bila prebačena na rad u štampariju.

Dosadašnji troškovi za zgradu Moderne galerije iznose D 8. 961.000.—

Najvažnije stavke ovih troškova jesu:

Kamenarski radovi	Din	470.000.—
Zidarski radovi	„	3,135.000.—
Soboslikarski radovi	„	444.000.—
Stolarski radovi	„	534.000.—
Bravarski radovi	„	78.000.—
Pećarski radovi	„	488.000.—
Električarski radovi	„	158.000.—
Nadzor nad radovima	„	454.000.—
Ostali radovi i materijal	„	2,989.000.—

3. *Gradnja Instituta za higijenu rada*

Zbog sadašnjeg nepovoljnog smještaja Instituta za higijenu rada odlučilo je Predsjedništvo Akademije, da se odmah, i pored nekih građevnih poteškoća, pristupi izgradnji odgovarajućeg objekta za taj Institut. Taj se je problem mogao najpovoljnije riješiti na taj način, da se izgradi jedan novi objekat u sklopu zgrada Zagreb, Medveščak 110. Pošto su razmotrene mogućnosti izgradnje, zaključeno je, da se iskoristi slobodni prostor između postojećih objekata na tom zemljištu, t. j. između velike predavaonice biv. Zavoda za zaštitnu tehniku i Vatrogasnog doma. Zgrada je zamišljena na jedan sprat sa suterenom, tako da je suteran i prizemlje zgrade između spomenutih objekata, a prvi sprat i nad ovim dijelom kao i nad postojećim Vatrogasnim domom. Za izradu projekta na temelju kojeg bi se izgradio taj objekat zamolila je Akademija Ministarstvo građevina NR Hrvatske da odredi jedan projektni zavod. Tome je to Ministarstvo i udovoljilo svojim rješenjem broj 134 od 12. I. 1949. izdajući projektni zadatak Gradskom projektnom i geodetskom zavodu »Osnova«.

Idejni projekat za tu gradnju izrađen je do 24. I. 1949. te je predložen Ministarstvu građevina na reviziju.

Nakon nekih napomena, po kojima je postupljeno, zatim određivanja lokacije, izrade glavnog projekta, pa izrade novog projekta s obzirom na napomene Komisije za reviziju projekata povjerilo je Ministarstvo građevina Kotarskom građevnom poduzeću proizvodni zadatak. S ovim je 10. V. 1949. sklopljen ugovor o gradnji i isplaćen avans od Din 680.000.—

Radi novih poteškoća na terenu i izrade novog projekta, koji je od strane Komisije za reviziju projekata Ministarstva građevina usvojen, zatražena je građevna dozvola, i ta je odobrena dne 3. marta o. g.

U 1949. god. vršeni su radovi s vrlo ograničenom radnom snagom do kraja rujna. Tek od tog vremena dalje može se govoriti o boljem tempu rada. Do danas izvršeni su betonski temelji glavnih zidova i srednjeg glavnog i dvorišnog zida do visine stropa, a ulični glavni zid do visine parapeta prozora. Za armirano betonsku ploču stropa hodnika u suterenu postavljena je oplata kao i potrebna armatura. Prema tomu izvršeno je do sada oko 25% radova gradnje.

Građevno poduzeće predložilo je dosada 5 situacija, a posljednju 9. I. o. g. na ukupni iznos od Din 1,345.000.—

Prema projektu, po kojemu se objekt sada gradi, ima izgrađena njegova površina u suterenu i prizemlju po 287,5 m², a u I. katu 521,75 m², tako da cijela izgrađena površina zaprema ukupno 1.096,75 m².

Za troškove izgradnje tog objekta, bez njegove opreme, predviđen je iznos od Din 4,400.000.—

4. *Gradnja štamparije*

Za smještaj svoje novoosnovane štamparije Akademija je od narodne vlasti dobila dvorišnu zgradu u Gundulićevoj ul. 24., gdje je ranije bila tiskara, a u novije doba pet državnih i privatnih poduzeća. Predsjedništvo Vlade povelu je postupak oko eksproprijacije zgrade i Akademiji povjerilo njeno korištenje.

Dok se je u početku mislilo, da će se zgrada s malim popravcima i adaptacijama moći privesti svrsi, ustanovilo se u toku rada, da je ta zgrada bila vrlo nesolidno građena da, takorekući osim zidova i dobre pozicije, drugo sve ne vrijedi.

Iseljavanje stanara započelo je 1. travnja 1949. i trajalo je do 10. srpnja, kad se je iselio posljednji stanar.

Radnjama oko adaptacije započelo se je odmah po iseljenju prvih stanara, ali se pravi rad nije mogao razviti, dok svi stanari nisu iselili.

Zgrada je podignuta nakon prvog svjetskog rata vrlo nesolidno. Radi relativno velikih opterećenja, koja iziskuje Tiskara, morali se se izvršiti novi masivni željezo-betonski nosači kroz sve spratove uz pojačanje temelja, a stropne drvene konstrukcije izmijenjene su željezo-betonskim.

Za stolarske potrebe u velikom dijelu upotrebljen je stari materijal kao i onaj dobiven prigodom adaptacije Moderne galerije.

Mjesto slijepog poda načinjena je podloga od piljevine i cementa: time se je uvelike prištedilo na drvenom građevnom materijalu.

Prema planu radne snage imali smo za ovu zgradu planiranih 18 građevnih radnika, međutim se je uspijevalo uposliti prosječno 40–50 radnika, što je pridonijelo velikom pospješanju radova, tako da su već krajem 1949. bili završavani svi krupni građevinski radovi. To je, s obzirom na brzinu, a i solidnost rada, svakako naš najveći građevni uspjeh u 1949.

Adaptacije se nalaze u završnoj fazi, te da nije bilo oskudice u ogrevnom materijalu, bez kojega se prostorije nisu mogle sušiti, bilo bi se već pristupilo vršenju unutarnjih radova oko uređenja prostorija, kao ličenju, soboslikarskim radovima i t. d.

Prema sadašnjem stanju zgrada tiskare će biti po svoj prilici dogotovljena i predana na upotrebu do mjeseca maja.

Tu će se useliti: tiskara, knjižovežnica i kancelarije Izdavačkog zavoda.

Cjelokupni troškovi oko ove zgrade iznosili su dosada Din 4,929.000.—

Za akciju Jugoslavenske akademije u Dalmaciji dale su prvi podsticaj pripreme, koje su vršene za projektiranu Izložbu XII vijekova južnoslovenske civilizacije, a u vezi s proslavom 80-godišnjice Akademije. Iako, iz razloga van domašaja ove Akademije, nije došlo do izložbe, živi dodir i uvid u današnje stanje naše srednjovjekovne umjetnosti na Primorju, dali su poticaj za sistematski rad oko obnove i spašavanja naših najizrazitijih kulturnih spomenika. Pored toga pojavila se je misao oko regeneracije kulturnog i naučnog djelovanja u primorskim centrima. Ta je misao sazrijevala. I tako Akademija, prvi put u nas, zahvata u vankabinetsko naučno područje, zalazi na teren, u kolijevku kulture ove zemlje, s namjerom osnivanja naučnih instituta i muzeja, koji, kao specifični, jedino u onoj sredini imaju mjesta. Tako: Historijski institut u Dubrovniku, Muzej hrvatskih starina u Splitu, Muzej stare crkvene umjetnosti u Zadru, pomorski muzeji na istaknutim točkama u Splitu i Dubrovniku, a s vremenom i u Rijeci, Mediteranske prirodoslovne ustanove u Dubrovniku i Mljetu i dr.

To su naučne i kulturne akcije, o kojima je riječ na drugom mjestu, odnosno o njima će biti govora, kad budu provedene u djelo. U ovom poglavlju imamo da izvijestimo o samim građevinskim objektima, u kojima će ove ustanove naći svoje sjedište, a to su mahom istaknuta djela naše arhitektonske umjetnosti od XII. do XVI. vijeka, a koje je sve Akademija zatekla u zapuštenom, ruševnom ili iskvaenom stanju.

Držimo da ne pretjeravamo, ako izrazimo nadu, da će ovaj pothvat obnovljene Akademije biti onako primljen i ocijenjen u budućnosti kao što su i ranija, nesebična, općekorisna, narodna i naučna djela Akademije bila primljena i priznata.

Za taj rad, za izvršenje ovog zamašnog pothvata, na nekoliko objekata na raznim točkama, imamo u prvom redu zahvaliti nosiocima narodne vlasti u našoj Republici, koji su od prvoga dana imali najveće shvaćanje i pružili najširu podršku. Uporedo s naporima oko ostvarivanja planova industrijalizacije i elektrifikacije, koji traže velike napore cijele zemlje, našlo se je i razumijevanja i sredstava za ovaj rad na obnovi i očuvanju ovih značajnih tekovina naše historije.

U 1949. god. vršeni su radovi na ovim objektima u Dalmaciji:

1. *Ljetnikovac Sorgo-Sorkočević na Lapadu*, renesansnoj palači iz XVI. vijeka za Historijski institut Jugoslavenske akademije u Dubrovniku. U god. 1949. radovi su uglavnom bili usmjereni na ponovno uspostavljanje prvašnjeg izgleda ove građevine, uz neke manje izmjene, koje su se morale učiniti radi prilagođivanja prostoriya potrebama instituta. To su bili prvenstveno zidarski radovi – rušenje starih i izgradnja novih pregradnih stijena, vraćanje prvašnjeg izgleda gotskim prozorima na cijeloj zgradi (gornji dio prozora bio je zazidan), premještanje vratnih otvora prema potrebama novog rasporeda prostoriya. Osim na glavnoj zgradi učinjena su znatna preuređenja u maloj kući iza glavne zgrade. Tu je već potpuno osposobljeno nekoliko prostoriya, sprovedena je električna instalacija i centralno grijanje, koje

Akademijine prostorije za primanje

već radi. U god. 1950. će se uz konačno dovršenje adaptacije glavne zgrade i nadogradnje male kuće posvetiti pažnja i uređivanju vrta i parka i očistiti će se, a eventualno i ponovo osposobiti ribnjak.

2. *Palaca Milesi u Splitu*, renesansna građevina iz XVI. vijeka na trgu Preporoda. Nacrte su izradili arh. Prvan i arh. Družević. Ovdje će biti smješten Pomorski muzej. Radovi su započeli istom u VI. mjesecu 1949. a i tada se nisu mogli razviti odmah u punoj mjeri jer je kuća bila nastanjena i stanari su tek vrlo polagano izlazili, tako da je posljednji tek u ovoj godini iselio. Zbog toga su se radovi morali ograničiti na vrlo oprezno rušenje samo pregradnih zidova. U dvorištu je porušena mala prizemnica. U god. 1950. zahvatit će se u konstruktivne zidove, izgraditi novi pregradni zidovi, popraviti krov, izgraditi trijem u dvorištu, sve prema projektu izrađenom od Oblasnog projektnog ureda, a prema usvojenom programu.

3. *Kompleks samostana Benediktinki i crkve sv. Marije u Zadru*, znamenite zadužbine kralja Krešimira, koja je za vrijeme rata teško stradala, no dragocjene umjetnine su velikim dijelom ostale sačuvane. Cijeli kompleks kuća između triju ulica, uz samostan i crkvu bio je teško bombardiran, tako da je sloj ruševina bio visok i do tri metra. Glavni posao u 1949. bio je čišćenje toga terena i odvoz ruševina. Započeta je restauracija zvonika, da bi se nadomjestili uništeni i oštećeni dijelovi. Dovođeno je otkrivanje fresaka u Vekeneginoj čeliji i restauracija čitave prostorije.

Nakon izrađenih idejnih skica za čitavi taj porušeni kompleks, održano je savjetovanje komisije na terenu, u kojoj su pored projektanata i članova Akademije sudjelovali i zastupnici Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju i Projektnog ureda Oblasnog no-a za Dalmaciju. Komisija se u načelu složila s predloženim idejnim nacrtom, koji na vrlo skladan i diskretan način obnavlja stari samostan i usklađuje ga s okolnim kućama, te pruža dovoljno mogućnosti da se u projektirane zgrade smjesti i Muzej crkvenih srednjovjekovnih umjetnina Zadra, institut Akademije i biskupski te Državni arhiv. Predsjedništvo Akademije također je pregledalo izrađene nacрте i odobrilo ih u principu. Ali s obzirom na činjenicu, da se obnovom toga kompleksa u centru staroga Zadra, pojavljuje još čitav niz drugih urbanističkih problema, kao pitanje rimskoga foruma, okoline stolne crkve, i t. d. Predsjedništvo je zaključilo da se uputi još jedna komisija stručnjaka u Zadar, u kojoj bi pored dosadašnjih sudjelovali i delegati Ministarstva građevina NRH, koja bi onda podnijela Akademiji definitivni prijedlog za izradu konačnih nacрта obnove čitavoga kompleksa.

4. *Samostan sv. Marije na jezeru na Mljetu*, objekt iz XII. stoljeća. U god. 1949. radovi su se ograničili na restauriranje i uređenje crkve, tj. odstranjivali su se barokni umeci, koji su kvarili čisto romanički stil ovoga istaknutoga spomenika romanične epohe u dubrovačkom kraju. Na najvećem dijelu samostanske zgrade obnovljeno je krovište, koje je na više mjesta prijetilo, da će se srušiti. Unutarnji radovi nisu mogli biti izvršeni, jer je sve do pred jesen u zgradi stanovala vojska.

5. *Izgradnja objekata za Muzej hrvatskih starina u Splitu* u okviru Dioklecijanove palače, u jugoistočnom ruševnom dijelu palače. U stvari adaptira se kompleks zgrada Vestibul 5. za potrebe ovog muzeja. U god. 1949. zahvatio se samo jedan dio ovog kompleksa zbog stanara, koji još ni do kraja godine nisu svi izašli iz ovog najnehigijenskijeg i najzapuštenijeg dijela splitskog starog grada. Rekonstruiran je južni dio zgrade uz zid Tablinuma Dioklecijanove palače. Kod rušenja pregradnih zidova u ovom dijelu zgrade konstatiralo se, da je zid Vestibula potkopan do opasne granice, pa su se ovi radovi morali vršiti izvanredno oprezno. Osim toga započelo je čišćenje podrumskih prostorijskih, koje bi se imale upotrebiti za depo fragmenata.

Pored ovih objekata Akademiji je predata i

6. *Palača Pucić u Dubrovniku*, isto tako istaknuta renesansna građevina iz XVI. stoljeća. Na ovoj su zgradi vršeni samo neznatni popravci i u njoj će biti smješten tamošnji Pomorski muzej. Akademiji je ustupljen u Dubrovniku i kompleks

7. *Imanje Jordan Paule na Lašadu*, za osnivanje Mediteransko-biološkog instituta u Dubrovniku. Ovaj objekt je upravo preuzet, te će i tu trebati provesti neke adaptacije i popravke.

8. *Na Rijeci, u Preluci*, osposobljene su za rad dvije nedovršene zgrade, koje su kao takve bile predane Akademiji od strane GNO-a Rijeka. U većoj je smješten Ured Jadranskog instituta u Rijeci, a manja zgrada, do mora, udešena je za odmaranje članova Akademije. Ova dva objekta potpuno su završena osim nekih manjih detalja.

ZAKLJUČAK

1949. god., za koju podnosimo ovaj izvještaj, u razvoju rada obnovljene Akademije, predstavlja novi uspon. I ova je godina, kao i prethodna, praćena znatnim teškoćama, koliko opće prirode, toliko i naše posebne; bilo je svakako i propusta i nedostataka, često i nedovoljne aktivnosti, no nema nikakve sumnje, da je ukupan rezultat rada u 1949. povoljan. Istina, u prošloj je godini započeo radom samo jedan novi institut, Historijski institut u Dubrovniku, dok su nakon opreznih ispitivanja i mnogih predradnja – kako smo vidjeli iz izvještaja pojedinih odjela – konačno donesene odluke o osnivanju 6 novih instituta, odnosno naučno-eksperimentalnih ustanova. U ovom se pitanju Akademija rukovodi načelom, da ne treba osnivati institute s jednim ili dva naučna radnika i bez sigurne perspektive u pravilan razvoj.

U prošloj je godini Akademija pristupila novoj, širokoj organizaciji naučnoga rada, u duhu statuta, osnivanjem stručnih odjelnih sekcija. Pravi razvoj ovih sekcija i njihovi rezultati pokazat će se u ovoj 1950. godini, kada sekcije započnu stvarnim radom.

U 1949. izašlo je iz štampe 38 knjiga, a u tiskari se nalazi rukopisa za ukupno 22 knjige, što u poredbi sa 1948. također predstavlja veliki

uspon. U prošloj je bilo 29. Koliko odjeli toliko i Predsjedništvo kritički su razmatrali pojedina izdanja, te su doneseni zaključci o primjeni još strožih kriterija pri izboru radova.

Prošla godina znači i napredak u opsegu naučno-istraživačkoga rada na terenu. Potporom Akademije izvršena su 34 naučna putovanja. Predsjedništvo je donijelo zaključak, da se izvještaji o izvršenom radu na terenu imaju kritički ispitati i o njima na sjednicama referirati. Ovaj postupak će pridonijeti solidnijem spremanju elaborata i pružit će više podataka stručnim odjelima, po kojima će moći donositi odluke o daljim pomoćima za naučni rad.

Da zaključimo. Upoređujući cjelokupni izvještaj o radu Akademije za 1949. g. s onim prošlogodišnjim, razabire se nesumnjiv uspon cjelokupne njene djelatnosti. Taj rad je išao u širinu i u dubinu, stalno ali oprezno. Razvijao se je, vodeći računa o općim potrebama naučne djelatnosti i posebno o tome, da Akademija u izgradnji naše zemlje pruži što veću naučnu podršku.

Pošto su pretreseni i primljeni na znanje izvještaji o radu Akademije u 1949. godini, prešlo se na 5. točku dnevnog reda:

Odobrenje godišnjeg obračuna Akademije za 1949. godinu

IZVJEŠTAJ O FINACIJSKOM POSLOVANJU

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za 1949. god.

Završni račun Jugoslavenske akademije za 1949., koji je sastavni dio ovog izvještaja, pokazuje način poslovanja Jugoslavenske akademije u 1949., a to je 1. financiranje iz budžeta i 2. financiranje iz sredstava za samostalno raspolaganje Akademije.

Uključivši svoju naučnu djelatnost u opći sistem državnoga programa rada na privrednoj, kulturnoj i socijalnoj obnovi i razvoju, Jugoslavenska je Akademija ukopčala i svoj finacijski plan, u duhu novog Zakona i Statuta Akademije, u opći državni budžet. Otale proističe, da se je njena finacijska aktivnost uglavnom, da ne kažemo skoro i jedino, odvijala u okviru državnog budžeta. Skoro svi, dakle, rashodi išli su na teret budžeta, a svi prihodi ulazili su isto tako u budžet. Posebno poglavlje predstavlja naš Izdavački zavod, koji je sada formiran u obliku državnog privrednog poduzeća republičkog značaja, te posluje potpuno po sistemu državnih privrednih poduzeća, pa je, van budžeta Akademije, uključen u opći finacijski privredni plan NR Hrvatske.

U poslovanju same Akademije tek je manji, neznatan dio, išao na teret, odnosno u korist Akademijinog fonda za samostalno raspolaganje, toga ostatka ranijeg skromnog autonomnog financijskog režima stare Akademije.

Opseg rada i perspektivni razvoj današnje Akademije moguć je jedino uz osiguranje adekvatnih financijskih sredstava, koje narodna vlast stavlja Akademiji na raspolaganje putem budžetskih kredita. Ovi krediti, kako će se iz slijedeće analize vidjeti, bili su u 1949. god. dovoljni da pokrenu sve kotače Akademijine naučne i umjetničke aktivnosti.

Ispitat ćemo najprije budžetsko poslovanje Akademije.

I. FINANCIRANJE IZ BUDŽETA

Financiranje iz budžeta strukturno je podijeljeno na lične, operativne i funkcionalne rashode. Posebno dolaze rashodi na investicijama.

Akademiji je bilo odobreno:

na partiji 3016 za lične rashode	Din. 12,200.000.—
na partiji 3017 za operativne rashode	„ 2,250.000.—
na partiji 3018 za funkcionalne rashode	„ 20,000.000.—

ukupno dakle na admin. budžetu Din. 34,450.000.—

Osim toga na partiji 105 za investicije Din. 23,520.000.—

Akademija je, dakle, u 1949. imala ukupan budžet od Din. 57,970.000.—

Iz ovih kredita utrošeno je:

za lične rashode	Din. 8,267.442.—	ili 67.8%
za operativne rashode	„ 1,854.521.—	„ 82.4%
za funkcionalne rashode	„ 12,251.550.—	„ 61.3%

ukupno Din. 22,373.513.— „ 64.9%

za investicije „ 23,304.348.— „ 99.1%

sveukupno Din. 45,677.861.— ili 78.8%

Lični rashodi

Iz partije ličnih rashoda utrošeno je:

na osnovne plaće službenika	Din. 4,799.962.—
na porodične dodatke službenika	„ 114.562.—
na posebne lične dodatke članova Akademije	„ 2,486.600.—
na posebne povremene dodatke službenika	„ 6.500.—
na funkcionalne dodatke	„ 406.200.—
na honorare	„ 95.200.—
na plaće tehničkog osoblja	„ 358.418.—

ukupno Din. 8,267.442.—

Ako se iz Pregleda izvršenih rashoda uporedi utrošak ličnih kredita s odobrenim budžetom razabrat će se, da je najveća ušteda nastala kod osnovnih plaća službenika, gdje je ostalo neutrošeno Din. 2,856.038.—. To je nastalo na taj način, što sva mjesta, koja su bila predviđena financijskim planom, nisu tokom godine bila popunjena. U početku godine bilo je kod Akademije 82 službenika, a financijskim planom je bilo predviđeno još 105 novih mjesta. Od tih 105 popunjeno je u svemu 42, a 83 su ostala nepopunjena. Ova su mjesta ostala nepopunjena zbog toga, jer se iz raznih objektivnih poteškoća neki instituti nisu mogli osnovati, odnosno u punom opsegu razviti.

Na posebnim ličnim dodacima članova Akademije ostalo je neutrošeno Din. 699.400.— s razloga što su neka mjesta u članstvu Akademije u toku godine ostala upražnjena, odnosno nova mjesta nisu u punom broju popunjena.

Kod povremenih posebnih dodataka službenika ostalo je neutrošeno Din. 77.500.—, jer su nagrade za naročito zalaganje i prekovremeni rad isplaćene iz tehničkih razloga na teret budžeta za 1950. g.

I na funkcionalnim dodacima ostalo je neutrošeno Din. 121.800.—, isto tako u vezi s pitanjem tempa osnivanja novih instituta.

Na plaćama tehničkog osoblja uštedeno je Din. 232.582.—, jer sva mjesta nisu popunjena i nisu uzimani povremeni radnici tokom godine.

Tako je kod ličnih rashoda ostalo neutrošeno ukupno Din. 3,932.558.— što predstavlja uštedu od 32.2% od budžetom predviđenog iznosa.

Operativni rashodi

Operativni krediti u budžetu predstavljaju rashode opće prirode: kancelarijske, putne i druge troškove, premije osiguranja i t. d. Svi krediti, budžetom predviđeni, trošeni su prema stvarnim potrebama i prema mogućnostima dobave materijala. Uglavnom su se potrebe, vodeći strogo računa o štednji, podmirivale. Na taj su način nastale izvjesne uštede.

Nešto veće uštede nastale su kod pozicije 01 »kancelarijski materijal«, gdje je ostalo neutrošeno Din. 114.737.—.

Kod poštanskih troškova za inozemstvo ostalo je neutrošeno dinara 134.701.—, jer u inozemstvo nisu knjige otpremane u onom broju kako je to bilo predviđeno.

Kod osiguranja zgrada i inventara ostalo je Din. 121.757.—, budući da do kraja godine nije završena procjena umjetnina u Galerijama slika, bez čega nije moglo biti provedeno njihovo osiguranje.

Kod sveukupnih operativnih rashoda uštedeno je Din. 395.479.— ili 17.6% od iznosa budžetom odobrenog.

Funkcionalni rashodi

Funkcionalni rashodi predstavljaju najvažnije troškove Akademije, pa ćemo se ovdje podrobnije osvrnuti na te troškove.

Ad poz. 01

Za izdanja Akademije utrošeno je u 1949. g. ukupno Din. 4.110.258.—

Od toga otpada na:

autorske honorare	Din. 1,381.900.—
na honorare za ocjene radnja	„ 31.500.—
na honorare za korekture	„ 67.160.—
na honorare za uredništvo	„ 97.590.—
plaćeni troškovi štamparije	„ 154.660.—
troškovi uveza	„ 522.840.—
prijevi, prepisivanje nota i drugo	„ 152.581.—
porez na promet proizvoda	„ 173.292.—
troškovi oko izrade Akademijinog Rječnika	„ 419.670.—
troškovi oko izrade Pomorskog leksikona	„ 135.350.—
troškovi oko izrade Hrvatske bibliografije	„ 217.670.—
troškovi oko izrade Bibliografije umjetnina	„ 29.960.—
Nakladnom zavodu Hrvatske za otkup materijala	
Hrv. bibliografije	„ 726.085.—

Osim toga primljeni su od Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« računi za štampanje knjiga u ukupnom iznosu od Din. 989.648.—, koji su bili plaćeni unaprijed koncem 1948. g. po predračunu sa iznosom od Din. 1.339.635.—, tako da koncem 1949. g. ostaje još naše potraživanje kod toga zavoda u iznosu od Din. 349.987.—.

Prema tome ukupni troškovi oko štampanja knjiga u 1949. godini iznose (154.660.— + 989.648.—) dinara 1.144.308.—

Ad poz. 02

Na poziciji, koja predviđa troškove oko osnivanja novih instituta, ostao je cjelokupni kredit od Din. 500.000.— neutrošen, budući da u 1949. godini, s obzirom na izložene razloge, nije došlo do osnivanja novih instituta.

Ad poz. 03

Za unapređenje tehničkih, medicinskih i prirodnih nauka utrošeno je u svemu Din. 249.185.— u Institutu za higijenu rada. Zbog nemogućnosti dobave izvjesnih materijala veći utrošak na ovim kreditima nije bio moguć. Tako je na ovoj poziciji ostalo neutrošeno Din. 1.650.815.—.

Ad. poz. 04

I na uređenju instituta, s razloga, koji su istaknuti u prethodnoj točki nije došlo do novih većih zahvata, pa je i na ovoj poziciji utrošeno malo, t. j. u svemu Din. 37.345.—, a ostalo neutrošeno ukupno Din. 422.655.—.

Za naučna istraživanja utrošeno je Din. 1,237.712.— ili za Din. 478.712.— više nego što je budžetom bilo predviđeno. Ovo povećanje izvršeno je na teret ušteda kod drugih pozicija.

Utrošeni iznosi odnose se na:

1. Magnetska mjerenja Jadrana pod rukovodstvom dop. člana dra. Goldberga	Din.	160.226.—
2. Arheološka iskapanja u Solinu pod rukovodstvom danskog arheologa, dop. člana dra Dyggve	„	117.779.—
3. Arheološka iskapanja na Visu akad. Abramića	„	15.974.—
4. Za rad na ispitivanju ekonomskih problema prof. Bićaniću	„	16.000.—
5. Za rad na ispitivanju ekonomskih problema doc. dru Langu	„	9.000.—
6. Za rad na ispitivanju ekonomskih problema u Dubrovačkom arhivu B. Krizmanu	„	19.800.—
7. Za rad na ekonomskom proučavanju na otocima dru Flöglu	„	9.109.—
8. Za rad u Dubrovačkom arhivu D. Rolleru	„	15.000.—
9. Za rad na pravnim proučav. prof. J. Andrassy	„	8.000.—
10. Za proučavanje tehničkih svojstva drveta pod vodstvom akad. A. Ugrenovića	„	144.428.—
11. Za geološka proučav. u Istri akad. M. Salopeku	„	53.400.—
12. Za proučavanje mineralnih sumpornih vrela od Dubrovnika do Ulcinja akad. Vouku, dru Miho- liću i dr. Z. Klas	„	20.648.—
13. Za istraživanje vegetacije u Istri prof. S. Hor- vatiću	„	12.240.—
14. Za izučavanje gubara Zavodu za entomologiju, odnosno prof. Z. Kovačeviću	„	40.116.—
15. Za komparativni anatomske studij riba u Oceano- grafskom institutu u Splitu prof. T. Varićaku	„	18.731.—
16. Za istraživanje faune na Cresu i Dubrovačkoj Rijeci prof. S. i Z. Karamanu	„	17.490.—
17. Za istraživanje radne sposobnosti brdskog konja i križanja karakul ovaca doc. Raki	„	10.036.—
18. Za istraživanje sljepoće konja u raznim ergela- ma dr. E. Walteru	„	5.960.—
19. Za proučavanje rasprostranjenosti žutog kopri- vića u Velebitu prof. Aniću	„	7.152.—
20. Za proučavanje pašnjaka u Istri dr. Šoštarčić- Pisačiću	„	7.797.—
21. Za proučavanje planktonske literature dru T. Gamulinu	„	12.000.—
22. Za antropogeografska istraživanja u Baniji i Kordunu dru R. Bošnjaku	„	5.700.—

23. Za sabiranje narodne nomenklature bilja u Lici dru R. Domcu	Din	12.000.—
24. Za proučavanje na dijalektologiji i toponomastici u Istri, Sjev. Dalmaciji i otocima dru B. Jurišiću	„	29.267.—
25. Za dijalektološka istraživanja na otoku Visu dru Hraste	„	10.000.—
26. Za dijalektološka istraživanja u Istri prof. Ribariću	„	10.312.—
27. Za literarno-historijska istraživanja u Dubrovačkom arhivu prof. Putancu	„	6.000.—
28. Za literarno-historijska istraživanja u Dubrovačkom arhivu dru Frangešu	„	8.000.—
29. Za istraživanje dubrovačkog školstva za francuske vladavine u Dubrov. arhivu dru Jerneju	„	8.000.—
30. Za studij glagoljskog materijala u Osorskom arhivu na Krku ekipi pod vodstvom prof. Štefanića	„	40.353.—
31. Ekipi za upoznavanje jadranske problematike pod vodstvom akad. Gušića	„	82.776.—
32. Ekipama studenata arhitekture za proučavanje i snimanje objekata dubrovačke arhitekture i urbanističke problematike u Istri pod vodstvom nastavnika prof. Seissela i doc. Šegvića	„	248.900.—
33. Za proučavanje narodnog života i običaja na terenu studenata etnografije pod nadzorom prof. Gavazzi	„	12.224.—
34. Za sabiranje muzičkog folklora grupi muzikologa po direktivama dra Žganca	„	35.000.—
35. Ostali manji troškovi istraživanja	„	8.295.—

Ad poz. 06

Za stručno usavršavanje utrošeno je:

1. Održavanje paleografskog tečaja	Din	112.250.—
2. Dru Blaževiću i dru Doganu za naučna putovanja u Paris	„	22.870.—
3. Dru Zaharija Ivi za naučno putovanje u Zürich	„	24.373.—

Ukupno Din 159.493.—

Ušteda je dakle na ovoj poziciji iznosila Din 140.507.—

Ad poz. 07

Za otkup rukopisa i listina kredit je morao biti povećan za Din 67.227.— prema predviđenom budžetu. Iz ove stavke isplaćeno je:

1. Livadić dr. Branimiru za otkup korespondencije	Din	10.000.—
2. Dittersdorf Belović Hugi iz Rijeke za otkup arhivalija Belović	„	45.000.—
3. Šišić Mileni za otkup rukopisa iz ostavštine prof. dra Ferde Šišića	„	50.000.—

4. Vodnik udovi Blanki za pisma Preradovića . . .	Din	50.000.—
5. Medini dr. Miloradu iz Dubrovnika za arhivalije i rukopise	„	120.000.—
6. Seljan Mariji iz Rijeke za literarnu ostavinu dra Kresnik	„	40.000.—
7. Kresnik Jaroslavu za literarnu ostavinu dra Kresnik	„	35.000.—
8. Perić Ines iz Dubrovnika za rukopise	„	35.000.—
9. Ostali manji otkupi	„	82.277.—
Ukupno		Din 467.227.—

Ad poz. 08

Za nabavu umjetnina i starina utrošeno je Din 2,864.572.— i to:		
Za 44 umjetničke slike	Din	976.000.—
Za kopiranje slika dubrovačkog slikarstva XVI. st.	„	215.000.—
Za 206 crteža, akvarela i grafika	„	277.500.—
Za 9 skulptura	„	520.000.—
Za 3 plakete	„	16.000.—
Za odljev kipa Maršala Tita	„	80.000.—
Predujem kiparu Krstuloviću za kameni reljef »Rim- ska vučica«	„	25.000.—
Za stilsko pokušstvo i ostale umjetničke starine	„	455.072.—
Za srebrninu iz ostavine Strossmayera	„	200.000.—
Za srebrnu pliticu, starinski rad dubrov. podrijetla	„	100.000.—

Ad poz. 09

Na konzerviranje umjetnina utrošeno je u svemu Din 39.510.— od predviđenih Din 400.000.—, budući da je Restauratorski zavod Akademije bio zauzet radovima, koji nisu tražili znatnije materijalne troškove.

Ad poz. 10

Za uređenje i sređivanje Biblioteke i Arhiva Akademije utrošeno je Din 882.406.— ili za Din 382.406.— više nego što je budžetom bilo predviđeno. Od toga otpada:

1. Na honorare suradnicima za izradu kataloga Biblioteke	Din	408.007.—
2. Na honorare suradnicima za izradu regesta arhi- valija Arhiva Akademije	„	474.399.—

Ad poz. 11

Za mikrofilmovanje i fotografiranje dokumenata nije ništa trošeno, budući da je korištenje ovog kredita bilo povezano sa nabavama iz inozemstva. Tako je kredit od Din 200.000.— ostao neiskorišten.

Ad poz. 12

Knjiga je nabavljeno za Din 1.163.726.—. Ovdje navodimo samo otkup važnijih zbirka knjiga:

1. Milčetić dr. Zvonimiru iz Varaždina plaćen je ostatak kupovine za biblioteku njegovog oca .	Din	70.000.—
2. Borelli F. iz Zadra za Diderotovu Francusku enciklopediju iz 1758. g.	„	40.000.—
3. Vrbanić Milanu za njegovu biblioteku	„	50.000.—
4. Popović Milici iz Beograda za otkup biblioteke	„	150.000.—
5. Medini Miloradu iz Dubrovnika za biblioteku	„	100.000.—
6. Glavić Ives za Talijansku enciklopediju	„	80.000.—
7. Solovjev dr. Aleksandru za biblioteku	„	80.000.—
8. Flori Danici iz Dubrov. za biblioteku Andrović	„	15.000.—
9. Perić Ivici iz Dubrovnika za biblioteku Vuletić	„	30.000.—
10. Katić dr. Ernestu za Francusku enciklopediju Diderot i D'Alambert	„	30.000.—
11. 35 raznih ostalih kupnja	„	235.890.—
12. Kupnje kod naše Znanstvene knjižare i drugih knjižara	„	282.836.—

Ad poz. 13

Za uvez knjiga iz Akademijine biblioteke i biblioteka pojedinih instituta i muzeja plaćeno je knjigovežnici našeg Izdavačkog zavoda

Din 133.648.—

Ad poz. 14

Na uređivanje i popunjavanje Pomorskih muzeja u Splitu i Dubrovniku utrošeno je

Din 128.403.—

od čega su važnije nabavke:

5 kopija slika Mirkovića	„	12.700.—
2 kopije slika Sosnovskog	„	15.000.—
Model grčke trireme	„	15.000.—
Model starogrčke galiје	„	22.500.—
Model dubrovačkog broda 16. stoljeća	„	30.000.—
Brodogradilišni alat	„	4.500.—

Ad poz. 15

Na uređivanje i sređivanje Galerije utrošeno je samo Din 47.177.— od predviđenih Din 200.000.—, tako da je Din 152.823.— ostalo neiskorišteno. Intenzivniji rad na uređenju Moderne galerije morao je biti časovito odložen dok se ne završe građevni radovi u tiskari.

Ad poz. 16

Za foto-laboratorij i njegovo uređenje utrošen je sav predviđen kredit od Din 204.201.—. Od toga:

Za foto-materijal i kemikalije	Din	157.834.—
Za dopunu i održavanje aparata	„	46.367.—

Ad poz. 17

Za razne pomoći, te stipendije i sl. utrošeno je Din 171.800,— od predviđenih Din 420.000.—, i to:

Za stalne mjesečne pomoći	Din	144.800.—
Za povremene pomoći: dr. Wiesneru	„	10.000.—
dr. Vrkljanu	„	10.000.—
dr. Bosancu	„	7.000.—

INVESTICIJE

Naš prvi prijedlog investicionog plana za 1949. g. iznosio je Din 41.900.000.—

Nakon nekoliko sniženja provedenih tokom godine, odobren nam je kredit od „ 20.464.000.—

Pod konac godine bilo je potrebno povisiti taj kredit, pa je Predsjedništvo Vlade virmanom od ušteda drugih ustanova povisilo naš kredit na Din 23.520.000.— što je skoro u cijelosti utrošeno.

Na građevinske radove utrošeno je „ 21.416.541.—
a na opremu i nabavu inventara „ 1.887.807.—

Ukupno Din 23.304.348.—

Od građevinskih radova utrošeno je po objektima:

1. Za zgradu Akademije, Zrinski trg 11 Din 3.227.269.—
i to: Zidarski radovi Din 271.496.—
Klesarski radovi i kamen „ 925.850.—
Stolarski radovi „ 424.011.—
Soboslikarski i ličilački radovi „ 313.929.—
Tapetarski radovi „ 66.566.—
Bravarski radovi „ 250.843.—
Električarski radovi „ 89.633.—
Ostali obrtnički radovi i nadzor „ 420.986.—
Građevni materijal „ 463.955.—

Prema tome sveukupni troškovi adaptacije zgrade od početka izvođenja 1947. do konca 1949. iznose Din 11, 021.628.—

2. Za zgradu Moderne galerije, Zrinski trg 12
utrošeno je u 1949. g. Din 3.947.883.—

Od toga otpada na:

Zidarske radove u 1949. g. Din 848.555.—

Zidarski radovi »Novogradnji«

za g. 1948. „ 418.331.—

Klesarski radovi i kamen „ 287.022.—

Stolarski radovi „ 257.228.—

Soboslikarski i ličilački radovi „ 294.468.—

Staklarski radovi i staklo „ 127.090.—

Krovopokrivački radovi „ 47.655.—

Električarski radovi	Din 56.218.—
Bravarski i limarski radovi	„ 36.031.—
Pećarski radovi	„ 56.963.—
Ostali obrtnički radovi i nadzor	„ 328.796.—
Građevni materijal	„ 1,189.526.—
Sveukupni troškovi adaptacije ove zgrade u 1948.	
i 1949. g. iznose	Din 8,961.487.—
Na ostale objekte utrošeno je u 1949. g.	
3. Za zgradu Jadranskog instituta u Rijeci	Din 1,646.774.—
4. Za zgradu Instituta za hig. rada, Medveščak 110	„ 1,501.496.—
5. Za zgradu Historijskog instituta, Dubrovnik	„ 1,595.672.—
6. Za zgradu Prirodoslovne stanice Mljet	„ 936.886.—
7. Za zgradu Muzeja hrv. starina u Splitu	„ 1,108.491.—
8. Za zgradu Pomorskog muzeja u Splitu	„ 356.694.—
9. Za zgradu Instituta, arhiva i muzeja, Zadar	„ 2,112.920.—
10. Za tiskaru Akademije, Gundulićeva 24	„ 4,982.457.—
Za opremu i nabavu inventara utrošeno je	„ 1,887.807.—
i to:	
Za uredski namještaj	Din 643.634.—
Za razne sagove	„ 307.874.—
Tekstil za zavjese, rolete i tapet.	„ 344.160.—
Kožnati otirači	„ 51.576.—
Foto-aparat Rolleiflex	„ 55.600.—
3 pisaća stroja	„ 120.000.—
1 čelična blagajna	„ 45.000.—
Stol. i tapet. popravci pokućstva	„ 103.172.—
Ostala oprema i trošk. prevoza	„ 216.791.—

PRIHODI PREDANI U DRŽAVNI BUDŽET

1. Od prodanih knjiga predani su prihodi Narodnoj banci u korist budžeta NR Hrvatske	Din 1,231.052.—
2. Ostali sitni prihodi od prodaje razglednica u Galerijama slika, te stanarine službenika u zgradi Moderne galerije	„ 198.187.—
Ukupno	Din 1,429.239.—

II. FINANCIJSKA SREDSTVA AKADEMIJE

Zaključkom knjiga na dan 31. XII. 1949. pokazuje se slijedeće stanje aktive sredstava, kojima upravlja, odnosno raspolaže Akademija:

1. Gotovina u blagajni	Din 10.030.—
2. Vrijednosni papiri	„ 308.262.50
3. Uložne knjižice novčanih zavoda	„ 96.858.60
4. Na tekućem računu kod Narodne banke	„ 239.403.—

5. Vrijednost knjiga predatih Znanstvenoj knjižari u komisiju prodaju	Din 7,868.285.—
6. Potraživanje od Akademijinog Izdavačkog zavoda za data finansijska sredstva	„ 3,493.425.—
7. Potraživanje od Knjigovežnice za predati papir	„ 8.665.—
8. Potraživanje iz budžeta po računu internog obračuna za situaciju »Novogradnje«, koja je 31. XII. 1949. pogrešno naplaćena sa tek. računa umjesto budžetskog akreditiva, što je već u mjesecu siječnju 1950. ispravljeno	„ 718.871.—
Ukupno	Din 12,743.800.10

Potraživanje od našeg Izdavačkog zavoda za knjige date u komisiju prodaju, za prodani papir, kao i za dana finansijska sredstva (toč. 5–7) u ukupnom iznosu od Din 11,370.375.— vodi se ovdje radi evidencije, ali se svaki iznos, koji Izdavački zavod uplati na račun ovog potraživanja polaže Narodnoj banci u korist budžeta kao prihod od prodanih knjiga ili vraćena budžetska sredstva iz ranijih godina. Prema tome i ovo je potraživanje namijenjeno u korist državnog budžeta.

Na računu 712 zaprimljen je autorski honorar Maksa Onno iz Beča do odobrenja valute za isplatu Din 8.060.—.

Čista sredstva Akademije, koja se sastoje iz novčane imovine iz vremena od prije nego što je Akademija prešla na državni budžet, te od prihoda jubilarnih maraka Jugoslavenske akademije, predstavlja »Fond za samostalno raspolaganje«, koji se vodi pod brojem 792 u iznosu od Din 882.690.50. Na računu 120 bilo je zaprimljeno Din 700.703.— koncem 1948. iz budžeta, za nabavu strane valute za slova tiskare, ali pošto nismo dobili valutu, vraćen je taj novac u budžet u 1949. god.

Stambene zgrade

Prihodi od starih Akademijinih zgrada: Tomislavov trg 8, Šenoina 4. Šenoina 6, Petrinjska 46 i Langov trg 11 (sve dvospratne) iznašaju u 1949. godini	Din 172.268.50
Preneseno stanje iz 1948. godine	„ 56.332.15
Ukupno	Din 228.600.65

Rashodi za održavanje tih zgrada: popravci, čišćenje, plaće upravitelja i nadstojnika kuća, pristojbe i ostalo	Din 97.918.—
Ostaje čistih koncem 1949. g.	Din 130.682.65

Sve su ove zgrade stare i trošne, te su potrebni veliki popravci, pa se ovaj čisti prihod treba upotrijebiti za te popravke, koji se bezuvjetno

moraju izvršiti u 1950. god. Napominje se ovdje, da Akademija kao državna ustanova ne plaća porez na prihode od svojih zgrada, pa nam na taj način ostaje više za održavanje zgrada.

Zgrada u Kukovićevoj ul. 5 (bivši hotel Gašpić) nosi prihod samo od dva stana u potkrovlju Din 600.— mjesečno, tako da je sa nekim zaostacima iz 1948. g. bio ukupni prihod	Din	10.800.—
Rashodi za ovu kuću iznašaju	„	2.454.50
Ostaje čisti prihod	Din	8.345.50

Sve ostale prostorije ove dvospratne ulične zgrade kao i dvorišnih zgrada zauzima besplatno Srednja farmaceutska škola, pa od tih prostorija Akademija zasada nema nikakvih prihoda.

Od zgrade u Križanićevoj ulici 3 (trospratna) »Zakladni dom dobrotvora Akademije« bio je brutto prihod	Din	92.265.—
Prenos stanja iz 1948. god.	„	62.560.50

Ukupno	Din	154.825.50
Rashodi iznašaju	Din	24.227.—
Ostaje čisti prihod od	Din	130.598.50

Ovo je nova masivna zgrada, dovršena 1939. god., pa osim redovnog uzdržavanja nisu potrebni nikakvi veći popravci.

Zgrada Grič 2 (dvospratna) »Zaklada dr. Franje i dr. Radovana Markovića« nosi mjesečno brutto Din 1.150.—, te ukupni prihod u 1949. g. iznosi	Din	15.108.—
Prenos stanja iz godine 1948.	„	15.036.90

Ukupno	Din	30.144.90
Rashodi iznose	„	18.151.60
Ostaje čistih	Din	11.993.30

Na ovoj zgradi potrebni su također veliki popravci.

Osim ovih stambenih zgrada, koje nose izvjesne prihode, Akademija je vlasnik četiriju velikih modernih zgrada (dvije peterospratnice i dvije četverospratnice), na Trgu žrtava fašizma br. 8–14, koje je ona sama gradila. Te zgrade namijenila je stambena vlast Gradskog N. O-a studentskoj omladini za dom studenata na besplatnu uporabu i od toga Akademija nema nikakvog prihoda.

Pokraj zgrade Križanićeva ul. 3 ima Akademija još 4 velika gradilišta.

Uredske i poslovne zgrade

1. Zgrada (dvospratna) na Zrinskom trgu br. 11, centralna zgrada Akademije u kojoj su smješteni ured, biblioteka i galerija slika (Stara pinakoteka).

2. Zgrada Moderne galerije (dvospratna) na Zrinskom trgu br. 12. u kojoj su pored Moderne galerije smješteni uredi: Institut za jezik i književnost, Historijski i Jadranski institut, Tajništva Odjela Akademije te Restauratorski zavod i Foto-laboratorij.

3. Dvije jednospratne zgrade na Medveščaku 110, u kojima je smješten Institut za higijenu rada.

4. Dvospratna dvorišna zgrada u Gundulićevoj ulici br. 24, koja se sada adaptira za Akademijinu tiskaru i za koju se vodi postupak o eksproprijaciji.

5. Dvije zgrade (jedna dvospratna, jedna jednospratna) u Costabelli kraj Rijeke, od kojih je jedna uređena za odmaralište članova Akademije, a u drugoj je smješten Jadranski institut. Uz ove zgrade postoji i veliki vrt.

6. Palača Milesi u Splitu na Trgu Preporoda, adaptira se za smještaj Pomorskog muzeja.

7. Zgrade Kraj sv. Duje br. 8. i Vestibul br. 5. u Splitu adaptiraju se za Muzej hrvatskih starina.

8. Zgrada bivšeg samostana sv. Marije na otoku Mljetu kao općenarodna imovina, predana na upravljanje Akademiji, adaptira se za Mediteransko-biološku stanicu.

9. Palača Sorgo u Gružu, Lapad, općenarodna imovina dana Akademiji na upravu, adaptira se za Historijski institut u Dubrovniku. Uz ovu zgradu nalazi se još jedna manja zgrada i vrt.

10. Palača Pucić u Dubrovniku, općenarodna imovina sa $\frac{2}{3}$ dijela dana Akademiji na upravu, adaptira se za Pomorski muzej.

11. Zgrada (bivši vlasnik dr. Jordan Paula) u Gružu, nacionalizirana imovina, predana na upravu Akademiji, za potrebe Mediteransko-biološkog instituta.

Zemljište za izgradnju zgrada

1. Rješenjem Gradskog NO-a Zagreb od 20. IX. 1949. ustupljena je Akademiji besplatno i besteretno površina zemljišta na Sljemenu, na livadi zvanoj Puntijarka cca 70 met. sjeveroistočno od trigonometrijske točke na koti 1.023, za gradnju opservatorija za fiziku atmosfere i kozmičke zrake.

2. Rješenjem Gradskog NO Zagreb od 17. XI. 1949. broj 16791-II-1-II-1949. odobrena je Akademiji lokacija zemljišta na Medveščaku, na dijelovima čestica kat. broj 8419/1, 8419/2, i 8412/1, za izgradnju zgrada potrebnih za naše institute.

Ostala pokretna imovina Akademije

1. Kao najvrijedniju kulturnu imovinu predstavljaju umjetnine u našim galerijama, i to:

Galerija starih majstora sa 389 umjetnina,

Moderna galerija sa 2.424 umjetnine.

2. Biblioteka Akademije, koja se stalno povećava zamjenama sa stranim akademijama i naučnim ustanovama i kupnjom knjiga broji na dan 31. XII. 1949. oko 107.000 knjiga.

3. Arhiv sa povjesnom građom, koja se sada sređuje i popisuje, te sa posebnom svojom bibliotekom i Orijentalnom zbirkom.

4. Akademija nadalje rukovodi ovim muzejima:

Muzej hrvatskih starina u Splitu,

Pomorski muzej u Splitu,

Pomorski muzej u Dubrovniku.

5. Akademija raspolaže stilskim namještajem i ostalim inventarom posebno u centralnoj zgradi Akademije i Historijskom institutu u Dubrovniku.

6. Svi instituti Akademije imaju svoje priručne stručne biblioteke za pravilno odvijanje poslova, a Institut za higijenu rada snabdjeven je i vrijednim aparatima i instrumentarijem, koji se i dalje upotpunjuju novim nabavkama.

7. Skladište knjiga Akademijinih izdanja, osim onih, danih Znanstvenoj knjižari u komisiju prodaju, na dan 31. XII. 1949. broji 201.685 primjeraka, u ukupnoj vrijednosti od Din 16,922.496.—
Ako se tome pribroji vrijednost knjiga danih u komisiju prodaju Znanstvenoj knjižari od Din 7,868.285.—

predstavljaju Akademijina izdanja vrijednost od Din 24,790.781.—

8. Zaliha papira za štampanje knjiga na dan 31. XII. 1949. iznosi 213.712 araka u ukupnoj vrijednosti od Din 340.817.—.

9. U Akademijinim tresorima čuvaju se predmeti iz ostavine pok. dr. Frane Markovića, te drugo stilsko posuđe i pribor.

10. Vrijednost imovine Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije: tiskare, knjigovežnice i knjižare kao i skladišta knjiga i papira toga zavoda nije ovdje zabilježena. To se vodi zasebno. Budući da bilanca Izdavačkog zavoda za 1949. god. ne može biti gotova do godišnje skupštine, to će se izvještaj o financijskom poslovanju ovog poduzeća Akademije naknadno podnijeti.

Završujući ovaj izvještaj napominjemo, da je prema zaključku glavne godišnje skupštine od 26. ožujka 1949. provedeno knjigovodstveno spažanje svih zaklada u jednu, pod nazivom »Razne zaklade«, čije stanje iznosi sada ukupno Din 201.054.65.

13	Uvez knjiga	200.000.—	—	—
14	Popunjavanje i uređenje muzeja	350.000.—	128.402.50	221.597.50
15	Uređivanje i sredeње galerije	200.000.—	47.177.—	152.823.—
16	Fotolaboratorij – njegovo uređenje i djelovanje	200.000.—	204.201.32	— 4.201.32
17	Razne pomoći	420.000.—	171.800.—	248.200.—
18	Zastupanje Predsjedništva	360.000.—	352.028.10	7.971.90
Ukupno		20.040.000.—	12.251.550.25	7.788.449.75
Part. 105 INVESTICIJE				
01a	Jugoslavenska akademija	3.380.000.—	3.227.268.74	152.731.26
01b	Moderna galerija	4.000.000.—	3.947.882.97	52.117.03
01c	Jadranski institut. Rijeka	1.670.000.—	1.646.773.78	23.226.22
01d	Institut za higijenu rada	1.500.000.—	1.501.496.04	— 1.496.04
01e	Dubrovački institut	1.600.000.—	1.595.671.50	4.328.50
01f	Oceanograf. šumar. institut, Mljet	900.000.—	936.885.53	— 36.885.53
01g	Muzej hrvatskih starina, Split	1.100.000.—	1.108.491.37	— 8.491.37
01h	Pomorski muzej, Split	370.000.—	356.694.—	13.306.—
01i	Institut, arhiv i muzej, Zadar	2.200.000.—	2.112.920.—	87.080.—
01j	Tiskara	4.900.000.—	4.982.457.07	— 82.457.07
Građevinski objekti ukupno		21.620.000.—	21.416.541.—	203.459.—
02	Oprema	1.900.000.—	1.887.807.—	12.193.—
Ukupno		23.520.000.—	23.304.348.	215.652.—

REKAPITULACIJA

Partija 3016 Lični rashodi		12.200.000.—	8.267.442.—	3.932.558.—
„ 3017 Mater. operativni rashodi		2.250.000.—	1.854.520.76	395.479.24
„ 3018 Funkcionalni rashodi		20.040.000.—	12.251.550.25	7.788.449.75
„ 105 Investicije		23.520.000.—	23.304.348.—	215.652.—
Sveukupno		58.010.000.—	45.677.861.01	12.332.138.99

b) Prihodi partija 63.

Poz.	Vrsta prihoda	Budžetom predviđeno	Ostvareno	Više ili manje
01	Prihodi od prodaje knjiga	1.790.000.—	1.231.282.—	— 558.718.—
02	Ostali prihodi	10.000.—	198.187.—	+ 188.187.—
Ukupno		1.800.000.—	1.429.469.—	— 370.531.—

II. FINANCIJSKA SREDSTVA A

		Naziv konta	Bru
			Duguje
1.	100	Blagajna gotovinom	409.815.25
2.	101	Blagajna za promet efektima	311.712.50
3.	102	Blagajna za promet uložnica	109.160.93
4.	117	Narodna banka – Tekući račun	1,548.893.02
5.	119	Narodna banka – Vrijednosni papiri	150.000.—
6.	120	Narodna banka – Nabava strane valute	700.703.—
7.	130	Tekući račun dužnika	28.115.—
8.	131	Znanstvena knjižara – Komisiona prodaja knjiga	9,379.123.—
9.	132	Izdavački zavod – Račun financiranja	3,493.425.—
10.	133	Izdavački zavod – Tekući račun	8.665.—
11.	701	Interni obračun	854.153.50
12.	280	Narodna banka – Obračunski račun nabave strane valute	700.703.—
13.	7.100	Znanstvena knjižara – Obrač. račun komisione prodaje knjiga	1,510.838.—
14.	7.101	Izdavački zavod – Obračunski račun financiranja	—
15.	7.102	Izdavački zavod – Obračun tekućeg računa	—
16.	712	Tekući računi vjerovnika	—
17.	730	Obaveze za porez na promet proizvoda	173.292.—
18.	792—7995	Fond sredstava za samostalno raspolaganje	600.213.01
19.	74300	Zakladni dom dobrotvora akademije, Križanićeva 3	24.227.—
20.	74301—2	Zaklada Marković, Grič 2	28.129.60
21.	74303—13	Razne zaklade	211.572.65
22.	8.450	Stambene zgrade	97.918.—
23.	8.451	Zgrada u Kukovićevoj ul. 5	2.454.50
		Ukupno	20,343.113.96
Izabilansna konta:			
24.	991	Državna investiciona banka – Obračun hipotekarnog zajma	385.202.50
25.	995	Državna investiciona banka – Hipotekarni zajam	
		Sveukupno	20,728.316.46

B I L A N C A

AKTIVA

na dan 31. prosinca 1949.

[illegible]

U Zagrebu, 31. prosinca 1949

Knjigovođa:

Petar ŽARINAC, v. r.

P

Akad. Andı

E K S P O Z E

glavnog tajnika akademika *Branimira Gušića* o finansijskom poslovanju
Jugoslavenske akademije u 1949. godini

Završni račun Jugoslavenske akademije za 1949., koji ste prethodno dobili, iznosi detaljnu sliku o cjelokupnom finansijskom poslovanju Akademije u minuloj godini. Iz toga izvještaja razabira se, da je Akademijino poslovanje bilo dvojako: 1. Akademija je – uključivši svu svoju djelatnost u opći sistem državnog programa rada na privrednoj, kulturnoj i socijalnoj obnovi i razvoju – ukopčala i svoj finansijski plan u opći državni budžet i 2. naslijedivši izvjesnu imovinu iz ranijeg načina Akademijinog poslovanja, zadržala je i neka autonomna sredstva, s kojima je slobodno raspolagala. Naravno, da su glavni, gotovo da kažemo i jedini rashodi išli na teret državnog budžeta, o čemu je u izvještaju detaljno govora.

Usporedimo li ostvareni budžet Akademije za 1949. sa onim iz ranijih godina, vidjet ćemo, da je u stalnom usponu, isto tako kao što je u stalnom razvoju njena naučna i organizacijska aktivnost.

Cjelokupni budžet u 1947. iznosio je zajedno s

investicijama	Din	8,100.000.—
u 1948.	„	38,246.200.—
a u 1949.	„	58,010.000.—

Ostvareno je od ovog budžeta za 1949. Din 45,677.000.— t. j. 78.8%.

Lični rashodi ostvareni su sa	67.8%
operativni sa	82.4%
funkcionalni sa	61.3%
a investicioni sa	99.1%

Kako se, dakle, razabira *lični rashodi* nisu u cjelini ostvareni nego tek sa 67.8%, a to s razloga, što nije došlo u 1949. do osnivanja novih instituta, iako su radnje oko toga bile upućene. Objektivni razlozi usporili su taj razvoj. U štampanom izvještaju detaljno je o svemu tome govora, pa ne bih htio sve to ovdje ponavljati.

Operativni rashodi ostvareni su sa 82.4%. To su rashodi opće prirode (kancelarijske potrebe, putni troškovi, premije osiguranja i t. d.) koji su se odvijali u granicama mogućnosti dobave materijala i drugih potreba.

Funkcionalni rashodi ostvareni su sa 61.3%. Ovi rashodi predstavljaju najvažnije troškove Akademije. U izvještaju smo se potanko osvrnuli na sve stavke, analizirajući svaku i objasnivši razloge, zbog kojih je to nastalo.

Najslabije izvršenje u ovom odsjeku predstavlja stavka akademijinih izdanja. Od predviđenih 9,200.000.— utrošeno je svega 4,110.000.— Razlozi su nam za to poznati, o njima je bilo više puta govora. Nadamo se, da će početkom rada naše vlastite tiskare razlozi reducirane štamparske djelatnosti Akademije biti uglavnom eliminirani.

Na jednu drugu stavku u ovom odsjeku želim još skrenuti pažnju, a to je »Naučna istraživanja«. Ta je stavka u budžetu bila predviđena sa Din 750.000.— i do početka trećeg tromjesečja 1949. slabo je bila iskorištavana. Tada je, inicijativom Uprave ova aktivnost bila oživljena i do kraja godine je utrošeno ukupno Din 1,237.000.— Ovu smo dakle stavku morali povećati za Din 487.000.— Izvršena su 34 naučna putovanja, o kojima ste čuli izvještaje od odnosnih odjela, a u štampanom finansijskom pregledu izneseni su detaljno i svi troškovi.

Ovdje je također značajno istaknuti, da smo za nabavu umjetnina utrošili svega Din 2,864.000.— Kupljene su 44 umjetničke slike, 206 crteža, akvarela i grafika, 9 skulptura, 3 plakete, a za kopiranje slika dubrovačkih majstora XVI. vijeka utrošeno je Din 215.000.— Iz ove je stavke kupljeno i stilsko pokućstvo te srebrnina biskupa Strossmayera.

I na poziciji nabave knjiga imali smo veće potrebe, nego što je u budžetu bilo predviđeno. Stavka je iznosila Din 700.000.—, a utrošili smo Din 1,163.000.— Nabavljene su uglavnom vrijedne kompletne naučne knjižnice, koje bi možda bile pošle u druge ruke. Detaljan popis nalazi se također u spomenutom štampanom izvještaju.

Međutim najveći procenat ostvarenih rashoda postigli smo na odsjeku *investicija*. Od konačno odobrenih 23,520.000.— dinara utrošili smo Din 23,304.348.—, što predstavlja 99.1%. Uzmemo li se u obzir teškoće, koje vladaju na području dobave materijala i radne snage, moramo reći, da smo na tome području postigli puni, gotovo 100% uspjeh. To je istaknuto i u Predsjedništvu Vlade, da je Akademija bila jedan od najuspješnijih investitora u 1949. godini.

To su bile uglavnom stvari, koje smo uz pismeni finansijski izvještaj htjeli podvući i na koje smo htjeli skupštini skrenuti pažnju.

Pošto je skupština saslušala izvještaj glavnog tajnika akad. Gušića o godišnjem obračunu Akademije za 1949. godinu, pročelnik Nadzornog odbora akademik *Krbek* podnio je

IZVJEŠTAJ NADZORNOG ODBORA

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti koji glasi:

Potpisanim članovima Nadzornog odbora Akademije čast je podnijeti redovnoj skupštini ovaj izvještaj:

Nadzorni odbor je izvršio dva puta pregled računskih knjiga i računskog poslovanja Akademije, i to dne 18. X. 1949. g. za razdoblje od 1. I. – 30. VI. 1949. g., a dne 25. II. o. g. za razdoblje od 1. VII. – 31. XII. 1949. g. Oba puta obavljena je i kontracija priručne blagajne. Knjigovodstveno, računsko i blagajničko poslovanje pronađeno je u potpunom redu.

Što se tiče Izdavačkog zavoda Akademije, to su u cijelosti izvršena oba zaključka ranijih skupština Akademije, t. j. da se knjiženje vrši

po postojećim propisima jednoobraznog knjigovodstva i da se čitavo poduzeće reorganizira saobrazno propisima Osnovnog zakona o drž. privrednim poduzećima. Novi način knjiženja počeo je u mjesecu lipnju 1949. g., i to za čitavo razdoblje od 1. I. 1949. g. Odvojeno se vodi knjigovodstvo Centrale s obračunima pogona, a posebno knjigovodstvo knjigovežnice i knjigovodstvo knjižare. Ministarstvo financija NR Hrvatske potvrdilo je aktom od 7. I. o. g. registraciju poduzeća. Ovim upisom u registar steklo je poduzeće potrebna pravna svojstva. Ujedinio je Predsjedništvo Akademije kao AOR poduzeća propisalo pravila Poduzeća.

Dne 28. IV. 1949. g. izvršio je Nadzorni odbor pregled bilance za 1948. g. Osnovni je nedostatak te bilance, što se ona još nije mogla sastaviti prema odredbama Osnovnog zakona o drž. privrednim poduzećima. Poradi toga nije sproveden režim osnovnih sredstava i fondova i nije propisno upotrebljen iskazani dobitak poduzeća. Zbog toga, što se poduzeće u ono vrijeme nije još saobrazilo zakonskim propisima o drž. privrednim poduzećima, ono se nije moglo ni služiti Uredbom o međusobnom plaćanju u privredi. Kako je sada ova saobraznost izvršena, moći će se bilanca za 1949. g. i propisno sastaviti.

Pregled knjigovodstva poduzeća obavljen je u dva navrata, i to dne 9. VI. 1949. g. za razdoblje od 1. I. do 31. V. 1949. g., a dne 25. II. o. g. za razdoblje od 1. VI. – 31. XII. 1949. g. Nadzorni odbor se pri tome uvjerio o ispravnosti knjiženja, a ujedno je i utvrdio, da se ažurno vodi kartoteka skladišta.

Kroz četiri dana, i to 17. XI., 3., 10. i 17. XII. 1949. g., vođena je kontrola, kako se sprovodi evidencija nad inventarom odnosno vrijednim predmetima Akademije. Toga radi su pregledane knjige odnosno evidencija ekonomata, pokusno pregledano više prostorija Akademije, knjižnica Akademije, Galerija starih majstora, Moderna galerija, Grafički kabinet, Valvasorova zbirka, biblioteka Historijskog instituta, fotolaboratorij Historijskog instituta, Arhiv, biblioteka Instituta za jezik, Jadranski institut i Institut za higijenu rada. Kod toga se mogao utvrditi ogroman napredak, koji je ovdje učinjen prema ranijem stanju u staroj Akademiji. Primjera radi navest ćemo samo slučaj Arhiva. Stara evidencija Arhiva vodila je inventar samo za rukopise (kodekse), i to nesistematski, i kartoteku kodeksa, dok za arhivalije (isprave), kojih ima više od 80.000, nije uopće bilo nikakva inventara. Te arhivalije bile su ranije uglavnom razmještene po fascikulima. Pored toga pri primopredaji po novoj Upravi zatečena je velika količina arhivskog materijala, koji nije uopće bio sreden po fascikulima, kao i više neinventiranih kodeksa. U toku od tri mjeseca sredili su novi rukovodioci Arhiva čitav taj materijal i sastavili inventar. Pri naprijed navedenoj kontroli utvrđeni su i neki nedostaci, pretežno tehničke prirode, i o njima je izvještena Uprava u cilju njihova uklanjanja.

Kako se Nadzorni odbor mogao u cijelosti uvjeriti, da je novčano poslovanje kao i uopće imovinsko poslovanje Uprave Akademije bilo pravilno, to predlaže ovoj Skupštini, da podijeli Upravi razrješnicu za novčano i imovinsko poslovanje u 1949. g.

U Zagrebu, dne 28. ožujka 1950.

akad. Ivo Krbek, s. r. akad. M. Salopek, s. r. akad. M. Tartaglia, s. r.

U diskusiji, koju je otvorio predsjednik akademik *Štampar* o pojedinim izvještajima o radu, kao i o financijskom poslovanju Akademije u 1949. godini:

Akademik *Štampar* napominje, da u izvještaju V. odjela nije spomenuto sudjelovanje Jugoslavenske akademije na Umjetničkoj izložbi u Parizu, i traži da se taj Akademijin doprinos napose istakne. Prima se.

Akademik *Uouk* stavlja upit na direktora knjižnice dop. člana Badalića, da li Akademija prima Proceedings Royal Society, što ovaj potvrđuje.

Akademik *Krbek* i dop. članovi *Kušević* i *Žganec* govore u vezi izvještaja Izdavačkog zavoda o potrebi nabave tiskarskih matrica.

Budući se nitko više ne javlja za riječ, predsjednik stavlja izvještaje o radu Akademije i o njenom godišnjem obračunu za 1949. godinu na glasanje, nakon čega skupština te izvještaje jednoglasno prima.

Predsjednik akademik *Štampar* izvještava o promjenama u članstvu: akademik *Tiljak* dao je ostavku na članstvu. Skupština prima tu ostavku. Pošto je *Tiljak* bio član nadzornog odbora, predsjednik predlaže, da se na njegovo mjesto izabere dopisni član *Goldberg*. Prima se.

Predsjednik akademik *Štampar* nadalje izvještava, da dopisni član *Korošec* nije uspio da bude premješten u Zagreb, i zato mora ostati u članstvu van radnog sastava. Prima se.

Pod toč. 7 dnevnog reda akademik *Tučan* još želi govoriti o uspjesima Predsjedništva, premda je i sam član toga Predsjedništva:

U predratnoj Jugoslavenskoj akademiji nije se ništa znalo o akademijском radu izvan zidova ove kuće. Zbili su se veliki događaji, koji su doveli do novog socijalističkog poretka. Danas je naša Akademija učinila, da se rezultati nauke šire diljem cijele Jugoslavije. Postoji živ rad u mnogim krajevima, gdje ga prije nije bilo. Narodne vlasti daju mnogo impulsa i podupiru taj rad. Onaj kome treba na prvom mjestu zahvaliti za uspješnu djelatnost Jugoslavenske akademije, to je predsjednik akademik *Štampar*. Zato se u ime sviju zahvaljuje predsjedniku Štamparu na njegovu radu.

S tim je skupština završena.

II. REDOVNO GODIŠNJE ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

održano dne 24. lipnja 1950. s ovim

Dnevnim redom:

1. Otvaranje skupštine
2. Izbor zapisničara i dva skrutatora
3. Čitanje zapisnika prošle skupštine
4. Izbor novih članova Akademije
5. Eventualije

Prisutni:

svi članovi Akademije osim akad. Augustinčića, Boranića, Salopeka, Tavčara i Tućana, te dop. članova Lj. Babića, C. Fiskovića i M. Karšulina.

Predsjed: predsjednik akad. Štampar.

Predsjednik otvara skupštinu u 17. sati. Predlaže za zapisničara akad. Novaka, što skupština prima.

Zapisničar akad. *Novak* čita zapisnik I. ovogodišnjeg zasjedanja skupštine.

Na pitanje predsjednika skupština prima zapisnik.

4. Izbor novih članova

Prije prijelaza na sam čin izbora *Predsjednik* čita statut Akademije, i to one članove, koji se odnose na izbor novih članova. Pošto je ustanovio, da je od 28 pravih članova prisutno 23 i da je skupština sposobna da pristupi izboru novih članova, predlaže za skrutatore akad. Krbeka i akad. Lončara. Prima se.

U smislu statuta prijedlozi će se čitati abecednim redom, i to najprije za prave pa za dopisne članove.

Predsjednik napominje, da neki odjeli nisu na vrijeme završili sve, što je potrebno za izbor novih članova. Radi toga je Predsjedništvo zaključilo predložiti skupštini, da se rano u jesen održi izvanredna

glavna skupština, na kojoj će se izvršiti izbor novih članova u onim odjelima, koji nisu svršili za ovu skupštinu sve pripreme. Pita skupštinu, da li prima ovaj zaključak Predsjedništva. – Prima se.

Zatim se prelazi na čitanje prijedloga.

A) *Za prave članove:*

1. Tajnik II. Odjela akad. Marković čita prijedlog za izbor *ing. Jerka Alačevića*, redovnog profesora Tehničkog fakulteta za pravog člana.

Predsjednik pita, da li netko ima nešto da kaže. Budući da se nitko ne javlja za riječ, prelazi se na drugoga kandidata.

2. Tajnik V. Odjela akad. Radauš čita prijedlog za izbor *prof. Ljube Babića*, redovnog profesora Akademije likovnih umjetnosti, za pravoga člana.

Predsjednik otvara diskusiju. Nitko se ne javlja za riječ.

3. V. d. tajnika I. odjela akad. Kostrenčić čita prijedlog za izbor *dra Uladimira Bakarića*, predsjednika Vlade NR Hrvatske, za pravoga člana.

Predsjednik pita, da li ima tko što primjetiti. Nitko se ne javlja.

4. Tajnik III. odjela akad. Vouk čita prijedlog za izbor *dra Franje Dursta*, redovnog profesora Medicinskog fakulteta, za pravoga člana.

U diskusiji nitko se ne javlja.

B) *Dopisni članovi u radnom sastavu odjela:*

1. Tajnik II. odjela akad. Marković čita prijedlog za izbor *dr. ing. Hrvoja Ivekovića*, redovnog profesora Farmaceutskog fakulteta, za dopisnog člana.

Predsjednik otvara diskusiju. Nitko se ne javlja.

2. Zatim čita prijedlog za *dr. ing. Mladena Paića*, redovnog profesora Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, za dopisnog člana.

U diskusiji nitko se ne javlja.

3. Tajnik V. odjela akad. Radauš čita prijedlog za izbor *ing. arh. Josipa Seissela*, izvanrednog profesora Tehničkog fakulteta, za dopisnog člana.

U diskusiji nitko se ne javlja za riječ.

C) *Dopisni članovi izvan radnog sastava odjela:*

1. Tajnik V. odjela čita prijedlog za izbor *Josipa Hatzea*, kompozitora, za dopisnog člana.

U diskusiji nitko se ne javlja.

2. Tajnik II. odjela čita prijedlog za izbor *dr. Uladimira Urkljana*, sveučilišnog profesora u penziji, za dopisnog člana.

U diskusiji nitko se ne javlja.

Pošto su svi prijedlozi pročitani, predsjednik poziva skrutatore da podijele glasovnice i da se pristupi glasovanju. Iza toga čita po redu, kako su prijedlozi izneseni, imena pojedinih kandidata. Rezultat glasanja je ovo:

1. Alačević Jerko	glasovala	23	akademika:	22	sa da,	1	sa ne
2. Babić Ljubo	„	23	„	:	19	sa da,	3 sa ne 1 prazna
3. Bakarić Vladimir	„	23	„	:	23	sa da	
4. Durst Franjo	„	23	„	:	22	sa da,	1 sa ne
5. Iveković Hrvoje	„	23	„	:	23	sa da	
6. Paić Mladen	„	23	„	:	23	sa da	
7. Seissel Josip	„	23	„	:	23	sa da	
8. Hatze Josip	„	23	„	:	23	sa da	
9. Vrkljan Vladimir	„	23	„	:	22	sa da,	1 sa ne

Prema rezultatu glasanja predsjednik proglašuje, da su za akademike izabrani: Alačević Jerko, Babić Ljubo, Bakarić Vladimir, Durst Franjo; za dopisne članove u sastavu odjela: Iveković Hrvoje, Paić Mladen i Seissel Josip; za dopisne članove izvan radnog sastava: Hatze Josip i Vrkljan Vladimir.

5. Eventualije

Predsjednik izvješćuje, da je III. odjel predložio, da se osnuje Odjel medicinskih nauka, uključujući medicinske i veterinarske. S tim prijedlogom III. odjela suglasili su se svi ostali odjeli. Pita skupštinu, da li usvaja ovaj prijedlog. Pri tome ističe, kako je to osnivanje napredak, jer bi novi odjel obuhvatio i medicinu i veterinu, koje se dvije discipline popunjuju i koje često jedna u drugu zahvaćaju.

Akad. Mirković ističe, da o tome nije govorio u odjelu, jer nema ništa protiv takvog osnivanja, ali smatra, da o tome ne može odlučiti ova glavna skupština, jer ona ima samo obaviti izbor novih članova i ništa drugo.

Predsjednik odgovara, da Predsjedništvo i Glavna skupština, mogu interpretirati statut i Predsjedništvo je zaključilo, da se ta točka stavi na dnevni red ovog zasjedanja.

Akad. Krbek veli, da zaista statut govori, da ova skupština bira nove članove, ali ne isključuje i drugo.

Akad. Uouk podvlači, da je prijedlog pravovremeno najavljen.

Akad. Krbek: akad. Mirković bi imao pravo, da je Predsjedništvo zaskočilo Glavnu skupštinu.

Akad. Mirković ponovo podvlači, da treba postupati po statutu Akademije.

Akad. Krbek čita član 22.: »U redovnim zasjedanjima Glavna skupština rješava i sve poslove upućene joj od Predsjedništva«.

Predsjednik stavlja na glasovanje prijedlog III. odjela. Pošto je prijedlog primljen, izjavljuje, da će biti upućen na potvrdu Prezidiumu Sabora NRH.

Predsjednik pita, ima li još što u »Eventualijama«.

Akad. Krbek moli Predsjedništvo, da razmisli, ne bi li trebalo – kako je to uobičajeno u drugim nekim akademijama – da svaki novi akademik održi jedno svečano predavanje.

Predsjednik: Ta sugestija akad. Krbeka uputit će se Predsjedništvu, da se ono tim pozabavi.

Kako se nitko više ne javlja, Predsjednik zaključuje Glavnu skupštinu u 18.25 sati.

III. REDOVNO GODIŠNJE TE IZVANREDNO ZASJEDANJE SKUPŠTINE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

održano dne 27. prosinca 1950. g. u 16. 30 sati

Prisutni:

akademici: Abramić, Alačević, Babić Ljubo, Barac, Becić, Durst, Gušić, Hegedušić, Kogoj, Kostrenčić, Krbek, Krizman, Krleža, Kršinić, Lončar, Mirković, Novak, Perović, Radauš, Salopek, Skok, Štampar, Tartaglia, Tavčar i Vouk;

dopisni članovi: Babić Ivo, Badalić, Barada, Fisković, Frank, Goldberg, Iveković, Kušević, Seissel, Supek, Sulek, Tadić i Žganec.

Predsjedatelj: akad. Štampar.

Dnevni red redovnog zasjedanja:

1. *Otvaranje skupštine*
2. *Izbor zapisničara*
3. *Ovjerovljenje zapisnika prošle skupštine*
4. *Plan rada za god. 1951.*
5. *Eventualije*

Predsjednik otvara redovno zasjedanje skupštine u 16.30 sati i predlaže za zapisničara akademika Babića Ljubu, što skupština prima.

Zapisničar akad. Babić čita zapisnik drugog redovnog godišnjeg zasjedanja skupštine od 24. VI. 1950. Skupština prima zapisnik.

4. *Plan rada za god. 1951.*

Predsjednik poziva generalnog tajnika, da pročita izvještaj Uprave Akademije.

Generalni tajnik akademik Gušić pročitao je zatim ovaj izvještaj o planovima rada Akademije za 1951 godinu:

Drugovi akademici,

Današnji naš sastanak treći je dio redovnog godišnjeg zasjedanja najvišeg organa naše Akademije na kojemu se odobravaju godišnji planovi i određuje opća linija rada Akademije u idućoj godini. Prema tome zaključci današnjega našeg zasjedanja određuju okvir i daju pravac cjelokupnom poslovanju i radu naše ustanove u idućoj 1951. godini. Zbog toga je ovo decembarsko zasjedanje gotovo najvažniji dio naše redovite godišnje Skupštine. O zaključcima današnjega zasjedanja ovisi, šta će naša Akademija iduće godine raditi, koju problematiku općega kulturnoga djelovanja u našoj Republici će obuhvatiti, koji će dosadašnji svoj rad dalje razvijati i produbljivati.

Taj naš rad ovisan je uglavnom od dva faktora: od općih prilika u našoj Republici i od napora, što će ga svaki pojedinac od nas uložiti u rad ove naše ustanove.

Što se tiče općih prilika u našoj Republici, one su, razumije se, u mnogome odraz današnjih općih prilika u čitavom svijetu, ali one su, još u većem razmjeru, odraz onog izuzetnog i specifičnog položaja, koji Jugoslaviji daje sadržaj centralnog atrakcionog problema u svjetskom zbivanju. Dosljedan stav naših naroda da pod uvjetima vlastitog historijskog razvoja, a naročito svog ekonomskog položaja, ustraju u izgradnji socijalizma naših zemalja i šta više, da nasuprot svim fizičkim i moralnim represalijama revizionističkog kominformskog bloka uporno i dalje stoje, – pod vodstvom Komunističke partije Jugoslavije i druga Tita, – na braniku svojih prava i prava svih miroljubivih naroda, sve to opravdava prvenstvenost našeg aktuelnog stava među naprednim narodima uopće. Sve to čini našu stvarnost doduše punu teškoća, ali i veoma vrijednom, da u izgradnju socijalističke budućnosti naše zemlje naši radnici, a ovdje mislim u prvom redu na naučne radnike, ulože svoje najbolje napore. Eto upravo u tom i leži važnost rada naše Akademije. Naučna obradba naših specifičnih aktuelnih pitanja pruža našim naučnim radnicima svih struka neuzorano polje za konstruktivno i plodno djelovanje.

U tom smislu naš rad, naročito u posljednje dvije godine, otkako je Akademija nakon pripremnoga organizatornog perioda poslije Oslobođenja, mogla prići planskom radu, bez sumnje je već i dosad i pored nekih nedostataka, pokazao krupne uspjehe. Akademija je uspjela da se organizatorno sredi, ona je snažno zahvatila u naučno zbivanje ne samo naše Republike, nego Jugoslavije uopće. Boljom organizacijom svoga Izdavačkog zavoda, naročito izgradnjom zasebne zgrade i osnutkom tiskare, mi smo danas postavili solidne temelje za našu dalju izdavačku djelatnost. Osnivanjem stručnih sekcija i novih odjela mi smo znatno proširili i produbili naučni rad u našoj Akademiji, koji je već davno izašao iz uskog okvira humanističkih nauka, što ih je stara Akademija pretežno gajila. Mi smo, i pored brojnih teškoća, uspjeli, da Akademijino djelovanje sve više proširimo u pravcu prirodnih i tehničkih nauka, zahvativši probleme, koji u današnjoj našoj stvarnosti

igraju prvorazrednu ulogu. Pa i naši drugovi u humanističkim odjelima Akademije sve više napuštaju nekadašnji stav tako zvane čiste nauke, te se sve jače priklanjaju problemima, koji su blizu našim sadašnjim stremljenjima i sadašnjim potrebama. I pored propusta, koji se u takvome poslu nužno javljaju, i pored kritike, koja se na rad Akademije tu i tamo čuje, mi moramo reći, da se rad naše ustanove danas osjeća na svim sektorima naučnoga djelovanja u našoj Republici i da je naša Akademija postala krupan činilac u kulturnome i naučnome zbivanju u Jugoslaviji uopće.

Narodna je vlast Akademiju u tim njezinim nastojanjima svakom prilikom svestrano podupirala, široko pomažući našu ustanovu i moralno i materijalno u najrazličitijim njezinim poslovima. Uprava je u odjelnim tajnicima i u članovima Predsjedništva nalazila predane suradnike, pa je upravo takva saradnja i bila glavni pokretač svih Akademijinih poduhvata i uspjeha.

A da li su i svi članovi Akademije, svaki sa svoje strane, zaista dovoljno aktivno surađivali u Akademijinu radu? Da li je svaki od članova zaista ulagao svu svoju energiju i sve svoje znanje, da doprinese daljem razvoju ove naše časne institucije, čiji je on član? Da li je njegovo djelovanje u Akademiji bilo zaista vođeno samo jednom željom, da rad naše ustanove proširi i dalje učvrsti, da sve uradi za njen dalji procvat, za dobro naše zajednice? Odgovor na to pitanje ja bih prepustio Vama, drugovi akademici, jer mislim da bi u tom pogledu trebalo još mnogo uraditi.

Ali upravo zbog toga, što je Akademija zahvatila u najrazličitije sektore kulturnoga zbivanja kod nas, ona je postala i važan faktor u socijalističkoj izgradnji naše zemlje. Jer tempo ove izgradnje, opravdanost specifičnosti njezinih oblika, upravo sve ono, što danas pokreće našim težnjama, sve to mora nužno da se ogleda i u radu naše Akademije.

Stoga je razumljivo, da su teškoće, koje su našu zemlju pogodile zbog privredne blokade i zbog suše, morale naći svoj odraz i u radu naše Akademije. Dok smo prošle 1949. godine mogli naše investicione kredite utrošiti sa 99,1%, ove će godine taj iznos biti znatno niži, te ne će vjerojatno preći 87% planiranih kredita. Investicioni su radovi zapinjali, posao se odvijao u vrlo ograničenom opsegu, pa je izgradnja novih objekata veoma sporo napredovala. Mi nismo uspjeli i kraj najvećih napora, da potpuno svršimo radove ni na jednom od investicionih objekata. Radovi su zapinjali zbog nedostatka radne snage, zbog teškoća u opskrbi radnika, zbog nabave građevnoga materijala, a ne malo i zbog reorganizacije samoga rukovođenja ovim radovima. Imajući sve ovo na umu Predsjedništvo je prema tome planiralo i rad na investicijama u idućoj 1951. godini.

No dok su investicioni radovi zastajali, dotle su naučni rad i izdavačka djelatnost Akademije, znatno napredovali. Dok smo u god. 1949. od predviđenih 9,200.000.— dinara za Akademijina izdanja utrošili

svoga 4,110.000.– dinara, dotle smo ove godine prekoračili predviđeni kredit od 7,615.000.– dinara za 818.238.– dinara i dosegli utrošenu svotu od 8,433.238.– dinara, a i ova će do kraja godine biti premašena. Kraj toga se i oprema naših izdanja dalje popravila, pa danas možemo mirno reći, da su izdanja naše Akademije ponos knjižnog tržišta u Jugoslaviji. Naših 50 knjiga, što smo ih izdali u toku ove godine, predstavljaju impozantnu kolekciju ukusno i dobro opremljenih svezaka, što je nemala zasluga i rukovodstva našeg Izdavačkog zavoda. Dobivenim dolar-skim kreditom od Savezne Vlade Akademija će moći, nadam se, u toku iduće godine potpuno urediti vlastitu tiskaru i tako definitivno otkloniti teškoće, koje su se dosad stalno javljale u našoj izdavačkoj djelatnosti.

Mi se ne trebamo ovdje detaljno pozabaviti sa ciframa u predloženom prijedlogu budžeta za iduću 1951. godinu, jer on predstavlja uglavnom zbir potreba, koje izilaze iz predloženih planova rada naših odjela, a s kojima će Vas detaljno upoznati odjelni tajnici. Taj je prijedlog budžeta u cjelini veći od ovogodišnjega za 18,935.000.– te iznosi u cjelini 53,641.000.– dinara. Ovoliki prijedlog za povećanje pojedinih iznosa posljedica je u planu proširenoga rada Akademije, naročito u području prirodnih i tehničkih nauka, a napose činjenice, što su i svi troškovi oko osnivanja i podizanja novog Instituta za fiziku, koji je ove godine bio započeo iz saveznih kredita, u idućoj godini prebačeni na teret našega proračuna. Osim toga je u novom budžetu predviđeno 3,590.000.– dinara za oformljenje novoga Instituta za eksperimentalno šumarstvo, u koji ulaze kao njegovi sastavni dijelovi bivši Savezni institut za eksperimentalno šumarstvo u Splitu, Trstenom i na Rijeci, kompleks Velike Paklenice u Velebitu i stanica na Mljetu.

Znatno smo morali povisiti i prijedlog kredita za naučna istraživanja, jer je njihov opseg, kako po vremenu proboravljenom na terenu, tako i po broju istraživača, u stalnom porastu. Dok smo u godini 1949. na toj poziciji utrošili 1,237.000.– dinara, ove smo godine za istraživanja na terenu izdali 2,315.282.– dinara, ili za 1,078.282.– dinara više. Zato smo u proračunu za iduću godinu u tu svrhu predvidjeli sumu od 3,590.000.–, vodeći i tu u prvom redu računa o već planiranim radovima pojedinih odjela. Isto tako smo znatno povisili i prijedlog pozicije za nabavu knjiga. Ona je u 1949. godini iznosila 1,163.000.– dinara, u ovoj je godini izvršena sa 1,316.670.– dinara, a planirana je za iduću godinu sa 2,125.000.– dinara, dakle za 808.330.– dinara više. Iz ove pozicije Akademija je uspjela da nabavi nekoliko hiljada knjiga za svoju knjižnicu i institute, te da osnuje nekoliko posve novih knjižnica, kao što su one u Historijskom institutu u Zagrebu i Dubrovniku, te u Jadranskom institutu. Među nabavljenim knjigama nalazi se čitav niz veoma rijetkih i za našu nauku veoma dragocjenih knjiga, a novo osnovana biblioteka Jadranskog instituta po svojoj je tematici prva i jedina takova biblioteka u Jugoslaviji.

Za investicije odobrena je suma od 40,300.000.– dinara. Pored 25,000.000.– određenih za izgradnju Fizikalnog instituta, koji je zasada ujedno i jedina novogradnja odobrena od Planske komisije za iduću

godinu, treba završiti radove na Institutu za higijenu rada i Modernoj galeriji u Zagrebu, i na Historijskom institutu u Dubrovniku i nastaviti radove u Zadru, Muzeju hrvatskih starina i Pomorskom muzeju u Splitu, Prirodoslovnoj stanici na Mljetu i Biološkoj stanici u Dubrovniku.

Konačne podatke o proračunskim sredstvima, kojima će raspolagati Akademija u 1951. godini, moći će se iznijeti na martovskom zasjedanju naše Skupštine, kada bude odobren budžet Narodne Republike Hrvatske za 1951. godinu.

O planovima rada pojedinih radnih jedinica Akademije dat će izvještaj odjelni tajnici.

Nakon pročitano g izvještaja generalnog tajnika skupština prima taj izvještaj bez diskusije na znanje.

Predsjednik poziva redom odjelne tajnike, da podnesu izvještaj skupštini o planovima rada za 1951. godinu.

V. d. tajnika I. odjela akademik *Marko Kostrenčić* podnosi zatim ovaj

Plan rada I. odjela

a) Plan izdavačke djelatnosti

1. jedna knjiga Rada – 30 araka
2. dvije knjige Starina po 20 araka – 40 araka
3. jedna knjiga Codex diplomaticus – 40 araka
4. dvije sveske Bulletin a po 15 araka – 30 araka
5. Commissiones et relationes Venetae u Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium – 30 araka
6. Monumenta Tragurina b. III. u Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium – 30 araka
7. Građa za gospodarsku povijest Hrvatske sv. I. Laszowski, Izbor isprava velikih feuda Zrinskog i Frankopana – 30 araka
sv. II. Roller, Dubrovački zanati u XV. i XVI. stoljeću – 25 araka
sv. III. Laszowski, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske u XV. i XVI. vijeku – 6 araka

Posebna djela:

Novak, Grabčeva špilja na otoku Hvaru sa 100 tabla – 20 araka

b) Plan organizacijskog rada

U okviru tog plana Odjel nema za g. 1951. da stavi kakvih prijedloga.

c) Plan naučne djelatnosti

Taj će se rad razvijati u već osnovanim sekcijama pravnoj, ekonomskoj i historijskoj i u arheološkoj sekciji, koja je sada u formiranju. Pored toga razvijat će se taj rad u okviru Historijskog instituta, Orijentalne zbirke, Valvasorove zbirke, te Muzeja hrvatskih starina, o čemu se podnose posebni planovi. O planu rada u Fotolaboratoriju podnosi se posebni izvještaj.

d) *Plan naučno-istraživačke djelatnosti na terenu*

aa) Arheološka istraživanja u Panoniji:

U okviru tih istraživanja predviđa se arheološki rad na gradilištima u okolici Broda (Mrsunjski lug prema Dilj gori sve do Garčina, gdje se spominje stari grad Gardun).

bb) Arheološka istraživanja u Istri imala bi obuhvatiti u god. 1951. napose radove na objektima u okolici Starog Gočana, gdje su probnim sondama otkrivena u god. 1950. prehistorijska, srednjovjekovna i slavenska nalazišta (oruđe, keramika). Kao drugi objekt rada u Istri Odjel uzima u svoj plan iskapanja i čišćenja scene teatra u Puli.

cc) Arheološka istraživanja u Dalmaciji:

U Dalmaciji se predviđa nastavak arheoloških istraživanja započetih na Visu i u Zadru. Dalje se predviđaju arheološki radovi na otocima Korčuli i Lastovu, jer su ovdje lokaliteti slabo ispitani. Isto tako Odjel predlaže potanje ispitivanje lokaliteta u Rideru, gdje se očekuju i ostaci ilirskih spomenika.

e) *Plan rada građevinske djelatnosti*

Odjel nema prijedloga.

f) *Plan ostalog rada*

Odjel nema prijedloga.

Historijski institut u Zagrebu

a) *Plan izdavačke djelatnosti:*

1. Štampanje opisa srednjovjekovnih latinskih rukopisa 25 ar.
2. Štampanje opisa ćirilskih rukopisa J. A. 100 tablica i 25 ar.
3. Izdanje albuma filigrana za XIII.–XIV. vijek. 400 tabla 15 ar.
4. Objavljivanje rada na proučavanju Osorskog arhiva.
5. Izdanje Luciusovih Kolektanea, 1 sv.

b) *Plan organizacionog rada:*

Novi instituti ne će se otvarati.

Izvršit će se preuređenje Arhiva u vezi sa proširenjem prostorija. Uredit će se filмотeka, koja će se proširivati sistematskim snimanjem iz naših i stranih arhiva.

Organizirat će se rad u sekcijama Instituta.

c) *Plan organizacije naučne djelatnosti:*

Održat će se naučni sastanci članova Instituta.

Održavat će se veze i suradnja s drugim naučnim ustanovama.

Nastavit će se pripremanje za izdanje Luciusovih spisa.

Izradit će se opis glagoljskih rukopisa J. A.

Izrađivat će se album filigrana XV. vijeka.

Obradivati će se građa iz našeg arhiva za publikaciju u izdanjima Jug. akademije.

Obradivati će se i spremati za štampu materijal Osorskog arhiva.

Osim toga osoblje Instituta radi na izdanju kotorskih notarskih spisa za ediciju Dubrovačkog historijskog instituta.

d) *Naučno-istraživački rad na terenu:*

1. Prikupljati će se gradivo za album filigrana XV. vijeka u Zadru, Dubrovniku, na Rijeci i dr.
2. Nastavit će se proučavanje manjih arhiva u sjevernom Primorju i u Istri.
3. Prikupljati će se orijentalno gradivo iz drugih arhiva.
4. Treba da se izvrši naučno putovanje čuvara Valvasorove zbirke u Beč radi rada u Albertini u vezi sa obrađivanjem zbirke.

e) *Plan rada građevinarske djelatnosti:*

Ako uspije, da se podigne zasebna zgrada za biblioteku Akademije, u tom slučaju Historijski institut i Arhiv trebali bi da se smjeste u istu zgradu, što će zahtijevati specijalnu adaptaciju prostoriya za potrebe Arhiva.

f) *Ostali namjeravani rad:*

U Arhivu Jugoslavenske akademije:

Nastavit će se registriranje latinskih i hrvatskih akata.

Proširivat će se Arhiv i knjižnica.

Proširivat će se fototeka i filmoteka.

Nastavit će se restauracija trošnih kodeksa i arhivalija.

Održat će se paleografski tečaj od 4 i 1/2 mjeseca za spremanje naučnog podmlatka.

Plan rada Orijentalne zbirke

Nastavit će se rad na sistematskoj katalogizaciji zbirke.

Radit će se na proširivanju zbirke i njezine knjižnice.

Sređivat će se gradivo prikupljeno na naučnim putovanjima.

Plan rada u Valvasorovoj zbirci:

Katalogiziranje crteža Justusa van Nipporta te grafičkih radova Dürerovih učenika i sljedbenika, (MI, XV, XVI. i XVII. sv.) uređivanje kartoteke prostudiranih i uređenih listova te adaptiranje i spremanje listova, ukoliko to dopuste tehničke i materijalne prilike zbirke. Zbog gore planiranoga rada, naime studija grafičkih listova Dürerovih učenika, bilo bi potrebno zbog komparativnog materijala kao i potrebne literature, da kustos zbirke ode barem na mjesec dana na studij u Beč (Albertina).

Plan rada u Fotolaboratoriju:

Nastavit će se snimanje i kopiranje kotorskih notarskih spisa.

Snimat će se glagoljski rukopisi za album uz opis rukopisa.

Obavljat će se kurentni rad na izvršivanju narudžbi.

Snimat će se historijski spomenici iz drugih arhiva za fototeku Jug. akademije.

Plan rada u Muzeju hrvatskih starina u Splitu.

A. Rad u Ustanovi:

1. Redakcija druge sveske »Starohrvatske prosvjete«.
2. Nastavak rada na pripremanju muzejskog materijala za ekspoziciju, t. j. restauriranje spomenika.
3. Novi inventar čitavog materijala, i s tim u vezi, ukoliko bude moguće, snimanje svih spomenika.
4. Dovršenje kataloga biblioteke.
5. Rad na spremanju radnje o historijatu Muzeja na temelju muzejskog arhiva.

B. Terenski rad:

1. Revizija arheoloških položaja na Lopuškoj glavici i Bukorovića podvornici u Biskupiji.
2. Dovršenje radova na snimanju i proučavanju crkve sv. Mihočila i zgrade do nje u Pridrazi.
3. Izvršenje konzervatorskih radova na otkopanim objektima u Brnazama kod Sinja.

Plan rada I. odjela skupština prima bez diskusije na znanje.

U odsutnosti oboljelog tajnika Odjela za matematičke, fizičke i tehničke nauke akademika Željka Markovića podnosi akademik *Josip Lončar*

Prijedlog plana rada II. odjela za god. 1951.

A. Plan izdavačke djelatnosti

2 knjige Rada, svaka 15–20 araka

2 knjige Bulletina, svaka 6–8 araka

1 svezak Prirodoslovnih istraživanja, oko 10 araka

1 svezak Građe za život i rad R. Boškovića, oko 12 araka

Dr. V. Vouk, O raspršivanju svjetlosti na česticama prašine, oko 10 araka

Monografija o kvantnoj teoriji valnih polja, 30–35 araka

Monografija o teoriji skupova, 15–20 araka

U izdanjima Izdavačkog zavoda Akademije predviđa se:

Dr. Ing. R. Kušević, Okvirni sistemi nosača, oko 20 araka
Ing. J. Alačević, Gradnja željeznica. Polaganje trasa, oko 20 araka
Dominis, O zrakama vida i svijetla, 4–5 araka
A. Hry-Truhelka, R. J. Bošković, 4–5 araka

B. Plan organizacijskog rada

Novi instituti. Studije i pripremni organizacijski radovi za osnivanje *Građevinskog instituta* kao rukovodećeg tijela za naučnu djelatnost na polju građevinarstva.

C. Plan organizacije naučne djelatnosti

1. *Institut za kemiju silikata.* Nastavit će se i intenzivirati rad oko istraživanja silikatnih sistema pa će se a) studirati struktura i fizičko-kemijska svojstva montmorilonita i haloazita; b) nastavit će se sistematsko istraživanje strukture i svojstva bijelih boksita u smislu popunjavanja dosadanjim radom postignute sheme geneze te važne sirovine; c) nastavit će se sistematsko istraživanje strukture i svojstava naših keramičkih glina; d) rezultati naučnih istraživanja silikatnih sistema primijenit će se kod ispitivanja tehničkih svojstava odnosnih sirovina, t. j. nastavit će se ispitivanje keramičkih masa podesnih za proizvodnju u keramičkoj industriji i za umjetno oblikovanje.

2. *Institut za fiziku.* Rad će se sastojati u daljem organiziranju instituta, napose okupljanjem nadarenih mladih fizičara za rad u Institutu, koji će do završetka izgradnje Instituta raditi u institutima Sveučilišta pod vodstvom voditelja odsjeka Instituta, zatim slanjem mladih fizičara na studij specijal. aparatura u inozemstvo, te nabavljanjem instrumenata i aparatura u zemlji i inozemstvu. Pod vodstvom akademika Lončara vršit će se pripremni radovi u području elektronike, ukoliko se bude mogao nabaviti materijal iz inozemstva. Pod vodstvom člana dopisnika Paića nastavit će se i usavršiti rad na proizvodnji nuklearnih emulsija, koji je već pokazao lijepe rezultate.

3. *Zavod za geomehaniku* Tehničkog fakulteta u Zagrebu, koji stoji pod zaštitom Akademije, ima na programu pet određenih problema geomehaničkih, no izvršenje njihovo vezano je na nabavu aparature iz inozemstva.

4. *Građevinski institut.* Dok se taj institut ne organizira, rad će se kretati oko davanja poticaja mladim naučnim radnicima za pripremu i studije problema, koji će se kasnije obraditi u Institutu.

D. Naučno-istraživački rad na terenu

1. Radi ispitivanja geneze hidratiziranih alumosilikata, kao i bijelih boksita bit će potrebna znatna djelatnost na terenu, i to na području Hrvatske, Crne Gore i Makedonije.

2. Iz rezultata magnetskih mjerenja Jadrana u godini 1949. izlazi, da postoje razlike sekularne varijacije deklinacije u pojedinim područjima. Da bi se dobivena karta izogona pomoću sekularne varijacije mogla upotrebiti i u buduću, a i iz teoretskih razloga, treba izvršiti repetitiju magnetskih mjerenja iz godine 1949. na nekih deset fundamentalnih točaka. Osim toga trebalo bi ispitati jednu anomaliju vertikalnog intenziteta zemaljskoga magnetizma u sjevernom Jadranu, koju su pokazala magnetska mjerenja, a koja je zanimljiva i s geološkog gledišta.

3. Zavod za geomehaniku predviđa u godini 1951. kao jedan od najvažnijih naučno istraživačkih radova na terenu opažanja i mjerenja vremenskog toka slijeganja temelja termoelektrane u Konjščini, koja se nalazi u gradnji.

E. Plan rada građevinske djelatnosti

U prvom redu stoji dalja izgradnja Instituta za fiziku na Horvatovcu. Nadalje će trebati uzeti u obzir uređenje dvorišnih objekata u Ilici 53 za svrhe Instituta za kemiju silikata.

Prijedlog dop. člana dr. H. Ivekovića u okviru plana rada II. Odjela:

ad a) Plan izdavačke djelatnosti

U toku godine 1951. namjeravam Odjelu predložiti za publikaciju radove:

1. »O procesu izlučivanja aluminijskih hidrata iz aluminatne lužine«.

2. »Bibliografija mineralnih voda i toplica na području NRH«.

U radu navedenom pod 1. proces izlučivanja Al-hidrata slijeđen je konduktometrijski i analitički i studirana kinetika ovog procesa, izračunana konstanta brzine reakcije i t. d. Rad će obasizati oko 2-3 štampana arka.

U radu navedenom pod 2. sakupljam sve literarne podatke o mineralnim vodama i toplicama na području Hrvatske. Nadam se završiti ga potkraj 1951. Obasizat će oko 7 štampanih araka i mogao bi se, u koliko bude prihvaćen, izdati kao knjiga.

ad c) Plan izgradnje naučne djelatnosti

Predlažem sakupljanje i sređivanje podataka za izgradnju periodnog sistema anorganskih spojeva. Obrazloženje:

Pojedine vrste kemijskih spojeva pokazuju periodičnost fizikalnih i kemijskih svojstava. Ova je pojava obrađena u naučnoj literaturi samo djelomično, t. j. za neke vrste spojeva i samo za neka njihova svojstva. Svrha predloženoga rada bila bi da se sistematski obradi po mogućnosti što više spojeva i što više njihovih fizikalnih i kemijskih svojstava. Iz srednjih podataka, naročito tabela i dijagrama, koji bi pregledno sadržavali različite konstante karakteristične za njihova fizikalna i kemijska svojstva, moglo bi se zaključivati na još nepoznata svojstva odnosno

izračunavati nepoznate fizikalne konstante te izvoditi zakonitosti, ili pak dobiti poticaj za nova istraživanja, koja bi imala zadaću da u pojedinim slučajevima razjasne anomalije.

Skupština prima i plan rada II. odjela bez diskusije na znanje.

Plan rada Odjela za prirodne nauke za god. 1951.

podnio je tajnik III. odjela akademik *Vale Vouk*:

I. Plan izdanja

- 1 knjiga »Rada« (15 do 20 araka)
- 2 knjige »Bulletina« (za god. 1950. i 1951. – 15 araka)
- 1 knjiga »Prirodoslovna istraživanja« (15 araka)
- 5 knjiga »Posebna djela« (Kušan: *Prodromus florae lichenum Jugoslaviae*, Vouk: *Biologijska pragmatika*, Kresnik: *O građenju violina* (u redakciji Ugrenovića), Novak: *Kornjaši Jadranskog Primorja*, Miletić: *Struktura i prinos normalne preborne šume* (50 araka).

II. Organizacija naučne djelatnosti

A. Plan rada na organizaciji postojećih instituta

1. *Institut za eksperimentalnu biologiju.* Ima se započeti sa gradnjom prve zgrade instituta na Horvatovcu i u god. 1951. dovesti je pod krov, a ako se nađu još i dalja budžetska sredstva, ima se izvršiti i unutrašnja izgradnja potrebnih instalacija i pomoćnih zgrada (staklenika za pokuse). Ima se poraditi na restauraciji postojećih pomoćnih zgrada na raspoloživom terenu radi izgradnje pokusnih vrtova i polja, te započeti sa parkiranjem terena prema planu, koji se treba izraditi. Nadalje će se nabavljati potrebna aparatura, laboratorijske potrepštine i knjige, i tako pripravlјati unutrašnji laboratorijski uređaj. Istovremeno započeti će se i sa naučno-istraživačkim radom u saradnji sa biološkim sveučilišnim institutima prema izrađenom naučnom planu.

2. *Biološki institut u Dubrovniku.* Pošto je ova ustanova dobila svoje, iako vrlo skromne prostorije sa zgradom i vrtom, te svoj organizacijski oblik Pravilnikom, nastaviti će se rad na uređivanju prostorija i adaptaciji zgrada za rad i nastambu namještenika. U te svrhe ima se u godini 1951. adaptirati jedna pomoćna zgrada za stanovanje, da se vrtna zgrada uzmogne čitava upotrebiti za naučne radove. Istovremeno će se započeti uređivanje laboratorija za zoologiju i botaniku, a s tim u vezi i planska nabava potrebnih laboratorijskih potrepština i literaturnih pomagala. U god. 1951. ima se poraditi, da se dobije prvi potrebni službenički kadar, kako bi se mogla početi sistematska naučna istraživanja.

3. *Institut za eksperimentalno šumarstvo.* Preuzećem Instituta za melioraciju i pošumlјavanje krša u Splitu od Saveznog komiteta za šumarstvo ima se u god. 1951. izvršiti definitivna reorganizacija toga parci-

jalnog šumarskog instituta u opći naučno-istraživalački šumarski institut Akademije, te proširiti djelovanje instituta na sva područja šuma NRH. Ima se posebice proučiti pitanje o posebnim zadacima arboretuma Trstena i dati toj ustanovi definitivni oblik. Osim toga će se proširiti mreža potrebnih eksperimentalnih stanica u kršnom području i izvan toga. Posebnu zadaću u toj reorganizaciji ima preuzeti i stanica na Rijeci, koja se ima preseliti u akademijску zgradu u Costabelli, gdje će preuzeti i posebne zadatke istraživanja u Istri. Institut će nadalje nastojati, da dobije vlastite prostorije, gdje se imaju smjestiti i vlastiti laboratoriji. Učinit će se i potrebne predradnje za izrađivanje planova za gradnju institutskih zgrada.

B. Plan rada na organizaciji novih ustanova

1. *Prirodoslovna stanica na Mljetu.* Kako još nije dana definitivna forma ovoj prirodoslovnoj ustanovi, to se ima to sprovesti u god. 1951. Postojeća zgrada na otoku Jezera na Mljetu dovest će se prema raspoloživim sredstvima u barem djelomično upotrebljivo stanje, a raspoloživo zemljište ima se osposobiti za agrobiološke radove. Istodobno će se nastojati, da se pribavi i potrebni kompleks šumskog područja za svrhe eksperimentalno-šumarskih istraživanja.

2. *Antropološki institut.* Nastavit će se traženje podesnih prostorija, kako bi se taj institut mogao preuzeti od Medicinskog fakulteta, kako je to u programu odjela.

C. Plan rada sekcija i komisija

1. *Sekcije odjela:* Biološka sekcija, Sekcija za poljoprivredne nauke i Sekcija za šumarske nauke nastavit će rad u okviru svojih zadataka napose u održavanju sastanaka, na kojima će se poglavito donositi izvještaji o izvršenim istraživanjima, o predloženim radovima, koje dostavi odjel na raspravu i diskusiju. Biološka će sekcija napose organizirati već zaključeni sastanak biologa i izdavanje časopisa »Biološka smotra« sa zadatkom obavješćavanja naših biologa o zbivanju u biologiji i radu biologa kod nas i vani. Organizirati će se u ovoj godini i Geološka sekcija.

2. *Komisija za krš,* koja u posljednjoj godini zbog raznih okolnosti, nije pokazala potrebnu aktivnost, u god. 1951. pojačat će svoju aktivnost.

III. Naučno-istraživalački rad

A. Na području bioloških nauka

1. U okviru Instituta za eksperimentalnu biologiju:

1. *Istraživanje o fertilizacijskom djelovanju mrkog ugljena na rast bilja* (istraživanje djelovanja mrkog ugljena domaće provenijencije kao i djelovanje na razne vrste kulturnog bilja, a napose istraživanja o fertilizatornoj komponenti u ugljenu, *Uouk*).

2. *Istraživanja o fervorefektu pregrijane vode na organizme*
Istraživanja o djelovanju fertilizirane vode na fiziološke procese kod biljaka (*Klas*).

Istraživanja o djelovanju fervorizirane vode na razvoj i druge procese kod životinja (*Gjurić-Timet*).

Fizikalno-kemijska istraživanja fervorizirane vode (*Težak-Rumen*).

3. *Ekologijska istraživanja termalnih voda*

Dovršenje mikrobiološke analize makedonskih termalnih voda, nastavak i dovršenje istraživanja sumpornih vrela Dubrovačkog arhipelaga (*Klas* i *Uouk*), te poredbena istraživanja bioloških svojstava termalnih voda Hrvatskog Zagorja fitotestom (*Uouk*), u koliko bude dostajalo vremena i sredstava.

4. *Genetička istraživanja*

Proučavanja promjena u svojstvima podloge i plemke izazvanih cijepljenjem kod raznih vrsta solanacea. Izazivanje poliploidnih oblika raži, ječma, pšenice i lucerne raznim kemijskim sredstvima. Proučavanje ekonomski važnih nasljednih svojstava sorata raštana (*Brassica oleracea acephala*) (*Tavčar*).

5. *Istraživanje iz područja eksperimentalne zoologije i fiziologije*
Istraživanja fizikalnih kvaliteta ugrušaka krvi kod raznih životinja (*Gjurić*).

Eksperimentalno-sistematska istraživanja na leptirima voda *Pieris* i *Erebia* (*Lorković*)

6. *Mikrobiološka istraživanja*

Istraživanja o dolaženju leptomonadina u primorskim euforbijama i o nekim novim amebama (*Trausmiller*).

7. *Limnološka istraživanja*

Pokušat će se organizirati sistematska istraživanja biologije naših jezera (*Plitvička jezera*) (*Jurilj*).

2. *U okviru Biološkog instituta u Dubrovniku:*

Kako ovaj Institut nema još osim upravnika svoga kadra naučno-istraživačkog osoblja, to će se rad za sada ravnati prema mogućnostima. Istraživat će se i sabirati, te obrađivati fauna krških voda najbliže okoline i fauna najbližih otoka, a napose fauna podzemnog krša prema raspoloživim materijalnim i drugim pomoćnim sredstvima. Dr. Karaman će izvršiti dalje radove na otprije sabranom materijalu nižih grupa slatkovodnih životinja.

3. *Izvan okvira ustanova kao plan rada Biološke sekcije:*

Istraživanje vegetacije naših krajeva. Nastavak istraživanja Istre (*Horvatić*) i otoka Visa (*Domac*).

Sabiranje građe za narodnu nomenklaturu bilja. Nastavak rada na ispitivanju narodne nomenklature u raznim djelima, te nastavak sabiranja građe u raznim krajevima, proširenje akcije na Bosnu i Hercegovinu i druge republike.

Antropološka istraživanja. Obradivati će se materijal sabran u iskopavanjima kod Prilipja u području Plješivice. Poduzet će se rekogno-

sciranje terena u širem području Krapine u potrazi za paleolitskim nalazima čovjeka. Ima se predvidjeti potraga za još neotkrivenim starohrvatskim grobljima u okolici Pule i Pazina.

Ostala istraživanja u okviru rada sekcije ustanovit će se pošto bude usvojen budžet i time osigurana sredstva.

B. Na području geoloških nauka

Kako u području geoloških nauka nema u Akademiji zasada još posebnih ustanova, a ni organizirane sekcije, to je ovaj rad povezan s radom članova Akademije i sveučilišnih instituta, koje oni vode.

Akademija je uvrstila prema prijedlogu svojih članova ove radove:

1. *Nastavak istraživanja geologije jugoistočne Istre* u sklopu Učke i susjednih područja Brgudac–Lanišće–Buzet (*Salopek*)
2. *Proučavanje gornjeg paleozoika u području Delnica i Fužina u Gorskom Kotaru* (*Salopek*)
3. *Mineraloško-petrografska istraživanja južne Dalmacije* (Dubrovnik i Spič) (*Tučan*)
4. *Mineraloško-petrografska istraživanja rudnog područja Srebrenice* (Tajder)
5. *Pedološka istraživanja geografije, geneze i sistematike podzolnih tala Slavonije* (Gračanin)

C. Na području šumarskih nauka

Plan rada na području šumarskih nauka izrađen je u Sekciji za šumarske nauke, te je usko povezan i s radom Instituta za eksperimentalno šumarstvo, pa stoga nije ovdje odvojeno predložen. Plan rada raspoređen je prema granama šumarske nauke ovako:

1. *Šumarska botanika*. Dendrogeografska istraživanja areala ovih vrsta drveća: *Pinus nigra* (*Anić*), *Pinus halepensis* (*Urdoljak*), *Quercus pubescens* (*Regent*), *Laurus nobilis* (*Horvat A.*). Sistematska i geografska istraživanja vrsta, podvrsta i rasa roda *Ulmus* (*Zlatarić*).

2. *Pedološka istraživanja šumskih tala* u pojasu bukovih šuma Gorskog Kotara i degradacijskih tala u prebornim šumama Gorskog Kotara.

3. *Uzgoj šuma*: Istraživanja ekoloških uvjeta za uzgoj šuma u oblasti krša (Eksperimentalne stanice Instituta za šumarstvo u Splitu i na Rijeci). Nadalje biološko-tehnička istraživanja u području krša (način sjetve, sadnje u rasadnicima i na terenu, resurekcije šuma na degradiranim područjima i dr. Eksp. stanice Split i Rijeka).

Osim toga uzgajanje brzog rasta topola (*Anić*).

4. *Uređivanje šuma*: a) Struktura i prinos prebornih šuma u Gorskom Kotaru (*Miletić*), b) Istraživanja o načinu vođenja sječa u prebornim šumama u Gorskom Kotaru (*Miletić*), c) Istraživanja priraštaja u nizinskim šumama hrasta i jasena u Lipovljanima (*Plavšić*).

5. *Zaštita šuma*: a) utjecaj vanjskih faktora na periodicitet pojavljivanja raznih štetnika u području šuma Lipovljani i Zelesina u Gorskom

Kotaru (Ž. Kovačević), b) istraživanja odnosa hidroloških faktora na razvoj šuma u Podravini i Posavini (Uajda), c) ekologija borovog prelca u Sjevernom Primorju (Andrović).

6. *Tehnologija drveta*: a) istraživanja o kvrgavosti smreke (Ugrenović), b) istraživanja o tehničkim osobinama drveta u vezi s ekološkim istraživanjima, nastavak (Ugrenović i Horvat), c) istraživanja odnosa ekoloških faktora prema anatomske građi drveta (Špoljarić), d) istraživanja o uravnoteženosti vlage u drvetu (Krpan).

7. *Dendrometrija*: Istraživanja korelacijskih odnosa dendrometrijskih elementata fotogrametrijskim putem (Tomašegović) – ukoliko budu na raspolaganju sredstva.

8. *Introdukcija i aklimatizacija mediteranskog i subtropskog drveća i grmlja*. Istraživanja će vršiti »Arboretum Trsteno«.

D. Na području poljoprivrednih nauka

Akademija nema zasada posebne ustanove za poljoprivredna istraživanja, te će se planski rad razvijati samo u sklopu Sekcije za poljoprivredne nauke, a u vezi sa sveučilišnim poljoprivrednim zavodima, a dijelom sa akademijskim institutima (za biologiju i šumarstvo).

U plan su unesene ove teme:

1. *Proučavanje ekonomski važnih nasljednih svojstava naših poljoprivrednih biljaka* na terenu i u laboratoriju.

2. *Proučavanje ekonomski važnih pasmina domaćih životinja* – endemsko svinjče u Banovini (Ogrizek, Kodinec).

3. *Nastavak istraživanja o hranidbenoj vrijednosti lisnika* za prehranu domaćih životinja (B. Horvat).

4. *Nastavak istraživanja ekstrakta i škroba u domaćim oplemenjenim sortama obuvenog i golog ječma* i istraživanja konzerviranja pivarskog otpadnog kvasca (Fischer).

5. *Istraživanje kemijskog sastava domaćih sorta voća*.

6. *Istraživanje utjecaja redox-potencijala na vrenje i kvalitetu vina*.

Ukoliko bude raspoloživih sredstava, poduzet će se neka istraživanja i mimo predloženog plana.

Skupština prima i plan rada III. odjela bez diskusije na znanje.

Tajnik IV. odjela akademik Fran Kogoj podnio je

Prijedlog plana rada Odjela za medicinske nauke:

Plan i program rada za g. 1951. mora biti u skladu s realnim mogućnostima, t. j. on se mora organski razviti iz djelatnosti u g. 1950.

a) *Plan izdavačke djelatnosti*. IV. odjel predviđa ova izdanja:

1. dvije knjige »Rada« i dva »Bulletin«,

2. simpozion o alergiji,

3. monografiju o inzulinu,

4. monografiju o leptospirozama,

5. Zbornik predavanja na naučnom sastanku ginekologa i akušera,

6. Godišnjak dermatovenerološke klinike,

7. Dvije knjige iz područja veterinarske medicine, prijevodi,
8. Tri knjige iz područja humane medicine. Publikacije navedene pod 2 do 8 treba predvidjeti kao izdanja Izdavačkog zavoda Akademije. Prijedlog o izdavačkoj djelatnosti Instituta za higijenu rada nalazi se u planu rada tog Instituta, koji posebno iznosimo.

b) *Plan organizacionoga rada*

IV. odjel uz pomoć Koordinacijskog odbora izvršit će dva zadatka:

1. Istražit će mogućnosti i donijeti konkretne prijedloge o mogućnosti osnivanja institucija, koje će se baviti problemima, koji su zajednički humanoj i veterinarskoj medicini, te su eventualno od značenja za opću biologiju. Ovamo pripadaju viroze, bruceloze, ehinokoke, mikoze i t. d.

2. Pokušat će naći najbolji organizacijski oblik za dosad postojeće naučno istraživačke laboratorije i zavode i ventilirat će pitanje osnivanja »Instituta za medicinska istraživanja« u čijem okrilju bi trebalo smjestiti sve postojeće laboratorije i centre te sve slične institucije, koje će se u budućnosti još osnovati. Osobito će se naglasiti suradnja između humane i veterinarske medicine. Prema tom planu bi uz Institut za higijenu rada postojao još Institut za medicinska istraživanja, koji bi imao sve perspektive, da se može u budućnosti proširiti. Zajedno sa svojim sekcijama za medicinske i veterinarske nauke imao bi tako Odjel za medicinske nauke dovoljno široku platformu za dalji razvitak.

c) *Plan organizacije naučne djelatnosti*

Sekcija za medicinske nauke nastaviti će svoj rad na proučavanju problematike alergije. Članovi sekcije čitat će na sjednicama sekcije svoje referate o alergiji, ako se ona odnosi na struku, koju zastupaju. I veterinarska sekcija bit će zamoljena, da se ovome radu priključi, a isto tako Odjel za prirodne nauke. Provest će se istraživanje etiologije strume, istraživanje genitalnih karcinoma i istraživanje utjecaja endokrinih faktora na razmnažanje ribe. Sekcija za veterinarske nauke će provesti odnosno nastaviti istraživanje zaraznog presušenja vimena kod krave, istraživanje utjecaja hormona na mliječnost koza, istraživanje bolesti mladih pastuha, istraživanje infekcijske anemije kopitara, istraživanje klimatskih prilika u stajama, istraživanje raspadajnih produkata kod pokvarenih riba i istraživanje kuge peradi i virusne uzetosti svinja. Osim toga nastaviti će neka istraživanja i radove, koji su već u toku (prof. Varićak, doc. Mihačić).

Centar za leptospirozu nastaviti će istraživanje o proširenosti leptospiroze kod ljudi i životinja u NRH, studirat će primjenu leptospira u piroterapiji, nastaviti će rad na determinaciji izoliranih sojeva leptospira, obrađivat će klinički i epidemiološki dosad sakupljeni materijal, vršiti će laboratorijske pokuse u vezi s upotrebom nekih hranilišta za leptospiru.

Biokemijski laboratorij predviđa za god. 1951. nastavak započetih radova na ispitivanju kemoterapeutskog djelovanja pirol-azo-fenil-

arzinskih kiselina u pogledu bakteriostatskog djelovanja in vitro, ispitat će na Löwensteinovoj podlozi sa standardnim sojevima mikobakterija tuberkuloze neke preparate dobivene sintetskim vezivanjem paraamino-salicilne kiseline sa pirolskim derivatima, ispitat će neke preparate iz reda tiosemikarbazona, ispitat će upliv konstitucije i fizikokemijskih osobina na toksičnost arsenobenzolskih preparata, osim toga će proučavati lipoidne antigene s obzirom na neka imunokemijska svojstva lipoida, da bi se eventualno utvrdio utjecaj kemijskog karaktera masnih kiselina na specifičnost lipoidnih antigena s osobitim obzirom na karakteristične masne kiseline mikobakterija tuberkuloze.

d) *Naučno istraživački rad na terenu*

Sekcija za medicinske nauke izvršit će na terenu istraživanja o etiologiji strume te istraživanja utjecaja endokrinih faktora na razmnažanje riba. Sekcija za veterinarske nauke izvršit će na terenu gotovo sva istraživanja, koja su spomenuta pod c). Centar za leptospirozu izvršit će na terenu epidemiološka istraživanja.

e) *Plan rada građevinske djelatnosti*

Odjel za medicinske nauke kani u god. 1951. započeti sa pripremnim radovima oko izgradnje Instituta za medicinska istraživanja.

f) *Ostali namjeravani rad*

Sekcija za medicinske nauke i Sekcija za veterinarske nauke počet će u god. 1951. sa sakupljanjem građe za svoju stručnu terminologiju. Veterinarska sekcija predviđa sakupljanje termina i na terenu.

Izvjestan broj akademika, suradnika članova instituta i raznih zavođa, koji su vezani uz Odjel za medicinske nauke, učestvovat će predavanjima na raznim internacionalnim i nacionalnim kongresima u inostranstvu i u zemlji.

Plan i program rada Instituta za higijenu rada za 1951. g.

I. *Izdavačka djelatnost.*

a) Izdavanje »Arhiva za higijenu rada« (40 štamparskih araka).

b) Izdavanje priručnika za tečajeve iz higijene rada (20 štamparskih araka).

II. *Organizacija naučne djelatnosti.*

1. *Fiziologija i psihologija rada.*

Utjecaj koncentracija ugljičnog monoksida na brzinu reakcije i pažnju.

2. *Klinika i patologija rada.*

a) Izrada standardiziranih metoda za pregled biološkog materijala kod profesionalnih obolenja. Određivanje karboksihemoglobina u krvi.

b) Određivanje standardiziranog nalaza krvi radnika (300 osoba), i to određivanje hemoglobina, leukocita, eritrocita, retikulocita, hematokrita i količine željeza u serumu.

3. *Fizička i kemička istraživanja radne okoline.*

- a) Izrada standardne metode za određivanje žive u atmosferi (razrađivanje i spektrofotometrijske metode za određivanje žive u atmosferi).
- b) Razrađivanje metoda i gradnje aparature za određivanje ugljičnog monoksida i sumpornog dioksida u atmosferi.
- c) Razrađivanje standardne metode za određivanje benzola u atmosferi (apsorpcija benzolskih para na aktivnom ugljenu).
- d) Razrada metodike za određivanje kloriranih ugljikovodika u atmosferi.

4. *Zaštitna sredstva.*

- a) Izrada standardnih metoda za testiranje sredstava za ličnu zaštitu (filtrovi protiv prašine, propusnost za kvarcnu prašinu i olovne dimove).
- b) Radovi na adsorpcionim sredstvima za živine pare.
- c) Radovi na izradi koloidnih filtrova.
- d) Izrada aparature (pumpe, toplomjeri) za mjerenje prašine i temperature.

III. *Naučno istraživački rad na terenu.*

1. Vršenje redovitih i periodičkih pregleda radnika, ugroženih i oboljelih od profesionalnih bolesti.
2. Biometrijska mjerenja radničke i srednjoškolske omladine u Zagrebu (50.000 srednjoškolske i radničke omladine).
3. Pneumokonioze u Hrvatskoj: Istraživanje silikoze kod radnika, zaposlenih u tvornici praška za čišćenje metala u Osijeku, razrađivanje rentgenografske metode za određivanje slobodnog kremenita u mineralnim prašinama.

IV. *Građevna djelatnost.*

1. Uređenje novog paviljona Instituta za higijenu rada i nabava inventara za novu zgradu Instituta.
2. Izgradnja plinske komore.
3. Izgradnja zgrade za mehaničku, stolarsku i električarsku radionicu.

V. *Ostali radovi.*

1. Standardizacija sanitarnih uređaja i namještaja u industriji (kućanstva i zahodi).
2. Sudjelovanje u kursovima Škole narodnog zdravlja u Zagrebu (predavanja polaznicima raznih tečajeva za usavršavanje liječnika i srednjeg medicinskog osoblja).
3. Uređenje odjela za higijenu rada u Higijenskom muzeju Škole narodnog zdravlja u Zagrebu.

VI. Sudjelovanje na međunarodnom kongresu za medicinu rada u Lisabonu i na nacionalnom kongresu za medicinu rada u Parizu.

1. Rad iz problematike otrovanja živom.
2. Rad iz problematike otrovanja ugljičnim monoksidom.
3. Rad o statičkom radu.
4. Rad iz područja zaštitnih sredstava.

Nakon što je skupština prihvatila plan rada IV. odjela podnio je tajnik *Odjela za jezik i književnost* akademik *Antun Barac* ovaj

Plan rada Odjela za jezik i književnost za god. 1951.

U godini 1950. odvijala se aktivnost u V. odjelu u nekoliko pravaca, obuhvatajući: 1. izdavački rad, 2. akademijski rječnik, 3. rječnik književnog jezika, 4. istraživanje hrvatskih narečja, 5. skupljanje i sređivanje literarno-historijskog materijala, 6. popisivanje književnog gradiva u zagrebačkim arhivima, 7. kartoteku hrvatskih književnika.

Odjel je izvršio svoj plan za prošlu godinu s time, da je u nekim sektorima premašen, negdje izvršen u potpunosti, a negdje se nije mogao odvijati, kako se predviđalo.

Planirani broj rukopisa odjel je spremio, no svi nisu mogli biti dosad doštampani. Rad na Akademijском rječniku napredovao je brže nego što se očekivalo; naprotiv ide sporije spremanje rječnika književnog jezika. Rad na proučavanju hrvatskih dijalekata još nije započet na terenu, ali je u proljeće održan dijalektološki tečaj, da se u njemu sprema terenski radnici. Rad na istraživanju i obradi literarno-historijskog materijala kretao se u predviđenim okvirima.

U godini 1951. odjel će nastaviti započete poslove i započeti neke nove pothvate – s obzirom na to, što je u prošloj godini proradila i Sekcija za jezik. Svoje planove Odjel izvršuje na tri načina: 1. aktivnošću samih članova odjela, 2. s pomoću Instituta za jezik i književnost, 3. preko Sekcije za jezik.

A) Plan izdavačke djelatnosti

- 2 knjige Rada (lingvistički i književni) 15–20 štamp. araka
- 2 knjige Građe (15–20 štamp. araka)
- 1 knjiga Starih pisaca (oko 20 štamp. araka)
- 3 knjige Novijih pisaca (oko 20 štamp. araka)
- 1 knjiga Djela (Murko) – 50 štamp. araka
- 2 knjige Jagićevih djela – oko 30 araka svaka
- 1 izvanredno izdanje (Daničić, Poslovice) – 20 araka
- 2 knjige Hrv. latinisti – oko 15 araka svaka (Pribojević, Đurđević)
- 1 knjiga za Izdavački zavod (Starofrancuska kronika) 15 araka
- Rječnik – za štampu gotovo oko 300 aut. araka

B) Novi instituti se u okviru V. odjela ne će osnivati, ali će se proširiti djelatnost Instituta za jezik i književnost.

C) U okviru Instituta za jezik i književnost izvršit će se u god. 1951. ovi poslovi:

U Institutu za jezik

a) Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika

Kako će s krajem o. g. biti svršeno obrađivanje slova R, prijeći će se u siječnju na obrađivanje slova S. Ako Institut dobije odavna tražene i očekivane nove stručne i pomoćne sile, moći će se obraditi u 1951. g. i do 200 autorskih araka velika Rječnika. Najviše će zavisiti od toga, da li će se radu na provjeravanju rječnika građe, koji se uzima u obrađivanje moći posvetiti tri stručna lica (sada radi taj posao samo djelomično jedan stručnjak, koji je inače ponajviše zauzet jezičnom redakcijom Akademijinih izdanja).

Definitivan pregled obrađenog materijala za Rječnik i konačnu redakciju izvršit će prije štampanja tajnik odsjeka kao organizator rada i urednik Rječnika.

Ispisivat će se i dalje neiskorištena ili nedovoljno iskorištena građa za Rječnik, po prilici 20.000 listića.

Izvršit će se korektura i redakcija po prilici 400 araka rukopisa za Akad. izdanja.

Inventirat će se knjižnica odsjeka, ako institut dobije zatražene pomoćne namještene i ormare.

Institut će kao i dosada i dalje davati stručna mišljenja i upute u jezičnim pitanjima svima, koji se za to na nj obrate.

b) Rječnik književnog jezika

Ekscerpirati će se riječi iz djela Viktora Cara Emina, Vladimira Nazora, Milutina Nehajeva, Slavka Kolara, Josipa Kozarca, Miroslava Krleže, A. G. Matoša i još nekih hrvatskih pisaca, i izraditi početak rječnika (od A do F), kao ogled.

Institut za književnost

Nastavit će u god 1951. svoj redovni posao t. j.

1. Izradbu kataloga literarne građe u arhivu Jug. akademije i kataloga literarne građe, koja je novo nabavljena.

2. Popisivanje književne građe u zagrebačkim javnim knjižnicama i arhivima.

3. Vođenje Kartoteke znanstvenih radnika, književnika i umjetnika.

4. Vođenje tekuće bibliografije književnosti, znanosti i umjetnosti prema domaćim i stranim časopisima.

5. Uređivanje knjižnice književnog odsjeka.

Osim toga odsjek će proširiti svoj rad u dva pravca:

1. Organizirati će katalog literarno-historijskih arhivalija na cijelom području NR Hrvatske. Taj će katalog u pojedinim mjestima raditi tamošnji kulturni radnici, a iz svih njihovih doprinosa sastavit će se kod nas opći katalog. Na taj će se način dobiti evidencija građe i olakšati literarno-historijska istraživanja, a ujedno moći objelodaniti još nepoznata građa.

2. Organizirati će se bio-bibliografske kartoteke tako da se one ne će više odnositi samo na žive književnike, već će zahvatiti sve književnike

19. i 20. st. U obzir dolaze tu osobito pisci t. zv. drugog reda, koji u literarnoj historiji nisu iscrpno obrađeni i o kojima u bibliografskim priručnicima nema dovoljnih podataka.

3. Provest će se suradnja s Historijskim institutom u novom uređenju arhiva Jugoslavenske akademije s obzirom na literarno-historijsku građu.

Ostali naučni rad u okviru U. Odjela.

a) Imaju se dovršiti pripreme za organiziranje instituta ili komisija započetih u god. 1950.: 1. za dijalektologiju i 2. za toponimiju i antroponimiju.

b) Budući da se pokreće Hrvatsko-filologičko društvo, to će u god. 1951. biti od potrebe, da se obnovi časopis Hrvatski jezik, u kojem će biti skoncentrisan rad na čišćenju (purizmu) i utvrđivanju hrvatskog književnog jezika. Tome će mnogo doprinijeti i rad naše sekcije za jezik, koja je proradila u god. 1950. i koja će, prema zadnjem zaključku te sjednice obrađivati i izvještaje o jezičnom ispravljanju akademičkih publikacija. U vezi sa tim pomenutim društvom pokrenuti će se i časopis Hrvatski filologički godišnjak, nešto slično Južnoslovenskom filologu i Prilozima Pavla Popovića, koji izlaze u Beogradu, i Slavističnoj reviji u Ljubljani. Ova dva časopisa od prijeke su potrebe, da se Zagreb afirmira na lingvističkom i literarno-historičkom polju, t. j. da ne zaostane za Beogradom, Sarajevom, Ljubljanom i Skopljem, koji već imaju slične časopise.

c) Kao organ naše dijalektološke i toponimičke komisije u god. 1951. možda će se moći pokrenuti Hrvatski dijalektološki zbornik, odnosno Hrvatski zbornik za toponimiju i antroponimiju.

d) U godini 1951. moći će se prirediti za štampu starofrancuski rukopisi zagrebačke Sveučilišne knjižnice.

e) U godini 1951. nastaviti će se dijalektološki, toponimički i antroponimički kursevi u vezi sa slavističkom sekcijom zagrebačkog sveučilišta, da bi se obrazovao podmladak za ova proučavanja na terenu.

f) U godini 1951. nastaviti će se rad na izdavanju Jagićevih spisa, korespondencije i t. d., a možda će se moći prikupljivati i njegovi članci publicističke prirode, koji su izlazili po Bečkim novinama. Pristupiti će se i prevodenju njegove Entstehungsgeschichte. Ovaj je prevod potreban slušačima slavistike.

g) U 1951. nastaviti će se rad na etimologijskom rječniku hrvatskog ili srpskog jezika, koji je već djelomično potpuno gotov, samo mu treba dopuniti bibliografski dio. Možda će se moći uspostaviti u ovom pogledu suradnja sa Slovenskom akademijom nauka, koja također sprema etimologijski rječnik slovenačkog jezika.

D) Naučno istraživački rad na terenu

U vezi s radom kurseva za dijalektologiju slat će se radne ekipe na teren.

E) *Odjel nema nikakvih građevinskih planova.*

F) *Ostali rad odjela izvršit će se prema potrebama iz rada sekcije za jezik i Instituta za jezik i književnost. Jezične redakcije akademijskih izdanja pružaju već sada toliko materijal, i probleme, da će se oni u toku godine prikupiti i podvrći analizi, tako da će odjel vjerojatno moći nakon toga da objavi i direktive, koje će s obzirom na jezik i pravopis važiti za akademijska izdanja. Isto tako, u Institutu za jezik i književnost, u odsjeku za književnost, rad se odvija ne samo s obzirom na književnu prošlost, nego i u vezi s aktuelnim pojavama (stogodišnjica Vrazove smrti, osamdesetgodišnjica Preradovićeve smrti) u nastojanju, da Akademija zadovolji i potrebama nauke i potrebama današnjice.*

Skupština prima bez diskusije plan rada V. odjela na znanje.

Akademik *Vanja Radauš* tajnik VI. odjela podnosi

Plan rada Odjela za likovne umjetnosti i muziku

I. Plan novih izdanja

A. Odjela:

2 sveska Rada umjetničkog odjela
2 sveska muzičke sekcije
Corpus nummorum Slavorum meridionalium medii aevi
Jugoslavenska sigilografija
Ornamentika starih južnoslavenskih rukopisa
Stari dubrovački ljetnikovci

B. Galerije:

Novo izdanje kataloga Moderne galerije (1800–1914)
6 svezaka male galerijske biblioteke (Medulić, Benković, Bobić,
Klović, L. Laurana, Vincenzo iz Kastva)
Vodič kroz Staru galeriju
Vodič kroz Modernu galeriju

II. Organizacija naučne djelatnosti

A. Plan rada Odjela:

Osnivanje Instituta likovnih umjetnosti
Rješavanje stručnih pitanja
Organizacijski poslovi
Proširenje djelatnosti Muzičke sekcije
Pomaganje rada izvan Akademije (pokrajinski muzeji i galerije)

B. Plan rada Galerije:

Postav II. kata Moderne galerije
Proširenje i upotpunjenje postavljenih zbirka
Davanje stručnih savjeta i ekspertiza
Suradnja s galerijama i muzejima u zemlji i u inozemstvu

C. Plan rada Gipsoteke:

1. Lijevanje na terenu:

Propovjedaonica iz Sv. Duje u Splitu

Krstionica šibenske katedrale

Nekoliko epitafa iz Hrvatskog Zagorja

Jedan epitaf u Iloku

2. Naučni rad na terenu:

Snimanje nekropola bogumila u kotarevima: Travnik, Stolac, Ljubinje i okolica Sarajeva (do sada nepublicirani materijal)

Dopuna materijala iz Knina i okolice, Splita i okolice, materijala Muzeja hrv. starina u Splitu

3. Radovi u zbirkama:

Ako se adaptira zgrada, postav dvije dvorane moderne plastike, formiranje i postav zbirke kopija

Postavljanje većih spomenika u strojarnici (ako bude adaptirana)

4. Arhivski rad:

Nastavak rada na kartoteci domaćih majstora, nastavak na kartoteci izložaba i likovnih događaja XIX. i XX stoljeća, proučavanje sakupljenog materijala za XIX. st. prema bibliografiji.

III. Istraživački rad na terenu

A. Ekipe:

Fotografsko snimanje i naučno proučavanje umjetničkih spomenika u kotarima Požega i Zlatar, te u istočnom dijelu Istre i na otocima Cresu i Lošinj.

Restauriranje i prenošenje pojedinih ugroženih zidnih slikarija s terena u Galeriju.

Restauriranje umjetnina iz prošlosti u Dalmaciji i Zagorju.

B. Pojedinci:

Odašiljanje jednog delegata na kongres bizantologa u Palermo.

Odašiljanje jednog restauratora na specijalizaciju od 6 mj. u Italiju.

Odašiljanje dvojice stručnjaka na naučni rad u inozemstvo (Austrija).

Skupština prihvaća plan rada VI. odjela.

Nakon izvještaja odjelnih tajnika podnosi akademik Gušić

Plan rada Jadranskog instituta za god. 1951.

U toku 1950. godine Jadranski je institut svoje djelovanje provodio u sekcijama za pomorsko pravo, za ribarstveno pravo i ekonomiku ribarstva, za pomorsku terminologiju i toponomastiku te na polju uređenja svojih pomorskih muzeja u Splitu i Dubrovniku i evidentiranja muzejskog materijala na terenu. Pored toga Institut je formirao novi ekonomski odsjek za proučavanje ekonomike našeg obalnog područja te je osnovao svoj ured na Rijeci. Od publikacija izdao je zbirku dokumenata o Rapallu od V. Jovanovića, a u štampi se nalazi knjiga akad. Skoka. »Romanstvo na istočnim obalama Jadrana«, te prof. dr. R. Bu-

jasa, »Ribanje i ribarsko prigovaranje Petra Hektorovića«. Osim toga je štampan i razaslan »Naputak za sabiranje narodnih pomorskih naziva« i »Naputak za sakupljanje građe iz područja morskog ribarstva«.

Za izdanja u 1951. godini predviđena su ova djela:

1. Zbornik »Ugovori o iskorišćavanju brodova na moru«
2. Zbornik o havarijama
3. Akad. Grga Novak »Zbirka dokumenata iz historije ribarstva« od 1400–1800.
4. Zbornik o problemima morskog ribarstvenog zakonodavstva FNRJ
5. Dr. S. Flögl »Analiza gospodarstva otoka Krka«
6. Dr. B. Kojić »Analiza gospodarstva otoka Lošinja«
7. Milan Marjanović »Diplomatska borba za Jadran 1914–1924« u dvije sveske
8. Dva broja Anala Jadranskog instituta.

U organizacijskom pogledu Institut je ove godine radio sa 12 službenika u Zagrebu, dva na Rijeci, četiri u Splitu i tri u Dubrovniku, dakle je u Institutu bio namješten svega 21 službenik. Za iduću godinu postavljeni su ovi organizacijski zadaci:

1. Formirati pomorski muzej za područje sjevernog Jadrana na Rijeci;
2. Formirati modelarsko-restauratorsku radionu u okviru Pomorskog muzeja u Dubrovniku;
3. Formirati sekciju za ekonomiku pomorstva u okviru ureda Jadranskog instituta na Rijeci.

Plan organizacije naučne djelatnosti:

I. Pomorsko pravo

1. u svrhu nastavka rada na problematici pozitivnog pomorskog prava:
 - a) obraditi materiju o havarijama,
 - b) obraditi materiju o stvarnim pravima na brodovima,
 - c) pripremiti obradu materije o granicama odgovornosti brodara za štampu,
 - d) nastaviti suradnju na savjetovanjima Ministarstva pomorstva o materijama pod a, b, c i o pitanjima pomorskog upravnog prava,
 - e) obraditi problematiku pomorskog međunarodnog prava prema programu Komisije za međunarodno pravo Ujedinjenih naroda: nastaviti suradnju na savjetovanjima kod Pravnog savjeta Ministarstva vanjskih poslova.
2. Održavati u Institutu stručna predavanja i javne diskusijske sastanke za širi krug pravnih stručnjaka.
3. Suradivati u Comité maritime international i International Law Association.

II. Ekonomika ribarstva i ribarstveno pravo

1. Tiskani »Naputak za sakupljanje građe iz područja morskog ribarstva i običajnog ribarstvenog prava« uputiti na teren, te nakon primitka građe pristupiti njenoj razradi.

2. Prepisanih 11 rukopisnih knjiga iz povijesti ribarstva pronađenih u Gradskoj biblioteci u Splitu srediti i pripremiti štampanje odabranih dijelova te građe.

3. Nastaviti sakupljanjem historijske građe u Zadarskom državnom arhivu.

4. Dovršiti rasprave za »Zbornik o problematici morskog ribarstva FNRJ«.

5. Nastaviti sa sakupljanjem građe za proučavanje ekonomskih problema: uzgoja školjkaša, dubinskog ribolova i ekonomske eksploatacije ribarskog rajona Palagruža.

6. Asistent Sambrailo dovršit će svoju doktorsku tezu: »Pravni režim otvorenog mora s naročitim obzirom na morsko bogatstvo Jadrana«.

III. *Pomorska terminologija*

1. Izvršiti dopunska sakupljanja narodnih pomorskih izraza na terenu, gdje bude potrebno.

2. Završiti ekscerptiranje pomorskih izraza iz literature.

3. Obraditi građu stiglu s terena i uvrstiti je u kartoteku zajedno sa 20.000 kartica nabavljenih od admirala Luterottija. Danas terminološka kartoteka u Institutu broji već 65.000 kartica.

4. Dovršiti upotpunjavanje kartoteke i pristupiti redigiranju Pomorskog rječnika.

5. Nastaviti rad na popunjavanju kartoteke toponima.

IV. *Pomorska geografija*

1. Dovršiti publikaciju o prostranstvu predjela Jadranskog mora.

2. Dovršiti preradu djela A. Sobietzkog.

V. *Ekonomika obalnog područja*

1. Dovršiti i dati u štampu ekonomsku analizu otoka Krka.

2. Dovršiti i dati u štampu ekonomsku analizu otoka Lošinja.

3. Nastaviti rad na kompleksnoj gospodarskoj analizi Istre.

4. Sakupiti građu za dopunu ekonomske analize otoka Raba i Paga.

5. Ukoliko kadar bude pojačan pristupiti radu na proučavanju ekonomike drugih dijelova naše obale i započeti radom na obrađivanju problematike ekonomike pomorstva.

VI. *Ekonomsko politički odnosi na Jadranu*

Osnovati zasebni odjel za proučavanje ekonomsko-političkih odnosa na Jadranu. U tu svrhu sistematski prikupljati, sređivati, evidentirati i proučavati naučna i publicistička djela, u prvom redu talijanska, koja se bave problemima ekonomsko političkih odnosa na Jadranu.

VII. *Područne ustanove Jadranskog instituta na obali*

1. Pomorski muzej u Splitu i Dubrovniku

a) nastaviti izradu evidencije još sačuvanog pomorskog, muzejskog i arhivskog materijala na terenu,

b) završiti izradu idejnog nacrtu nove postave muzeja,

- c) dalje popunjati muzejsku zbirku, i to u prvom redu onim predmetima, koji nedostaju za ostvarenje nove muzejske postavke.
 - d) izvršavati na terenu zadatke instituta u vezi s radom na terminologiji i toponomastici.
2. Ured Jadranskog instituta na Rijeci
- a) izvršiti formiranje Pomorskog muzeja na Rijeci,
 - b) brinuti se za rad pravne sekcije na Rijeci,
 - c) brinuti se za rad novoformirane ekonomske sekcije na Rijeci.
 - d) izvršavati na terenu zadatke Instituta u vezi s radom na terminologiji i toponomastici.

VIII. Plan rada građevne djelatnosti

Nastaviti adaptacijske radove na palači Milesi u Splitu za Pomorski muzej.

IX. Ostali namjeravani rad

1. Nastaviti oko spremanja materijala za Istarsku izložbu u Zagrebu.
2. Suradivati sa Leksikografskim zavodom FNRJ na daljoj izradi Pomorskog leksikona, jer je sav materijal dosada sakupljen u Jadranskom institutu predan na dalju obradu Leksikografskom institutu.

Skupština prima plan rada Jadranskog instituta.

U ime Odbora za folklor i antropogeografiju podnosi dopisni član Žganec ovaj prijedlog plana rada:

U toku 1950. godine Odbor je preko svojih saradnika vršio niz istraživanja na terenu, o kojima su podnesene djelomično već i naučne radnje. Osim veoma intenzivnog rada na polju muzičkog folklor a i na polju sabiranja i obrade etnografske građe u Istri, na Jadranskim otocima i u sjevernoj Dalmaciji, izvršen je još čitav niz etnografskih i antropogeografskih ispitivanja, u kojima su djelomično sudjelovali i najbolji daci Etnološkog seminara zagrebačkog Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Izdana je 33. knjiga Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena, a do konca godine bit će štampana i još jedna sveska. Izdan je prvi svezak Narodnih popjevaka Hrv. Zagorja od dopisnog člana Vinka Žganca.

U planu za 1951. godinu na području muzičkog folklor a predviđeno je ovo:

I. Izdavačka djelatnost:

1. Štampanje prvog i drugog sveska Žganec »Narodne popjevke Hrv. Zagorja« (uvod i tekstovi).
2. Izdanje Zbirke gradišćanskih pjesama u obradi Žganca.
3. Izdanje jednog sveska Narodnih pjesama iz Štivice u redakciji Vladimira Stahuljaka.

II. Rad na terenu

Nastavit će se:

1. sa sakupljanjem narodnih popijevaka u Hrv. Zagorju, Prigorju, Baniji, Konavljima, Prekomurju, Krku, Hvaru, Bačkoj, Slavoniji, Po-dravini, Posavini i Baranji.

Na polju antropogeografije nastavit će se rad na zadarskim otocima.

Na polju etnografije:

I. Izdavačka djelatnost

1. Izdati jednu svesku Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena;

2. Narodna nošnja Istre u obradi Etnografskog muzeja u Zagrebu;

3. Izdati rukopis M. Gušić: »Dalmatinska čipka«;

4. M. Gušić: »Narodna umjetnost« jedan svezak.

II. Rad na terenu

1. Nastavak etnografskih radova u Istri u dosad neobrađenoj La-binštini.

2. Nastavak etnografskih radova na otoku Pagu.

3. Nastavak radova na obradi Bukovice i Ravnih Kotara.

4. Započeti sistematski etnografsko istraživanje dubrovačkog područja, napose Konavala.

5. Nastaviti sistematsko sakupljanje etnografske građe u Boljunu, Istra.

6. Sakupljanje poslovice i uzrečica u Puntu na otoku Krku.

7. Nastaviti sistematsko skupljanje građe za monografiju sela Kom-polja u Lici.

8. Nastaviti sistematsko skupljanje građe u Velom Ižu.

9. Nastaviti sakupljanje folklorne građe o bilju u Novom Vinodolu.

Skupština prima bez diskusije plan rada Odbora za folklor i antropogeografiju.

Nakon toga čita predsjednik Historijskog instituta u Dubrovniku dopisni član dr. *Jorjo Tadić* ovaj

izvještaj o radu i planovima rada Historijskog instituta u Dubrovniku:

I. Organizacijski poslovi

Premda je ovaj Institut osnovan polovinom 1949. godine, ipak se rad u njemu mogao započeti tek u toku ove godine, kada je dobio tri asistenta i kada su postepeno uređene neke manje prostorije u sporednoj kućici samog Instituta. Međutim ni u toku 1950. godine nije bilo moguće razviti punu naučnu djelatnost, koju je njegova uprava predviđala, jer još uvijek Institut nema dovoljno naučnog osoblja, ni prostorija potrebnih za sistematski i miran rad u njemu. Rad Instituta nailazit će i unapred na još jednu teškoću, to je, što gotovo svi njegovi članovi žive izvan Dubrovnika i što se sam Institut ne nalazi u jednom većem naučnom centru.

Uza sve ove teškoće Institut je u toku čitave godine nastojao da ispuni što više postavljenih zadataka i, prema snagama sa kojima raspolaže, rezultati toga rada mogu se smatrati veoma povoljni i korisni.

a) *Sjednice Naučnog vijeća*

U toku ove godine Naučno vijeće Instituta održalo je triput svoje sastanke: 17. i 18. marta u Zagrebu, 16. augusta u Dubrovniku i 28. decembra u Zagrebu.

Na svim tim sastancima Vijeće je rješavalo o organizacijskim pitanjima Instituta, o njegovim potrebama, naučnim problemima i zadacima, o organizaciji naučnog rada, o spremanju i postavljanju mladih naučnih kadrova, o otkupu nekih biblioteka i arhivalija i sl.

O svim sjednicama Naučnog vijeća sastavljeni su zapisnici, koji su odmah dostavljeni Predsjedništvu Akademije, kako bi ono moglo stalno pratiti rad institutske uprave.

b) *Naučno osoblje*

Od osnivanja Instituta njegova uprava radi da dobije nekoliko mladih naučnih radnika za stalno naučno osoblje. Poslije velikih poteškoća Institut je u toku ove godine dobio tri asistenta, i to Miroslava Pantića (od 1. januara), Antu Marinovića (od 29. marta) i Nadu Beritić (od 3. aprila).

Prvi asistent je diplomirani student jugoslavenske književnosti, drugi prava, a treći romanistike. Sva nastojanja uprave Instituta da dobije bar jednog asistenta za povijest i za povijest umjetnosti ostala su bez rezultata, iako bi bili neophodno potrebni i radi rada samog Instituta i radi osposobljavanja kadrova za te dvije struke. Isto tako ostali su bez uspjeha i svi pokušaji, da Institut dobije jednog stalnog naučnog radnika starijih godina, koji bi bio zamjenik upravnika Instituta.

Troje asistenata surađuje na ispunjavanju naučnih zadataka Instituta, pomaže pri sređivanju institutske biblioteke i pod nadzorom upravnika Instituta radi na nekim individualnim naučnim zadacima svoje specijalnosti, pripremajući se za izradu doktorskih teza.

c) *Biblioteka*

Za potrebe ovog Instituta nabavilo je Predsjedništvo Akademije nekoliko privatnih dubrovačkih biblioteka već prije početka rada samog Instituta. Tako su nabavljene ove biblioteke:

1. Pucić-Gradić-Medini sa 3100 svezaka (od kojih 200 Ragusina) i 413 rukopisa;
2. Rafa Androvića sa 242 knjige i 62 rukopisa;
3. Vida Vuletića-Vukasovića sa 1500 svezaka i 74 rukopisa;
4. Ivana Bizzarro-Ohmučevića sa 1166 svezaka;
5. Branka Bubala sa 804 sveska, i
6. nasljednika pjesnika Petra Hektorovića sa 243 sveska.

U toku ove godine nabavljeno je 259 knjiga novih izdanja.

Tako biblioteka Instituta sada ima 7.314 svezaka.

Institut je pretpлаćen na 19 raznih časopisa.

U toku ove godine izdato je za nabavku knjiga i časopisa Din 146.631.—

Sređivanje biblioteke započeto je tek poslije 1. marta o. g., kada je stupio na svoju dužnost honorarni bibliotekar Instituta. Od mjeseca septembra u poslu mu pomaže i troje asistenata, pošto su se oslobodili nekih drugih svojih dužnosti, a od 1. oktobra i administrativni manipulant. Predsjedništvo Akademije uputilo je u Dubrovnik direktora Akademijine biblioteke dr. Josipa Badalića, da pregleda biblioteku Instituta i da dade potrebna uputstva za njezino uređenje, kojom prilikom je dr. Badalić održao nekoliko predavanja i praktičnih vježbi (ukupno 10 sati), kojima su prisustvovali osoblje Instituta, osoblje drugih javnih biblioteka u Dubrovniku i polaznici Arhivističkog kursa.

Prema dobijenim uputstvima od dra. Badalića uređuje se biblioteka Instituta po principima, po kojima je uređena biblioteka Akademije u Zagrebu.

d) *Arhiv*

Otkupljujući razne stare privatne biblioteke Institut je došao u posjed i većeg broja rukopisa, ukupno 550. Ovi rukopisi su raznog sadržaja i iz raznog vremena. Među njima ima dokumenata privatno-pravnog karaktera, prijepisa književnih djela, privatnih pisama i t. d., a kako potječu od nekih istaknutih intelektualaca Dubrovnika, to je vrijedno da ih Institut čuva. Zato se svi ti rukopisi zasebno čuvaju i sređuju, pa će se u tu svrhu urediti i jedan arhiv Instituta.

U toku ove godine otkupljen je dragocjeni arhiv pjesnika Petra Hektorovića i njegovih nasljednika. U njemu se nalaze brojni dokumenti od XV. do kraja XVIII. vijeka, koji imaju veze s porodicom Hektorovića, ali su od velike važnosti i za ekonomske i društvene prilike otoka Hvara u to vrijeme. Kada se svi ti dokumenti srede i prouče, uprava Instituta namjerava da ih u cjelini ili djelomično objavi u izdanjima Instituta.

Za otkup Hektorovićevih arhivalija utrošeno je Din 350.000.—

II. *Naučni poslovi*

a) *Radni sastanci*

Prema svojim Pravilima ovaj je Institut održavao radne sastanke, na kojima su njegovi članovi i drugi naučni radnici dali kraće referate o svojim radovima ili pitanjima na kojima rade. Na sastanke su pozivani predstavnici narodnih vlasti, prosvjetnih i kulturnih ustanova i drugi, koji se interesuju za povijest.

U toku 1950. održana su četiri radna sastanka, na kojima su ti naučni radnici govorili o ovim pitanjima:

1. Dr. Jorjo Tadić: Dubrovačka arhivska građa za historiju Beograda od 1521.—1571.
2. Dr. Viktor Novak: Naš kulturni doprinos u procesu razvitka srednjovjekovne pismenosti.

3. Dr. Milko Kos: Historijski razvoj slovenskih etničkih granica.

4. Đorđe Radojičić: Stare srpske štamparije XV.–XVII. vijeka.

Sastanci su održani 23. aprila, 14. maja, 4. i 11. juna o. g.

Obično je sastancima prisustvovalo oko 40 osoba.

Predviđa se održavanje još dvaju radnih sastanaka svih članova Instituta u Zagrebu 28. i 29. decembra o. g.

b) *Naučno ispitivanje Lopuda*

Kao jednu od svojih veoma važnih zadaća Historijski institut je preuzeo, da po mogućnosti svake godine organizuje terenski rad na ispitivanju pojedinih dijelova našega Primorja, u prvom redu dubrovačke okolice. Svrha je tih ispitivanja, da se svestrano prouči njihova ekonomska, društvena i kulturna historija, da se sve to poveže sa savremenim životom, da se opišu, nacrtaju i fotografiraju svi predmeti i objekti važni za kulturnu i društveno-ekonomsku historiju. Za 1950. godinu predviđeno je, da se takva ispitivanja izvrše na otoku Lopudu. U tu svrhu organizovana je naučna ekipa, u kojoj su bili arheolozi, historičari, historičari umjetnosti, etnografi, lingvisti i arhitekti, koji su istovremeno vršili ispitivanja s time, da rezultate svoga rada saopće u jednoj zajedničkoj monografiji u izdanjima Instituta. Svaki od starijih naučnih radnika, prema obavezi, doveo je sobom na rad bar jednog asistenta ili starijeg studenta, da mu pomaže, a istovremeno da se uputi u ovakovu vrst poslova.

Naučna ekipa se sastojala od 9 starijih naučnika i 9 pomagača, koji su svi skupa proveli na radu 336 dana, računajući i putovanja, i to od 15. jula do 30. augusta o. g. Sve grupe radile su vrlo marljivo i s uspjehom na svojim ispitivanjima, i svaka od njih našla je mnogo građe i sve su došle do novih naučnih otkrića. Pokazalo se, da je ovakav skupni rad i sistematsko i detaljno ispitivanje jednog manjeg područja od velike koristi ne samo za samu oblast, koja se ispituje, nego i za našu nacionalnu nauku uopće, jer se tom prilikom vrše ispitivanja i stvaraju zaključci od šireg značaja. Ekipa je, među ostalim, napravila detaljne nacрте svih starih crkava, velikog broja starih palača i privatnih kuća, nekoliko tipova stambenih zgrada i sl., a napravila je i oko 400 fotografskih snimaka raznih većih i manjih objekata i predmeta važnih za kulturnu historiju, umjetnost, ekonomiju, etnografiju, urbanizam i t. d. Veliki dio nacрта i fotografija kao i rasprava iz pojedinih naučnih područja, sada se izrađuju i bit će objavljeni u monografiji o Lopudu u toku 1951. godine.

c) *Izdanja Instituta*

U toku 1950. Institut nije objavio nijedno svoje izdanje, premda je njegova uprava predviđala, da će moći bar pristupiti štampanju nekih djela. To nije izvršeno, jer rad sa asistentima na tome nije mogao na vrijeme započeti zato, što su kasno postavljeni i što su sve troje asistenta zadugo bili zauzeti radom u Arhivističkom kursu, koji su pohađali. Zatim ni sami autori nekih djela predviđenih za štampu, zbog zauze-

tošći drugim poslovima, nisu mogli na vrijeme spremati svoje rukopise. Ali ipak, i u Institutu i u vezi s njime radilo se na spremanju nekih izdanja, od kojih će se neka sigurno moći dati u štampu u toku iduće godine. To su:

1. »Analiz Historijskog instituta«, godišnjak za 1951., za koji je već sakupljeno 10 članaka, a u najskorije vrijeme treba da se dobije otprilike još toliko;
2. Serafin Crijević, Bibliotheca Ragusina, I. sv. u redakciji i sa opširnim komentarom dra. Petra Kolendića;
3. »Poslanički izvještaji Frana Ranjine sa ruskog dvora 1771.–1774.« u redakciji prof. Zlate Mitrović;
4. »Poslanički izvještaji Jaketa Palmotića iz Turske i Italije od 1758. do 1776.« u redakciji Radovana Samardžića.

Kao izdanje Instituta izaći će uskoro iz štampe zbirka dubrovačkih notarskih dokumenata iz kraja XIII. vijeka, u prijepisu i redakciji dra. Gregora Čremošnika, što je već prije bilo primljeno kao izdanje Akademije.

Isto tako kao izdanje Instituta dat će se u štampu u najskorije vrijeme i prva knjiga dokumenata Kotorskog arhiva u redakciji dra. Antona Mayera, na čemu je rađeno u Historijskom institutu Jugoslavenske akademije u Zagrebu.

III. *Naučno-vaspitni rad*

a) *Arhivistički kurs*

Ministar za nauku i kulturu Vlade FNRJ, svojim rješenjem II/2 br. 545 od 7. januara 1950. donio je odluku, da se pri Historijskom institutu u Dubrovniku organizuje 7-mjesečni arhivistički kurs. U taj kurs svaka narodna republika trebalo je da pošalje dva-tri svoja kandidata između diplomiranih studenata filozofije, prava ili ekonomije. Tako su poslale narodne republike Bosna i Hercegovina jednog kandidata, Hrvatska, Crna Gora i Makedonija po dva, Srbija i Slovenija po tri, a ministar za nauku i kulturu Vlade FNRJ jednoga. Kurs su još pohađali i troje asistenata ovog Instituta. Kurs je trajao od 18. januara do 15. augusta 1950.

Kurs je vodio predsjednik ovog Instituta.

U kursu su održali predavanja:

iz paleografije:

Dr. J. Tadić iz latinske paleografije i historije naroda FNRJ
dr. Viktor Novak, prof. univ., iz latinske paleografije

iz diplomatike i hronologije:

dr. Milko Kos, prof. univ., iz diplomatike, hronologije i sfragistike

iz arhivistike:

dr. Ilija Sindik, naučni suradnik Istorijskog instituta SAN, iz arhivistike

dr. Vinko Foretić, upravnik Državnog arhiva u Dubrovniku. iz arhivistike

iz latinskog:

Juraj Zgorelec, prof. u p., iz latinskog jezika

iz talijanskog:

Marija Bavčević, suplent, iz talijanskog jezika

iz dijalektičkog i historijskog materijalizma:

Miroslav Brant, naučni suradnik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije

iz političke ekonomije:

dr. Rikard Lang, docent Pravnog fakulteta u Zagrebu

iz razvoja državnog i pravnog uređenja zemalja FNRJ:

Ivo Puhan, asistent Pravnog fakulteta u Beogradu

iz ćirilčke paleografije:

Đorđe Radojičić, naučni suradnik Instituta Srpske akademije nauka

iz bibliotekarstva:

dr. Josip Badalić, prof. univ.

Iz pojedinih predmeta održano je sati predavanja:

iz latinske paleografije 43 sati teorije, 32 sata praktičnih vježbi;

iz diplomatike, hronologije i sfragistike 30 sati teorije i 15 sati praktičnih vježbi;

iz arhivistike 49 sati teorije i 54 sata praktičnih vježbi;

iz latinskog jezika 79 sati teorije i 12 sati praktičnih vježbi;

iz talijanskog jezika 68 sati teorije i 2 sata praktičnih vježbi;

iz dijalektičkog i historijskog materijalizma 34 sata;

iz političke ekonomije 22 sata;

iz razvoja državnog i pravnog uređenja zemalja FNRJ 42 sata;

iz ćirilčke paleografije 38 sati teorije i 6 sati vježbe;

iz historije naroda FNRJ 9 sati;

iz bibliotekarstva 10 sati.

Ukupno održano 545 sati predavanja. Teorijska predavanja držana su u zgradi ovog Instituta, a praktične vježbe u Državnom arhivu.

Po završetku kursa kandidati su polagali završni ispit. Ispit je položilo svih 17 kandidata. Srednja ocjena cjelokupnog ispita iznosi 9,30 (devet cijelih i trideset).

Za izdržavanje kursa utrošio je Savjet za nauku i kulturu Vlade FNRJ Dinara 335.132.-

b) *Paleografski kurs*

Prema zaključku Naučnog vijeća Institut je pozvao Historijske institute u Zagrebu, Beogradu i Skoplju, da o svom trošku mogu poslati u Dubrovnik po dva studenta historije na paleografski kurs, koji će ovaj

Institut organizirati preko ljeta 1950. Svrha kursa je, da se studenti u toku studija upute u arhivistički rad i postepeno osposobe za samostalna ispitivanja. Institut iz Zagreba poslao je jednog studenta, iz Beograda dvoje, a iz Skoplja jednog; na kursu su ostali 45 dana.

U kursu su im predavali: J. Tadić praktično vježbanje iz paleografije u Dubrovačkom arhivu;

Juraj Zgorelec, prof. u p., latinski jezik;

Nada Beritić, asistent, talijanski jezik.

Troškovi kursa iznosili su Din 3.740.— na ime honorara nastavnicima talijanskog i latinskog jezika.

Na ovom kursu studenti su pokazali lijep uspjeh, pa bi trebalo da se slični kursevi održavaju u toku ljetnih i semestarskih ferija.

IV. Izvršenje dosadanih zadataka i plan rada za 1951. godinu

Na osnovu prednjeg izvještaja slobodan sam konstatovati, da je Institut, u prvoj godini svoga postojanja, ispunio svoje zadatke. Predviđeni plan rada nije ispunio jedino u pogledu svojih izdanja, i to iz već iznesenih razloga. Krivica do toga, možda, leži i u tome, što je uprava precijenila svoje snage i mogućnosti rada već u početku.

U toku 1951. godine Institut će nastaviti radom na ispunjavanju istih zadataka kao i u 1950., a u duhu svojih Pravila. Zato će i dalje raditi na organizovanju ispitivanja prošlosti Dubrovnika i cijelog primorja, na spremanju mladih kadrova, na objavljivanju naučnih rasprava i građe arhivske i druge, na davanju materijalne pomoći naučnim radnicima i sl. Konkretno: održavat će radne sastanke, organizovat će naučnu ekipu, koja će preko ljeta ispitivati otoke Koločep i Šipan, dat će u štampu već spomenuta djela, pristupit će prepisivanju građe iz knjiga dubrovačkih bratovština i vodit će praktična vježbanja sa studentima u Dubrovačkom arhivu.

Skupština prima plan rada Historijskog instituta u Dubrovniku bez diskusije na znanje.

Nakon primljenih izvještaja o planovima rada za 1951. godinu, predsjednik akademik *Štampar* čita pismo generalnog tajnika akademika Gušića, kojim zbog bolesti i prezaposlenosti podnosi ostavku na dužnosti generalnog tajnika Akademije.

Predsjednik predlaže, da skupština primi ostavku generalnog tajnika. Skupština usvaja ostavku generalnog tajnika i ovlašćuje Predsjedništvo Akademije da ono imenuje do novog izbora vršioca dužnosti generalnog tajnika.

5. Eventualije

Kako se u ovoj točki dnevnog reda nitko ne javlja za riječ, predsjednik zaključuje treće redovno godišnje zasjedanje skupštine.

Nakon toga predsjednik akademik *Štampar* otvara odmah *izvanredno zasjedanje skupštine*.

Prisutni:

svi akademici i dopisni članovi sa redovnog zasjedanja osim dopisnih članova Franka i Barade, koji su se udaljili.

Predsjed: akademik Štampar.

Dnevni red izvanrednog zasjedanja:

1. Otvaranje skupštine
2. Izbor zapisničara
3. Izbor pravih i dopisnih članova Akademije
4. Obnova članstva dr. Vilimu Felleru, bivšem članu dopisniku Jugoslavenske akademije, profesoru matematike u Cornell University u Ithaci N. Y., te dr. Marinu Kataliniću, bivšem članu dopisniku Jugoslavenske akademije, redovnom profesoru fizike Fakulteta u Skoplju.
5. Revizija zaključka skupštine od 12. lipnja 1948. o izboru Abakumov Nikolaja, red. profesora Tehničkog fakulteta u Zagrebu za člana dopisnika u radnom sastavu II. Odjela za matematičke, fizičke i tehničke nauke.
6. Eventualije.

Predsjednik otvara izvanredno zasjedanje skupštine u 18 sati. Predlaže za zapisničara akademika Babića Ljubu, što skupština prima.

Za skrutatore predlaže akad. Novaka i akad. Tartagliu. što skupština isto tako prima.

Prelazi se na čitanje prijedloga.

A) za prave članove:

Tajnik IV. Odjela *akad. Kogoj* čita prijedlog Odjela za medicinske nauke za izbor dr. *Ive Babića*, dopisnog člana ove Akademije za pravnog člana.

B) za dopisne članove:

Akad. Kogoj čita dalje prijedlog za izbor dr. *Božidara Oklješe* za dopisnog člana u radnom sastavu IV. odjela.

Predsjednik pita, da li netko ima što da kaže u pitanju ovih izbora. Budući da se nitko ne javlja za riječ, prelazi se na kandidate V. odjela.

Tajnik V. Odjela *akad. Barac* čita prijedlog Odjela za jezik i književnost za izbor prof. *Stjepana Musulina* za dopisnog člana ove Akademije. Predsjednik otvara diskusiju; nitko se ne javlja. Nastavlja se čitanjem prijedloga za *Petra Segedina*. Predsjednik pita, da li ima tko kakve primjedbe na ovaj prijedlog. Nitko se ne javlja. Odjelni tajnik V. odjela predlaže dalje *Ivana Dončevića* za dopisnog člana. Na poziv predsjednika za diskusiju isto se tako nitko ne javlja. Odjelni tajnik dalje čita prijedlog za dopisnog člana *Ervina Šinka*. Na poziv predsjednika na diskusiju nitko se ne javlja. Tajnik V. odjela čita konačno prijedlog tog odjela za izbor *Marijana Matkovića* za dopisnog člana. I po ovome prijedlogu nije bilo diskusije.

Tajnik VI. odjela *akad. Radauš* čita prijedlog Odjela za likovne umjetnosti i muziku za izbor arh. *Drage Galića* za dopisnog člana u radnom sastavu VI. odjela. Predsjednik poziva na diskusiju; nitko se ne javlja. Odjelni tajnik čita dalje prijedlog za izbor arh. *Mladena Kauzlarića* za dop. člana u radnom sastavu tog Odjela. Na poziv za diskusiju isto se tako nitko ne javlja.

Predsjednik poziva na to, da se pristupi glasovanju. Obavlja se glasanje, te je rezultat glasanja slijedeći:

	da	ne
Dr. Ivo Babić	25	—
Dr. Božidar Oklješa	24	1
Stjepan Musulin	24	1
Petar Šegedin	24	1
Ivan Dončević	22	2
Ervin Šinko	20	5
Marijan Matković	25	—
Arh. Drago Galić	25	—
Arh. Mladen Kauzlarić	25	—

Glasalo je 25 prisutnih akademika.

Navedeni su prema tome izabrani prema stavljenom prijedlogu.

4. *Obnova članstva dr. Ū. Felleru i dr. Marinu Kataliniću*

Skupština donosi zaključak po prijedlogu Predsjedništva, kojim se bivšem dopisnom članu dr. Marinu Kataliniću obnavlja članstvo, koje je imao u Jugoslavenskoj akademiji, kao dopisni član van radnog sastava odjela.

Pitanje obnove članstva dr. V. Felleru skida se sa dnevnog reda.

5. *Revizija članstva dop. člana Abakumov Nikolaja*

Predsjednik izjavljuje, da izbor prof. Abakumova, izvršen po skupštini, dana 12. VI. 1948. g. nije bio pravovaljan, jer on kao strani državljanin, što se je naknadno ustanovilo, nije mogao biti izabran za člana dopisnika u radnom sastavu odjela Akademije. Kako je taj izbor u protivnosti sa Zakonom i Statutom Jugoslavenske akademije, to predlaže, da se taj skupštinski zaključak opozove.

Nakon kratke diskusije, u kojoj su sudjelovali akad. Alačević i akad. Krbek, te nakon ponovnog obrazloženja predsjednika skupština odlučuje, da se poništi zaključak skupštine Akademije od 12. lipnja 1948. o izboru prof. Abakumova, kao stranog državljana.

6. *Eventualije*

Kako se nitko od prisutnih nije javio za riječ, *predsjednik* zaključuje ovo izvanredno zasjedanje skupštine, te želi svim članovima sretnu Novu Godinu.

SVEČANO OTVARANJE PREUREĐENE KNJIŽNICE

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Među mnogim poslovima, koji su poslije oslobođenja tražili od novog Predsjedništva Akademije neodloživo rješenje, bilo je uređenje Akademijine Knjižnice. Kako je Uprava Akademije uspjela da uredi nove prostorije u prizemlju glavne Akademijine zgrade za potrebe pravilnog smještaja Knjižnice, pristupilo se nabavi potrebnog namještaja, popisivanju knjiga i osnivanju suvremenog kataloga. Za direktora Knjižnice postavljen je dopisni član dr. Josip Badalić. Nakon devetnaest mjeseci rada taj je posao bio napokon ove godine dovršen, tako da je Predsjedništvo Akademije moglo pomišljati na to, da se Knjižnica otvori na upotrebu javnosti.

Svečano otvaranje izvršeno je, u spomen šezdesetgodišnjice smrti osnivača hrvatske bibliografije i počasnog člana Jugoslavenske akademije Ivana Kukuljevića, u subotu 15. listopada 1949. u auli Akademije.

Otvaranju su prisustvovali pored akademika i predsjednik Prezidijuma Sabora Narodne Republike Hrvatske drug Karlo Mrazović, članovi Politbiroa KPH i Vlade NRH, predsjednik Srpske akademije nauka te brojni kulturni radnici.

Prisutne je, u odsutnosti predsjednika Akademije, pozdravio potpredsjednik akademik *Miroslav Krleža*, a zatim predao riječ direktoru Knjižnice dopisnom članu dr. *Josiću Badaliću*, koji je održao slijedeće predavanje:

KNJIŽNICA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE U PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI

I.

Pred dvije stotine godina, a i više, kad se osnivala prva slavenska akademija, naglasili su njeni osnivači, Petar Prvi i njegov najumniji suradnik Fjofan Prokopovič, neodložnu potrebu, da se istovremeno, kad se osniva Akademija, osnuje u krilu Akademije i Akademijina knjižnica: »ibo Akademia bez bibliotekj kak tjelo bez duši« – piše Fjofan Prokopovič već u statutu ruske duhovne Akademije, koju je on osnovao.

Jednak je osjećaj prožimao i osnivače druge po redu osnutka slavenske akademije, kad su se poldrugo stoljeće kasnije polagali temelji našoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 150 godina iza osnutka Ruske akademije u Petrogradu. Jer odmah nakon osnutka i naša se Akademija brine za svoju biblioteku jednako odlučno. I to ne samo riječima, nego i djelom: godine 1868., dakle godinu dana nakon svoga osnutka, kupuje osnivač Akademije Josip Juraj Strossmayer za svotu od 5.000 forinti znamenitu knjižnicu Ivana Kukuljevića kao osnovni fond za knjižnicu novoosnovane Akademije. Korak je taj bio od velike važnosti i zato, što je ponukao i nekoliko drugih viđenih naših ljudi te dobe, da poput Kukuljevića prodaju ili zavještaju svoje knjižno blago Akademijinoj Knjižnici. I tako je za prvih desetljeća svoga života Akademija okupila u svojoj Knjižnici vrlo vrijedno knjižno blago, kojim se ona s pravom i danas ponosi. Evo, što o tom piše Akademijin Ljetopis u svojoj prvoj svesci, izvješćujući o životu i radu Akademije za prvo desetljeće: »Ne manju pažnju obratila je Akademija od svojega prvoga početka na sabiranje i skupljanje učenih sredstava. Po toj brizi nastala njezina Knjižnica i Arhiv, i to koje kupnjom cijelih knjižnica i rukopisnih zbiraka ili pojedinih djela – koje rodoljubnim darivanjem, koje pak zamjenom svojih publikacija za djela drugih učenih društava, s kojima ona opći. Tako je nabavljena knjižnica s rukopisima od Ivana Kukuljevića Sakcinskoga, knjižnica dra. Tkalca, zbirka listina od grofa Samuela Keglevića, zbirka rukopisa pokojnoga generalnog konzula Mihanovića, knjižnica akademika Frana Kurelca i t. d., a poklonjene su joj knjižnice Dragojla Kušlana, akademika Živka Vukasovića, savjetnika Petra Očića, bivšega profesora dra. Jurjevića, zbirka starih hrvatskih pisaca u rukopisima od biskupa J. J. Strossmayera i t. d. Koncem prošle godine – piše dalje Ljetopis godine 1877. (str. 12.) – bilo je u Knjižnici 12.098 djela u 18.118 knjiga, u Arhivu do 1250 kodeksa i oko 15.000 listina u 53 velika kartona. Knjižnica je osobito bogata »in slavicus«, arkiv pak u spomenicima svake vrsti za jugoslavensku povijest i književnost« (Ljetopis, I, 1877., str. 11–12.).

Međutim briga Akademijine uprave za svoju Knjižnicu odrazila se i u formiranju uprave Akademijine Knjižnice: u popisu Akademijinog osoblja izvješćuje Ljetopis godine 1877. i o kreiranju mjesta »dovremenog knjižničara i arhivara« Akademijinog, koju funkciju vrši dr. Jaromir Haněl, Čeh, tada profesor pravne povijesti na Sveučilištu u Zagrebu, te pravi član Akademije. No u drugom deceniju Akademijina života izvjestilac je – prema Ljetopisu (II, 1887. str. 8–10) – govoreći o Knjižnici, određeniji u svojim podacima: »I Akademijina je Knjižnica u ovom drugom deceniju lijepo napredovala. Zbirka knjiga rasla je ponajviše djelima i časopisima onih književnih zavoda, s kojima Akademija svoja izdanja izmjenjuje. Nešto je svake godine i za gotov novac nabavljeno. U tom pogledu drži se Akademija načela, da se u Knjižnicu prikupljaju uglavnom djela tičuća se onih struka znanosti, koje po svojim pravilima obrađuje. Nešto je i darovanjem prispjelo. Broj knjiga narasao je do 25.000 svezaka.«

Funkcija akademika Hančla, kao »dovremenog knjižničara i arhivara« Akademije, bila je, čini se, isključivo formalne, počasne naravi. Lijepu imovinu Akademijine Knjižnice nije on uređivao, ni popisivao. Bila je Knjižnica u stvari – časa gomila knjiga, ali gomila, a ne knjižnica. To se uviđalo i u odgovornim krugovima Akademije, a jednako i na najvišim vrhovima tadašnje vlasti: potreba za *uređenim* knjižnicama, a ne za gomilom knjiga sazrela je u to doba do kraja. Jer ni najveća zagrebačka knjižnica u doba osnivanja Akademije – a to je bila Knjižnica Narodnog muzeja u Zagrebu, koja će već slijedećeg decenija postati Sveučilišnom knjižnicom, nije pobuđivala svojom uređenošću ničijeg oduševljenja. Eno godine 1868., jedan od naših viđenih bibliotekara, dr. Valtazar Bogišić, zagovarajući potrebu uređenja Knjižnice zagrebačkog Narodnog muzeja, piše u svom spisu »O preuređenju Narodnog muzeja u Zagrebu«, t. j. u godini polaganja temelja naše Akademijine Knjižnice, među ostalim i ovo: »Ako neki učitelji narodne ekonomije ne ustručaše se kao glavno načelo postaviti izreku. da se sloboda svakoga naroda mjeriti može po njegovu bogatstvu, a bogatstvo po njegovoj slobodi – premda to pravilo ima dakako i iznimaka – mislimo da se ni nama ne će zamjeriti ako rečemo: da obrazovanosti jednoga naroda jedno od najvjernijih mjerila jest – bogatstvo duševnih proizvoda u knjigama, to jest broj, veličina i *uređenost* njegovih javnih biblioteka. Tu je istinu lako potvrditi dokazima iz najsjajnije i najslavnije dobe u historiji najrazvitijih naroda.«

Ovo Bogišićevo stanovište nije bilo nipošto osamljeno. Potreba za *uređenim* javnim knjižnicama jednako se oštro osjećala i na vrhovima tadašnje naše vlasti, a što je, osnutkom Sveučilišne knjižnice, došlo i do posebnog izražaja. Jer, eno, g. 1876. za banovanja Ivana Mažuranića, kad je ovaj kulturni ban, potpisujući prva »Pravila« naše Sveučilišne knjižnice, u uvodu odnosne banske naredbe napisao i nekoliko značajnih riječi o knjižnicama, a među njima i ovu krutu istinu: »... i najbogatije opskrbljena knjižnica ostaje *zakopano blago*, ako se ne uredi i ne *upravlja* tako, da bude svakom izobraženom državljanu ... pristupna ...«. Mažuranićev zahtjev, da knjižnica ima da bude svakom izobraženom građaninu pristupna – zvučao je u ustima bana-pučanina kao novost – kao neki poklik za demokratizacijom nauke putem javnih knjižnica. Međutim, ako je tome i bilo tako, Mažuranić je i u tom pogledu imao u našoj hrvatskoj kulturnoj sredini ne manje slavnog preteču u личности umnoga Adama Baltazara Krčelića, koji je pola vijeka prije Mažuranića, sabirući godine 1819. knjige za knjižnicu tadašnje Kraljevske zagrebačke akademije, uputio javni proglas tadašnjoj hrvatskoj inteligenciji, u kojem je poziva, neka pomogne Knjižnicu knjigama i novcem, kako bi Knjižnica i Akademija širenjem nauka uzmogla što uspješnije podizati naučnu razinu ne samo pojedinaca, nego i čitavoga naroda. Jer, veli se u tom Krčelićevom proglasu od godine 1819. doslovce i ovo: »Dika domovine ne vu blagu i imetku *oszebnih*, nego *v obćinskom Domorodcev poznanijah* i navukih razbistrenyu«. Dakle nauka mora prestati da bude, prema Krčeliću, privilegijem odabranih pojedinaca i

postati tekovinom čitavoga narodnog kolektiva. A to se postizava, kao važnim pomoćnim sredstvom, *uređenim* i javno pristupačnim knjižnicama.

Nekoliko godina poslije Mažuranićeve pouke i poruke našoj javnosti u citiranoj banskoj naredbi, to jest godine 1882., osjetila je i naša Akademija potrebu da sabrane knjige pretvori u Knjižnicu, ili – kako Akademija u to doba piše u svome Ljetopisu – da se Knjižnica »uredi i za javnu porabu otvori«. Da bi se to oživotvorilo odobrena su na sjednici Akademije 26. veljače 1882. Pravila za Knjižnicu, a iste je godine imenovan i prvi pravi knjižničar Akademije, »kojemu je glavna zadaća – kaže se u izvještaju Akademije – da knjige i rukopise popiše«. Prvim i pravim knjižničarom bio je pravi član Akademije, poznati hrvatski historik Ivan Krstitelj Tkalčić.

Međutim prva, makar i nestručna, katalogizacija Akademijine Knjižnice pada istom pod konac osamdesetih godina: god. 1888. Ljetopis izvješćuje, da se nastavlja već drugu godinu popis Knjižnice, tako da ima nade, da će tečajem te godine jedna soba biti potpuno popisana i uređena. I doista od te godine (1888.) počinju se u Ljetopisu redati redoviti izvještaji Akademijine Knjižnice o knjižničkim prinovima, tako da i javnost saznaje za novosti u Akademijinoj Knjižnici. Iz toga prvog javnog izvještaja saznajemo, da Akademija vrši zamjenu za svoja izdanja sa znatnim brojem evropskih i vanevropskih akademija i naučnih ustanova te naučnih društava. Sjedištima tih ustanova jesu gradovi: Beč, Berlin, Beograd, Bologna, Bordeaux, Brno, Bruxelles, Budimpešta, Bukurešt, San Francisco, Frankfurt, Graz, Halle, Hamburg, Harkov, Hermannstadt, Kassel, Krakov, Kiel, Kristijanija, Lavov, Leipzig, Ljubljana, Mexico, München, Moskva, Napulj, Novi Sad, Odesa, Paris, Petrograd, Poreč, Poznanj, Prag, Rim, Rio de Janeiro, Sofija, Torino, Varšava, Venecija, Voronjež, Washington. Kako se iz samih imena ovih pobrojenih gradova vidi, već je u to doba Akademija zamjenom svojih publikacija za izdanja naučnih ustanova navedenog inozemstva obuhvatila gotovo sva važnija naučna žarišta svijeta, sabirući u njihovim izdanjima dragocjeno blago za svoju knjižnicu. I baš putem zamjene osiguravala je sebi Akademija čitava desetljeća daljega svoga života dodir s naučnim stvaralačkim životom najnaprednijeg inostranstva. A tako je tome i dan današnji.

Što se tiče budžetiranja Knjižnice, valja istaći činjenicu, da je njen budžet, u skladu s Akademijinim budžetom, bio sve ovamo do oslobođenja krajnje skučen: osim skromne dotacije, koja je najvećim dijelom trošena u administrativne potrebe, njoj je za nabavke knjiga ostajalo malo ili nimalo. Zbog toga se decenijama umnažanje knjižničkog fonda Akademijine Knjižnice svodilo gotovo isključivo na prinose s naslova zamjene za Akademijine publikacije ili – na slučajne poklone. Iz izvještaja Akademijine Knjižnice, koji su povremeno objavljivani u Aka-

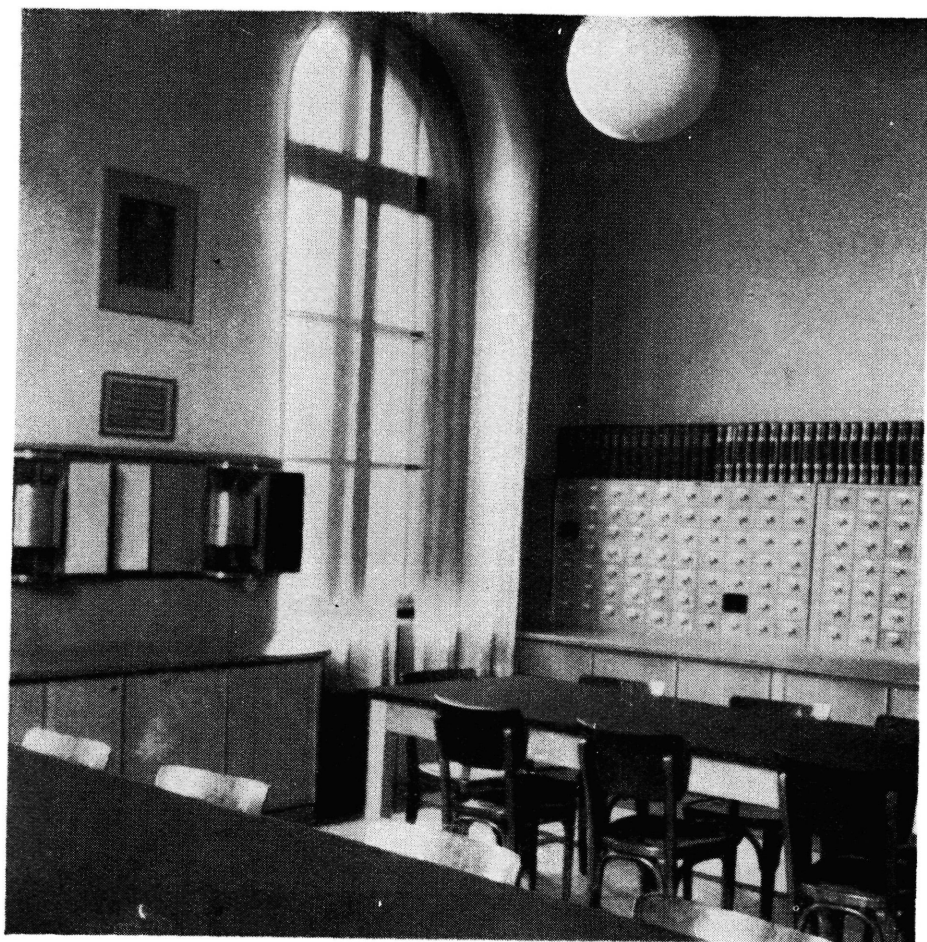
demijinom Ljetopisu, vidimo, da je Knjižnica za gotov novac godinama i desetljećima nabavljala tek po nekoliko povremenih izdanja, dok je nabavljanje knjiga, osobito domaćih izdanja, palo na ništicu ili gotovo na ništicu. Tek je poslije oslobođenja Predsjedništvo Akademije, zahvaljujući razumijevanju i širokoj potpori narodnih vlasti, moglo i za uređenje Knjižnice odvojiti znatnija sredstva.

Prijašnja skućena budžetska i nabavna politika skrivila je i izvjesnu jednostranost u izgrađivanju knjižničkoga fonda Akademijine Knjižnice: Knjižnica je zbog nedovoljnih sredstava *via facti* postala zavisnom u povećanju svojih fondova isključivo od prinova s naslova zamjene za svoja izdanja ili od slučajnih darova. Plansko popunjavanje fondova aktuelnom naučnom literaturom, koja se u danom momentu pojavljivala na domaćem i stranom tržištu i odražavala postignuća savremene nauke na svim područjima – bilo je, zbog nedostatka materijalnih sredstava, neprovedivo, pa su tako u pojedinim naučnim disciplinama, poimence prirodoslovnim i tehničkim, baštinjene u knjižničkim fondovima osjetljive praznine, koje nisu ni do danas popunjene.

Knjižnica se, međutim, i dalje stalno povećavala zamjenom za svoja izdanja, dok se njezina *neuređenost* uporedo s povećavanjem knjižne imovine sve jače osjećala, i to tako, da se godine 1891. Knjižnica mora sasvim zatvoriti, da bi se – kako se kaže u izvještaju Akademijinog Ljetopisa – uredila i svoj katalog izradila (Ljetopis V, 1890, str. 78.).

Međutim Knjižnica se uređivala – kako kaže Ljetopis – »ukoliko je knjižničaru dotjecalo vremena«. Odlučnijem zahvatu u korist njezina uređenja, napose izradbe kataloga, nije se moglo još uvijek pristupiti. Bilo je i budžetskih poteškoća, kad je bilo u pitanju angažiranje pomoćnih sila u svrhu katalogizacije novih darova i prinova uopće. Godine 1895. pada knjižnički proračun na ciglih 800 forinti, pa te godine Ljetopis ne objavljuje nikakvih prinova, tako da izvjestitelj u Ljetopisu (X.) za godinu 1895. (str. 83.) mora priznati i ovo: »Knjižnica se ove godine nije onako umnožila, kako je to znalo biti u prijašnjim godinama. Dobivala je gotovo samo publikacije onih znanstvenih zavođa, s kojima stoji u svezi. Zbog novčanih neprilika moralo se obustaviti primanje do 12 periodično izdanih djela, koja su se dosele kupnjom nabavljala...« Ovoj budžetskoj neimaštini priključila se i jedna nova poteškoća: godine 1897. umro je, pobolijevavši dulje vremena, tadašnji Akademijin knjižničar akademik Matija Valjavec, zbog čije je bolesti bila Akademijina Knjižnica i dulje vremena zatvorena. Radi svega toga zapelo je ponovo započeto katalogiziranje Knjižnice.

Na Valjavčevo mjesto izabran je godine 1897. za Akademijinog knjižničara akademik August Musić, i to s naročitim zadatkom, da nastavi izrađivanje glavnoga *knjižnog* kataloga, zapravo inventara, koji je do toga vremena bio izrađen u obliku matičnih listića do slova »M«.

Čitaonica Akademijine Knjižnice

Međutim, knjižničar Musić, uvidjevši, da je listićni katalog, kako ga je on zatekao kao rad svojih knjižničara-prethodnika, Ivana Tkalčića i Matije Valjavca – manjkav i netočan, prekinuo je rad na katalogizaciji s obrazloženjem, »da treba drugu polovicu kataloga u listićima još jednom pregledati«. Da bi ipak pokrenuo posao katalogizacije s mrtve točke, zatražio je knjižničar Musić godine 1901. od uprave Akademije, da mu se doznači naročita dotacija za honoriranje posebnih katalogizatora, ali se uprava Akademije odaziva tome traženju samo uvjetno, to jest u toliko, ukoliko bi takav rashod bio moguć nakon završnih računa Akademijinih za godinu 1900. (Ljetopis XV, 1901. str. 54). Kako završni računi nisu dali željenoga rezultata, to pitanje izradbe kataloga ostaje i dalje neriješeno. Godine 1907., kad Akademija dobiva oporučno na dar bogatu knjižnicu Ivana Krstitelja Tkalčića, još se akutnije osjeća nevolja, da je Akademijina Knjižnica više gomila knjiga negoli knjižnica. A pogotovo u vezi sa činjenicom, da već i prostorije, u kojima je Knjižnica smještena, počinju biti pretijesne, pa je svaka organizirana manipulacija s tom Knjižnicom jedva moguća. Štaviše, zapažaju se i simptomi opasnosti, da knjižničko spremište, građeno za normalno opterećenje, ne će izdržati nagomilanih knjiga. Evo što tim povodom piše Ljetopis Akademijin (XXI, g. 1907. str. 79–80.): »Budući da broj knjiga redovno svake godine poraste po prilici za jednu tisuću – ne obazirući se na izvanredne poklone i legat (tako će iz same Tkalčićeve knjižnice porasti za nekoliko tisuća) – počinju već i prostorije knjižnice za toliki broj knjiga (sada će biti u njoj oko 45.000 svezaka) bivati pretijesne. Zato su se već neki ormari morali premjestiti i u ovu dvoranu. K tomu dolazi još i ta nevolja, da i podovi, koji nijesu za to udešeni, već jedva podnose toliki tlak. Građevni odsjek Kr. zem. vlade, kojemu je prije dvije godine visoka Kr. zem. vlada na molbu Akademije povjerila da ispita, mogu li podovi Knjižnice bez pogibli nositi još veći teret, predložio je, da se premjeste neki ormari, ali se to nije moglo izvesti, jer bi im se bilo otelo svijetlo. Svoj toj nevolji moglo bi se radikalno doskočiti samo onda, ako bi se iselio Arheološki muzej, kojemu su prostorije u Akademijinoj palači također već pretijesne, a pogibao, koja prijeti Knjižnici od prevelikoga tereta knjiga, prijeti jednako i njemu. Tako bi se pomoglo jednome i drugome zavodu.«

Bio je to Musićev prijedlog god. 1907., ali se on nije ni u kom pravcu ostvario. Da bi se ipak uklonila opasnost od rušenja Knjižnice u Muzej, traži knjižničar Musić godine 1913. izlaz u eventualnom smještanju Knjižnice Akademijine u novosagrađenoj zgradi Sveučilišne knjižnice. Međutim taj prijedlog ne usvaja Akademija, ne skidajući ipak toga gorućega pitanja s dnevnog reda. I tako iste brige, koje su mučile u pogledu Knjižnice upravu Akademije od kraja prošlog stoljeća, u pogledu kataloga i prostorija, preživljuju neokrnjene i Svjetski rat. Vidimo to u punoj slici iz izvještaja gospodarskog tajnika akademika

Vale Vouka, koji na glavnoj skupštini Akademije 25. lipnja 1925. izvješćuje Akademiju o ovome pitanju slijedećim riječima: »Biblioteka i arhiv naše Akademije od veoma su velike vrijednosti za naš naučni život. Zamjenom publikacija s velikim brojem svjetskih akademijâ i naučnih društava, gomila se sveder naučni materijal, te je Akademija ozbiljno zabrinuta, kuda i kako će da smjesti ove svoje i narodne vrednote. Proširenje Akademijinih prostorija u svrhu biblioteke, kao i u svrhu galerije slika, postalo je tako najbližim programom« (Ljetopis XXXIX, za god. 1924/25. str. 83.).

Međutim i taj »najbliži program« Akademije, kako ga je nazvao akademik Vouk još godine 1925., bio je osuđen da čeka još dugo na svoje ostvarenje. No to ne znači da Akademija ne vodi i dalje o njemu računa. Jer i godine 1927., kad se Akademija obraća zastupstvu grada Zagreba s molbom, da joj osigura zemljište za gradnju nove palače na današnjem Trgu žrtava fašizma, obrazlaže ona potrebu nove zgrade i prilikama u Akademijinoj Knjižnici, navodeći, među ostalim, da Akademija ima već tada (t. j. godine 1927.) »do 90.000 svezaka«; a jednaka se briga odražava za Akademijinu Knjižnicu i u izvještaju književnoga tajnika akademika Dragutina Boranića na svečanoj sjednici Akademije 4. svibnja 1929., u kojem izvještaju potcrtava skučenost knjižničkih prostorija dotle, da je Akademija prisiljena izgraditi na tavanu Akademijine palače posebno spremište, u koje će se prenijeti manje tražene starije publikacije. Taj je naum i ostvaren, pa izvjestitelj Akademijin javlja na svečanoj sjednici Akademije 31. svibnja 1930., da je spomenuto spremište na Akademijinom tavanu izgrađeno i da se već u nj prenose manje tražene starije publikacije (Ljetopis XLIII. od god. 1931. str. 80.).

Međutim ni time nisu bile uklonjene neprilike Akademijine Knjižnice, pa je Akademija morala tražiti i dalja spremišta za svoje knjige; i tako čitamo u Ljetopisu godine 1933/34. (str. 103.), da su u Akademijinoj kući na Trgu kralja Tomislava preudešene podrumске просторije, u koje se smješta jedan dio Akademijine Knjižnice.

Briga za *smještaj knjiga* bila je na vrijeme zasjenila jednako urgentno *pitanje izradbe knjižničkog kataloga*. Međutim u redovima akademika osjećalo se, da je biblioteka, koja se djelomičnim rasterećivanjem spremišta u akad. zgradi pretvorila u stvari u neka membra disjecta, postala time još više gomilom knjiga, a manje – knjižnicom. To je expressis verbis ustanovio i Akademijin nadzorni gospodarski odbor, kad se sastao na svojoj sjednici u biblioteci Akademije 21. prosinca 1935. U izvještaju o toj sjednici zapisano je ovo: »Najveći je nedostatak, što biblioteka nema knjižnog kataloga (inventara). Taj je katalog bio započet, ali se s tim poslom prestalo odavno, devedesetih godina od prilike. Ima samo katalog na ceduljama. Načinjeno je ne-

koliko proba o potpunosti toga kataloga tražeći na uvid neka djela navedena u »Ljetopisima«. Knjižni katalog donekle nadomještaju godišnji izvještaji bibliotekara o prirastu biblioteke, koji se štampaju u Ljetopisu ...«. Na želju odbora tom je zgodom akademik Stj. Ivšić, u svojstvu bibliotekara Akademije, objasnio svoje rukovanje s dotacijom za biblioteku. Konstatovano je, da polovina bibliotečne dotacije odlazi na ekspediciju knjiga, koje Akademija šalje u zamjenu. Predlaže se zato, da se trošak te ekspedicije stavi u administrativne izdatke, a dotacija da ostane čitava za svrhe biblioteke. Zamoljen je bibliotekar – kaže se u tom izvještaju – da o dotaciji mimo svojih bilježaka vodi knjigu računa. Istodobno je istaknuto, da je velika neprilika, što nema posebne čitaonice, već se publika mora zadržavati u prostoriji, u kojoj su knjige pohranjene. Isto se tako naglašava potreba što skorijeg smještenja Knjižnice i Arhiva u prizemlju Akademijine palače – »makar i uz otkaz Arheološkom muzeju ...« (Ljetopis XLIX za god. 1935/36. str. 49.).

No i pored svih ovih materijalnih briga zabrinjuje Akademiju sve više pitanje točne evidencije naročito vrijednih knjiga, za koje se znalo da postoje u Knjižnici Akademije. Pitanje urednog kataloga postalo je neodložnim, napose za rijetke i dragocjene knjige. Da je tome tako, svjedoči izvještaj o sjednici Bibliotečnog odbora od 28. travnja 1937. (Hondl, Šišić, Varićak, Širola, Boranić, Ivšić), a gdje je zabilježeno i ovo: »Primljeno je na znanje saopćenje bibliotekara dr. Stjepana Ivšića, da se počelo raditi oko sastava knjižnog kataloga rijetkih i dragocjenih knjiga, a potpuni takav katalog moći će se izraditi tek onda, kad se konačno urede prostorije Knjižnice i Arhiva« (Ljetopis L, za god. 1936/37. str. 34.). No knjižničke se prostorije nisu uređivale, a isto tako nema traga da je i evidentiranje odnosno katalogiziranje knjižničkih vrednota bilo uspješno započeto, a još manje dovršeno. Godine 1937. izvještaje Ljetopis o životu Knjižnice ovo: »Kako su police knjigama preterećene toliko, da su se već podovi uleknuli, to je zbog nastale pogibli, da ne bi grede popucale i pod se provalio u donje muzejske prostorije, iz najveće sobe, gdje je i pogibao hila najveća, izneseno i u podrum spremljeno toliko knjiga, da se ukloni nesreća« (Ljetopis LI. 1937/38. str. 81.).

Eto, gg., takvo je bilo stanje Akademijine Knjižnice i u pogledu smještaja i u pogledu katalogizacije uoči posljednjega Svjetskog rata. Za vrijeme rata, razumije se, nije se to stanje ni u koliko poboljšalo, pa je tako Knjižnica Akademije doživjela naše i svoje oslobođenje više kao skladište knjiga nego kao knjižnica, ugrožavajući svojom neuređenošću velike materijalne i moralne vrednote narodne.

II.

Primajući takvu baštinu nova je Akademijina uprava osjetila potrebu, da i na području ove Akademijine ustanove konsolidira prilike – potpunim preuređenjem Knjižnice, kako bi i ova Akademijina ustanova mogla što korisnije poslužiti našoj nauci. U tom cilju izvršeno je ponajprije iseljenje iz Akademijine zgrade Arheološkoga muzeja, time da se u ispražnjeno prizemlje preseli Knjižnica iz dosadašnjih skučenih prostorija u prvome katu istočnoga krila Akademijine zgrade. U vezi s tim preseljenjem valjalo je iz temelja restaurirati prizemne prostorije, koje su bile nakon iseljenja Arheološkoga muzeja za savremenu knjižnicu gotovo neupotrebive: nije bilo u njima čak ni najprimitivnije rasvjete!

Uporedo s osposobljavanjem prizemlja za potrebe Knjižnice valjalo je opremiti niz velikih prostorija novoga knjižničkog spremišta novim knjižničkim policama, a isto tako izraditi posebne, a i skupocene katalože ormare za četverostruk katalog – abecedni, stručni, topografski i centralni, a da i ne govorimo o potrebi izrade novoga posoblja za novu javnu čitaonicu Akademijine Knjižnice.

Ipak, svi ti poslovi tehničkog opremanja Knjižnice – ma koliko bili zbog oskudice građevnog materijala i preopterećenosti obrtnika skopčani s neočekivanim poteškoćama i troškovima – ni izdaleka se ne mogu porediti sa zamašitošću glavnoga bibliotekarskoga zadatka pri preuređenju Knjižnice, a to je bila izradba novoga, savremenoga kataloga knjižničkog. Jer dobar katalog – osnovna je pokretna poluga u radnom mehanizmu svake veće javne knjižnice. Ali ta je osnovna poluga, nažalost i najskupocjenija – s obzirom na potrebu, da ona bude djelo stručnih, znalačkih ruku. Takvoga kataloga, međutim, Akademijina Knjižnica nije imala. Njen jedini abecedni katalog, rukom pisan na osminskim listićima, znatnim je dijelom potjecao još iz dobe prvoga Akademijinog bibliotekara Ivana Krstitelja Tkalčića, pa je bio, kao i velik dio kasnijih nadopuna toga kataloga, nestručan, zastario i manjkav, a nije iscrpljivao – ni u pogledu točnosti ni potpunosti – velikog dijela sadržine same Knjižnice. Živjela je Knjižnica prema tome za nauku samo nevelikim postotkom svoje imovine, i to na korist malobrojnih pojedinaca, dok je najveći dio njezina blaga bio silom prilika imobiliziran.

Stvaranje novoga kataloga, to jest iznovično i temeljito popisivanje ukupne knjižne imovine Akademijine Knjižnice nametnulo se prema tome u novoj situaciji kao mučna, ali neodložna potreba. Jer samo je tako od gomile knjiga mogla postati organizirana Knjižnica. I tako je pala odluka, da se izradi, uz pomoć raspoloživoga bibliotekarskoga kadra Sveučilišne i Gradske knjižnice, Gradskog arhiva te osoblja same Akademijine Knjižnice nov katalog time, da se na savremen bibliografski način, koji je u posljednje vrijeme usvojila i Sveučilišna knjižnica u Zagrebu – popiše ukupna knjižna imovina Akademijine Knjižnice, a

onda da se tako izrađeni matični katalog, kao original, umnoži u četiri primjerka, kako bi se od pojedinih kopija dobili preslagavanjem na određeni način tri potrebna oblika standardnog kataloga javne naučne knjižnice – abecedni, stručni i topografski, te jedan primjerak takozvanog Središnjeg znanstvenog kataloga projektiranoga u krilu Akademijine Knjižnice. Stručni prijedlog o izradi ovoga i ovakvoga kataloga razmotrilo je i odobrilo Predsjedništvo Akademije krajem 1947. god., te odredilo, da se pristupi radu, usvojivši ujedno prijedlog stručnjaka, da se kvalificiranim bibliotekarima – suradnicima vanjskih biblioteka, a s fakultetskom spremom, honorira ta suradnja sa 50 dinara po radnome satu.

I tako je 12. siječnja 1948. započet taj najvažniji reorganizatorni posao u Akademijinoj Knjižnici uz pomoć stručnih bibliotekara spomenutih zagrebačkih knjižnica. Posao je taj obavljan u sve radne dane bez prekida za devetnaest mjeseci. Sâmo je popisivanje vršeno, kako je već istaknuto, na temelju posljednjih bibliotekarskih iskustava, gotovo bibliografskom iscrpljivošću, a što je od naročite važnosti poimence za biblioteke naučnog karaktera, kakvom je Akademijina Knjižnica. Matični katalog Akademijine Knjižnice, izrađen po spomenutim bibliotekarskim suradnicima, obuhvaća oko 70.000 rukom pisanih katalogiziranih listića osminkoga formata, na kojima su katalogizirana sva djela Akademijine Knjižnice. Za taj radni učinak utrošeno je u svemu 10.174 radna sata. U navedeni broj izrađenih listića matičnoga kataloga nisu uračunati listići, što su ih, za vrijeme reorganizacije Knjižnice, izradili po službenoj dužnosti knjižničari Akademijine Knjižnice. Već iz ovih podataka, a jednako na osnovu izvršenoga signiranja svakoga pojedinog djela izbija i količina Akademijine Knjižnice u djelima, to jest da ona posjeduje okruglo 70.000 djela, a ukupni se broj njezinih svezaka, prema izvršenom brojenju stvarnog stanja penje na cifru od 107.108 svezaka.

Rad na matičnom katalogu, koji je dnevno evidentiran bilježenjem trajanja radnog vremena i efekta rada za svakog pojedinoga suradnika, prikazan je nakon završetka katalogizacije u posebnoj skrižaljci i grafikonu, koji su u stvari svojevrsnim dokumentima jednoga praktičnoga stručno-bibliotekarskog seminara od devetnaest mjeseci, odrazujući na tom području gotovo osamljen i osebujujući napor jednoga stručnog kolektiva. Pokazalo se pritom, da je onaj zadatak, koji nisu bili kadri izvršiti pojedinci knjižničari Akademijine Knjižnice tokom osamdeset godina, ovaj stručni radni kolektiv izvršio za nepunih devetnaest mjeseci, i to zato, što je taj kolektiv raspolagao ne samo tehničkom stručnom spremom, nego i poznavanjem velikog broja jezika i gotovo svih vrsta pisma, popisujući jednako upućeno knjige štampane glagoljicom i bosančicom, kao i grčkim jezikom i sredovječnom latinštinom, a da ne spominjem desetine živih slavenskih i neslavenskih jezika, kojima su štampane knjige Akademijine Knjižnice.

PODACI O POPISIVANJU KNJIŽNICE

Popisivač	Broj radnih sati	Izradio listića ukupno	Ukupni honorar	Na sat svršio prosječno listića	Prosječna cijena po listiću u Din.	Primjedba
Bendiš Vjera	626	4.555	31.250	7,40	6,84	935×50; 94×45; 112×40.
Blaha Otokar	1.141	6.498	55.460	5,69	8,84	
Blažeković Tanja	33	297	1.650	9,00	5,56	
Canki Juraj	1.390	10.593	69.500	7,55	6,55	
Čubelić Mira	408	2.573	20.400	6,31	7,93	
Gazarović Sonja	807,5	5.462	40.375	6,76	7,39	
Grkinić Nada	537	3.050	26.850	5,68	8,80	
Ibler dr. Jelena	360	2.996	18.000	8,32	6,00	
Jurić Šime	234,5	1.448	11.725	6,20	8,09	
Kulenović Milica	1.030	6.152	51.500	5,97	8,31	
Matićec Zlata	928	7.784	46.400	8,39	5,96	
Mrakovčić Vjera	859	4.091	42.950	5,69	8,76	
Orešković Marko	1.429,5	9.924	71.475	6,94	7,20	
Vrančić Zlata	391	2.524	19.550	6,45	7,82	
ukupno:	10.174,5	68.757	507.085	Prosjek 6,75	Prosjek 7,52	

No matični katalog je samo osnovni dio kataloga, a ne i sav katalog. Da bi se dobili svi potrebni kataložni oblici, koji se kao minimum predviđaju u uređenoj javnoj biblioteci, valjalo je i u našem slučaju odmah, uporedo s izrađivanjem matičnoga kataloga, pristupiti i određenom daktilografskom kopiranju matičnoga kataloga za četiri dalja kataložna oblika potrebna za javni i unutrašnji rad Knjižnice, i to za abecedni, stručni (sistematski) i središnji (centralni) katalog u svrhu javne knjižničke upotrebe, te jedne kopije za topografski (inventarni) katalog potreban za unutrašnji rad u funkciji knjižničkog inventara. I taj je posao obavljen uz suradnju niza vanjskih daktilografa angažiranih ad hoc – više od godinu dana. Kopiranjem na stroju rukom pisanoga matičnoga kataloga u četiri kopije – a izrađivala se nerijetko po potrebi pojedinih dvostrukih struka i peta kopija! – izrađeno je okruglo 300.000

kataložnih listića međunarodnoga formata. Svi su ti listići onda po određenom planu razvrstani u pojedine kataložne kategorije i stoje danas korisnicima Akademijine Knjižnice na raspolaganje. Nevelik dio kopiranja još je u poslu, no i taj će u najskorije vrijeme biti završen i svi listići inkorporirani u odnosne kataloge.

Ne će možda biti na odmet, ako ovom prilikom odmah kažem i koju riječ objašnjenja o karakteru novoga kataloga Akademijine Knjižnice.

Htio bih samo da naglasim, da se on ne odlikuje nikakvom naročitom novošću: u osnovnoj svojoj strukturi on se oslanja, naročito u pogledu popisivanja, na tip kataloga srednje-evropskih naučnih biblioteka. U tom pogledu pošla je i Akademijina Knjižnica putem naše najveće knjižnice u zemlji, Sveučilišne knjižnice u Zagrebu, usvajajući njezina iskustva naročito u pogledu prilagođivanja toga kataložnog tipa specifičnim potrebama našega nacionalnog bibliotekarstva, odnosno naše nacionalne nauke i kulture. Jedino u strukturi takozvanoga stručnog ili sistematskog kataloga izvršene su u poredbi s katalogom Sveučilišne knjižnice, u našem katalogu osjetljivije izmjene. Jer stručni je katalog u neku ruku ogledalo gledanja izvjesne epohe na karakter i značenje pojedinih naučnih disciplina u zaokruženom sustavu ljudskoga znanja kao filozofske spoznajne cjeline. Prema tome se onda određuje i pojedinim naučnim skupinama i disciplinama mjesto unutar stručne kataložne sheme. Eno na primjer u stručnoj shemi kataloga Sveučilišne Knjižnice, koju je izradio još prije prvoga Svjetskog rata tadašnji upravitelj Sveučilišne knjižnice dr. Velimir Deželić st., odrazilo se jasno teističko-idealističko naziranje na svijet, dajući u stručno-kataložnoj shemi po redoslijedu naučnih grupa i disciplina prvenstvo *humanističkim* a među njima u prvome redu spekulativnim disciplinama naučnim kao što su teologija i idealistička filozofija, pa onda povijest, filologija, a tek na kraju sheme svrstava taj stručni katalog *prirodne i egzaktne* nauke.

Sadašnji katalog Akademijine Knjižnice nastojao je u tom pogledu uskladiti svoj sustav s gledanjem i potrebama svoje epohe, primjenjujući u svojoj klasifikaciji naučnih grupa genetičko-evolucionu princip: prvenstvo je dato prije svega objektivnim činjenicama, konkretnoj stvarnosti – prirodi i prirodnim pojavama, a zatim u njihovu sklopu i čovjeku, pa tek onda kao izvjesnoj duhovnoj nadgradnji – egzaktnim naukama, a na kraju kulturi i umjetnosti. Otuda onda i induktivni postupak: ponajprije prirodne i egzaktne nauke, a onda humanističke i spekulativne. Primjenom toga načela dobio se i logičniji slijed unutar pojedinih naučnih skupina, pa čak i na području humanističkih nauka kao na pr. u filologiji: u starijim idealističkim shemama kataložnim, kakva je dijelom i spomenuta Deželićeva, došla je pri razvrstavanju pojedinih jezično-književnih skupina do izražaja deduktivna metoda: na prvom se mjestu svrstava na pr. povijest književnosti, na drugom književni tekstovi, a tek na trećem jezik. Jasno je međutim, da su osnovicom literarne historije – književni tekstovi, a osnovicom književnih tekstova – književni ili narodni jezik, pa je prema tome logičniji i naš

induktivni put primijenjen u katalogu: jezik – književnost (tekstovi) – povijest književnosti. I tako dalje.

Neću vas, gospodo, dalje zamarati stručnim pojedinostima, naročito tehničkim detaljima, koji mogu biti od interesa samo za uži krug stručnjaka, nego ću dati usput samo objašnjenje, zašto se Akademijina Knjižnica, izrađujući nov stručni katalog, nije poslužila takozvanim Dewey-evim sustavom, to jest desetičnom klasifikacijom. Razlog je tome, što je Dewey-ov sustav, kao neka idealna shema, teže primjenljiv – bez osjetljivih reformama – kod praktičnog razvrstavanja umnih tekovina pojedinih individualnih narodnih kultura. On vodi računa više o formi, negoli o sadržini, a to je dovoljno, da to formalističko pristupanje k rješavanju ovoga pitanja i iz načelnih razloga odbijemo. Prihvaćamo zato radije elastičniji tip one kataložne shematizacije, u kojoj konkretna knjižna *građa diktira shematski okvir*, a ne ukružena i formalistički konstruirana shema desetičnoga Dewey-evoga sustava, koji hoće da *građi diktira shemu*, i prema tome nerijetko – pri katalogizaciji tekovina individualnih nacionalnih kultura – dobiva svojstva Prokruštove postelje. Toliko usput o novom katalogu Akademijine Knjižnice.

Još samo riječ-dvije o Središnjem znanstvenom katalogu Akademijine Knjižnice. Za našu je bibliotekarsku praksu zasad ta vrsta kataloga novina, iako je potreba ne samo Središnjega znanstvenog kataloga, nego i Centralnog kataloga uopće, za čitavu Jugoslaviju, isticana već i na našim bibliotekarskim kongresima unatrag dvadeset godina. Međutim Akademijina je Knjižnica sebi u tom pitanju postavila ograničeni zadatak skupčan manje ili više s konkretnim potrebama njezina rada: to jest, da prikupi u svom Središnjem znanstvenom katalogu po mogućnosti svu naučnu literaturu, koja je pohranjena u knjižnicama Narodne Republike Hrvatske. Do danas je u tom katalogu smještena – kao njen osnovni fond – imovina Akademijine Knjižnice, dok će građa drugih knjižnica Narodne Republike Hrvatske pritijecati prema stvarnim mogućnostima tokom narednih godina. Čitav niz knjižnica, napose Medicinskog fakulteta, već je djelomice kopiran i pripremljen za inkorporiranje u Središnji znanstveni katalog Akademijine Knjižnice. Kad bude prikupljen u ovome katalogu sav ili najveći dio naučne građe NR Hrvatske, bit će Središnji znanstveni katalog Akademijine Knjižnice vrlo korisnim informativnim vrelom o naučnoj literaturi u našoj Republici.

III.

A sada pri kraju još da se s nekoliko riječi dotaknem karaktera Akademijine Knjižnice prema njenoj današnjoj književnoj imovini. Odmah ću reći, da ona ide u red vrlo vrijednih, kvalitetnih knjižnica. Nije nas ona kadra niukoliko zadiviti brojem svojih svezaka, jer je ona u tom pogledu razmjerno skromna. No zato nas je kadra do raznježenosti oduševiti kakvoćom znatnoga dijela svoje sadržine: jer njezina sadržina velikim je dijelom plemenita čest naše najsuptilnije nacionalne

kulture i nauke, vukući svoj korijen iz njedara prvaka naše naučne, kulturne i književne misli bliže ili dalje prošlosti. Pa i onaj, koji je udario Akademijinoj Knjižnici prvi temelj, naš doista slavni Ivan Kukuljević, svojom prevrijednom knjižnicom, nije namro Akademiji samo knjige – ma kako one bile vrijedne – nego s njima i u njima svoju veliku, upravo strastvenu ljubav i skrb prema narodnoj kulturi i knjizi – a sa skrajnom konzekvencijom, da ta knjiga, ta prosvijećena ljubav, bude moćnom polugom narodu u njegovoj narodno-oslobodilačkoj borbi. Sabirao je on knjige, i to odreda birane, vrijedne i rijetke knjige, – da bi na koncu – u svojoj znamenitoj knjižnici – ostavio svome narodu divnu baštinu, a sebi trajan spomenik visoke književne i naučnejačke kulture. Najveći dio dragocjenih knjižnih rijetkosti duguje Akademijina Knjižnica upravo Kukuljeviću: čitav niz rijetkih prvotisaka (incunabula), brojna stara i prevrijedna croatica i serbica sabirana su i sabrana njegovom neumornom i znalačkom upornošću u tuzemstvu i inozemstvu, da bi na koncu od njih stvorio bogatu zbirku i strastvenog bibliofila i upućenoga bibliografa. I danas, tragaajući po njegovoj knjižnici, vidimo ga, gdje se sav ustremio – materijalno i duhovno – da bi se dočepao ove ili one vrijedne knjige. Tako na primjer na znamenitom Vrančićevom rječniku (*»Dictionarium quinque nobilissimarum linguarum«* iz godine 1595.) čitamo i ovu njegovu vlastoručnu zabilježbu: »Naručio telegrafičkim putem kod bečkoga antikvara Schratta, uslijed njegova kataloga dodanoga bečkim novinama pod R. 1867. i dao za knjigu 3 forinta. 24. I. 1867. Kukuljević«. Ili, na ranom prvotisku *»Justiniani Codex«* iz godine 1478., koji je jedan od najsacuvanijih primjeraka na svijetu, bilježi on: »Kupljena je rjetka ova knjiga po meni 24. listopada 1848. u Gorici (Görtz) među drugimi starimi knjigami, koje, kako okolnosti svjedoče, ondješnji knjigar Paternoli dobi iz knjižnice grofova Koroniniah. Ivan Kukuljević«.

Pri sabiranju knjiga pomagali su mu brojni njegovi dopisnici u zemlji i u inozemstvu, učenjaci, nakladnici i antikvari, o čemu ima nemalo tragova u sabranim knjigama. I nerijetko mu oni šalju knjige sa zanosnim posvetama: tu valja napose spomenuti njegove velike čehoslovačke prijatelje – Karela Jaromira Erbena, Ferdinanda Mikovca, Karela Lambla, pa onda nadasve dra. Janka Šafařika. Ovaj potonji posvećuje mu svoju *»Disertaciju«* (Beč 1838) ovim usrdnim riječima: »Blagorodnomu i veleučenomu gospodinu Ivanu Kukuljeviću, vrlomu i mnogopoštovanomu domorodcu i iskrenom Slavjanu – na znak svoga poštovanja i ljubavi bratske uzajamno-slavenske – prijatelj i cjenitelj, pobratim Slovak Janko Dragutin Šafařik, doktor lékařstva«.

Tim i takvim vezama uspjelo je Kukuljeviću sabrati, među ostalim, i rijetko bogatu zbirku Flaciana, djelâ našega slavnoga Matije Vlačića iz Labina, a koja zbirka u Akademijinoj Knjižnici broji blizu stotinu svezaka. U toj zbirci radova našega velikoga Istranina nalazi se i jedan prerijedak primjerak s Vlačićevim autografom, s posvetom na njegovu djelu *»De translatione Imperii Romani ad Germanos«*, štampanom u Baselu godine 1566. Ogledajući pomniji to izdanje utvrdio sam, na

osnovu izvrsno sačuvanog ekslibrisa, da to djelo potječe iz knjižnice baruna Johana Kristofora Bartensteina, austrijskoga državnika (1689–1767), autora Pragmatičke sankcije i t. d. i t. d. Bartenstein je bio, kako se zna, i pretsjednikom takozvane Ilirske dvorske deputacije, u kojemu je svojstvu napisao i poznati, na srpski jezik prevedeni spis »Kurzer Bericht von der Beschaffenheit der zerstreuten Illyrischen Nation« (izdan u Leipzigu 1802), u kojem je djelu pretežitru pažnju posvetio Srbima u Madžarskoj. No važnije je za nas u ovom slučaju, da je Bartenstein bio odgojiteljem i političkim mentorom – u unutrašnjoj i vanjskoj politici – austrijskog cesara Josipa II., pa je za nj napisao i nekoliko državnčkih priručnika i informativnih djelâ, služeći se literaturom svoje knjižnice, u kojoj se, eto, nalazilo i državno-povijesno djelo našega Vlačića-Flacijsa »De translatione Imperii Romani ad Germanos«. Na stručnjacima je historičarima, naravski, da utvrde, ima li ikoliko utjecaja liberalizam Flacijevih djela na Bartensteina, a po njemu onda i na izgradnju kulturno-političke svijesti cara Josipa II., no sva je prilika, da je napredni duh Flacijev Bartensteinovim posredništvom nadahnjivao Josipa II. Ako je tome tako, onda se nameće za nas Hrvate veoma zanimljiva povijesna paralela: početkom XVIII. vijeka, kad ostvaruje na istoku ruski car Petar Prvi svoje povijesne reforme, otvarajući Rusiji prozor u Evropu, njemu je priručna knjiga (»nastolnjaja knjiga«, kako kaže ruski historik Sergej Solovjev) Križanićeva »Politika«. U to isto doba provodi i austrijski car Josip II. svoje povijesne reforme – sudeći po netom iznesenim indicijama – pod duhovnim utjecajem našega naprednog Istranina Matije Vlačića-Flacijsa. Prizor – u najmanju ruku vrijedan pažnje.

Eto tu Flacijevu knjigu – jedinu u Akademijinoj Flacijevoj zbirci – resi prerijetki autograf Flacijev, a koji glasi: »Eximia eruditione ac pietate prebito viro domino Georgio Nekero, suo amico et fratri – M. Flacius«. Kako je ta knjiga došla od Nekera do Bartensteina, a onda od Bartensteina do Kukuljevića, teško je danas utvrditi. Zna se, da je rod baruna Bartensteina izumro i da su se posljednji ženski potomci nalazili u Koruškoj. Možda je tamo Kukuljević, kupujući »Justinianov Codex«, našao i ovog Flacijsa.

Jednako je usrdno Kukuljević povezan i s istaknutim javnim radnicima slavenskoga Juga svoje dobe. Stefan Verković, poznati bugarsko-makedonski sabirač, a i mistifikator narodnoga folklora, šalje mu bugarski prijevod »Novog zavjeta« iz godine 1859. uz vlastoručnu posvetu: »Jego visokorodiju premilostivomu gospodinu Ivanu Kukuljeviću Saksinskom, verhovnomu županu zagrebačke županije i pr. i pr. i pr., s dubokim počitanjem ovu knjigu podnosi za spomen u Solunu 4/16. aprila 1861. Stefan Verković, arheolog«. S jednakim mu zanosom posvećuje svoje djelo i vojvodanski Srbin Izidor Nikolić, vrhovni župan Bačko-torontalsko-vršackog okružja, upućujući mu svoju knjigu kao »rodoljupcu i domoljupcu te voljubljenome bratu«.

Jednako usrdne posvete upućuju mu u svojim djelima i mnogi drugi kao na primjer Orsat Pucić, pa onda Slovenac Matija Majer, koji mu

posvećuje svoja »Pravila kako izobraževati ilirsko narječje«, štampano u Ljubljani, 1848., nazivljući pri tom Kukuljevića »slavnim spisateljem ilirskim«.

Od Rusa upućuju knjige Kukuljeviću s posvetama (na svojim i tuđim knjigama) Nil Popov, Vikentij Makušev, Mihail Petrovski, Izmail Sreznjevski, Osip Bodjanski. Konstantin Aksakov, Hilferding i drugi. Od ruskih posveta valja napose istaknuti zanosne retke autora »Povijesti Preobraženskoga puka« izdane u Moskvi 1859., a koju autor Azančevskij, štabni kapetan Preobraženskoga puka, posvećuje »ljubeznomu drugu Kukuljeviću na pamjati ot avtora ... v znak glubokago sočustvija slavjanstvu i živoj, bespredjelnoj predannosti nacionalnoj politikje«.

Predaleko bi nas, gospode i gospodo, zavelo, kad bismo htjeli dalje, i na svim putovima, pratiti našega zaslužnoga »knjigoljupca« Kukuljevića, pa ćemo se zato zasad zadovoljiti samo time, da na osnovu ovih nekoliko mršavih podataka o Kukuljeviću-bibliofilu osjetimo, koliko je hvalom on zadužio svojom knjižnicom ne samo Akademiju, nego i našu nauku i kulturu uopće. To priznanje neka mu bude harno sjećanje svih nas u ovoj godini 1949. – o šezdesetoj obljetnici njegove smrti.

No nije samo Kukuljevićev ulog obogatio Akademijinu Knjižnicu velikim knjižnim vrednotama. Čitav niz naših zaslužnih ljudi XIX., pa i XX. stoljeća – smjestio je u Akademijinoj Knjižnici lijepe svoje privatne knjižne zbirke, ili i cijele knjižnice, a među kojima se nalazi nemalo velikih rijetkosti. Od znatnijih zbirki, koje su ušle u sastav Akademijine Knjižnice, spominjem knjižnicu Mirka Bogovića, Dragutina Bogoslava Šuleka, Dragojla Kušlana, Ljudevita Vukotinovića, Imbre Tkalca, Ognjeslava Utješenovića-Ostrožinskoga, Franje Račkoga i Franje Markovića. Knjižnice su ove najvećim dijelom darovane Akademiji: poimence Bogovićeve, Ožegovićeve, Kušlanova, Lopašićeva, Đure Jelačića, Račkoga, Nikole Mašića, Franje Markovića, dra. Ive Pilara i druge. Toliko se daje o tome i danas razabrati iz Akademijinih Ljetopisa.

Od Oslobođenja do danas stalno je Akademija uvećavala svoju Knjižnicu primanjem poklona ili nabavkama za novac niza knjižnica: tako joj je poklonjen vrijedan dio Trumbićeve knjižnice, a za novac su nabavljene u cijelosti ili djelomice knjižnice Ivana Milčetića, Dušana Plavšića, Frana Vrbanića i druge.

Kako je velik dio ovih knjižnica, naročito onih starijih, sabran u doba naših rodoljubivih zanosa ilirskih ili u doba osnutka naše Akademije i njezina povezivanja sa svjetskom, napose slavenskom učenom javnošću, to se u znatnoj česti taj zanos i te veze odrazuju na tim knjigama na rječit način – u uznositim posvetama. U tom smislu valja istaći prije svega knjižnicu prvoga pretsjednika naše Akademije Franje Račkoga. Njemu posvećuje knjige širok krug domaćih i stranih učenjaka i javnih radnika uznositim riječima. Tu susrećemo Strossmayera, koji usrdno posvećuje knjigu Račkome, nazivljući ga pri tom bratom i prijateljem. Jednako su usrdne posvete što mu ih šalje Mihovil Pavlinović, Medo Pucić ili neke naše ustanove kao na pr. Ješka čitaonica

(Jelsa), pa onda Imotska čitaonica i dr. S takvim se iskrenim poštovanjem i nježnom odanošću sjećaju u posvetama svojim knjigama Račkoga i mnogi drugi slavenski, a i neslavenski pisci: od Slovenaca spominjem slavistu Gregora Kreka, pa osobito Davorina Trstenjaka, koji mu posvećuje svoja »Pannonica« i »Triglav«; od Srba vrlo često – Ilarion Ruvarac, Jovan Turoman, M. Dj. Miličević, Stojan Bošković, Milan Ubavkić, Jovan Ristić, Kosta Vojnović, pa osobito rječito episkop Nikanor Ružičić, koji mu posvećuje svoju »Istoriju srpske crkve« riječima: »Naučniku svetskoga glasa, presvetlome kanoniku gospodinu doktoru Franji Račkome, akademiku, u znak visoke pošte, bratske ljubavi i prijateljstva«; od Bugara nalazimo M. Drinova i Svetislava Milarova; od Čeha M. Halanskoga, Vincenta Brandla, M. Hattalu; od Poljaka Romana Brandta; od Rusa – Platona Lukaševića, Vikentija Makuševa, Josifa Pervoljfa, N. A. Osokina, A. Budiloviča, Nila Aleksandroviča Popova, M. Speranskoga, A. S. Velikanova, M. Vladimirskoga Budanova, Platona Kulakovskoga i druge.

Od Neslavenskih najznačajnija je posveta, što je Račkome upućuje svjetski poznati bibliograf Carlos Sommervogel, šaljući mu godine 1885. svoje djelo »Bibliotheca Mariana«. Znak je to, kako je veliko poštovanje uživao Rački i u inostranim naučnim krugovima svoga vremena.

Rječitih i značajnih posveta nailazimo i na nizu knjiga, koje su bile svojinom Frana Kurelca. Sudeći po čestim i usrdnim posvetama bio je osobito živ dodir između Kurelca i Stojana Novakovića, koji mu posvećuje niz svojih djela od šezdesetih do osamdesetih godina. Takav je odnos prema Kurelcu i Ivana Filipovića, te Đure Daničića. Ovaj potonji zove Kurelca u posveti svoga »Života Svetoga Save« »svojim predragim prijateljem«. Tako i Čeh Vjačeslav Hanka, koji mu posvećuje svoje djelo »Ostatki sjavjanskago bogoslužjenja u Čehov« Praha 1859.

No Kurelac je, čini se, jednako usrdno uzvraćao posvete. Tako na pr. on posvećuje svoj rad »Imena vlastita i splošna domaćih životinj u Hrvatov, a ponekle i u Srbalj« Zagreb 1867., Mihovilu Pavlinoviću riječima: »Borcu i mučeniku, prijatelju sladju-li poštovaniju-li Pavlinoviću Mihi darak od topla i zdrava srca Frana Kurelca«. Pa onda dodaje »Zla nas kob, brate, kobi; ne može za dugo. Kad Faeton konje goni, uvek tako biva«.

Nemalo je jednako usrdnih posveta na knjigama i drugih naših zaslužnih ljudi prošloga vijeka kao na pr. kod Ivše Tkalčića, Dragutina Suleka, Mirka Bogovića, Imbre Tkalca, Franje Markovića, Vjekoslava Klaića, ali – razumije se – ne možemo se u ovoj prilici posebno kod svake od tih posveta zaustavljati. Spomenut ću samo sumarno usrdne posvete pojedinih Čeha Stanku Vrazu, napose posvetu Karela Jaromira Erbena na prvom izdanju »Čeških narodnih pjesama«, koja je sveska, sačuvana i pronađena u jednom samoborskom dvorcu, nedavno nabavljena za Akademijinu Knjižnicu. U tome samoborskom dvorcu, kako je utvrđeno, sastajali su se naši ilirski muzičari tridesetih i četrdesetih godina prošloga stoljeća, poimence Ferdo Livadić i Ivan Padovec, pa je sva vjerojatnost, da je ta sveska Čeških narodnih pjesama kao notni

materijal bila dobro poznata spomenutim našim kompozitorima. Posveta glasi: »Rozmilěmu příteli svemu panu panu Stanku Vrazu v Zahrěbe na důkaz uctivosti – Karel Jaromir Erben. V Praze dne 7. unora 1843.«.

Dalje je u nizu posveta zasvjedočen srdačan odnos između viđenoga poljskoga pisca Bronislava Grabovskoga i Franje Markovića, zatim između mađarskoga historika Lajoša Thalloczia i Vjekoslava Klaića.

No jednom od najznačajnijih i nama najdražih posveta valja smatrati onu, što ju je Ivan Mažuranić uputio Mirku Ljudevitu Tkalcu na prvo-me izdanju, zapravo posebnom otisku iz časopisa »Iskre« svoga znamenitoga spjeva »Smert Čengić-age«, datiranoga u Karlovcu 29. studenoga 1845. A značajna je ta posveta i taj primjerak zato, što su na njemu Mažuranićevom rukom izvršeni ispravci, prema kojima je Imbro Tkalac spremio svoje izdanje ovoga spjeva, a koje ne nosi naslov »Smert Čengić-age« kao u »Iskrinom« izdanju, nego »Smrt Smail-age Čengijića«, kako je to promijenjeno Mažuranićevom rukom u ovom Tkalčevom, danas Akademijinom primjerku Mažuranićeva pjesmotvora.

Navodeći, gospodo, ova i ovakva izdanja s posvetama, nismo ni izdaleka iscrpili repertoar ovih i ovakvih svjedočanstava osjećajnih, što ih čuva u svojim knjigama Akademijina Knjižnica. Jer jednako je velik ili čak i veći, broj posveta upućen izravno Akademiji ili njenoj Knjižnici. I tu mi susrećemo nemalo imenitih učenjaka i pisaca domaćih i stranih, koji šaljući svoje radove Akademiji ili njezinoj Knjižnici, osjećaju potrebu, da tom prilikom dadu izraza i svojim osjećajima ljubavi i poštovanja prema najvišoj naučnoj ustanovi Hrvatske. Spomenut ću samo značajnija imena, i to od Rusa: Konstantin Aksakov, A. Kotljarevski, O. Bodjanski, Jakov Grot, A. F. Hiljferding, M. Petrovski, Nikolaj Bubnov, Karl Ginsburg, V. V. Bogačev, A. Kočubinski, Platon Kulakovski, K. Nevostrujev, P. Bezsonov, Mihail Pogodin, knez Druckoj, T. Florinski, Nil Popov, N. Sumcov, Stepan Ševirjov, V. V. Kačanovski, F. Uspenski, Grigorij Voskresenski i Ivan Zabjelin, te drugi.

Ili ovi Ukrajinci: Mihail Dragomanov, A. S. Petrušević; ili Poljaci Teofil Lenartovicz, Tadeusz Stanislav Grabovski, Bronislav Grabovski; zatim Čehoslovaci: Pavel i Janko Šafařík, Jozef Pata, Karel Kramář; od Bugara Stefan Bobčev, Ivan Jordan, Jelen Jankov, Nikola Arnaudov, Georgij Zlatarski, Dmitar Strašimirov, P. Draganov.

I srpski se učenjaci počee sjećaju svojim knjigama izravno Akademije, posvećujući joj vlastoručnim posvetama svoja djela. Tako među njima slavni Nikola Tesla, pa onda Milan Savić, Mihajlo Polit-Desančić, general Kosta Protić, Milovan Ristić, Dimitrije Nešić, Kujundžić, Mihajlo Vujić, Jovan Cvijić, Bogdan Gavrilović i drugi; od Hrvata napose Fran Bulić, Armin Pavić, Matko Brajša i mnogi drugi. Od Neslavena pater P. Pierling, Alfred Jensen, James Condamin, Louis Leger i drugi.

Zanimljivo je pripomenuti, kako mnogi od ovih poklonika naše Akademije, šaljući joj s posvetama svoje knjige, pogrešno navode Akademijino ime. Spomenut ću samo neke značajnije. Jakov Golovacki

šalje godine 1880. iz Vilne knjigu s posvetom »Biblioteci Hrvatske akademije nauka«; A. Kotljarevski 1874. »Inclitae Academiae scientiarum et artium Zagrebiensiae«; A. Kočubinski (1877.) »Akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu«; Lukašević (1868.) »Južnoslavenskoj akademiji nauka«; Sumcov »V zagrebskuju akademiju nauk« (1885.): Kujundžić šalje svoju knjigu »Južnoslavenskoj akademiji«; Jovan Cvijić »Zagrebačkoj akademiji znanosti i umjetnosti«; Vladimir Jakšić »Kraljevsko-hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti«; pater Pierling šalje »A l'Académie d'Agram«; i tako dalje, i tako dalje.

Ali čemu, gospodo, sva ta nabranja pojedinih posveta? Istina, te su posvete same po sebi zanimljive. No to nije dovoljno, da im se ukazuje tolika pažnja. Ima, međutim, u njima nečega, što, po mom mišljenju, daleko nadilazi njihovu pojedinačnu zanimljivost, a to je njihovo rječito svjedočanstvo, da smo mi imali u našoj nedalekoj prošlosti tako snažnih stvaralačkih ličnosti na području nacionalne nauke i kulture, koje su bile kadre pritegnuti na se jak i izravan interes odabranih domaćih i stranih umova. A isto je tako značajna činjenica, da je sama Jugoslavenska akademija, kao visoka naučna institucija, po imenu i po duhu svome, u to doba privlačila kao častan naučni svjetionik k sebi najproniciavije poglede i najblagorodnije umove svoje dobe. I zato, gospodo, zar da nas i danas ne prožme uznosit osjećaj, kad naslutimo kroz ove usrdne posvete bratsku vezu između Franje Račkoga i Stojana Novakovića? Ili između Imbre Tkalca i Vuka Stefanovića Karadžića? Ili između Gregora Kreka i Račkoga? Između Drinova i Račkoga? Pa onda onaj nježni odnos između Karela Erbena i Vraza? Između Franje Markovića i Bronislava Grabovskoga? Između Sreznjevskoga i Vraza?

No, razumije se, još nas više diraju nježna prijateljstva između Ivše i Tade, to jest između historičara Ivana Tkalčića i Tadije Smičiklase, pa onda između Tkalca i Mažuranića, između Kurelca i Pavlinovića. Sve to suptilno tkivo uma i osjećajâ, čiji je nekadašnji topli i sveti trepet danas zamro u izbljedjelom mastilu ovih zanosnih posveta, kadro je ipak i danas onome, tko ima oči i uši, nanovo odjeknuti u umu i srcu plemenitom i poučnom rezonancijom. Eto, zato je možda vrijedilo, da se s njima, makar i ovako usput, upoznamo. A upoznavši njih upoznamo i stvarni duh Akademijine Knjižnice, a po njoj i same Akademije u njezinoj najljepšoj prošlosti.

Da završim!

Osposobljenjem Knjižnice za javan rad htjela je Akademija da ovo svoje dobrom mjerom zakopano blago izvuče na svijetlo, kako bi ga učinila pristupačnim, a prema tome i korisnim našoj naučnoj javnosti. Prema tome radeći s jedne strane u duhu netom spomenutih naših zaslužnih učenjaka – Adama Baltazara Krčelića, Ivana Mažuranića i Valtazara Bogišića – koji su samo u *uređenim* knjižnicama vidjeli moćnu polugu napretka nauke i narodne obrazovanosti uopće, a vodeći računa s druge strane o nastojanjima naših današnjih narodnih vlasti oko unapređivanja nauke i prosvjete najširih narodnih

redova, – postarali smo se, da uređenjem Akademijine Knjižnice udovoljimo, kolikogod nam je to bilo moguće, netom istaknutom kulturnom zahtjevu kako naše prošlosti, tako i sadašnjosti. Koliko smo u tome uspjeli, ocijenit ćete sami, kad se s Knjižnicom upoznate i njome poslužite.

Molim zato gospodina potpredsjednika Akademije, da izvoli Akademijinu Knjižnicu proglasiti otvorenom i pozvati prisutne da razgledaju Knjižnicu i njezinu prigodnu izložbu.

* * *

Nakon održanog predavanja direktora Akademijine knjižnice dopisnog člana dra Josipa Badalića, proveo je potpredsjednik Akademije Miroslav Krleža uzvanike kroz novouređene prostorije Akademijine knjižnice.

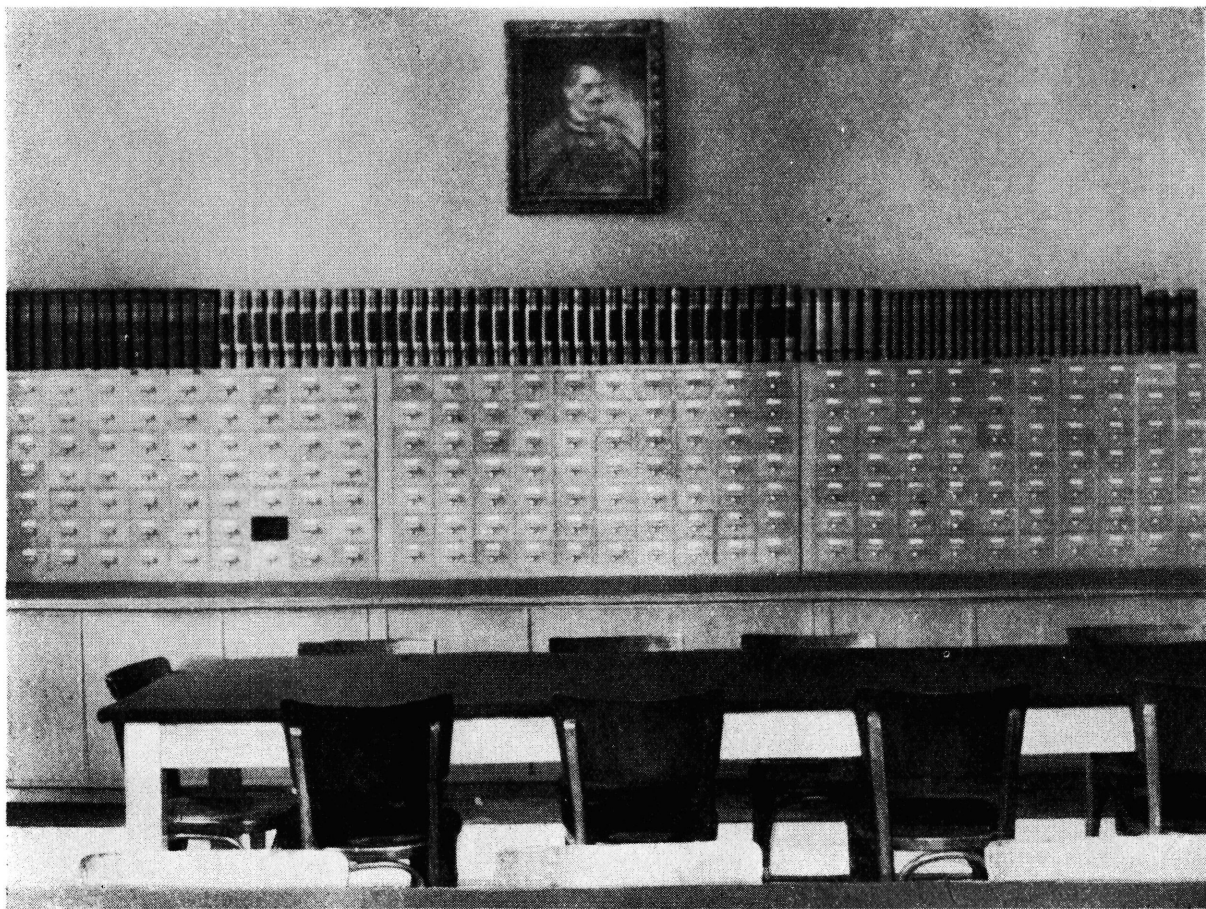
STAV JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE PROTIV KLEVETNIČKIH NAPADA JA INFORMBIROA

PISMO AKADEMIKA DRUGU TITU

Predsjedništvo Jugoslavenske akademije sazvalo je 22. studena 1949. god. svoje članove na sastanak, da bi razmotrili najnoviju političku situaciju u vezi s kampanjom koja se protiv naše zemlje vodi od strane nekih rukovodilaca skp(b) i ostalih partija Informbiroa. Poslije uvodne riječi predsjednika Akademije akademika Andrije *Štampara* održao je akademik Ivo *Krbek* referat o međunarodnoj situaciji i o kontrarevolucionarnoj kampanji, koja se pod rukovodstvom ck skp (b) vodi protiv naše zemlje.

Akademik *Krbek* pozdravlja inicijativu predsjednika Akademije za današnji sastanak. Akademija je već zauzela svoj stav odmah u početku nečuvene hajke Informbiroa protiv ličnosti Maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita, počasnog člana ove Akademije, no ova hajka dobila je takve neprijateljske, grubo-agresivne, ratno-huškačke razmjere spram čitavog našeg naroda i zemlje, da obnovljena Akademija, koja živi životom svog naroda, mora ponovno dignuti svoj glas. Govornik obrazlaže, kako je pred dvije godine svaki odjel Akademije, sa svog stajališta, za goleme zasluge i rad Maršala Tita predlagao za počasnog člana Akademije. Sada može, s negativne strane, svaki odjel sa svog stajališta zauzeti stav spram Informbirovske hajke, uperene protiv čitavog našeg naroda i države. Prvi odjel može to samo označiti kao zločin, i to mnogostruki zločin. Govornik detaljno ocrtava pojedine ove zločine: a) protiv ličnosti Maršala, b) protiv naše zemlje i naroda, c) protiv mira i prijateljstva među susjednim narodima, d) protiv bratstva slavenskih naroda i e) protiv progresivnih snaga svijeta i socijalističkog poretka.

Osnovno je u ovoj informbirovštini, dirigitiranoj od današnjih gro-movnika u Moskvi, centralistička hegemonija i nepravilni odnos velike socijalističke države sssr prema malim državama. To predstavlja grubo izobličene socijalizma i marksizma-lenjinizma i teško revizionističko skretanje. Govornik pokazuje pobliže ovo skretanje na hajci, koju provodi Informbiro protiv naše zemlje i naroda, a pod tobožnjom

Čitaonica Akademijine Knjižnice

maskom, da napada samo naše rukovodioce. U toj je hajci odbačen svaki moral – svako je sredstvo dobro, za koje se drži, da će dovesti cilju. Cilj posvećuje sredstvo. Razvija se najveći dogmatizam i nepogrešivost komandanata Informbiroa u najgrubljem protivurječju s osnovnom tezom marksizma-lenjinizma: da on nije dogma nego rukovodstvo za akciju. Što bi se dogodilo s Velikom oktobarskom revolucijom, da se Lenjin dogmatski pridržavao ranijeg marksističkog naučanja, a da nije pronašao nove puteve? Lenjin je isticao, da sve nacije ne će prići sasvim jednako socijalizmu, već da će »svaka unijeti svojeobraznosti u taj ili drugi oblik demokracije, u tu ili drugu raznovidnost diktature proletarijata, u taj ili drugi tempo socijalističkog preobražavanja raznih strana društvena života«. To je baš učinila naša narodna revolucija, koja je prvenstveno vlastitim snagama ne samo protjerala okupatora, već na razvalinama stare buržoaske države izgradila novi oblik socijalističke države, državu narodne demokracije. A glavni udjel je pri tom imao baš Maršal Tito – što je neoboriva historijska činjenica. Naša narodna revolucija, slično Velikoj oktobarskoj revoluciji, uspjela je i mogla je uspjeti samo zato, što je otkrila nove puteve i načine, te se i najodlučnije njih pridržavala. A bilo je ovo to teže, jer se ovo nije činilo pozivom na demobilizaciju, već pozivom na domovinski rat, koji je iziskivao goleme žrtve i nadljudske napore. Druge takozvane zemlje narodne demokracije, koje nisu vlastitim snagama izgradile svoj novi državni i društveni poredak, već ga dobile snagom Crvene armije, mogle su i pasivno prema dekretima iz vana izgrađivati svoje novo državno uređenje. Ali i kakve su to dogme, koje se postavljaju? To je dogma, da se socijalizam može u drugim državama izgrađivati samo uz pomoć i prema komandi današnjih vlastodržaca u sssr – sve mora da ide u ovim državama prema njihovom diktatu. Odavle neobično štetna nova revizionistička koncepcija o socijalističkim revolucijama u drugim zemljama, podcjenjivanje našega narodno-oslobodilačkog pokreta, sprečavanje industrijalizacije naše zemlje i t. d. Informbirovština traži slijepu poslušnost. I Lenjin je tražio strogu disciplinu, ali nakon svestrane diskusije; smatrao je i prinudu pravilnom, kad je došla nakon ubjeđenja. A kako je tu Informbiro postupao u sporu s KPJ? Informbiro traži odmah pokajanje od onoga ko ne postupi strogo prema njegovim direktivama – bez obzira da li je ovaj pri tome pravilno ili nepravilno postupao. Sve se to čini na naročito licemjerman i farizejski način. Izigrava se na pr. internacionalizam i miroljubivost, dok se uistinu čini suprotno. Tartif je nadkriljen. Na zaprepaštujući način se vlastiti grijesi podmeću našoj zemlji i njenim rukovodiocima – njihov nacionalizam, njihova agresija, vjerolomstvo prema Koruškim Slovencima, napuštanje Grčkog narodno-oslobodilačkog pokreta i t. d. Naročito sredstvo su kleveta i laž – najfantastičnije i najočitije klevete, no za koje se drži, da će postojanim opetovanjem zatomiti istinu. Sve te metode smo dosada nazivali jezuištinom. I tko se nije sjetio pjesne o kleveti jezuite Don Basilia iz Seviljskog brijača? Informbirovština to je jezuiština gruba i surova, bez jezuitskih rukavica.

Govornik prelazi na skretanje sa područja prava i поближе analizira budimpeštanski proces i njegovu poljsku reprizu, predočuje njihovu grotesknost i odbacivanje svih načela modernog krivičnog postupka. Krivično sudovanje se zloupotrebljava u političke svrhe. Čini se jedar zločin, da bi se dobio razlog za drugi zločin: cijepanje međunarodnih ugovora. Za gaženje međunarodnog prava je značajan i postupak prema našoj djeci u sssr i postupak sssr s vlastitim građanima u našoj državi, kojima je namijenjena uloga pete kolone. Govornik prikazuje поближе istup Višinskoga 1938. g. protiv ranije struje Pašukanisa i družine, koji su zastupali tezu takozv. izvjetravanja prava i njegova izumiranja u uslovima diktature proletarijata. On je pri tom naročito kritizirao da se administrativno pravo pretvara u policijski režim. Međutim, kuda je danas otišao taj isti Višinski? Dok se policijsko-apsolutistička država bar gradila, da poštuje nezavisnost sudova, a naročito krivičnih sudova, sada se krivični sud na najgrublji način i posve otvoreno zloupotrebljava za tamne političke ciljeve. Zar nije to Hitlerovo geslo: pravo je ono što koristi njemačkom narodu, t. j. njemu Hitleru i njegovoj kliki?

Nema sumnje, da se naša zemlja i narod zbog informbirovskog vjerolomstva i agresije nalaze u teškoj borbi. Ali jednako, kao i za vrijeme narodno-oslobodilačke borbe, otvoren nam je samo jedan put kojim možemo ići – težak, ali kojim ćemo sigurno doći do cilja pod uslovom. ako čitav narod ostane i dalje jedinstven pod našim prokušanim rukovodiocima, na čelu s vođom i učiteljem naših naroda Maršalom Titom. I polazeći tim putem mi ne zaštićujemo samo nezavisnost naše zemlje i osiguravamo u njoj najveći progres, izgradnju socijalizma, već se i borimo za pravilne odnose među socijalističkim državama, za pravilni marksizam-lenjinizam, protiv njegova štetna revizionizma i u konačnoj liniji za pobjedu socijalizma u svijetu. Kako je kazao baš Maršal Tito: »Mi se borimo za veliku pravednu stvar, koja će imati ogromni historijski značaj u budućnosti«. U vrijeme kad jedna trećina čovječanstva stupa putem socijalizma taj je pokret nepobjediv – ali je potrebno ukloniti njegov opasni revizionizam. – Informbiro, kao u drugim stvarima, tako se i potpuno preračunao u ličnosti maršala Tita. Maršal Tito nije samo velika ličnost – on je naš simbol i zastava. Tito je oličenje svega onoga, što je najbolje i najplemenitije u našem narodu. To je bio Tito u toku narodno-oslobodilačke borbe, a to je Tito u današnjoj našoj velikoj epohi izgradnje socijalizma. A baš tako, košto je Tito u vrijeme narodno-oslobodilačke borbe daleko izvan granica naše zemlje postao pojam i simbol slobode, nezavisnosti i izgradnje novog društveno-državnog života, tako to on i danas, u ovoj informbirovštini, sve više postaje simbolom i barjakom za čistoću socijalizma.

Nakon referata akademika Krbeka održao je akademik *Fran Tućan* ovaj govor:

U ovim danima socijalističke izgradnje naše otadžbine mi smo ne samo očevici, nego i sudionici nametnute nam borbe sa zemljama istočnih demokracija, koje nastoje na razne načine da nam tu izgradnju,

ako već ne ometu, a ono bar otežčaju. Ali, mi smo ujedno očevici i sudionici i nagloga razvitka te izgradnje, poglavito industrijskoga ogranka u njoj, koji treba da bude osnova socijalističkoga razvitka kod nas i snažan činilac u borbi naše nacionalne neovisnosti. Nije zato čudo, što je u ovim stvaralačkim podvizima priklonjena danas baš nauci velika pažnja, njoj kao moćnom oruđu u ostvarivanju naših težnja za političkom i ekonomskom neovisnošću od kapitalističkih zemalja i drugih, koje bi tu neovisnost htjele da onemoguće.

Mi, naročito u našoj Akademiji, svjedoci smo, što se sve čini kod nas, da se ljudima nauke omogućiti nesmetan rad na području njihove djelatnosti. Ukorak sa razvitkom industrije ide i razvitak naše nauke, koje su rezultati postali danas doista svojina i najširih slojeva naroda. Pred naše stručnjake stavljaju se mnogi naučni problemi, kojih rješenje omogućava izvršavanje različitih zadataka u industriji, pa i na drugim poljima ljudske djelatnosti, tako da su ti zadaci, nema sumnje, snažan podstrek našim stručnjacima u njihovu naučnom radu. Dabome, kolikogod ti zadaci daju podstreka naučnim istraživanjima omogućavajući tako i sam razvitak nauke, ne bi taj razvitak mogao da donese željenih uspjeha, kad ljudi nauke ne bi nailazili kod naših narodnih vlasti na ovakvu razumijevanje, na ovakvu pomoć, materijalnu i moralnu, na kakvu doista nailaze.

Ja dovodim ovdje industriju u vezu sa naukom, čime bih htio istaknuti, kako je nauka usko povezana sa životnim potrebama čovjeka, da se ona razvijala sa tim potrebama; kako su rasle te potrebe, rasla je i nauka dovedavši od diluvijskoga pronalazača kamenitoga oruđa do modernoga pronalazača atomske energije.

Kada se prenesem mislim u ona vremena, u kojima se naša zemlja nalazila bez ikakve industrije, industrije u današnjem smislu, iskrsavaju preda mnogom prilike, u kojima su se tada nalazile geološke nauke kod nas, na području kojih radim. Pobuda za rješavanje geoloških problema potjecala je samo od one iskre, što je u nama tinjala; ona je bila jedini podstrekač u našem istraživačkom radu, kojega su rezultati nailazili u našem društvu na tako malo razumijevanja, da su ostali posve nezapaženi i nisu nikako mogli da donesu koristi našoj zajednici. Da navedem, samo kao primjer, istraživački rad na polju naših boksita, važnih za aluminijsku industriju, naročito za dobijanje elementarnoga aluminijska. Do tih radova nitko nije znao, da boksita ima kod nas, a naša su istraživanja pokazala, kako su boksitna ležišta tolikoga opsega, da pripadamo među boksitima najbogatije zemlje na svijetu. Istraživala se njihova kemijska priroda, njihov mineralni sastav, njihov postanak, nađeno je među njima ležišta kaolina, važnoga materijala za keramičku industriju; objelodanjuju se ti radovi u naučnim časopisima. Ali se kod nas nitko na njih ne obazire. Ostadoše zapretani u napomenutim časopisima. A boksiti, ukoliko su za njih saznali strani kapitalisti, vađeni su u milijunima tona i odvoženi u tvornice izvan naše otadžbine.

Nešto je slično i sa naftom. Naši su geolozi – bilo ih je dvojica, trojica – došli na osnovi svojih istraživanja do zaključka, da su neki naši

krajevi naftonosni. Ali mi smo bez industrije, pa nikoga i ne privlače ta istraživanja. I opet, saznaju za to strani kapitalisti vlasnici naftених ležišta u Erdelju, vrše bušenja kod Velikoga Poganca, nalaze naftu i – začepljuju bušotine, zatajuju uspjeh bušenja, da se, kad se ukaže potreba, bace na eksploataciju ovoga našega nalazišta. I mnogo je takvih primjera.

Šta je moglo u takvim prilikama dati podsticaja našim ljudima nauke, da se sa zanosom dadu na naučni rad? Ali danas, kad smo se oslobodili od kapitalističkog izrabljivanja, kad smo pod vodstvom Maršala Tita pregnuli da socijaliziramo našu zemlju, da u njoj na prvo mjesto stavimo industriju kao osnovu u izgradnji socijalizma, a s tim i blagostanja u zemlji, ljudi nauke nalaze na svim područjima mogućnosti da svoje znanje priklone rješavanju naučnih problema, koji su usko povezani sa životnim potrebama naroda. Nauka se snažno razvija, jer joj narodne vlasti svagdje i u svakom pogledu idu u susret. Podižu se naučni instituti, stvara se naučni podmladak, koji već na mnogim područjima sudjeluje s uspjehom u izvršavanju našega Petogodišnjega plana. Za taj uspjeh dugujemo veliku hvalu našem Maršalu Josipu Brozu Titu.

Nakon govora akademika Tućana razvila se diskusija, u kojoj su akademici osudili informbirovsku kampanju.

Sa sastanka upućeno je Maršalu Jugoslavije drugu *Titu* u ime Jugoslavenske akademije ovo pismo:

Druže Maršale,

Početkom srpnja prošle godine (1948), odmah po objavljivanju rezolucije Kominformbiroa, sazvala je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti izvanrednu skupštinu da Vama, kao svom počasnom članu, kao sekretaru KPJ i kao predsjedniku Ministarskog savjeta FNRJ izrazi svoje puno priznanje što ste »kao organizator narodne pobjede zamisao jugoslavenskog narodnog i političkog oslobođenja pretvorili u djelo«.

U ono vrijeme nitko, pa ni naša Akademija, nije mogao vjerovati da će svih šest zemalja istočnoga tabora sa Sovjetskim savezom na čelu nastaviti svojim otvorenim neprijateljstvom protiv KPJ i proti Vas kao njenog sekretara i protiv Vlade FNRJ, i da će produžiti s kampanjom koja poriče sve rezultate narodnooslobodilačke borbe i revolucije i sve naše krvave napore u izgradnji socijalizma. Međutim u razmaku od ovih petnaest mjeseci ta je hajka protiv naše zemlje, naših naroda i Vas lično poprimila takove razmjere, da nas danas ne optužuju samo zato da smo napustili principe marksizma-lenjinizma, nego da smo kao strani agenti i špijuni izdali zajedničku stvar i svoju vlastitu zemlju. Otkazivanjem ugovora o prijateljstvu, prekidanjem trgovačkih ugovora, veza i odnosa, pograničnim incidentima i okupljanjem vojnih snaga na našim granicama, sprečavanjem sudjelovanja naših predstavnika na međunarodnim sastancima, inscenacijom veleizdajničkih procesa, nanošenjem materijalne štete u raznim vidovima, tehničkim sabotажama, smrtnim osudama i klevetničkom kampanjom koja je sve više u porastu, poduzima se danas sve da se ugled naše zemlje i Vaš, druže Maršale,

kao njenog ministra predsjednika diskredituje, da se zemlja zavalj u građanski rat i u političku katastrofu koja bi po svojim posljedicama mogla da rodi ponovo razdvajanjem naših naroda na ruševinama naše spaljene i porobljene kuće koju smo jedva očuvali i od propasti spasili u posljednjem svjetskom ratu.

Zgražavajući se nad ovom nečuvenom kampanjom koja se vrši protiv Vas, našeg počasnog člana koji je izabran slobodnim i dubokim uvjerenjem da smo Vam odali počast koju ste kao političar i organizator naše socijalističke pobjede u punoj mjeri zaslužili, Jugoslavenska akademija ne može ostati pasivna. Slušajući objede koje se protiv Vas iznose svakodnevno i koje Vam osporavaju svaki pozitivan udio u našoj političkoj revoluciji, u narodnooslobodilačkoj borbi i u izgradnji socijalizma u Jugoslaviji, Jugoslavenska akademija ne može da ne progovori u interesu historijske istine i jednostavnog morala po kakvom »treba da se razvijaju odnosi pojedinaca i podjednako kao i odnosi između političkih partija, država i naroda«.

Na temelju referata i govora održanih na sastanku Jugoslavenske akademije mi Vas, druže Maršale pozdravljamo drugarski i molimo Vas, da uzmete na znanje da se Jugoslavenska akademija danas upravo kao i prije dvije godine ponosi što ste izabrani njenim prvim počasnim članom, jer je uvjerena da ni jedan od argumenata, na temelju kojih Vam je Akademija priznala historijske zasluge prije dvije godine, nije izgubio na snazi.

Između mnogobrojnih i raznovrsnih kleveta optužuju Vas danas i zbog nacionalizma. Pitamo se: braniti svoje vlastite narodne interese po jednostavnom principu marksističkog morala i prava i rješavati svoju vlastitu političku problematiku po tom načelu, da li to znači biti nacionalista?

Govoreći o Vašoj politici prije dvije godine prilikom izbora za počasnog člana Akademije i prije godinu dana povodom donošenja rezolucije Kominformbiroa mi smo naročito naglasili zasluge Komunističke Partije Jugoslavije i Vaše oko ostvarenja političkog i kulturnog ujedinjenja južnoslavenskih naroda a naročito pak naroda hrvatskog, koji je prvi puta u svojoj historiji povukao svoje granice između Šoče i Istre, Zadra i Dunava.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti pozvana je da govori o tim pitanjima kao historijski svjedok, jer se ona punih osamdeset godina borila da dokaže zapadnoevropskom i – nažalost potrebno je da se kaže – socijalističkom svijetu, da mi ne spadamo među narode koje je historija osudila na smrt. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti branila je tezu da se rađanje južnoslavenske obnovljene i preporođene narodne svijesti u devetnaestome stoljeću ne podudara sa pojmom sveslavenske kontrarevolucije i da južnoslavenski narodi ni pod Portom ni pod Mlecima ni pod Budimom i Bečom nisu nikada bili nosioci tiranije i terora, kao što je to o nama govorila inostrana imperijalistička propaganda.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti štampala je u svojim izdanjima hiljade stranica historijskih dokumenata iz kojih izlazi da su se južnoslavenski narodi više od petnaest stoljeća borili protiv tiranije, nasilja, terora i tuđinske okupacije i da se u tim kulturno-historijskim, književnim, umjetničkim i političkim elementima nalaze nepregledni nizovi dokaza o visokim stvaralačkim sposobnostima intelektualnim i moralnim vrijednostima južnoslavenskih naroda. Čitav aktivitet naše Akademije nije bio drugo nego odbrana od onog zlokobnog proročanstva da smo osuđeni na smrt po historiji kao i plaidoyer za južnoslavensku osnovnu misao da mi nismo zaostala agrarna masa, koja se ne umije civilizovati, već da smo okupirani po jačim i brutalnim snagama koje nam u svome vlastitom feudalnom i klasnom interesu nisu dopustile da prestanemo biti zaostalom agrarnom masom. Političko-kulturna aktivnost Jugoslavenske akademije bila je decenijama trajno usmjerena na to da smanji zapadnoevropske, nama isto tako trajno nesklone, idealističke i reakcionarne predrasude o »konstantnoj kontrarevolucionarnoj agrarno-nomadskoj zaostalosti naših naroda« i da dokaže da se nikada nismo dali žrtvovati ni jednoj inostranoj formuli koja nas je htjela izbrisati iz sistema takozvanih za civilizaciju »potrebnih naroda«, samo zato da nas podjarmi definitivno.

Kada je bila riječ o Vašem izboru za počasnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti mi smo druže Maršale procijenili Vaše zasluge kao »historijski neprolazne« upravo iz vlastite političke južnoslavenske i balkanske perspektive, jer ste Vi u južnoslavenskoj historiji zaista »među prvima koji su naše narode oslobodili i ujedinili i jer ste ostvarili politički onaj plan za koji su kod nas ginula pokoljenja«. Pred čitavim svijetom Vi ste dokazali da su južnoslavenski narodi nosioci visokokvalificirane političke svijesti i Vi ste na čelu KPJ svojom borbom protiv tiranije našli put iz posljednje tragične kulturne i političke krize koja se javila kao preživjeli odraz vjekovnog porobljenja i razdvajenja. Socijalističkom ekonomskom politikom ubrzane industrijalizacije naše zemlje Vi ste pokrenuli seljačke narode iz privredne i agrarne zaostalosti i Vašom dalekovidnom političkom metodom Vi ste se kao sekretar KPJ potvrdili kao politički rukovodilac koji je sve koeficijente neuspjeha umio da svede na takav minimum te se južnoslavenska politička federacija pojavila kao rezultat u trenutku kada je ostvarenje te i takve koncepcije izgledalo posve nemoguće.

Danas Vam sve to poriču upravo oni faktori za koje ste Vi zajedno sa KPJ i s našim narodima pridonijeli najveće i najsamozatajnije žrtve na crti internacionalističke, socijalističke, da, upravo lenjinističke solidarnosti.

Ova kampanja u štampi, na procesima, na međunarodnim sastancima, u radiopropagandi, ova strastvena negacija svega što predstavlja Vaše životno djelo nije nažalost, nego samo parafraza onih mnogobrojnih negacija oko nas koje traju već stoljećima. Provedena u drugom vremenskom trenutku i drugim sredstvima, nošena drugim socijalnim i kulturnim komponentama ova negacija, kakva se javlja od strane sla-

venskih zemalja Češke, Slovačke, Poljske i Bugarske na čelu sa sssr zatim od strane Rumunjske, Mađarske i Albanije samo je jedan od onih žalosnih simptoma na koje ste Vi ukazali već prije godinu dana kada ste na Kongresu KPJ progovorili o očitim znacima duboke moralne i ideološke krize u međunarodnim omjerima.

Nitko ne može da nas uvjeri da Vi niste izvršili golem i pošten politički posao.

Iz sloma versajske, reakcionarne, rojalističke Jugoslavije Vi ste naše narode izveli na put socijalizma. Iz političkog bunila jedne polukolonijalne zemlje iz zbrke megalomanije i provincijalnih šovinizama Vi ste stvorili sve preduslove da se prevlada naša stoljetna podvojenost i da se ujedine sve pozitivne snage do pune uzajamnosti južnoslavenskih interesa. Vi ste na federativnoj bazi otvorili južnoslavenskim narodima mogućnost do punog razvoja najšire, demokratske, masovne samouprave. Slijepim antagonizmima raspirivanima nepismenim i nekulturnim šovinizmom usprkos – Vi ste na djelu razračunali s našim srednjim vijekom i s našom građanskom kapitalističkom gramzljivošću, sa raznovrsnim vojničkim oligarhijama i kriminalnim pustolovima i danas izgrađujući socijalizam Vi zajedno s nama možete mirne savjesti da se zapitate da li se međunarodni odnosi imaju regulirati po Marksovoj tezi iz inauguralne adrese Prve internacionale da »osnovnim zakonima u međunarodnim odnosima treba da se proglase jednostavni principi morala i prava« ili po makijavelističkom principu, da svrha posvećuje sredstvo.

Što je istina ako nije to, da se u našoj zemlji izgrađuje socijalizam?

Djelujući lenjinistički po principu da »proletariat treba da u okviru teze o samoopredjeljenju naroda do odcjepljenja vodi računa u prvome redu o svom vlastitom samoodređenju« (t. j. o samoodređenju proletarijata kao takvog), Vi ste družie Tito kao proleter i u ime južnoslavenskog proletarijata odbranili naše narodno pravo samoodređenja oružjem u ruci i to u ratu neravnopravnom sa milijun i sedamstotina tisuća žrtava za stvar pravednu i socijalističku. Vi ste poslije četirigodišnje revolucionarne borbe proveli u djelo samoodređenje južnoslavenskog proletarijata tako, da ste na čelu KPJ, jedine naše proletherske političke partije poslije njene dvadesetpetgodišnje ustrajne i krvave borbe osigurali radnom narodu vlast na socijalističkoj osnovi i da ste sve narodne mase naših naroda organizirali u moćnu cjelinu pod vodstvom KPJ kao avangarde proletarijata. Upravo taj oblik proletherske narodne vlasti postao je pod vodstvom KPJ novom varijantom suvremene socijalističke, revolucionarne strategije i upravo taj oblik južnoslavenske socijalističke revolucije jeste onaj historijski fait accompli, koji je ostvaren protiv volje zapadnih sila isto tako kao i protiv volje svih reakcionarnih snaga u zemlji samoaj.

Poricati ta fakta bilo bi nerazumno, a to je upravo ono što se danas uvelike tjera u ime kominformizma, kada se propagandistički zaključci

donose na temelju očitih neistina. U ovoj teškoj situaciji, usprkos svemu, ističu se tri osnovne teze koje KPJ pod Vašim vodstvom provodi u djelo, i to:

Prva, prevladavanje južnoslavenskih nacionalnih antagonizama do političke i kulturne uzajamnosti i bratstva i jedinstva u federativnoj zajednici.

Druga, prevladavanje agrarne zaostalosti ubrzanom industrijalizacijom i

treća, revolucionarna izmjena ekonomske strukture i klasno-svjesna izgradnja političke i kulturne svijesti proletarijata, agrarnih masa i svih slojeva inteligencije, do osnovne spoznaje, koja je zagwarantirana Ustavom, da je minulo vrijeme eksploatacije i da je osnovni princip ove ekonomski demokratske politike borba za povišenje standarda.

Da je tome doista tako, to može da posvjedoči naša Akademija iz svog svakodnevnog iskustva. Već u prvim danima njene poslijeratne obnove Vi ste družu Maršale odlučili da joj se pruži maksimalna materijalna i moralna pomoć kako bi mogla da pristupi izvršenju svojih zadataka. Narodna vlast Nar. Republike Hrvatske odobrava našoj Akademiji sva potrebna sredstva i Akademija je, zahvaljujući toj svestranoj pomoći, mogla da pojedinim svojim akcijama surađuje u izvršenju Petogodišnjeg plana. Zahvaljujući toj susretljivosti (kakove Akademija u svojoj prošlosti nije imala), mi smo mogli da obnovimo naše zgrade, naše galerije, knjižnice, grafičke zbirke, institute, da razvijemo djelovanje od Rijeke i Zadra do Splita, Mljeta i Dubrovnika i Vukovara, da pristupimo rješavanju izvjesnih pitanja na polju historijskih, tehničkih, prirodnih, medicinskih i umjetničkih problema sa mnogo više sredstava i izgleda na uspjeh no što je to ikad bilo u prošlosti. Na našem primjeru mi možemo da kažemo mirne savjesti da naše državno rukovodstvo pomaže i unapređuje nauku kao jedan od osnovnih uslova za izvođenje petogodišnjeg plana, a da se ta kulturna politika provodi po Vašim direktivama, to nije poznato samo nama, nego i čitavom našem svijetu.

U ovim danima kada komunistička štampa gotovo čitavog svijeta grmi protiv Vas, članovi Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu pozdravljaju Vas i mole da ovo pismo uzmete kao izraz solidarnosti i kao znak zahvalnosti za svu pažnju koju ste do danas Akademiji iskazali.

Predsjednik:

Akad. Andrija Štampar, v. r.

SPOMEN-SASTANAK O 125-GODIŠNJICI ROĐENJA ĐURE DANIČIĆA

Predsjedništvo Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu priredilo je 9. svibnja 1950. spomen-sastanak o 125-godišnjici rođenja Đure Daničića, prvoga tajnika Jugoslavenske akademije i odlučnog borca srpsko-hrvatskog bratstva i jedinstva.

Svečanom sastanku prisustvovali su pored predstavnika naučnog, kulturnog i javnog života članovi Politbiroa CK KPH, Karlo Mrazović, predsjednik Prezidijuma Sabora NR Hrvatske, i Mile Počuča, tajnik, potpredsjednik Prezidijuma Sabora NR Hrvatske Tuna Babić, predsjednik Sabora NR Hrvatske dr. Zlatan Sremec i predsjednik Srpske akademije nauka Aleksandar Belić.

Uvodnu riječ na svečanosti održao je akademik *Dragutin Boranić*, koji je ocrtao Daničićev naučni rad uopće i napose istakao trajnu vrijednost njegovih najznatnijih djela u našoj nauci o jeziku.

Suradnik Jugoslavenske akademije prof. *Stjepan Musulin* prikazao je Daničićev rad na velikom akademjskom »Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika« ovim riječima:

O Daničiću se pisalo i govorilo ponajviše, kad su se priređivale spomen-slave godišnjice njegova rođenja ili njegove smrti. Tako je Armin Pavić o prvoj godišnjici Daničićeve smrti dao veliki nekrolog, u kome je rekao bar toliko o Vukovu životu i radu, koliko i o Daničićevu. Tada se još življe osjećala organska povezanost između Vuka i »vučića«, kako je netko nazvao Vukove učenike i sljedbenike, Branka i Đuru.

O 40-godišnjici Daničićeve smrti govorio je u Matici Srpskoj Radivoj Vrhovac. Taj govor o karakteru i radu Daničićevu izdan je u posebnoj knjizi s Daničićevim pismima Ilarionu Ruvarcu i prepiskom oko Daničićeva prevođenja i izdanja Sv. pisma. Da se upozna ne samo njegovo naučno djelovanje, nego i Daničić kao *čovjek*, njegova su mnogobrojna pisma naročito vrijedna i zanimljiva.

U Daničićevu zborniku Srp. akademije 1925. g. dali su dragocjene priloge za poznavanje Daničića i njegova rada Maretić, Boranić, Belić. Rešetar i drugi naučni radnici. O Daničiću su toplo pisali njegovi prijatelji i suradnici Milan Miličević, Stojan Novaković, Vatroslav Jagić i drugi.

Pa ipak, kraj svih tih radova nema do danas ni cjelovite monografije o tom prvom stručno školovanom i naučno izgrađenom radniku na polju našega jezika, ni cjelokupnog izdanja ili većeg izbora njegovih radova, ni sistematski sređene – bogate njegove prepiske.

Daničić je radio 35 godina i dao oko 150 radova, među njima blizu dvadeset velikih i znatnih djela, od kojih su neka sve dosad prvi i gotovo jedini radovi svoje vrste. Njegov Rječnik iz književnih starina srpskih, štampan 1863./64., brzo je rasprodan, pa je sam Daničić htio spremi novo izdanje, ali ta želja njegova nije se ni do danas ispunila. Njegove akcenatske studije i njegova Istorija oblika srp. ili hrv. jezika ne nadoše nasljednika te vrste.

Čitav Daničićev rad, od početka do kraja, pokazuje uspon, sve širi zamah, sve dublje pronicanje u probleme našega jezika. Svako njegovo djelo čini se danas kao priprava daljim radovima, a sve zajedno kao da su bile priprava za posljednje i najveće njegovo djelo, za veliki historijski rječnik hrv. ili srp. jezika – Akademijin rječnik.

Njegovi polemički spisi o jeziku i pravopisu, referati i kritike, izdanja starih djela i spomenika srpskoslovenske književnosti, gramatički radovi o oblicima, sintaksi, osnovama i korijenima našeg jezika, akcenatske studije, rječnik starina, poslovice, izdanja dubrovačkih pisaca, sve su to prethodni i pripremni radovi, koji su ga kvalificirali za osnivača, organizatora i prvog obrađivača velikog rječnika.

I upravo to monumentalno djelo Daničićovo, koje je on zamislio, kome je on izradio plan i osnovu, odredio principe, dao linije, okvir i sadržaj, za koje je žrtvovao najveći dio svoga života, truda i energije, na kome je radio sedamnaest godina, od 1866. do gotovo posljednjega dana, ostade veličanstven torzo iza njegove smrti. Umro je u pedeset i osmoj godini od iste bolesti kao i Radičević. Ostade tek započeto njegovo glavno životno djelo, ali tako duboko izrađeno u samom početku, tako jasno ocrtano, tako planski i temeljito postavljeno, da su ga mogli nastaviti veliki Vukovi i Daničićevi sljedbenici Budmani i Maretić, da su oni mogli obraditi prvu i drugu trećinu toga djela. Daničić je izradio prvu knjigu rječnika (63 i po arka) za pet godina (1878.–1882) do riječi čobo, koju je napisao tri dana prije smrti. Poslije njega radio je na Rječniku kratko vrijeme Matija Valjavec i svršio do kraja slovo č i ć (7 i po araka), dok nije stigao u Zagreb Pero Budmani. On je obrađivao Rječnik 24 godine (od 1883.–1907.) i dao po prilici četiri knjige (od slova D do jednog dijela slova M). Najposlije je Tomo Maretić obradio za više od 30 godina šest knjiga približivši se svršetku slova P. Poslije smrti Maretićeve (1938. g.) došlo je za čitav jedan decenij do prekida u radu na Rječniku, a to i zato, što je takav rječnik bio najočividnija manifestacija jezičnog jedinstva Hrvata i Srba. Došlo je doba najtežih kušnja za ideju hrvatskosrpskog bratstva, kad se činilo, da će Daničićovo djelo ostati zauvijek nedovršeno. Ali u novoj Jugoslaviji obnovljena Jugoslavenska akademija uze među prve i glavne svoje zadatke i obveze da nastavi i svrši Veliki rječnik.

Zato danas, u vezi sa sto dvadeset i pet godišnjicom rođenja velikoga zatočnika srpskohrvatskog bratstva i jedinstva, u prvom je redu potrebno makar u najkraćim crtama obnoviti uspomene na Daničićev rad za Akademijin Rječnik.

Daničić je u Zagrebu živio i radio u dva maha, od ožujka 1866. do travnja 1873., i od 1877. do smrti 1882. g. Kao već priznat učenjak u svom narodu i u inostranom naučnom svijetu bio je Srbin Daničić odabran od Štrosmajera i Račkoga da uđe u krug Jugoslavenske akademije i tu naučno radi za kulturno jedinstvo Hrvata i Srba. Trebalo je da bude izabran među prve akademike, da bude njen prvi tajnik i da sudjeluje u organizaciji njezinoj – član je međutim postao tek 1. srpnja 1867. g. Trebalo je da pokrene »Rad« Akademijin, komu je on dao ime i ideju, i da se prihvati prvih priprema za Akademijin hist. rječnik. Prije nego što je svečano otvorena Akademija, Daničić je izvijestio, da je već počeo skupljati građu za »opširan rječnik hrv.-srp. jezika, predao je Akademiji ispisanu građu iz knjiga i rukopisa i predložio, da Akademija javno pozove one, koji imaju građe za rječnik, da je pošalju i dalje skupljaju. Na poziv Akademijin slali su građu prvi sabirači g. 1867. do 1870. Isto su je tako tih godina crpli iz knjiga pored Daničića i drugi ispisivači. Prvo sređivanje sabrane građe izvršeno je pod nadzorom Daničićevim već 1871. g. Ispisivanje se nastavilo napose između 1870. i 1880., zatim u prvom deceniju XX. vijeka, a i kasnije sve do danas, što dalje, dakako, u sve manjem i najnužnijem opsegu.

U to vrijeme Daničić je izdao u Zagrebu još u Beogradu spremljene »Živote kraljeva i arhiep. srp.«, živo je surađivao u »Radu« i »Starinama«, spremio prijevod i izdanje Starog zavjeta s Vukovim Novim zavjetom i druge neke prijevode, a uz to napisao niz referata i ocjena. U dobrim i osiguranim materijalnim prilikama živio je tada u Zagrebu s majkom i radio neumorno. Nepovoljne političke prilike u Hrvatskoj sedamdesetih godina i želja Đurine majke, da se vrati porodici, utjecale su, te se Daničić poslije majčine smrti odazvao pozivu, da primi u Beogradu katedru slav. filologije. Ondje je predavao od 1873. do 1877. – Jagić ističe, koliko je prvi boravak u Zagrebu bio važan i blagotvoran za Daničića: raširio mu se naučni i nacionalni horizont, bolje je upoznao u Zagrebu pokrajinske naše književnosti, produbila se u njemu ideja hrv.-srp. kulturnog i jezičnog jedinstva. I »Istorija oblika«, izdana u Beogradu 1874., i »Osnove«, izašle u Zagrebu 1877., nose u natpisu hrvatsko i srpsko ime.

Rad na Rječniku bio bi vjerojatno zapeo po odlasku Daničićevu u Beograd, da se on već iza četiri godine nije vratio u Zagreb, s dopuštenjem srpske vlade, koja mu je ostavila i platu (2400 for. na godinu) i dala dopust za neizvjesno vrijeme baš zato, da se sasvim preda obrađivanju Rječnika. Materijalnu brigu Akademijinu za Rječnik olakšao je njen pokrovitelj, kad je 1878. nastojanjem Račkoga pristao da svake godine daje za Rječnik 1000 forinti. Tako su Srbi i Hrvati složno materijalno osigurali u samom početku tada najveći pothvat na polju naše nauke. U ožujku 1877. g. Rački piše Štrosmajeru: »Naš Đuro radi kao

crv na Rječniku, koji mu daje dosta truda, jer mora velik materijal poređati i savladati. Bit će to djelo, kakova veći narodi ne imaju, ali bojim se, da će poradi materijalne oskudice zagreznuti. Drugi narodi bi i košulju založili, da uzmognu bogatstvo svojega jezika na vidik iznesti. Akademija obrati se na vladu i na sabor zbog pripomoći, a ne dobi dosada ni odgovora.« A u listopadu 1878. piše Strosmajer Račkom o Rječniku: »To će biti isto tako, još i više monumentalno djelo, kao Univerzitet, Akademija ...«. U studenom piše Rački: »Ja smatram izdavanje Rječnika za tako važno poduzeće, da će Akademija, ne bude li potpore od zemlje, radije ograničiti drugi književni rad, što dakako ne bi dobro bilo, ali bit će u onom slučaju nužno.«

Vrativši se Daničić u Zagreb sav se predao redakciji Rječnika. Tako je Akademija već 1878. mogla po njegovoj želji da razašalje učenom svijetu njegov »Ogled« s planom i principima za obradu Rječnika, sa 35 obrađenih riječi slova A i B, i s pozivom, da stručnjaci kažu o tom svoje misli i kritiku. Odazvala su se petorica. Najprije Daničićev učitelj Franjo Miklošić iz Beča kratkim pismom, u kome je potpuno odobrio i pohvalio plan i metodu rada Daničićeva. Slično je nešto opširnije pismo ruskog učenjaka i akademika Izmaila Sreznjevskoga, ali sa dvije važne napomene, da treba unijeti u rječnik i kajkavsko narječje, jer je Daničić mislio uzeti samo štokavsko i čakavsko, i da treba naznačiti uz citate iz starih spomenika vrijeme kad su pisani.

Veći je referat zagrebačkoga akademika Adolfa Vebera, a opširno je dokumentirano mišljenje beogradskog profesora i najvećeg učenika Daničićeva Stojana Novakovića. Ta dvojica složila su se samo u prigovoru Daničićevim etimologijama, koje su se podudarale s njegovom etimološkom metodom u Korijenima, a tu metodu stručna kritika već nije bila odobrila. Veber je neopravdano prigovorio, što takav rječnik ne će biti praktičan, – taj historijski i strogo naučni rad to i nije mogao biti; nadalje, što je suviše primjera u njemu i što je Daničićev jezik takav, »da ne će nikad biti jezik akademije stolujuće u Zagrebu«. Tako reče Veber. On nije bio zadovoljan ni Daničićevim novim slovima. Vrijeme je pokazalo, u čemu je Veber imao pravo, ali u pitanju jezika Daničić je pobijedio.

Novaković je u mnogom dokumentirao i odobrio Daničićeva načela u »Ogledu«, tako na pr. upotrebu starih naših rječnika, zatim nova slova i uopće plan i program. Predložio je mjesto Daničićeva etimologiziranja poređenje sa slavenskim i indoevropskim jezicima.

Jagić je u svom referatu već znao za te odzive na »Ogled« i na osnovi tih misli preporučio Akademiji, da Daničića kao prokušanog naučenjaka pusti da radi dalje, kako je počeo, i da mu, kako reče Jagić, »sitničavim prigovorima ne zagorčuje teški rad«. »Daničićev karakter je tako oštro izražen, njegova su djela po svojim dobrim i sjajnim, baš kao i nekim slabim stranama dobro poznata, da se već unaprijed zna, ako mu se dade prilika da nesmetano radi, kakve će odlike krasiti to djelo, kad bude dovršeno.« Dalje kaže Jagić, da Daničićev Rječnik nije praktičan priručnik niti će on biti Rječnik tadašnjeg hrv.-srp. jezika, što je i sam

autor istakao u svom planu, »nego izvrstan, u slavenskoj leksikografiji dosada jedini historijski rječnik Srba i Hrvata od najstarijih vremena do početka XIX vijeka. Ako Akademija kraj toga hoće da izda i rječnik jezika, koji danas (t. j. 1879. g.) živi u narodu i u književnosti, mora takvo djelo započeti očevidno na drugi način i povjeriti ga drugom čovjeku, jer bi premašilo sile jednoga čovjeka, da se spoje oba cilja.« To su riječi Jagićeve.

Maretić u svojim »Criticama o rječniku naše Akademije«, a to je najpotpuniji i najbolji prikaz rada, teškoća, odlika i nedostataka toga rječnika, dosada jedini takav prikaz u sedamdeset godina – začudo nije vidio u kratkom referatu Jagićevu ništa osobito osim prijedloga, da Akademija Daničiću u obrađivanju ostavi potpunu slobodu. A Jagić je tada problem Rječnika u nekoliko riječi zahvatio tako duboko, tako precizno, s tako pronicavim pogledom u daleku budućnost, u naše vrijeme, u naše dane, kad je Akademija, u novim, sretnim prilikama za rad i nauku, postavila i riješila oba pitanja: i velikog Daničićeva rječnika i rječnika hrvatskog književnog jezika, baš onako, kako je predlagao dalekovidni Jagić.

U svibnju 1879. zaključio je historičko-filološki razred Jugosl. akad., da se u obrađivanju Rječnika dađe Daničiću potpuna sloboda odlučivanja. On se u svom radu nije obazreo na mišljenja i prijedloge spomenutih kritika njegova »Ogleda« pozivajući se na tadašnji najveći autoritet u slavistici – Franju Miklošića, koji je njegov rad u cjelini odobrio. Kad je u kolovozu 1880. izašao prvi svezak, – stručnih recenzija nije bilo. Kritiku je napisao samo sušački advokat Pilepić, koji je zamjerio, što Rječnik nije praktičan, što je preopširan, što su jezik i nova slova u njemu nepodesni i što je takav rječnik »poradi goleme svoje veličine i skupoće luksus za naš mali i siromašni narod«. Daničić se ni na tu kritiku nije obazreo, možda i zbog pohvala i priznanja, koja su dolazila s drugih strana. Štrosmajer je okružnicom preporučio Rječnik u rujnu 1880. g. Među ostalim kaže on tu: »Bude li taj Rječnik tako dovršen, kako je započeto, bit će vječiti spomenik naše narodne vrijednosti i slave, a ujedno i živi svjedok onoga izobilja i one ljepote, kojom je obdaren naš jezik. To će biti, ako nam naš vrli Daničić jedno desetak ili dvadesetak godina poživi ... Taj rječnik bit će našem narodu od svakovrsne koristi ... Kada sretno k svojoj svrsi dospije, bit će ne samo neizrecive književne vrijednosti, nego će ujedno živo poticati narod na radinost i ustrajnost ... Narod, koji je moguć osnovati i izvesti rečnik takovi, kakav će biti Rječnik Jugosl. akad. zn. i umj., narod je zdrav i zreo, vrijedan ... samosvojnosti ... Takvom narodu nitko bolje budućnosti ne odreče, jer on zna i umije junački svladati sve teškoće, koje mu se na put stavljaju, da se do svoje uzvišene zadaće podigne. Naša akademija ... već je tijekom vječitu zahvalnost našega naroda zaslužila, što je taj svoj Rječnik tako zasnovala, a osobito, ako joj pomoću zemlje i cijeloga naroda za rukom pođe ovo djelo onako dokončati, kako je osnovano.«

Maretić je u svojim »Crticama« iznio nedostatke u građi i obradi Rječnika ne umanjujući vrijednost toga velikog rada, ali i ne ističući jače – pozitivne strane i zasluge Daničićeve. Daničić je doista *sam* zamislio, dao plan, sabrao građu i po tome obradiv po prilici jednu dvadesetinu djela. Kakvog se on golemog zadatka latio i štaviše od česti ga izvršio tako, da su ostali obrađivači mogli djelo nastaviti i usavršavati ga, pokazuje i činjenica, da je Rječnik Jug. akad. do danas tako reći jedini svoje vrste u svih slavenskih naroda. Poljaci su (u Krakovskoj akademiji) takav rječnik počeli spremati već 80-tih godina prošloga stoljeća, Česi na početku ovoga vijeka. Rusi su započeli i izdavanje prije Oktobarske revolucije, ali još nemaju histor. rječnika, koji bi bio kao naš na širokoj osnovi izrađen i produblen, koji bi imao toliko značenje ne samo u nauci svoga jezika, nego u slavistici uopće. »Naš je rječnik zasnovan kao golemo djelo, kojemu opsegom malo ravnih ima u Evropi«, kaže Maretić. – A da se vidi, što je Daničić izvršio za to djelo i što je njime dao, neka posluži paralela s češkom organizacijom toga posla. – Od 1905. g. sprema se češki rječnik u Institutu za jezik i u Češkoj akademiji. Tu je prije rata radilo 100–200 stručnjaka na sabiranju građe, 20–30 na provjeravanju i obrađivanju ispisanih primjera, a pet glavnih stručnjaka na konačnoj redakciji. Već pred rat 1939. g. imala je Češka akademija za opći Rječnik svoga jezika građu sa šest milijuna listića. Građa našeg Rječnika imala je po procjeni Maretićevoj oko milijun i po listića. Pa ipak su Česi, kraj sve svoje temeljitosti i takve organizacije, stigli od 1937. godine dosada da izdadu samo Priručni rječnik knjiž. češ. jezika, i to do slova R u pet svezaka. Taj rječnik ni izdaleka nema u nauci značenje našega Rječnika. A u predgovoru i toga toliko spremanog djela izriče se zahvalnost onima, koji uoče i istaknu nedostatke i pogreške, da bi se nedostaci mogli u budućnosti popraviti.

Kod nas je sam Daničić uz pomoć samo nekoliko ispisivača i nekoliko prinosnika sabrao osnovnu građu i sam iz nje obradio prvu knjigu Rječnika i nešto povrh toga.

Opravdana je Maretićeva glavna zamjerka načinu, kako se skupljala građa. Rađeno je to bez pravih i temeljitih uputa ispisivačima. Zato je poslije svaki obrađivač gubio silno vrijeme na provjeravanje, popravljavanje i popunjavanje građe. Ali sasvim opravdano moglo bi se zamjeriti i Daničićevim nasljednicima u obrađivanju, što se nisu pobrinuli za pedeset ili šezdeset godina iza Daničića, da se organizira stručno provjeravanje građe i time smanji vrijeme potrebno za obrađivanje bar na trećinu. Da je to učinio Budmani ili Maretić, Rječnik bi možda bio dovršen prije Maretićeve smrti. Možda Akademija nije imala sredstava za taj veliki preparatorni posao, možda nije bilo stručnjaka za takav odgovoran rad... ali propusta je tu bilo, te se on osjeća još i danas u radu na Rječniku.

Kao glavni nedostatak Daničićeve obrade Rječnika smatrao je Maretić opširnost i preveliko obilje primjera. Prigovor je na mjestu, ali se tiče podosta i Budmanija. Od VII. knjige Rječnika reduciran je broj

primjera. Dok je Daničić kod riječi *ali* u jednom odjeljku uzeo preko dvadeset potvrda iz druge knjige Vukovih narodnih pjesama, od Maretićeva vremena dostaje u takvom slučaju jedan primjer ili dva primjera. Time je mnogo dobiveno, obrada je preglednija, ušteden prostor i trošak. No Maretić je prema kraju života u toj štednji išao i predaleko: gdje gdje je Rječnik tako postao ponešto suh i nedovoljno dokumentiran.

Maretić je istakao, da Daničićeve definicije nisu kratke, da su rastegnute i zato dosta puta teško razumljive. I to je točno. – Daničić je ronio duboko, obuhvatao sve pojedinosti, nastojao da ne propusti ni jedan detalj, ni semasiološki, ni sintaktički, ni morfološki, te je zato postajao u stilu težak, a i nerazumljiv. To je pored svega drugoga očevidan dokaz, koliko je leksikografski rad težak, spor, pun zapreka, pun opasnosti, da se pogriješi, da se što propusti, da se kaže suviše ili premalo. Daničić je inače bio sjajan stilista, odličan predavač, savršen prevodilac, oštrouman polemičar, najbolji poznavalac svoga jezika. Koliko je veliki Daničić bio skroman i autokritičan, dokazuje, što je sam o sebi jednom rekao, da je »spletena jezika«. Ironija je sudbine, da je Daničiću i njegovu najvećem djelu morao da prigovara zbog teškog stila njegov najveći poštovalac, njegov sljedbenik u gramatičkom i leksikografskom radu. Ali Maretić je u Daničićevu zborniku dao i onaj odlično dokumentirani prinos o nenadmašnoj savršenosti Daničićeva stila u nekim prijevodima ruskih knjiga. Dao je niz primjera, kako se u nas kvari duh jezika slijepim povodenjem za tuđim, a dao ujedno potvrde, koliko je Daničić bio točan prevodilac, – koliko vjeran narodnom duhu u jeziku. Evo samo dva primjera, u kojima Maretić pokazuje, kako ne valja ropski prijevod, a zatim, kako je to stilistički uzorno rekao Daničić. Slab bi i ropski prijevod bilo ovo: Po naravnoj naklonosti svakoga čovjeka opravdavati svoje čine Daničić je to rekao ovako: Kako je svak rad pravdati ono što čini. – Rđav je prijevod: Ljetopisci su sačuvali predaju o bežanju deda Nemanjina u Zahumlje; a Daničićev je: Ljetopisci kazuju, kako je djed Nemanja bježao u Zahumlje.

Maretić je zamjerao štošta Daničiću i Budmaniju, a drugi su nalazili pogreške i u njegovu radu. Ne umanjuje to veličinu i epochalnu vrijednost Akademijina Rječnika ni rada velike trojice obrađivača. Daničić je radio svaki dan od 7 ujutro do 7 uveče, i takav mu je rad donio bolest i ranu smrt. Budmani je uložio u taj posao najbolje godine svoga života i odrekao ga se, kad se osjetio nemoćan, te je za koju godinu i on pošao za Daničićem. Maretić je radio deset sati na dan na Rječniku preko 30 godina, a dvije godine pred smrt u jednom intervjuu na pitanje, da li je rad na rječniku težak, pozvao se na slavnog učenjaka XVI. vijeka Skaligera, koji je leksikografski rad obilježio ovim latinskim stihovima:

Si quem dura manet sententia iudicis olim
 Damnatum aerumnis suppliciisque caput;
 Hunc non fabrili lassent ergastula massa
 Nec rigidas vexent fossa metalla manus:

Lexica contextat. Nam caetera, quid moror, omnes
Poenarum facies hic labor unus habet.

A to u prijevodu glasi ovako:

Kome presudom strogom sudac dōsūdī jednoć,
Kazna da zada jad, glavu da skine smrt,
njega kinjiti neće robija s preteškim maljem,
ni ruke morit mu trud, ni kopanjem rude rov:
*rječnik nek gradi. Ta, treba li da duljim dalje:
drugih svih muka lik taj jedan sadržava rad.*

Zato se Daničiću poslije smrti teško našao nasljednik. Rački je pisao Jagiću u Petrograd, da preuzme rad na Rječniku, ali Jagić je ponudu odbio. Samo privremeno je Rječnik obrađivao Valjavec, dok se nije Budmani prihvatio toga posla. Marčić je posljednjih godina svoga života više puta žalio, što mu nema nasljednika za taj rad. Mora da je osjećao nešto i svoje krivnje, što ga sam nije našao i uveo u taj posao. Zato se i dogodilo, da je 1938. do 1948. godine rad na Rječniku bio prekinut, dakako i zbog rata i svega, što mu je u našem unutrašnjem životu prethodilo.

Trebalo je, da se rodi naša današnja Jugoslavija, da se u njoj obnovi Jugoslavenska akademija i da njeno upravno i stručno vodstvo uzme kao jedan od prvih svojih zadataka: nastavak i završetak velikoga Akademijeskog rječnika. Uz materijalna sredstva i moralnu pomoć, koju naša država i njeni najviši predstavnici daju kao nikada prije, za nauku, za Akademiju i za naučne radnike, mogao se taj rad s uspjehom nastaviti. U duhu novoga vremena odlučeno je, da se rad na Rječniku povjeri kolektivu stručnih radnika, da se na taj posao pozovu svi stručnjaci, koji imaju znanja, spremne volje, energije i ljubavi za narodni posao, kako bi se Rječnik nastavio i što brže dovršio. Iako se od pozvanih stručnjaka prihvatio posla manji broj, nego što se očekivalo, iako je u drugoj godini novog obrađivanja, zbog zaposlenosti u zvanju, bolesti i drugih razloga, broj obrađivača pao od deset na gotovo polovicu, a u trećoj se godini popeo pridolaskom novih radnika na osam, posao oko Rječnika sada nastojanjem Akademije, njezina Odjela za jezik i zalaganjem obrađivača sve više i sve brže napreduje. Sva je nada, da će Rječnik uz povoljne prilike u skoroj budućnosti biti završen. A kad to bude, Akademija će tim djelom podići i velikom osnivaču Rječnika Đuri Daničiću i sebi – u nauci monumentum aere perennius.

Nakon referata prof. Stjepana Musulina osvijetlio je dr. *Branko Magarašević*, suradnik Jugoslavenske Akademije, Daničićev boravak u Zagrebu i njegove veze s hrvatskim naučnim i kulturnim radnicima ovim govorom:

Na današnjoj svečanosti ne će možda biti bez interesa, ako iznesemo *nekoliko podataka* o Daničićevu boravku u Zagrebu i njegovu životu u bratskoj hrvatskoj sredini, sve to u svezi sa prvim godinama života Jugoslavenske akademije.

Veze Đure Daničića sa Zagrebom i s hrvatskim naučnim, kulturnim i javnim radnicima nastale su znatno prije njegova prvog dolaska u hrvatsku metropolu, dakle davno prije 1866. godine. Prelazeći preko najranijih dodira s Hrvatima u vrijeme Daničićevih studija, a napose prvih dana njegova boravka u Beču – ove su veze, kako se to vidi iz sačuvane prepiske, dobile svoj izrazitiji oblik i puniji sadržaj u važnim godinama naše prošlosti, u kojima je Daničić vodio uime Vukovo i svoje živu korespondenciju sa Dragutinom Kušlanom. Dragutinu Kušlanu, tadašnjem uredniku »Slavenskog juga«, inače naprednom i revolucionarnom duhu i odlučnom protivniku austrijskog apsolutizma, piše Daničić potkraj februara 1849. godine, pored ostaloga, i ove riječi, značajne za Vukovo, Daničićevo i Kušlanovo gledanje na ondašnje političke događaje: »Mi Vas obojica (t. j. Vuk i Daničić) molimo: Držite se! Ne dajte *narodnosti naše i slobode* da propadaju! Vi vidite, da se na to oboje udara sve većma, a dobro vidite i *ko udara*. Gledajte što se čini dolje u Vojvodini; novine se *ne smiju pisati*, a vojsku nam *podijeliše na kojekakove austrijske generale*. – Rusi dodoše u Erdelj! Što Vam se čini? Ja se njih doduše ne bojim, samo *ako budu voljeli nama braći svojoj nego od Beča česaru!*«

Ova značajna Vukova i Daničićeva poruka, puna zle slutnje, koja se na žalost ostvarila, izrečena zdravim osjećanjem i rasuđivanjem ljudi iz naroda, jasno dokazuje, kako su Vuk i Daničić (a tako bijaše i sa Njegošem) zajedno s lijepim brojem Hrvata i Srba dobro progledali rafiniranu politiku bečkoga dvora prema Južnim Slavenima.

I drugi važniji dodir sa Hrvatima u Beču, potkraj marta 1850. godine, na sastanku hrvatskih, srpskih i slovenačkih književnih i naučnih radnika, omogućio je Daničiću, da u neposrednom kontaktu izblije upozna Kukuljevića, Demetra i Mažuranića i njihovo mišljenje o nastojanju, da se primi jedan jedinstveni književni jezik, »*kako bismo se*« – po riječima, izrečenim u jednoglasno donesenoj rezoluciji na tom sastanku – »*što se zasad više može u književnosti složili i ujedinili*«.

Daničićeva suradnja sa predstavnicima hrvatskog književnog, naučnog i javnog života dolazi do svog punog izražaja u vremenu njegova prvog i drugog boravka u Zagrebu. Daničićev prvi dolazak pada u one dane njegova života, koji su bili ispunjeni izvjesnim životnim teškoćama i gorčinom. Prema podacima, sačuvanim u Državnom arhivu u Beogradu, na kraju 1864. godine postavio je tadašnji ministar prosvjete Kosta Cukić za »nadziratelja« (– služimo se riječima iz ministrove odluke –) Lazara Nikolića u tamošnjoj Velikoj školi, koja je bila preteča beogradskom univerzitetu, i u kojoj je Daničić bio jedan od najuglednijih profesora. Akademski savjet, ogorčen tim postupkom, protestirao je vrlo odlučno i energično, pismenim podneskom protiv ovog imenovanja ističući, da to nije u interesu ugleda samoga zavoda i da ne će donijeti nikakve koristi Velikoj školi. Kada je uvrijeđeni ministar u svom oštrom odgovoru tražio izvinjenje od svojih profesora, Daničić, čovjek pun ponosa i uspravne kičme (–ova mu je pozitivna osobina donosila, nažalost, dosta neprijatnosti u životu –), nije htio na to da

pristane, te je zbog toga bio premješten za sekretara poštansko-telegrafskog odjeljenja Ministarstva unutrašnjih djela. Taj događaj bio je glavni povod Daničićevoj odluci, da napusti Beograd i dođe u Zagreb.

Treba objektivno priznati i naglasiti, kako su to dosad djelomično već učinili srpski naučni krugovi, da je Daničićev dolazak u Zagreb bio od presudnog utjecaja, jer mu je nova sredina, u kojoj se našao, pružila sve potrebno za njegov naučni rad. *Da nije bilo toga toplog i širokogrudnog prijema i povoljnih uslova za naučno stvaranje, pitanje je, da li bi Daničić, čovjek slaboga zdravlja, osjetljiv i ponosan, mogao svoje veliko naučno i životno djelo ostvariti u onim razmjerama u kakvim ga je – i pored toga što nije dočekao prosječnu starost – faktično i ostvario.*

Njegov učenik i saradnik Stojan Novaković na osnovu svoje velike prepiske, vođene sa Daničićem, opisuje prve dane i utiske Daničićeve u Zagrebu ovim riječima: »Ukoliko je više razočaran pošao iz Beograda, utoliko ga je više zadobio doček u Zagrebu. Bit će da mu je tada prvi put (u životu) ukazano nepodijeljeno poštovanje i neokrnjena ugodljivost, za koju je on, pri svojoj skromnosti, osjećao da ju je potpuno zaslužio, koju dotle nije uživao, a za koju je, po živom svom osjećanju, bio prijemljiv.«

Kako prvi tako i drugi Daničićev boravak u Zagrebu, koji je uslijedio 28. marta 1877. godine, bio je ispunjen tajničkim dužnostima, pripremanama i štampanjem Rječnika, o čemu je danas bilo detaljnog govora, kao i bogatom suradnjom u edicijama Jugoslavenske akademije, a naročito u »Radu«.

Strossmayer i Rački pratili su njegov rad s punim razumijevanjem i pružali mu u svemu punu pomoć. U svome poštovanju i odanosti prvi predsjednik Akademije bavio se štoviše i mišlju, da dovede Daničića na mjesto predsjednika, kada se spremao da zbog teškoća, koje je i njemu i Akademiji činila tadašnja vlada, ode za kanonika u Đakovo. Daničićeva ličnost i njegov stvaralački naučni rad zauzima odlično mjesto u ogromnoj korespondenciji Rački–Strossmayer. Karakteristično je, da Strossmayer, koji je kao temperamentan čovjek znao češće iskritikovati i svoje najbliže suradnike i najbolje prijatelje, nije o Daničiću (a isto tako nije ni Rački) rekao ni jednu jedinu nepovoljnu riječ ili učinio bilo kakvu nepovoljnu primjedbu na njegov račun. Štoviše, on uvijek govori o Daničiću samo najljepše i najbolje, a za vrijeme zajedničkih boravaka u Rogaškoj Slatini nekoliko puta žali se Račkom, što se s Daničićem rijetko viđa. Tako u svom pismu od 24. jula 1877. kaže Račkom za Daničića: »On je rano-ranka, a poslije radi kao crv i mrav.« A nešto kasnije piše Račkom iz Đakova: »Đuru mi Daničića sto put pozdravite! To je ures našega naroda i opća narodna radost!«

O poslovičnoj Daničićevoj marljivosti često je pričao vjerni i najbliži njegov prijatelj akademik Petar Matković, koji je u šali spomenuo Augustu Leskienu, za njegovog boravka u Zagrebu, da Daničić od 24 sata na dan radi 25 sati. Leskien je znao pred svojim učenicima češće

ponavljati ovu Matkovićevu primjedb, i to je bila valjda jedina zgoda, kada bi Leskienovi učenici mogli opaziti osmijeh na njegovu inače uvijek ozbiljnu licu.

Povjerenje, ukazivano i inače Daničiću, u hrvatskoj sredini, on je iskreno cijenio i nastojao, da svojim savjesnim radom, u kome je dakako moglo biti i pogrešaka, pruži Akademiji svoj doprinos i na taj način pojača ugled ove, tada još mlade, najviše naše naučne ustanove. Od nje je muževno odbijao sve napadače, ma s koje strane dolazili, pa je jednom zgodom i poznatom srpskom historičaru i kasnijem suradniku »Rada« Ilarionu Ruvarcu odgovorio vrlo oštro, iznoseći njegov neopravdan stav prema Akademiji i podvrgavajući oštroj kritici držanje izvjesnih visokih crkvenih krugova pravoslavne arhidijeceze u Srijemskim Karlovcima.

Daničić je u Zagrebu živio uvijek povučeno, bio je dobar prijatelj gotovo sa svim academicima; za boravka Jagićeva u Zagrebu, a i kasnije, održavao je s njime i njegovom porodicom tople prijateljske veze, zatim sa sveučilišnim profesorom Kostom Vojnovićem, koji je često sa svojim sinovima Ivom i Lujom sretao Daničića i Matkovića na njihovim gotovo dnevnim šetnjama oko Cmroka i tom se prilikom zadržavao s njima u srdačnom razgovoru. U privatne kuće rijetko je zalazio izuzevši dom predsjednika Račkoga. Kadikad se sastajao sa Dr. Jovanom Pačuum, tada liječnikom u Zagrebu, poznatim kompozitorom popularnog »Brankova kola«, kao i sa Dr. Jovanom Subotićem i Budom Budisavljevićem Prijedorskim.

Pored toga bio je u višegodišnjem prijateljskom kontaktu sa Petrom i Antunom Zoričićem. Iz preostale neobjavljene Daničićeve prepiske vidi se da je on bio u vezi i sa lijepim brojem hrvatskih i srpskih naučnih i kulturnih radnika u Zagrebu i izvan Zagreba. Na neke je od njih mnogo utjecao i sposobnije među njima brzo je zapazio, a među ostalima ubrzo je uočio velike sposobnosti i interesovanje za jezik tada mladoga Tomislava Maretića. Profesorima gimnazija u Srijemskim Karlovcima i Novom Sadu davao je inicijative u njihovu radu i rado ih pomagao svojim bogatim znanjem i iskustvom. Neke je od njih uputio, da izrade udžbenike za srpske škole u nekadašnjoj Otomanskoj carevini, koji su se poslije na poticaj Stojana Novakovića štampali i u drugom izdanju.

U Zagrebu je bio rado viđen i cijenjen. Na njegovu prijevodu Svetoga pisma učio je Iveković svoje privatne učenice hrvatskom jeziku, a jedna od njih, koja živi u Zagrebu, dobro se sjeća, kako se sa svojim prijateljicama i drugaricama poklonila mrtvom Daničiću, izloženom u njegovom skromnom stanu u nekadašnjoj Dugojoj, sada Radićevoj ulici br. 32 u I katu, gdje je godinama stanovao i u kome je preživio poznati i veliki zagrebački potres.

Mrtvom Daničiću ukazana je nepodijeljena pažnja i veliko poštovanje u Zagrebu i Hrvatskoj, kako je to vjerno prikazao prema ličnim doživljajima u hrvatskoj štampi dugogodišnji predsjednik Akademije i

kasniji Daničićev nasljednik u poslu na Rječniku zaslužni Tomislav Maretić u svom govoru, održanom u Akademiji na pomenu 40-godišnjice njegove smrti.

Njegovoj naučnoj djelatnosti i prikazivanju njegova životnog djela posvetili su zasluženu i punu pažnju mnogi hrvatski naučni i kulturni radnici, pišući direktno o njemu (na primjer Rački, Pavić, Jagić, Maretić, Šurmin, Rešetar, Bosanac, Barac, Boranić, Ivšić) ili radeći na vremenu, kome je pripadao Daničić. U svakoj prilici odavali su predstavnici hrvatske nauke i kulture priznanje Daničiću za njegov rad, a srpski naučni krugovi isto tako su bili i ostaju zahvalni svojoj braći Hrvatima, koji su širokogrudno i toplo primili Daničića u svojoj sredini i omogućili mu uspješan rad, kako *na istraživanju naučne istine* na području narodnog jezika i narodne kulture, tako i na produbljivanju i jačanju hrvatsko-srpske kulturne suradnje i zajedničkog, nama svima uvijek potrebnog i dragog istinskog srpsko-hrvatskog bratstva, za koje se i Daničić u svom životu iskreno i odlučno borio.

BIOGRAFIJE
NOVOIZABRANIH ČLANOVA AKADEMIJE

JERKO ALAČEVIĆ

Rođen 18. III. 1876. g. u Makarskoj, redovni profesor Tehničkog fakulteta u Zagrebu u m. Izabran je za pravog člana Jugoslavenske akademije 24. VI. 1950. u Odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke.

Maturirao je u Splitu, a diplomirao na Tehničkoj visokoj školi u Beču g. 1900. Nakon toga stupio je u službu austr. drž. željeznica te je bio dodijeljen želj. građ. upravi u Splitu, gdje je radio pri trasiranju i projektiranju pruge Dugopolje–Aržano, a kasnije na izgradnji pruge Split–Sinj. G. 1903. premješten je u Meran (Tirol), gdje je radio na projektiranju pruge Meran–Mals, pa je g. 1904. postao i šef odsjeka za trasiranje pruge Mals–Landeck. S priznatim naučenjakom geodetom austr. drž. željeznica A. Tichyem surađivao je na triangulaciji i iskolčanju alpskih pruga; pri tome se ing. Alačević odlikovao pri gradnji tunela kroz Visoke Ture kao upravitelj gradnje, kada mu je geodet Tichy povjerio da vrši kontrolu osovine tunela iskolčenjem preko Visokih Tura i kada su se na susretu obiju strana tunela osovine razlikovale samo za 57 mm, što je za dužinu tunela od 8528 m i za razmak signala pred ulazima od preko 10 km bio naročit uspjeh. Pri toj gradnji bilo je zaposleno do 75% naših radnika, kojima je ing. Alačević na svaki način išao na ruku, a nastojao je da uposli primorce, koji su mu bili upućivani od pok. Frana Supila sa određenom svrhom. Pri radu u tom tunelu zamjerio se je tom vrlo utjecajnom austrijskom poduzeću, i ono je uspjelo g. 1907. da bude premješten odsjeku za trasiranje u Zadar, gdje je god. 1912. imenovan zamjenikom upravitelja, a g. 1914. postao upravitelj odsjeka za trasiranje. Ondje je radio na projektiranju željeznica od Zadra do Knina, Drniša i Šibenika. Više puta je upozoravao javnost u »Narodnom listu« i drugdje na zavlacenje projekata, koji se tiču Dalmacije, a bio je u neprestanom doticaju sa zastupnicima u dalmatinskom saboru i parlamentu u Beču.

Ing. Alačević aktivno je radio na buđenju narodne svijesti i odvratanju našeg naroda u Zadru i okolici od potalijančivanja.

G. 1915.–1916. povjereno mu je bilo trasiranje i generalni projekt za prugu Krasne–Kamionka Strumilowa uporedo rijeci Bug u Galiciji. Nakon toga rada poslan je g. 1916. u južnu Dalmaciju kao upravitelj radova, gdje ga je zatekao slom Austro-Ugarske Monarhije. Narodna vijeća u Splitu i Sarajevu povjerila su mu brigu oko održavanja saobraćaja na južnodalmatinskoj pruzi, zadatak vrlo važan s obzirom na to,

što je trebalo prevesti što prije oko četvrtinu miliona razbijene austro-ugarske vojske u rasulu, koja se je nalazila u Boki Kotorskoj, Crnoj Gori i Albaniji. Energičnim svojim zahvatom kod činovnika i željezničkih radnika, koji su listom htjeli da napuste rad na željeznicama, uspjelo je ing. Alačeviću da ih zadrži u službi; time je bio omogućen transport svih tih četa u roku od samo tri sedmice.

Na početku g. 1919. primio je upravu bivše vojne željeznice Banja Luka–Dobrlin, na kojoj je kao posljedica rata bio promet obustavljen, a njemu je uspjelo da ga uskoro uspostavi. G. 1920. premješten je u Direkciju državnih željeznica u Zagrebu kao načelnik, a u srpnju iste godine nastupio je mjesto tehničkog pomoćnika direktora željeznice i načelnika odjela za gradnju novih željeznica u Sarajevu, gdje je radio do polovice g. 1922. Kao načelnik tog odjela predložio je pri pregradnji zupčanice preko Ivan-planine izgradnju novog tunela od oko 5400 m i spuštanje vododijelne kote na oko 700 m n. m. Time bi izlazna kota tunela prema dolini Neretve bila na visini oko 650 m n. m. za oko 100 m niža od sadašnje i bio bi mnogo skraćen i pojednostavljen silaz u dolinu Neretve, a zbog razlike visine s obiju strana i razlike klime, morske i planinske, prirodno provjetravanje u tunelu bilo bi mnogo izdašnije. Taj prijedlog nije bio usvojen; sagrađen je tunel od samo 3200 m duljine s ulaznom i izlaznom kotom oko 750 m n. m., a ing. Alačević već je onda predviđao da će od takvog rješenja nastati teškoće pri izgradnji normalne pruge dolinom Neretve, a sada je to i nastupilo. Videći nemogućnost daljeg uspješnog rada kod Državnih željeznica pod tadanjim prilikama zatražio je umirovljenje. U to mu je bila ponuđena katedra za izgradnju cesta i željeznica, donji stroj, na Tehničkoj visokoj školi u Zagrebu, pa je u lipnju g. 1922. nastupio novu dužnost, koju je s osobitom savjesnošću i uspjehom vršio do godine 1936., kada je na svoju molbu umirovljen. U potpunoj nestišici literature iz tog predmeta na našem jeziku, on je sastavio, a od godine 1930. do 1934. je Udruženje slušača Tehničkog fakulteta izdalo skripta za predmete, koje je predavao kroz četiri semestra.

Poslije umirovljenja radio je kao gotovo posve stalni stručni savjetodavac Direkcije za građenje željeznica, vršio nadzor građenja Unske pruge po izmjenjenom projektu i stalno surađivao pri određivanju gotovo svih važnijih trasa željezničkih pruga u Jugoslaviji i upoznao terenske prilike čitave naše zemlje. Po oslobođenju radio je neprestano na studijama trasa; tako istarske željeznice, veze Zagreb–Bratislava, Dunav–Južni Jadran, nove trase Oštarije–Rijeka sa nižom kulminacijom od samo cca 500 m n. m. i nagibima u oba pravca do 10‰, ispravka na Unskoj pruzi od km 60 do km 88, pregradnje pruge Knin–Split (Šibenik), Knin–Zadar, magistrale Dunav–Jadran i t. d.

Znajući, da industrijalizacija, elektrifikacija i unapređenje proizvodnje zavise u prvom redu o sigurnom, brzom i jeftinom saobraćaju i uvjeren, da postojeća mreža tome ne odgovara, isticao je na glavnoj skupštini DIT-a u Zagrebu, pa u raznim svojim predavanjima i u dnevnoj štampi potrebu utvrđivanja općeg plana za izgradnju dobre i

suvremene željezničke mreže za FNRJ, sa ciljem da se spriječe mnoge pogreške, koje mogu nastati od izgradnje bez općeg plana.

Između radova ing. Alačevića treba naročito istaknuti najprije izgradnju Unske pruge. Proučivši situaciju na terenu i izvršivši komparativne studije projekata dokazao je, da je projekt tadanje Direkcije za građenje u pravcu na Zrmanju, a ne na Knin, ne samo sasvim neracionalan, nego da počiva i na vrlo nerealnim osnovima i da mu je svrha da oteža i odvrati saobraćaj od luka u Srednjem Jadranu. Svojim projektom je dokazao, da je pruga Knin samo za 20–30 milijuna dinara skuplja (Direkcija je svojim projektom tvrdila, da je za 175 milijuna dinara skuplja i da ima šest velikih vijadukata) i da vijadukti, koje je projektirala Direkcija nisu potrebni, no da je taj višak kompenziran skraćanjem pravca za 15 km, a napose potpunom sigurnošću od obustave saobraćaja radi snježnih nameta, a eventualno i od napada iz zraka.

Drugi značajni projekt ing. Alačevića odnosi se na istarsku prugu. Još u početku godine 1946. predložio je studiju za najkraću vezu Istre i Slovenskog Primorja s našom željezničkom mrežom u Rijeci jednim dužim tunelom ispod Učke. Nastojanjem ing. Alačevića odlučeno je bilo, da se osigura trasa sa dugim tunelom ispod Učke. Ing. Alačević radi i na problemu spoja najbolje naše luke Splita sa zaleđem i uporno brani stanovište, da se u Jugoslaviji ne će pitanje saobraćaja riješiti racionalno, dok se ne prijeđe na građenje dugih baznih tunela.

Djela Jerka Alačevića

1. Naš saobraćaj. Referat održan na Kongresu inženjera u Sarajevu 23. V. 1922.
2. Željeznički spoj Bihać–Knin (Unska pruga) Zagreb 1930. kao separatni otisak iz Tehničkog lista broj 20. od 31. X. 1930. Izvadak iz projekta ing. Alačevića za dio Unske pruge od km 50 do Knina.
3. Treba li graditi Unsku prugu? Split, 1931., separatni otisak »Priredničke riječi«.
4. Plan željezničke mreže kr. Jugoslavije. Tehnički list, br. 3 i 4 od 28. II. 1934.
5. Isušenje Vrgorskog jezera. Glasnik Primorske banovine, br. 21/22 od 1. XI. 1938.
6. Unska pruga. Glasnik Primorske banovine, br. 15/16 od 1. VIII. 1938.
7. Kao pod 6., nešto prerađeno. Tehnički list, br. 3/4 od 28. II. 1939.
8. O pasivnim krajevima Dalmacije. Glasnik Primorske banovine, br. 6. od 1. VI. 1939.
9. Građenje željeznica I. Izdanje NZH – Zagreb 1950.

Osim toga održao je više referata i predavanja i napisao razne članke i studije u stručnim časopisima i novinama.

VLADIMIR BAKARIĆ

Rođen je 8. III. 1912. u Velikoj Gorici. Predsjednik je Vlade NR Hrvatske. Izabran je za pravog člana Jugoslavenske akademije 24. VI. 1950. u Odjelu za filozofiju i društvene nauke.

Osnovnu školu svršio je u Gospiću, polazio realnu gimnaziju u Ogulinu i završio je u Zagrebu, gdje je 1930. g. maturirao. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu g. 1935., gdje je g. 1937. postigao doktorat prava.

Od konca 1935. do pod konac 1938. g. bio je na sudskoj praksi (kao advokatski pripravnik) kod Okružnog i Sreskog suda II. u Zagrebu, a zatim dvije godine u advokatskim kancelarijama. Advokatski ispit nije položio, jer je morao prekinuti praksom baš u vrijeme, kad je stekao pravo na polaganje ispita. Praksu je prekinuo, da ne bude hapšen i otjeran u koncentracioni logor (marta 1941. godine).

Prije rata bavio se publicistikom, te je najprije surađivao, pa onda uređivao časopis »Izraz« (1940–1941.) i bio jedan od urednika »Naših novina«. U »Izrazu« je objavio nekoliko članaka iz područja ekonomije odnosno iz područja tadašnjih aktuelnih ekonomskih problema.

Vladimir Bakarić primijenio je već u svojim tiskanim radovima (u »Izrazu« 1940. g.) metodu marksističke ekonomske analize. U njegovom radu »Problem otkupa«, »Socijalistički front« oktobar 1949. pravilno je primijenjena metoda dijalektičkog materijalizma na konkretno aktuelno prikazivanje uzajamne zavisnosti između proizvodnih odnosa i proizvodnje i na traženje puta za otklanjanje proturiječnosti između planiranih potreba poljoprivrednih proizvoda i seljačke poljoprivredne proizvodnje, koja je još uvijek pretežno privatnog karaktera.

U svome radu »Problemi zemljišne rente u prelaznoj etapi« Vladimir Bakarić pristupa centralnom ekonomsko-teoretskom problemu poljoprivrede u izgradnji socijalizma, problemu zemljišne rente u prelaznoj etapi.

Pisac postavlja sebi zadatak: istražiti oblike postojanja zemljišne rente »u novim uvjetima i putove njenog iščezavanja«, oslanjajući se pri tome u prvom redu na analizu odnosa u poljoprivredi u sssr.

Uviđajući veličinu i domašaj postavljenog zadatka, pisac uviđa i poteškoće konačnog rješenja problema. Stoga kaže, da će se njegovo »istraživanje ograničiti samo na *postavljanje pitanja*« i da ne će biti

u mogućnosti da stvari obuhvati u cjelini i da daje relativno cjelovitu sliku problema. Postupajući tako s potrebnim znanstvenim oprezom i ograničavajući zadatak na ono, što može izvršiti, Bakarić ipak nalazi, da će i »*samo postavljanje pitanja biti ovdje dovoljno, da otvori i neke (za nas) nove vidike na te probleme i da daje novo polje rada i stručnjacima i praktičnim radnicima na preobražaju naše poljoprivrede*«.

U prvom dijelu svoga rada autor razrađuje problem *utjecaja zemljišne rente na raspodjelu*, zatim *granice, koje renta postavlja razvitku proizvodnih snaga*, i posebno pitanje *odnosa sitno-seljačke poljoprivrede i zemljišne rente*.

Ako se (u poljoprivredi, u kojoj je zavladao kapital, i poljoprivrednoj proizvodnji, u kojoj sudjeluju kao zainteresirana lica: najamni radnik, kapitalist i vlasnik zemljišta) obrađuju zemljišta razne plodnosti, t. j. čitav niz vrsta zemljišta, u kojima iste količine kapitala uložene u proizvodnju daju razne prinose, ako postoji monopol vlasništva zemljišta, ako je za potrošnju neophodno da se obrađuju i gora zemljišta, i ako se svi proizvodi (na pr. pšenica) u uvjetima robnog tržišta prodaju po cijeni proizvodnje najgoroga zemljišta, stvara se na svima vrstama boljeg zemljišta ekstra profit (razne visine određene prema raznom bonitetu zemljišta), koji kao *diferencijalna zemljišna renta* ide u korist vlasnika *zemljišta bez ikakve njegove zasluge za obradu*.

Uz takvu diferencijalnu rentu, privatno vlasništvo zemljišta stvara još i apsolutnu rentu.

Uklanjanjem klase zemljoposjednika i likvidacijom funkcije profita u organiziranju proizvodnje stvaraju se uvjeti, da društvo dobije produkte poljoprivredne proizvodnje jeftinije, a da to pojeftinjenje ne ide na štetu proizvađača. Isto tako stvaraju se nestajanja apsolutne rente. Cijena se više ne će formirati prema najskupljem ponuđaču i najvišoj proizvodnoj cijeni (najvišim proizvodnim troškovima).

Ali u prelaznoj etapi izgradnje socijalizma sama nacionalizacija zemljišta ne mora značiti i ne mora imati za posljedicu nestajanje apsolutne rente. Autor misli, da bi trebalo na primjeru agrarne politike sssr-a proučiti, da li i u kojoj mjeri je apsolutna renta nestala. Ovo pitanje pisac samo postavlja, te ono postaje prema tome naučno otvoreno. Diferencijalna renta je ostala.

U drugom dijelu svoga rada autor proučava dva osnovna teoretska pitanja: *karakter nacionalizacije zemljišta u sssr i utjecaj nacionalizacije zemljišta na zemljišnu rentu*.

Naslanjajući se na opsežnu dokumentaciju Lenjina i na postavke Marksa on ukazuje, da se Lenjin programatski zalagao za nacionalizaciju zemljišta u interesu rušenja feudalizma u carskoj Rusiji i stvaranja puta najslobodnijim i najbržim oblicima razvitka kapitalizma u poljoprivredi. Nacionalizacija imala je biti izvršena u interesu razvitka »seljačke agrarne revolucije«, koja je po svome karakteru

buržoaska. I zatim zaključuje, da su boljševici 1917. »išli sa *svim* seljaštvom i završili buržoasko-demokratsku revoluciju (na selu). Dalje od te revolucije išli su 1918. (u ljeto i jesen)«.

Marks, Engels i Lenjin nisu smatrali nacionalizaciju zemljišta neophodnim prvim korakom izgradnje socijalizma u poljoprivredi. U određenim uvjetima zapadno-evropskog seljačkog posjedovnog poretka smatrali su je nepotrebnom i neizvodljivom u prvom prelaznom periodu. Marks je smatrao na pr. da je Francuska sa svojim seljačkim vlasništvom mnogo dalje od nacionalizacije nego Engleska sa svojim landlordizmom.

Sama nacionalizacija ne ukida zemljišnu rentu, ona nije ni osnovni uvjet prelaženja na kolektivno vlasništvo. Važnije su od nje socijalistička izgradnja i unutrašnje snage sela.

Sam kolhozni sistem također ne ukida rentu. U njemu se nalaze pojave rentnih ostataka, apsolutna renta monopolnog položaja kolhoza prema društvu, koji se probija u tendenciji njegovanja onih kultura ili grana, koje su rentabilnije, jer su manje podvrgnute, ili uopće nisu podvrgnute, otkupu. Diferencijalna renta u kolhozima očito se manifestira.

Zbog toga nužno je posmatrati kolhoz *kao prelazni* sistem, objasniti njegove granice, »konkretno uvjete njegove potrebe, skinuti s njega pečat obaveznosti za svaku poljoprivredu i za svaki oblik poljoprivrednog gospodarstva i, konačno, pokazati da neka (razvijena) gospodarstva mogu prijeći u više oblike baš i bez toga oblika. Ta nas spoznaja tjera na pažljivije proučavanje naših problema i odnosa. Ona će nam, možda, omogućiti da pronađemo i još novih oblika, ili barem novih sredstava takvih prijelaza«.

Diferencijalnu rentu država oduzima u sssr putem poreza, ali samo jednim dijelom, drugim dijelom može je oduzeti putem diferenciranja otkupnih cijena za iste proizvode.

Svojom analizom Vladimir Bakarić ustanovljuje postojanje kako apsolutne tako i diferencijalne rente u prelaznoj etapi, nužnost istraživanja njihove pojave, njihovog djelovanja i puteva za njihovo uklanjanje, potrebu prilaženja agrarno-političkim mjerama s pomoću marksističke teoretske analize.

Iz ove analize nameću nam se dalje određeni konkretni ekonomsko-politički zaključci teoretske i praktičke prirode. To su ovi:

1. Kolhozni sistem predstavlja prelazni sistem vlasništva i obrade zemljišta. U njemu nije iščezla apsolutna renta, a diferencijalna renta može se statistički obuhvatiti;
2. »Nacionalizacija« zemljišta nije neophodan uvjet izgradnje socijalističkih oblika poljoprivrede u prelaznoj etapi;
3. Seljačke radne zadruge predstavljaju također u FNRJ prelazni sistem. Postojanje apsolutne rente u njemu u obliku rente zadrugarima-vlasnicima u prelaznom periodu nije neopravdana mjera;

4. Agrarna teorija i agrarna ekonomija imaju teoretski prilaziti ovim prelaznim oblicima sredstvima marksističke ekonomske analize i dijalektičkog materijalizma, proučavati, u kojoj mjeri ovi oblici vrše svoje prelazne funkcije;

5. S toga gledišta nameće se neophodnost kvantitativnih analiza odnosa između proizvodnih sredstava, proizvodnih rezultata, tržišnih viškova, oporezivanja, nagrađivanja rada na državnim poljoprivrednim dobrima, seljačkim radnim zadrugama i privatnom sektoru poljoprivrede;

6. Teoretska analiza dovodi nas do mogućnosti pronalaženja specifičnih novih oblika agrarne proizvodnje prelaznog perioda.

U toku rata bio je Dr Vladimir Bakarić od jeseni 1941. g. do jeseni 1943. g. član Glavnog štaba narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske (politički komesar), a od decembra 1943. g. član Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije (sve do formiranja Vlade u Beogradu). Od aprila 1945. g. do danas predsjednik je Vlade Narodne Republike Hrvatske.

FRANJO DURST

Rođen 6. IX. 1875. u Zagrebu. Redovni je profesor Medicinskog fakulteta i predstojnik ginekološke klinike u Zagrebu. Izabran je za pravog člana Jugoslavenske akademije 24. VI. 1950. u Odjelu za prirodne i medicinske nauke.

Nakon završenih gimnazijalnih studija upisao se na Medicinski fakultet u Grazu, gdje je promovirao 22. XII. 1899. za doktora sveukupne medicine. Od 1. I. 1900. do 30. I. 1905. bio je sekundarni liječnik u bolnici Milosrdnih sestara u Zagrebu. Od 1. II. 1905. do 7. IV. 1907. kotarski liječnik extra statum. 8. IV. 1907. bio je imenovan profesorom na primaljskom učilištu u Zagrebu. Na tom položaju je ostao do 12. VII. 1921. 13. VII. 1921. imenovan je redovitim sveučilišnim profesorom na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i predstojnikom ginekološke i opstetričke klinike. 31. V. 1941. od ustaških vlasti umirovljen.

Nakon oslobođenja vraćen je 12. V. 1945. u istome položaju na svoju staru dužnost, gdje se nalazi još i danas. Bio je dekan Medicinskog fakulteta, počasni je član Zbora liječnika Hrvatske. 1949. g. odlikovan je »Ordenom zasluge za narod I. reda«.

Profesor Durst objavio je mnoge naučne radove, koji se svi odlikuju dubokom temeljitošću i jasnoćom. Treba istaknuti, da je u prvom redu njegova zasluga, što je Zagreb dobio novu i veliku moderno uređenu zgradu Rodilište, koja je poslije pretvorena u Ginekološku kliniku, kojoj svrsi i danas služi.

Djela Franje Dursta

Naučne rasprave:

1. O ahieliniji, Lij. Vjesnik, 1902.
2. O rupturi arteriae m. mediae, Lij. Vjesnik, 1902.
3. Slučaj racemoznog cisticerka mozga, Lij. Vjesnik, 1902.
4. Slučaj multilokularnog hemoragičnog kistoma omenta, Lij. Vjesnik, 1903.
5. Sectio caesarea etc., Lij. Vjesnik, 1905.
6. Dva slučaja sectio caesarea, Lij. Vjesnik, 1905.

7. Sectio caesarea sec. Porro radi osteomalacije, Lij. Vjesnik, 1908.
8. Sectio caesarea sec. Porro radi kifotične zdjelice itd., Lij. Vjesnik, 1908.
9. Ovariomija u trudnoći itd. Lij. Vjesnik, 1908.
10. O primaljstvu uopće i novogradnji Zem. rodilišta, itd., Lij. Vjesnik, 1910.
11. Prinos operativnoj terapiji ekstrauterinog graviditeta. Spomenica za prim. Dr. Wickerhausera, Zagreb, 1910.
12. Indikacije za artef. abortus radi komplikacije trudnoće sa tuberkulozom pluća i grkljana, Lij. Vjesnik, 1920.
13. Durst-Saltykow: Fakultetsko mišljenje. Optužba po § 356, 357 K. Z., Med. pregled 1927.
14. Sectio caesarea sec. Portes. Prinos metodama carskog reza kod inficiranih slučajeva. Med. pregled, 1927.
15. O operativnoj terapiji ekstrauterinog graviditeta u drugoj polovici trudnoće na temelju 16 vlastitih slučajeva. Spomenica za prof. Jeriea, Prag, 1931.
16. Holecistijaza i graviditet, Lij. Vjesnik, 1933.
17. Gnojne afekcije ženskog genitala s perforacijom u mokraćni mjehur, Lij. Vjesnik, 1933.
18. O vesikovaginalnim fistulama na temelju 105 vlastitih operiranih slučajeva. Kongres Jug. društva za oper. medicinu, Beograd, 1934.
19. Prinos postanku i terapiji postpartalnih rektovaginalnih fistula. Bratislavske lekarske listy, 1935.
20. Iskustva zagrebačke ginekološke klinike u terapiji placente previje u zadnjih 30 godina. Rozhledy. Čast gynaekologická, 1935.
21. Dječji mortalitet ante, sub i post partum na zagrebačkoj ginekološkoj klinici u zadnjih 16 godina. Lij. Vjesnik, 1937.
22. Durst-Vidaković: 25 godina operativne terapije raka maternice. Lij. Vjesnik, 1938.
23. O karcinomu corporis uteri na temelju 150 vlastitih slučajeva. Srpski arhiv 1938. Spomenica za prof. Bogdanovića.
24. O hitnim intervencijama u porodništvu. Ruptura uteri-eklampsia. Med. bibl. Zagreb, 1938.
25. Moderna terapija u porodu kod uske zdjelice. Lij. Vjesnik, 1940.
26. Semmelweiss, Lij. Vjesnik, 1948.

Udžbenici i priručnici:

1. Lobmayer-Durst: Primaljstvo. Udžbenik za primalje. Zagreb, 1913. Poslije toga su izašla još tri izdanja.
2. Durst-Stajić-Zalokar: Udžbenik za babice. Zagreb-Beograd, 1932.

Monografski prikazi i referati:

1. O tuberkulozi ženskog genitala. Kongres Jug. društva za operativnu medicinu, 1921. u Zagrebu.
2. O prolapsu ženskog genitala. Kongres Jug. društva za operativnu medicinu, Zagreb, 1921.

3. O kirurškoj eri u porodništvu. Prigodom proslave 50-godišnjice Zbora liječnika.
4. Zaštita majke i djece. Savjetovanje akušera i pedijatera u Zagrebu, 1949. Uzročna veza graviditeta i rane smrtnosti dojenčeta.
5. Proširenje indikacije za moderni carski rez. Kongresni referat za kongres Jug. društva za operativnu medicinu, Beograd, 1934. monografski prikaz.

Pored toga je prof. Durst, osim izrade mnogobrojnih veoma temeljitih fakultetskih mišljenja, dao veliki broj raznih demonstracija slučajeva, prikaza preparata, kraćih referata i diskusija iz čitavog područja porodništva i ginekologije, koji su većinom referirani u izvještajima o sjednicama Zbora liječnika u Zagrebu u Lij. Vjesniku od godine 1902.-1950.

LOUIS ADAMIČ*

Rođen 1899. g. u selu Blatu kod Grosuplja, 20 km od Ljubljane. Američki književnik, član dopisnik Jugoslavenske akademije u Odjelu za jezik i književnost od 4. lipnja 1949.

Poslije svršene osnovne škole otac ga je poslao u Ljubljanu u gimnaziju, odakle je 1913. g. iz trećeg razreda isključen. Poslije neuspjelih savjeta roditelja, da nastavi školu u internatu u Ljubljani, njegov razboriti otac složio se sa sinovljevom željom i prosinca 1913. godine L. Adamič se ukrcao na prekooceanski parobrod, raskrstio se sa starim životom i stigao u Ameriku. U novom kraju radio je sve moguće manuelne poslove, dok nije došao do svoga cilja: postao književnik.

Počeo je da prevodi sa hrvatskog i slovenskog jezika (kraća djela Cankara, Finžgara, Ogrizovića, Velikanovića, Kraighera, Zofke Kvederove i dr.). Godine 1925. preveo je na engleski poznato djelo Ivana Cankara »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Slavni američki književnik Upton Sinclair pomogao je Adamiču, da nađe izdavača za taj prijevod. Zbog slabe zarade na književnom polju Adamič je radio i dalje fizičke poslove: bio je lučki radnik, obični nosač i sl. Simpatizirao je s borbеним radničkim pokretom i pisao je u različnim listovima o socijalnim problemima. Zavolio je američku radničku klasu, upoznao njezine organizacije i aktivno je sudjelovao u njima.

Neko je vrijeme bio zaposlen u ekspediciji slovenskog dnevnika »Glas naroda« u New Yorku. G. 1917. stupio je kao dobrovoljac u američku vojsku. U vojničkoj uniformi proputovao je veći dio Sjedinjenih sjeveroameričkih država, posjetio je Venezuelu, Panamski kanal, borio se na francuskom ratištu, dok nije 1919. g. demobiliziran.

Opet nastupaju za Adamiča teški i mukotrpní dani. Ponovo se prijavio za vojnika, stigao u Kaliforniju, u San Francisco i napokon na Havajske otoke. Poslije duljeg lutanja stigao je 1923. godine u Los Angeles gdje se smirio i ostao sve do 1929. godine.

Za svoj stvaralački rad na književnosti dobio je Guggenheimovu nagradu, kojoj je svrha, da istaknutom umjetniku omogućí put u koju bilo stranu zemlju, koja ga zanima. Adamič je odlučio da pođe u svoju staru domovinu.

* Louis Adamič je, međutim, poginuo 4. rujna 1951.

Nakon svoga putovanja po Jugoslaviji (1932/33) u doba kraljevske diktature došao je do zaključka, da će monarhija biti zbačena revolucionarnim putem i da će se pod rukovodstvom komunista uvesti federativno, republikansko uređenje. Te je svoje misli objavljivao u newyorškim i londonskim izdanjima svojih djela.

Uz aktivnu suradnju L. Adamiča osnovana je u New Yorku 1940. godine ustanova »Common Council for American Unity« (Zajedničko vijeće za američko jedinstvo). Ta je ustanova od listopada 1940. g. počela izdavati četvrtgodišnjak pod natpisom »Common ground« (Zajednički temelj). Časopis je izlazio do 1942., a Adamič mu je bio prvi urednik.

Vlada Sjedinjenih država imenovala je 1940. godine Adamiča savjetnikom »Komisije za narodnu odbranu SAD« (bio je »consultant to the Advisory Commission of the Council of National Defense«). To je, kako je pisao newyorški slovenski dnevnik »Glas naroda«, »najviše mjesto, na koje je u povijesti Amerike ikada bio postavljen jedan američki Jugoslaven. Imamo potpuno pravo, da se ovim imenovanjem ponosimo i kao Američani i kao Adamičevi sunarodnjaci«.

Njegovo držanje za vrijeme rata logički se nastavlja na njegov predašnji stav. Još u doba, kada se u Engleskoj i Americi jedva načulo o Titovim partizanima, a vlada Petra Karađorđevića preko svojih zaštitnika veličala Dražu Mihajlovića, Adamič se na javnim mitinzima i u štampi zalagao, da istina o našoj narodnooslobodilačkoj borbi prodre među široke slojeve naroda u tim zemljama.

Posljednja etapa Adamičeva rada u korist naših naroda počela je, kada je informbirovska propaganda preplavila eter i štampu klevetničkim napadajima na našu zemlju. Adamič je posjetio Novu Jugoslaviju i proputovao sve njezine krajeve. Skupio je materijal za novu knjigu, koja treba da bude uvjerljiv dokumenat o naporima naših naroda i njihova partijskog rukovodstva, da razviju moćne proizvodne snage i da izgrade socijalističke društvene odnose. Nekoliko odlomaka bilo je štampano u nekim našim listovima.

Adamičevo zalaganje u mnogome je pomoglo i akciju naših iseljenika i američkih dobrotvornih organizacija za slanje materijalne pomoći našoj zemlji. Adamič je bio predsjednik Udruženog odbora za pomoć Jugoslaviji.

Materijal za svoja djela crpe Adamič iz tri izvora. To su: problematika njegove stare domovine, život američkog radništva i značenje masovnog useljavanja za razvitak Amerike.

Suraduje u različnim američkim časopisima: »American Magazine«, »Woman's Home Companion«, »Harper's Magazine«, »The New Republic«, »Travel«, »New Masses«, »Rotary«, »P.M.« i dr. U tim časopisima prikazuje narod, život i prilike u jugoslavenskim krajevima.

S potpunim pravom može se reći, da je Louis Adamič jedan od naših najvećih propagatora i kulturnih reprezentanata s onu stranu Atlantika.

Djela Louisa Adamiča

1. »Laughing in the Jungle«, (1932. preveo na hrvatski dr. Branko Kojić).
2. »The Native's Return«, (1934).
3. »Dynamite: The Story of Class Violence in America«, (I. izd. 1931. revidirano izdanje 1934.; preveo na hrvatski dr. Branko Kojić).
4. »Grandsons: A Story of American Lives«, (1936).
5. »Cradle of Life: The Story of One Man's Beginnings«, (1936).
6. »The House in Antigua«, (1937).
7. »My America« 1928–1938«, (1938).
8. »From Many Lands«, (1940).
9. »Two-Way Passage«, (1941).
10. »My Native Land«, (1943).
11. »A Nation of Nations«, (1945).
12. »Dinner at the White Housse«, (1946).

Pored periodičke publikacije »Common Ground« (1940–42) izdavao je Adamič vlastiti časopis »T. and T.« (Trends and Tides) u Milfordu, New Jersey, USA, od 1950. godine.

VIKTOR CAR EMIN

Rodio se 1. studenog 1870. u selu Kraju (općina Mošćenice u Istri), književnik i član dovisnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu od 4. lipnja 1949.

Gimnaziju je polazio na Rijeci, a učiteljsku školu u Kopru, odakle je zbog svoga nacionalnog uvjerenja 1900. godine premješten, a zatim otpušten iz službe. U Opatiji je od 1905.–10. g. služio kao upravitelj općinske škole za dalju naobrazbu, a od godine 1915. služio je na općinskoj gimnaziji. Od 1920. je profesor ženske realne gimnazije na Sušaku, a 1925. godine je umirovljen.

Već je zarana sudjelovao u narodnoj borbi Istre radeći na jačanju hrvatske narodne svijesti i prosvjeđivanju naroda. Od 1894.–1919. bio je tajnik Družbe sv. Ćirila i Metoda. Godine 1900.–1904. uređivao je opatijski Narodni list, a od god. 1909.–1914. Mladi Hrvat (zajedno s Rikardom Katalinićem-Jeretovim). Pri kraju g. 1918. pobjegao je u Sušak, a zatim dalje u Bakar, gdje je radio kao pročelnik Narodnog vijeća sve do Rapallskog ugovora. Zatim se vratio u Opatiju i radio na narodnom poslu prema mogućnostima uređujući časopis »Mladi Istranin«. G. 1920. morao se ponovo skloniti u Sušak, gdje je počeo izdavati list »Mornar«. Suradivao je i u tršćanskoj »Našoj slozi«, Supilovu »Novom listu«, »Istarskoj riječi«, »Obzoru«, »Novostima«, »Nadi«, kalendaru Svačić, »Vijencu«, »Hrvatskom kolu«, »Lovoru«, »Savremenuku«, »Domaćem ognjištu«, »Mladosti«, »Jadranskoj straži« i »Ženskom listu«.

U književnosti se javio 1888. godine crticom »Bijednici« u tršćanskoj »Našoj slozi« pod pseudonimom Vlatko Krajanin, a služio se kasnije i pseudonimima Vlatko Krajanin, Barba Tončić, Mladen Jelušić, Emin. Rokac, Tončić, Vinodolski, Lujo Dorčić i Barba Šime. Mladenački rad na stihu zarana je napustio i posvetio se pripovijetki, romanu i drami. Od velikog broja radova posebno je objavio niz romana, drama i zbirki pripovijedaka. Pod pseudonimom Mladen Jelušić prikazivana je 1923. u Zagrebu njegova drama »Mrtva straža«. Radio je veoma mnogo i na omladinskoj književnosti, te je zasebno objavio veselu igru »Nevidljivi Jurić« (Zagreb 1922). Po francuskom izvorniku priredio je »Nove Robinzone« (Zagreb 1922), a mnogo je pripovijedaka za djecu tiskao u omladinskim časopisima, koje je uređivao.

Velik broj njegovih književnih radova rasut je po listovima kao romani, »Naša Mara« (Ženski list 1931) i »Između dva ognjišta« (Novosti 1933). Car je slikar istarske Liburnije. Nastavljajući tradiciju Kumičića i ne uklanjajući se nacionalnoj tendenciji prikazuje političke borbe ovoga kraja i stradanja naših ljudi, te upozorava na nacionalnu opasnost od prodiranja tuđinaca. Starija djela završavaju vjerom u pobjedu narodne stvari (Zimsko sunce), a radovi iza prvoga svjetskog rata iznose bolove i napore u novim prilikama (Mrtva straža). Međutim je Car zarana stao iznositi i socijalne probleme i gospodarske krize (Pusto ognjište, Usahla vrelo, Iza plime). Opisivao je propadanje naših jedrenjača pred pojavom parobroda, tvrdoglavost i nesposobnost naših ljudi, da se snađu u novim prilikama, ekonomsku osjeku na našim primorskim ognjištima poslije plime, prodiranje tuđeg kapitala i osvajanje domaćeg tla, tuđinsko iskorištavanje i seobe naših ljudi. Car ne prikazuje samo ove pojave, već i poučava, a to čini s blagošću i raspoloženjem pripovjedača, koji voli i ljude i zemlju i prirodu, pa mu opisivanje nerijetko prelazi i u patetiku. Iz takvog kruga dolaze brojni kapetani, brodovlasnici i mornari, a ovaj pomorski svijet većinom je gledan u času, dok se nalazi na svojim domovima. U nekoliko novih radova izlazi iz ovog okvira, pa mu ie tu i psihologijska analiza potpunija. U dalju prošlost uvode nas romani »Pod sumnjom«, »Presječeni puti« i »Suor Aurora Veronika«.

Oslobođenje Istre i njeno pripajanje Jugoslaviji Car je pozdravio kao ispunjenje stoljetnih narodnih težnji. Svojoj radosti dao je izraza u brojnim člancima na stupcima »Riječkog lista«, »Vjesnika« i »Borbe«, kao i u prigodnim izjavama i govorima. Kao u svoje doba Nazor i Župančić, tako je i Car u »Književnim novinama« Beograd 1949. (članak »Sve kao u priči«) ogorčen nad položajem Slovenaca u Koruskoj ustao na obranu časti i dostojanstva svoje zemlje, izražavajući duboku vjeru u današnju Jugoslaviju i u njeno rukovodstvo, pod kojim je ostvarena i sloboda Istre.

U veljači 1947. dobio je od Komiteta za kulturu i umjetnost Vlade FNRJ u Beogradu nagradu od Din 50.000.– za roman »Danuncijada«.

Djela Viktora Cara Emina

1. Na uzburkanom moru, pripovijest. Trst 1885. (pod pseudonimom Vlatko Krajanin.)
2. Pusto ognjište, roman. Zagreb 1900.
3. Zimsko sunce, slika iz istarskog života u 4 čina. Zagreb 1903. (Igrana prvi put u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 10. XII. 1902.)
4. Usahlo vrelo, roman. Zagreb 1904.
5. Kontesa Nina, novela, Zagreb 1906. (Novele I.)
6. Neznatni ljudi, novela. Zagreb 1906. (Novele II.)
7. U mraku, novela. Zagreb 1907. (Novele III.)
8. Iza plime, roman. Zagreb 1913.

9. Starci, novele. Zagreb 1917. (U ovoj je knjizi i piščeva autobiografija, str. 175.–177.)
10. Pod sumnjom, roman. Zagreb 1918.
11. Iz podjarmljenih krajeva, priče za djecu pod pseudonimom Lujo Dorčić, u zajednici s Rikardom Katalinićem Jeretovim, Zagreb 1921.
12. Nevidljivi Jurić, vesela igra za djecu u 2 čina. Zagreb 1922.
13. Novi Robinzoni, pripovijest. Zagreb 1922. (priredio po francuskom).
14. Nove borbe, roman. Beograd 1926. Izdanje Srpske književne zadruge; preštampano iz Savremenika 1908. – Drugo izdanje Zagreb 1949. s autobiografijom, str. 223–249.
15. Vicencica, komedija u 3 čina s predgovorom Nikole Polića (»Pod vodama babilonskim« str. 8–12.) Sušak 1934. (Igrana prvi put u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 26. X. 1933.)
16. Matko Mandić, osvrt na njegov život i rad, Samobor 1938.
17. Presječeni puti, historijski roman. Samobor (Sušak) 1938.
18. Vitez mora, roman. Split 1939. (Preštampan iz Jadranske straže 1938–1940.)
19. Suor Aurora Veronika, historijski roman. Samobor 1940.
20. Na straži, drama u 3 čina. Zagreb 1946. (Igrana prvi put u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 11. XI. 1923. pod naslovom »Mrtva straža« i pod pseudonimom Mladen Jelušić.)
21. Danuncijada, romansirana kronisterija riječke tragikomedije 1919–1921. Zagreb 1946.
22. Mali od foguna, pripovijest. Zagreb 1949. (Preštampano iz »Mladosti« VIII. 1927.)

Osim toga Viktor Car Emin napisao je obilje pripovijesti, pjesama, priča, rasprava, članaka, prikaza, recenzija, osvrtu na aktuelne događaje, kulturnih bilježaka i sl. Književni historik prof. Vice Zaninović objavio je bibliografiju radova V. Cara Emina sa popisom prikaza, osvrtu, uspomena i bilježaka, koje su izašle o njegovom književnom stvaranju u našoj periodičnoj štampi od 1901. do danas (v. Hrvatsko kolo, Zagreb 1950. knj. 4, str. 749–763).

IVAN DONČEVIĆ

Rođen 8. XI. 1909. u Trnavi, kotar Garešnica. Direktor je »Zore« državnog izdavačkog poduzeća Hrvatske. Izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 27. XII. 1950. g. u Odjelu za jezik i književnost.

Klasičnu gimnaziju polazio je u Bjelovaru, Slav. Požegi i Zagrebu, gdje je i maturirao. Studirao na poljoprivredno-šumarskom fakultetu. Od godine 1945. vršio dužnost urednika »Vjesnika«, tajnika Matice Hrvatske, tajnika Hrvatskog narodnog kazališta, načelnika Odjela za kulturu i umjetnost Min. prosvjete NRH, direktora »Zore«, na kojem se položaju i sada nalazi.

Djela Ivana Dončevića

1. »Ljudi iz Sušnjare« novela, vl. izdanje, 1933. g.
 2. »Haganjske priče« zbirka pjesama, vl. izdanje, 1934. g.
 3. »Klonuće«, ciklus pjesama u zbirci »Lirika«, izdanje Matice Hrvatske, 1935. g.
 4. »Horvatova kći«, izdanje BINOZA 1935. g.
 5. »Propast« roman, izdanje Društva hrv. književnika, 1937. g.
 6. »Biser i svinje« novela, izdanje »Književnika«, 1939. g.
 7. »Bezimeni« zbirka priča i crtica iz Narodno-oslobodilačkog rata, izdanje DHK, 1946. g.
 8. »Životopis bez svršetka«, prerađeni roman »Horvatova kći«, izdanje Matice Hrvatske, 1948. g.
 9. »Kazna«, drama prikazana u Hrv. nar. kazalištu 1949. g.
 10. »Mirotvorci«, fragmenti ovećeg romana, objavljeni u »Republici« 1949. g. br. 1, 1950. br. 1, 8-9 i »Hrvatskom kolu«, 1950. g. br. 2.
- Osim toga razasuti članci, prikazi, osvrti, pjesme po predratnim časopisima: »Savremenik«, »Hrvatska revija«, »Kolo«, »Književnik«, »Novosti«, »Nova riječ« i poratnim: »Republika«, »Kolo«, »Vjesnik«, »Naprijed« i t. d.
- Prije rata uređivao literarni časopis »Dani i ljudi«. Od 1945. do danas jedan od urednika »Republike«.

DRAGO GALIĆ

Rođen 9. listopada 1907. u Zagrebu. Od g. 1947. nastavnik je na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, gdje predaje »Elemente projektiranja«. Za člana dopisnika Jugoslavenske akademije, u Odjelu za likovne umjetnosti i muziku, izabran je 27. prosinca 1950.

Osnovnu i srednju školu polazi i svršava u Zagrebu. Nakon toga upisuje se na Državnu umjetničku akademiju (škola za arhitekturu) na kojoj je diplomirao s odličnim uspjehom.

Godine 1926. započinje s praktičnim radom u ateljeu prof. ing. Huga Ehrlicha u Zagrebu, gdje surađuje na izgradnji stambenih objekata u Vlačkoj ulici, sve do godine 1929. Poslije toga radi do konca 1930. u arhitektonskoj poslovnici prof. ing. J. Denzlera i arh. Ml. Kauzlarića, kada postaje saradnik prof. ing. D. Iblera, s kojim radi sve do godine 1939. na izradi mnogih projekata. Nakon toga osniva vlastiti arhitektonski atelje, pa je prema njegovim projektima i pod njegovim nadzorom izvedeno veći broj stambenih, hotelskih i upravnih objekata u Zagrebu, Dalmaciji i Srbiji. U to vrijeme s uspjehom sudjeluje na mnogim javnim i užim arhitektonskim natječajima kao na pr. za Banovinski hotel s kupalištem u Niškoj banji, upravnu zgradu Drž. monopola, objekt Predsjedništva Vlade i objekt CK KPJ u Beogradu i dr.

Od godine 1931. stalno surađuje s akad. A. Augustinčićem na projektiranju i izvođenju spomenika u zemlji i inostranstvu, a među posljednje spada spomenik u Batinoj Skeli na Dunavu.

Godine 1948-49. izrađuje s ing. D. Iblerom nacрте za Novu operu i druge reprezentativne objekte u Beogradu.

Prije rata surađuje u naprednim časopisima i izlaže na izložbama udruženja likovnih umjetnika »Zemlja«.

JOSIP HATZE

Rođen je 21. III. 1897. god. u Splitu, kompozitor, predsjednik Oblasnog saveza kulturno-prosvjetnih društava Dalmacije. Izabran za dopisnog člana van radnog sastava 24. lipnja 1950. g. u Odjelu za likovne umjetnosti i muziku.

Poslije završene srednje škole posvetio se studiju muzike na konzervatoriju u Pesaru (Italija). Kao pedagog djelovao je najprije u Beču, a god. 1906. pozvan je u Split za korovođu s.m.d. »Zvonimir«. Kasnije je bio zborovođa i g.d. »Guslar« i profesor glazbe na srednjoj školi.

Poslije evakuacije srednjodalmatinskih otoka, Hatze je sa zbjezgom pošao u Italiju, a odavle dalje u egipatsku pustinju El-Shatt. Od 1943. do 1945. bio je Hatze organizator, umjetnički vođa i dirigent muzičke grupe i zbora Zbjega u El-Shattu.

U lipnju 1945. Zbor se vratio u domovinu, obišao na koncertnoj turneji mnoge dalmatinske gradove i prije razlaza pjevača nastupio je i u Zagrebu prigodom zasjedanja ZAVNOH-a.

O pedesetoj obljetnici umjetničkog i nacionalnog rada Josipa Hatzea (1898–1948) izdalo je Kulturno umjetničko društvo »Ivan Lozica« u Splitu lijepo opremljenu ilustriranu spomenicu, u kojoj je svestrano osvijetljen Hatzeov život i stvaralački rad.

Djela Josipa Hatzea

1. Romance i melodije za album (2 izdanja Kugli, treće Edition Slave).
 2. Proljetni lahori.
 3. Novo cvijeće.
 4. Niz popijevaka za srednje i sitno grlo uz klavir, izdanje Edition Slave u Beču.
- Za zbor:
5. 4 ženska troglasna zbora uz pratnju klavira.
 6. Jedan dvoglasni ženski zbor uz pratnju klavira.
 7. Muški zborovi à capella: Uzdisanje djevojčice, Večernje zvono.
 8. Mješoviti zborovi: 4 sveska harmonizacija jugoslavenskih narodnih popijevaka (makedonske, srpske, slavonske, bosanske).
 9. Dvije orijentalne balade (Lem-edin i Selim-beg).

10. Zborne kompozicije: Ave Maria, Božićna pjesma, Vokalna suite, Noć na Uni, Exodus, Resurrexit, Golemi Pan.

Pozorišna djela:

11. Povratak (tekst Srđana Tucića).
12. Adel i Mara (Luka Botić).

Godine 1948. izašle su kod Nakladnog zavoda Hrvatske njegove »Sabrane pjesme« za glas i klavir, među kojima se nalaze popularne pjesme »Kad mladija umrijeti« (Branko Radičević) i »Majci« (H. Badalić), koje su se svojedobno vrlo mnogo pjevale i bile uzorom za komponiranje u narodnom duhu.

HRVOJE IVEKOVIĆ

Rođen 9. V. 1901. u Zagrebu; redovni profesor Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu. Izabran je za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 24. VI. 1950. u Odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke.

Srednju školu pohađao je u Zagrebu i Varaždinu, gdje je g. 1920. položio ispit zrelosti. Nakon dvije godine studija tehničke kemije u Brnu prešao je na Tehnički fakultet u Zagrebu, gdje je g. 1924. diplomirao kao inženjer kemije. Od g. 1924.-1927. studirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, a g. 1930. promoviran je na Sveučilištu u Zagrebu za doktora tehničkih nauka.

Službovao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu u svojstvu asistenta. G. 1924. postao je šefom Laboratorija sanitarno-tehničkog odjela Higijenskog zavoda u Zagrebu, gdje je radio do g. 1941. U ratu sudjelovao je aktivno u NOP-u. G. 1945. izabran je za redovnog profesora Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu, na kojem se polažaju i danas nalazi.

Djela Hrvoja Ivekovića

a) Naučne rasprave

1. Beitrag zur Kenntnis der alkoholischen Hefegärung und deren Beschleunigung durch Tierkohle. *Biochemische Zeitschrift*, 183, 451 (1927).
2. Pitke vode na terenu grada Zagreba. Disertacija predana Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1929).
3. Podzemne vode na terenu grada Zagreba. *Arhiv za kemiju i farmaciju*, 3, 113 (1929).
4. Pitke vode na području grada Zagreba i okolice. *Glasnik centr. Higijenskog zavoda* 4, 107 (1929).
5. O stalnosti kemijskog sastava vode zagrebačkog vodovoda. *Arhiv za kemiju i farmaciju*, 3, 179 (1929).
6. Fluoreszenz der Gewässer in filtriertem ultravioletten Licht. *Die Naturwissenschaften*, 18, 232 (1930).
7. The selective fermentation of glucose and fructose by brewer yeast. *The Biochemical Journal* 24, 4 (1930).

8. Fluoreszenz des Wassers in filtriertem ultraviolett Licht als Indikator der Verunreinigung. Zeitschr. für Hygiene u. Infektionskrankheiten, 112, 54 (1931).
9. Versuche über Verwendung von Kupfer und Silber zur Vernichtung der Mikro- und Makroorganismen. Zeitschr. f. Gesundheitstechnik u. Städtehygiene. 24, 251 (1932).
10. Goethe kao prirodoslovac. Almanah savremenih problema 1933. Zagreb. Studija.
11. Zagrebački vodovod i pitanje opskrbe vodom s područja botaničkog vrta. Tehnički list 15, 12 (1934). H. Iveković i N. Pauković.
12. Opće karakteristike opskrbe vodom u našem holokarstu. Tehn. list, 16, 217 (1934).
13. K metodici određivanja klornog broja u vodi. Arhiv za kemiju. 8, 185 (1934).
14. Što treba građevinski inženjer da znade o vodi za piće i kućne potrebe s obzirom na zagrebačke prilike. vps 2, 55 (1936).
15. Eine neue Methode zur Bestimmung der Chlorzahl in Trink- und Abwasser. Zeitschr. f. analyt. Chemie, 106, 176 (1936).
16. Kemijska analiza termalne sumporovite vode u Varaždinskim Toplicama. vps 2, 234 (1936). H. Iveković i L. Dančević.
17. Volumetrijska metoda za brzo određivanje joda u mineralnim vodama. Arhiv za kemiju i farmaciju. 10, 51 (1936). H. Iveković i L. Dančević.
18. O kvaliteti plitke podzemne vode na području grada Siska. vps 2, 123 (1936). H. Iveković i L. Dančević.
19. Higijenski nadzor u službi opskrbe vodom. Glasnik centr. Higijen. zavoda, 20, 438 (1937).
20. Stanovení ústrojně hmoty ve vodě a shodnocení analytických výsledků. Plyn, voda a sanitární technika, 17, 408 (1937).
21. Ispitivanje atmosfere u sušačkom željezničkom tunelu. vps 3, 50 (1937). H. Iveković i L. Dančević.
22. Ispitivanje atmosfere u sušačkom željezničkom tunelu. Arhiv za kemiju i farmaciju, 9, 7 (1937).
23. Proizvodnja radija u Jechymovu i upotreba radijevih preparata. Tehn. list, 19, 21 (1937).
24. Deset godina nadzora nad vodom. vps 4, 83 (1938).
25. Potrošak KMnO_4 i klorni broj kod metode za određivanje organske tvari u vodi. Arhiv za kemiju, 12, 118 (1938).
26. Epidemiološka uloga vode u pojavi crijevnih zaraznih bolesti. Liječnički Vjesnik, 61, 20 (1939). N. Černozubov i H. Iveković.
27. Saradnja liječnika i inženjera kod ispitivanja uloge vode u pojavi zaraznih bolesti. vps 5, 213 (1939).
28. Kamen kotlovac – njegovo spriječavanje i odstranjivanje. Tehn. list, 21, 119 (1939).
29. Neke starije analize rudnih voda i njihovo novije preračunavanje. VPS 6, 156 (1940). H. Iveković i M. Herman.
30. Matijino vrelo u selu Ponijevu kod Žepča. Arhiv za kemiju i tehnologiju, 14, 21 (1940). H. Iveković, L. Dančević i M. Herman.

31. O prirodnim toplim i rudnim vodama na području grada Zagreba. vps 7, 193 (1941).
32. O otrovnosti radne atmosfere u tvornici fero- i silikomangana u Šibeniku god. 1940. vps 8, 1 (1941).
33. O primjeni statističkih metoda u analitičkoj kemiji. »Rad« Jugosl. akademije znanosti i umjetnosti, 271, 5 (1948) (s F. Mikićem).
34. Konduktometrijsko određivanje ugljičnog dioksida. »Rad« Jugosl. akademije znanosti i umjetnosti, 276, 139 (1949) (s S. Ašperger).

b) Stručni članci i publikacije

1. O pitkim i otpadnim vodama grada Pariza. Plyn a voda, 2, 52 (1929). Tehnički list 9, 209 (1929).
2. Zadaća vodovoda sa zdravstvenog gledišta. Plyn a voda, 14, 26 (1934).
3. Pitanje tehničke terminologije. vps 6, 37 (1940). Uvodnik.
4. Citati iz starije literature o zagrebačkim vodama i kupalištima kako su postojale do godine 1877. vps 7, 214 (1941).
5. Popis publikacija o zagrebačkim vodama i kupalištima. vps 7, 239 (1941).
6. Metode za pretragu vode pomoću Nellige-ovog komparatora. VPS 7, 1 (1941). Priredio H. Iveković.
7. Naša nova farmacija. Farmaceutski glasnik, 2, 217 (1946).
8. Zadaće Farmaceutskih fakulteta u našoj zdravstvenoj službi. Nar. zdravlje 6, 225 (1950).

Osim toga je napisao velik broj što kulturno-prosvjetnih članaka, što publikacija, kao i prikaza i ocjena.

MLADEN KAUZLARIĆ

Rođen 10. siječnja 1896. u Gospiću. Ovl. arhitekt i izvanredni profesor Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Za člana dopisnika Jugoslavenske akademije, u Odjelu za likovne umjetnosti i muziku, izabran je 27. prosinca 1950. g.

Osnovnu školu završio je u Novom Vinodolu, a srednje škole u Zagrebu. Godine 1926. upisuje se na Drž. umjetničku akademiju u školu za arhitekturu, koju završava 1930. s odličnim uspjehom.

Godine 1921. ulazi u atelje arhitekta Huga Ehrlicha u Zagrebu, gdje surađuje među inim kod gradnje Slavenske i Obrtne banke, uređenja Zagrebačke burze, najamnim objektima i t. d. U ateljeu arh. Ehrlicha ostaje do godine 1931., kada u zajednici sa arh. Stjepanom Gombošem osniva vlastiti arhitektonski atelje. U toj zajednici, koja traje do rata u godini 1941. izvedene su po njihovim osnovama i pod njihovim nadzorom: 14 najamnih zgrada, 11 obiteljskih vila, 1 ton-kino, 3 kavane, 2 javne ustanove te oko 160 soba raznog pokućstva, nekoliko grobnica te više adaptacija, i mnogobrojni studijski radovi. U to vrijeme nastaju i osnove za regulaciju pojedinih dijelova Dubrovnika, osnove hotela Jadranske plovidbe, projekt Banovinske štedionice i sl.

Na javnim arhitektonskim natječajima dobiva više raznih nagrada.

Godine 1940. postavljen je za ugovornog nastavnika na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, za predmete: tehničko i prostoručno crtanje te interieur. Godine 1948. biran je i imenovan za izvanrednog profesora Tehničkog fakulteta u Zagrebu za predmete »Projektiranje građevina« i »Interieur«.

U jesen 1945. povjerena mu je, sa strane Elektroindustrije Hrvatske izrada projekta industrijskog kompleksa »Rade Končar« u Zagrebu s kojim zadatkom ulazi u Zemaljski građevno-projektni zavod Hrvatske kao vanjski saradnik.

Za Projektni zavod radio je na natječajnoj osnovi za reprezentativni hotel u Novom Beogradu, koja se radnja plasirala na prvo mjesto. Nadalje pravi osnove i vodi nadzor nad izvedbom unutarnjih uređaja čitaonice »Borba« u Zagrebu, kluba novinara »Borbe« u Beogradu, knjižare »Jugoslavenska knjiga« u Zagrebu.

Godine 1949. projektira uređenje Ambasade FNRJ kao i vile ambasadora u Pragu, te razrađuje idejni projekt Moderne galerije u Beogradu, koji rad mu je povjeren na temelju uspjeha na užem natječaju.

NIKOLA MAJNARIĆ

Rođen 30. studenog 1885. u Ravnoj Gori (Gorski kotar). Redovni je profesor klasične filologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za člana dopisnika u Odjelu za jezik i književnost izabran je 4. VI. 1949. g. Uređuje Akademijinu seriju knjiga »Hrvatski latinisti«.

Osnovnu školu svršio je u Ravnoj Gori, a gimnaziju u Senju (1904.). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu studirao je sedam semestara klasičnu filologiju (1904–1908), a osmi semestar je svršio na Filozofskom fakultetu u Beču (1908). Iste godine počeo je služiti kao profesor gonjogradske gimnazije u Zagrebu. Od godine 1923. je privatni docent na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, od 1925. g. je izvanredni, a od 1930. redoviti profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Djela Nikole Majnarića

1. Sommer: Sprachgeschichtliche Erläuterungen für den griechischen Unterricht, Književna obznana. Nastavni vjesnik, XXVI. str. 306. i d.
2. Drerup: Die Griechen von heute. Književna obznana. Nastavni vjesnik, XXVI., str. 502.
3. Boesch: Lateinische Wortfamilien in Auswahl. Književna obznana. Nastavni vjesnik XX., str. 155. dalje.
4. Wohlrab-Lamer: Die altklassische Welt. Književna obznana. Nastavni vjesnik XXVII., str. 201.
5. Musić: Gramatika grčkoga jezika. Književna obznana. Nastavni vjesnik XXVIII., str. 377, 436. i d.
6. Poraba vremena i načina u poredbama Homerovim. Rad J.A. knj. 227., str. 231–331.
7. Jedna zanimljiva sintaktička pojava u ravnogorskom narječju. Južnoslovenski filolog knj. III., str. 35. i d.
8. Izbor iz Homerove Ilijade i Odiseje. Zagreb 1923.
9. Razvitak teorija o padežima. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. IV. sv. 4.
10. Neke novije teorije o padežima. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. V.

11. Prilog nauci o finalnim rečenicama u grčkom jeziku (Rečenice s konjunkcijom u Homera). Zagreb 1928. Vlastita naklada.
12. Najnovija tumačenja Homerovih poredaba promatrana s formalne i sintaktičke strane. Zagreb 1929. Šišićev zbornik.
13. Gebrauch der Tempora und Modi in den Homerischen Gleichnissen. Auszug aus der im »Rad« der Südslavischen Akademie Bd. 227. veröffentlichten Abhandlung, Zagreb 1930.
14. Clemenceau: Démosthène. Književna obznana. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. X. 231. i d.
15. Drugi kongres klasičnih filologa u Pragu. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XII. 147. i d.
16. Sofoklovi sljednici. Zagreb 1932. (rasprava). Vlastita naklada.
17. U. v. Wilamowitz-Moellendorff, nekrolog. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XII. 7877.
18. Dva grčka udžbenika (E. Gaar, Liber Graecus A i B). Književna obznana. Glasnik Jugoslavenskog profesorskog društva, knj. XII. 1045. i d.
19. Konstantinović: Latinska čitanka. Književna obznana. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XIII. 461. i d.
20. Sofoklovi sljednici (Fragmenat satirske drame). Prijevod, preštampano iz »Mladosti«, g. XI. Zagreb 1933.
21. Societas Latina. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XIII. 582.
22. Gaj Julije Cezar i naši krajevi. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XIII. 786. i d.
23. Lamer: Wörterbuch der Antike. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva, knj. XIV. 575. i d.
24. Magarašević: Liber Latinus. Književna obznana. Glasnik Jugoslav. profesorskog društva 1079. i d.
25. Kvint Horacije Flak. O 2000-godišnjici njegova rođenja. Preštampano iz »Novosti« g. XXIX.
26. Menandrovi Parničari: »Rad« knj. 264 (1938.), str. 1–96.
27. V. Steffan: Satyrographorum Graecorum reliquiae. Listý filologické Roč. 66 (1939.), str. 110–116.
28. Menanders Epitrepontes. Bulletin International. Liv. 11 (1939).
29. Karakteri i ljudske naravi iz Teofrastove »Zlatne knjižice«, »Novosti«, g. XXXIV. br. 82. prilog str. 8. Zagreb 1940.
30. Jedno rovtarsko narječje u Gorskom kotaru. Južnoslavenski filolog, knj. XVII. str. 135–150. Beograd 1938/1939.
31. August Musić. Nekrolog, Južnoslav. filolog, knj. XVII. 228–234.
32. August Musić. Nekrolog, Alma mater Croatica god. III. br. 6–7, 260.
33. Prilog za poznavanje Kunićeva prijevoda Ilijade (Vergilijev utjecaj kod prevođenja poredaba). Preštampano iz Hoffillerova zbornika (Serta Hoffilleriana) Zagreb 1940.

34. Izbor iz Homerove Ilijade i Odiseje. Drugo popunjeno izdanje, Zagreb, 1941.
35. Musić-Majnarić: Izbor iz Herodotove povijesti. Drugo izdanje, Zagreb 1941.
36. Musić-Majnarić: Izabrani Demostenovi govori. Drugo izdanje, Zagreb, 1941.
37. Musić-Majnarić: Nacrt grčkih i rimskih starina. Drugo izdanje, Zagreb 1942.
38. August Musić. Nekrolog. Biographisches Jahrbuch für Altertumskunde. Jahresbericht für Altertumswissenschaft Br. 275. (1941. III.).
39. Teofrastovi Karakteri. Matica Hrvatska, Zagreb 1947.
40. K. Rac: Aristofanove komedije. Priredio. Matica Hrvatska, Zagreb 1947.
41. Aristotelov Ustav atenski. Izdavački zavod Jugoslavenske akademije, Zagreb 1948.
42. Grčka metrika. Djela Jugoslavenske akademije, knj. 37. Zagreb 1948.
43. Atomisti. Leukip i Demokrit. Matica Hrvatska, Zagreb 1950.
44. Demostenov Prvi olintski govor. Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb 1950.

MARIJAN MATKOVIĆ

Rođen 21. rujna 1915. u Karlovcu. Intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 27. XII. 1950. g. u Odjelu za jezik i književnost.

Osnovnu školu i gimnaziju polazio u Zagrebu. Po svršenju gimnaziji upisao se na Pravni fakultet, na kojemu je prije početka rata i diplomirao. Za vrijeme univerzitetskih studija (1935–1940) bio dulje vremena u Parizu i Beču, gdje je slušao povijest umjetnosti i komparativnu književnost. Književnošću se počeo baviti u srednjoj školi. (Suradnik časopisa »Mladost«). Od godine 1945. šef je Kulturno-umjetničkog odsjeka Radio stanice Zagreb 1945–1946, načelnik Književnog odjela Nakladnog zavoda Hrvatske 1946–1949. g., te intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu od 1949. na kojemu se položaju i danas nalazi.

Djela Marijana Matkovića

Godine 1934. »Slučaj maturanta Wagnera«, drama, koja se izvodi u Zagrebu i Pragu (1935. i 1937. g.).

Zbirka pjesama »Iz mraka u svijetlo« 1936. g.

Knjige:

1. »Dvije dramske epizode« 1949. g.
2. »Dramaturški eseji«, 1949. g.
3. »Dva eseja«, 1950. g.
4. »Pieter Brueghel«, 1950. g.

Od godine 1936. do 1940. suradnik časopisa »Književnik« i »Pečat«, kao kazališni kritik surađuje u »Studentskom listu« i u »Novoj riječi«.

Od godine 1945. surađuje u mnogim književnim časopisima: »Republika«, »Hrvatsko kolo«, »Letopis Matice Srpske«, »Književne novine« i t. d., te u njima objavljuje eseje, kritike, pjesme, dramske radove i prozu. Isto tako povremeno piše u tjednoj i dnevnoj štampi.

Od godine 1945. uređivao slijedeće edicije:

1. »Ostvarenja« (almanah) 1947. g.
2. »Na pruzi« (almanah) 1947. g.
3. »Hrvatsko kolo« (časopis), 1948. g.
4. »Klasično kazalište« (serija knjiga od 1947. g. do sada 15 svezaka).
5. »Suvremeni pisci Jugoslavije« (serija knjiga 1947–1949. 10 svezaka).
6. »Scena« kazališni časopis 1950. g.

STJEPAN MUSULIN

Rođen 16. srpnja 1885. u Srijemskoj Mitrovici. Tajnik je odsjeka za jezik Instituta za jezik i književnost Jugoslavenske akademije. Za člana dopisnika Jugoslavenske akademije, u Odjelu za jezik i književnost, izabran je 27. prosinca 1950.

Osnovnu školu i nižu gimnaziju polazi u Srijemskoj Mitrovici, a više razrede klasične gimnazije s ispitom zrelosti svršio je u Osijeku g. 1903. Slavistiku i klasičnu filologiju studirao je u Krakovu, Pragu i u Zagrebu, gdje je položio prof. ispit 1910. g. Služio je kao srednjoškolski profesor u Vinkovcima, Vukovaru, Osijeku i Zagrebu od 1908. do 1922., kao direktor Prve klas. gimnazije u Zagrebu od 1922.–1939. i kao inspektor Ministarstva prosvjete u Beogradu 1939.–1941., kada je od okupatorske vlasti penzioniran.

Od 1918. g. bio je petnaest godina lektor češkoga jezika u zagrebačkom sveučilištu, a od 1920.–1930. honorarni nastavnik toga jezika u Visokoj školi za trgovinu i promet u Zagrebu.

Član je radnik Matice Hrvatske od 1913.–1925. i od 1949. g. do danas. Član Društva hrv. književnika bio je između 1925.–1930. g. Kao član Glavnog prosvjetnog savjeta od 1930.–1939. g. napisao je oko pedeset referata o udžbenicima i drugim knjigama.

Godine 1947. organizirao je ponovan (kolektivni) rad na obrađivanju Rječnika hrv. ili srp. jezika, što ga izdaje Jugoslav. akademija.

Djela Stjepana Musulina

1. Stefan Žeromski. Prvi hrvatski prikaz toga pisca. U »Obzoru« 1906. g.
2. Prijevodi suvremenih poljskih pisaca (Žeromskoga, Sieroszewskoga, Reymonta, Prusa i Niemojewskoga) u »Obzoru«, »Narodnim novinama«, »Hrv. pokretu« i u šest knjiga od 1906.–1950.
3. Esej o Štefanu Žeromskom kao predgovor prijevodu »Vijerna rijeka« toga pisca. Matica Hrv. 1914. g.
4. Prijevodi čeških pisaca (Masaryka, Langerera, Machara i dr.) od 1920.–1930. g.
5. Prikaz života i rada J. S. Machara. »Omladina« 1920. g.

6. Češka gramatika. Zagreb 1924. g.
- 7.–10. Gramatike hrv. ili srp. jezika za I.–IV. raz. srednjih škola latinicom i ćirilicom. Zagreb 1928.–1939. Preko 20 izdanja.
11. Povijest Prve zagrebačke gimnazije. Izvod iz većeg djela u Izvještaju te gimnazije. Zagreb 1932. g.
12. Razvitak jugoslav. školstva. »Vidici« 1934. g.
13. Život i rad S. Žeromskoga uz izdanje djela »Prah i pepeo« toga pisca. Prosveta, Beograd 1947. g.
14. Pogovor uz prijevod djela Michala Rusineka »S barikade u dolinu gladi«. Nakladni zavod Hrvatske. Zagreb 1947. g.
15. Obnovljena Poljska. Članak u zborniku »Današnja Poljska«. Zagreb 1948. g.
16. Godine 1948. i 1949. uredio jezično oko 400 araka izdanja Jugoslav. akademije.
17. Poljaci u Gundulićevu »Osmanu«. U 281. knjizi Rada Jugoslav. akademije. Zagreb 1950. g. Str. 106.
18. Rad na Akademijskom rječniku. »Književne novine«. Beograd 1950. g.
19. Uredio od 1948.–1950. g. oko 300 araka Rječnika hrv. ili srp. jezika Jugoslav. akademije.
20. Obradio od 1948.–1950. g. u Rječniku hrv. ili srp. jezika Jugoslav. akademije riječi prt–prudište; puna–Puovo; pustivati–pušiti se; r-rabotovati; radibaba-Radoslalić; raslablenik-rastaviti; razlog-razloga; rđa-rečat; rega-rep; rijek-rilo; rombaž-rotiti se; ruljac-runo. Svega oko 60 araka.

BOŽIDAR OKLJEŠA

Rođen 6. srpnja 1903. u Zlataru. Redovni profesor za »Veterinarsko porođiljstvo« na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Član dopisnik Jugoslavenske akademije u Odjelu za prirodne i medicinske nauke od 27. XII. 1950. g.

Pučku školu i realnu gimnaziju svršio je u Varaždinu, gdje je maturirao 1922. g. Iste godine se upisao na Veterinarsku visoku školu u Zagrebu, gdje je svršio studij 1927. g., a doktorsku diplomu postigao 1930. g. Od 1928. do 1932. g. bio je asistent na Zavodu za nauku o zarazama, a od 1932. do 1934. g. na Porođiljskoj klinici. G. 1934. bio je izabran za docenta, 1939. za izvanrednog, a 1946. g. za redovitog profesora Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, gdje je i danas.

G. 1938. radio je na porođiljskim klinikama u Münchenu, Leipzigu i Beču. Od 1946. g. rukovodi odsjekom za sterilitet i umjetno osjeimenjivanje Saveznog instituta za veterinarsku službu u Zagrebu. U školskoj godini 1946/47. bio je dekan Veterinarskog fakulteta.

Djela Božidara Oklješe

Znanstveni i stručni radovi Božidara Oklješe obrađuju tri područja veterinarske znanosti: 1. mikrobiologiju i profilaksu zaraznih bolesti s dezinfekcijom; 2. specijalnu patologiju i terapiju bolesti papkara; 3. veterinarsko porođiljstvo, specijalnu patologiju i terapiju porođilja i sisančadi.

1. Desinficiens Kaporit. Jugoslavenski veterinarski glasnik, Beograd 1929. str. 122. i 1929. str. 349.
2. Stafilokokoza golubova. j.v.g. 1930.
3. Bact. pyosepticum kod svinjčeta. j.v.g. 1930.
4. »R« disocijacija kolonija Bact. pyoseptici. j.v.g. 1930.
5. Tvorba sumporovodika kod uzročnika sakagije. j.v.g. 1931.
6. O apsolutnoj sterilnosti injekcionih štrcaljki i igala. j.v.g. 1932. Rasprave od 1.–6. izradio je zajedno s prof. S. Plasajem.
7. Uporedno ispitivanje baktericidnosti i stalnosti nekih klorovih preparata. Veterinarski arhiv. Zagreb 1932. knj. 2. str. 147. Disertacija.

8. Prilog k poznavanju Bangove infekcije kod goveda u okolici Zagreba. J.v.G. 1933.
9. Brza serumska metoda aglutinacije za ustanovljenje Bangove infekcije goveda. J.v.G. 1933.
10. Tok bolesti i operacija krave s perinealnom hernijom nastalom iza prolapsusa vagine i vaginitisa. J.v.G. 1933. (zajedno s dr. O. Kösterom).
11. O veličini i težini kravljih ovarija. Veterinarski arhiv, 1934.
12. Terapija puerperalne pareze kalcijem. J.v.G. 1934.
13. Trihomonijaza zaraze govedih genitalija u Jugoslaviji. Vet. arh. 1936. (zajedno s M. Rajčevićem).
14. Ustanovljavanje rane gravidnosti velikih domaćih životinja metodom vaginalnog pretraživanja. J.v.G. 1936.
15. Prinos liječenju govede distomatoze (metiljavosti) smanjenom dozom Distola za 33%. J.v.G. 1936. (zajedno s M. Rajčevićem i F. Giričekom).
16. Hormoni seksualnih endokrinih žlijezda i njihova primjena u terapiji. J.v.G. 1937.
17. O konjunktivnoj alergičkoj reakciji kod Bangove infekcije goveda po van der Hoedenu. Vet. arh. 1937. (zajedno sa I. Tomašecom).
18. Prinos raširenju govede genitalne trihomonijaze u Savskoj banovini. J.v.G. 1937. (zajedno s I. Sedlarom).
19. Ispitivanje valjanosti metode sprečavanja i liječenja govede bruceloze otopinom karbolne kiseline. Vet. arh. 1938. (zajedno s M. Rajčevićem).
20. Uterinum »Orasthin« u veterinarskom porodiljstvu. J.v.G. 1938.
21. Kakvo je danas stanovište prema terapiji uterusa ispiranjem u prvim danima puerperijuma? J.v.G. 1939.
22. Prilog intrakutanoj reakciji za ustanovljenje Bangove infekcije. Vet. arh. 1939. (zajedno s I. Tomašecom).
23. O ulozi hipokalcemije kod puerperalne pareze. Vet. arh. 1939.
24. Pokušaji liječenja i sprečavanja govede bruceloze streptazolom. Vet. arh. 1940. (zajedno s M. Rajčevićem).
25. Ovariomija kod kobilica. Vet. arh. 1940.
26. Otpornost govedeg genitalnog trihomonasa prema nekim uterinskim desinficijensima. Vet. arh. 1941. (zajedno s R. Zaplatićem).
27. O problemu jalovosti krava kod nas. J.v.G. 1948. (zajedno s Penavinom).
28. Koitalne infekcije goveda. J.v.G. 1949.

Dok je bio u njemačkom zarobljeništvu preveo je iz češkoga djelo prof. Pribila: »Veterinarsko porodiljstvo«, koje je izašlo u Zagrebu 1948. g. Djelo je koristan priručnik za praktične veterinare.

U toku 1949. i 1950. g. objavio je u časopisu »Veterinarstvo« oko 150 referata o znanstvenim i stručnim radovima iz strane literature.

MLADEN PAIĆ

Rođen 12. XII. 1905. u Zagrebu, redovni profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Izabran je za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 24. VI. 1950. g. u Odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke.

U Zagrebu je svršio osnovnu i srednju školu. G. 1925. upisao se na zagrebački Tehnički fakultet, na kojem je g. 1929. položio diplomski ispit za inženjera kemije. Iste godine dobio je stipendiju francuske vlade za usavršavanje u Parizu. U studenom te godine počeo je rad na svojoj disertaciji kod profesora Georges Urbaina na Sorbonni, u »Laboratoire de Chemie Générale«, gdje se je upoznao s fizikom rentgenskih zraka. G. 1932. položio je na zagrebačkom Sveučilištu doktorat iz tehničkih znanosti, na temelju disertacije: »Primjena Debye-Scherrerove metode na kemijske probleme«. Iste godine branio je na Sorbonni tezu: *Étude des sulfates mercuriques à l'aide des rayons X*. Na temelju te teze postao je docteur-ès -sciences physiques (doctorat d'État). Nakon svršenog doktorata bio je uposlen: 1. kao šef laboratorija za fiziku na »Institut Alfred Fournier«, koji se onda gradio, a u kome je sa svojim suradnicima istražio probleme biološke fizike pomoću fizičkih metoda, 2. kao šef laboratorija za istraživanje metalurških problema pomoću rentgenskih zraka, u industrijskom laboratoriju društva »Compagnie des Produits Chimiques et électrométallurgiques Alais, Froges et Camargue«.

U početku rata Institut Alfred Fournier prestao je s naučnim djelovanjem, pa je M. Paić preuzeo mjesto inženjera za istraživanje u laboratoriju društva Compagnie Générale de Radiologie. Tu je radio do sloma Francuske u svibnju g. 1940., kada se je povukao u nezaPOSJEDNUTU Francusku, i to u Chambéry (Savoie), gdje je nastavio rad na proučavanju metala pomoću rentgenskih zraka u laboratoriju već spomenutog društva Alais, Froges et Camargue, zvanom: Service des Recherches et Essais Physiques. Ondje je ostao kao šef laboratorija za rentgenske zrake do svibnja 1945., kad se je vratio u Pariz na prijašnje mjesto, kod istog društva, no kao direktor laboratorija. U lipnju g. 1946. bio je izabran za redovitog profesora fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu i za predstojnika Fizičkog instituta, koju dužnost i danas vrši.

Diffraction des Rayons X

1. Étude du système $\text{HgO-SO}_3\text{-H}_2\text{O}$. C. r. Acad. Sci., 1930, 190, p. 1014.
2. Étude du système $\text{HgO-SO}_3\text{-H}_2\text{O}$. Bull. Soc. chim., 1930, (4), 47, p. 1254.
3. Étude roentgenographique des produits obtenus par l'action des acides halogénés sur les sulfates mercuriques et diagramme de fusion du système $\text{HgI}_2\text{-HgSO}_4$. C. r. Acad. Sci., 1930, 191, p. 941.
4. Diagramme de fusion des systèmes $\text{HgBr}_2\text{-HgSO}_4$ et $\text{HgCl}_2\text{-HgSO}_4$. C. r. Acad. Sci., 1930, 191, p. 1337.
5. Sur quelques réactions se produisant à l'état solide. (En commun avec Margueritte et Marcel Mathieu). C. r. Acad. Sci., 1931, 192, p. 416.
6. Sur les combinaisons doubles entre les sulfates mercuriques et l'iodure mercurique. C. r. Acad. Sci., 1931, 192, p. 951.
7. Reakcije u čvrstom stanju. (Reactions à l'état solide). Arh. hem. farm., 1933, 7, p. 114.
8. Osetljivost Debye-Scherrerove metode. Mogućnost njene upotrebe u kvantitativnoj analizi. (Sur la sensibilité analytique de la méthode de Debye et Scherrer et la possibilité de son emploi dans l'analyse quantitative). Arh. hem. farm., 1933, 7, p. 143.
9. Dijagrami stanja sistema $\text{HgSO}_4\text{-HgI}_2$, $\text{HgSO}_4\text{-HgBr}_2$, $\text{HgSO}_4\text{-HgCl}_2$. (Les diagrammes de fusion des systèmes $\text{HgSO}_4\text{-HgI}_2$, $\text{HgSO}_4\text{-HgBr}_2$ et $\text{HgSO}_4\text{-HgCl}_2$. Arh. hem. farm., 1933., 7, p. 161.
10. Recherches sur les sulfates mercuriques à l'aide des rayons X. (Thèse présentée à la Faculté des Sciences de l'Université de Paris). Paris, 1933.
11. Recherches sur les sulfates mercuriques à l'aide des rayons X. Ann. Chim., 1933., (10), 29.
12. Sur le recuit de l'aluminium pur (en commun avec J. J. Triliat). C. r. Acad. Sci., 1936, 200, p. 1037.
13. Sur la recristallisation de l'aluminium pur. (En commun avec J. Calvet et J. J. Triliat). C. r. Acad. Sci., 1935, 201, p. 426.
14. Recherches sur les alliages aluminium-magnesium. (En commun avec J. J. Triliat). Rev. Aluminium, 1938 n° 99, p. I.

Spectres d'Absorption

15. Spectres d'absorption dans l'ultraviolet des sérums des syphilitiques. C. r. Acad. Sci., 1934, 198, 286.
16. Spektri apsorpcije sifilitičnih seruma. (Spectres d'absorption dans l'ultraviolet des sérums des syphilitiques). Arh. hem. farm., 1934, 7, p. 131.
17. Action des rayons infrarouges visibles et ultraviolets sur l'alexine hémolytique (complément). (En commun avec P. Haber). C. r. Acad. Sci., 1934, 198, p. 613.

18. Étude de la toxine diphtérique par le spectre d'absorption. (En commun avec *C. Levaditi*, *C. Loiseau*, *M. Philippe* et *P. Haber*). *C. r. Soc. biol.*, 1934, 116, p. 609.
19. Sur un pigment élaboré par le bacille diphtérique. (En commun avec *M. Philippe*). *C. r. Acad. Sci.*, 1935, 200, p. 175.
20. Spectres d'absorption dans l'ultraviolet de la coproporphyrine et de quelques complexes métalliques de celle ci. *C. r. Acad. Sci.*, 1936, 203, p. 933.
21. Sur l'identification du pigment élaboré par le bacille diphtérique. *C. r. Acad. Sci.*, 1937, 204, p. 298.
22. Sur la porphyrine du bouillon toxine diphtérique. *Ann. Inst. Pasteur*, 1937, 59, p. 197.
23. O porfirinu što ga stvara bacil difterije. (Sur la porphyrine élaborée par le bacille diphtérique). *Arh. hem. farm.*, 1937, 11, p. 47.
24. Réactions biochimiques d'un nerf. (En commun avec *B. Minz*). *C. r. Soc. biol.* 1935, 119, p. 521.
25. Spectres d'absorption des liquides céphalorachidiens. *C. r. Soc. Biol.*, 1936, 122, p. 1029.
26. Action des hydroxydes alcalins dilués sur l'hydroxyde cuivrique. *C. r. Acad. Sci.*, 1937, 205, p. 1063.

Réfractométrie

27. Dosage réfractométrique des protéines sériques. (En commun avec *U. Deutsch*). *C. r. Acad. Sci.*, 1934, 199, p. 1306.
28. Graphiques permettant le dosage réfractométrique des protéides sériques entre 15 et 27° C. (En commun avec *U. Deutsch*). *Bull. Soc. Chim. biol.*, 1938, 29, p. 1108.
29. Examen réfractométrique des sérums normaux et syphilitiques. (En commun avec *U. Deutsch*). *C. r. Soc. Biol.*, 1935, 118, p. 119.

Polarimétrie

30. Dispersion rotatoire des sérums de lapins normaux et syphilitiques. *C. r. Acad. Sci.*, 1934, 199, p. 382.
31. Sur le pouvoir rotatoire spécifique, la dispersion rotatoire et le dosage polarimétrique des protéides sériques. (En commun avec *V. Deutsch*). *C. r. Acad. Sci.*, 1935, 200, p. 978.

Action biologique des rayons ultraviolets

32. Action des rayons de la lampe à mercure sur les propriétés shan-crigènes du virus syphilitique. (En commun avec *C. Levaditi* et *A. Uaisman*). *C. r. Soc. biol.*, 1934, 116, p. 429.
33. Dissociation des fonctions de mobilité et de reproduction chez les Spirochètes et les Trypanosomes, au moyen du rayonnement total de la lampe à mercure. (En commun avec *C. Levaditi* et *A. Uaisman*). *C. r. Soc. Biol.*, 1934, 117, p. 357.

Ultrasons

34. Action biologique des ultrasons. (En commun avec *P. Haber*, *J. Voet* et *A. Elias*). C. r. Soc. Biol., 119, p. 1061.
35. Action des ultrasons sur des microbes, les protozoaires et les infusoires. (En commun avec *U. Deutsch* et *I. Borcila*). C. r. Soc. Biol., 1935, 119, p. 1063.

Adsorption

36. Adsorption des protéides. Influence de la concentration des ions hydrogène sur l'adsorption de l'hémoglobine par le kaolin. (En commun avec *U. Deutsch*). C. r. Acad. Sci., 1936, 202, p. 1283.
37. Adsorption de protéides. Influence de sels sur l'adsorption de l'hémoglobine par le kaolin. (En commun avec *U. Deutsch*). C. r. Acad. Sci., 1936, 202, p. 1514.

Ultrafiltration

38. Détermination des dimensions des ultravirus par l'ultrafiltration. Le virus de l'Herpès. (En commun avec *C. Levaditi* et *D. Krassnoff*). C. r. Soc. Biol., 1936, 121, p. 805.
39. Ultrafiltrabilité et dimensions probables des Bactériophages. (En commun avec *C. Levaditi*, *J. Voet* et *D. Krassnoff*). C. r. Soc. Biol., 1936, 122, 9, 354.
40. L'ultrafiltrabilité et les dimensions probables du virus vaccinal (orchivaccin et neurovaccin). (En commun avec *C. Levaditi* et *D. Krassnoff*). C. r. Soc. Biol., 1936., 122, 9, 526.
41. Ultrafiltration et dimensions probables des virus de la fièvre aphteuse et de la stomatite vésiculeuse. (En commun avec *C. Levaditi*, *D. Krassnoff* et *J. Voet*.) C. r. Soc. Biol., 1936, 122, p. 619.
42. Taille approximative du virus poliomyélitique. (En commun avec *C. Levaditi*, *C. Kling* et *P. Haber*.) C. r. Acad. Sci., 1936, 203, p. 899.
43. Ultrafiltration et dimensions approximatives du virus de la peste aviaire. (En commun avec *C. Levaditi*, *P. Haber* et *D. Krassnoff*). C. r. Soc. Biol., 1936, 122, p. 1021.
44. Ultrafiltration et dimensions approximatives du virus de la maladie de Nicolas et Favre. Rôle de la virulence. (En commun avec *C. Levaditi* et *D. Krassnoff*.) C. r. Soc. Biol., 1936, 123, p. 1048.
45. Taille approximative des virus fixe et des rues. (En commun avec *C. Levaditi* et *D. Krassnoff*.) C. r. Soc. Biol., 1936, 123, p. 866.
46. Dimensions approximatives des ultravirus et des bactériophages d'après les données fournies par l'ultrafiltration. (En commun avec *D. Krassnoff*, *P. Haber*, *L. Renier* et *J. Voet*.) Ann. Inst. Pasteur, 1938, 60, p. 227.

Colorimétrie

47. Dosage de l'activité hémolytique relative. (En commun avec *M. Chorokhoff.*) Bull. Soc. Chim. Biol., 1938, 20, p. 947.
48. Microdosage colorimétrique des globulines. (En commun avec *U. Deutsch.*) Bull. Soc. Chim. Biol., 1938, 20, p. 949.
49. Dosage précis des anticorps précipitants et de leurs antigènes. Ann. Inst. Pasteur. 1939, 62, p. 534.

Electrodes de verre

50. Sur un nouveau type d'électrode de verre pouvant servir de micro-électrode. J. Chim. phys., 1938, 35, p. 327.
51. Sur une électrode de verre pour titrage différentiels. C. r. Acad. Sci., 1938, 207, p. 151.
52. O novim tipovima staklene elektrode (Nouveaux types d'électrode de verre). Arh. hem. tehn., 1938, 12, p. 110.

Ultracentrifugation

53. Sur l'ultracentrifugation de l'hémolysine. (En commun avec *M. Chorokhoff.*) C. r. Soc. Biol., 1937, 126, p. 877.
54. Action de l'ultracentrifugation sur les anticorps neutralisant des immunsérums antivaccinaux. (En commun avec *J. Vieuchange.*) C. r. Acad. Sci., 1938, 206, p. 1318.
55. Détermination de la constante de sédimentation à l'aide d'ultracentrifugeuses sans système d'observation. C. r. Acad. Sci., 1938, 207, p. 629.
56. Détermination de la constante de sédimentation de l'hémolysine. C. r. Acad. Sci., 1938, 207, p. 1074.
57. Sur la détermination de la constante de sédimentation de l'hémolysine. (Premier Congrès des Microbiologistes de langue française à Paris 27, 28 et 29 Octobre 1938.)
58. Ultracentrifugation de l'hémolysine. Détermination de sa constante de sédimentation et de son poids moléculaire. Bull. Soc. Chim. Biol., 1939, 21, p. 412.
59. Određivanje molekularne težine pomoću neprozirnih ultracentrifuga (Détermination du poids moléculaire à l'aide d'ultracentrifugeuses sans système d'observation). Arh. hem. tehn., 1939, 13, p. 33.
60. Détermination de la constante de sédimentation de l'antitoxine diphtérique. C. r. Acad. Sci., 1939, 208, p. 1605.

Referati

61. Dimna sredstva i mogućnost njihove proizvodnje u našoj domovini. Arh. hem. farm., 1930, 4, p. 21.
62. Structure des matières protéiques par les rayons X. Bull. Soc. philomat., 1932, 115, p. 89.

63. *Georges Urbain*. Arh. hem. tehn., 1938, 12, p. 189.
64. Semi-microradiographie, moyen d'investigation en métallographie. C. r. Acad. Sci., 1941, 213, p. 572-574.
65. Radioanalyse. C. r. Acad. Sci., 1942, 215, p. 483-485.
66. Application de la radioanalyse à la métallurgie. Mémoire extrait de la »Rev. Metallurgie«, 1944, *XLI*.
67. Micro-radioanalyse. Application à la diffusion des métaux. C. r. Acad. Sci., 1945, 220, p. 559-561.
68. La Microradiométallographie. Rev. Aluminium, 1945, 114, p. 44.
69. Contribution à la connaissance des alliages Al-Zn-Mg-Cu-Cr. C. r. Acad. Sci., 1946, 223, p. 727-729.
70. Aluminium-Plomb et Aluminium-Plomb-Magnesium. Mémoire extrait de la Rev. Metallurgie, 1947, 44, p. 363.
71. Zieral. Rev. Aluminium 1947, 24, p. 197.

JOSIP SEISSEL

Rođen 10. I. 1904. u Krapini. Izvanredni profesor Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 24. lipnja 1950. g. u Odjelu za likovne umjetnosti i muziku.

Tehničke nauke svršio je u Zagrebu kod prof. Huga Ehrlicha. Za vrijeme svojih studija surađivao je sa profesorom Gjurom Szabom i s njime snimao stare građevine, a nakon toga posvetio se studiju urbanizma. Godine 1929. stupio je u službu Gradske općine grada Zagreba, gdje je bio zaposlen na regulatornom odsjeku u svojstvu gradskog inženjera. Državni tehnički ispit za inženjera-arhitekta položio je 3. IV. 1931. god. u Beogradu. U službi Gradske općine grada Zagreba proveo je deset godina, te je kroz to vrijeme surađivao na donošenju generalnog regulatornog plana za grad Zagreb, kao i mnogobrojnih detaljnih planova. Za vrijeme svoje službe kod Gradske općine i kasnije studira u Francuskoj, Njemačkoj, Grčkoj i Holandiji realizacije sa područja urbanizma.

Kao arhitekt i urbanista sudjelovao je na mnogim arhitektonskim natjecanjima, gdje je bio nagrađivan. Sudjelovao je na izložbama internacionalnog udruženja arhitekata »CIAM«, gdje su prikazani problemi regulacije Zagreba. Za projekt Jugoslavenskog paviljona dobio je nagradu »Grand Prix« u Parizu 1937. g. za arhitekturu i zlatnu medalju za uređenje vrta. Iste godine odlikovan je ordenom legije časti. Godine 1940. imenovan je ravnateljem na Državnoj obrtnoj školi u Zagrebu, te je izradio prijedloge za reorganizaciju i novi statut te škole. Za vrijeme »NDH« stavljen je pod istragu i smjenjen sa dužnosti a kasnije i zatvoren. Početkom rujna 1944. godine prebacio se na oslobođeni teritorij te je radio u Povjereništvu tehničkih radova ZAVNOH-a. Godine 1945. organiziran je kod ZAVNOH-a urbanistički seminar kojemu je rukovodilac. Povjerena mu je zadaća studija i konkretnih regulacija naselja i uništenih gradova na oslobođenom teritoriju. Nakon oslobođenja povjerena mu je dužnost šefa odsjeka za regulacije pri Ministarstvu građevina NRH. Bio je stalni suradnik Instituta za urbanistiku kod Projektnog zavoda Hrvatske. U siječnju 1946. g. imenovan je honorarnim nastavnikom za predmet urbanizam na katedri za izgradnju naselja Tehničkog fakulteta u Zagrebu, a veljače 1947. g. postavljen je za izvanrednog profesora na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje djeluje i danas.

SINISA STANKOVIĆ

Rodio se u Zaječaru 26. ožujka 1892. g. Redovni je profesor zoologije i komparativne anatomije beogradskog Univerziteta, predsjednik Prezidijuma Narodne skupštine Narodne Republike Srbije, predsjednik Jugoslavenske nacionalne komisije za UNESCO, predsjednik Akademijskog savjeta FNRJ i redovni član Srpske akademije nauka od 1946. god. Počasni je doktor Univerziteta u Grenobleu. Za člana dopisnika Jugoslavenske akademije, van radnog sastava, u Odjelu za prirodne i medicinske nauke izabran je 4. lipnja 1949.

Osnovnu školu i prva dva razreda gimnazije učio je u Negotinu, a ostale razrede gimnazije u Trećoj beogradskoj gimnaziji, u kojoj je maturirao 1910. g. Upisao se na Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, biološka grupa nauka i apsolvirao 1914. g.

Za vrijeme prvog svjetskog rata bio je dobrovoljac. Od 1917. g. studirao je biološku grupu nauka u Grenobleu, gdje je i diplomirao 1918. g.

Poslije svršenih ispita na Univerzitetu u Beogradu produžio je studije zoologije i hidrobiologije u Zoološkom zavodu u Grenobleu. Položio je doktorat zoologije na Univerzitetu u Grenobleu 1921. g.

Od studenog 1921. g. asistent je Zoološkog zavoda Univerziteta u Beogradu, zatim docent Filozofskog fakulteta u Beogradu. Od 1922. g. postavljen je za izvanrednog profesora, a zatim redovnog profesora istog Fakulteta (od 1924. g.). Od 1927. g. surađuje u izgradnji i znanstvenoj organizaciji Biološko-oceanografskog instituta u Splitu (današnji Institut za oceanografiju i ribarstvo).

Danas je redovni profesor na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Beogradu.

Djela Siniše Stankovića

1. Alimentation de la Truite (*Trutta fario* L.) dans le cours d'eau alpins. – Annales de l'Université de Grenoble, 1920.
2. L'alevin du Barbeau (*Barbus fluviatilis* Ag.) et sa nutrition dans les cours d'eau alpins. – Société centrale d'Agriculture, Paris, 1921.
3. L'alevin de la Tanche (*Tinca vulgaris* Cuv.) et sa nutrition dans les étangs. – Société centrale d'Agriculture, Paris, 1921.

4. Etude sur la morphologie et la nutrition des alevins de poissons Cyprinides. – Société Scientifique de l'Ysère, Grenoble (thèse de doctorat), 1921.
5. Fécondation artificielle et développement de l'Apron (*Aspro asper* L.). – C. R. Acad. Sciences, Paris, 1921.
6. Sur deux nouvelles Coccidies parasites des poissons Cyprinides. – C. R. Soc. Biologie, Paris, 1921.
7. Sur quelques Coccidies nouvelles des poissons Cyprinides. – C. R. Soc. Biologie, Paris, 1921.
8. Systématique et répartition des Coccidies des poissons d'eau douce. – Allier, Grenoble (2-e thèse de doctorat).
9. Sur la Coccidiose des alevins de la Carpe. – C. R. Acad. Sciences, Paris (u suradnji sa prof. L. Legerom iz Grenobla), 1921.
10. Sur une anomalie du système nerveux de la Limnée. C. R. Soc. Biologie, Paris, 1922.
11. *Eimeria cobitis* et *Eimeria misgurni*, deux nouvelles Coccidies des poissons. – C. R. Soc. Biologie, Paris, 1923.
12. Studije na izvorskim i potočnim Planarijama Balkanskog poluostrva. – Glas Srpske akademije nauka, Beograd, 1924.
13. Rasprostranjenje i biologija anofelesa u Dunavskoj dolini. – Glasnik Min. Nar. Zdravlja, Beograd, 1924.
14. Prilog poznavanju pečinske faune u Srbiji. – Glas Srp. akad. nauka, Beograd (u suradnji s prof. R. Jeanellom iz Pariza), 1924.
15. Larveni razvitak i biologija balkanske mrenice *Barbus Petenyi* Heck. – Glasnik Skopskoga Naučnog Društva, Skoplje, 1925.
16. Prilog poznavanju makedonskih anofelina. – Izdanje Min. Nar. Zdravlja, Skoplje, 1925.
17. A propos de la distribution des Planaires de sources en Bosnie. – C. R. Soc. Biologie, Paris (u suradnji sa D. Kostićem, Beograd), 1925.
18. Zur Kenntnis von *Anopheles superpictus* in Mazedonien. – Arch. f. Schiffs- u. Tropenhygiene, Leipzig, 1926.
19. Über zwei neue Planarienarten der Balkanhalbinsel. – Zool. Anzeiger, Leipzig, 1926.
20. Sur la présence de *Polycelis cornuta* dans la Serbie orientale et en Bulgarie. – C. R. Soc. Biologie, Paris, 1926.
21. Rezultati dosadanjih studija anofelizma u Jugoslaviji. – Medicinski Pregled, Beograd, 1927.
22. Die Süßwassertricliden des Westbalkans und die zoogeographischen Probleme dieser Gegend. – Zool. Jahrbücher, Jena (u suradnji s prof. J. Komarkom iz Praga), 1927.
23. O tercijskim reliktima u fauni triklada Skadarskog jezera. – Glasnik Geogr. Društva, Beograd, 1927.
24. O hidrografskim osobinama Ohridskog, Prespanskog i Skadarskog jezera. – Glasnik Geografskog društva, Beograd, 1927.
25. Contribution à la connaissance des lacs d'Ohrida et de Prespa. – Verhandlungen d. IV. Limn. Kongr. Rim, 1927.

26. Hidrobiološki i ribarski zavodi u Italiji. – Glasnik poljoprivrede, Beograd, 1928.
27. O jednoj novoj larvi i nimfi torentikolnih trihoptera, *Thremma* sp. – Glasnik Skopskoga naučnog društva, Skoplje, 1928.
28. Tipovi ribarskih čamaca na južnobalkanskim jezerima. – Glasnik Etnografskog muzeja, Beograd, 1929.
29. Les grands lacs de la Péninsule Balkanique et leur productivité piscicole. – XIV. Congrès Internat. d'Agriculture, Bucarest, 1929.
30. Riblji produktivitet južnobalkanskih jezera. – Glasnik geogr. društva, Beograd, 1929.
31. Zoologija za II. razred srednjih i njima sličnih škola. – Sveslovenska knjižara, Beograd, 1929.
32. O geografskom rasprostranjenju slatkovodnih triklada na Balkanskom Poluostrvu. – Pamićnik II Zjazdu Slow. Geogr. i Etnogr., Kraków, 1930.
33. Sur les particularités limnologiques des lacs égéens. – Verhandlungen d. V. Internat. Limnolog. Kongr., Budapest, 1930.
34. Esquisse limnologique et zoogéographique des lacs d'Ochrida et de Prespa. – Guide du III-e Congr. d. Geogr. et Ethnogr. Slaves, Beograd, 1930.
35. Die Fauna des Ohridsees und ihre Herkunft. – Arch. f. Hydrobiologie, Stuttgart, 1932.
36. Regionalni uslovi produktiviteta južno-balkanskih jezera. – Glasnik Min. Poljoprivrede, Beograd, 1932.
37. Particularités limnologiques des eaux karstiques de la région de Beograd. – Bull. d. l'Institut Botanique, Beograd, 1932. (u suradnji s drom. St. Jakovljevićem).
38. Ljuštarna zona južnobalkanskih jezera. – Zbornik radova posvećen Ž. Đorđeviću, Beograd, 1933.
39. Über die Verbreitung und Ökologie der Quellentrikladen auf der Balkanhalbinsel. – Zoogeographica, Jena, 1934.
40. Ohridski ribolov i njegova prva statistika. – Arhiv Min. poljoprivrede, Beograd, 1934.
41. Okvir života. – Naučna biblioteka izdanja Nolit, Beograd, 1934.
42. Uporedna anatomija kičmenjaka. – Naučna knjiga, Beograd, 1950.

Pored toga Siniša Stanković napisao je, naročito u stručnim časopisima i dnevnim listovima, velik broj članaka o raznim kulturno-prosvjetnim i specifično privredno-ribarstvenim pitanjima.

PETAR ŠEGEDIN

Rođen 8. srpnja 1909. u Žrnovu na otoku Korčuli. Izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 27. XII. 1950. g. u Odjelu za jezik i književnost.

U Žrnovu pohađao je i završio osnovnu školu. U Korčuli je pohađao i završio građansku, a u Dubrovniku g. 1920. učiteljsku školu. Učiteljevao je u Kuli Norinskoj i Račišću ukupno 4 godine, a zatim se upisao na Višu pedagošku školu u Zagrebu, koju je godine 1933. završio. U gradu Korčuli je služio kao nastavnik građanske škole do konca 1937., kada je bio pozvan na Vježbaonicu Više pedagoške škole, gdje je ostao do oslobođenja. Za vrijeme rada na Vježbaonici pohađao je i Sveučilište, na kojemu je diplomirao 1943. pedagošku grupu predmeta. Od oslobođenja služio je u Ministarstvu prosvjete NRH (Odjel za štampu), kao tajnik Matice Hrvatske i Društva književnika Hrvatske, te kao tajnik Leksikografskog zavoda FNRJ.

Djela Petra Šegedina

I. Romani:

1. Djeca božja, Matica Hrvatska, Zagreb 1946.
2. Osamljenici, Društvo književnika Hrvatske, Zagreb 1947.

II. Putopisi:

1. Na povratku iz New-Yorka, Pečat, Zagreb 1939.
2. Kad se je putovalo hiljadu devetsto četrdesete godine, Pečat, Zagreb 1940.
3. Zapisi s pruge Brčko-Banovići, Vjesnik, Zagreb 1946.
4. U logoru Druge zagrebačke omladinske brigade, Vjesnik, Zagreb 1946.
5. Iz putnog dnevnika, Naprijed, Zagreb 1947.
6. Iz putne bilježnice, Književne novine, Beograd 1948.
7. Zapisi s puta, Hrvatsko Kolo, Zagreb 1949.
8. Da li si ti za ovo stanje?, Književne novine, Beograd 1949.
9. Zvono i štakori, Republika, Zagreb 1950.

III. *Odlomci, proza:*

1. Bura u čaši vode, Naši dani, Knin 1938.
2. Odlomak proze, Pečat, Zagreb 1939.
3. Susretaji, Pečat, Zagreb 1939.
4. Proze, Novosti, Zagreb 1940.

IV. *Pjesme:*

1. Priznanje, Novosti, Zagreb 1940.
2. Samoubica, Novosti, Zagreb 1940.

V. *Kritičke radnje:*

1. Povodom romana »Do viđenja u oktobru« od Ota Bihalji-Merima, Republika, Zagreb 1948.
2. Mate Beretin »Djetinjstvo seoskog proletera i druge novine«, Republika, Zagreb 1948.
3. »O našoj kritici«, Republika, Zagreb 1950.
4. Povodom članka R. Nikolića »Nešto o partijnosti u književnoj kritici«, Republika, Zagreb 1950.

VI. *Prikazi:*

1. Povodom treće izložbe ULUHA, Naprijed, Zagreb 1947.
2. Povodom petgodišnjice smrti I. Lozice, Književne novine, Beograd 1947.
3. Maksim Gorki, Hrvatsko kolo, Zagreb 1946.

VII. *Članci:*

1. Prilog razumijevanju dječjeg slikarstva, Pečat, Zagreb 1939.
2. Skica historijskog okvira u kojemu je živio i radio S. S. Kranjčević, Republika, Zagreb 1948.
3. Selo u našoj književnosti, Savremeni problemi, Zagreb 1950.

ERVIN ŠINKO*

• Rođen 5. listopada 1898. u Apatinu, književnik i publicista, član republičke redakcije Leksikografskog zavoda FNRJ. Izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije 27. XII. 1950. g. u Odjelu za jezik i književnost.

Od godine 1916.–1917. suradnik je časopisa »Tett« i »Ma«. 1918. g. suradnik mađarskog časopisa »Internationale«; 1924. god. objavljuje knjigu pjesama, novela; eseje i romane u mađarskim časopisima u Čehoslovačkoj i Rumuniji, kao politički emigrant. 1925. god. urednik i izdavač časopisa »Testvér« u kome objavljuje pjesme, novele i eseje o Shakespeareu, Cervantesu, Pascalu, Kierkegardu i t. d. Od 1926.–1935. objavljuje romane, novele i kritike u mađarskim časopisima »Nyugat«, »Korunk« i »Századunk« (u Budimpešti i u Rumuniji). Piše o Sokratu, o Hegelu, Bernard Shawu, Dostojevskom i Tolstoju. Između 1935.–1939. g. suradnik »Arbeiterzeitunga« u Beču, »Der Tag«, »Weltbühne«, Barbusova »Le Monde«, sovjetske »Internacionalne literature« i t. d.

Za NOB-e sudjeluje kao prosvjetni radnik u vojno-partizanskim bolnicama, a poslije oslobođenja radi u Ministarstvu socijalne politike kao pedagog u školi odgojitelja. Tu je napisao skripta o povijesti socijalne politike i izradio nastavni plan za škole odgojitelja. Zatim radi u »Uredu za informacije« pri Predsjedništvu Vlade NRH. Poslije djeluje u Ministarstvu prosvjete u lektoratu za redakciju školskih udžbenika. Razvio je živu djelatnost kao predavač o političko-kulturnoj problematici u raznim ustanovama, sindikatima, kulturno-prosvjetnim društvima, Filozofskom fakultetu i u Domu Armije u Zagrebu. Kao član »Društva književnika Hrv.« održao je niz predavanja o socijalističkom humanizmu, o politici i moralu, o naturalizmu, o dijalektičkom materijalizmu, o kritici Rosenthalove knjige o dijalektici, o slobodi umjetničkog stvaranja. Održao je niz predavanja u provinciji, u Splitu, na Rijeci, u Sinju, u Dubrovniku, Osijeku, Vinkovcima, Vukovaru, Brodu, a naročito pak u okviru mađarske manjine u Vojvodini. Suradnik svih naših književnih časopisa, kazališni kritik u dnevnoj štampi, urednik

* Njegovo je ime Franjo Spitzer, a pod imenom Ervin Šinko javlja se prvi put g. 1916., kada je objavio svoje pjesme. Od toga se vremena tim književnim imenom stalno služi.

serije knjiga »Ljudski dokumenti« kod Nakladnog zavoda Hrvatske, gdje je objavio eseje o Voltairu, Boccacci-u, Dostojevskom, Flaubertu, Büchneru i t. d. U dnevnoj štampi objavio je niz reportaža o raznim krajevima i pojavama u našoj zemlji (o invalidima, o ratnoj mornarici, o izgradnji Petoljetke, o Omladinskoj pruži i t. d.). Njegova publicistička djelatnost naročito je naglašena poslije objavljivanja rezolucije Informbiroa u »Književnim novinama«, u »Republici«, u »Borbi« i u vojvodanskoj štampi (knjiga o Rajkovu procesu, pismo Mihalju Karoliju i t. d.). Štampao je knjigu pripovijedaka, književnih studija, roman »Četrnaest dana«, i t. d.

Ervin Šinko, vratio se u domovinu pred početak Drugog svjetskog rata i od onda djeluje, kako je već istaknuto, u okviru naših književnih i političkih pokreta. Kao mađarski pisac on je s jedne strane predstavnik mađarske nacionalne manjine, a s druge on već deset godina učestvuje u mnogobrojnim kulturno-političkim i književnim akcijama kao socijalista po svom ideološkom uvjerenju. Njegova beletristička proza zapažena je kao niz ljudskih, političkih i kulturnih dokumenata, veoma značajnih za razvoj prilika na Dunavu, a naročito pak za razvoj kulturne politike mađarskog i južnoslovenskog socijalističkog pokreta.

Djela Ervina Šinka

1. Éjszakák és hajnalok, pjesme na mađarskom, Szabadka (Subotica) 1916.
2. A fájdalmas Isten, pjesme na mađarskom, Beč, 1923.
3. Spomenici fašizma, Kultura, Beograd, 1946.
4. Eto ide naša sila, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1947.
Eto ide naša sila, pod naslovom »A vasut«, izdanje Hid, Novi Sad.
5. Četrnaest dana, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1947.
Četrnaest dana, pod naslovom »Tizennégy nap«, izdanje Testvériség-Egység, Novi Sad.
6. Književne studije, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1949.
7. Pripovjetke, izdanje »Zora«, Zagreb, 1950.
8. Aronova ljubav, izdanje »Zora«, Zagreb, 1951.
9. O sramoti besramnih, Glas rada, 1949.
10. Sablast kruži Evropom, izdanje »Zora«, Zagreb, 1951.
Sablast kruži Evropom, pod naslovom »Kisértet járja be Európát«, izdanje Magyar Szó, Novi Sad, 1951.

Pored toga veliki broj novela, eseja, pjesama, književnih kritika i t. d., u već spomenutim inostranim i domaćim časopisima i dnevnim listovima.

JORJO TADIĆ

Rodio se u Starom Gradu na Hvaru 5. lipnja 1899. godine. Profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu, član dopisnik Srpske akademije nauka od 1940. godine, član dopisnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Odjelu za filozofiju i društvene nauke od 4. lipnja 1949. godine.

Osnovnu školu učio je u rodnom mjestu, a klasičnu gimnaziju u Zadru i Splitu, gdje je 1917. g. položio ispit zrelosti. Nauke iz povijesti i filozofije studirao je u Zagrebu (1917–1919), Pragu (1919–1920), Leipzigu, Berlinu (1920–1921) i u Beogradu, gdje je 1922. godine diplomirao. Doktorat iz opće historije položio je 1929. godine u Beogradu. Godine 1930–1931 bio je na usavršavanju u Parizu, gdje je pohađao predavanja iz historije i historijskih pomoćnih nauka na Sorbonni, École des Chartes i École des Hautes Études.

Godine 1929. uređivao je i izdavao mjesečnu kulturnu reviju »Dubrovnik«.

U državnu službu stupio je 1922. godine kao suplent Pomorske akademije u Kotoru, a već školske godine 1923/24. prešao je u Trgovačku akademiju u Dubrovniku, u kojoj je ostao do 1932. Od školske godine 1932/33. služio je u Pomorskoj trgovačkoj akademiji u Dubrovniku, u kojoj ostaje do siječnja 1936. a za to je vrijeme upravljao privatnom Gradskom trgovačkom akademijom dubrovačke općine.

U prosincu 1935. potvrđen je za sveučilišnog docenta Filozofskog fakulteta u Zagrebu za historiju Novoga vijeka. Zbog smetnja, koje su mu neki šovinistički nastrojeni daci iz političkih razloga pravili, nije održao na Sveučilištu nijedno predavanje. Na tome položaju ostao je do studenoga 1938., kada je imenovan za višeg savjetnika Ministarstva prosvjete u Beogradu. Danas je redovan profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

Za vrijeme svoga boravka u Dubrovniku dr. Tadić je stalno radio u Dubrovačkom arhivu ispitujući povijest Dubrovačke republike. Tako je uspio da sakupi veoma bogatu arhivsku građu, koja mu je poslužila za njegove brojne radove, koji su gotovo svi iz dubrovačke povijesti.

Djela Jorja Tadića

1. Uhode stranih država u Dubrovniku u XVI. stoljeću. »Dubrovački list«, br. 27–29. godine 1925.
2. Mi i Zapad. »Nova Evropa«, Zagreb 1925.
3. Vijesti o potresu u Dubrovniku 1520. godine. »Obzor«, Zagreb, ožujka 1927.
4. Narodnost starih Dubrovčana. »Politika«, br. 7074, Beograd 1928.
5. Uskoci i Dubrovnik. »Jadranska straža«, Split 1928.
6. Franjo Gundulić, Spomenica Bogdana Popovića, 1928.
7. Mladost Cvijete Zuzorić, Šišićev Zbornik, 1929.
8. Prilozi za historiju dubrovačkog pomorstva, »Jadranska straža«, 1929. godine.
9. Pomorska trgovina Dubrovnika svršetkom Srednjeg vijeka, »Glasnik Dubrovačkog učenog društva – Sv. Vlaho«, 1929.
10. Dubrovnik – ilustrovani vodič kroz dubrovačku prošlost i sadašnjost, 1929.
11. Dubrovčani u Južnoj Srbiji, »Glasnik skopskog naučnog društva«, VII–VIII. 1930.
12. Dubrovnik u prošlosti i sadašnjosti, »Nova Evropa«, 1930.
13. Otok Hvar u prošlosti i sadašnjosti, »Nova Evropa«, 1930.
14. Pogibija uskočkog vođe Đure Daničića. »Novosti«, Zagreb 23. i 24. siječnja 1931.
15. Pomorsko osiguranje Dubrovnika XVI. stoljeća. Rešetarov Zbornik, 1931.
16. Španija i Dubrovnik u XVI. stoljeću, izdanje Srpske akademije nauka, 1932.
17. Miho Pracatović–Pracat – prilog historiji dubrovačkog pomorstva, Dubrovnik 1933.
18. O dubrovačkom Dvoru, »Obzor«, 11. srpnja 1934.
19. Pisma i uputstva Dubrovačke republike I., izdanje Srpske akademije, 1935.
20. Uskoci i Dubrovnik u XVII. vijeku, »Novosti«, 19. siječnja 1936.
21. Smrt francuskog poslanika De la Vinja 1559., »Politika«, 24. veljače 1936.
22. Jevreji u Dubrovniku do polovine XVII. stoljeća, Sarajevo 1937.,
23. Dubrovčanin Serafin Gučetić, francuski diplomat 1496–1547, Split 1937.
24. Stari Dubrovčani u borbi s ekonomskom krizom, »Politika«, božićni broj 1938.
25. Prilozi za historiju zdravstvene kulture starog Dubrovnika I., skupa s dr. Ristom Jeremićem, Beograd 1938.
26. Nikola Petreius, rektor dubrovačke gimnazije, 1538–1550, »Prilozi za književnost, istoriju i folklor«, 1938.
27. Dubrovnik za vrijeme Gjiva Gundulića. »Srpski književni glasnik«, veljača 1939.

28. Cvijeta Zuzorić, preštampano iz »Srpskog književnog glasnika«, 1939. (brošura).
29. Promet putnika u starom Dubrovniku, Dubrovnik 1939.
30. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika II., skupa s drom Ristom Jeremićem, Beograd 1939.
31. Slavenški osjećaji naših starih muslimana, kalendar »Gajret« u Sarajevu za 1940. godinu.
32. Prvi naši iseljenici u Ameriku, »Politika«, uskršnji broj 1940.
33. Dubrovački portreti I., izdanje Srpske književne zadruge, Beograd 1948. (Tu su objavljene ove njegove rasprave: Marin Zamanja, Serafin Gučetić, Marin Držić, Miho Pracatović, Savko Bobaljević, Vice Stjepović-Skočibuha, Franjo Fr. Gundulić, Frano Lukarević, Cvijeta Zuzorić i Tomo Budislavić.)

ANDRE VAILLANT

Rodio se 3. studenog 1890. u Soissonsu dep. Aisne u Francuskoj. Profesor na Collège de France u Parizu. Potpredsjednik je Instituta za slavenske studije u Parizu, ravnatelj Revije za slavenske studije (co-directeur de la Revue des Etudes slaves), član Lingvističkog društva u Parizu (Membre de la société de linguistique de Paris), dopisni član Slavenskog instituta u Pragu, dopisni član Akademije znanosti i umjetnosti u Sofiji i član dopisnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu van radnog sastava od 4. VI. 1949. godine.

Vaillant je bio đak na Ecole Normale Supérieure (1911–1914). Od 1919–1920. godine učio je na Školi za žive orijentalne jezike i od godine 1920–1921. specijalizirao se na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Od 1917. do 1918. g. boravio je u Makedoniji. Znanstvena putovanja izvršio je po Jugoslaviji (1920–1921, 1935, 1939, 1948), Čehoslovačkoj (1929), Sovjetskom savezu (1930) i Poljskoj (1933). Na kraćem naučnom boravku bio je u Jugoslaviji nekoliko puta između 1922. i 1934.

Neko je vrijeme služio kao profesor na Liceju u Brestu (1919), a zatim je djelovao kao delegirani profesor hrvatsko-srpskog jezika na Školi za žive orijentalne jezike (1921–1927). Redovni je profesor iste škole bio od 1927. do 1952. Na praktičnoj školi visokih studija djelovao je od 1932. kao direktor Odjela za jezike i književnosti slavenskih naroda u Srednjem vijeku.

Prof. A. Vaillant održao je 1930. godine ciklus predavanja u Cercle-u za klasičnu filologiju na Sveučilištu u Bruxellesu (1930), a 1948. g. održao je predavanja u Francuskom institutu u Zagrebu i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovao je na Međunarodnom kongresu slavista u Pragu 1929., a najavio je 1939. g. predavanje i za Međunarodni kongres slavista u Beogradu, koji se zbog ratnih prilika nije održao. Sudjelovao je nadalje na kongresu za toponimiju i antroponimiju u Parizu 1947., na Lingvističkom kongresu u Parizu 1948. g. i na međunarodnim bizantološkim kongresima u Parizu (1948) i Bruxellesu (1948).

Djela André Vaillanta

A) – Knjige

1. Grammaire de la langue serbo-croate, u suradnji s prof. A. Meilletom. – Paris, Champion, 1924, 302. str., in – 12.
2. La langue de Dominko Zlatarić, poète ragusain de la fin du XVI. siècle. – Paris, Champion in – 8. I. Phonétique, 1928. XX + 370. str. (djelo je nagradila pariška Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). Drugi je dio pod natpisom »Morphologie« izašao 1931. godine (395 str.).
3. Les Piesni razlike de Dominko Zlatarić – Paris, Champion, 1928. 45 str. in–8.
4. Le De Autexusio de Méthode d'Olympe, version slave et texte grec édités et traduits en français, Patrologia orientalis, tome XXII, fasc. 5 str. 629–888. – Paris, Firmin-Didot 1930. in–4.
5. Les Règles de saint Basile en vieux slave: les Feuilletts du Zograph, u suradnji sa P. Lavrovom – Paris, Institut za slavenske studije, 1930. s 35 str. in–8 (separat iz Revue des Etudes slaves, X).
6. Les chants épiques des Slaves du Sud. – Paris, Boivin, 1932. 46 str. in–12 (separat iz Revue des Cours et Conférences).
7. L'Evangélaire de Kulakia: un parler slave du Bas-Vardar u suradnji s prof. A. Mazonom. – Paris, Droz, 1938. 360 str. in–8.
8. De Virginitate de saint Basile, texte vieux-slave et traduction française. – Paris, Institut za slavenske studije, 1943. 108 str. in–8.
9. Le Traité contre les Bogomiles de Cosmas le Prêtre, traduction et étude, u suradnji s M. Henri-Carles Puech. – Paris, Droz, 1945. in–8 str. 9–128. i 344–346.
10. Manuel du vieux slave. Paris, Institut za slavenske studije, 1948. in–8, I. Grammaire, 369 str.; II. Textes et glossaire (objavljeno potporom Akademije znanosti u Sofiji), 127 str.
11. Grammaire comparée des langues slaves, I. Phonétique – Paris, I A C, 320 str. in–12.

Prof. Vaillant je surađivao u djelu V. Istrina »La Prise de Jérusalem de Joseph le Juif, texte vieux-russe, Paris, Institut za slavenske studije I, 1934, II, 1938.

Surađivao je nadalje u drugom izdanju djela »Slave commun« de A. Meillet, Paris, Champion, 1934.

B). Publikacije objavljene u periodičkim izdanjima i kolektivnim djelima

a) Opće slavistička problematika i komparativna gramatika

1. L'attique ā et les faits slaves. – Zbornik u čast prof. A. Belića, Beograd 1921. str. 27–29.
2. Sur un fragment d'Epicharme. – Revue de Philologie, 1927., 1 str.

3. Le nom slave de la pluie. – *Revue des Etudes slaves*, VII, 1927, str. 112–113.
4. Jezero, jazŭ, les adjectifs en –ovŭ, uzda »bride, frein«. – *Bulletin de la Société de Linguistique*, XXIX, 1928, str. 38–44.
5. Le vocalisme des comparatifs slaves. *Revue des Etudes slaves*, IX, 1929, str. 5–12.
6. Slave commun ryba. – *Revue des Etudes slaves*, IX, 1929, str. 123–125.
7. L'impératif-optatif du slave. – *Slavia*, Prag, IX, 1930, str. 241–256.
8. Les noms slaves masculins en – ěn; le slave kamo et sa disparition. – *Slavia*, IX, 1930, str. 490–499.
9. Le comparatif slave en – ějŭ. – *Revue des Etudes slaves*, XI, 1931, str. 5–11.
10. Polonais wszystkim »tout«; slovène (n)obéden »aucun«. – *Revue des Etudes slaves*, XI, 1931, str. 64–67.
11. Les adjectifs slaves en – uku. – *Bulletin de la Société de Linguistique*, XXXI, 1931, str. 43–46.
12. Slave commun oŭilŭ, polonais vatpić; slave commun vŭnukŭ. – *Revue des Etudes slaves*, XI, 1931, str. 203–206.
13. Slave commun upirŭ serbo-croate vampir. – *Slavia*, Prag, X, 1931, str. 673–679.
14. Vieux-slave laskrŭdŭ; la flexion du démonstratif sŭ; le datif en –aw du polabe; slave commun grable »râteau«. – *Revue des Etudes slaves*, XII, 1932, str. 89–90, 230–235.
15. La forme nom.-acc. korę et son origine; vieux-slave bezumŭljŭ; slave commun sebrŭ; slavon kŭligŭ. – *Slavia*, Prag, XI, 1932, str. 33–42.
16. Le slave commun jarębŭ (u suradnji s A. Meilletom); slave commun kvŭto; l'aoriste slave en – oxŭ. – *Revue des Études slaves*, XIII, 1933, str. 101–102, 110–113, 240–242.
17. L'élimination des présents athématiques. – *Revue des Etudes slaves*, XIV, 1934, str. 26–35.
18. Vieux-russe kriti, prés. krŭnju, dŭbŭ »arbre, chêne«. – *Revue des Etudes slaves*, XIV, 1934, str. 78–80, 223–224.
19. Le génitif pluriel en – on. – *Revue des Etudes slaves* XV, 1935, str. 5–11.
20. Slave commun jutro. – *Revue des Etudes slaves*, XV, 1935, str. 78–79.
21. L'ergatif indo-européen. – *Bulletin de la Société de Linguistique*, XXXVII, 1936, str. 93–108.
22. Le problème des intonations balto-slaves. – *Bulletin de la Société de Linguistique*, XXXVII, 1936, str. 109–115.
23. Le vieux-polonais jeśc. – *Zbornik u čast Aleksandra Belića*, Beograd, 1937, str. 55–57.

24. L'origine des présents thématiques en -e/o-. – Bulletin de la Société de Linguistique XXXVIII, 1937, str. 89–101.
25. Slave mozi; le suffixe russe – jaga; l'ancien nom slave du »poisson«. – Revue des Etudes slaves, XVIII, 1938, str. 75–79, 246–248.
26. L'imparfait slave et les prétérits en – ē – et en – ā. – Bulletin de la Société de Linguistique, XL, 1939, str. 5–30.
27. Slave malūžena »mari et femme«; slave klinŭ »cheville, coin«. – Revue des Etudes slaves, XIX, 1939, str. 102–105.
28. L'aspect verbal du slave commun, sa morphologisation. – Revue des Etudes slaves, XIX, 1939, str. 289–314.
29. Les noms de la »queue«; slave duti, dŭme –; vieux-slave iždekoni. – Revue des Etudes slaves, XXI, 1944, str. 165–172.
30. Les origines du médio-passif. – Bulletin de la Société de Linguistique, XLII, 1946, str. 76–83.
31. Hittite sakhi, latin scio. – Bulletin de la Société de Linguistique, XLII, 1946, str. 84–88.
32. La dépréverbation. – Revue des Etudes slaves, XXII, 1946, str. 5–45.
33. Kajati se et les verbes en – ati, –je–; slave njiva »champ«. – Revue des Etudes slaves, XXII, 1946, str. 189–193.
34. L'aoriste second du slave. – Bulletin de la Société de Linguistique, XLIII, 1947, str. 67–74.
35. Hypothèse sur l'infixe nasal. – Bulletin de la Société de Linguistique, XLIII, 1947, str. 75–81.
36. Lituanien be-, slave bĕ; vieux-slave otŭvĕ »il répondit«; slavons kraguilŭ »épervier«. – Revue des Etudes slaves, XXIII, 1947, str. 151–157.
37. Le suffixe –ynji. – Revue des Etudes slaves, XXIV, 1948, str. 181–184.
38. Les traits communs des langues slaves. – Conférence de l'Institut de linguistique de l'Université de Paris, 1949, str. 17–31.
39. Slave ješće »encore«. – Revue des Etudes slaves, XXV, 1949, str. 104–106.
40. Le nom balto-slave du soleil. – Bulletin de la Société de Linguistique, XLVI, 1950, str. 48–53.
41. Sern »gelée blanche«. – Revue des Etudes slaves, XXVI, 1950, str. 132–133.

b) Staroslavenski jezik

1. Solunŭ, Sărună, »Salonique«. – Revue des Etudes slaves VII, 1927, str. 268.
2. Vieux-slave dŕikolŭ. – Revue des Etudes slaves, VIII, 1928, str. 88–90.
3. Les deux i de l'alphabet vieux-slaves. – Revue des Etudes slaves, XI, 1931, str. 171–186.

4. Vieux-slaves stuždī, tuždī. — Zbornik u čast Lj. Miletića, Sofija, 1933, str. 26–28.
5. Vieux-slave obědanie »crapule«. — Revue des Etudes slaves, XV, 1935, str. 229–230.
6. L'article en vieux slave. — Revue des Etudes slaves, XX, 1942, str. 5–12.
7. Vieux-slave seṭŭ, plur. seṭi. — Revue des Etudes slaves XX, 1942, str. 148–150.
8. Vieux-bulgare et roman de Bulgarie. — Bulletin linguistique de Bucarest, XIV, 1946, str. 5–16.
9. La ville de Perejaslavl' . — Onomastica, II, 1948, str. 111–112.
10. La flexion verbale dans la glagolite croate. — Zbornik u čast F. Ramovša, Slavistična revija, Ljubljana III, 1950, str. 248–255.

c) Staroslovenska i staroruska literatura i jezik

1. Communication sur l'opportunité de publier des éditions critiques des textes vieux-slaves, u suradnji s A. Meilletom. Radovi Međunarodnog kongresa slavista u Pragu, sv. II, 1931, 2 str.
2. La traduction vieux-slave de Catéchèses de Cyrille de Jérusalem: la deuxième catéchèse. — Byzantinoslavica, Prag, IV, 1932, str. 253–302.
3. La date de la conversion des Bulgares, u suradnji s M. Lascarisom. — Revue des Etudes slaves, XIII, 1933, str. 5–15.
4. Les »lettres russes« de la Vie de Constantin. — Revue des Etudes slaves, XV, 1935, str. 75–77.
5. Le prêtre Cosmas et le concile des Gangres, u suradnji s Henri-Charlesom Puechom. — Revue des Etudes slaves, XXI, 1944, str. 90–96.
6. Une homélie de Méthode. — Revue des Etudes slaves, XXIII, 1947, str. 34–47.
7. La préface de l'Evangélaire vieux-slave. — Revue des Etudes slaves, XXIV, 1948, str. 5–20.
8. La »Terre de Trojan«. — Revue des Etudes slaves, XXIV, 1948, str. 179–180.
9. Les dates dans la Chronologie de Constantin le Prêtre. — Byzantinoslavica, Prag, IX, 1948, str. 186–191.
10. Une source grecque de Vladimir Monomaque. — Byzantinoslavica, X, 1949, str. 11–15.
11. Jaroslavna rano plačet. — Revue des Etudes slaves, XXV, 1949, str. 106–108.
12. Cyrille de Turoy et Gregoire de Nazianze. — Revue des Etudes slaves, XXVI, 1950, str. 34–50.
13. La ville comane de »Troïa«. — Revue des Etudes slaves, XXVI, 1950.

d) Hrvatski ili srpski jezik i književnost

1. Les origines de la langue littéraire ragusaine. – Revue des Etudes slaves, IV, 1924, str. 222–251.
2. Les féminins en –ka du type Kotorka. – Zbornik u čast Josepha Vendryesa, 1925, str. 363–372.
3. Gérondif passé et participe prétérit en – 1 – en serbo-croate. – Zbornik u čast Paula Boyera, 1925, str. 223–229.
4. Trois textes ragusains du XVI-e siècle en version čakavienne. – Revue des Etudes slaves, VI, 1926, str. 66–82.
5. Serbo-croate čitav, čiti, – Revue des Etudes slaves, VI, 1926, str. 106–107.
6. Serbo-croate guja. – Revue des Etudes slaves, VIII, 1928, str. 243–245.
7. Deux emprunts slaves au roman de Dalmatie : ragusain kuf »cygne« et čakavien dramatah »stérile«. – Revue des Etudes slaves, IX, 1929, str. 270–272.
8. L'impératif pojđaj du moyen serbo-croate. – Zbornik u čast Milana Rešetara, Dubrovnik, 1931, str. 457–458.
9. Trois dieux ragusains: Hoja, Lero, Dolerija. – Prilozi, Beograd, XII, 1932, str. 19–24.
10. Čakavien nišće »rien«. – Slavia, Prag, XI, 1932, str. 40–41.
11. Čakavien d'Istrie mnel »variété d'arbre«. – Revue des Etudes slaves, XII, 1932, str. 90–91.
12. Serbo-croate Davori. – Prilozi, Beograd, XIII, 1933, str. 77–80.
13. Bulgare lesen, serbo-croate las(t)an »aisé, facile«; trudna et teška »(femme) enceinte«. – Revue internationale des études balkaniques, Beograd, III, 1937, str. 252–256.
14. Le nom de lieu Ostr(o)vica. – Prilozi, Beograd, XVIII, 1938, str. 288–291.
15. Ragusain tu(n)djela »coussin, oreiller«. – Revue des Etudes slaves, XVIII, 1938, str. 248–250.
16. La dépréverbation en slave : serbo-croate panjkati. – Bulletin linguistique de Bucarest, XV, 1947, str. 59–61.
17. Le serbo-croate à l'Ecole Nationale des Langues Orientales vivantes. – Prilikom 150-te obljetnice te Škole, 1948, str. 265–275.

e) Makedonski jezik

1. Les parlers de Nivica et de Turija (Macédoine occidentales). – Revue des Etudes slaves, IV, 1924, str. 53–65.
2. Slave Bitolj »Monastir«. – Revue des Etudes slaves, VIII, 1938, str. 86–87.
3. Bobostin ment, mentok, mencok »petit«. – Revue internationale des études balkaniques, Beograd III, 1937, str. 256–257.
4. Le problème du slave macédonien. – Bulletin de la Société de Linguistique, XXXIX, 1938, str. 195–210.

f) *Narodna književnost*

1. Marko Kraljević et la Vila. – Revue des Etudes slaves, VIII, 1928, str. 81–85.
2. Ljutica Bogdan. – Zbornik u čast Julesa Legrasa. 1939, str. 145–153.
3. Vuk Karadžić et l'Hasanaginica. – Revue des Etudes slaves, XIX, 1939, str. 87–98.
4. Marko Kraljević et son frère Andrijaš. Zbornik u čast Henrija Grégoire-a, I. Bruxelles, 1949, str. 569–575.

g) *Kraći članci*

Napisao je obilje sitnijih bilježaka i osvrtu ponajviše u ovim časopisima: Revue des Etudes slaves, Bulletin de la Société de Linguistique, Revue critique d'histoire et de littéraire, Onomastica i t. d.

EMANUEL VIDOVIĆ

Rodio se u Splitu 1872. godine. Slikar. Dopisni član Srpske akademije nauka u Odjeljenju za likovne i muzičke umjetnosti od 18. II. 1922. i član dopisnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Odjelu za likovne umjetnosti i muziku od 4. lipnja 1949.

Ljepota našega mora i intimnost puna poezije splitskih pejzaža razbudili su u njemu čežnju za umjetnošću. Kao 15-godišnji mladić (1887.) ode u Veneciju na Akademiju lijepih umjetnosti, pošto je u Splitu već naučio elemente slikarstva kod prof. Vecchiettija. Nezadovoljan ukočenim duhom koji je tada vladao na Akademiji napušta je nakon četiri godine. Po odlasku sa Akademije rodbina i općina splitska uskraćuju mu sredstva za život. Provodi u nestašici teške dane u Veneciji i Milanu, u borbi za svagdanji kruh. Prvi put izlaže u »Esposizioni Riunite«; kritika se pohvalno izrazila o njegovu debutu. Poslije višegodišnjeg boravka u inozemstvu, izmiruje se s rodbinom i vraća se u domovinu.

U domovini se upoznaje sa Vlahom Bukvcem, koji ga sokoli svojim laskavim sudom, te se ponovno spremi da ode u Italiju, ovoga puta do mirnog ribarskog gradića Chioggia. Chioggia ga privlači svojom kolorističkom osebujnošću lagunskih magla i žutih ribarskih jedara. Oženivši se u Chioggi vraća se u Split, gdje dobiva mjesto profesora crtanja na realnoj gimnaziji. Nakon nekog incidenta s Talijanima gubi mjesto i sav se predaje umjetničkom radu. Izlaže svoje radove u Splitu, u Zagrebu. Godine 1904. izlagao je u Beogradu na prvoj izložbi jugoslavenskih umjetnika. Zajedno sa Bukvcem i Meštrovićem izlagao je i u Londonu, a zatim sudjeluje na mnogim izložbama jugoslavenskih umjetnika: u Beču, Pragu, Sofiji, Ljubljani, Milanu, Parizu, Københavnu, Bruxellesu, Barceloni.

U Italiji je na njega, pored talijanskih slikara onog vremena, najjače djelovalo slikarstvo švicarskog pejzažiste Segantinija svojim literarnim sadržajem i divizionističkom obradbom.

Od najranijih dana Vidović slika primorske krajolike. Portret i kompoziciju nije obrađivao. U svojim uljima iznosi melodične sutonske ugođaje sa blagim efektima difuznog svijetla, drhtave odraze na moru i život mrtvih stvari u polusvjetlu interieura. Te varijante su imale

dugo vremena literarnu notu. Vlažna, maglovita i tamna atmosfera gušila je crtež i boju, u njenim su se tonovima rasplinule linije objekata i lokalni kolorit juga.

Provevši skoro čitav život u Splitu, Vidović je intenzivno doživljavao starinski ambijent i uspio da se izrazi čisto likovnim načinom u kojem su se otkrile sposobnosti dobrog koloriste.

Do godine 1908. radi pejzaže, a zatim prelazi na sferu »ugodajne poezije« (sve do g. 1936.), kada počinje faza mrtvih priroda. Godine 1930. boravi ljeti u Trogiru, gdje je izradio obilje skica i croquisa, a 1937. g. izlaže u Zagrebu ciklus »Trogir«.

Godine 1938. potaknut od prijatelja i slikara Vj. Paraća počinje raditi interieure. Od 1938–1940. g. slika interieure crkve sv. Duje u Splitu i ostalih splitskih crkava, 1940. g. slika interieure trogirskih crkava, a od 1941–1942. g. kombinirane interieure u ateljeu i nature morte (ribe, voće, cvijeće, ptice).

U razdoblju 1938–1941. god. dosegao je Vidović najveći umjetnički uspon i našao svoj definitivni izraz, koji kulminira u mrtvim prirodama i jedinstvenim interieurima. Od 1948–1949. g. boravi u Trogiru, gdje radi velika ulja. U zadnje vrijeme opet su ga privukli pejzaži. Vidovićeva istinitost bez poljepšavanja i pretjeravanja omogućili su mu, da neka njegova najbolja platna ulaze u zajedničku riznicu hrvatske umjetnosti.

Akademijina Moderna galerija, splitska Galerija i mnoge druge naše galerije čuvaju velik broj Vidovićevih značajnih djela.

VLADIMIR VRKLJAN

Rođen 26. kolovoza 1894. u Sv. Petru–Orehovcu kraj Križevaca, umirovljeni profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izabran je za dopisnog člana van radnog sastava 24. lipnja 1950. g. u Odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke.

Gimnaziju je polazio u Zagrebu, ispit zrelosti položio u Karlovcu 1913. Apsolvirao je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu g. 1917. iz glavnih struka matematike i fizike. Promoviran je g. 1924., a teza mu je bila iz područja teorijske fizike. Do g. 1929. službovao je na srednjoj školi; tada je postavljen za docenta na Filozofskom fakultetu. G. 1933. imenovan je vanrednim profesorom, a g. 1940. redovnim profesorom. Umirovljen je g. 1946.

Djela Vladimira Vrkljana

1. Bemerkung zu der Arbeit von K. Schaposchnikow: »Newtonsche Mechanik und Lichtquanten«, Zeitschr. f. Physik, Bd. 31, H. 9, 1925, S. 713–715.
2. Bemerkung zu der Arbeit von K. Schaposchnikow: »Newtonsche Mechanik und Lichtquanten«, Zeitschr. f. Physik, Bd. 35, H. 7, 1926, 495–498.
3. O kvantima svjetlosti, Vjesnik ljekarnika, god. 1926, br. 2.
4. Bemerkung zu der Arbeit von K. Schaposchnikow: »Ein neues Prinzip in der Dynamik der Lichtquanten«, Zetschr. f. Physik, Bd. 43, H. 7, 1927, 516–518.
5. O Zeemanovu efektu. Nast. Vjesnik, knj. 34, 1926, str. 106–112 i 203–214.
6. O Flettnerovu izumu. Nast. Vjesnik, knj. 34, 1926, str. 288–297.
7. Bemerkung über die Form der Jacobischen zweiten Integrale der Bewegungen. Zeitschr. f. Physik, Bd. 34, H. 1, 1925. 27–31; Bd. 35, H. 1, 1925, 70–72.
8. O Einsteinovoj specijalnoj teoriji relativnosti. Vjesnik ljekarnika, god. 1926, br. 11, 12; god. 1927, br. 1, 2, 3, 4 i 5.
9. O Einsteinovoj općoj teoriji relativnosti. Vjesnik ljekarnika, god. 1931. br. 10, 12; god. 1932. br. 1 i 2.

10. Über die Beziehung zwischen der Liouvilleschen und der Stäckelschen Integration mechanischer Probleme. Zs. f. Phys., Bd. 59, H. 9–10, 1930, 718–722.
11. Beitrag zu der Liouvilleschen und Stäckelschen Integration mechanischer Probleme. Zs. f. Phys., Bd. 65, H. 3–4, 1930, 280–284.
12. Über die Beziehung zwischen den Ausdehnungskoeffizienten und den Kompressibilitätskoeffizienten der Flüssigkeiten I. Zs. f. Phys., Bd. 37, H. 6, 1926, 458–468; II. Bd. 40, H. 3–4, 1926, 270–277; III, Bd. 48, H. 1–2, 1928, 111–117.
13. Bemerkung über die Freiheitsgrade in der Wellenmechanik. Zs. f. Phys., Bd. 52, H. 9–10, 1928., 735–738.
14. Das eindimensionale relativistische Kepler-Problem in der Wellenmechanik. Zs. f. Phys., Bd. 54, H. 1–2, 1929., 133–136.
15. Versuch einer einfachen Theorie der Röntgenspektren auf wellenmechanischer Grundlage. Zs. f. Phys., Bd. 71, H. 5–6, 1931, 403–411.
16. Zur Theorie der gedämpften Schwingungen. Zs. f. Phys., Bd. 67, H. 3–4, 1931, 289–291.
17. Zur Frage des neuen Hagenschen Beweises für die Bewegung der Erde. Zs. f. Geophysik, Jhrg. 7, H. 7–8, 1931., 360–366.
18. Zur Frage der Abnahme der Lichtgeschwindigkeit. Zs. f. Phys., Bd. 63, H. 9, 10, 1930., 688–691.
19. O kontrakciji zbog gravitacije. »Rad« Jugosl. Akademije, knj. 244, 1932., 16–19.
20. Jedna mogućnost za interpretaciju većega otklona zrake svjetlosti u gravitacionom polju sunca. »Rad« Jugosl. Akademije, knj. 244, 1932., 126–128.
21. Opaska o otklonu zrake svjetlosti i o Schwarzschildovoj metrici. Apotekarski Vjesnik, god. 1933., br. 10, str. 715–720.
22. Osvrt na neke prigovore protiv teorije relativnosti. Nast. Vjesnik, knj. 42, 1934.
23. Primjedba o de Sitterovoj integraciji kosmoloških jednadžbi gravitacije. Glasnik Hrv. Prir. društva, god. 41–48, 1936., 83–90.
24. Zur Frage des Auftretens einer anomalen Depolarisation und des Mie-Effektes bei kritischer Opaleszenz. Acta Physica Polonica, vol. V., 1936., 409–416.
25. Zur Frage der molekularen Schwarmbildung in binärem Flüssigkeitsgemischen. Phys. Zs., 37. Jhrg., H. 13, 1936., 482–487. Radnja napisana zajedno s drom Katalinićem.
26. Prilog deduciranju polarizacionih odnosa kod Rayleighova raspršavanja svjetlosti. Glasnik Hrv. Prir. društva, god. 49–50, 1938., 29–34.
27. Theoretische Bemerkungen zum R. S. Krishnan's Reziprozitätsgesetz der Kolloidoptik. Proceedings of the Indian Academy of Sciences, vol. VIII. No. 5, 1938., 353–355.

28. Ein Versuch der Erweiterung des Krishnan'schen Reziprozitätsgesetzes für schiefe Beobachtungsebenen. *Proceedings of the Indian Academy of Sciences*, vol. X. No. 1, 16–19.
29. Zur Ableitung des magnetischen Moments des Elektrons. *Proceedings of the Indian Academy of Sciences*, vol. 26, 1947., 523–528.
30. Prilog izvodenju magnetičkoga momenta elektrona i pozitrona. »Rad« Jugosl. Akademije, knj. 271, 1948.
31. Sur le problème du proton et du neutron. *Journ. de Phys. et le Radium*, Ser. VIII., Tome IX, 1948., 26–32.
32. O problemu proširenja Diracovih spinora na više komponentata. »Rad« Jugosl. akademije, knj. 276., Zagreb, 1949.
33. Još o izvodenju magnetičkoga momenta elektrona i pozitrona. »Rad« Jugosl. akademije, knj. 276., Zagreb, 1949.
34. Contribution à la déduction du moment magnétique de l'électron et du positron. *Bulletin intern. Acad. Yougosl. des sciences et des beaux-arts*, knj. 2., Zagreb, 1949.
35. O prijelazu Diracovih jednadžbi u Maxwelllove. Poseban otisak iz »Glasnika matematičko-fizičkog i astronomskog«, Zagreb, 1949. (Serija II. T. 4, br. 3).
36. Über das magnetische Moment des Mesons. *Proceedings of the Indian Academy of Sciences*, Vol. XXX, 1949.
37. Über die Beziehung der de Broglieschen Theorie der Teilchen mit irgendwelchem Spin und dem Theorem von Ehrenfest. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Sitzung der mathematisch-naturwissenschaftlichen Klasse vom 12. Jänner 1950. Sonderabdruck aus dem Anzeiger der math.-naturw. Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Jahrgang 1950, Nr. 1, 13–18.

NEKROLOZI

ALBERT BAZALA

(13. VII. 1877–12. VIII. 1947.)

Albert Bazala rodio se 13. srpnja 1877. u Brnu u Moravskoj, od oca privatnog činovnika. Osnovnu školu i jedan dio gimnazije polazio je u Bjelovaru i Požegi; maturirao je u Zagrebu na Gornjogradskoj klasičnoj gimnaziji god. 1895. Na Sveučilištu u Zagrebu slušao je filozofiju i klasičnu filologiju te je god. 1899. položio profesorski ispit. Doktorirao je iz filozofije na temelju disertacije »Psihologijska nauka o apercipiji« god. 1900.

Od 1899. do 1906. bio je nastavnik na Gornjogradskoj gimnaziji, a od 1906. do svoga imenovanja na Sveučilištu na Ženskom liceju u Zagrebu.

Habilitacionom radnjom »Marulićev moralno-filozofski rad« habilitirao se 1904. za privatnog docenta na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U godinama 1905. i 1906. bio je na studiju u Njemačkoj; u Münchenu je radio kod Lippsa i Corneliusa, u Halli i Jeni kod Reina i Euckena, a u Leipzigu na Wundtovu Institutu za eksperimentalnu psihologiju. Euckenov i Wundtov utjecaj prilično je izrazit u formiranju Bazalina filozofskog naziranja. Pošavši na studije u Prag 1906. došao je Bazala i u lični kontakt s Masarykom i Drtinom, pa su i njihovi općekulturni, socijalni i filozofski pogledi djelovali na Bazalin filozofski razvitak. U radu »Masaryk-mislilac« dao je Bazala mnogo kasnije (1934.) portret Masarykove filozofske ličnosti.

Godine 1909. postao je Bazala izvanredni, a 1912. redovni profesor teoretske i praktične filozofije i povijesti filozofije. U toku g. 1920. preuzeo je dužnost povjerenika za prosvjetu i vjere kod Kr. hrv.-slav. zemaljske vlade u Zagrebu. Na tom položaju donosi niz uredaba, kojima je svrha da se aktivira prosvjetna, a osobito pučko-prosvjetna djelatnost u Hrvatskoj. Iz toga doba datiraju pravilnici i direktive za osnivanje pučkih sveučilišta i pravilnik o obaveznom osnivanju pučkih knjižnica. Krajem 1920. Bazala daje ostavku na položaj povjerenika i početkom 1921. vraća se na Sveučilište.

Na katedri filozofije, koju je preuzeo od njenoga prvoga nosioca Franje Markovića, predavao je gotovo sve discipline i probleme svih filozofijskih područja: povijest filozofije – od Indijaca preko Grka i

skolastike do najnovijih smjerova, bilo kronološki bilo po odabranim predstavnicima, razdobljima i problemima (»Povijest materijalizma«, »Platon–Aristotel«, »Kantov problem« i t. d.). Predavao je nadalje logiku i spoznajnu teoriju, a i sistematski različita područja psihologije. I iz tih disciplina odabirao je pojedine zasebne probleme te su tako nastali kolegiji kao na pr. »Problem psihologizma i logicizma«, »Problem empirizma i racionalizma«, »Problem svijesti«, »Psihologija mišljenja« i t. d. Predavao je sistematski i historijski i etiku i estetiku, pa i sociologiju. Dok je Franjo Marković u svojim predavanjima redovito jednostavno prenosio Herbartov sistem, u uvjerenju da je on za našu početničku filozofiju najprikladniji, Bazala je u svojim kolegijima razvijao i vlastite filozofijsko-kritične poglede dajući tako svojim predavanjima neposredniji karakter.

Između dva rata Bazala je aktivno učestvovao i u političkom životu Hrvatske. Kao član federalističke stranke bio je g. 1924. penzioniran: vraćen je u službu tri godine kasnije potkraj 1927., da bi bio ponovno umirovljen god. 1942., ponovo se reaktivira 1945.

Djelujući na katedri filozofije bio je dva puta (god. 1915./1916. i god. 1932./1933.) biran za dekana Filozofskog fakulteta, a g. 1932./1933. postao je rektorom Hrvatskog sveučilišta. Na tom se položaju zahvalio, kada je bio izabran predsjednikom Jugoslavenske akademije god. 1933. ostavši prorektorom u školskim godinama 1933./34. i 1934./35. Bazala je bio vrlo aktivan član Vijeća filozofskog fakulteta, živo je sudjelovao u svim raspravama o pitanjima organizacije i unapređivanja fakultetskog rada.

Članom dopisnikom Jugoslavenske akademije postao je Bazala god. 1910., a pravim članom god. 1922. Godine 1933. izabran je za predsjednika Akademije; na to je mjesto biran tri puta. Kao predsjednik Akademije Bazala je nastojao oko različitih zadataka ove naše najviše prosvjetne institucije; održao je i niz svečanih prigodnih govora, koji su objavljeni u Ljetopisu.

U Bazalinom javnom kulturnom djelovanju najpoznatiji je njegov rad na razvijanju pučke prosvjete. Bazala je jedan od protagonista pučko-prosvjetnog rada u Hrvatskoj. Već god. 1907. kao docent on iznosi Vijeću filozofskog fakulteta ideju o osnutku Pučkog sveučilišta. Toj instituciji, koja je započela radom 1912., Bazala je više od dva decenija bio tajnik ili predsjednik, dok nije konačno izabran nienim počasnim doživotnim predsjednikom. Kada se rad Pučkog sveučilišta prenio i na pokrajinu, Bazala je bio jedan od najmarljivijih predavača na svim pokrajinskim pučko-sveučilišnim institucijama. Godine 1922. Bazala je bio pokrenuo i organ Pučkog sveučilišta »Zbornik za pučku prosvjetu«, koji je izlazio dvije godine. U tom je listu štampan niz njegovih članaka i rasprava o općim prosvjetnim i pedagoškim problemima, napose o pučkom prosvjećivanju.

Bazala se živo interesirao i za probleme pedagogije i pitanja o organizaciji školstva. God. 1909. biran je za počasnog člana »Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora«.

ALBERT BAZALA
1877.-1947.

Mnogi njegovi radovi tretiraju pedagošku problematiku, a održao je i niz stručnih predavanja iz različitih područja pedagogije. U izradi projekata za reformu školstva u Hrvatskoj, Bazala je gotovo uvijek surađivao.

Dobar dio Bazaline aktivnosti odvijao se u okviru Matice Hrvatske. U Matici je bio preko dvadeset godina odbornik, osam godina tajnik i konačno predsjednik.

Kao gotovo svi javni hrvatski radnici ovog historijskog perioda i Bazala se bavio dnevnom, aktuelnom politikom. Linija Bazalina političkog razvitka je isprekidana; u tom razvitku odražavaju se sva mnogobrojna lutanja naše političke svijesti kroz četiri decenija našega narodnoga života. U metežu političkoga zbivanja, kada građansko društvo rastrgano vlastitim suprotnostima traži sad ovu sad onu soluciju, i Bazala se priklanja različitim političkim zastavama i grupacijama. Bazalino nastojanje da definira pokretne i stvaralačke snage našega javnog života, troši se redovito u apstraktnim formulacijama, koje i onda, kada napredno zvuče, ostaju bez realnoga, to jest socijalnoga dometa i učinka. Bazala je mnogo svojih stvaralačkih snaga utrošio na štetu svoga stručnoga rada i kao politički feljtonist i kao govornik u parlamentu i na stranačkim kortešacijama, ukratko: kao zakašnjeli borac u sutonu jedne historijske epohe.

Najopsežnije je Bazalino djelo njegova Povijest filozofije u tri sveska (izdanje Matice Hrvatske 1906.–1912.). Unatoč svojim nedostacima, neprorađenosti, nerazmjernom i nejednakom tretiranju građe, to je djelo izvršilo u našoj sredini pionirsku propagandističku ulogu. Preko Bazaline Povijesti filozofije naš je prosječni intelektualac upoznao osnovne razvojne linije filozofijske problematike; osim toga u tom je djelu izvršen prvi pokušaj da se razradi naša vlastita filozofijska terminologija, da se postave temelji našem filozofijskom rječniku. Bazala se sve do smrti bavio mišlju da nakon prvog mladenačkog izdanja svoje Povijesti napiše drugo kritičnije i originalnije; izvršio je i neke predradnje, ali na taj posao nije nikada stigao.

Preokupiran općim poslovima, katedrom, prilikama, kulturno-propagandnom aktivnošću Bazala nije za sobom ostavio opsežnijih originalnih radova. Većina njegovih članaka i studija odražuje aktuelna pitanja od povremenog kulturnog interesa. Nekoliko studija, pokušaja sustavne ekspozicije njegove filozofijske optike (filozofijske studije u Radu Akademije) stoje tematski iznad aktuelnosti časa.

Na opći problem narodne kulture Bazala nadovezuje specifičniji problem prosvjete. Prema Bazali prosvjeta je čin razbijanja dotrajalih sinteza i stereotipiziranih procesa, »revolucionaran čin«, kojim se zaorobljene narodne energije oslobađaju za novu, višu aktivnost. Kako smo već spomenuli, ideja prosvjete nije kod Bazale ostala samo teoretski problem; ona se protekla i na praksu prosvjetne aktivnosti te se promietnula u interes za pitanja prosvjetne politike i školstva. Usporedo s problemom prosvjete Bazala tretira i tom problemu teoretski bliska pitanja o slobodi volje i slobodi ličnosti.

Iz svih tih komponenata pomalo se formirala njegova lična koncepcija voluntarističkog aktivizma. Ta je koncepcija izložena djelomično – pod gnozeološkim i ontološkim vidom – u dvjema njegovim radnjama, koje su izašle u Radu Akademije pod naslovom *Filozofijske studije I. i II.*

Spoznajna je funkcija prema Bazali derivat volje, način da se sredstvom logičkih veza ostvari optimalno prilagođivanje svijesti k stvarnosti. Sama je stvarnost zamišljena kao dinamički pleter od više načina postojanja, od više slojeva razno strukturirana bitka, od stvarnog i biološkog do svijesnog i duhovnog. Bazalin voluntarizam suprotstavlja se ekskluzivnom intelektualizmu, dok njegov aktivizam odražava optimistički stav prema pitanjima života i kulture.

Dne 12. kolovoza 1947. završen je životni put dra Alberta Bazale, jednog našeg istaknutog kulturnog i javnog radnika, čiji je život i rad karakterističan za život Hrvatske u prvoj polovini XX. stoljeća. U tom se životu i radu odražavaju problemi jednoga mučnog vremena i mnogim, političkim i kulturnim pitanjima duboko uznemirene sredine, koja se našla u historijskom vrtlogu sa jednom građanskom koncepcijom, nedoraslom da riješi bilo koje od otvorenih političkih i kulturnih pitanja.

U analima, koji će zabilježiti naša općeprosvjetna nastojanja i opisati naš napor da se naša filozofija izdigne na stručnu razinu, bit će zacijelo na vidljivom mjestu i s dužnom zahvalnošću upisano ime akademika Alberta Bazale.

*Bibliografija**

I. Djela:

Povijest filozofije. Izdala Matica Hrvatska, sv. I. 1906.; sv. II. 1909.; sv. III. 1912.

Tajanstvene pojave. Zagreb, 1924.

II. Akademijske rasprave:

Filozofijski portret Franje Markovića. Rad Akad. 224., god. 1921. – Auszug in der deutschen Sprache: Franjo Marković, ein philosophisches Porträt. Bulletin inter. Acad. Livre 2.

Filozofijske studije. I. Metalogički korijen filozofije. Rad Akad. 229., 1924.; *II. Svijet i svijest, subjekt i objekt.* Rad Akad. 272., 1941.

Svijet i život u perspektivi fizikalnoga racionalizma. Rad Akad. 245., 1933. Auszug in der deutschen Sprache: Welt und Leben in der Perspektive des physikalischen Rationalismus. Bulletin internat. Acad. Livre 5., god. 1933.

Masaryk – mislilac. Ljetopis Akademije svez. 46., god. 1934. – Il pensiero di Masaryk. Biblioteca intern. di filosofia I., 8, Praga 1935. – Auszug in der deutschen Sprache: Masaryk als Denker. Bulletin

* Bibliografiju sastavio Vladimir Filipović.

intern. Acad. Livre 6, 1934. Teilweise übertragen in die Zeitschrift »Philosophia« III., Belgrad, 1934., unter der Überschrift: Thomas G. Masaryk und das Humanitätsideal.

III. *Akademijski govori:*

O slobodi nauke i umjetnosti. Govor izrečen u svečanoj sjednici 19. V. 1934. Ljetopis Akad. 1934. Posebni otisak iz »Obzora«.

O jugoslavenškoj misli. Ljetopis Akad. 1935.

Značenje umjetnosti u životu naroda. Spomenica o 50-godišnjici Strossmayerove galerije. Zagreb, 1935.

Značenje hrvatskog preporoda. Ljetopis Akad. sv. 49. str. 96–98, 1937.

IV. *Filozofijske rasprave i eseji:*

Psihologijska nauka o apercepciji. Nast. vjesnik VIII., svez. IV. 1900. strana 470–518.

»Moderni« i narodna književnost. Posebni otisak iz »Hrvatstva«, Zagreb, 1904.

O umjetnosti. Glas Matice Hrv., I. br. 13–16, str. 121–129, i br. 17–20. str. 149–158 godine 1906.

Narodna kultura. Kolo Matice Hrv. III., str. 255–283, god. 1908.

Pravo nagona. Kolo Matice Hrv. IV., str. 123–136, god. 1908.

Egoizam i altruizam. Kolo Mat. Hrv. V., str. 150–162, god. 1909.

O slobodi volje. Kolo Matice Hrv. VI., str. 101–109, god. 1910.

Problem ličnosti. Veda III., Ljubljana, god. 1913.

O Aškercu kao misliocu. Esej k izdanju »Izabranih pjesama«, Matica Hrv., 1913.

O vječnom miru. »Obzor« br. 295, 299, 302, god. 1921.

Militia vita hominis. Esej k Nazorovoj »Utvi zlatokriloj«, Zagreb, 1916.

O Petru Preradoviću kao misliocu. Književni Jug, god. 1918.

O ideji prosvjete. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 1–2, str. 3–12, 1922. Ponovo tiskano u »Napredak« LXXVIII., br. 9–10, g. 1937.

Romantični zvuci preporodnih vremena. Ženski list II., god. 1918. i Zbornik za pučku prosvjetu II., sv. 1–2, str. 14–23 i sv. 3–4, str. 5–12, 1923.

O slobodi. Savremenik, XVII., br. 3, str. 150–155, br. 4. str. 205–209, Zagreb, 1923.

Uječni oganj. Spomenica Pučkog sveučilišta. Zagreb, 1932, str. 5–12.

O ideji nacionalne filozofije. Alma Mater Croatica, godište I., 1937. i posebni otisak.

Filozofijska težnja u duhovnom životu Hrvatske. Spomen-knjiga »Obzora«, 1936.

Značenje mistike u životu ljudskom. Alma Mater Croatica, god. II., svez. 1., str. 1–12, god. 1938.

Pogled na kompoziciju svijeta. Spomenica Camille Luzerne, Graz, 1938.

Napomene uz problem rase. Geografski glasnik, Zagreb, 1939.
Prirodni osnovi kulture. Nast. Vjesnik XLIX, 1941., str. 307–324 i 385–397.

V. *Izvještaj:*

Osmi međunarodni filozofski kongres u Pragu. Ljetopis Akad., svez. 47, god. 1935.

VI. *Članci u časopisima:*

Psihologija u hrv. umjetnom pjesništvu. Vijenac 33, 1901.
Doba sofista. Vijenac 33., 1901.
Estetika čuvstva. Vijenac 34., 1902.
Spencer i Wundt. Vijenac 34., 1902.
Književnička naša republika. Glas Matice Hrv. I., br. 8. str. 67–68 i br. 9. str. 78–79., 1906.
Sloboda stvaranja. Glas Matice Hrv. III., br. 1. str. 1–3., 1908.
Apoteoza nemorala. Glas Matice Hrv. II., br. 5–6., str. 41–43. i br. 7–8. str. 53–56, 1907.
Hoćemo li prevoditi s hrvatskoga na slovenski? Glas Matice Hrv. III., br. 2., str. 9–11., 1908.
Sveučilišta u radu za slavensku uzajamnost. Glas Matice Hrv. III., br. 3. str. 17–19., 1908.
Mogu li jezici malih naroda biti organima nauke. Glas Matice Hrv. III., br. 13., str. 108–110., god. 1908.
J. R. Bošković. Strossmayerov kalendar za god. 1912.
Fr. Marković. Savremenik IX, 1914.
Wilhelm Wundt. Nast. vjesnik XXIX., str. 11–15 i 104–111.
Konkretna filozofija. Nast. vjesnik XXIX., str. 201–204.
Psihički problem kao drama. Hrv. Njiva, I. br. 13, str. 224–226., 1917.
O enciklopediji znanja i umijenja. Hrv. Njiva, II., br. 13., god. 1918.
Recimo koju o kulturnoj politici. Hrv. Njiva, II., br. 32, str. 545–548, 1918.
O društvenoj ulozi žena. Ženski svijet II., str. 395–398., god. 1918.
Misaoni svijet Južnih Slavena. Omladina II., str. 46, 108, 186, 212 i 238, Zagreb, 1918.
Iz »Zavičaja duše«. »Obzor« br. 306, god. 1921.
Pod vidom ideja. Revija za filozofiju i psihologiju, knj. I. sv. 1–3, 1927.
Ideja humaniteta u slavenskom vidu. Nast. Vjesnik, XXXVIII, str. 97–101 i 193–203.
Društvo i škola prema zločinstvu. Nast. Vjesnik, XXXI. str. 361–368.
Masaryk-mislilac. »Obzor«, br. 56, god. 1930.
Filantropija nekoć i danas. Kalendar Crv. križa 1932.
Je li čovjek zaista »rođeni« egoista? Kalendar Crv. križa 1934.

Sloboda mišljenja i raspravljanja. »Obzor« 20. XI. 1918. Prikaz prigodom prijevoda Millova djela »O slobodi«.
Uzgojna moć hrv. seljačkih zadruga. Izvještaj o svezadružnom sastanku Osijek.

VII. Predavanja:

Ženska priroda i pesimizam. Narodne Novine 22. i 23. XI. 1906.
Etika in politika. Predavanje u Ljubljanskom prosvjetnom društvu »Akademija« tiskano u »Naše doba«, Ljubljana 1907; kasnije prevedeno na hrvatski i tiskano u dnevniku »Hrvatska«.
Osnovi modernog nazora o životu. Ljetopis Riječke čitaonice, Sušak, 1913.
Materijalizam i idealizam u povijesti. Pučka sveuč. predavanja sv. II., 1915.
Etika i narodno gospodarstvo. Pučka sveuč. predavanja, sv. VI., 1915.
Značenje historije u životu pojedinca i naroda. »Obzor«.
Govor o kulturno-prosvjetnim pitanjima. »Obzor« br. 266., god. 1919.

VIII. Pedagogijske rasprave i članci:

Filozofijska propedeutika u gimnazijama. Škol. vjesnik, Sarajevo, 1900.
Psihološki eksperiment u nauci i obuci. Nast. vjes. XIV., str. 654–661 i 733–739.
Filozofija u srednjoškolskoj nastavi s osobitim obzirom na gimnazije. Nast. vjesnik XIV., str. 6–11, 94–99 i 179–180.
O kaznama. Nast. vjesnik XVI., 1905. str. 641–652.
O reformi naših srednjih škola. Hrv. smotra, knj. I., str. 168–180, Zagreb, 1906.
Iz škole k životu. Hrv. Njiva, II., 1918., br. 6.
Narodna prosvjeđivanja i narodni učitelj. Hrvatski učitelj god. II., str. 58–61, god. 1912.
Preludiji socijalnoj i kulturnoj pedagogici. Hrv. učitelj god. IV., str. 65–67, 115–118, 211–218, god. 1924.
Heinrich Pestalozzi. Nast. vjesnik XXXV., str. 241–256.
Nacrt zakona o srednjim školama. Nast. Vjesnik XXX., str. 289–301.
Uvodna riječ. St. Pataki: Problemi filozofijske pedagogije str. I–VI., Zagreb, 1933.

IX. Ocjene:

Miloš Gjurić: *Filozofija panhumanizma.* Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 1–2., str. 73–74, 1922.
Knjige Omladinske Matice u Vojvodini. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 3., str. 132–134, 1922.
Gjorgje Pejanović: *Kratka uputstva za osnivanje, uređenje i rukovanje narodnih javnih knjižnica.* Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 3., str. 177–178, god. 1922.

Leonard Ragac: Nova demokratija i nacionalno vaspitanje. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 3., str. 178–179, 1922.

Ivo Pilar: Borba za vrijednost svoga Ja. Zbornik za pučku prosvjetu II., sv. 3–4, str. 113–115, god. 1924.

X. Pučko prosvjetne teme:

Pučka sveuč. predavanja, njihova uredba i svrha. Zgb. 1907, pretiskano iz »Hrvatske«.

Pučko sveučilište (prvi prikaz rada od 1912/13–1915/16). Hrv. Njiva I., br. 38., str. 667–672, god. 1917.

Socijalno-psihološki uvjeti pučkoga prosvjeđivanja. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 1–2, str. 20–26, 1922.

Od predavanja do radne zajednice. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 3., str. 97–101, 1922.

O nekim problemima modernih pučkih knjižnica. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 4., str. 145–150, 1922.

Težište rada »Prosvjetnog saveza«. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 4., str. 150–153, 1922.

»Pučko sveučilište« u Zagrebu, zamisao, postanak i rad do god. 1918. Zbornik za pučku prosvjetu I., sv. 1–2, str. 37–51, 1922.

Prosvjetni napredak i radno vrijeme. Zbornik za pučku prosvjetu II., sv. 3–4, str. 12–13, 1924.

Nešto o čitanju prema izjavama mislilaca i pjesnika. Zbornik za pučku prosvjetu II., sv. 3–4, str. 13–14, 1924.

O uzgoju društvenosti. Zbornik za pučku prosvjetu II., sv. 3–4, str. 14–16, 1924.

Opšti prosvetni savez, Ljetopis Matice Srpske.

Ovdje nisu spomenuti Bazalini znatni prilozi štampani u Pedagoškoj enciklopediji kao ni oni u Hrvatskoj enciklopediji, gdje je kroz svih 5 izašlih svezaka Bazala bio i glavni urednik filozofskoga dijela.

Uz to je Bazala napisao mnoštvo političkih članaka i tema kao i prigodnih kulturnih bilježaka u mnogim našim časopisima i dnevnicima.

TOMO MARETIĆ¹

(1854.–1938.)

V.

Maretić je ušao u Jugoslavensku akademiju kao dopisni član 21. studenog 1886., nakon što je u Radu objavio 5 većih radova i 2 manja u Jagićevu Arhivu i dao dobrih priloga našoj prijevodnoj beletristici. Prijedlog je sastavio Pero Budmani, koji je tada bio urednik Rječnika i postao kasnije nerazdruživ prijatelj Maretiću sve do odlaska u Italiju, a koga je ovaj 1907. naslijedio u uređivanju Rječnika. Prijedlog je bio u razredu filologičko-historičkom jednoglasno prihvaćen, kako i nije moglo biti drukčije obzirom na broj i vrijednost naučnih radova i nakon što je kao prevoditelj bio veoma cijenjen i smatran gotovo nenadmašivim, naročito što se tiče Homera.²

Karakteristična je za Maretićev ozbiljan i jednostavan stil njegova zahvala na tom izboru. Kako je to jedno od malobrojnih njegovih pisama, citiramo ga u cijelosti. Datirano je 8. prosinca 1886. Tu veli doslovno: »Dva me čuvstva osvajaju, otkako me je slavna Akademija izabrala za svoga člana. Jedno je čuvstvo ponosa, što sada i ja pripadam u ono kolo, u kojem se nalazi toliko dičnih poslovača oko nauke i napretka naroda našega. Drugo je čuvstvo dužnost, jer osjećam, da mi je odsele svojski nastojati oko nauke, da se po mogućnosti odužim Akademiji i domovini. Nikada ne ću s uma smetnuti, da je samo ono

¹ V. Ljetopis Jugoslav. akademije, knjiga 54. str. 310.

U Ljetopisu sv. 41 (1937)/1938) str. 19-22 nalazi se Ivšićevo oprosno slovo, koje je od važnosti za Maretićevu biografiju.

² Maretićev prijevodni kao i naučni, a naročito leksikografski rad čekaju još na pravednog i znalčkog ocjenjivača. Prijevodi mladog Maretića sa francuskoga naišli su u novije doba na oštre i nepravedne kritičare. Naročito se žestoko oborio na njegov prijevod *Britannicus* D. Čepulić u Nastavnom vjesniku 1939/40 sv. 4 i u *Annales de l'Institut français de Zagreb* IV (1940), str. 1-7. Tu nije obraćena pažnja na ritmičku (pjesničku i jezičnu) vrijednost Maretićeva prijevoda, premda ju je sam Šenoa cijenio. Kritikuje se njegov prijevod u stihovima, kao da se radi o proznom. Ne uzimlje se nikakav obzir na doba, kad je nastao kao ni na to, kako je Maretić došao do znanja franc. jezika. Nešto pravedniji bio je B. Džakula u svojoj tezi *La fortune de Victor Hugo en Croatie* u istim *Annales*, X et XI, str. 154 i sl., 169 i 177; ali i on neispravno ocjenjuje Maretićev prepjev jedne Hugove mladenačke chanson.

pravi akademik, koji i svojim djelima dokaže, da je dostojan toga imena. Slavnoj Akademiji budi ovim izrečena moja najdublja zahvala za iskazanu mi čast.«

Od to doba publicira Maretić svoje naučne radove gotovo isključivo u Akademiji.

Počeo je dolaziti na sjednice razreda filologičko-historičkoga 15. siječnja 1887.

Ogledat ćemo najprije njegov inicijativni rad u ovom razredu. 29. prosinca 1888. iznio je prijedlog, da se u krilu Akademije osnuje odbor za sakupljanje narodnih običaja po uzoru Milićevićeva Života Srba seljaka i da se izučava tradicionalna literatura. Dugo je trebalo, dok je taj odbor faktično proradio. Na sjednici od 10. srpnja 1890. pominje se, da je Maretić izradio proglas za sakupljanje običaja sa upitnikom i naputkom za sabirače. U rad toga odbora imalo je da uđe prema Maretićevoj zamisli i ispitivanje narječja. Međutim Maretićev »izradak« nije se očuvao. Njegov projekt nije bio ni usvojen. Kasnije je odbor zaključio, da se uzme za urednika Zbornika najprije Milčetić, a onda Antun Radić. Tom prilikom izgleda, da je došlo i do neslaganja Maretićeva sa načinom rada u Zborniku i on 1901. ne figurira više među članovima odbora. Kasnije kad je Antun Radić napustio 1902. uredništvo Zbornika, Maretić opet aktivnije surađuje i kroz dvije godine uređuje Zbornik, sve dok ga nije preuzeo Boranić. Karakteristično je, da je odbor nosio ime »za tradicionalnu literaturu«, premda se u zapisnicima govori samo o folklornom odboru. To ime bilo je zamijenjeno istom 1925. nazivom Odbor za folklor. Maretić je bio za to, da u Zbornik ulaze i strogo dijalektološki članci, kao na pr. Milasova studija o mostarskom dijalektu.

Druga Maretićeva inicijativa bila je osnivanje dijalektološkog odbora 1912., koji je proradio, kad je ušao u Akademiju njegov učenik Ivšić. Sam Maretić kao kabinetski naučenjak nije bio stvoren za dijalektološka istraživanja na terenu.

Treću inicijativu poduzeo je 1921., kada su se u Zagrebu okupili izaslanici slavenskih akademija i učenih društava iz Češke, Beograda i Ljubljane, da konferišu o zajedničkom radu. Maretić je taj odbor pozdravio govorom na jednostavan način, kao što je običavao, i u toku debate predložio izradu dijalektološke karte Jugoslavije. Do izrade te karte nije došlo.

God. 1902. predložio je formiranje odbora za jezično i stilsko dotjerivanje Akademijinih publikacija. Taj je prijedlog ostvaren.

Kao petu njegovu inicijativu treba spomenuti prijedlog iz god. 1928., da Akademija otvori novu seriju izdanja, koja će sadržavati prijevode grčkih i rimskih pjesnika. Ta je inicijativa ostvarena prigodom proslave 2.000 godišnjice Virgilove, koju je Akademija proslavila izdajanjem Maretićevih prijevoda iz Virgila.

Maretić je svojim naučnim radom sudjelovao i kod Akademijinih komemoracija i svečanosti: tako je 1889. prigodom proslave 500-godišnjice kosovske pogibije čitao u Akademiji svoju raspravu o ovome

boju u našoj narodnoj tradiciji. Smrt Miklošićeva (12. IV. 1891.) nuka Akademiju, da traži od Maretića studiju o velikom slavisti. Maretić je trebao punu godinu dana za izradu iscrpne studije o cjelokupnom radu oca uporedne slavenske gramatike i pravog člana Jugoslavenske akademije. 1922. sudjeluje kod proslave Daničićeve 100-godišnjice također svečanim govorom u Jugoslavenskoj akademiji a još ranije 1910. prigodom Tolstojeve proslave čita u Akademiji na svečanoj sjednici svoju studiju o Tolstoju. 1928. predložio je također, da se proslavi 100-godišnjica rođenja Račkoga. Kako se vidi, iako Maretić po svome temperamentu nije bio čovjek svečanih govora, svojim je naučnim radovima ipak dolično predstavljao Akademiju u ovakovim manifestacijama. Jedina javna manifestacija, kod koje je Maretić lično sudjelovao, bila je god. 1897., kada je zajedno sa Budmanom prisustvovao u Beogradu prenosu kostiju Vuka Karadžića. God. 1904. kad je bio izabran, da zastupa Akademiju na kongresu slavenskih akademija u Petrogradu, nije se mogao na taj put odvažiti. Zastupstvo Jugoslavenske akademije preuzeo je tada Milčetić.

Veoma obilan bio je ocjenjivački rad Maretićev u razredu filološko-historičkom. Tu je dao oko 50 ocjena o gotovo svim lingvističkim i veoma često literarno-historičkim radovima, što su stizali Akademiji. Svi gotovo radovi filološke, lingvističke i dijalektološke prirode prošli su kroz njegove ruke. U svojim sudovima najčešće ističe i traži filološku akribiju. Koliko je bio pedantan u ovome poslu, vidi se odatle, što je na pr. Šercerov rad o Gundulićevu osmercu vraćao autoru četiri puta na ispravljanje. Nije propustio verificiranje citata i t. d. Šurminove prijevise glagoljskih listina sravnjivao je s originalom i t. d.

Najznačajniji njegov rad je uređivanje Akademijskoga rječnika. Što i kako je radio u ovom poslu, to je sam najbolje opisao u svojim Crticama. One su dokumenat njegovog rada i nije od potrebe, da ovdje o tome duljim. Izgleda ipak, da treba spomenuti okolnost, da ga je ovaj rad toliko iscrpljivao, te je već god. 1914. predlagao pokojnog Grubora za svoga nasljednika. Rad njegov na Rječniku započeo je 1907. nakon odlaska Budmanova u Italiju i trajao 30 godina sve do Maretićeve smrti, 6 godina više negoli Budmanovo uređivanje. Ali njegovo interesovanje za ovaj pothvat Akademijin i pomaganje pri njemu datira još od ranije, čak od god. 1888., kad su bili izabrani Valjavec, Budmani i on, da se popišu časopisi i knjige, pjesničke i prozaičke, i da se iz njih izvade neologizmi kao građa za Rječnik. Kako je taj posao bio veoma delikatne prirode, a Akademijski rječnik nije donosio neologizama iz Danice, Nevena, Vienca i t. d. izgleda, da je taj posao bio napušten.

Za Rječnik je još pregledao 1898. Bogdanovićevu zbirku iz Like a 1905. počeo je angažirati svoje slušače za ekscerpiranje. 1910. stavio je prijedlog o reformama pri uređivanju Rječnika, o skraćivanju primjera, o popisu izvora. 1922. uzeo je Milka Popovića kao pomoćnika, a 1935. Praputnika. 1935. predložio je njegov učenik Ivšić obrazovanje leksikografskog odbora, u koji ulaze Maretić, Boranić, Ivšić, Dukat i Fancev.

Taj odbor 2. travnja 1936. zaključuje, da se Rječnik kajkavskog dijalekta zasebno izradi. Prikupljanje građe za nj povjerava se Fancevu, koji je već bio ekscerpirao pisce 16. i 17. vijeka. Kako se iz Maretićevih Crtica vidi, i on je žalio odsustvo kajkavskih pisaca iz Akademijskog rječnika.

Njegovo članstvo u odboru za izdavanje starih pisaca počinje 1895. i traje sve do smrti. Iz zapisnika ovoga odbora ne vidi se, što je i kako Maretić u njemu radio, ali da je radio, izlazi iz polemike između njega i Rešetara u pogledu pisanja *ije* ili *ie* kod dubrovačkih pisaca. Zajedno sa Budmanom primio je za izdanja u ovoj seriji Aranžin prijepis Kavanjinova Bogatstva i uboštva, a 1918. predložio, da se izda Kanavelić.

Odboru za istraživanje hrvatskih i srpskih narječja bio je pročelnik od god. 1913. Prema njegovoj zamisli od 2. ožujka 1913. teritorij za ova ispitivanja imale su biti sve hrvatske i srpske zemlje. Istraživati su se imali glasovi, oblici, sintaksa i leksikon, ali u prvom redu dijalekti Hrvatske i Slavonije, osobito čakavski i kajkavski, bez ograničenja na jedno selo ili grad, nego uvijek obzirom na veći geografski kompleks. Rezultati imali su se objavljivati u slobodnim rokovima.

Već smo gore spomenuli, da se Maretić nije isticao javnim govorima. Koliko ih je morao izreći prigodom koje manifestacije ili kad se n. pr. njemu čestitala 80. godišnjica, misli, koje je u tim govorima izražavao, bile su općenite prirode, onakvog stila, kao u njegovoj zahvalnici. Najvažniji je njegov govor bio 1921., kad je zastupao pokrovitelja na svečanoj sjednici 26. travnja 1921. Tada je mjesto uobičajenih općih misli, kakve se govore kod takvih prigoda, tretirao nekoliko aktualnih pitanja zajedničkog književnog jezika hrvatskog i srpskog. Stajao je na gledištu, da narodnom jedinstvu ne smeta nejednakost u dvojakom pismu, u cirilici i latinici, kao ni nejednakost u izgovoru jata, nego mnogo više smeta nejednakost u terminologiji. Stoga je preporučio, da obje Akademije uzmu izradu zajedničke terminologije u svoje ruke. Obje Akademije su zaista prihvatile ovaj njegov prijedlog i započele ovaj rad izradom jedinstvene gramatičke terminologije. Studiju o toj terminologiji objavio je Maretić u Radu.

Još treba spomenuti, da je Maretić kao član Akademije mnogo radio i na populariziranju ruskoga jezika od god. 1907., kada je Akademija provela u djelo uslove iz zaklade Bubanovićeve za ispitivanje studenata, koji su pokazali najbolji uspjeh u ovom jeziku. Od to doba Maretić je bio povjerenik za ispitivanje ruskog jezika.

Napokon treba spomenuti Maretićevo zastupanje Akademije 1907. u Povjerenstvu za nazive općina i prebivališta u Hrvatskoj i Slavoniji, zajedno sa Klaićem. Što i koliko je Maretić radio u tom povjerenstvu, nije zabilježeno, ali se zna, da je imao osobit interes za toponomastiku.

Nije zabilježeno ni to, kakvo je bilo njegovo sudjelovanje u odboru za jugoslavenski biografski rječnik, zatim 1921. u odboru za slavistički časopis i 1922. u odboru za terminologijski rječnik. Prema tome se mora kazati, da je sudjelovao u svim naučnim odborima Akademijinim. Jedino nije sudjelovao u odboru za biblioteku i za galeriju.

Od naših naučenjaka, koje je Maretić uveo u članstvo Akademije treba spomenuti: 1899. Peru P. Đorđevića, 1901. Rudolfa Strohala, 1910. P. A. Lavrova i A. A. Šahmatova, 1920. Tihomira Ostojića i Stjepana Ivšića, 1921. Ljubu Stojanovića i Aleksandra Belića, a 1923. Milana Rešetara i Antoine Meilleta. Pokojni veliki francuski lingvista zadnji je naučenjak, koga je Maretić uveo u članstvo Akademije. Držao je u razrednim sjednicama spomen-slovo preminulim Ostojiću, Milčetiću i Jensenu.

20. srpnja 1890. Maretić je bio izabran za pravoga člana Akademije. Prijedlog je napisao Matija Valjavec, koji napominje samo seriju njegovih radova i završuje, da su ove publikacije dovoljan dokaz, kako Maretić neprestano radi na književnom poslu i daje Akademiji temeljitu nadu, da će i unaprijed ostati radin. Kako smo vidjeli, on je to zaista ostao do zadnjih dana.

Funkcije razrednoga predstojnika počeo je vršiti dosta kasno, i to prvi put od 1906. do 1913., nakon čega je bio biran 20. svibnja 1915. do 16. svibnja 1918. za predsjednika Akademije. Drugi put od 1919.–1928. opet je postao razredni predstojnik.

Dne 18. listopada 1937. zaključio je njegov razred, da se, prigodom 83. godišnjice njegova života i 30-godišnjice uređivanja Rječnika, dne 13. prosinca održi javna sjednica razreda, u kojoj će uvodnu riječ održati Bazala, a Ivšić predavanje o historijatu Rječnika i o radu Maretićevu na njemu. Dne 10. prosinca 1937. zbog bolesti tadašnjeg pokrovitelja Bauera i Maretića odgodilo se održanje te javne sjednice na neizvjesno vrijeme. Dne 20. siječnja 1938. saopćio je Šišić razredu, da je 15. siječnja preminuo Maretić. Time bi završen period od 50 godina plodnog naučnog rada u oblasti našeg jezika, koliko je vezan na Maretićevo članstvo u Jugoslavenskoj akademiji.

Akademik *Petar Škok*

Dodaci bibliografiji Maretićevih radova
(Ljetopis Jug. akad. 54, str. 327–333)

Ad br.	3:	[Prevod je u distisima.]
„ „	4:	[To je originalna Maretićeva oda u jambima.]
„ „	5:	[Spjevao po narodnom pričanju Tomislav Maretić.]
„ „	6:	[Staru priču prekrojio i upjesmio.]
„ „	7:	[Motiv ove pjesme, u kojoj Maretić priča, kako ga je neki koludar »redovnik« uvjeravao o tome, kako su žene đavoli i navode čovjeka na zlo, a on je o protivnom saznao, odnosi se na njegovo poznanstvo s prvom ženom Herminom pl. Gluhak. Pjesma je karakteristična za crnoškolca Maretića, koji namjerava skinuti mantiju. Ideja se ove originalne njegove pjesme pokriva i s onom, što mu je po sjećanju (g. 1941) pripisuje njegova sestra Antonija:]

Da sam Višnjeg ljubiti moglo,
 Ko što tebe dragu volim,
 Odavna bi svetac bijo
 I andeoska krila imo.]

- Ad br. 13: [Mjesto muških slika »rima«, mogućih u ruskoj pjesmi zbog mnogih riječi s naglaskom na zadnjem slogu u tom jeziku, Maretić je upotrebio muške i ženske slike.]
- „ „ 14: [Uz prijevod daje shemu od metrum asclepiadeum secundum, prema kojem prevodi.]
- „ „ 17: [U bilješci govori o Hammerlingu.]
- „ „ 19: [Maretićeva je pjesma u distisima.]
- „ „ 20: [U bilješci veli Maretić, da je sadržaj uzeo iz Ovidijevih Metamorfoza IV 55–166, i da je ove stihove preveo Zlatarić i posvetio Flori Zuzorićevoj.]
- „ „ 27: [Pripovijetka je u prozi. Vn. IX ne sadrži ni jednu originalne pjesme Maretićeve, nego samo prijevode. Prema tome, Maretić je prestao pjevati 1877.]
- „ „ 30: [Prevod je u distisima.]
- „ „ 31: [To je prvi prozni sastavak Maretićev.]
- „ „ 32: [Uz prevod daje i životopis Sandovice.]
- „ „ 34: [Vn. X. ne sadrži također nikakvu originalnu pjesmu Maretićevu, očit je znak, da je Maretić potpuno napustio muzu.]
- „ „ 36: [Prevod je u stihovima prema strophu alcaica. Daje shemu te strofe i u bilješci svoje primjedbe o metrici. Hvali članak Trnskoga u Vijencu 1874. o stihotvorstvu. Za temelj uzimlje akcenat i ne obazire se na kvantitet. Hrvatskoj metrici ima služiti za temelj štokavski akcenat kao i štokavsko »oblikoslovlje«.]
- „ „ 39: [Prevod je iz litavskoga originala.]
- „ „ 40: [Prevod staroengleske narodne balade sa originala.]
- „ „ 41: [Ocijenio Jagić AsPh. VI. str. 145.]
- „ „ 42: [U prilogu prvog hrvatskog izdanja govori o građenju hrv. heksametra, kad se prvi put uvodi u hrv. književnost u prijevodu čitavog Homera. Upor. Jagić AsPh. VI. 478. Drugo, srpsko izdanje, izašlo je ćirilicom 1904 (str. XVIII+377) kao državno (sa pristupom o građi heksametra). Isp. ocjenu Musićevu. NV. XII, str. 699–701. Za prvo hrv. izdanje kaže Maretić u pogovoru, da je puno nedostataka u jeziku i u građi stihova. To kaže zacijelo zbog toga, što još nije bio proučio stih pjesme. Heksametre je građio između 1881. i 1882.]

- Ad br. 43: [Ove studije pisao je Maretić kao gimnazijski učitelj u Požegi. Daničića proglašuje »dičnim filologom«. Upor. Jagić AsPh. VI. 494.]
- „ „ 44: [Kasnije govori o toj priči, koju je prepisao iz glagolskog korizmenjaka (quadragesimale) iz g. 1508, još u ZŽO VII. str. 227.]
- „ „ 45: [Iz glagolskoga rukopisa tekst prepisao latinicom kao varijantu za Vukove narodne pripovijetke br. 130. i 229.]
- „ „ 46: [Pod uredništvom Frana Folnegovića Vn. ne donosi ništa od prevoda Maretićevih, nego Ad. Veber piše »Nesto o metrici gospodina Tome Maretića«, br. 32. i u br. 33. Odgovor Maretićev i Kostrenčićev na Veberove primjedbe, a na to odgovor opet u broju 34: Opazke na opazke gg. Maretića i Kostrenčića.]
- „ „ 47: [Drugo, srpsko izdanje izašlo je kao državno. Isp. Musićevu ocjenu NV. XIV, str. 295–298.]
- „ „ 48: [Ocijenio Jagić AsPh VII, str. 488–490.]
- „ „ 49: [Time se završuje Maretićevo surađivanje u Vijencu.]
- „ „ 52: [Ocijenio Jagić AsPh IX, str. 319 i sl.]
- „ „ 57: [Upor. Jagić AsPh XI. 634. Publikovanje ovog opsežnog rada ide i u g. 1888.]
- „ „ 61: [Ocijenio Jagić AsPh XII, str. 609–615. Njegovu ocjenu preveo Kombol, Vatroslav Jagić. Izabrani kraći spisi, str. 492–496.]
- „ „ 62: [Ocijenili Jagić AsPh XII, str. 602–609 i August Musić, Vn. XXI, str. 763. Jagićevu ocjenu preveo Kombol, Vatroslav Jagić, Izabrani kraći spisi, str. 497–503.]
- „ „ 63: [Referati u Čas. čes. muzea 1899, str. 323–326 od Josefa Karáseka i u Wisla IV (1890), str. 897–902 od Bron. Grabowskoga.]
- „ „ 65: [Napisano u povodu odluke Zem. vlade, da uvede fonetički pravopis u škole i urede.]
- „ „ 68: [Književna obznana Zbornika Koste Hörmanna sv. II.]
- „ „ 73: [Upor. Murko. Jagić AsPh. ak. XIX, str. 625.]
- „ „ 75: [Ocijenio V. Oblak u AsPh. XVI, str. 496.]
- „ „ 79: [Napisano povodom Rešetarova članka u AsPh. XIII, Zur Aussprache und Schreibung des Ъ im Skr. Rešetar je na Maretićev članak odgovorio u novosadskom Javoru XXII. br. 10 člankom Jekavski govor i izgovor, a Maretić opet u NV I. 363 dodatkom članku da li ie ili ije.]
- „ „ 82: [Prev., uvod i bilješke napisao.]
- „ „ 87: [Uvod i bilješke K. Rac.]

- Ad br. 88: [Sam Maretić je preveo za ovu čitanku u prozi iz Pa-lackoga: Jan Hus i sabor u Kostnici i odlomak iz Gon-čarova Oblomov, u stihovima iz Mickiewicza Konrad Valenrod, pripovijest litavskog pjevača i iz Gospo-dina Tadije, od Słowackoga Otac okuženih u El-Arišu i iz Puškina Poltava.]
- „ „ 92: [Prikaz Jagićev AsPh XXII, str. 263–278, prev. Kombol, Vatroslav Jagić, Izabrani kraći spisi, str. 532–547. Drugo izdanje prikazao M. Rešetar, Slavia XI, str. 578–604.]
- „ „ 93: [Ocijenili prvo izdanje Dr. T. Gostiša, NV. VIII, str. 41–49, Divković, Kršćanska škola 1900, br. 1–4, i Grubor Đuro, Recenzija hrv. ili srp. gramatike za srednje škole od kr. univ. prof. dra T. Maretića. Gru-borovu je ocjenu prikazao Jagić AsPh XXXI, str. 459–462.]
- „ „ 105: [Prikazao B. Drechsler, Savremenik 1908.]
- „ „ 107: [Isp. Bosanac Dr. S.: Kritične napomene uređivanju akademijskog rječnika. NV. XXXIII, str. 49–54, 247–248, XXXV, str. 162–168, XXXVI, str. 161–166, XXXVII, str. 219–222. V. i Enesovu reportažu u No-vostima 21. XI. 1937. br. 321, str. 7: Posjet Nestoru hrvatskih filologa, prilikom 30-godišnjice njegova rada na Rječniku hrvatskog ili srpskog jezika.]
- „ „ 113: [Ocijenio akad. A. Belić, Južnoslov. Filolog, knj. III, 143–154.]
- „ „ 121: [Sadržina ovoga članka ušla je u glavnom i u Jezični savjetnik kao uvod.]
- „ „ 122: [Prikazao A. Barac, Jugoslav. Njiva 1924, II, br. 1.]
- „ „ 123: [Ocijenili Ljub. Stojanović, NV. XXXIII, (1925), str. 124–140, 209–230, M. Gavazzi, NV. XXXII (1924), str. 232–234 i A. Barac, Jugosl. Njiva 1924, I, br. 7.]
- „ „ 129: [Odgovor Ristićev nosi naslov Srpskohrvatski i nemački jezik pred Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti, Beograd, Rajković i Ćuković 1930, str. 55. Golem nesporazum između Maretića i Ristića, koji iz-bija u ovoj polemici, svodi se na razliku u mišljenju o našem književnom jeziku. Zbog toga treba citirati ovom prilikom i reportažu T. Nevistića u beogradskoj Pravdi od 24. XI. 1937: Mišljenje Maretićevo o našem knji-ževnom jeziku.]
- „ „ 131: [Ovdje je Maretić dotjerao hrv. heksametar prema principima izloženim u 3. izdanju Odiseje samo u Eklo-gama i Georgikama, a samo od česti u Eneidi prema izdanju od 1896.]

VLADIMIR NAZOR

(1876–1949)

1.

Vladimir Nazor objavio je svoje prve književne sastavke u šesnaestoj godini života, a ostao je književnikom do posljednjeg daha. Ni nakon pola stoljeća književnoga rada nije se kao pisac osjećao iscrpenim. Iako je napisao vrlo mnogo, svih svojih književnih planova još nije bio ostvario. Mislio je napisati još »Priče moje starosti«, kao pendant »Pričama iz djetinjstva«. A sve se više zanosio mišlju, da podupre rad na opširnom prikazu svoga života, u kome bi bile iznesene i sitnije pojedinosti, važne za njegov razvitak.

Nazor nije bio najplodniji hrvatski pjesnik. Brže od njega pisali su i Šenoa, i Kovačić, i Kumičić, i Gjalski, i Matoš, i Tomić, i Marjanović, i Krleža. Umrijevši s navršene 34 godine, Kovačić je ostavio razmjerno kudikamo više štampanih strana nego Nazor, koji je u toj dobi istom došao do priznanja. Dvadeset knjiga Šenoinih Sabranih djela jedva da kvantitetom zaostaju za 15 knjiga Nazorovih Djela – iako je Šenoa umro trideset godina mlađi od Nazora. Ali je Nazor bio žilaviji od svih hrvatskih književnika, i starijih i novijih, pišući do pred samu smrt, i držeći književno stvaranje – uza sve mijene u vlastitom životu – najbitnijim, i upravo jednim pravim smislom svoje egzistencije.

Na svima svojim položajima i u svim zvanjima Nazor je bio vrlo savjestan i vrlo ekspeditivan. Po struci odličan prirodnjak, on se kao srednjoškolski nastavnik istaknuo toliko, da je već s 34 godine jedva s desetak godina državne službe, postao upraviteljem učiteljske škole. A bile su mu, već u Austriji, namijenjene i značajnije funkcije u prosvjetnoj struci. S istom gorljivošću vršio je svoje nastavničke i direktorske zadatke na srednjim školama, kojom ih je ispunjavao kao ravnatelj dječjih domova, u dodiru sa sasvim sitnom djecom. A isto je tako predano i ozbiljno shvatio najvišu dužnost, što ju je u Hrvatskoj mogao preuzeti: kao predsjednik ZAVNOH-a i predsjednik Prezidija Sabora NR Hrvatske. No na svim tim položajima ostao je u prvom redu književnik, stvaralac. Naglasak treba da se osjeti i na jednoj i na drugoj od ovih riječi.

Nazorova stvaralačka crta izbijala je u svemu, čime se bavio. Nigdje se nije prihvatao nekoga posla samo zato, da ga izvrši formalistički, ili radi plaće, nego je svuda htio graditi, izgrađivati. Graditelj i stvaralac bio je u dodiru s omladinom, kao nastavnik i direktor. Graditelj u doslovnom smislu – bio je kao upravitelj Dječjeg doma u Crikvenici. Graditelj je bio, kad je dao popraviti i pregraditi zapušteni očinski dom na Braču. A graditelj je bio naročito u posljednjim godinama života – kad ga je upravo misao na izgradnju i stvaranje novoga društvenoga poretka vezala uz položaj, što ga je zadobio učešćem u narodno-oslobodilačkoj borbi. No ta njegova stvaralačka, graditeljska crta došla je najviše do izražaja u književnosti – u njegovoj težnji da stvara u materijalu riječi.

Nazor je bio književnik toliko, da se u njega sve doživljajno gradivo pretvaralo u književna djela. Od svega, što je doživio, stvarao je pjesme, pripovijetke, romane, eseje. Potreba za književnim stvaranjem bila je u njega gotovo jača nego sama želja za doživljavanjem. U literaturu je pretvarao svoja prva dječjačka ganuća. U literaturu je pretvarao svoje mladićske ljubavi. U stihu je izražavao svoje istinske i teške trzavice u životu, svoje uspjehe i neuspjehe. U literaturi se ispo- viedao sam pred sobom, govoreći i o svojim slabostima i o svojim težnjama za usponom. Ma koliko se njegov književni rad katkada pričinjao po svojim vrelima gotovo i knjiškim, njegova je najbitnija karakteristika upravo duboka doživljenost, izraslost iz stvarnosti, najkrvavija povezanost s istinskim doživljajima samoga pjesnika. Odatle naoko dvije protivurječne pojave u Nazorovoj umjetnosti. S jedne je strane značajno njegovo svojstvo, da je sebe znao razgoliti do kraja, iznoseći u književnim djelima i onakve svoje crte, kakvih se znao stidjeti (u »Arkunu«, »Šarku«, »Ocu«, »Paunu« i sl.). S druge je pak strane, pretvarajući sve u literaturu, samoga sebe lišavao zadovoljstva, što ga imaju ljudi, koji naprosto žive, ne misleći ni na šta, što ih u tome doživljavanju smeta. Nazor kao da je, i u časovima najbujnijega proživljavanja, jednim dijelom svoga bića bio prožet mišlju: kako bi se to dalo književno izraziti.

Ta težnja za izražavanjem samoga sebe pomoću književnosti urodila je u njega dvjema posljedicama: velikom raznolikošću književnih djela, s obzirom na građu, i udubljivanjem u probleme književnog stvaranja, da bi postigao što savršeniji izraz.

U težnji da se izrazi do kraja, da bi našao riječ, kojom će ostvariti potpun dodir između sebe i čitaoca, Nazor je pisao i epske i lirske pjesme, i novele i romane, i pokušaje drama, i eseje, i putopise, i polemike. Zahvatao je u gradivo iz mitologije, iz povijesti, iz života svoga vremena, iz svetačkih legenda, iz prirodnih nauka. No uza svu razliku u književnoj građi i u književnim vrstama, u svima se njegovim spisima osjeća isto doživljajno dno, jer su sva ona izraz jedne iste težnje za poniranjem u dubljine vlastite ličnosti i u osnovna pitanja života. Zato u svima njima ostaje najbitnijom crtom: lirizam. Zato se on, u razmaku

od nekoliko desetljeća, vraćao starijim djelima, da ih prodube, da iz njih izbije ono, što u prvim verzijama nije probilo onako jasno i snažno, kao što je očekivao.

Kao stvaralac, koji je pomoću riječi htio reći najdublje spoznaje o sebi i životu, Vladimir je Nazor – kao rijetko tko u nas – otvoreno postavljao pitanja: što je umjetnost, kakav je materijal, kojim gradi hrvatski pjesnik, i kakva su izražajna sredstva, što ih upotrebljava?

Kao i svi pravi stvaraoci, i Nazor je imao razdoblja teških sumnja u smisao književnosti i u smisao onoga, što je napisao. Njegove vidljive i dosta dugačke pauze u pisanju vjerojatno nisu bile namjerne, nego su nastajale periodički, kao znakovi klonuća. Već u svojim prvim uspješnim pjesmama (na pr. u pjesmi »Pred hramom«), izrekao je sumnju u to, da li će ikada postići konačni umjetnički cilj, za kojim je išao. Njegova »Besmrtna«, njegov »Djed«, njegov »Šarko« – s epizodom o vlastitom bijegu među velebitske pastire – izrazi su unutrašnjeg kolebanja, što ga je preživljavao u razdobljima sumnje: ima li smisla žrtvovati pravi, realni život, da bi čovjek sve snage utrošio u gradnju nekih papirnatih lica i događaja? Književnost mu se, kao i sva umjetnost, na časove pričinjala lažju.

No kolebanja su se svršavala pobjedom stvaraoca u njemu. Iako svoje pogleda na značenje umjetnosti nije opravdavao teorijski, Nazor je umjetničko stvaranje smatrao jednakim svakome drugome stvaranju. Čak ga je uzdizao još i više. Umjetnik, po njegovu shvatanju, nije tvorac nekih izmišljenih svjetova, nego je pjesnička realnost čak i veća od svagdanje, površinske realnosti. Pjesnik daje jezgru, kondenzaciju stvarnosti. Kao što Njegoš na jednome mjestu stvaranje svijeta ispo-ređuje poezijom, tako to na svoj način ponavlja Nazor. Njegova pjesma »U božjem snu« sadržava čitavu njegovu filozofiju umjetnosti. Kad se od nje odbije mistični i religiozni plašt, ostaje osnovnom njenom jezgrom misao: pjesnikovo je stvaranje potpuno jednako onome procesu, koji se očituje u stvaranju svijeta.

Što se više učvršćivao u svojim pogledima na život, Nazor je sve više uzdizao umjetnost, vjerujući u važnost njezine misije. U godinama, kad mu je bilo veoma teško, na početku okupacije, mnogi su oko njega bili izgubili vjeru u kulturu –, on je naprotiv tvrdio: uza sva pustošenja, krv, uništavanje, kao najveći dokumenat o narodu ostaje ipak ono, što su stvorili njegovi književnici. I zato je i dalje pisao, i u Zagrebu, pod okupatorom, i u teškim prilikama života, u šumi. Znao je: riječ pjesnika djeluje na sadašnjost, kao pokretna snaga, a ostaje i za budućnost kao najtrajnija slika o nama.

Vjerujući u visoki smisao umjetničkoga stvaranja, Nazor je vjerovao i u materijal, kojim je kao hrvatski pjesnik radio. Vjerovao je u ljepotu i snagu hrvatskog jezika, osjećajući prema njemu gotovo strahopoštovanje. Svoj sonet »Hrvatski jezik« napisao je u posljednjem deceniju života – kao plod svih iskustava, što ih je stekao u dugotrajnom književnom radu. Napisao ga je nakon toga, što je u različitim svojim sastavcima upozoravao na izražajnost toga jezika, na njegovo bogatstvo – i na svu bijedu onoga, što se u nas prije toga teorijski pisalo o

poetici. Savjesno je proučavao Vuka i Maretića, da bi ušao u trag tajnama, što ih je u sebi krila naša riječ. Upozoravao je na diletantizam, zaostalost, s kojima katkad i t. zv. stručnjaci prilaze pitanjima pjesničkog izraza. Baveći se jezikom, Nazor se udubljavao i u pitanja glagolskih oblika, vremena, funkcije pridjeva, kao i uopće u pitanja stila. Njegove »Večernje bilješke« sadržavaju dragocjena opažanja o aoristu, o imperfektu, o interpunkciji, o Matoševu stilu. Sve je to zanimljivo čak i u slučajevima, kad se vidi, da ni sam nije bio sasvim na čistu s nekim osnovnim pitanjima gramatike. Zanimljivo zato, jer se i po tome može vidjeti, koliko se u sebi lomio sa takvim problemima.

Više nego i jedan od naših pjesnika, Nazor se bavio i pitanjima sroka, strofe, vrstama stiha, kao i različitim mogućnostima što ih pružaju dužine i naglasci naše riječi. Iznio je na pr. i vlastite poglede na naš deseterac, upozoravajući, kako to nije monoton stih, nego stih s mnogobrojnim nijansama, koje pravi stvaralac može iskoristiti, da bi pomoću njega izrazio i vlastit ritam. Njegova rasprava »O hrvatskom jedanaestercu« – izišla među izdanjima Jugoslavenske akademije – ističe se smjelošću pogleda. U njoj nije prikazan samo endecasillabo, nego je u kratkim crtama iznesena i cijela povijest hrvatske metrike – onako, kako na nju gleda pjesnik.

Iz ovakva Nazorova odnosa prema umjetnosti nada se samo od sebe važno pitanje: kako je on gledao na odnos umjetnosti prema stvarnosti, i napose na odnos vlastite umjetnosti prema našoj hrvatskoj stvarnosti?

Nazor je u hrvatskoj književnosti kroz više od pedeset godina bio jedan od pisaca, o kojima se najviše govorilo, no koji se u isto doba u njoj osjećao nekako strancem. Bio je to u odnosu i prema književnim udruženjima, i prema književnim institucijama, i prema pojedincima, a i prema pravcima, što ih je ta književnost u različitim razdobljima slijedila. Isto stajalište zauzimao je, dok je boravio u pokrajini, kao i u godinama kad je živio u Zagrebu.

Član pokreta tzv. Mladih, Nazor je bio daleko i od njihovih književnih eksperimenata – Moderne, dekadence, artizma – kao i od literature Starih. Suradnik Savremenika od njegova početka, ostao je tuđ svemu, što je taj časopis imalo da čini pomodnim, u smislu zapadnoevropskih literatura s kraja 19. i početka 20. vijeka. Stao je pisati pjesme o slavenskoj i hrvatskoj prošlosti u vrijeme, kad je kod nas bio u modi ili ekstremni naturalizam, ili se pak gajila lirika umora. Htio je da oživi ep u godinama, kad je cijelom hrvatskom književnošću prevladavao krajnji subjektivizam. Lomio je okove stiha u razdobljima, kad su se naši stihotvorci iscrpljivali u građenju geometrijski pravilnih soneta. Osobito se osjećao strancem u književnosti neposredno iza g. 1918., kad su pristalice ekspresionizma i sličnih pravaca rušile i same osnove, na kojima se zasnivala njegova umjetnost. Tokom cijeloga svoga književnoga rada, sve do »Zagrebačkih novela«, napisanih uoči drugoga imperijalističkog rata, Nazor je važio kao krajnji individualist, gotovo solipsist, bez mnogo smisla za stvarnost i za probleme društvenoga života. Izmišljao je priče, oživljavao legende, opisivao

stare gradove, bježao u prošlost Slavena na Baltiku, unosio se u razdoblje starih hrvatskih kraljeva, ulazio u psihi životinja. Bilo je doduše uvijek jasno, da on ne stoji ravnodušno prema teškoćama u vlastitom narodu. Svojim je stihovima uoči prvoga rata revolucionirao i hrvatsku omladinu i hrvatske intelektualce. Ali gradivo za djela nije gotovo nikad uzimao neposredno iz svoga vremena. Stvarao je mite, govorio preko priča, uzdizao prošlost, da bi pomoću nje mogao reći nešto vlastitim suvremenikima. Od svih hrvatskih pisaca svoga naraštaja on je bio najmanje realist u doslovnom smislu. Pa ipak, kad se njegovo književno djelovanje promotri u cijelosti, Nazorova umjetnost ostaje najbolji odraz svih uspona, jada, razočaranja, buntovnosti, ogorčenja, slabosti i snage, što ih je osjetio hrvatski čovjek od potkraj 19. vijeka do posljednjih godina pjesnikova života.

Nazor je počeo književno raditi u doba Khuenove vladavine u Hrvatskoj. Proživio je godine najsnažnijeg stvaranja u doba sve jačeg zarobljivanja hrvatskog naroda – kad su se deseci tisuća hrvatskih seljaka selili u Ameriku, kad su stranci osvajali najljepše krajeve naše zemlje, kad je pritisak kapitalizma i njegovih eksponenata na vlasti bio sve jači, a otpor hrvatskih građanskih stranaka sve slabiji. Proživljavao je svu bijedu sitnoga domaćega politikanstva, ustanak god. 1903., borbe hrvatsko-srpske koalicije, balkanski i prvi svjetski rat s njihovim odrazom u jugoslavenskim krajevima, slom Austrije, stvaranje stare Jugoslavije i sve ono, što se događalo u njoj. Doživio je i njen slom, i strahote okupacije, i veličinu narodno-oslobodilačke borbe, i pobjedu, i prve uspjehe u izgradnji samosvojnoga života. No iako je malokad uzimao gradivo iz neposrednog doživljavanja, sva je njegova umjetnost nikla iz opažanja i osjećanja, što su se radala iz tih naših bijednih i žalosnih prilika, iz naših zanosnih pokušaja otpora i uzbune, iz naše vjere, da ćemo jednom ipak skršiti sve zapreke.

Iz Nazorove se poezije – u svim njezinim vrstama, i u stihu i u prozi – dadu osjetiti sva kolebanja i usponi, svi bolovi i radosti, što ih je proživljavao hrvatski čovjek kroz posljednjih pedesetak godina, kao dio narodnoga kolektiva. Nazor je izrazio čuvstva stida, što ih je doživljavao svaki Hrvat u časovima teških poniženja pred bahatim ugnjetateljima. On je zabilježio sva nadčovječanska stradanja, koja su bila dio našega općenarodnoga života. On je, kao i svi naši osjećajni pojedinci njegova vremena, izražavao stanje, kad su se bolji ljudi na časove povlačili u sebe, tražeći utočište gotovo u misticizmu – samo zato, što je stvarnost bila odviše gadna i nepodnošljiva. No on je isto tako izražavao buntovnost, prkos, nepokolebljivost, borbenost do konačne odluke, kao svojstvo svih pozitivnih ličnosti, kad shvate, da je pritisak toliko jak, te prestaje svako računanje sa sitnim ličnim interesima. Nazor je vjerovao, da ima bolja i ljepša stvarnost, koju se može ostvariti samo neustrašivom borbom.

I kritik života, i njegov slikar, i samotani sanjar, i čovjek s osjećajem za raspoloženja širokih masa, Nazor je, ostajući većinom podalje od neposrednih pokreta, u svojoj bitnosti bio ipak čovjek akcije, pobune, ponosa. Borbenost kao najbitnije obilježje njegova stvaranja izbija već

u prvim njegovim pjesmama – i u sadržaju i u izrazu. Ona je još jača u »Slavenskim legendama« i u »Živani«, da se kroz »Hrvatske kraljeve«, »Medvjeda Brunda«, »Nove pjesme«, »Utvu zlatokrilu« i t. d. probije do »Zagrebačkih novela«, »Pastira Lode«, »Pjesama partizanki« i »Usamljenog duba«. U svojim je djelima Nazor na svoj način proročetao shvatanje naših građanskih ljudi o politici, društvu, književnosti, njihove poglede na prošlost, sadašnjost i budućnost. Uvijek je pobijao frazu, učmalost, mrtvilo, a tražio pokret, akciju. Njegova borbenost nije bila svrhom samoj sebi, nego je bila izraz težnje za postizavanje boljega, ljepšega života.

Po ovim svojim crtama, Nazorova umjetnost zadržava obilježje pouzdanja i vjere čak i u slučajevima, kad se njezin tvorac lično osjećao potištenim. Od »Slavenskih legenda« do »Usamljenog duba« iz Nazorovih djela, uz njihove različite motive, izbija duboko uvjerenje, da poslije svih stradanja i iskušenja dolazi pobjeda. Jer je Nazor uvijek vjerovao u dvoje: u čovjeka i u rad.

Imajući snage, da sagleda i u taloge vlastitoga bića, Nazor je pristupao s blagošću prema ljudskim slabostima, grijesima i porocima. Nije slučajno, da je upravo on napisao »Gubavca«, »Legendu o sv. Hristoforu«, »Oca«, »Gospu od snijega«. To su pripovijesti o ubojicama i grešnicima, koji nakon dugih muka i ispaštanja ipak pokazuju, koliko je čovjek u svome dnu dobar. A u svakoj od ovih stvari dolazi oslobođenje od zla i grijeha pomoću teškoga i mukotrpnoga rada za druge. Kranjčevićev Adam, koji u »Prvome grijehu« također naslućuje oslobođenje čovječanstva pomoću rada, srodnik je Nazorovu Gubavcu. Hristoforu, Jaromiru, Jarilu. Razlika je u činjenici, što Kranjčevićev Adam – kao i Goetheov Faust – nazire sreću ljudi tek u dalekoj budućnosti, a Nazorovi junaci dolaze do stvarnoga doživljaja sreće, pošto su izvršili poslove, koji prelaze granice običnih ljudskih mogućnosti.

Misao o patnji i radu, koji donose sreću pojedincima i cjelini, ne dolazi kod Nazora kao nešto odvojeno od njegovih najbližnjih tvorevina, nespretno nakalamljena, u djela napisana zbog tendencije, nego izbija iz njegova cjelokupnoga stvaranja kao jedno od bitnih njihovih sastavnih dijelova. Nazor nije bio pisac, koji bi išao za tim, da u literarne svrhe iskoristi kakav motiv, nego je u sebi, od prvih koraka u književnosti, osjećao nekoliko najkrupnijih životnih problema. S njima se rvao od prvih stihova i novelističkih pokušaja do posljednjih pokreta pera. To nisu neki lični, usko individualni problemi, nego najvažnija pitanja života: odnos čovjeka prema čovjeku, smisao života, odnos čovjeka prema društvu i narodu, pitanje o mogućnosti sreće na zemlji. Svi se ti problemi u njega trajno javljaju, i nema njegova i sitnijega djelca, u kome na neki način ne bi bili dodirnuti. Izraženi su u osrednjoj priči za djecu »Genovevina košuta« i u naoko gotovo bezličnoj lirskoj pjesmi »Ruka i sokol«, Nazor se s tim problemima lomio, pristupajući im u različitim djelima na različite načine, i rješavajući ih također različito. Često je mislio, da ih je riješio filo-

zofijski i umjetnički – a onda je ubrzo došao do zaključka, da nije uspio ni u jednome ni u drugome. Često je u istome djelu – kao na pr. u »Pastiru Lodi« – dolazio u različitim razdobljima do različitih rješenja, i zato ih je iznova nastavljao. »Pastir Loda« je tako tri puta završen, dobivši konačni oblik istom poslije trećega završetka. A taj je za Nazora i opet karakterističan: grčki bog nalazi smirenje poslije života od više tisuća godina upravo u času, kad je osjetio, da je postao čovjekom, sa sposobnošću da pati i da umre. Pokatkad je isti motiv prihvatao u više navrata, da u drugoj obradi kaže misao, koja mu se činila ispravnijom (Stoimena – Utva, Snježana – Gospa od snijega).

U Nazoru kao čovjeku i piscu bilo je stoga nešto tragično. Iako je u nekim razdobljima postizao svojim djelima velike uspjehe, u dnu je duše osjećao, kako nije do kraja i snažno rekao ono, što je želio reći. Premda je upravo on svojim djelima katkad uspio da pokrene sve napredne snage u Hrvatskoj, ipak je sam često tvrdio, da nije ostvario ono, što je kanio. Niti je napisao remek-djelo, u kome bi, za vječnost, bila iznesena sinteza njegovih ljudskih i pjesničkih nastojanja. Niti je našao onu riječ, koja otvara sva vrata i osvaja sva srca. O sebi je čuo i riječi pohvale, ali i teških omalovažavanja. No sam prema sebi bio je oštrij nego njegovi najoštrij protivnici. Nije doduše zapadao u stanja potpune depresije, u kome bi književnost i vlastito stvaranje proglašivao potpuno bezvrijednim, ali je u praksi pokazivao prema svojim spisima veoma veliku strogost. Iako je pisao veoma brzo, znajući u jednoj noći napisati po jedan arak i više, a u par mjeseci čitavu knjigu, proces njegova stvaranja bio je veoma spor. Neke je motive nosio u sebi kroz desetljeća. Čim bi rukopis novoga djela bio gotov, on ga je nastojao dati u štampu, da bi prema djelu dobio potrebnu udaljenost. Ali kad je ono bilo objavljeno, zanos bi se stao naglo hladiti. Od jednoga izdanja do drugoga pojedine su njegove knjige postajale sve tanjima. »Pjesni ljuvene« sadržavaju u prvom izdanju 82 pjesme, a u Djelima 37, »Istarski gradovi« sadržavaju već u Vasić-Horvatovom izdanju 34 pjesme, a u Djelima samo 28. Da je štampanje Djela potrajalo duže, broj bi se još više smanjio. »Šikara« je u Savremeniku g. 1917 sastavljena od 108 stihova, a u Djelima ostalo ih je samo 76. Sve je u njega proživljavalo proces čišćenja, kondenziranja. Pri tome je nemilosrdno odbačeno sve, što je piscu zvučilo šuplje.

Jedan svezak svojih pjesama nazvao je Nazor »Ploče i humci«. U nj je iz časopisa i starijih izdanja svojih djela unosio sve, što mu se pričinjalo dotrajalom ili beznačajnim. Taj se konvolut sve više množio novim prilogima. Da je Nazor poživio još koji decenij, progutale bi možda »Ploče i humci« i veći dio njegovih spisa.

Pa ipak ni ovakav postupak ne bi dao konačni odgovor na pitanje: što ostaje u Nazorovoj umjetnosti trajno i živo; što će ostati iza svega njegova pisanja? To je pitanje postavljao i on sam sebi, i često bi na nj odgovarao sumorno. Ispoređivao je sebe s rijekom, koja se razlijeva u širinu, noseći mulj i pijesak. Čitajući jednom Engelsovu knjigu

»Was bleibt«, zamislio se nad onim, što je autor pisao i o istaknutijim evropskim piscima. Pridometnuo bi u razgovoru: Pa što će onda ostati iza mene?

No cijelo je pitanje krivo postavljeno. U književnosti nema vrijednosti, koje bi bez kolebanja bile priznate kroz sva vremena. I umjetnost i sudovi o njoj uvijek su u kretanju. Svako pokoljenje donosi o umjetničkim djelima prošlosti vlastite sudove, prema vlastitim prilikama i potrebama. Nema djela, koje bi trajno ostalo na površini. Svaki ga naraštaj promatra sa stajališta: što mi ono može dati? Ima djela, koja izvrše u nekom razdoblju svoju efemernu funkciju, i utonu potom zauvijek. Druga mogu za kraće ili duže vrijeme pasti u zaborav, ali ih nova pokoljenja uzdignu, i nalaze u njima nešto za se. I samo u takvim djelima treba tražiti elemente trajnije umjetnosti.

Ako to vrijedi za umjetnost uopće, vrijedi to za Nazorovu poeziju naročito. Sva je ona od pokreta, od uzbune, od aktivnosti. Zato je njezin tvorac morao doživljavati, da su preko njega prolazila i cijela pokoljenja, koja su ga držala pregaženim. Ali su došli mladi, pokretniji, i našli u njegovim riječima odgovor na vlastita pitanja. Proglašen neposredno iza godine 1918. literarno gotovo mrtvim, on je tijekom narodno-oslobodilačke borbe i iza oslobođenja doživio uspone, koji nisu plod njegova političkoga položaja, nego potječu iz stvarnih komponenata njegove umjetnosti. Njegova »Šikara«, »Veli Jože«, »Gubavac«, »Boškarina«, i sl. dokazali su svoju istinitost upravo u godinama teških iskušenja i u godinama izgradnje. Pisac, koji je izražavao osjećanja širokih slojeva naroda upravo u razdobljima stradanja i borbe, a koji je doživio ponovni uspon niza svojih spisa u godinama najsmjelijih zamisli i ostvarenja, ima očito elemenata, koji su sposobni za nova uskrsnuća.

2.

Dajući g. 1913. dru Branku Vodniku podatke o sebi za uvod u prvo izdanje »Medvjeda Brunda«, Vladimir je Nazor napomenuo:

»Kod odgovaranja na ovakva pitanja čovjek se može lako staviti u malo simpatičnu pozu. Stoga Vam šaljem *povjerljivo* svu ovu brbljariju. Kada budete iscrpli ove stranice, bacite ih *svakako* u vatru.«

Kad je više od četvrt vijeka iza toga imao pružiti informacije za članak u »Hrvatskoj enciklopediji«, bio je još zatvoreniji i kraći. Nazor je nerado govorio o pojedinostima svoga života, i nerado se otkrivao. Znancima i prijateljima nije dopuštao da čuvaju njegova pisma, a sam je uništavao sve listove, što ih je primao od drugih. Držao je, da je u svojim djelima rekao sve, što o njemu treba znati. I u društvima se pričinjao veoma teško pristupačnim, pa i ljudima, koji su mu bili bliži. Njegov se spoljašnji život – sve do odlaska u partizane – činio vrlo jednostavnim: običnim životom spremna činovnika, koji je napravio dobru karijeru. Nevoljkost da priča o sebi i da iznosi konkretne podatke iz svoga života vidi se i iz njegova

dnevnika »Večernje bilješke« – koji je gotovo u cijelosti objavljen u knjizi »Kristali i sjemenke«. Započevši ga pisati s namjerom, da se ispovijeda sam sebi, da bude bar pred sobom potpuno otvoren, postepeno je ipak prešao na razmatranje književnih pojava i pojmova. A pri kraju života precrtao je u rukopisu toga dnevnika i ono malo konkretnih intimnijih podataka o sebi i svojima.

Nazor se rodio 30. svibnja 1876. u Postirima na Braču. Kršten je u istome mjestu 3. kolovoza. Tu je tada boravio njegov otac Petar kao c. kr. carinarski prijamnik. Rodno mjesto njegova oca i zavičaj obitelji Nazor Ložišće je na Braču. No u Ložišću Nazori nisu bili starosjedioci, nego su se onamo doselili iz Poljica, odakle su bili pobjegli zbog nekih političkih nemira. Poljički Nazori smatraju se rođacima bračkih. Prezime Nazor držali su neki turskim, tumačeći, da ono dolazi od turske riječi *nazir* (nadglednik, financijski činovnik). Po tome bi netko od Nazorovih preda bio turski financijski činovnik, vjerojatno na granici.

Iz obitelji Nazora birani su u Poljicima i knezovi. Prešavši na Brač, stali su se Nazori baviti onim, čime i ostali Bračani – obrađivanjem zemlje, vinogradarstvom. Pričalo se, da su na otoku prvi stali peći rakiju od dropa, koji su brački seljaci ostavljali neiskorišćena. Prevozeći rakiju u Mletke i prodavajući je tamo, ubrzo su se obogatili. Na Braču su stali kupovati sve više zemlje, a u Mlecima su imali i vlastitu kuću. U luci pak ispod Ložišća i Bobovišća imali su vlastita skladišta i nekoliko velikih lađa, tzv. škuna. U samome Ložišću posagradili su velike kuće za stanovanje. Još u vrijeme Nazorova pradjeda bili su vrlo imućni, s većim brojem zavisnih ili poluzavisnih seljaka.

U vrijeme pjesnikova djetinjstva brački su se Nazori već dijelili u dvije grane. Siromašnjoj od njih pripadao je i pjesnikov djed.

Imućstvene prilike bračkih Nazora stale su se kvariti, kad se porodica umnožila, i kad je bračke vinograde stala uništavati filoksena. Tada je prodan ostatak imanja u Poljicima i kuća u Mlecima, a djeca su stala ići u više škole, postajući liječnicima, profesorima, svećenicima. Pjesnikov otac – kome je majka bila kći francuskog oficira, Nonveiller – nije već mogao ostati na porodičnom imanju, već je pošao u gimnaziju u Split, i stupio kasnije u financijsku službu. Ali kako je bolovao od astme, povukao se prije vremena u penziju i vratio se u Ložišće. Podijelivši s bratom zemlje, nije ostao u roditeljskoj kući, nego se uselio u nekadašnje skladište u luci. U luci je tada živjelo samo nekoliko obitelji.

Nazorova majka Marija bila je rodom iz obitelji Vulić. Njezin je otac bio također carinski prijamnik, a bio je isto tako potomak nekih poljičkih »knezova«. Njezina je majka bila Karlota Tommaseo, iz porodice Nikole Tommasea. Petar Nazor i Marija Vulićeva vjenčali su se u Zadru.

Nazorov otac bio je književno obrazovan, voleći osobito rimske i grčke klasike. U originalu je čitao talijanske, francuske i engleske pjesnike. Imao je biblioteku starih knjiga. Novijih književnosti nije

volio. Bio je i muzikalan. Majka je Nazorova također voljela književnost, poznavajući dobro talijanske pjesnike svoga vremena.

Petar Nazor imao je tri sina i tri kćeri. Mlađi pjesnikov brat, Marko, učio je u Beču tehniku, ali je nije dovršio, nego je prešao u Bugarsku, i tamo živio kao geodet. Na bugarskom jeziku izdao je i jednu knjigu iz svoje struke. U Bugarskoj se i oženio i potkraj života kupio kućicu u okolici Sofije. Umro je relativno mlad, od kapi. Ostavio je iza sebe udovicu i kćerku, koja je neko vrijeme živjela u Zagrebu, kod strica Vladimira, učeći farmaciju. Pjesnikove dvije sestre (Olga i Amelija) udale su se (odvjetnik Vuletin, profesor Leva), dok je treća, Irma, ostala neudata, živeći s bratom Vladimirom, koji je ostao neženja.

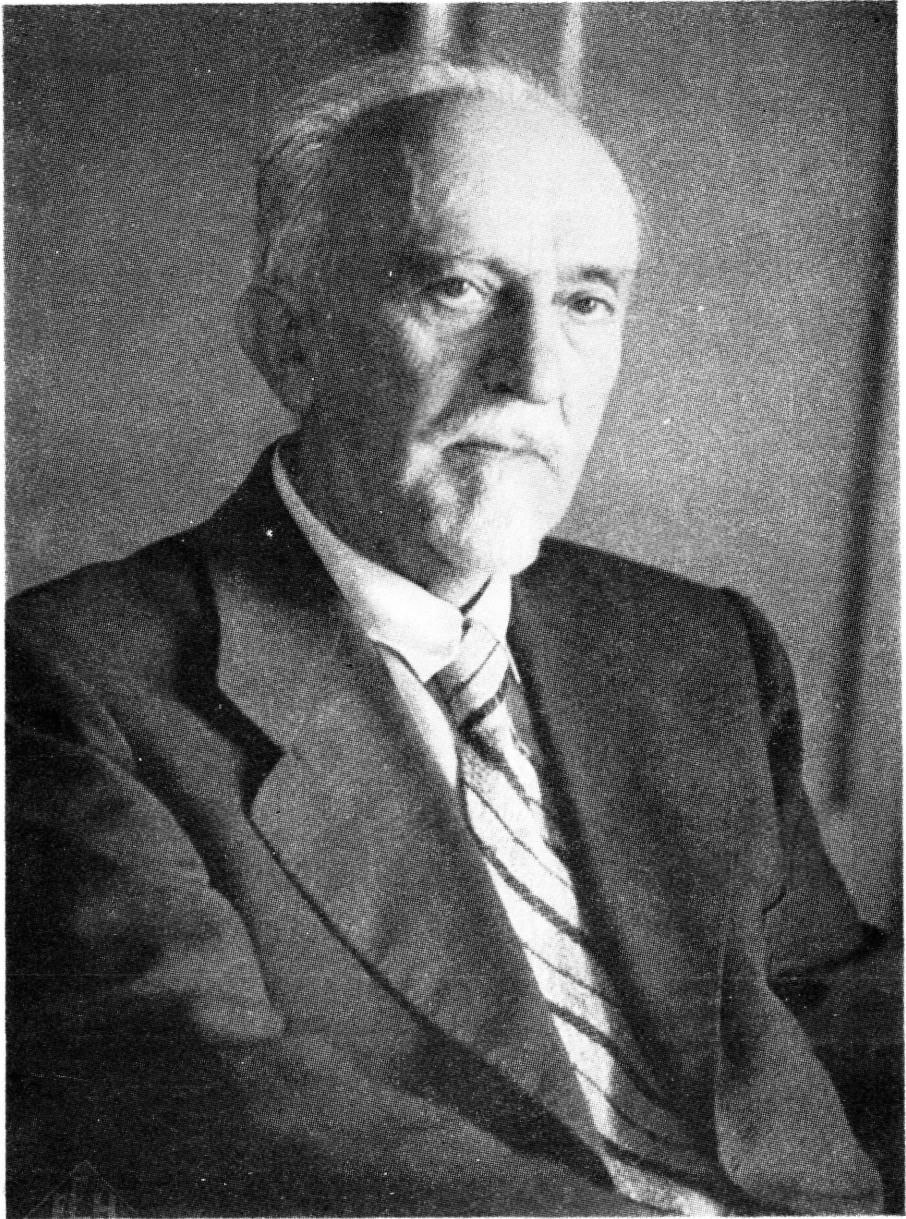
Vladimir je Nazor svoje rodno mjesto ostavio u prvim godinama života i samo ga se mutno sjećao. Kratko vrijeme proboravio je s roditeljima kod bake u Ložišću, dok je čitavo svoje svjesno djetinjstvo proživio u luci. Osnovnu školu polazio je u Bobovišću i u Ložišću, ali neredovno, jer se ni obuka u tamošnjim školama nije odvijala uredno.

Nazorovo djetinjstvo u luci bilo je djetinjstvo samotna dječarca, koji nema ni drugova ni vršnjaka, nego je upućen sam na sebe. Formirali su ga priroda i očeve knjige. Luka Bobovišća prostorom je malena, ali puna zvukova i odjeka, koji su se u pustoši tamošnjega života povećavali do golemih dimenzija. Uz to je njezina karakteristika: bujan život morskih biljaka i životinja. Knjige pak pjesnikova oca bile su pune priča o junacima, bogovima i boginjama, koji svi nadvisuju obične ljudske razmjere. Petar Nazor, živeći unutrašnjim i povučenim životom samotnoga filozofa, i nehotice je povećavao sinove sklonosti za samoćom, maštanjem, traženjem vlastitog unutrašnjeg svijeta.

Uspomene na djetinjstvo iznio je Nazor u »Pričama iz djetinjstva«, »Pričama s ostrva, iz grada i sa planine« (obuhvaćenima u »Djelima« u knjizi »Novele«), te u posmrtnoj knjizi »U zavičaju«. Pišući prvu od napomenutih knjiga blizu 30 godina nakon toga, što je bio ostavio rodni otok, Nazor je pojedinosti iznio potpuno vjerno. Tek je pogdje, da može stvoriti zaokruženu fabulu, neke događaje vremenski pomaknuo.

Pjesnikovi su roditelji u vrijeme njegova djetinjstva živjeli sa dječom dosta oskudno. Trebalo je vremena, da stvore odluku, hoće li ga poslati na dalje školovanje. Gimnaziju u Splitu počeo je polaziti u rujnu 1886. Isprva je stanovao kod tetke, a kasnije se, radi školovanja ostale djece, preselila u Split cijela obitelj.

Vladimir je Nazor bio prve godine slab učenik, jer se nije mogao sprijatelжити niti s gradskim ambijentom niti sa suhim i mehaničkim učenjem većine predmeta. Uz to je i obolio (angina, šarlah), te gotovo umro. Oporavivši se kod roditelja na Braču, vratio se u Split i nakon položena prijamnog ispita stupio u drugom semestru druge školske godine u splitsku realku (u kojoj je školovanje trajalo 7 godina). U njoj se kao đak stao sve više isticati. Među ostalim bili su mu tu

VLADIMIR NAZOR
1876.-1949.

profesori Frano Ivanišević i dr. Josip Aranza, a školski drugovi Milan Begović i kasniji splitski knjižar Morpurgo (kojega su Nijemci za vrijeme okupacije objesili).

Svršivši realku god. 1894., položio je Nazor s odlikom ispit zrelosti i pošao na Filozofski fakultet u Graz, da uči prirodne nauke. Ljetni semestar školske godine 1896/97 učio je u Zagrebu. Profesorski ispit iz prirodnih nauka (botanika i zoologija kao glavni predmet, matematika i fizika kao sporedni) polagao je pred komisijom u Grazu. Apsolvirao je godine 1898., no s ispitima je bio gotov istom godine 1902., jer ga je nastavnik iz fizike nekoliko puta obarao. Kvalifikaciju je stekao za poučavanje na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Školske godine 1898/99 i prvi semestar školske godine 1899/1900 služio je Nazor kao suplent na splitskoj gimnaziji. Odatle je premješten na zadarsku talijansku, te na zadarsku hrvatsku gimnaziju (šk. g. 1901/2 i 1902/3). Kad je položio profesorski ispit, postavljen je (1. IX. 1903.) profesorom hrvatske gimnazije u Pazinu. Odatle je 1. IX. 1906. premješten na hrvatsku sekciju učiteljske škole u Kopru. Kad je ta sekcija g. 1908. ukinuta, premješten je (1. IX. 1908.) na učiteljsku školu u Kastav, koja je tada osnovana. 7. X. 1909. postao joj je upraviteljem, a 1. VIII. 1910. i direktorom. Od g. 1909. bio je ravnatelj ispitnog povjerenstva za opće pučke i građanske škole u Kastvu, te član kotarskog školskog vijeća u Voloskom-Opatiji. Međutim je svojim književnim radom, naročito od balkanskih ratova dalje, bio stekao glas revolucionarnog pjesnika. Prilike u tadašnjoj Austro-Ugarskoj, naročito u toku prvoga svjetskoga rata, postajale su sve gorima. Osobito je teško bilo živjeti u užem ratnom području, u blizini talijanskog fronta, kamo je potpadao i Kastav. I opasnost po slobodu, i briga za prehranu ponukale Nazora, da je napustio direktorsko mjesto u Istri i prešao u Zagreb. Krajem kolovoza 1918. imenovan je profesorom na učiteljskoj školi u Zagrebu. Početkom g. 1920. postavljen je za ravnatelja Dječjeg doma u Crikvenici s položajem i plaćom gimnazijskog direktora. Na tom je mjestu ostao do 1. travnja 1926. kad je pomenuti zavod ispao ispod Ministarstva prosvjete i potpao pod Ministarstvo socijalne politike. S formalnim opravdanjem, da za upravitelja toga doma nije predviđen činovnik tako visoke činovničke grupe, kao što je bila Nazorova, on je tada umirovljen. Ali novi direktor iz Beograda, nije se ni pojavio u Crikvenici, već je samo dizao plaću, a upravu je i dalje vršio Nazor kao dnevničar.

Reaktiviran je iste godine (1. rujna), kao direktor ženske realne gimnazije u Sušaku, ali je ostavljen u Crikvenici do 2. siječnja 1927., kad je preuzeo upravu svoje gimnazije. 10. veljače 1928. dodijeljen je na rad »Narodnoj zaštiti« u Zagrebu, za upravitelja Sirotišta na Josipovcu. 28. lipnja 1932. postavljen je za direktora II. realne gimnazije u Zagrebu, ali je i dalje ostao na dotadašnjem poslu. Kao direktor gimnazije umirovljen je 2. veljače 1933. prestavši ujedno biti upravitelj spomenutog sirotišta.

Već prije toga bio je dao popraviti roditeljsku kuću u luci Bobovišća. Kako popravci još nisu bili gotovi, odselio se nakon umirovljenja u Split, a kad je kuća na Braču bila spremna da ga primi, vratio se u nju. Tu je i opet živio, sa sestrom Irmom, samotnim životom, kao nekada u djetinjstvu. Sadio je vočke, raskršivao kamenje. Držao je, da će tako i ostati, ali su ga boležljivost i teške saobraćajne prilike iz Brača nukale, da je zimi dolazio u Zagreb. Isprva je tu mislio samo prezimiti svake godine, ali su njegovi zimski boravci postajali sve dužima, dok na kraju nije napustio i pomisao, da se trajno zadrži na rodnome otoku. U Zagrebu, gdje je u Gregorijančevoj ulici bio sagradio kuću, uredio stan i knjižnicu, bio si je udesio način života, koji nije htio mijenjati. Tu ga je zatekao i rat. Krajem g. 1942., pošao je s Goranom Kovačićem na oslobođeno područje – pošto je već prije bio udesio sve pripreme za bijeg iz Zagreba. Doživljava s partizanima opisao je u dnevniku »S partizanima«. Već tijekom narodnooslobodilačke borbe postao je predsjednikom ZAVNOH-a, čim je ovaj osnovan. Kad je oslobođena cijela zemlja, postao je predsjednikom hrvatskoga sabora, a nakon donošenja ustava predsjednikom Prezidija Narodnog Sabora Hrvatske. Kao politički čovjek bio je predsjednik Narodnoga Fronta Hrvatske, poslanik u hrvatskome saboru i u Vijeću naroda FNRJ.

Ekonomske prilike, u kojima je živjela porodica njegova oca, razvijale su se tako, da je već od prvih godina njegova službovanja znatan dio tereta za uzdržavanje pao na njega. Nazor je u Kastvu postao već jednim stupom obitelji, primivši k sebi i roditelje i sestru Irmu. Brinuo se i za djecu sestre Olge, koja su djetinjstvo provodila kod njega. U Kastvu mu je umro otac. Majka i sestra Irma pošle su s njime u Zagreb, pa u Crikvenicu, gdje mu je umrla i majka. Uz brige za uzdržavanje najbližih rođaka osjećao je Nazor i teret dugova, što ih je njegov otac, školujući djecu, učinio na račun obiteljskoga imanja na Braču. Pošlo mu je napokon za rukom, da ih isplati. Stoga je proveo mladost i najbolje muževne godine u trajnoj oskudici i u borbi s novčanim neprilikama. Tek poslije pedesete, kad je izvršio sve preuzete obaveze, mogao je lagodnije živjeti.

U svome ličnom životu bio je Nazor povučen, samotnik, kao i u svome djetinjstvu. Klonio se velikih društava, literarnih i sličnih udruženja, i nije volio preuzimati nikakve funkcije u njima. Nije podnosio da mu se nameću ljudi, koji mu nisu odgovarali ni po temperamentu ni po karakteru. Po vlastitoj naravi bio je međutim vrlo živahan, pokretljiv, razgovorljiv, duhovit, pa je i pod stare dane znao oživjeti svako društvance, u kome bi se našao. Naročito je volio djecu i omladinu, te se s mladićima i djevojkama znao iskreno i bučno pozabaviti, učiti ih čak i plesati. No iza veselja dolazili su časovi, kad je želio biti sasvim sam. Za njega su karakteristične dugačke i samotne šetnje, što ih je izvodio i u Kastvu, i u Crikvenici, i u Zagrebu. Na njima mu je često bio jedini drug pas. Iako je imao vrlo mnogo znanaca, intimnijih prijateljstava gotovo da i nije imao – ostavljajući između sebe i najbližih mu ljudi uvijek kao neku preponu, koje se nije usudio prijeći. Živio

je uglavnom svojim, unutrašnjim životom, osjećajući sve njegove prednosti zbog slobode, ali i sve časove bolne osamljenosti i potrebe da se nasloni na srodno biće.

Po struci prirodnjak. Nazor je imao izrazitih naučnih sklonosti. Možda bi se bio razvio i u naučnoga radnika višega tipa, da ga od nauke nisu odbili neki njezini predstavnici – ponajviše suhi ljudi, koji su sabirali gradivo i stvarali neke papirnate sustave, a nisu vidjeli ono živo i vječno kretanje u prirodi, što je u njoj vidio on. Svoje fakultetsko obrazovanje popunjavao je lektinom, nastojeći se uputiti u sva područja nauke i književnosti. Još iz djetinjstva znao je vrlo dobro talijanski jezik. Na fakultetu u Grazu naučio je dobro njemački. A čitao je i francuski i nešto engleski. Njegovu su lektiru sačinjavali i filozofija, i povijest, i djela o književnosti. Neko se vrijeme zanimao za okultizam. Njegova biblioteka bila je sastavljena od prilična broja najkarakterističnijih djela nauke i književnosti. Osobito je mnogo čitao djela o jeziku i metrici. Vukov i Broz-Ivekovićev rječnik te Maretićevu gramatiku pročitao je od korice do korice.

Vršeći različite dužnosti, Nazor je bio veoma savjestan i upravo pedantan. Tražio je od podčinjenih, da točno vrše svoje zadatke. Kraj toga je pazio na smisao, a ne na formu. Zato je s druge strane na svima svojim položajima bio revolucionaran, nastojeći da se u poslu odstrani sve što smeta točnom vršenju dužnosti, da bi se postigli ciljevi. U svome ličnom životu bio je veoma jednostavan ne podnoseći u svojoj sobi nepotrebnih stvari, kao što su sagovi, niti najmanjega nereda. Zadovoljavao se s najskromnijim namještajem. Svoju sobu – jednostavan krevet, pisaći stol, polica za knjige – selio je sa sobom iz Kastva u Zagreb, pa u Crikvenicu, pa opet u Zagreb, te ponovo na Brač. I samo potreba da živi u dva mjesta, u Zagrebu i na Braču, ponukala ga je, da je u Zagrebu kupio novo pokućstvo.

Nazorov odlazak na oslobođeno područje, njegovo sudjelovanje u narodno-oslobodilačkoj borbi i njegov kasniji politički rad nisu bili posljedica kakve nagle i slučajne odluke, nego izraz njegovih najdubljih uvjerenja i sklonosti. Sa svojim naoko protivurječnim crtama – savjesnost do pedanterije i revolucionarnost – Nazor je kao čovjek ipak ostao cjelovit. Kad se jednom, makar i sporo odlučio na određen put, išao je njime do kraja. Njegova je starost ispunjena oduševljenjem za sve mlado, poletno, stvaralačko, samo nuždan i razumljiv završetak njegovih pjesničkih ushita i snova iz godina mladosti i zrelosti. Sudjelujući u izgradnji socijalizma pod vodstvom Komunističke partije, Vladimir Nazor nije bio samo gledalac ili slučajni funkcionar, nego je u stvaranju sudjelovao cijelim svojim bićem. Prelazio je preko kritičarenja, malodušnosti, preko većih i manjih pogrešaka, imajući pred sobom samo jednu sliku: konačno ostvarenje planova, koji su se mnogima činili fantastični i nerealni, ali su za njega bili stvarnost.

Prve svoje stihove, majci, napisao je Nazor kao dječak, na talijanskom jeziku. Hrvatskim stihovima istupio je pred javnost g. 1891., u zadarskom Narodnom listu, pod pseudonimom Vladimir Primorski. Taj je pseudonim upotrebio još jednom, izdajući »Pjesmu naroda Hrvatskoga«. Inače je svoje sastavke uvijek potpisivao punim imenom – osim u omladinskim listovima i čitankama, kad je neke stihove i prozu pisao zbog redakcijskih potreba, a ne spontano. Takve je svoje stvari označivao ili zvjezdicom, ili inicijalima, ili anagramom Mirvlad Zorna.

Prvi književni list, koji je donio Nazorove stihove, bila je zadarska »Iskra«. Iza toga je postao suradnikom Kranjčevićeve »Nade« i zagrebačkoga »Vijenca«. Tijekom svoje vrlo dugotrajne književničke aktivnosti bio je suradnik svih znatnijih, a i manje znatnih, hrvatskih i srpskih književnih listova.

Prvi pokušaj, da se izdadu njegova sabrana djela, izvršio je Branko Vodnik, ali izdanje nije dovršeno. Veći dio njegovih spisa izdala je između g. 1930. i 1934. knjižara Vasić i Horvat, u dvadesetak knjižica. Iza oslobođenja započeo je Nakladni zavod Hrvatske izdavati njegova Djela, u petnaest knjiga, od kojih je on ugledao samo dvanaest. To je izdanje priredeno u svemu sporazumno s njime. On ga nije ni zamišljao kao kritično izdanje, sa svim tekstovima i varijantama, nego je u nj uneseno samo ono, što je po njegovu mišljenju još imalo životne snage. Stoga su pojedini stariji ciklusi ušli u nj ili skraćeni, ili u mnogome promijenjeni. Velike su izmjene pretrpjele Slavenske legende, Lirika, Pjesni ljuvene, Pabirci.

Izvan Djela ostalo je:

a) Pojedine pjesme, koje iz časopisa ni prije nisu ulazile u zbirke, kao stihovi i pjesme, koje iz starijih knjiga nisu smjele ući u definitivno izdanje.

b) Prijevodi sa stranih jezika – osim izbora prevedene lirike, pod natpisom Prepjevi.

c) Nazorovi prijevodi hrvatskih i srpskih pjesnika na talijanski, kao i prijevodi vlastitih pjesama na taj jezik. O tom dijelu njegova rada ima podataka u »Kristalima i sjemenkama«.

d) Različiti članci, bilješke i polemike po novinama i časopisima.

e) Veći dio sastavaka u čitankama za osnovne i srednje škole.

Nazor je, uz pomoć većeg broja suradnika, priredio čitanke za istarske osnovne škole, a zatim čitanke za osnovne škole u Hrvatskoj, te čitanke za niže razrede srednjih škola. Godinu dana (1919.) uređivao je, s Drom. Stjepanom Matičevićem, omladinski časopis Omladinu (Zagreb).

Kao urednik Nazor se nije zadovoljavao time, da samo razvrstava stigli materijal. Htio je i tu biti stvaralac, koji grupacijom i sadržajem izabranih sastavaka hoće i nešto da kaže.

Dopisnim članom Jugoslavenske akademije postao je Nazor 25. travnja 1919., čim je osnovan njezin Umjetnički razred. Izvanrednim pravim članom postao je 17. svibnja 1934., a redovnim članom 7. lipnja 1940. Živeći mnogo godina izvan Zagreba, nije sudjelovao u Akademijinu radu. No kad je napustio provinciju, postao je aktivniji, tražeći i od Akademije više pokretljivosti, više veze sa životom.

Na svečanoj sjednici Akademije, koja je bila određena za 26. listopada 1934., da se proslavi 80 godišnjica Ksavera Sandora Gjalskoga, imao je održati predavanje »Skice i portreti«. Ta sjednica nije održana, nego je članak objavljen u Ljetopisu, sv. 47. Dne 15. veljače 1935. čitao je u javnoj sjednici Umjetničkoga razreda raspravu »O hrvatskom jedanaestercu« (Prilog proučavanju srpsko-hrvatske umjetne metrike).

Kao član obnovljene Jugoslavenske akademije Nazor je, zbog bolešljivosti i zauzetosti drugim poslovima, rijetko dolazio na redovne sastanke. Ali se živo zanimao za rad Akademije i nastojao pomoći njezine planove (na pr. rad na Rječniku). Posljednji je put kao književnik nastupio upravo u Jugoslavenskoj akademiji, pročitavši dne 29. I. 1949. dvije novele iz najnovije svoje knjige »U zavičaju«. Te knjige u cjelini nije ugledao, iako je za njega živa već bila i prelomljena. Izišla je nakladom Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije. Posljednji njegov rukopis – niz impresija »Čitajući Kranjčevića« – prihvaćen je za štampu u »Radu« nekih dvanaest sati prije njegove neočekivane smrti (19. lipnja 1949.).

Prigodom njegova pogreba održao je u ime Jugoslavenske akademije tajnik Odjela za jezik i književnost ovaj govor:

»Smrću Vladimira Nazora izgubila je Jugoslavenska akademija jednoga od svojih najstarijih i najodličnijih članova. Najstarijih – ne toliko po godinama, nego po tome, koliko joj je vremena bio članom. Najodličnijih – ne samo po položaju, što ga je zauzimao u javnome životu, već i po svojim kvalitetama. Ako se za ikoga može reći, da je svojim članstvom počastio Akademiju isto toliko, koliko ona svojim izborom njega, vrijedi to za Nazora. Njezinim je dopisnikom postao, kad je bio na vrhuncu književnoga rada, stvorivši u hrvatskoj književnosti novu epohu. A ostavlja je u času, kad je – i njegovom zaslugom – obnovljena Akademija ušla u novo razdoblje svoga života: da svim silama sudjeluje u izgradnji socijalizma u našoj zemlji. Prva njegova radnja, objavljena u Akademijinim izdanjima, najbolja je rasprava o metrici u hrvatskoj književnosti. A u posljednjem svome opsežnijem spisu, »Čitajući Kranjčevića«, prihvaćenom za štampu 18. o. m. j. uspio je dati nova osvjetljenja o svome velikom prethodniku.

Vladimir Nazor nije pripadao među akademike, koji se zanimaju samo za predmete jedne uske struke. On je inao pred očima cjelokupni rad Akademije – i naučni i umjetnički. To nije slučajno, jer to izlazi iz svih karakteristika njegova bića. On je bio isto toliko čovjek nauke,

koliko i pjesnik. Pjesnik – jer je oživljavao sve, čega se dotaknuo. Čovjek nauke – jer su njegova težnja za spoznajom i njegova sumnja u dogme bile uvijek žive.

Nazor je, kao rijetko koji naš intelektualac, čitao vrlo mnogo. Nije bilo područja nauke i književnosti, za koje se ne bi zanimao. Filozofija, povijest, prirodne nauke – sve je to njega podjednako privlačilo, i o svemu je imao izgrađeno mišljenje. Zato u njega književni i naučni problemi sačinjavaju jednu cjelinu – i po načinu, kako je na njih gledao, i po onome, što je od njihova rješenja očekivao.

I nauci i poeziji po Nazorovu je shvaćanju isti cilj: težnja za spoznajom. Obje imaju u društvu istu svrhu: da život učine ljepšim i boljim.

U pjesmi »Turrus eburnea« prikazao je Nazor svoj samotnički pjesnički rad. Završio je u stihovima:

Kad ću, kad ću jednom jak i dobar moći
Da međ ljude siđem iz te kule svoje?

A u jednoj od svojih posljednjih novela »Perpetuum mobile« iznio je lik svoga djeda. Prikazao ga je kao čovjeka, koji se trapi i muči, da bi izgradio stroj, koji će se moći uvijek kretati. Svoje napore opravdava on riječima:

»Čovjek je bio prognan iz prvoga mu zavičaja; mora steći sebi kruh teškim znojem lica svoga, al' će on izumjeti nešto, što će mu olakšati rad. Svakovrsni se strojevi već kreću na toj zemlji, no tek je perpetuum mobile sprava nad spravama, koja će ga opet vratiti u izgubljeni raj.«

Dakle: sve za čovjeka, i poezija i nauka.

Nazorov djed u spomenutoj priči, nije uspio u svome naumu. Ali je Nazor sam, u svojoj umjetnosti, ostavio sredstvo, koje će još dugo i dugo biti izvorom akcije i pokreta. Jer ta umjetnost ima snagu da diže u časovima klonuća, jer ona svojom svježinom djeluje kao okrepa za umorne. Jer ona potiče na rad klonule. I ona će – koliko je to ljudski moguće – do u daleku budućnost čuvati svome tvorcu i slavu i zahvalnost poznijih pokoljenja.

Akademik Antun Barac

POKUŠAJ BIBLIOGRAFIJE RADOVA VLADIMIRA NAZORA

Sastaviti bibliografiju radova Vladimira Nazora nije lak posao, jer je Nazor bio vrlo plodan pisac i suradnik velikog broja ne samo hrvatskih, nego i jugoslavenskih novina, časopisa, almanaha, kalendara i t. d., i to ne samo u domovini, već i u inozemstvu. Mnogi su urednici pored toga sami preštapavali njegove radove, sve tamo od 1900. pa do njegove smrti. A to se radi i poslije njegove smrti. U ovom pokušaju uzeti su u obzir radovi do kraja 1950. godine.

Da bi ovaj pokušaj bio koliko je moguće potpuniji, priređivači su pregledali mnogo novina, časopisa, almanaha, kalendara, i t. d., što su izlazili u svim našim krajevima, ali nažalost u zagrebačkim knjižnicama nisu ti dnevници i periodična štampa potpuni, a dosta toga sasvim nedostaje. Zato će i ovaj pokušaj – iako dosad najpotpuniji – trebati još dopunjati, pa je daleko od toga da pretendira na potpunost.

Koliko je priređivačima poznato, dosad su objavljena četiri pokušaja Nazorove bibliografije, zapravo njegovih štampanih knjiga, i to: *A(nte) R(ojnić)* u »*Republici*« (Zagreb, 1949, br. 7–8, str. 631.–636.); *K. S.* u »*Književnosti*« (Beograd, 1949, sv. 7–8, str. 130.–133.); *Anonim* u »*Ujesniku*« (Zagreb, 24. VI. 1949) i *R(ojnić Ante)* u časopisu »*Narodna knjiga*« (Zagreb, srpanj 1949, str. 30.–33.). Kako se vidi, svi su ovi radovi objelodanjeni povodom smrti pjesnikove.

Napominjemo da nije pregledan zagrebački »*Morgenblatt*« (ni listovi od kojih je nastao), jer se podaci o prijevodima originalnih radova Vladimira Nazora nalaze u knjizi *Hinka Uinkovića*: *Jugoslavische Literatur in »Morgenblatt«* (2. I. 1886.–31. XII. 1935.). Zagreb, 1936, str. 18., 41.

Za naučno ispitivanje metoda Nazorova rada važna je *rukopisna ostavština* pjesnikova, koncepti njegovih radova, na kojima se vidi, što je pjesnik mijenjao, i njegova korespondencija, pa su priređivači popisali i tu književnu ostavštinu Nazorovu, što se čuva u naučnim ustanovama u Zagrebu, poimence u Sveučilišnoj knjižnici, Institutu za jezik i književnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Muzeju Narodnog oslobođenja. U pretposljednem zavodu ima dosta neštampanih Nazorovih radova, među njima i nekoliko pjesama na talijanskom jeziku, koje se – barem po pjesnikovu datiranju – moraju ubrojiti

među prve njegove radove. Tako pjesmu »Il primo canto«, posvećenu svojoj majci, pjesnik je datirao: »Brač, 14. sept. 1890«.

Slično Nazor tvrdi na drugome mjestu. Na papiriću, koji je sastavni dio jednog pisma Branku Drechsleru-Vodniku (I. knj.), on piše: »Kad bih jednom mogao doći do svoje prve hrvatske pjesme u »Narodnom listu« (spjevana sigurno već 1890), onda bih možda ispustio ovu tal. pjesmu »Il primo canto«. 20. 8. (19)17. V. N.«

Ova pjesma na talijanskom jeziku, koliko je priređivačima poznato, nije bila štampana. Međutim, pregledan je »Narodni list«, i to baš godišta 1890, 1891, 1892, 1893 (nekoliko puta, da se ne bi potkrala pogreška), i t. d., pa je tek – kako se može vidjeti iz bibliografije – u 1893. godištu nađena *prva* pjesma Nazorova štampana u tom listu pod pseudonimom *Vladimir Primorski*. Uz ovaj pseudonim spominjemo i *Zorna*, pod kojim je Nazor surađivao u nekim časopisima (isp. Viktor Car Emin. *Moja sjećanja na Vladimira Nazora*. Građa za povijest književnosti hrvatske, knj. 19. Zagreb, 1950, str. 23.).

Prema tome sastavljači misle da se je Nazor zabunio pišući tu bilješku dvadeset i četiri godine kasnije, o čemu nas mogu uvjeriti i same njegove riječi iz navedene bilješke »spjevana sigurno«. Riječca »sigurno«, s obzirom na položaj na kome se u tekstu nalazi (druga po redu) i zbog toga što je to datiranje stavljeno među zgradama, znači autorovu *nesigurnost*.

Gotovo sva su pisma pisana Branku Drechsleru-Vodniku, dok je on izdavao Nazorova djela, i za vrijeme, dok je Vodnik bio stvarni urednik »Jugoslavenske njive«, u kojoj je Nazor publicirao pjesme i prozu. Iz njih se vidi gledanje pjesnikovo na pojedina teoretska pitanja i u mnogome njegov metod rada, kao i Vodnikovi savjeti odnosno prijedlozi Nazoru, pa preko toga i Vodnikovi pogledi na neka pitanja iz teorije književnosti.

Da bi olakšao posao pri sabiranju podataka, dao je akademik A. Barac na upotrebu tri sveska, u kojima je Vladimir Nazor sabirao kritike, članke, prikaze, bilješke, i t. d. o svojim radovima, ali su se sastavljači ovog bibliografskog pokušaja nažalost time mogli samo djelomično koristiti, jer na mnogim sačuvanim odrescima nedostaju potrebni bibliografski podaci. Akademiku A. Barcu zahvaljuju na ukazanoj pomoći.

J. R.

**Kratice upotrebljenih novina, časopisa, kalendara, kao i ostale kratice,
koje su u tekstu navedene.**

1. A. F. = Annales de l'institut français de Zagreb, Zagreb.
2. A. J. = L'Adriatico Jugoslavo, Zagreb.
3. Alhs. = Almanah hrvatskih i srpskih pesnika i pripovedača. Zagreb-Beograd 1910–1911.
4. Al. J. S. = Almanah Jadranske Straže, Beograd.
5. Antologija nove čakavske lirike = Antologija nove čakavske lirike, uredili I. Jelenović i H. Petris, Zagreb 1934.

6. Antologija novije hrvatske lirike = Antologija novije hrvatske lirike, uredio dr. Mihovil Kombol, Zagreb 1934, sv. 6.
7. Antologija novijih hrvatskih pripovjedača = Antologija novijih hrvatskih pripovjedača izd. Srpske književne zadruge 144, knj. 1. Priredio dr. Branko Drechsler, Beograd 1912.
8. B. = Borba, oslobođena teritorija, zagrebačko izdanje.
9. B. j. š. = Biblioteka jugoslavenske škole, Beograd.
10. Br. = Brazda, Sarajevo.
11. Br-k. = Branik, Sušak.
12. B. V. = Bosanska Vila, Sarajevo.
13. B. Z. = Brački Zbornik, Split.
14. C. L. = (Zbornik) Camille Lucerna, Graz 1938.
15. Crv. kal. = Crveni kalendar, Zagreb.
16. C. S. = Cahiers du Sud, Marseille.
17. Č. M. = Kalendar sv. Ćirila i Metoda, Zagreb.
18. Č. R. = Čehoslovačko-jihoslovenska revija, Prag.
19. D-a. = Danica, Zagreb.
20. D. P. = Današnja Poljska, Zagreb.
21. Dž. p. = Džepna početnica s. 1.
22. G. I. = Glas Istre, oslobođena teritorija i Rijeka.
23. Gid. = Gideon, Zagreb.
24. G. M. D. = Glasnik Matice Dalmatinske, Zadar.
25. G. S. = Glas Slavonije, oslobođena teritorija i Osijek.
26. G. Sl. = Glas Slobode, Dubrovnik.
27. H. K. = Hrvatsko Kolo, Zagreb.
28. H. N. = Hrvatski Narod, Zagreb.
29. H. P. = Hrvatska Prosvjeta, Zagreb.
30. H. R. = Hrvatska Revija, Zagreb.
31. H. Sa. = Hrvatski Salon, Zagreb.
32. I. = Iskra, Zadar.
33. I-a. = Istra, Trst.
34. I. knj. = Institut za jezik i književnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb.
35. I. r. = Istarska riječ, Zagreb.
36. I. Z. = Istra, Zagreb.
37. I. Zb. = Istarski Zbornik, Zagreb.
38. J. = Jug, Split.
39. J. D. = Jadranski Dnevnik, Split.
40. J. Nj. = Jugoslavenska Njiva, Zagreb.
41. J-š. = Juriš, Zagreb.
42. J. T. = Jakić Tomislav, Zagreb.
43. Ju. = Jugoslavija, opisi i slike, Antofagasta.
44. Jug. kal. = Narodni kalendar Jugoslavije, Beograd.
45. Ju. L. = Jutarnji List, Zagreb.
46. J. Z. = Jadranski Zbornik. Jadranska poezija, Beograd 1935, knj. 1.
47. K. H. = Književni Horizonti, Zagreb.
48. K. J. = Književni Jug, Zagreb.
49. K. N. = Književne Novosti, Zagreb-Rijeka.
50. Knjiž. = Književnik, Zagreb.
51. Kr. = Kritika, Zagreb.
52. K. Z. = Književnik, Zagreb.
53. L. = Lovor, Zadar.
54. L. B. O. = Lirika iz borbe i obnove, Zagreb.
55. Lirici croati, Zagreb 1942.
56. L. O. Z. = Lovor, Zagreb, Zadar, Split.
57. Lj. = Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb.
58. M. D. = Mlada Dalmacija, Zadar.

59. M. G. = Matija Gubec, mali zbornik o hrvatskoj seljačkoj buni g. 1573., Zagreb (1947).
60. Mi. = Misao, Beograd.
61. M. I. H. = Mladi Istranin = Mladi Hrvat, Opatija.
62. M. I. I. R. = Mladi Istranin, prilog »Istarske Riječi«, Trst.
63. M. Istr. R. = Mali Istranin = Mali Rodoljub, Zagreb.
64. Misao, antologija najnovije lirike, Beograd, 1926.
65. Ml. = Mladost, Zagreb.
66. N. = Novosti, Zagreb.
67. N-a. = Nada, Sarajevo.
68. Nar. L. = Narodni List, Zagreb.
69. Nar. Pr. = Narodna Prosvjeta, Pula.
70. N-d. = Naprijed, oslobođena teritorija i Zagreb.
71. N. D. = Novo Doba, Split.
72. N. E. = Nova Evropa, Zagreb.
73. N. kol. = Narodni koledar Franina i Jurina, Trst.
74. N. L. = Narodni List, Zadar.
75. N. L. S. = Novi List, Sušak.
76. N. L. V. = Narodni List, Volosko.
77. N. O. B. muzej = Muzej Narodnog Oslobođenja Hrvatske, Zagreb.
78. N. Sl. = Naša Sloga, Karlovac-Sušak.
79. N. Sloga = Naša Sloga, Beč.
80. N. V. = Novi Vijek, Split.
81. N. V-i. = Novi Vidici, Beograd-Sarajevo.
82. O. = Omladina, Zagreb.
83. Ob. = Obzor, Zagreb.
84. O. B. = Omladinski Borac, oslobođena teritorija i Zagreb.
85. Odabrane strane = Odabrane strane jugoslavenskih pisaca, uredio Trifun Đukić, Beograd, 1938, knj. 2.
86. Ostv. = Ostvarenja, Zagreb, 1947.
87. P. = Prosvjeta, Zagreb.
88. P. B. = Primorski Borac, oslobođena teritorija.
89. Part. P. = Partinzanska Pozornica, s. 1.
90. Pjesme Borbe i Slobode = Pjesme Borbe i Slobode. Izradila Tehnika Pobjeda, Istra 1944.
91. P. P. = Pučki Prijatelj, Krk-Pazin-Trst.
92. Po-t. = Pokret, Zagreb.
93. P-r. = Pionir, s. 1.
94. Pret. = Preteča, Beograd.
95. Prim. = Primorka, oslobođena teritorija.
96. Prim. V. = Primorski Vjesnik, oslobođena teritorija i Sušak.
97. P. S. = Il Pensiero Slavo, prije »Il Diritto Croato« Pula-Trst.
98. R. = Republika, Zagreb.
99. Rad = Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb.
100. R. B. = Republikanska Božićnica, Zagreb.
101. R-č. = Riječ, Zagreb.
102. R. G. = Riječki Glasnik, Zagreb.
103. R. K. = Radnik kalendar, Sarajevo.
104. Ru-a. = La Ruota, Roma.
105. R. Vj. = Radio Vjesnik, Zagreb.
106. R. Y. = Revue Yougoslave, Paris.
107. S. = Savremenik, Zagreb.
108. S. D. = Slobodna Dalmacija, oslobođena teritorija i Split.
109. Si. = Sijelo, Prag.
110. S. K. = Svačić hrvatski ilustrirani koledar, Zadar.
111. S. K. G. = Srpski književni Glasnik, Beograd.
112. Sl. poh. = Slovenske pohľady, Turčianski Sv. Martin.
113. Sl. Tr. = Slobodna Tribuna, Zagreb.

114. Sm. = Smilje, Zagreb.
 115. Spomen knjiga = Spomen knjiga Jugoslavenske matice u Splitu prigodom prve proslave (1920-1930) 1930.
 116. Spr. = Spremnost, Zagreb.
 117. S-t. = Svijet, Kairo.
 118. Str. K. = Strossmayer koledar, Zagreb.
 119. Sv. Knj. Z. = Sveučilišna knjižnica, Zagreb.
 120. T. S. = Travnička Spomenica.
 121. V. = Vijenac, 1867-1903, 1910, 1913, 1923-1928, Zagreb.
 122. V-a. = Volja, Beograd.
 123. Vj. = Vjesnik, oslobođena teritorija i Zagreb.
 124. Z-a. = Zora, Beč.
 125. Zbornik = Zbornik građe za kulturno-umjetničku propagandu 1944.
 126. Z. J. = Zov sa Jadrana, Split.
 127. Z. R. = Znanje i radost, Zagreb 1942.
 128. Ž. = Život, Zagreb.
 129. Ž. B. = Žena u borbi, oslobođena teritorija i Zagreb.
 130. Ž. D. = Žena danas, oslobođena teritorija.
- col. = columna
 n.d. = navedeno djelo
 NS. = Nova Serija
 s. a. = sine anno
 s. l. = sine loco
 v. = vidi

I. Rukopisi.

a) Pjesme.

- Lirika*. Dio I. (1890-1910). Rukopis za izdanje Branka Vodnika: Djela Vladimira Nazora. Knjiga II. Zagreb, 1918. (Sa mnogim ispravkama autorovim. Ima tu i nekoliko pjesama na talijanskom jeziku, među njima i »Il primo canto«, posvećena njegovoj majci, a datirana 14. septembra 1890.) I. knj.
1914. Iz »*Intima*«. *Srokovi*. I. knj.
Stih (sa definitivnim sadržajem i rasporedom »*Intima*«). I. knj.
1915. Iz »*Intima*«. *Dvoji anđeli* I. knj.
Dó. I. knj.
Čahura. I. knj.
MCMXV. I. knj.
Mi. I. knj.
- Glas zemlje*. I. knj.
S olujom. I. knj.
Strah. I. knj.
Pjesni ljuvene. (S predgovorom, koji nije nikada štampan.) I. knj.
1916. *Samoća*. I. knj.
Zanos, Jalovo cvijeće, Korijen. (Za II. izdanje »*Pjesni ljuvene*«.) I. knj.

Gošća. 1. Poziv. 2. Bjelogrivi. 3. Pod morem. 4. Meduze. 5. Kupa. 6. Dupini. (stranica prazna) 7. Lovor morski. (1916?) (Svešćić pjesama, koji imade zajednički naslov »Gošća«.) I. knj.

Bez ritma. I. knj.

Daktilska rima. I. knj.

Utva zlatokrila. (Stihovi za osmu kiticu od kraja, koji počinju: »Kliknu, a visoko, gdje zvijezda jata — — —« Vodnikova izdanja Odabranih djela za školu, knjiga II. Zagreb, 1916, str. 90. I. knj. Međutim, ta strofa je u tom izdanju *deseta* od kraja.)

Sin. I. knj.

Jugovina. I. knj.

Athene noctua. I. knj.

Čvor. I. knj.

Kroz vječnost. I. knj.

Savjest. I. knj.

Nesmiřeni san. I. knj.

Samoća. I. knj.

1917. *Ah zraka.* I. knj.

Kvarnerske sličice. 3. Podsunčanik. 6. Zaton. (1917?) I. knj.

Sěh dűš dűn. I. knj.

Sěh dűš dűn. Invalid. (Pjesme su zbog čakavštine popravljene rukom prof. I. Ribarića, koji je napisao i stručne Primjedbe o čakavštini u tim pjesmama.) I. knj.

Pabirci. (1892–1917) Zagreb 1917. (To je rukopis za Vodnikovo izdanje Odabrana djela za školu, Posebna izdanja, knj. 3. Zagreb 1917.) I. knj.

Pabirci, Prve pjesme i Lirika. (1914–1918) (Na omotu piše »Neštampano«. Međutim tu ima i štampanih i neštampanih pjesama, koje su dotjerivane.) I. knj.

Proljetne vode. I. knj.

Putnik. I. knj.

Posljednji vijenac. I. knj.

1923. *Slika Nazorova.* Na doksatu Dječjega doma u Crikvenici. (Sa stihovima datiranim 1. IV. 1923.) I. knj.

1935. *Conte Stefano de Zannovich.* Budva, VII. 1935. (Pjesma iz ostavštine Mirka Breyera, štampana u s.k.g. ns. 1935, str. 582–588) J. T.

1942. *Čamac na Kupi.* (Koncem prosinca 1942.) n.o.b. muzej.

1943. *Razgovor s mrtvima.* (Sačuvano kao rukopis, i štampani primjerak na mašini, I. 1943.) n.o.b. muzej.

Krutim se — —. (Pjesma ispjevana u Rudniku Tušina, 5. II. 1943.) n.o.b. muzej.

Baka spasa. (Pjesma ispjevana za vrijeme povlačenja iz Crne Gore, proljeća 1943.) N.O.B. muzej.

Splavi na Drini. (Svibanj 1943.) N.O.B. muzej.

Pad s konja. N.O.B. muzej.

b) *Pjesme bez naznake godine.*

Arkun (ep). I. knj.

Gusarska lađa. Oluja. (Morske pjesme: I. Šator. II. Galebi. III. Oluja. IV. Gusarska lađa. V. Česvina.) I. knj.

Hramovi. I. knj.

Pabirci. (Sadržaj i raspored, popis pjesama.) I. knj.

Pad s konja. N.O.B. muzej.

Sonet II. Soko i prsten. (U pismu bez datuma i te pjesme.) I. knj.

S. O. S. Mrtva straža. R.-5518, Sv. knj. Z.

Srdjan. R.-5399, Sv. knj. Z.

Što duša trpi (odlomak pjesme). I. knj.

*** R.-5504, Sv. knj. Z.

c) *Proza.*

1912–1925: 272 pisma i dopisne karte prof. Branku Drechsleru-Vodniku. Sva su u vezi izdavanja autorovih djela u Matici Hrvatskoj, u izdanju Vodnikovu i suradnje u Jugoslavenskoj njivi.

1928. Pismo Branimiru Livadiću. (U vezi suradnje u »Hrvatskoj Reviji« – 22. IV. 1928. Crikvenica.) R.-5514, Sv. knj. Z.

1943. *Partizanke.* (Avantira iz dnevnika s partizanima, Zmaj u bunkeru – Gračanica na Rami III. 1943, Slova na kamenu, pisano na bezimenoj planini, III. 1943, do sada citirani sastavci su rukopisna građa, dok je ostalo štampano na mašini. Durmitoru, Razvršje u Crnoj Gori, 28. V. 1943; Kasna godišnjica, na uzmaku iz Crne Gore, 30. V. 1943; Zov drevnom bogu, smišljeno i zabilježeno u Južnoj Bosni VI. 1943, stilizirano u Plitvičkom Ljeskovcu, III. 1944.) N.O.B. muzej.

1944. *Istra u borbi.* (Čardak u šumi 7. V. 1944.) N.O.B. muzej.

d) *Prijevod.*

Dante: Pakao. R. 4575 – Sv. knj. Z.

II. *Pjesme* (pojedinačno štampane, lirske i epske).

1893. *Ja te ljubim.* N.L. br. 65.

Zvjezde. N.L. br. 69.

Nepoznato. I. str. 72.

Moja pjesma. I. str. 94.

Mors. I str. 105.

Kob. I. str. 127–128.

U lađici. P. str. 353.

- Margareta*. P. str. 522.
Donna Klara. P. str. 662–663.
Sanci. P. str. 694.
Salamun. P. str. 837.
1894. *U hramu*. I. str. 29–30.
Kralj Lear. I. str. 60.
Ave Maria. I. str. 71.
1896. *Equus caballus*. N-a. str. 363.
Ruta Moapka. N-a. str. 471.
Na tornju sv. Stjepana u Beču (1896). V. str. 467.
Kosovo. V. str. 499–500, 516–517.
Macbeth. V. str. 561.
1897. *Julija i Romej*. N-a. str. 94.
Ahinoama. N-a. str. 143.
Prometej. N-a. str. 223.
Avizaga Sunamitka. N-a. str. 304–306.
Četiri idile. N-a. str. 426–427.
Prolog idilama. N-a. str. 466–467.
Kralj Tomislav. L. str. 25.
Na barikadi. L. str. 89–90.
Car Nerun. V. str. 635–636, 655–656.
1898. *Četiri idile*. N-a. str. 39.
Roland (Iz kola »Heroji«). N-a. str. 185–186.
Kraljević Marko (Iz kola »Heroji«). V. str. 424–425.
1898. *Komšijino blago*. V. str. 561.
Jagoda. V. str. 611.
Perun. V. str. 739–740.
Karijatida. H. Sa. str. 31.
1899. *Uilinski soneti* (Posvećeni Xeresu de la Maraja). N-a. str. 166.
Lozana N-a. str. 229–230.
Momir i Grozdana. N.v. str. 367–372.
1900. *Zora* (iz »Slav. legendi«). N-a. str. 22–23.
Črt (VI. iz ciklusa »Slavenske legende«). Ž. str. 44–46.
Jarilo i Lada (V. iz ciklusa »Slav. legende«). Ž. str. 188–190.
1901. *Borna*. V. str. 603.
Živa (Bugarštica iz I. pjevanja »Živane«). V. str. 702–703.
Amanet (Maruliću). V. str. 827–828.
Zima V. str. 962.
Večeri godišnjih dobi. 1. Prolietna večer. 2. Ljetna večer. 3. Jesenja večer. 4. Zimska večer. V. str. 998–999, 1022–1023.
Ruža. (Iz ciklusa »Synopsis«). Ž. str. 12.
Žene Galilejke. Ž. str. 127–129.
Usortesâna (Iz »Biblijskog ciklusa«). V. str. 786–787.

- Povratak.* N-a. str. 66.
Momir. N-a. str. 99.
Űrelo. N-a. str. 246.
Na pragu. N-a. str. 291.
Jesen. N-a. str. 306.
Sumrak. N-a. str. 370.
- 1901/2. *Svantovid* (iz VII. pj. »Űivane«). G.M.D. (knj. I.). str. 130–134.
1902. *Ars, Sreća, Oblaci.* N-a. str. 3.
U oluji. N-a. str. 117.
Sphinx. N-a. str. 163.
Pred hramom. N-a. 174.
Čempresova pjesma. N-a. str. 217.
Erotika. N-a. str. 246.
Meriggio. N-a. str. 275.
Prva Űrtva. V. str. 179.
Ariman. V. str. 291.
Oromazova pjesma. V. str. 579.
- 1902/3. *Brundijada.* Pjevanje I. G.M.D. str. 30–42.
Brundijada. Pjevanje II. G.M.D. str. 125–136.
Brundijada. Pjevanje III. G.M.D. str. 240–249.
Brundijada. Pjevanje IV. G.M.D. str. 365–379.
1903. *Erotika.* N-a. str. 15, 99, 127, 155, 183.
Povratak. N-a. str. 118.
Kob. N-a. str. 158.
Uspomene. N-a. str. 186.
U ognjici. N-a. str. 211.
Gnijezdo. N-a. str. 267.
Prognanik. N-a. str. 267.
Ahasver. N-a. str. 267.
U osvit. N-a. str. 294.
Pjesnicima. N-a. str. 326.
Erotika. V. str. 74.
Erotika. V. str. 206.
Bol. V. str. 302.
Kroz suzu. V. str. 368.
San. V. str. 438.
Kentaur. V. str. 691–692.
1904. *Knjiga o kraljevima hrvatskijem.* Banovi (od god. 620–900) Kluk, Ljutovit Posavski, Borna, Ratimir, Ladislav, Ban Družak, Mojslav, Trpimir, Prokleti ban, Sedeslav, Branimir, Braslav, Kraljevi (od god. 900–1102.): Tomislav, Kriesimir I., Pribina, DrŰislav, Kriesimir II., Stjepan I., Petar Kriesimir Veliki, Slavić, Dmitar Zvonimir, Stjepan II., Petar Svaćić. s.k. 44–54.
Soneti. Posvećeni Xeresu de la Maraja (I.–XII.). G.M.D. knj. III. str. 42–49.
Lovran (Iz drugog ciklusa »Hrvatski gradovi«). N.L.V. br. 5.

1905. Iz ciklusa.: *Hrvatski gradovi* (sa slikom autora): Senj, Krapina, Vrbnik, Volosko, Foča, Kreševo. s.k. str. 12–13.
Rendez-vous. Si. str. 99.
Ibrik. Si. str. 152.
U jeseni. Si. str. 203.
Uesna. Si. str. 230.
Cvrčci. Si. str. 291.
 Iz ciklusa »*Hrvatski gradovi*« 1. Petrovaradin. 2. Osijek. 3. Mostar. L.O.Z. str. 5–6.
Dionizijske pjesme. Lo. Z. str. 74–75, 98–99.
Pontus. L. str. 194–195.
1906. *Bitka kod Mike*. S. str. 250–251.
Bitka kod Mike (I.–V. sonet, prenijeto iz S. 1906. str. 250–251.). N.L. br. 80.
1907. *Ban Domagoj* – *Sclavorum pessimus dux*. s.k. str. 1–2.
Tolstoj. S. str. 70–73.
Dakovo. S. str. 277–279.
Prvi sukob. S. str. 521–522.
Rahela (Iz »Biblijskih legendi«). S. str. 716–718.
Lovran. č.m. str. 70.
Osijek (pjesma iz ciklusa »*Hrvatski gradovi*«). Str. K. str. 191.
Dakovo (pjesma iz ciklusa »*Hrvatski gradovi*«.) Str. K. str. 191.
1908. *Petar Svačić* (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 88–89.
Kraljevo oranje (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 202–204.
Kraljica Lepa (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 523–524.
Smrt Petra Krišimira (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 651–654.
Otmica djevojaka. s.k. str. 149–151.
1909. *Poruka* (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 22–23.
Po cetinskim selima (pjesma iz »Hrv. Kraljeva«). S. str. 180–181.
Cvrčak. S. str. 300–301.
Io Pean. S. str. 477–479.
Sarkofag (In memoriam Vladimiru Vidriću). S. str. 548–549.
Iza propasti. B.V. str. 4.
Most na nebu. M.I.H. str. 228.
1910. *Exodus*. S. str. 4.
Konjanik. S. str. 226–227.
Varvari (Legenda, Robovi, Kip.). S. str. 691–692.
Iz bosanskih gradova: Jajce, Tešanj. B.V. str. 189.
Mali Čič. M.I.H. str. 41.
Brat i seka (Velebit i Učka). M.I.H. str. 78–80.
Abeceda (Kćerkica i majka). M.I.H. str. 90.
Božje oko. M.I.H. str. 126–127.
Mlin. M.I.H. str. 134.
Djedovi dari. M.I.H. str. 151–152.

- Prve hlače.* M.I.H. str. 169–170.
Ulebit. M.I.H. str. 182.
Moj susjed. M.I.H. str. 274–275.
Kiklop. Alhs. str. 50–54.
Davor. Z-a. br. 1, str. 15–16.
1911. *Notturmo.* Alhs. str. 79–82.
Ban Dragonja. S. str. 87–89.
Jutarnja pjesma. B.V. str. 51.
Stella maris. B.V. str. 83–84.
Konji bjelogrivi. B.V. str. 148.
Orač. B.V. str. 259.
Faun. B.V. str. 291.
Cica maca. M.I.H. str. 108–109.
Neposlušni Ile. M.I.H. str. 146.
Uatra, voda i poštenje. M.I.H. str. 216–217.
1912. *Iseljenik.* S. str. 4–9.
Doksat. S. str. 216.
Borba. S. str. 405.
Lanac. S. str. 520.
Davori! Davori! S. str. 702.
Hrvatska rapsodija (Pjesma-uglazbljena od Antuna Andela za izvedbu 60-g. pjevačkog društva »Kolo«). Ob. br. 344.
Heroji. N.L. jubilarni broj, 1–III–1912, str. 33.
Momčilo. B.V. str. 235.
Priča o Isusu. M.I.H. str. 54–56.
Tri upita. M.I.H. str. 65–66.
Mrtva baka. M.I.H. str. 184–185.
Hajka. S.K.G. str. 108–110.
Naša pjesma. Str. K. str. 25.
Planinske pjesme (I. Bijeg. II. Vila Ravijojla. III. Magle. IV. Tankoprelja. V. Na vrhu. VI. Blagoslov. VII. Jutarnja pjesma. VIII. Ave Maris Stella. Epilog). H.K. str. 142–155.
Rapsodija. Po-t. br. 285.
1913. *Uraždinu.* P. str. 26.
Požega. P. str. 112.
Travnik. P. str. 172.
U Krapini. P. str. 249.
Zemun. P. str. 333.
Zrinj. P. str. 405.
Gospić. P. str. 599.
Petrovaradin. P. str. 620.
Senj. P. str. 708.
Kraljevica. P. str. 740.
Novigrad. P. str. 826.
Geokarp. S. str. 5.

- Korov*. S. str. 211.
Šumske idile (1. Bog u šumi. 2. Slavujeva priča. 3. Pauk. 4. Posmrtno zvonce. 5. Šuma spava). S. str. 403–405.
Šumske idile (nastavak: 6. Mrtvi lugar. 7. Kraljica cvjetova. 8. Sunčev pjevač. 9. Mrazova sestrice. 10. Pjesma uskršnuća.) S. str. 472–473.
Atlantida. S. str. 635.
Hrvatski kraljevi. V. str. 146–147.
Geneza. s.k.g. str. 188.
Posljednja zdravica. s.k.g. str. 346–347.
Vinograd. s.k.g. str. 588–589.
Ra. s.k.g. str. 277–279.
Turris Eburnea. s.k.g. str. 664–665.
Ujetar. s.k.g. str. 665.
Među zvijezdama. s.k.g. str. 829–830.
1914. *Besmrtna*. k.n. str. 1.
Zimne priče (I. Kristalna šuma. II. Bosiljak. III. Čempresi. IV. Carić. V. Zapuštena. VI. Bijela smrt). k.n. str. 65–66.
Jezero. k.n. str. 129.
Bor. k.n. str. 178.
Sijač, Ritam, Sanje. k.n. str. 225–226.
Labud. S. str. 73.
Nostalgija. S. str. 252.
Hridina. s.k.g. knj. 32., str. 502.
Orač. Crv. kal. str. 87.
Hrvatski kralj u Zadru. m.d. br. 1.
Jelova brazda. s.k.g. knj. 32., str. 503.
1915. *Siga*. S. str. 10.
Jesen. S. str. 177–178.
Mrtva straža. S. str. 270.
1917. *Starci*. h.p. str. 335–336.
Šikara. S. str. 51–52.
Na Kvarneru (1. Svjetionik. 2. Vodomar. 3. Olujnica. 4. Ona. 5. Podsunčanik. 6. Zaton). S. str. 329.
1918. *Majka Margarita*. k.j. knj. I., str. 21.
Bog pastir. k.j. knj. II., str. 7–14.
Mala švelja. O. str. 42.
Sèh-dūš-dân. O. str. 49.
1919. *Kranjčević*. O. (II.) str. 1.
 SHS. o. (II.) str. 77.
Moje vrelo. O. (III.) str. 14.
Molitva. k.j. (knj. III.), str. 3.

- Ozdravljenje*. K.J. (knj. III.), str. 200–202.
Čovjek s onkraj vode. S. str. 63.
Novi naimar. S. str. 210.
Pjesma moga ja. S. str. 211.
Radost. S. str. 263–265.
Istri. S. str. 502–503.
Susret. K.J. str. 390–393.
1920. *Svet*. S. str. 2.
Zrikavac. S. str. 132.
Srpanjska pjesma. H.P. str. 162.
Genius loci. H.P. str. 255.
Ljeto. S.K.G. str. 418–420.
1921. *Niza od koralja*: I. Uranak. II. Halugica. III. Lađica. IV. Hridina. V. Galeb. VI. Ostrvce. VII. Šljunak. VIII. Zrnevlje. S.K.G. str. 19–23.
Časovi morski: 1. Jutro. 2. Plovidba. S.K.G. str. 100–101.
Posveta (Z. B.). S.K.G. str. 183–184.
Stupovi. S.K.G. str. 417–418.
Uzašašće. S.K.G. str. 418.
Metamorfoza. S.K.G. str. 419.
Epifanija. S. str. 8.
Nostalgije (I. Spomen. II. Glas. III. Miris). S. str. 87.
Ščavo voga (mjesto uvodnika – 12. nov. 1921.) R. g. br. 35.
1922. *Orač*. Jug. Kal. str. 137.
Pjesma o Žigici žigavoj i o gredi Gredurini. Sl. Tr. br. 367.
Faeton. J.NJ. str. 55–59.
Ploviti. J.NJ. str. 107.
Gaea. J.NJ. str. 351–353.
Ribar. S.K.G. str. 183.
Stihovi Meluzini. S.K.G. str. 183–184.
Pilot. S.K.G. str. 582.
Mjesečina. S.K.G. NS. str. 582.
Anketa o srpsko-hrvatskim odnosima. S.K.G. NS. str. 525–526.
Tri pjesme: 1. Kiša. 2. Niti. 3. Oblaci. S.K.G. NS. str. 177–178.
Balkon. S.K.G. NS. str. 429.
Kraljica sanja. S.K.G. NS. str. 429.
Sfingin posmijeh. Kr. str. 20–26.
1923. *Pergola*. S. str. 14.
Pjesme puta, koja trpi (I.–XIV.). (Crikvenica, 1923.). S. str. 134–136.
Čarobnjakovi soneti: I. Zavjetna lampa. II. Čini i mađije. III. Sunca. IV. Čivot. S. str. 252.

Kirka: I. Pred jesen. II. Bendeluci. III. Vječna čarobnica. IV. Labudovi. V. Mučenje. VI. Ljubavnici. VII. Prečista. S. str. 367–368.

Bele noći. S. str. 472–473.

Most na Nilu. J.NJ. str. 145–147.

Pjesme istarskoga prognanika. J.NJ. str. 288.

Soneti (Kula, More, Planine). J.NJ. str. 365–366.

Sedam soneta. J.NJ. str. 97–98.

Novi Pigmalion. J.NJ. str. 183.

Posljednje izdajstvo. J.NJ. str. 297.

Pro domo. J.NJ. str. 440–441.

Dvije pjesme: 1. Suncokreti. 2. Jedro. S.K.G. NS. str. 16–17.

Marko i vile: 1. U trnjaku. 2. Snaga. 3. Brazgotine. 4. Oblakinja. S.K.G. NS. str. 489–490.

Ars poetica: 1. Riječ. 2. Ritmi. 3–4. Rime. S.K.G. NS. str. 264–265.

Romance: 1. Soko i prsten. 2. Jesenji vrutak. 3. Sprovod. S.K.G. NS. str. 577.

Četiri soneta: 1. Vrt. 2. Sirene. 3. Urna straha. 4. Džamija. S.K.G. NS. str. 412–413.

Iz zbirke pjesama V. Nazora: *Carmen Vitae*: Sa Kvarnera, Svjetionik, Bjelogrivi, Oseka. Sl. Tr. br. 493.

Ulebit i Učka. Po Vl. Nazoru. Sl. Tr. br. 375.

Iz zbirke pjesama: *Carmen vitae*: *Podne*. Sl. Tr. br. 491.

Učka (Nije original, nego prerađeno po Nazoru). I-a. br. 4.

Uolosko. I-a. br. 45.

Divić grad u Puli. I-a. br. 46.

Pičan. I-a. br. 49.

Suncokreti. R-č. br. 4.

Iz »*Pjesama puti, koja trpi*«. (Pjesme su publicirane u *Savremniku*, 1923. br. 3. – ožujak). R-č. br. 58.

Uskrs. R-č. br. 76.

Tri dečka. Ml. br. 5. str. 4.

Dijete i šturak. Ml. br. 7. str. 8.

1924. *Canal di Maltempo*. J.NJ. str. 10–12.

Ona. J.NJ. str. 180.

Dim. J.NJ. str. 213–214.

Ante Pivalo. J.NJ. str. 216–219.

Sonet. J.NJ. str. 296.

Uatrena košulja. J.NJ. str. 373–374.

Ulebit. M.I.I.R. str. 61.

Tri pjesme. 1. Čarobnjak. 2. Vlasi. 3. Kiromancija. S.K.G. NS. str. 16–17.

Jabuka. S.K.G. NS. str. 178.
Posljednja pređa. S.K.G. NS. str. 179.
Tri pjesme. 1. Jezgra. 2. Žudnja. 3. Pozna deca. S.K.G. NS. str. 50–505.

Fijoka. S.K.G. NS. str. 340.
Na meti. S.K.G. NS. str. 340.
Izvor. N.E. str. 66.
Molitva. I. r. br. 22.
Baderna. I-a. br. 5.
Prije i sada. Mi. sv. 100, str. 269.
Uarke sutona. Mi. sv. 101. str. 357.

1924/5. *Exodus*. Gid. str. 97.

1925. S.H.S. Ml. br. 2, str. 32.
Uza staze života. Ml. br. 4, str. 79; br. 5, str. 98.
Deseterac. S.K.G. NS. str. 17.
Zatvorena vrata. S.K.G. NS. str. 18.
Poruka. S.K.G. NS. str. 189–190.
Kraljević Marko. S.K.G. NS. str. 29.
Basna. S.K.G. NS. str. 30.
Njegoš. S.K.G. NS. str. 482.
Molitva. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 442–443.

Jutarnja pjesma. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 443–444.

Maris Stella. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 446–449.

Iz ciklusa »Gošća«. Puljak, Meduze. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 449–450.

Časovi morski. Jutro. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 451–452.

Zvonimirova lada. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 454–455.

Galijotova pesan. (Bartulović Niko. »Jadranska antologija«.) AL.J.S. str. 456–457.

Hljebe naš čemerni (iz »Utve zlatokrile«). I. r. br. 17.

1926. *Radost*. AL.J.S. str. 144–146.

Prije i sada. Uarka sutona. (Dvije pjesme.) Misao, antologija najnovije lirike, Beograd, 1926, str. 87–88, 149.

Na Marjanu. Ml. br. 3, str. 49–52.

Nevidljivi svet. J.NJ. str. 277–278.

Dve pesme. S.K.G. NS. str. 15.

Šest soneta. 1. Orgulje. 2. Otac i sin. 3. Nagoni. 4. Nedostiživi san. 5. Igračke. 6. Lučonoše. s.k.g. ns. str. 18–20.

Pet soneta. 1. Misli. 2. Bdenje. 3. Jesenja šuma. 4. Mrtve stvari. 5. Žalost. s.k.g. ns. str. 29–31.

Smilje i treslica. s.k.g. ns. str. 499–500.

Dojilja Sima. s.k.g. ns. str. 590.

Svečev cjelov (Tinu Ujeviću). S. str. 33.

1927. *Uoda.* N. br. 251. (Pjesma iz »Hrvatske prosvjete«, 1927, br. 7–8.)

Most na Nilu. Ml. br. 1. str. 2.

Božić. H.P. str. 3.

Uoda. H.P. str. 149.

Soneti. 1. Dah. 2. Zvjezda mora. 3. Uza stube. 4. Klečanje. 5. Brat mali. H.P. str. 177–178.

Tijelovo. H.P. str. 204.

Novi čovjek. H.P. str. 204.

Legenda o srcu. s.k.g. ns. str. 95–97.

Kćerka. s.k.g. ns. str. 578.

Rafael. Iz rukopisa »Pjesme o četiri arhandela«. V. str. 97.

Duhovi. Iz ciklusa »Pjesme o četiri arhandela«. V. str. 176–177.

Frankopanski gradovi. Trsat. Omišalj. (Dvije pjesme.) Br-k, br. 1. *Nedograđena lada.* V. str. 415–417.

Uäinäöinen. V. str. 418.

Harfa. V. str. 495–498.

1928. *Jaram.* Pret. str. 18.

Brat i sestra. Ml. br. 5, str. 98–99.

Iz »Istarskog bjegunca«. Učka. Djeca. Darovi. (Pjesma sa slikom Vl. Nazora.) n.sl. br. 125. (Božićni prilog.)

Kraljević Marko. N. kol. str. 175–178.

Via crucis omnium peccatorum miserrimi. 1. Sudenje. 2. Križ. 3. Prvi put pod križem. 4. Majka. 5. Šimun Cirenac. 6. Veronika. 7. Drugi put pod križem. 8. Žene. 9. Treći put pod križem. 10. Raspinjanje. 11. Napitak. 12. Smrt. 13. Skidanje s križa. 14. Na grobu. H.P. str. 1–2.

Tuga. n.v-i. str. 19.

Autobiografija. (Kliše Nazorova autografa.) V. str. 1. (sa slikom V. Nazora).

Pjesme. (Moje lice, Večernja zvona.) V. str. 2.

Trag. V-a. str. 18.

Hod po vodi. V-a. str. 253.

Most nad morem. s.k.g. ns. str. 503.

1929. *Pod bremenom ljubavi*. Mi. sv. 237–240, str. 348–349.
Moj župnik stari. Starcu svećeniku don Roku Kalafatiću koji me
 3. VIII. 1876. krstio. U spomen. Crikvenica. XII. 1929. H.P. str.
 249. (pogrešna paginacija, str. 225.).
S. O. S. H.P. str. 14–15.
Dviije pjesme. (Posljednja pomast, Kaplja.) H.R. str. 515–516.
Siva prelja. K.Z. str. 48.
Trsat. N.E. str. 92.
Kraljevica. N.E. str. 100.
Omišalj. N.E. str. 121.
Senj. N.E. str. 124.
Lovran. Mošćenice. Motovun. Pazin I.–II. Poreč. N.E. str. 126.
Predgovor novom izdanju »Hrvatskih kraljeva«. S. str. 401–403.
Iz »Istarskih gradova«. Divičin grad u Puli. Cres. Roč. (Tri
 pjesme.) N. sl. br. 431. (Božićni prilog).
1930. *Iz »Istarskih gradova«*. *Kastav. Poreč. Divičin grad u Puli. Noć
 u Pazinu. Selo bez imena. Naš grad*. Spomen-knjiga, str. 39–42.
Našoj braći. str. 149.
Dragonjin grad. Ml. br. 4, str. 75.
Urbnik nad morem. H.P. str. 180.
Naš grad. H.P. str. 180.
Ona sva sjajna i ona sva siva. S.K.G. NS. str. 22–24.
Brazgotine što još peku. S.K.G. NS. str. 336–337.
Pjesma njoj. S.K.G. NS. str. 5–6.
Smrt i vrijeme. S.K.G. NS. str. 340–341.
Buda. S.K.G. NS. str. 259–261.
Dušmanin. H.R. str. 86–87.
Istri. I.Z. br. 11.
Seka siromaština. H.R. str. 264–268.
Prosjak i gavan. H.R. str. 426–428.
U božjem snu. K.Z. str. 98–99.
Čedna pjesma. K.Z. str. 241–242.
1931. *Motovun*. I.Z. br. 24.
Komet. D-a. br. 1. (sa slikom Vl. Nazora).
Zmijin solak. D-a. br. 2.
Pjesma Istri. M. Istr. br. 1, str. 2.
Nove pjesme. H.R. str. 38–41.
- 1931/2. *Mali bodul*. M. Istr. R. br. 6, str. 80.
Brat i seka. M. Istr. R. br. 7, str. 89–90.
1932. *Prve suze*. S.K.G. NS. str. 11–12.
Mali Čič. M. Istr. R. br. 2, str. 26.
Dragonjin grad. I.Z. br. 51–52.
Travnik. T.S. str. 323. (Pjesma je bila štampana u Prosvjeti 1913,
 te je ovdje publicirano svega prvih 10 stihova.)

1933. *Istri. M. Istr. R. br. 3, str. 38.*

Glose uz prve stihove 65-godišnjeg pjesnika (A. Dukića »Od osvita do sutona«. Zagreb 1932.). H.R. str. 53–55.

Topuske elegije I–XII. (S bilješkama.) H.R. str. 330–338.

Kip. N.E. str. 37–372.

Brat i seka. B. j. š. br. 2, str. 31–32.

1934. *Pod palubom.* (S naročitom dozvolom piščevom iz zbirke »Hrvatski kraljevi«, odeljak »Galeoti«.) Z.J. br. 5/6.

Galijotova pesan. (S naročitom dozvolom piščevom iz zbirke »Hrvatski kraljevi«, odeljak »Galeoti«.) Z.J. br. 5/6.

Pjesme (Grgur, Na Marjanu, Porta Aurea, Ecloga piscatoria, Ljetnikovac Hanibala Lučića, Quirinus). H.R. str. 347–348.

Grgur, Na Marjanu, Porta Aurea. Split, 30. V. 1934. N.D. br. 158.

Ecloga piscatoria, Ljetnikovac Hanibala Lučića, Quirinus. Hvar, 31. V. 1934. N.D. br. 158.

Distisi. 1. Heksametar. 2. Svijeca. 3. Čempres u Kastvu. 4. Pramitologija. 5. Ponornica. S.K.G. NS. str. 175.

Učje pjesme. (Košnice i mravinjaci, U čoporu. Vuk samac, Prometejevi darovi, Kurjak iz Agubije, Nova konstatacija, Ululu. »Jedan« i »ništice«, Nova vjera, Medonja, Tkanje, Distih.) H.R. str. 178–180.

Skerliću. S.K.G. NS. str. 90.

Gete. S.K.G. NS. str. 277.

Korolija. (Umro 10. VII. 1934.) S.K.G. NS.

Učka. M. Istr. R. br. 5, str. 68.

Djeca. M. Istr. R. br. 5, str. 70.

Hljeb zatočenja. M. Istr. R. br. 8, str. 118.

Nova Istra. M. Istr. R. br. 8, str. 124.

Stomanja. Antologija nove čakavske lirike, str. 15.

Galijotova pjesan. Antologija nove čakavske lirike, str. 16.

Starci. Antologija nove čakavske lirike, str. 17–18.

Sěh-Dūš-Dān. Antologija nove čakavske lirike, str. 19.

Žena zapušćenā. Antologija nove čakavske lirike, str. 20–21.

Invalid. Antologija nove čakavske lirike, str. 22.

Ban Dragonja. Antologija nove čakavske lirike, str. 23–26.

Pred vratih Poreča. Antologija nove čakavske lirike, str. 27.

Turris Eburnea. Antologija novije hrv. lirike, sv. 6, str. 84–85.

Cvrčak. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 85–87.

Maslina. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 87–88.

Gusarska lada. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 88.

Česvina. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 88–89.

Bog u šumi. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 89.

- Niti.* Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 90.
Galeb. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 90.
Suton. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 91.
Zrikavac. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 91–92.
Pjetlić. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 92.
Štap. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 92.
Dante. Antologija novije hrvatske lirike, sv. 6, str. 93–95.
1935. *San o šarku.* H.K. str. 59–60.
Hvarski galebovi. S.K.G. NS. str. 16.
Putna hronika. 1. Komemoracija. 2. U Olimpiji. 3. Bedekеровac. 4. Ciklade. 5. Tišina. 6. Kiklopov otok. 7. Panov zov. 8. U puštinji. 9. Sfinga i varoš. 10. Novo božanstvo. 11. Conte Stefano de Zannovich. 12. Povratak. 13. Darovi (s bilješkom uredn.). S.K.G. NS. str. 582–588.
Istarski gradovi. M. Istr. R. br. 6, str. 88.
Divičin grad u Puli. M. Istr. R. br. 8, str. 120.
Kradljivac Gajo. M. Istr. R. br. 8, str. 121–122.
Naranča. M. Istr. R. br. 9/10, str. 132.
Buzet. M. Istr. R. br. 9/10, str. 143.
Puljak. J.z. knj. 1, str. 57.
Svjetionik. J.z. knj. 1, str. 58.
Jedro. (Pjesma iz ciklusa »Niza od koralja«.) J.z. knj. 1, str. 58.
K putnoj kronici. 1. Galebi i kopci. 2. Vizija. 3. Čitanje. 4. Faun i mumija. 5. Egipcanka. 6. Bilo. S.K.G. NS. str. 94–97.
K putnoj kronici. 1. Na palubi. 2. Parisova lada. 3. Sretanje. 4. Pjesma bogu Ra. 5. Veliki Pan. S.K.G. NS. str. 438–443.
Metričke slike. (Serija I. Deseterci.) H.R. str. 245–250.
1937. *Odgovor Marka Marula Splitsanina Petru Hektoroviću u Starom Hvaru.* (Pjesma s bilješkom i slikom.) N.D. 1937, br. 298, str. 4.
1938. *Zvonimirova lada.* Odabrane strane, knj. 2, str. 124–125.
Uskrs. Odabrane strane, knj. 2, str. 230–231.
Crkvice. Luka Bobovišća na Braču. X. 1936. C.I.L. str. 123.
1939. *Rika.* S.K.G. NS. str. 580.
Proljeće 1939. S.K.G. NS. str. 580–581.
Nagrada. S.K.G. NS. str. 581.
Čežnja. S.K.G. NS. (LVII) str. 418.
Romantika. S.K.G. NS. str. 418–419.
Odmetnici. S.K.G. NS. str. 419.
U očekivanju (VIII. 1939). S.K.G. NS. (LVIII) str. 137.
Antropomorfizam. S.K.G. NS. str. 137–138.
Atom. S.K.G. NS. str. 138.
Majčin plač. S.K.G. NS. str. 138–139.
Ruho. S.K.G. NS. str. 402.
Antistoik. S.K.G. NS. str. 402–403.

Žena. S.K.G. NS. str. 403.

Posljednji susret s boginjom. S.K.G. NS. str. 403–404.

Zagrebački soneti. I. Grič. II. Pred spomenikom. III. O bane naš—-. IV. Medveščak. V. Toranj zvjezdarnice. VI. Dvorište. VII. Otvorena vrata. VIII. Pravo živih. IX. Drevna duša. X. Lotrščak. XI. Kad opet—-. XII. Zdravlje. H.R. str. 240–245.

Četiri soneta. (Praotac, Pred pjesnikovim likom na Zrinjevcu, Novi Zavjet, Heroj). H.R. str. 522–523.

Soneti. (Tajna, Ruka, Svijest, Vječno disanje, Starica u parku, Svibanj). H.K. str. 113–123.

Pet soneta. (Jasle i križ. Naš Hrist, Uništenje, Prosjak, Moj život). H.R. str. 249–251.

U oluji. (Pjesma sa slikom autora). I. Z. br. 50–51–52. (Trobroj.)
Moj susjed. M. Istr. br. 8, str. 4–5.

1940. *Uhonja.* I.S. (knj. II.) str. 55–56.

Neuspjeli pokušaj. S. str. 120–121.

Nostalgije. S. str. 135.

U jeseni. S. str. 212.

Jehova. S.K.G. NS. str. 179.

»Ars poetica«. (Pridjev. Stih. Prevođenje, Nekom pjesniku.) H.R. str. 291–292.

Neznana majka. Uz stihove Š(ime) Vučetića »Pjesme Ilije Labana«. N. br. 286, str. 14.

U miru i muku. N. br. 353, str. 17.

1941. *Lanac duša.* N. br. 26, str. 19.

Pjesme. (Viečno stablo. Mrtvi i živi, Fantomi, U krugu, Breskva.) H.K. str. 2627.

Kod cisterne starinskog samostana u Dubrovniku. N. br. 32.

1942. *Poruka pjesnicima.* H.N. br. 324, str. 7.

Tri pjesme. (Lj. Wiesner, Tagore, Blagosivljanje usjeva.) H.R. str. 45.

Domagoj prokleti ban. (Uz pjesmu crteži J. Miše.) Z.R. str. 174–175.

Dim. (Iz moje kućice i s mogega ognjišta.) (Izvadak pjesme.) Z.R. str. 208.

Kraj Petra Svačića posljednjega hrvatskoga kralja. (Uz pjesmu crteži J. Miše.) Z.R. str. 326.

Zvonimirova lađa. (Uz pjesmu crteži J. Miše.) Z.R. str. 372.

Ulebit. Z.R. str. 441.

1943. *Mika*. z.r. str. 373.

Majka pravoslavna. U popaljenom selu kod Vrginmosta, siječnja 1943. ž.B. br. 5–6, str. 7.

Drug Tito. Dž. p. str. 17.

Pjesme Partizanke (1943). (Primjerak darovan dr-u Zlatanu Sremcu s posvetom: »Drugu u zanosima i klonućima«. – Plitvički Ljeskovac, 8. III. 1944. – Darovani primjerak nalazi se u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Prenj (prijepis na mašini; primjerak se nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Na Vučevu (prijepis na mašini; primjerak se nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Majka pravoslavna (prijepis na mašini, datiran u popaljenom selu kod Vrginmosta, I. 1943. Primjerak se nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Mlin (prijepis na mašini – Prostop na Rami, 18. II. 43., primjerak se danas nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Čekanje (prijepis na mašini, Ponijerka u ist. Bosni, 15. VII. 43., primjerak se nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Drina (prijepis na mašini, datirana Na domaku Drine, Uskršni dani 43., primjerak se nalazi u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Goran i Nazor. Hrvatske pjesme partizanke. (Predgovor Nazorov. pisan »U nekoj hrvatskoj šumi«, 1. X. 43., zatim slijede stihovi I. Goran Kovačića, te pjesme Nazorove: Čamac na Kupi – ispjevane koncem prosinca 42., Jutro, Proljeće, Mrzimo Vas, Leševi putuju, Partizanka, Kukavice.) Izdanje ZAVNOH-a 1943.

Titov »Naprijed« (Smišljeno prolazeći Ljubinu planinu usred zime 43. Primjerak s potpisom Vl. Nazora nalazi se u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).

Partizanske koračnice (Drug Tito, Mitraljeza, Crvena Zvijezda, Pjesma o pesti). B. br. 37.

Drug Tito. o.B. br. 10/11.

Mitraljeza. o.B. br. 10/11.

Partizanske koračnice. Drug Tito, Mitraljeza. o.B. br. 10/11.

1915. o.B. br. 16.

Krv. o.B. br. 17.

Drug Tito. Prim. br. 4.

1944. *Nadena djevojčica*. Zapušteno selo u Bosni. ž.B. br. 9, str. 15.

Radićeva poruka. V. br. 12.

Titov »Naprijed«. Zbornik Građe. 1944. februar, br. 1. str. 3–4.

Pjesma o Istri. Pjesme Borbe i Slobode, str. 13.

- Drug Tilo*. Pjesme Borbe i Slobode. str. 19.
Crvena Zvijezda. Pjesme Borbe i Slobode. str. 22.
Pjesma o pesti. Pjesme Borbe i Slobode. str. 23.
Naš Uođa. N-d. br. 49-50.
Starac. N-d. br. 49-50.
Drevnom Bogu. N-d. br. 54-55.
Komandantu mog bataljona (ispjevana mjeseca maja 1943.). N-d. br. 54-55.
Div hranitelj. N-d. br. 73.
Div hranitelj. G.S.L. br. 22.
Drina. Na domaku Drine. Uskrsni dani 1943. o.B. br. 28.
Drina. S-t. br. 1, str. 2.
Majka pravoslavna. S-t. br. 2, str. 15.
Titov »Naprijed«. Prim. V. br. 115.
1945. *Pula*. G.I. 1945. br. 56.
Pazin. G.I. br. 63.
Titov »Naprijed«. N-d. br. 107.
Hrvatski jezik. Vj. br. 212.
Galijotova pesan. o.B. br. 41.
Starac. G.S. br. 58.
Čamac na Kupi. G.S. br. 66.
Pjesme partizanke. (Majka pravoslavna. Krutim se, Titov »Naprijed«, Splavi na Drini, Pred okršajem.) H.K. str. 53-59.
Ahilejeva srdžba. R. br. 1-2, str. 1-4.
Titov »Naprijed«. S.D. br. 160.
Pterodaktil. Knjiž. br. 1, str. 3-4.
1946. *Titov »Naprijed«*. R.K. str. 115-117.
Pastirske popivke (Odjeci drevnim glasovima iz dalekih planina Petra Zoranića Ninjanina). R. br. 4-5, str. 307-312.
Pjesme (Posljednja pčela. Pobiračica. Hrvatska pjesma. U godini otuđivanja, U neke dane). H.K. str. 5-7.
Rijeka Mirna. G.I. br. 192.
Gruda motovunska. G.I. br. 193.
Pod palubom. G.I. br. 239.
Učka. G.I. br. 240.
Selo bez imena. G.I. br. 261.
Rijeka Mirna. G.I. br. 271.
O čempresi u zatonu Ružarice. G.I. br. 273.
Posljednji guslar. G.I. br. 296.
Stare istarske balade. (Buna u Kozjaku.) G.I. br. 309.
Istarska sela i gradovi. Divičin grad u Puli. Nar. L. br. 481.
Glogov štap. (Iz zbirke »Legende o drugu Titu«.) Nar. L. br. 481.
Radost (sastavljena 1918; kazivana je na priredbi u Otočcu, 3. IX. 1943.). Vj. br. 339.

- Mlin na Rami*. Vj. br. 505.
Pjesma prilikom izborne pobjede N. F. J. Vj. br. 513.
Na Vučevu. N-d. br. 30.
Mlin na Rami. G.S. br. 502.
Nađena djevojčica. Ž.B. br. 24, str. 15.
Brat i sestra (spjevano iza prvog svjetskog rata). Ž.B. br. 25, str. 1.
Titov »Naprijed«. Prim. Vj. br. 305.
Gupčeva sjekira. R.B. str. 59–60.
1947. *Posljednja pjesma druga Gorana*. R. br. 1, str. 12–14.
Hod u ljetnoj noći. R. br. 6, str. 356–358.
Gupčeva sjekira. Lipnja 1944. M.G. str. 8–9.
Orlovi i jablani. R. br. 9, str. 569–570.
Titov »Naprijed«. L.B.O. str. 5–8.
Majka pravoslavna. L.B.O. str. 9–10.
Naš vođa. L.B.O. str. 12.
Nađena djevojčica. L.B.O. str. 12.
Radost. L.B.O. str. 13–15.
Ocoubica. Ostv. str. 9.
Pjesma na gumnu. Ostv. str. 9–12.
Sunčanik. Ostv. str. 13–14.
O jeziku (O zbivanjima god. 1942.). Ostv. str. 15.
Zov (pjesma iz »Legende o drugu Titu«). Vj. br. 639.
Komandanti (pjesma iz »Legende o drugu Titu«). Nar. L. br. 608.
Pula (pjesma iz ciklusa »Istarski gradovi«). Nar. L. br. 711.
Noć na Uisu (ispjevana rujna 1944.). N-d. br. 22.
Drina (ispjevana travnja 1943.). N-d. br. 22.
Orač. G.I. br. 149.
Div hranitelj (iz »Legende o drugu Titu«). Vj. br. 415.
1948. *Dvije armije, Trojka, Dva drevna lika, Sahrana borca* (Pjesme iz ciklusa »Himne i ode«). R. br. 4, str. 321–324.
Na plokati u Hvaru (Omladinski kongres 16. X. 1944.). R. br. 9, str. 744–746.
Matija Gubec. R. br. 9, str. 746–747.
Mosor (II. 1943.) R. br. 9, str. 748–749.
Čovjek. Br. br. 7–8, str. 514–515.
Tužaljka za mladim palim drugom. H.K. str. 12–13.
Pjesma radnika. N-d. br. 18.
Heroju (Pjesma Titu). Vj. br. 950.
1949. *Osamljeni dub*. R. br. 7–8, str. 545.
Rusija, Majko! R. br. 7–8, str. 546.
Rusija, Majko! Vj. 1286. (Faksimil i tekst pjesme).
Osamljeni dub (S faksimilom posljednjih dviju strofa). Vj. 1287.
Osamljeni dub. B. 145.

Šikara. B. 146.
Osamljeni dub. o.B. br. 26.
Sjeni Otona Župančiča (ispjevano 12. VI. 1949.) g.s. br. 1286.
Osamljeni dub. g.s. br. 1292.
Rusija majko (sa faksimilom pjesme). g.s. br. 1292.
Splavi na Drini (ispjevana u Bosni. IV. 1943.) g.s. br. 1293.
Galijotova pesan. I. Zb. str. 60.
Dočić u Čičariji. I. Zb. str. 60.
O čempresi u zatonu ružarice. I. Zb. str. 92.
Titov »Naprijed«. N-d. br. 26.
Osamljeni dub. N-d. br. 26.
Sjeni Otona Župančiča (12. VI. 1949. Zagreb). Vj. br. 1280.
Naš vođa (iz zbirke »Pjesme partizanke«). Vj. br. 1290.
Radost. Vj. br. 1290.
Bunar. R. br. 7-8, str. 531-532.
Cvrčak. R. br. 7-8, str. 523-524.
Notturmo. R. br. 7-8, str. 525-527.
Šikara. R. br. 7-8, str. 527-529.
Krv. R. br. 7-8, str. 529-531.
Autobiografija. R. br. 7-8, str. 532.
Galijotova pesan. R. br. 7-8, str. 533.
Titov »Naprijed«. R. br. 7-8, str. 533-536.
Na Vučevu. R. br. 7-8, str. 536-538.
Prst. R. br. 7-8, str. 538-539.
Razgovor s mrtvima. (Zamak Ostrožac na Uni. Soba starih portreta). R. br. 7-8, str. 539-541.
Radost (sastavljeno 1918, kazano 3. IX. 1943. na priredbi u Otočcu). R. br. 7-8, str. 541-543.
Uzija (jedna od posljednjih pjesama). R. br. 7-8, str. 544.
Ušpon (jedna od posljednjih pjesama). R. br. 7-8, str. 544.

III. Proza. (*Pjesme u prozi, pripovjetke, novele, eseji, članci, govori, putopisi, bilješke.*)

Andeo u zvoniku (novela sa kratkom biografijom i karakteristikom pisca). 1000 najljepših novela, sv. 51, bez godine.

1902. *Božićni dar*. N-a. str. 328.

1909. *Divić grad*. S. str. 358-364.

1910. *Boškarina*. S. str. 397-402, 492-500.

Buna u školi. (Dramski oblik. Lica: klupa, tintarnica, spužva, čitanka, zid, šestilo, muha, šiba, stol, peć, računaljka, vrata, krpa, crtalo i tabla.) M.I.H. str. 35-38.

Žigica. (Dramski oblik. Lica: žigica i greda.) M.I.H. str. 53-55.

Pčela i cvijet. M.I.H. str. 206-207.

1911. *Arhimedov zakon*. M.I.H. str. 17–18.
Duhan. M.I.H. str. 43–44.
Blagdan u radni dan. M.I.H. str. 115–116.
Lokarde. M.I.H. str. 226.
Dolina Raše u Istri. J. str. 81–86.
1912. *Glog*. M.I.H. str. 101.
Sveti Nikefor, biskup pičanski. M.I.H. str. 102–103.
Čepičska zvona. M.I.H. str. 133–134.
Ueli Jože. M.I.H. str. 194–200, 242–248, 274–282, 322–329, 348–355.
(Prema bilješci u »Obzoru« 1908, br. 78. – »Veli Jože« je izlazio u tršćanskom »Balkanu«.)
Divić grad. Antologija novijih hrv. pripovjedača, str. 161–169.
1914. *Jorgovan* (86. štivo III. čitanke. Pedagoški obrazac, raden po priči danskog pisca Karla Ewalda.) Nar. Pr. br. 1, str. 18–21.
Kastavski divovi. (227. štivo II. čitanke VI. Nazora, surađivali R. Pribril i J. Ribarić. Pedagoški obrazac raden po istarskoj narodnoj priči.) Nar. Pr. br. 1, str. 23–25.
1914. *Spasonosna iznimka* (Obrazac za više školske godine. Pedagoški obrazac, napisan po sastavku W. Wurthea, »Das Ausnahmege-setz des Wassers«). Nar. pr. br. 2, str. 44–49.
Rosa, slana i inje. (Poučavanje na višem stepenu pučke škole. Pedagoški obrazac, djelomično pisan po sastavku W. Wurthea »Tau und Reif«). Nar. Pr. br. 3, str. 79–82.
Selo (II. čitanke, br. 88. str. 77. Pedagoški obrazac, pisan u formi pisma.) Nar. Pr. br. 4, str. 127–130, br. 5, str. 160–163, br. 6, str. 188–193.
Mrtvo ostrvo. K.N. str. 338–341, 356–359, 370–374, 385–389, 401–403.
1917. *Ivan Krnic*: O Drechslerovom izd. »Macbetha«. Ob. br. 157.
1918. *Dupin*. I. Crna škola, II. Konjićeva šumica. III. Koraljica. IV. Poslije lova. V. Morska lastavica. VI. Sirotica. VII. Kraljica. VIII. Potonula lađa. IX. Orgulje. X. Čovjek s fenjerom. XI. Sitni morskj puk. O. str. 99–104, str. 114–118.
Šarac. K.J. str. 262–270.
- 1918/19. *Kunićevo srce*. Sm. str. 50–51.
1919. *Galeot Ilija i orač Dragonja*. S. str. 161–166.
Izlet na Čepičko jezero. Š. str. 519–539.
Svjetonik. O. str. 7–11.
Il canto dell'odio di Gabriele d'Annunzio. A.J. br. 2.
La voce dell'Istria. A.J. br. 3.

Jezik i kritika dr-a Prohaske. Zagreb, 20. marča 1919. (pismo VI. Nazora uredništvu). J-š. sv. 1, str. 21-26.

Naše more. I. Zašto je more slano (proza). II. Luka (stihovi). III. Kraljević morski (proza). O. str. 4-5.

Divić grad. O. str. 198-202.

1919/20. *Istarske pričiće.* Div Dragonja. Pedalj muža - Lakat brade. Sm. str. 5-7.

Istarske pričiće. Veli Jože i motovunska zvona. Trinajstić. Sm. str. 59-62.

Koraljica. Sm. str. 76-78.

1920. *Nedajmo Istru.* N. Sloga, br. 14-19. (Nedostaje svišetak, jer ne postoje daljnji brojevi u Zagrebu).

1921. *Genovefina košuta.* O. str. 119-121, str. 153-155, str. 177-178.
Bjelouška. S.K.G. NS. str. 81-91, str. 161-171.
Paun. S.K.G. NS. str. 321-333, 407-418.
Istra zove Marka. Ju. str. 157-161.

1922. *Galebovi.* J.NJ. knj. II. str. 250-258.
Legenda o sv. Hristoforu. S.K.G. NS. str. 241-252, str. 331-341, str. 412-419.

»Veli Jože«, P.P. br. 3. (Izvadak.)

1923. *U aprilskoj noći.* J.NJ. knj. I. str. 5-9.
Crvenkapica. (Dramska slika). Ml. br. 1, str. 13-16; br. 2. str. 2-6; br. 3. str. 6-7; br. 4. str. 5-8.

1924. *Kunićevo srce.* I. r. br. 16.
Prsten. J.NJ. knj. I. str. 410-418.
Bijeli zvonik (Iz rukopisa »Šarkova uspomena, zapisci jednoga psa«). J.NJ. knj. I. str. 93-95.
Klesar Angelo. (Iz knjige, »Priče iz djetinjstva«.) J.NJ. knj. I. str. 245-251.
Čovjek koji izgubi dugme. S.K.G. NS. str. 399-403, 479-486.
Boginja. S.K.G. NS. str. 241-253.
Klesar Angelo. S.K.G. NS. str. 161-173.
Štap. Ml. br. 5. str. 98-100.

1925. *Veli Jože.* P.P. br. 7-18.
Galeot Ilija. April 1919. Bartulović Niko. »Jadranska antologija«. AL.J.S. str. 549-552.
Uoda. J.NJ. knj. I. str. 159-165, 191-199.
Prelaz preko Crvenog mora. J.NJ. str. 379-383, 408-413.

Šarkove uspomene. J.NJ. knj. II. str. 141–150, 176–180, 203–206, 239–242, 304–310.

Dječak sa ostrva. S.K.G. NS. str. 321–327.

1926. *Andeo u zvoniku.* Ml. br. 1, str. 1–4.
U magarećoj klupi. Iz rukopisa »Priče s ostrva, iz grada i sa planina«. V. str. 401.

Nero. J.NJ. str. 353–357.

Đesi. S.K.G. NS. str. 401–407, 481–487.

Gemma Camolli. (Iz rukopisa »Priče s ostrva, iz grada i sa planina«.) S.K.G. NS. str. 161–178.

Prosjak. S. str. 2–6.

1927. *Govor Uladimira Nazora kod ispraćaja pepela Frana Supila iz Sušaka za Dubrovnik.* (Tekst govora.) N.L.S. br. 91. Govor je bio publiciran i u »Jutarnjem Listu« iste godine u broju 5710.
U Pazinskom kaštelu (Odlomak iz historijskog romana). N. kol. str. 56–59.

Ura Krste. V. br. 10–11, str. 241–248.

1928. *Na Marjanu.* (Sa slikom V. Nazora i autografom.) N.D. br. 35.

1929. *Apsarin ples.* H.R. str. 679–692.

Priča o Šampu (Po »Kalevali«). Ml. br. 6, str. 134–135.

1930. *Od Uelog Jože do Uladimira Gortana.* Istarski bolovi. (Izvadak). Jut. L. br. 6756.

Dr. Laginja i kumpar Zuanova »Boškarina«. Crikvenica, travnja 1930. N.SL. br. 527.

Dr. Šime Kurelić (Silueta iz predratne Istre, sa slikom Nazorovom). N.SL. br. 732.

Nazorove »Slavenske legende«. (Bilješka s Nazorovom napomenom o početku pisanja djela.) N.D. br. 203.

Divičin grad. Spomen-knjiga, str. 136–141.

1931. *Hljeb zatočenja.* I.Z. br. 16.

Nova Istra (Izvadak). I.Z. br. 17.

Ivan, vojvoda istarski. M. Istr. R. br. 3, str. 30–31.

Perunov kip. M. Istr. R. br. 4, str. 41–42.

Gubava koza. (Priredio Vl. Nazor, prema zbirci nadučitelja Žiže). M. Istr. R. br. 4, str. 46.

1932. *Kako je postao »Medvjed Brundo«?* H.R. str. 543–551.

Kobna lađa ili Carducci i Hrvati. H.K. str. 3–23.

Equus Quagga ili nešto o mojoj metrici. H.R. str. 145–166.

Ave o Rimu. H.R. str. 372–384, 428–441.

- Sjeme iz prošlih dana* (uz Tresićev članak *Equus Quagga* ili *Equus asinus*). H.R. str. 690–703.
- Mali Juraj Dobrila. Bilo je u kasnoj jeseni godine 1882.* M. Istr. R. br. 3, str. 35–36.
- Ujermi Uskok.* M. Istr. R. br. 4, str. 54–55.
1933. *Da li su glasovi prazan šum?* (Odgovor na članak A. Halera: Vlad. Nazor i glasovi u pjesmi. N.E. 1933, str. 63–67.) N.E. str. 67–71.
- Götheov »Wanderers Nachtlied« u našim prijevodima.* N.E. str. 22–31.
- Dinku Šimunoviću mjesto nekrologa.* N.E. str. 427–430.
- Nazor, Tresić i Kraljević Marko.* H.R. str. 158–167.
- Tragom Rute Moapke* (prilog k polemici s dr-om A. Tresićem-Pavičićem). H.R. str. 601–620.
- U manastiru sv. Gospe na Jezeru* (Godine 1600.). M. Istr. R. br. 5, str. 64.
- Sv. Nicefor biskup pičanski.* M. Istr. R. br. 9/10, str. 135.
- Kapetan pazinski.* Crtice iz istarske prošlosti. Oko g. 1700. M. Istr. R. br. 2, str. 23–24.
1935. *Danteova Pia de Tolomei u prijevodu I. Kršnjavoga.* Zagreb, IX. 1935. (Recenzija) H.K. br. 10/12, str. 235–237.
- Skice i portreti.* Pod starim krovovima Ks. Š. Đalskoga. Lj. sv. 47, str. 187–200.
- Umiranje ili rođenje čakavštine.* Ob. br. 60.
- Fantomi koji žive.* (I. Črt. II. Arijel i Kalivan. III. Ahasver. IV. Bijeli vrtlar.) H.R. str. 132–135.
- O hrvatskom jedanaestercu* (1838–1900). Rad. 252, str. 73–90.
- Kristali i sjemenke.* (Iz »Večernih bilježaka« 1933–1935, 1937 – pisano u formi dnevnika uz dodatke prijevoda nekih D'Annunziovih, Carducciiovih i Heineovih pjesama.) K.H. br. 1–2, str. 1–10; br. 3, str. 46–55; br. 4, str. 73–79; br. 5, str. 105–109; br. 6–7, str. 144–149; 1937, br. 4–6, str. 83–88; br. 10–12, str. 177–179.
1936. *Faun i njegov Mijeh* (Književni polemički razgovori s Gabrielom D'Annunziem — održano i kao predavanje dne 25. III. 1935. u Pučkome sveuč. u Zagrebu. U tekstu je donesen prijevod D'Annunzieve pjesme »Mijeh«, L'Otre.) K.H. br. 1, str. 20–23; br. 2–3, str. 55–59; br. 4, str. 105–108; br. 5, str. 121–125; br. 6–7, str. 146–152.

Kako je naš veliki pjesnik Vladimir Nazor postao omladinski pisac. (Pismo VI. Nazora uredniku prigodom 30. godišnjice »Ma-log Istranina« — uz tekst pisma i slika). M. Istr. R. br. 5, str. 72–73.

1937. *Brač i more.* (Govor u Supetru 1. V. 1937.) J.D. br. 107.
Fra Andrija II. u Uranratcu. (Iz prošlosti Brača — sa slikom pjesnika.) N.D. br. 242, 243, 244, 245, 246.
1939. *Michelangelo Buonarroti, Lodovico Becadelli i Dubrovnik.* H.K. str. 113–123.
Pilići. (Priredio VI. Nazor). M. Istr. R. br. 9/10, str. 6.
Dr. Branimir Livadić. Lj. str. 126–7.
1940. *U pazinskom kaštelu.* M. Istr. R. br. 3, str. 36–38, br. 4, str. 54–56.
Lirike (VI. Nazor o Dragu Gervaisu). N.D. br. 276.
Brač otok bez povijesti. B.Z. str. 5–7.
Pred crkvom u Bolu. (Kako je konte Babić išao u nedjelju na sv. misu.) B.Z. str. 82–85.
1940. *Večernje bilješke.* Metologijomanija, Aeroplan. N. br. 248, str. 16.
Večernje bilješke. Slušajući »Dubravku«, Prazni dani. N. br. 262, str. 13.
Večernje bilješke. Vuk bez zubi. »Niza od koralja«, Po dinar, U sadašnjoj oluji (Sa slikom Gjalskoga) N. br. 269, str. 17.
Večernje bilješke. Ljetno jutro u Podkorenu VIII. 1940. O čakavštini. N. br. 276, str. 19.
Večernje bilješke. Na povratku s putovanja (1935). Mi u budućnosti. N. br. 283, str. 16.
Večernje bilješke. Milutin Cihlar Nehajev u Trstu, Maleni i veliki. N. br. 290, str. 17.
Večernje bilješke. Stup obitelji — sa slikom Stjepana Buzolića. Lijepo ili liepo. N. br. 279, str. 17.
Večernje bilješke. Časopisi i dnevници i naš literarni prostor. Stvaranje legendi. N. br. 302, str. 19.
Večernje bilješke. L'initiee, Naši mladi kritičari. N. br. 304, str. 20.
Večernje bilješke. Nešto o Kranjčeviću, »Žimbek«. N. br. 311, str. 20.
Večernje bilješke. U bici na Braču, Građaninu. N. br. 318, str. 19.
Večernje bilješke. Čitajući I. Mažuranića, Peskar Lojzek, O stilu. N. br. 325, str. 17.
Još o našem literarnom prostoru. N. br. 329, str. 18.

- Večernje bilješke.* Da sam kipar –, Damoklov mač. N. br. 332. str. 19.
- Don Kihot de la Kostavča i Sančo Panza s Brača.* N. br. 335. str. 16.
- Večernje bilješke.* Grana i panj, Dvoji sijači, Abak i abeceda. N. br. 339. str. 17.
- Večernje bilješke.* Kumek i njegov kojnček, Peterostruki život. Iz starih dana. N. br. 346. str. 17.
- Večernje bilješke.* Čitanje Broz-Ivekovićeve rječnika. N. br. 353. str. 17.
- Penzija pometača Jožine.* N.-božićni broj. Prilog str. 7–10.
- Večernje bilješke.* Nametnici, Ludovigov Napoleon. N. br. 358. str. 16.
- Iz Splita do piramida.* S. knj. I. str. 33–38.
- Od Splita do piramida.* S. knj. I. str. 129–133, 259–264.
- U Aleksandriji.* (1935) H.K. knj. XXI, str. 176–185.
- U Adamovoj kolibi.* H.R. str. 66–68.
- Brač* (pjesma u prozi). H.R. str. 561–562.
- Čudo u Bolu.* S.K.G. NS. str. 1–11.
- Povratak u luku* (pričanje po dnevniku). S.K.G. NS. str. 161–168. 241–247.
- Dujasova sablja* (postanje jedne Kačićeve pjesme). H.P. str. 137–156.
- Večernje bilješke.* Baščanska ploča, Kraljević Marko u Mlecima, Puran, Pišući neki putopis. N. Br. 213. str. 16–17.
- Večernje bilješke.* Dim-ljudi, Kranjčevićeva biblioteka, Prostor i vrijeme, Pad. N. br. 227. str. 18
- Večernje bilješke.* Kuća i zastava, Ose, Katančić, Pan i Hrvati. N. br. 234, str. 16.
- Večernje bilješke.* Vidovićev vinograd, Uhljebljenje književnika. Štefek s Medveščaka. N. br. 241, str. 14.
- Kristali i sjemenke.* Iz »Večernjih bilježaka«. S. knj. I. str. 181–182.
- Teci Savo.* Podkoren u srpnju 1940. S. knj. II. str. 49–52.
- Mali Štefek s Medveščaka.* S. knj. II. str. 129–134.
1941. *Večernje bilješke.* Jednom u Beču. Dijalektualna lirika god. 1933. N. br. 1. str. 18.
- Vidrićev »Plakat« i »Notturmo«.* Prigodom knjige dr-a A. Barca o Vidriću. N. br. 1. str. 18.
- Brodolomci u književnosti.* N. br. 19. str. 16.
- Večernje bilješke.* Vidrićeva pjesma »Narodna«. N. br. 26. str. 19.

- Matošev sonet. »Grob Bajadere«.* N. br. 33. str. 18.
Primjer Tadijanovićeve versifikacije. N. br. 47. str. 19.
Učernje bilješke. Zov u noći, Na Jonskom moru (1935). N. br. 61. str. 19.
- Učernje bilješke.* Dvostruki jezik, O prevodenju. N. br. 75. str. 19.
- U lječilištu Topuskom.* 1. Sentimentalni mačak. 2. »Topuski epigrami«. N. br. 89. str. 17.
- Učernje bilješke.* Travanj 1941, Aoristi. N. br. 96. str. 17.
Alba. H.K. knj. XXII, str. 105–119.
1942. *Krležina »Jesenja pjesma«* i *»Matošev »Grob bajadere«* u talijanskom prijevodu L. Salvinića. H.R. br. 12, str. 663–665.
Uoda Hrvat i njegova djeca. Z.R. str. 38–39.
U jesenjoj šumi. Z.R. str. 246–249.
Lugar bjelobradi (s crtežom F. Vaića). Z.R. str. 486–488.
Frajla Karolina. Spr. br. 1, str. 13, br. 2, str. 11.
1943. *Ulad, Nazor omladini* (govor održan dne 3. I. 1943. u Slunju). P. B. br. 1, str. 4–6.
Zmaj u bunkeru. O.B. br. 6, str. 21.
Baka Spasenija. Ž.D. br. 32, str. 13.
Govor Uladimira Nazora (Govor omladini održan u Slunju 3. I. 1943.). Vj. br. 1.
Poruke, govori i članci (Prvi susret. 3. I. 1943. Slunj., Govor u Bihaću, pročitan januara 1943. na svečanoj priredbi u čast V. Nazoru; Poruka Dalmatincima 1. VI. 1943.; Poruka Hrvatima 1. VI. 43.; Odaziv Istranima u »Vjesniku« 4. IX. 43.; Naša radost – Otočac 3. IX. 43.; Prvi govor s balkona manifestantima, u Otočcu 43., sačuvan samo kao naslov, jer nije stenografiran; Drugi govor s balkona narodu – Otočac 7. XI. 43, također nije stenografiran; Ilja Muromec dolazi – Otočac 7. XI. 43.; Dva govora u Plaškome 13. X. 43, 15. X. 43. – Taj primjerak štampan na mašini nalazi se u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu).
Druže Tito, vodi nas k pobjedi. (Govor održan u Bihaću I. 43.) Izdanje »Vjesnika« februar 1943.
Govor Uladimira Nazora na Prvoj konferenciji SKOJ-a za Hrvatsku. (Tekst govora.) B. br. 33.
Poruka Hrvatima. Vj. br. 3.
Govor Uladimira Nazora na II. zasjedanju ZAVNOH-a u Plaškome dne 13. X. 43. (Tekst govora.) Vj. br. 30.
Čestitka predsjednika ZAVNOH-a drugu Titu (Tekst Nazorova telegrama). Vj. br. 31–32.

1944. *Poziv svim javnim i kulturnim radnicima na oslobođenoj teritoriji* (Tekst poziva, povodom predstojećeg kongresa kulturnih radnika u Hrvatskoj). Vj. br. 6.

Predsjednik Vladimir Nazor otvara III. zasjedanje ZAVNOH-a (Tekst govora). Vj. br. 13.

Pozdrav Vladimira Nazora. (Odgovor svim općinskim i kotarskim narodnim oslobodilačkim odborima na primljenim pozdravima – sa slikom Nazorovom). Vj. br. 22.

Pozdrav Istranima. Čardak u šumi, lipnja 1944. G.I. br. 19.

O mlitavcima na zemlji i u paklu (Govor Vladimira Nazora, u Topuskom dne 5. II. 44. Štampano na oslobođenoj teritoriji februara 1944. Sačuvani primjerak čuva se u Muzeju N.O.B. Hrvatske u Zagrebu.).

Partizanska šuma. N-d br. 35–36.

Ilja Muromec dolazi – – – (Iz govora u Glini, 10. II. 44.). N-d. br. 40.

Did Goslav. (Iz dnevnika »S partizanima« – u bezimenom selu 13. V. 43.) N-d. br. 76.

Ilja Muromec dolazi. Naša knjižnica, sv. 2. (Sačuvani primjerak nalazi se u Muzeju N.O.B. Hrvatske.)

Nazor o partizankama (Izvadak predavanja »Od amazonke do partizanke« održana u Otočcu 1. I. 1943.). Ž.B. br. 7, str. 17.

Partizanska šuma. Prim. V. br. 122.

Pozdrav Vladimira Nazora (Iz Vjesnika 1944. br. 22. Tekst pozdrava upućena Narodnim oslobodilačkim odborima.) Prim. V. br. 134.

Zmaj u bunkeru. Part. P. br. 1, str. 4.

Kralj Tomislav (Proza s izvatkom pjesme »Prvi sukob«). P-r. br. 16, str. 24.

1945. *S partizanima (Ulomci).* H.K. str. 13–39.

Govori i članci. (Partizanska šuma, Ilja Muromec, Istra u borbi). H.K. str. 68–78.

Ovan Rogo. R. br. 1–2, str. 45–54.

Govori Vladimira Nazora i dr-a Ulade Bakarića u Zagrebu. (Izvaci iz govora 16. V. 1945. u Zagrebu.) G.I. br. 40.

Odaziv Istranima. (Otočac IX. 1943.) G.I. br. 86.

Predsjednik ZAVNOH-a Vladimir Nazor među ranjenicima. (Tekst govora održana u splitskoj bolnici 14. I. 1945.) S.D. br. 108.

Predsjednik ZAVNOH-a Ulad. Nazor poslije 45 godina ponovo u Zadru (Tekst govora u izvatku – povodom proslave 27. III. 1945.). s.d. br. 140.

Govor predsjednika Uladimira Nazora (Tekst govora održana na historijskoj sjednici Predsjedništva ZAVNOH-a 14. IV. 1945. u Splitu). s.d. br. 144.

Govor Uladimira Nazora šibenskim pionirima na mitingu, povodom dana pionira (Tekst govora održana 6. V. 1945. u Šibeniku). s.d. br. 155.

S partizanima (Izvadak iz dnevnika). s.d. br. 170.

IU. zasjedanje ZAVNOH-a (Tekst govora održana dne 24. VII. 1945. u Zagrebu sa slikom). s.d. br. 187.

Završni govor Uladimira Nazora (Govor u Saboru 25. VII. 1945.). s.d. br. 189.

Poruka Uladimira Nazora Dalmatincima (Negdje u Hercegovini u ožujku 1943.). s.d. br. 195.

U Drvaru 1943 (Odlomci iz neobjavljenog dnevnika »S partizanima«). B. br. 16.

Govor predsjednika ZAVNOH-a druga Uladimira Nazora (Izvadak iz govora – sa slikom). N-d br. 102.

U pokretu (Iz knjige »S partizanima«). N-d br. 108.

Iz govora predsjednika ZAVNOH-a Ul. Nazora (Tekst). N-d br. 116.

Predavanje Uladimira Nazora o Petru Preradoviću (Predavanje je održano u Šibeniku 21. III. 1945.). Vj. 1945, br. 12, književni prilog.

Govor predsjednika ZAVNOH-a Uladimira Nazora (Tekst). Vj. br. 23.

S partizanima (Iz dnevnika – Ostrožac na Uni 13. I. 1943.). Vj. br. 26. i 27.

Iz dnevnika »S partizanima«. Vj. br. 34.

O partizankama (Odlomak predavanja »Od amazonke do partizanke« održanog u Otočcu 1. I. 1944.). Vj. br. 62.

Govor predsjednika ZAVNOH-a Uladimira Nazora (Tekst govora održana na IV. zasjedanju ZAVNOH-a u Zagrebu 24. VII. 1945.). Vj. br. 82.

Govor Uladimira Nazora predsjednika Narodnoga Sabora Hrvatske (Tekst govora održana na skupštini H.R.S.S.-e u Zagrebu 16. IX. 1945.). Vj. br. 128.

Govor predsjednika Narodnoga Sabora Hrvatske Uladimira Nazora (Tekst govora održana na zagrebačkoj radiostanici dne 10. XI. 1945. uoči izbora.). Vj. br. 175.

Na pašnjacima (Iz dnevnika »S partizanima«). Knjiž. br. 1, str. 2–3.

Govor Vladimira Nazora na Prvom kongresu AFŽ-a H. Nar. L. br. 50.

Započelo IU. zasjedanje ZAVNOH-a (Tekst govora Vladimira Nazora). Nar. L. br. 51.

IU. zasjedanje ZAVNOH-a. Predsjednik Vladimir Nazor govori (Tekst govora – sa slikom). Nar. L. br. 52.

Božić u starom domu (Iz priče »Snježana«). Nar. L. br. 180, str. 13.

Nazor o Titu. U zamku Ostrošcu 13. I. 1943. (Iz knjige »S partizanima«). G.S. br. 55.

Bijeg iz Zagreba. Bihać 10. I. 1943. (Iz knjige »S partizanima«). G.S. br. 58.

U pokretu. (Iz knjige »S partizanima«). Prim. Vj. br. 239.

1946. *Brat i sestra.* G.I. br. 218.

Na pašnjaku (Odlomak iz knjige »S partizanima«). G.I. br. 233.

Istra u borbi. Čardak u šumi. 7. VI. 1944. G.I. br. 239.

Gubava koza. G.I. br. 239.

Srbi i Hrvati (Predavanje održano na Kolarčevu univerzitetu u Beogradu). Nar. L. br. 216.

Predizborni miting u radničkom domu (Govor kandidata II. rajona V. Nazora – sa slikom). Nar. L. br. 434.

Govor Vladimira Nazora (Tekst govora održana povodom »Slavenskog kongresa« u Beogradu, sa slikom Nazorovom u krugu delegata). Nar. L. br. 472.

Ustav stoji na braniku političkih, socijalnih i ekonomskih tekovina borbe naših naroda (Govor VI. Nazora u Beogradu na sjednici Narodne skupštine 18. I. 1946. – sa slikom). Vj. br. 231.

Uvodni govor Vladimira Nazora (Na I. kongresu N.F.H. – 13. VIII. – sa slikom). Vj. br. 454.

Zaključni govor predsjednika Vladimira Nazora (Tekst govora na I. Kongresu N.F.H. – sa slikom). Vj. br. 455.

Govor Vladimira Nazora (Tekst predizbornog govora održanog 26. X. 1946 u Zagrebu, u dvorani »Radničkog doma«). Vj. br. 465.

Čestitka Predsjednika Prezidijuma Sabora N.R.H. Nazora ambasadoru S. S. S. R. u Beogradu (Tekst telegrama povodom 29. godišnjice Velike oktobarske revolucije). N-d br. 45.

Slavjanstvo Petra Preradovića. Otočac 9. I. 1944. R.VJ. br. 6, str. 3.

Istra u borbi. Čardak u šumi. 7. VI. 1944. G.S. br. 278.

U narodnoj fronti udružile su se najplemenitije težnje svih naših političkih strujanja – rekao je U. Nazor na predizbornoj mitingu II. rajona u Zagrebu (Tekst govora održana 28. X. 1946. u Zagrebu). G.S. br. 476.

Božić u starom domu. G.S. br. 522.

1947. *Našoj republici Hrvatskoj potrebne su ne samo vaše mlade mišice, nego i ono što bukti u vašim srcima (Govor na II. kongresu Narodne omladine Hrvatske, održanom u Zagrebu 25. V. 1947.). O.B. br. 21.*

Bijeg iz Zagreba. Bihać 10. I. (Iz dnevnika »S partizanima«). G.S. br. 655.

Dijete (odlomak iz »Kurira Lode«). S.D. br. 749.

Dedek Kajbumščakovo pričanje o drevnom krapinskom čovjeku. S.D. br. 777, br. 780, br. 781, br. 782, br. 783, br. 784.

Govor predsjednika Prezidijuma Ustavotvornog Sabora N.R.H. Vladimira Nazora (Tekst govora od 17. I. 47.). Vj. br. 533.

Govor predsjednika Prezidijuma Sabora N.R.H. Vladimira Nazora (Tekst govora, održanog na kongresu omladine Hrvatske u Zagrebu, dne 25. V. 1947.). Vj. br. 640.

Drugo redovno zasjedanje Sabora N.R.H. Prvi put u hrvatskoj povijesti ušli su istarski narodni zastupnici u Sabor (Govori VI. Nazora, Josipa Šestana i dra Zl. Sremca – 8. XII. 47.). Vj. br. 810.

Glavna godišnja skupština Društva hrvatskih književnika (Prikaz skupštine s govorom Vladimira Nazora). Nar. L. br. 532.

Čestitka predsjednika Prezidijuma Sabora N.R.H. Vladimira Nazora (Tekst telegrama povodom rodendana maršala Tita). Nar. L. br. 609.

II. redovno zasjedanje Sabora N.R.H. Narodni zastupnici Istre i Rijeke položili su zakletvu u Saboru N.R.H. (Prikaz s govorom Vladimira Nazora i slikom). Nar. L. br. 778.

1948. *Zar ubistvo? R. br. 10. str. 823–826.*

»Kobol«. R. br. 10. str. 826–830.

Sibo. (Iz rukopisa »Novih priča s otoka«). R. br. 10. str. 813–822. Pozdrav Poljacima. (Tekst govora, održana u Zagrebu, 21. X. 1946, predsjedniku Narodnog vijeća Poljske g. Boleslavu Bierutu). D.P. str. 5–6.

1949. *AVNOJ u Jajcu (Iz Nazorova govora u Splitu 29. XI. 1944.). G.S. br. 1430.*

Jožini vočići (Iz »Velog Jože«). I. Zb. str. 59.

Ueli Jože. Odlomci iz romana Vladimira Nazora. O.B. br. 26.

Uladimir Nazor omladini (Tekstovi – »Govora u Bihaću«, »Go-

vora na I. kongresu U.S.A.O.H.-a« i »Govora na III. Kongresu N.O.). o.B. br. 26.

Zmaj u bunkeru. o.B. br. 30.

Tito – neobjavljeni rukopis iz književne ostavštine Vladimira Nazora. (Izvadak). N-d br. 48–49.

Riječ druga Vladimira Nazora (Govor na III. kongresu Narodne Omladine Hrvatske u Zagrebu – 14. IV. 1949.). Vj. br. 1230.

1950. *Čitajući Kranjčevića.* Rad, str. 5–55.

IV. Prijevodi.

a) Prijevodi vlastitih djela.

1927. *La leggenda di S. Cristoforo (Legenda o Sv. Hristoforu).* Preveo Nazor. Uvod napisao U. U. URBANI. Aquila, 1927.

1932. *Pourquoi et comment j'ai écrit les »Souffrances Istriennes«.* c.s. aout–septembre, str. 517–527.

1942. *L'orso Brundo* (Medvjed Brundo). Zagreb, 1942.

Il pozzo (Bunar – Pjesma). Lirici croati. Zagreb, 1942. str. 100–103.

Idilli nella selva (Šumske idile – Pjesme). *Iddio nella foresta* (Bog u šumi). *Il ragno* (Pauk). Lirici croati. Zagreb, 1942. str. 104–107.

Il mio sonno (Moj san). Lirici croati. Zagreb, 1942. str. 108–111.
Dissero – – – (Rekoše – – Iz uvoda u knjizi »Hrvatski kraljevi«). Lirici croati. Zagreb, 1942. str. 112–115.

1945. *L'orso Brundo.* 2. izd. Fiume-Zagreb 1945. Biblioteca italo-croata. Nro. 1.

b) Nazorovi prijevodi domaćih autora na strani jezik.

1894. Šenoa, August, *La caduta di Venezia* (Pad Venecije). p.s. br. 31.
Arnold, Đuro, *Patria* (Domovina). Brazza VII. 1894. p.s. br. 28.

1938. Rakić, Milan, *Serenata.* I nostri quaderni – 1925. br. 4. Lanciano.

1942. Mihanović, Antun, *La patria croata* (Hrvatska domovina). Lirici croati. Zagreb, 1942. str. 12–17 (talij. i hrv. tekst).

Uraz, Stanko, *Gazzella* (Gazela). n. d. str. 18–19.

Preradović, Petar, *Domanda* (Pitanje). n. d. str. 20–21.

Preradović, Petar, *Brevi canti notturni* (Noćne pjesmice). n. d. str. 22–23.

Mažuranić, Ivan, *L'Acero* (Javor). n. d. str. 24–31.

Šenoa, August, *Venezia in una notte del maggio 1797*. – *Frammento*. (Venecija jedne svibanjske noći 1797. – Ulomak.). n. d. str. 32–37.

Ukelić, Lavoslav, *A Solferino* (Kod Solferina). n. d. str. 40–41.
Harambašić, August, *Al Falco* (Sokolu). n. d. str. 42–45.

Kranjčević, Silvije Strahimir, *Gesù à un fanciullo in chiesa* (Hrist djetetu u crkvi). n. d. str. 46–51.

Kranjčević, Silvije Strahimir, *Mosè* (Mojsije). n. d. str. 52–69.
Begović, Milan, *Pastourelle*. n. d. str. 72–75.

Begović, Milan, *Liddy*. n. d. str. 76–85.

Udrić, Vladimir, *Nelle nubi* (U oblacima). n. d. str. 86–87.

Udrić, Vladimir, *Un affisso* (Plakat). n. d. str. 88–89.

Udrić, Vladimir, *Paesaggio* (Pejsaž). n. d. str. 90–91.

Nikolić, Mihovil, *Bacci di primavera* (Cjelovi proljeća). n. d. str. 92–93.

Domjanić, Dragutin, *Notti mistiche* (U mistične noći). n. d. str. 94–95.

Domjanić, Dragutin, *Silenzio* (Šutnja). n. d. str. 96–97.

Domjanić, Dragutin, *Ave Maria* (Zdrava Marija). n. d. str. 98–99

Nazor, Vladimir, (vidi pod a).

Matoš, Antun Gustav, *Nel duomo di San Rè* (Pri Sv. Kralju). n. d. str. 116–117.

Matoš, Antun Gustav, *La Campana* (Zvono). n. d. str. 118–119.

Wiesner, Ljubo, *Mattino in villaggio* (Seosko jutro). n. d. str. 120–121.

Wiesner, Ljubo, *Sera mite* (Blago večer). n. d. str. 122–123.

Wiesner, Ljubo, *La chiesa vuota* (Prazna crkva). n. d. str. 124–125.

Polić, Nikola, *Marinaio notturno* (Noćni mornar). n. d. str. 126–127.

Ujević, Tin, *Lamento quotidiano* (Svakidašnja jadikovka). n. d. str. 130–137.

Ujević, Tin, *Notturmo*. n. d. str. 138–139.

Šimić, Branko Antun, *Il corpo e noi* (Tijelo i mi). n. d. str. 140–141.

Krklec, Gustav, *Cammino notturno* (Put kroz noć). n. d. str. 142–145.

Sudeta, Đuro, *Il giovane malato* (Čežnje i bolestan mladić). n. d. str. 146–147.

Sudeta, Đuro, *Novembre* (Novembar). n. d. str. 148–151.

Cesarić, Dobriša, *Il ritorno* (Povratak). n. d. str. 152–157.

Cesarić, Dobriša, *Casa di morti miserissimi* (Mrtvačnica najbjednijih). n. d. str. 158–163.

Cesarić, Dobriša, *Si naviga nuovamente* (Na novu plovidbu). n. d. str. 164–165.

Majer, Vjekoslav, *Mio padre ed io* (Moj otac i ja). n. d. str. 166–169.

Alfirević, Frano, *Gli impiccati* (Obješeni). n. d. str. 170–171.

Bonifačić, Antun, *Il mare* (More). n. d. str. 172–173.

Ulaisavljević, Vlado, *Il cacciatore* (Lovac). n. d. str. 174–175.

Šop, Nikola, *La morte di mia nonna* (Smrt moje bake). n. d. str. 176–177.

Tadijanović, Dragutin, *Alte bionde spiche* (Visoka žuta žita). n. d. str. 178–179.

Tadijanović, Dragutin, *Stella mattulina noce indorata* (Jutarnja zvijezda pozlaćen orah). n. d. str. 180–181.

Tadijanović, Dragutin, *Il cielo* (Nebo). n. d. str. 182–183.

Delorko, Olinko, *Il lume dimenticato* (Zaboravljeno svijetlo). n. d. str. 184–185.

Goran Kovačić, Ivan, *Il ponte bianco* (Beli most). n. d. str. 186–187.

c) *Domaći autori* (Prijevodi sa slovenskog).

1922. Soča. Od Simona Gregorčiča – pretočio na hrvatski V. Nazor. R. g. br. 13.

d) *Strani autori – prevedeni od Nazora na naš jezik.*

1917. Shakespeare W., *Macbeth*. Tragedija u 5 činova. S engleskoga preveo Vlad. Nazor. Odabrana djela za školu, knj. 5. Zagreb, 1917.

Oderisi da Gubbio. Dante. Čistilište. X–XII. Preveo – H.P. str. 91–93.

Iz III. pjevanja Danteova »Pakla« 1. Paklena vrata. 2. Nemarnici, Kukavice, Neutralci. 3. Prijelaz preko Aheronta. Skeledžija Karon. Preveo – H.P. str. 186–188.

Na dnu Danteova pakla I. Na smrznutom kocitu. P. XXXII. pj. II. Conte Ugolino. P. XXXII. i XXXIII. pj. III. Lucifer. P. XXXIV. pj. IV. Preveo – H.P. str. 267–269.

1918. *Dante: »Pakao«*, V. pj. Virgil vodi Dantea u II. pakleni krug. Sudac Minos. Bludnici. Francesca da Rimini. Preveo – H.P. str. 119–120.

1919. *Tri Župančičeve pjesme* (Ciciban, Pastiri, Mak, sa kratkom biografijom pisca i tumačem pjesama – preveo –). O. str. 12–13.

Dante Alighieri: Ulise i Diomed, epizoda iz XXVI. pj. »Pakla«. Preveo – O. str. 27–28.

- Noć u kolovozu.* (A. de Musset: La nuit d'Août). Preveo – O. str. 134–135.
- Skeledžija Karon i Anđeo Brodar.* Iz Danteove »Božanske komedije« preveo –. Ilustrirao G. Doré. O. str. 173–175.
1930. *Silom vjerena* (prijevod iz »Kalevale«, IV. V.). H.R. br. 1, str. 38–44.
1932. *Iz Heineovih pjesama* (1. Tannhäuser. 2. Vitez sv. Duha. 3. Pastirski štap. 4. Uspavanka stare Indijanke Kake. 5. Grenadiri. 6. Vukovi.). H.R. str. 22–28.
- Iz Götheova »Fausta«.* Prolog u nebu. Preveo –. H.R. str. 221–226.
- Göthe, Rimske elegije.* I–X. Preveo–. N.E. str. 101–106.
- Göthe, Rimske elegije.* XI–XX. Preveo–. N.E. str. 241–248.
- Prijevod Heineove lirike* (Lato s robovima I–V, Štakori koji sele, Liječnikov nalaz). K.Z. str. 405–409.
- Heine H.* Pjesme. Preveo –. Zagreb 1932.
1938. *Brodolomac.* Heine: Nordsee II. 3. K.H. br. 1, 2, str. 9.
1939. *Alighieri, D.* Čistilište, Četiri zvijezde, Katon. Preveo –. H.P. str. 14–17.
- Alighieri, D.* Čistilište. Anđeo brodar, Pjevač Casella. Opet Katon. Preveo –. H.P. str. 118–122.
- Alighieri, D.* Čistilište. Oholost ljudska, Oderisi d'Agobbio. Pj. X. preveo –. H.P. str. 201–206.
1940. *Hugo V., Sijač* (*Saison des semailles, Le soir*). Preveo –. S. knj. 1. str. 21.
- Theuriet, André, Seljaci.* Preveo –. S. str. 70.
- Učernje bilješke.* Ada Negri. Lađe, svjećarice, Filastrocca (pjesma) preveo –. N. br. 322, str. 15.
- Rukovet pjesama iz talijanske lirike* (Dante: Toliko mila ––, Michelangelo: Burnim je morem, Gaspara Stampa: Skrušena i tužna, Leopardi: Sebi, Carducci: Ondje ljubav vlada, Martinje, Pascoli: More, D'Annunzio: Rodovi što pjevaju, O mladosti, A. S. Navarro: Ožujaska kišica, Satta, Koliba, Ada Negri: Mostovi od magle, Corazzini: Staze). N. Božić. Prilog, 48.
1942. *Carducci Giosuè:* Posljednja trijada (Carducci, Giovanni Pascoli, Gabriele D'Annunzio) . Izabrao i preveo s talijanskog Vl. N. Zagreb, izd. H.I.B.Z-a, 1942.
- Danteov »Pakao«* (Preveo V. Nazor s ilustracijama g. Doré-a i Račkoga). Z.R. str. 399–405.
1946. *Heine Heinrich, Viclipucl* (Pjesma). Preveo V. N. – s bilješkom na strani 1014). R. br. 11–12 str. 917–928, i str. 1014.

e) Prijevodi Nazorovih djela od stranih autora

1912. *Synopsis*. I. Réva. II. Růže. III. Granátové jablko. IV. Cypřiš. 1–4. Preveo Jiří Rubín. Sl. př. str. 101–103, 149–151.
1919. *La Lutte*. (Traduction de E. N.) (Pjesma sa bilješkom o životu Nazorovu i o pjesmi, koja je izašla 1912. u Savremeniku.) R.Y. br. 1–2, str. 38–39.
- Marko Kralievitch en Istrie* (Traduction de Mlle. Y. Popovitch) R.Y. br. 3–4, str. 121–129.
1920. *Nous ne t'avons pas perdue notre Istrie* (Traduction de I. B. A.) R.Y. br. 3–4, str. 81–83.
1926. Ze slovanské poesie: Uzel (Čvor), Vnitřní moře (Nutarnje more), Notturmo, V kleci (U kavezu), Medvěd, Krev (Krv). Preveo Adolf Černý. Sl. př. str. 649–654.
1928. Ze slovanské poesie: Exodus. Z knihy »Pjesme o četiri arhanđela«, Neviditelný (Nevidljivi), Hůl (Štap), Metlice (Smilje i treslica), Vánoce (Božić), Otče náš, jenž jsi na nebesích! Preveo Adolf Černý. Sl. př. str. 745–750.
1931. *Synové moře*. Preveo Václav Šlosar. »Státní nakladat.«, Praha 1931.
1936. *Bílh v lese*. Faun. Kometa. Prevela Anna Urbanová. Sl. př. str. 196–198.
- Hůl*. Č.R. br. 3–4, str. 47–52.
- Povídka z dětství*. Prevela Anna Urbanová. Praha 1936. Naklada Z. Mazača.
1938. *La mia torre*. Preveo Luigi Salvini. Ru-a, br. 3–4, str. 22–23.
- L'Angelo del campanile*. Ru-a, br. 3–4, str. 49–55.
- 1944/5 *Miracle a Bol*. A.F. str. 290–300.
1946. *Durmitoru*. Preveo Vladimir Togner. (Sa slikom pjesnikovom). Sl. př. str. 129.
- Partizánka Maca*. Preveo Pavel Kováč Varga. Časopis Matice Slovačke. Sl. poh. br. 11–12.
1947. *S partizanima*. Preveo Pavel Kováč Varga. Izd. poduzeće »Partizan«, štampala knjižara »Karpattia«, Bratislava 1947.
- Šarko*. Co pes vyprávěl. (Orig. Šarko. Pričanje jednog psa.) Předmluva Vilém Nezbeda. V Praze. Státní nakladatelství. 1947. Knižnice vybrané četby pro mládež. SÁD sb. 85.

S partyzány. Z charvatského (Orig. S partizanima), přeložila Věra Vrzalová. Praha. Nakl. Svoboda. 1947. (Knihovna Svoboda sv. 30).

A futár. (Orig. Kurir Loda) Regény. Horvátbol fordította Csuka Zoltán, Budapest, Szikra regénytár. 1947.

S partizanite. (Orig. S partizanima). Preveo Stefan Znepoljski. Sofija. Izdateljstvo na blg. rabotničeska partija komunisti. 1947.

1950. *Der Hirte Loda.* Wien 1950. Paul Zsolnay Verlag. Preveo Alfred Buttlar Moscon.

V. Prerađena djela.

1911. *Što se po Istri pripovijeda.* 1. Gubava koza. 2. Kastavski »hajdi«. (Proza – po zbirci nadučitelja Š. Žiže – priredio Vl. Nazor.) M.I.H. br. 7. str. 158–159.

1912. *Kanfanarska jama.* (Proza po zbirci nadučitelja Š. Žiže – priredio Vl. Nazor.) M.I.H. str. 39.

Kraljević Marko u Divičinu gradu. (Proza po zbirci nadučitelja Š. Žiže.) M.I.H. str. 66–67.

VI. Naučni radovi.

1904. *Anatomske prinosi k poznavanju Asplenium adulterinum milde i njezinih srodnika.* Izvještaj gimnazije u Pazinu za škol. god. 1903/4.

Ovdje bi se mogli spomenuti i neki drugi radovi Nazorovi, kao primjerice njegova studija »O hrvatskom jedanaestercu« (1838–1900). Prilog k proučavanju srpskohrvatske umjetne metrike. Rad 252. Zagreb 1935, i možda neki drugi. Ali držim da ti prilozi imaju više umjetničkog u sebi, pa sam ih uvrstio među Nazorovu prozu.

VII. Štampane knjige i cjelokupna djela.

1900. *Slavenske legende.* Zagreb, 1900.
1902. *Pjesma o narodu hrvatskomu.* Zadar, 1902.
Živana. Mitički epos u 9 pjesama. Zadar, 1902.
1904. *Knjiga o kraljevima hrvatskim.* Zadar, 1904.
1905. *Krvava košulja* (uspomene iz doline Raše). Pula, 1905.

1908. *Krvavi dani*. Roman. Zagreb, 1908.
Ueli Jože. Istarska priča. Ilustrirao Saša Šantel. Ljubljana 1908.
(Hrvatska knjižnica Matice Slovenske sv. 3.).
1909. *Spomen-knjiga* proslave 60-godišnjice zastupnika naroda prof. Vjekoslava Spinčića u Kastvu 22. i 23. oktobra 1908. Uredili Kazimir Jelušić, načelnik kastavski i prof. Vladimir Nazor.
1910. *Lirika*. Zagreb, 1910. (Savremeni hrvatski pisci knj. 9.).
1912. *Hrvatski kraljevi*. Zagreb, Izdala Matica Hrvatska i Matica Dalmatinska, 1912.
1913. *Istarske priče*. Zagreb, 1913.
Nove pjesme. Zagreb, 1913. Izd. knjižare Stj. Kugli.
1914. *Mrtvo ostrvo*. Zagreb, 1914.
1915. *Intima* (1913–1914) Zagreb, 1915.
Pjesni ljuvene. Zagreb, 1915. Nakl. knjižara Stj. Kugli.
Medvjed Brundo. Životinjski ep. Zagreb, 1915.
1916. *Utva zlatokrila*. Romantični ep u 5 pjevanja. Zagreb 1916.
Utva zlatokrila. Romantični ep u 5 pjevanja. Zagreb, 1916. Djela odabrana za školu, knj. 2.
Medvjed Brundo. Životinjski ep u 5 pjevanja. Zagreb, 1916. 2. izd. Djela odabrana za školu, knj. 1.
Medvjed Brundo. Životinjski ep u 5 pjevanja. 2. izd. Zagreb. 1916. Djela odabrana za školu. Izd. i uredio Branko Vodnik.
Stoimena. Priče. Zagreb, 1916.
1917. *Pabirci*. (1892–1917). Zagreb, 1917.
Istarske priče. 2. potp. i dotjerano izd. Zagreb, 1917.
1918. *Djela*. Izdaje Branko Vodnik. Zagreb, 1918. knj. 1. Gospa od snijega. Zimna priča; knj. 2. Lirika, Dio I. (1890–1910); knj. 3. Lirika, Dio II. (1910–1914); knj. 4. Lirika, Dio III. (1914–1918); knj. 5. Epika. 1.
1919. *Spomenica istarskih Jugoslavena za mirovni kongres u Parizu*. Uredio Nazor. Zagreb, 1919.
1920. *Arkun*. Priča iz slavenske prošlosti. Zagreb, 1920.
Tri priče za djecu. Zagreb, 1920.
More. Glazbena vizija u 2 čina. Osnova M. Nehajeva. Glazbu skladao Fran Lhotka. Zagreb, 1920.
1922. *Niza od koralja*. Zagreb, 1922.
Carmen vitae. *Antologija*. Uredio i pogovor napisao M. Marjanović. Zagreb, 1922. Pjesnici naši, sv. 4. [Ćir.].

- Legenda o sv. Hristoforu.* Zagreb, 1922. (Nazor VI. Nove priče, sv. 1.).
- Nove priče.* Zagreb, 1922. sv. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.
1924. *Svjetonik crveni tank.* Zagreb, 1924. Nazor VI. Nove priče, sv. 4.
- Ueli Jože.* Priredeno po istarskoj priči. Zagreb, 1924. Dječja knjižnica, knj. 2.
- Priče iz djetinjstva.* Zagreb, 1924.
1925. *Lirske pjesme.* (1900–1925). Beograd, »Grafički institut« – »Narodna misao« 1925. (Srpska knjiž. zadruga, Kolo XXVIII. br. 183.). [Ćir.].
- Crvenkapica.* Zagreb, 1925. (Dječja knjižnica, knj. 4.).
1926. *Gubavac.* Zagreb, 1926. (Vlad. Nazor. Nove priče, sv. 6.)
- Bjelouška.* Zagreb, 1926. (Nazor VI. Nove priče, sv. 8.).
- Snježana.* Zagreb 1926. (Nazor VI. Nove priče, sv. 4.).
- Stoimena.* Zagreb, 1926. (Nazor VI. Nove priče, sv. 5.).
- Otac.* Zagreb, 1926. (Nazor VI. Nove priče, sv. 7.).
- Šarac i Divičin grad.* Zagreb, 1926. (Nazor VI. Nove priče, sv. 9.).
- Genovefina košuta* (s 10 sl. And. Maurovića). Zagreb, Nakl. »Narodna knjižnica«, 1926. (Dječja knjižnica, knj. 6.).
1927. *Čitanka iz hrvatskoga ili srpskoga jezika za I. razred srednjih škola.* Sastavio – Zagreb, 1927.
- Pjesme o četiri arhandela.* Sušak, 1927. Vlastita naklada.
- Priče s ostrva, iz grada i sa planine.* Zagreb, 1927. Izdanje Matice Hrvatske.
1928. *Utva zlatokrila.* Mitsko zbivanje ispričano u 5 pjevanja. 2. izd. Zagreb, 1928.
- Boškarina.* Istarska priča. Gorica, 1928.
- Medvjed Brundo.* Životinjski ep. 3. izd. Zagreb, 1928.
- Čitanka iz hrvatskoga ili srpskoga jezika za II., III. i IV. razred srednjih škola.* Sastavili – i Antun Barac. Zagreb, 1928.
1929. *Oče naš.* Pjesma. Beograd, 1929. (Antropozofska biblioteka, sv. 4.).
- Čitanka iz hrvatskoga ili srpskoga jezika za I. razred sred. škola.* 2. izd. Sastavili – i Antun Barac. Zagreb, 1929.
- Čitanka za 2 razr. osnovnih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.* Priredili – i Stjepan Bosanac. Zagreb, 1929. [Ćir.].
- Čitanka za III. razr. osnovnih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.* Priredili – i Stjepan Bosanac. Zagreb, izd. Jugoslav. štampa, 1929.

- Čitanka za IV. razred osnovnih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.* Priredili – i Stjepan Bosanac. Zagreb, izd. Jugoslav. štampe, 1929.
- Čitanka za 2. razred osnovnih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.* Priredili – i Stjepan Bosanac. Zagreb, 1929. [Ćir.]. *Tri pripovijetke iz jednog dječjeg doma.* Noćnica – Paun – Galebovi. Zagreb, 1929. Nazor VI. Djela, knj. 1.
1930. *Istarski bolovi.* Zagreb, 1930.
Istarski bolovi (ilustr. Saša Šantl). Zagreb, izd. knjižare Z. i V. Vasića, (dat. 1930.). Ilustrovana omladinska biblioteka.
Sinovi mora. Zagreb, 1930. izd. Z. i V. Vasića.
Niza od koralja. (1920–1922). 2. (definitivno) izd. Zagreb, izd. knjižare Z. i V. Vasića, 1930.
Deseterci (1923–1925). Zagreb, izd. knjižare Z. i V. Vasića, 1930.
1931. *Sadioci mojih njiva.* Šjora Nikoleta. Vra Krste. Ante Pivalo. Pustinjak, Sadilac, Dojilja Sima.
Hrvatski kraljevi. Zagreb, 1931.
1932. *Prve suze.* Zagreb, 1932.
Rime i ritmi. Zagreb, 1932.
1933. *Andeo u zvoniku.* Zagreb, 1933. Tisuću najljepših novela, sv. 51.
Topuske elegije. Zagreb, 1933.
1934. *Čitanka hrvatsko-srpskoga jezika za treći razr. srednjih i njima sličnih škola.* Sastavili – i dr. Antun Barac. 3. izd. Zagreb, naklada Jugoslav. prof. društva, sekcije zagrebačke, 1934.
1935. *Čitanka hrvatsko-srpskoga jezika za IV. razr. srednjih i njima sličnih škola.* 2. izd. Sastavili – i dr. Antun Barac. Zagreb, izd. Zag. sekcije Jugosl. prof. društva, (lat. i ćir.).
 Nazor (pisac predgovora): *Gervais Drago*, Čakavski stihovi. Zagreb, 1935.
1936. *Živana.* Mitski epos u 10 pjevanja. Zagreb, 1936.
1937. *Čitanka za 2. razr. osn. škola u kraljevini Jugoslaviji.* Zagreb, 1937.
Čitanka za III. razr. osn. škola u kraljevini Jugoslaviji. Zagreb, 1937.
1938. *Pastir Loda.* (Zgode i nezgode bračkog fauna). Zagreb, 1938. Dio I. i II.
Čitanka za I. razr. osn. škola u kraljevini Jugoslaviji. 1938. ćir. Priredio –.
1939. *Čitanka za I. razred osn. škola u kraljevini Jugoslaviji.* 1939. Priredio –.

Čitanka za II. razred osn. škola u kraljevini Jugoslaviji. Priredio – 1939. (ćir.).

Čitanka za III. razred osn. škola u kraljevini Jugoslaviji. Priredio – 1939. (ćir.).

Čitanka za IV. razred osn. škola u kraljevini Jugoslaviji. Priredio – 1939. (ćir.).

Dedek Kajbumšćak. Novo pričanje o drevnom krapinskom čovjeku. Zagreb, izd. knjižara Z. i V. Vasić, 1939. (Ilustrovana omladinska biblioteka. Ur. Veljko Stepanović).

1940. *Pripovijetke. Beograd, 1940. (Školska biblioteka, ser. 2. sv. 10).*

1942. *Putopisi. Zagreb, Hrv. izd. bibl. zavod, 1942.*

Knjiga pjesama. Zagreb, H.I.B.Z., 1942.

Zagrebačke novele. Zagreb, H.I.B.Z., 1942.

Eseji i članci. Zagreb, H.I.B.Z., 1942.

Na vrhu jezika i pera (1932–1942). Zagreb, H.I.B.Z., 1942.

Četiri arhandela. Zagreb, H.I.B.Z., 1942.

1944. *O mlitavcima na zemlji i u paklu. Govor u Topuskom, 5. II. 1944. Skrad na Kordunu, štamparija »Naprijed«, 1944.*

Pjesme partizanke. Prvo (t. zv. šumsko izd.) 1944.

Pjesme partizanke. 2. izd. Ujedinjenog odbora J. Slavena. London, 1944.

Pjesme partizanke. 3. izd. Centr. odbor USAOJA u Beogradu, 1944.

1945. *Istranka. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1945. Istarska knjižnica, knj. 3. Gubavac. Crteži Vl. Filakovca. Zagreb, N.Z.H., 1945. Omladinska knjižnica, knj. 7. (lat.).*

Gubavac. Crteži Vl. Filakovca. Zagreb, N.Z.H., 1945. Omladinska knjižnica, knj. 7. (ćir.).

S partizanima 1943–1944. 2. dop. izd. Zagreb, N.Z.H., 1945. Partizanska književnost, knj. 1.

S partizanima. 1943.–1944. Beograd, Drž. izd. zavod Jugoslavije, 1945. Svedočanstva iz oslobodilačkog rata, knj. 1.

Pjesme partizanke. 1942–1945. 4. dop. izd. Zagreb, izd. Drž. nakl. zavoda Hrv., 1945. Partizanska književnost, knj. 2.

S partizanima. Moskva, nakl. Literatura na inostranim jezicima, 1945.

Ahasver (knjigu opremio prof. Vanja Radauš). Zagreb, izd. knjižare R. N. Horvata, (1945).

Ueli Jože. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1945. Istarska knjižnica, knj. 1.

- Boškarina*. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1945. Istarska knjižnica, knj. 2.
- Govori i članci*. Zagreb, N.Z.H., 1945. Partizanska književnost, knj. 3.
1946. *Djela Uladimira Nazora*. Ur. dr. A. Barac, Zagreb, N.Z.H.
- Knj. 2. Eposi.
- „ 3. Lirika.
- „ 9. Novele.
- „ 12. Pastir Loda.
- Ueli Jože*. 2. izd. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1946. Istarska knjižnica, knj. 1.
- Istranke*. 2. izd. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1946. Istarska knjižnica, knj. 3.
- Kurir Loda*. Zagreb, Mat. Hrv. 1946. Savremeni hrv. pisci.
- Legenda o drugu Titu*. Zagreb, Mat. Hrv. 1946. (Izvanredno izdanje).
- Pastir Loda*. Zgode i nezgode bračkog fauna. Zagreb, N.Z.H. 1946. Djela VI. Nazora. Ured. dr. A. Barac, knj. 12.
- Lirika*. Zagreb, N.Z.H. 1946. Djela VI. Nazora. Ured. dr. A. Barac, knj. 3.
- Govori i članci*. 2. prošir. izd. Zagreb, N.Z.H., 1946. Partizanska književnost.
- Pjesme partizanke 1942–1945*. Zagreb, N.Z.H., 1946. (ćir.).
- Stare istarske balade*. Rijeka, N.Z.H., 1946. (Istarska knjižnica).
- Partizanka Mara*. Zagreb, N.Z.H., 1946. (ćir. i lat.).
- Eposi*. Zagreb, N.Z.H., 1946. Djela VI. Nazora. Ured. dr. A. Barac, knj. 2.
- Novele*. (Preveo Tone Potokar). Ljubljana, Slovenski knjižni zavod, 1946.
- Podzemna Bosna*. Did Goslav. Baka Spasenija. (Pričanja iz dnevnika »S partizanima«). Zagreb, N.Z.H., 1946.
- Boškarina*. Rijeka (Zagreb), N.Z.H., 1946. Istarska knjižnica. (2. izd.), knj. 2.
- Novele*. Zagreb, N.Z.H., 1946. Djela VI. Nazora. Ured. dr. A. Barac, knj. 9.
1947. *Pepeljuga*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Omlad. kazalište.
- Puškibuški*. Ilustrirao i opremio Frano Baća. Zagreb, N.Z.H., 1947, (lat. i ćir.).
- Pripovijetke*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Djela VI. Nazora. Ured. dr. A. Barac, knj. 10.

- Priče*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Djela VI. Nazora, knj. 11.
- Pionir Grujo*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Omladinsko kazalište.
- Dječja knjiga*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Djela VI. Nazora, knj. 6.
- Eterika*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Djela VI. Nazora, knj. 4.
- Crvenkapica*. Zagreb, N.Z.H., 1947. Omladinsko kazalište.
- Iz pete ofenzive* (izvadak iz dnevnika). s.d. br. 716.
- Medvjed Brundo*. (Ilustr. Albert Kinert). Zagreb. Novo pokoljenje, 1947.
1948. *Miti i legende*. (Stihovi.) Zagreb, N.Z.H., 1948. Djela VI. Nazora, knj. 1.
- Medvjed Brundo* (Ilustr. Albert Kinert). Beograd, Novo pokoljenje, 1948., sa sl. (čir.).
- Portreti i siluete*. Tri pripovijetke iz jednog dječjeg doma. Zagrebačke siluete. Djela VI. Nazora, knj. 7. Zagreb, N.Z.H., 1948.
1949. *Pionir Grujo*. Zagreb, 1949. Pionirsko kazalište. Kolo I. Sv. 1.
- »Partizanska knjiga«*. Zagreb, N.Z.H., 1949. Djela VI. Nazora, knj. 15.
- Kristali i sjemenke*. Zagreb, N.Z.H., 1949. Djela VI. Nazora, knj. 13.
- Istarski gradovi*. Ilustrirao Bruno Bulić. Zagreb, 1949.
- Rime i ritmovi* (Pjesni ljuvene, Deseterci, Knjiga distiha, Putna hronika i t. d.) Zagreb, N.Z.H., 1949. Djela VI. Nazora, knj. 5.
- Izabrane pjesme*. Uredili Marin Franičević i Vladimir Popović. Beograd, 1949.
- U Zavičaju*. Zagreb, Izdavački zavod Jugoslavenske akademije.
1950. *Odabrana proza*. Biblioteka »Jugoslavenski pisci«. knj. XVI. Beograd, Novo pokoljenje.
- Prepjevi*. Zagreb, N.Z.H., 1950. Djela VI. Nazora, knj. 8.
- Eseji, članci i polemike*. Zagreb, N.Z.H., 1950. Djela VI. Nazora, knj. 14.

VIII. Knjige bez godine izdanja

- Sinovi mora*. Halugica. Svjetionik. Zagreb, knjižara Z. i V. Vasića. Sabrana djela Vlad. Nazora. knjiga 2.
- Paun*. Zagreb, Nove priče, sv. 2.
- Priče o kralju Albusu*. Albus kralj: Djevica Placida. Zagreb, Sabrana djela, knj. 3.
- Mladost, sunce i ljubav*. Bjelouška. Prsten. Gemma Camolli. Zagreb, Sabrana djela, knj. 4.

Na ostrvu žedi. Lov na konope. Voda. Prodika na moru. Zagreb, Sabrana djela, knj. 5.

Šarko. Zagreb, Sabrana djela, knj. 6.

Slavuj i cvrčak. Šuma bez slavuja. Dječak s ostrva. Cvrčak. Zagreb, Sabrana djela, knj. 7.

Oni s onkraj mora. Čozot Piccio. Bijeg u Italiju. Klesar Angelo. Zagreb, Sabrana djela, knj. 8.

Kao između dva sna. Anđeo u zvoniku. Čovjek, koji izgubi dugme. Prosjak. Zagreb, Sabrana djela, knj. 9.

Sadioci mojih njiva. Šjor Nikoleta. Vra Krste. Pustinjak. Ante Pivalo. Sadilac. Dojilja Sima. Zagreb, Sabrana djela, knj. 10.

Pod bremenom ljubavi. Otac. Legenda o sv. Hristoforu. Zagreb, Sabrana djela, knj. 11.

Pjesni ljuvene (1915.). Zagreb, Sabrana djela, knj. 12.

Ona sva sjajna i ona sva siva. Boginja, Jessie. Apsarin ples. Zagreb, Sabrana djela, knj. 13.

Slavenske legende. Zagreb, Sabrana djela, knj. 14.

Fantazije i groteske. Crveni tank, Požar. Nero. Šarac, Morski div. Zagreb, Sabrana djela, knj. 15.

Istarski bolovi. Zagreb, Sabrana djela, knj. 16.

Pjesme o bratu Gavanu i seki Siromaštini (1930–1931). Zagreb, Sabrana djela, knj. 17.

Brazgotine što sved peku. Paša. Prijelaz preko Crvenog mora. U magarećoj klupi. Zagreb, Sabrana djela, knj. 18.

Pjesme o šikari iz močvara i nad usjevima (1915–1920). Zagreb, Sabrana djela, knj. 19.

Pjesme moje mladosti. Zagreb, Sabrana djela, knj. 20.

Istarski gradovi. Zagreb, Sabrana djela, knj. 21.

Nove pjesme. Zagreb, Sabrana djela, knj. 22.

Intima (1913–1914). Zagreb, Sabrana djela, knj. 23.

M. Despot – J. Ravlić.

VALERIJAN RIESZNER

(1876–1949)

Dne 20. VIII. 1949. Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti zadesio je velik gubitak smrću njezinog pravog člana prof. ing. Valerijana Riesznera. U ovom kratkom pomenu nastojat će se dati bar kratak prikaz akademika Riesznera tokom njegova dugoga djelovanja kao inženjera, sveučilišnog profesora i pod konac života pravog člana Jugoslavenske akademije.

Valerijan Rieszner rođen je u Bakru 7. svibnja 1876. Otac njegov Vinko Rieszner sudjelovao je kod gradnje željezničke pruge Karlovac–Rijeka i kasnije djelovao kao civilni inženjer u Zagrebu. Osnovnu i srednju školu polazio je Valerijan Rieszner u Zagrebu. Maturirao je na Velikoj realci u Zagrebu godine 1894. Školskih godina 1894/1895. do 1898/1899. studira građevno inženjerstvo na Tehničkoj visokoj školi u Beču, gdje 18. prosinca 1899. stiče i kvalifikaciju diplomiranoga građevnog inženjera. Od zadnjih mjeseci g. 1899. do jeseni g. 1900. radi kao konstruktor na katedri niže geodezije Tehničke visoke škole u Beču. Iza toga, kroz više od 5 godina, sve do konca g. 1906., kao inženjer građevnih poduzetništva Pittel & Brausewetter i Gaertner projektira i izvodi različite vodograđevne objekte, hidroelektrične centrale, armirano-betonske mostove, željeznice, pneumatska fundiranja i slično. Među ovima je kao zadnji objekt bila gradnja u našoj zemlji 500 m dugoga armirano-betonskog mosta preko Save i Krke kod Brežica. God. 1907. na poziv grada Karlovca vraća se ing. Valerijan Rieszner u domovinu, gdje najprije tokom pet godina, od početka g. 1907. do konca g. 1911., djeluje kao gradski inženjer i šef gradskog građevnog ureda grada Karlovca. U to vrijeme, projektira i izgrađuje hidroelektričku centralu na rijeci Kupi kod Ozlja (g. 1907. i 1908.) i vodovod grada Karlovca sa Borlina (g. 1909. i 1910.). Od početka godine 1912. do prvog svjetskog rata pokojnik radi kao ovlaštenu inženjer i građevni poduzetnik u Karlovcu, te uz ostalo projektira i izvodi g. 1912. hidroelektričku centralu Kuzmica na Orljavi kod Slav. Požege. Koncem srpnja g. 1914. biva mobiliziran na dvije godine. Od kolovoza g. 1916. do konca g. 1918. opet je u službi grada Karlovca i izrađuje u to vrijeme kanalizacione projekte Petrinje i Karlovca. Od početka g. 1919. do listopada g. 1921. ing. Rieszner je ovlaštenu civilni inženjer i gra-

đevni poduzetnik u Zagrebu, i u to vrijeme izrađuje projekte za hidroelektričku centralu na Savi kod Krškoga i hidroelektričku centralu Zeleni Vir kod Skrada.

U novo osnovanoj Tehničkoj visokoj školi, kasnijem Tehničkom fakultetu u Zagrebu Rieszner je najprije šk. g. 1921./1922. honorirani docent predmeta »Vodogradevine II.« (fundiranja, vodovodi, kanalizacije, vodene snage), a od 8. studenoga 1922. do svoje smrti 20. kolovoza 1949., s prekidom zbog penzioniranja pod okupacijom od siječnja g. 1943. do ponovnog uspostavljanja nakon oslobođenja u jesen 1945., pokojnik djeluje kao redoviti profesor zagrebačke Tehničke visoke škole, odn. Tehničkog fakulteta zagrebačkog Sveučilišta. Iako preopterećen nastavnim i naučnim radom u vezi s predmetima svoje katedre: geomehanikom, fundiranjem, vodovodima, kanalizacijama, vodenim snagama i industrijskom hidrotehnikom, te vodstvom početkom godine 1942. pri katedri na njegovu inicijativu osnovanog Zavoda za geotehniku, prof. Rieszner doprinosi da izrađuje dalje brojne projekte i daje stručne ekspertize iz svoje struke. Među obrađivanim objektima treba spomenuti vodovod grada Sarajeva, hidroelektričnu centralu na rijeci Bosni kod Semizovca, industrijsku uskotračnu prugu kod Budinščine, kanalizacione probleme grada Petrinje, most preko Kupe u Sisku, izgradnju obalnih dijelova Šibenika, fundiranje temelja za veliki turboagregat zagrebačke električke centrale, zahvat novih termalnih vrela u Topuskom, pneumatsko fundiranje novog savskog mosta u Zagrebu i t. d. Pored toga obrađuje probleme kanalizacijâ, sanacijâ, nasipâ, kanala pumpnih stanica, vodovoda, pneumatskih fundiranja za razna područja Jugoslavije. Treba naročito istaknuti projekt za novi vodovod grada Zagreba na desnoj obali Save s prolaznim tunelom ispod savskog korita i projekte kanalizacije i vodovoda grada Varaždina, po kojima će Varaždin biti potpuno asaniran. Suraduje i kod izgradnje i obnove lučkih obala u lukama Rijeka i Ploče (danas Kardeljevo), te kod hidroelektrane Vinodol.

Svi ovi doprinosi, od kojih su neki bili pravi pionirski radovi, doveli su prof. Ing. V. Riesznera u prvi plan naših tehničkih stvaralaca, a njegova tehnička rješenja bila su od značaja i s općenitijeg gledišta tadašnjeg razvoja tehnike. Zato ga je nakon Oslobođenja obnovljena Jugoslavenska akademija spremno izabrala u veljači g. 1947. za svog pravog člana. Tu u II. odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke Akademije razvio je akademik Rieszner, usprkos zdravstvenih poteškoća koje su ga već u to vrijeme počele priječiti u radu, pažnje vrijednu aktivnost, naročito time što se pobrinuo da njegov do tada slabo dotirani Zavod za geotehniku dođe pod okrilje Akademije i uz njezinu pomoć intenzivnije proradi. Na žalost su ga pogoršanja bolesti i konačno smrt spriječili da bude još više aktivan u Akademiji.

Kako se iz ovih samo kratkih navoda vidi akademik Rieszner je bio čovjek stare generacije naših inženjera, koji stekavši nadasve solidne temelje znanja u inostranstvu nisu tamo ostali nego su tjerani patriotizmom vratili se iz tuđine i stavili se u službu svoje domovine.

VALERIЈAN RIESZNER
1876.-1949.

Ogromno znanje i izraziti inženjerski instinkt omogućivali su Valerijanu Rieszneru da se smiono bacio na rješavanje problema, koji su početkom ovoga stoljeća predstavljali još novost. Pionirski je bio prije svega rad na hidroelektričnim centralama. Od triju izvedenih hidrocentrala, Kupe kod Ozlja, Kuzmice na Orljavi kod Požege i Zelenog Vira u Skradu, prva i najveća sa svoje tri turbine od 1150 KS, dakle svega 3450 KS, opskrbljuje još i danas preko dalekovoda grad Karlovac, a preko dalekovoda Karlovac-Zagreb daje viškove električne energije i gradu Zagrebu. Za vrijeme kad je građena ozaljsko-karlovačka centrala bila je ona doista odvažan tehnički eksperiment, kako po cjelokupnoj koncepciji, tako i posebno po vertikalnim Francisovim turbinama, koje su ono vrijeme bile novost u cijeloj tadanjoj Austro-Ugarskoj. Uopće naročito grad Karlovac, a zbog projekata kanalizacije i vodovoda i grad Varaždin doista mnogo duguju Valerijanu Rieszneru.

Treba još istaknuti vrlo uspješno djelovanje akademika Riesznera kao sveučilišnog profesora. Bio je vrstan predavač, i stručnjak, koji je odgojno djelovao razvijajući vrline savjesnosti i požrtvornosti u svojim suradnicima i studentima. Povoljnom utjecaju na mlađe generacije pridonio je vrlo mnogo i otvoren i pošten karakter pokojnika, koji je izazivao opće poštovanje. Prava je šteta, da je njegovo djelovanje u Jugoslavenskoj akademiji bilo samo kratkotrajno i priječeno smrtnom bolešću.

Na pogrebu dne 22. kolovoza 1949. u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti – uz drugog govornika, koji je ocrtao rad akademika Riesznera kao inženjera i sveučilišnog profesora – oprostio se potpisani s pokojnikom ističući njegovu aktivnost u Akademiji ovim nadgrobnim govorom:

Žalobni zборе!

Turobna mi je dužnost, da se u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu oprostim od prof. ing. Valerijana Riesznera kao pravog člana te Akademije.

Dugogodišnji predani i plodni rad pokojnika na različitim područjima građevinske tehnike, o kome će ovdje sa strane Sveučilišta biti više govora, zapažen je bio od naše Akademije. Bilo je zato prirodno da je Akademija pri svome obnavljanju poslije rata počastila profesora Riesznera najvišim povjerenjem izabравši ga u veljači g. 1947. za pravoga člana i pružajući mu time najveće mogućnosti da surađuje na tehničkoj obnovi i socijalističkoj izgradnji oslobođene Jugoslavije. I doista, u Akademijinom »II. Odjelu za matematičke, fizičke i tehničke nauke« akademik Rieszner razvija odmah pri početku rada obnovljene Akademije zamjernu aktivnost, koja bi se sigurno bila još i pojačala da ga ubrzo nije onesposobila na niz godina za neposredni saobraćaj s vanjskim svijetom podmukla bolest, koja mu je evo konačno presjekla i nit života. Ali i bolestan akademik Rieszner surađuje do krajnjih granica mogućnosti svojom inicijativom i radom preko svojih sarad-

nika sve do kraja svoga života, i to preko Zavoda za geotehniku i geomehanička istraživanja. Taj je zavod, osnovan od pokojnika pred desetak godina, već prije radio na Tehničkom fakultetu zagrebačkog sveučilišta, no sa skućenim sredstvima. Odmah nakon ulaska u Akademiju profesor Rieszner preporuča zavod Akademiji na osobitu brigu, ističući njegovu važnost baš u epohi naše obnove i izgradnje znanstvenih istraživanja zemlje, bilo da se radi o podlozi građevina (nosivost temelja), bilo da se radi o samome tlu (nasipi, brane, usjeci). Na prijedlog pokojnika taj je zavod odlukom Predsjedništva Akademije već polovicom g. 1947. uzet pod naročitu brigu i okrilje Akademije i nešto kasnije potpomognut je izdašnom novčanom dotacijom u svrhu nabavke novih aparatura. Kako je zamašna istraživanja Zavod za geotehniku vršio u protekloj godini 1948., većinom u vezi s izvršenjem Petogodišnjeg plana, vidi se iz pokojnikova posljednjeg izvještaja Akademiji od 20. veljače 1949. o radu zavoda u godini 1948. Prema tomu izvještaju vršio je zavod samo u godini 1948. geomehanička ispitivanja zemlje, odnosno tla, u vezi s izgradnjama na pr. ovih većih objekata: silos uljarice Obrenovac, termoelektrana Zagorje, termoelektrana Kakanj, termoelektrana Lukavec, veliki kanal Dunav-Tisa-Dunav, velika civilna aerobaza južno od Zagreba, željezničke radionice Sesvete, tvornica Neretva (Opuzen), operativna obala Bakar, željezara Sisak, a vršena su i istraživanja u vezi s podizanjem visokih brana velikih naših hidroelektrana Vinodol, Ulasina, Mavrovo i drugih. Istodobno poduzimane su po Zavodu i mjere za stvaranje novih geomehaničkih stručnjaka, kojima još jako oskudijevamo. Može se upravo reći da je Geotehnički zavod u najvećoj mjeri zaslugom pokojnika bio jedan od najaktivnijih zavoda Akademije.

Smrt je prekinula plodni rad akademika Riesznera. No u svojim djelima on će još dalje živjeti, a Jugoslavenska akademija će očuvati trajnu uspomenu vrijednom svome članu. Slava akademiku Valerijanu Rieszneru!

Među pokojnicima Jugoslavenske akademije svijetli lik njezinog člana, predanog stručnjaka, neumornog radnika i čelik-poštenjaka akademika prof. ing. Valerijana Riesznera. moći će biti uvijek uzorom mladima.

Akademik Josip Lončar

EDO ŠEN

(1877–1949)

Prof. ing. arh. Edo Šen rodio se 10. III. 1877. u Zagrebu. Pučku i srednju školu – vel. realku polazio je u Zagrebu, gdje je god. 1894. položio ispit zrelosti. Od god. 1894./5. do god. 1898./9. studirao je na Tehničkoj visokoj školi u Beču, na kojoj svršava studij polaganjem II. državnog ispita 23. XI. 1900. vrlo dobrim uspjehom.

Nakon svršenih studija radio je u ateljeru profesora M. Fabianiija, a uz to je bio i asistent kod profesora C. Hinträgersa na bečkoj Tehničkoj visokoj školi.

Godine 1901. vraća se u domovinu i stupa u službu Gradskog poglavarstva u Zagrebu, u svojstvu inženjerskog pristava, gdje kao jedini arhitekt poglavarstva vodi sve tehničke poslove zgradarstva, kao i referadu građevnog redarstva.

Godine 1908. bio je imenovan profesorom na Srednjoj tehničkoj školi (tadanjoj Graditeljskoj školi) u Zagrebu, gdje djeluje sve do godine 1919. kada je pozvan na novo osnovanu Tehničku visoku školu u Zagrebu i izabran javnim redovitim profesorom, i prvim rektorom, god. 1919/20.

Prve dvije godine od osnutka Tehničke visoke škole predaje »Arhitektonske oblike« i »Arhitekturu staroga vijeka«, a zatim, počevši od treće školske godine, zastupa katedru »Osnivanje zgrada« sve do umirovljenja u siječnju 1943.

Od god. 1908. bavi se praktičnim radom kao ovlaštenu arhitekt. Za vrijeme svoje samostalne prakse, projektirao je i izveo mnogo raznovrsnih građevina, a među ostalima valja spomenuti:

Palaču osiguravajuće zadruge »Croatia« u Masarykovoju ulici u Zagrebu (1910), stambenu zgradu u Petrinjskoju ulici br. 3 (1911), stambenu reprezentativnu palaču obitelji Bezuk u Boškovićevu ulici br. 7 (1913), stambenu zgradu D. Vasića u Gundulićevoj ulici br. 7 (1928), stambene zgrade bivšeg Ministarstva šuma i ruda na uglu ulice Božidara Adžije i Solovjevljeve ulice (1930), stambenu zgradu braće Šen u Gundulićevoj ulici br. 34 (1932), stambeni blok zgrada Jugoslavenske akademije na Trgu žrtava fašizma (1934).

Sudjelovao je u mnogim arhitektonskim javnim natječajima, među kojima je dobio prvu nagradu za idejni projekat palače za Agrarnu

banku u Beogradu, a u užim natječajima polučuje prvo mjesto za projekte stambenih zgrada bivšeg Ministarstva šuma i ruda i za stambeni blok Jugoslavenske akademije u Zagrebu.

U ocjenjivačkim sudovima kao stručnjak sudjelovao je u nekih 30 javnih natječaja.

Kao dugogodišnji član Gradskog građevnog odbora i gradski zastupnik, surađivao je kod rješavanja velikog broja građevnih problema grada Zagreba, a posebice kod pripremnih radova za gradsku regulatornu osnovu.

Godine 1905., 19. kolovoza osniva sa drugovima arhitektima: Stjepanom Podhorskyem, Viktorom Kovačićem i Vjekoslavom Bastlom, prvi klub Hrvatskih arhitekata u Zagrebu, (к. н. а.).

Godine 1927. izdaje mapu-monografiju radova arhitekta majstora Viktora Kovačića.

Godine 1934. izrađuje idejni projekat za zgradu Muzeja u Zagrebu

Godine 1935. izradio je projekat za regulaciju Kaptola u Zagrebu zajedno sa ing. Milovanom Kovačevićem.

Godine 1937. izradio je u suradnji sa ing. Milovanom Kovačevićem projekat za novi Tehnički fakultet u Klaićevoj ulici br. 26 u Zagrebu.

Godine 1935. izabran je prof. Edo Šen za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Već u prvim godinama našega stoljeća spominje se ime arh. Ede Šena, kada se pojavljuju prvi obrisi mogućnosti, da se u Zagrebu osnuje Visoka tehnička škola. Trebalo je mnogo entuzijazma i strpljenja, da se takova ideja, pod tadanjim uslovima, kod nas prihvati i realizira.

Pripremajući tu realizaciju, radio je Edo Šen kao profesor na tadašnjoj Graditeljskoj školi, gdje pokazuje vanredne pedagoške sposobnosti.

Uspjeh njegovog rada pokazao se već u doba prije g. 1914. Mnogi istaknuti stručnjaci dobili su temeljnu obuku kod profesora Šena u ono doba. A kada je postao prvim rektorom zagrebačke Visoke tehničke škole u godini njezinog osnutka 1919., bio je za Edu Šena već prevaljen dugi put upornog rada u vezi s tim osnutkom.

Od godine 1919. do 1943., dakle kroz daljnje 24 godine, radio je profesor Šen neumorno kao nastavnik Tehničkog fakulteta na odgoju visoko kvalificiranih tehničkih kadrova, a usto je stalno upravljao u zajednici sa svojim kolegama radom na daljnjoj organizaciji naše visoko-tehničke nastave.

U umjetničkom pogledu stvaranja naše moderne arhitekture, arh. Edo Šen, pored arhitekata V. Kovačića i H. Ehrlicha, zauzima također mjesto arhitekta umjetnika, koji traži i stvara naš novi arhitektonski izraz i ističe se naročito u sposobnosti usklađivanja suprotnosti u kojima se razvijala naša arhitektura u prvoj četvrtini XX. vijeka, kada se kod nas, pojavom secesionizma, arhitektura pomalo oslobađa stilsko-historijskih oblika i akademizma.

Arhitektura Ede Šena odlikuje se nenametljivošću, smislom za skladno sređivanje i oblikovanje i jasnim arhitektonsko-konstruktivnim rješavanjem, te je stalno utjecala na razvoj i uzdizanje našeg oblikovnog arhitektonskog izražavanja.

EDO SEN
1877.-1949.

Smrću prof. Ede Šena 16. VI. 1949. ostalo je u redovima naših arhitekata njegovo mjesto prazno, i ono se ne će tako lako popuniti; jer Edo Šen je bio čovjek djela, vjeran drug i pouzdani suradnik, spadao je među one rijetke, u starijoj generaciji naših arhitekata, koji je zdušno i nesebično predavao svoje znanje i veliko iskustvo mladima, jer je dobro znao, da o uzgoju mladih zavisi napredak naše arhitekture. A bio je u tome svom nastojanju upravo neumoran.

I zato će svi – i koji su s njim surađivali, kao i oni, koji objektivno promotre njegovo životno djelo – zadržati lik prof. ing. arh. Ede Šena u najljepšoj uspomeni.

Ing. Jura j Denzler

Tehnička redakcija i grafička oprema

RADOSLAVA N. HORVATA

Korekturu izvršio

DR. IVAN ILIĆ

Štampano u tiskari

Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije

Strojni slog

M. ADAMEK i F. GRUBEŠIĆ

Prelom

M. GLOGOVŠEK

Štampali

M. MOLINARI, V. ČEPIN i B. STAROVEŠKI

Uvezano u knjigovežnici

Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije

